



JLARUS

วารสารศิลปศาสตร์ราชมนกคสุวรรณภูมิ

Journal of Liberal Art of Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi

E-ISSN: 2730-1982

ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม - สิงหาคม 2567

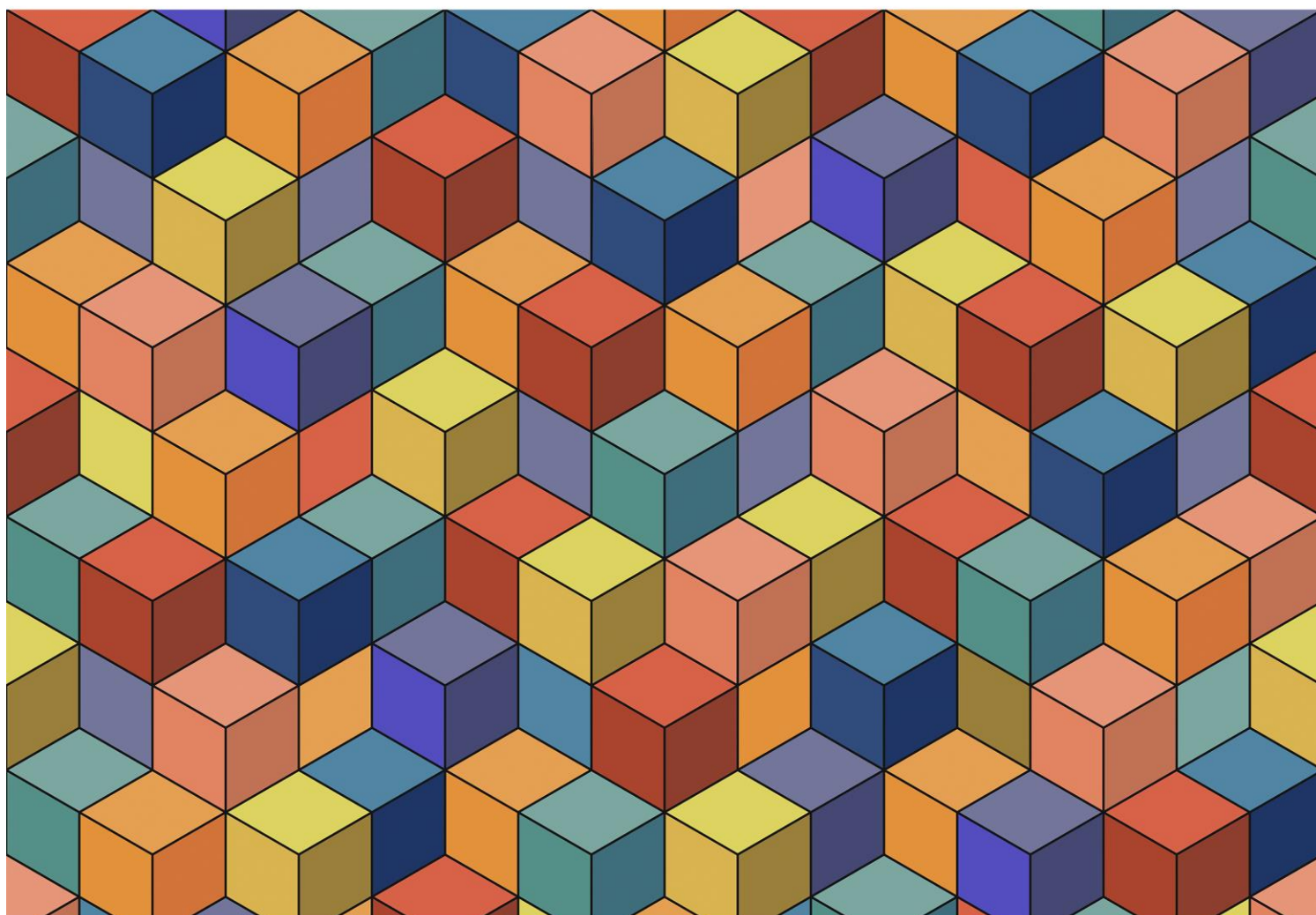
Vol.6 No.2 May - August 2024



คณะศิลปศาสตร์
Faculty of Liberal Arts
RUS



Approved by TCI during 2020 - 2024





วารสารศิลปศาสตร์ราชวมงคลสุวรรณภูมิ

Journal of Liberal Art of Rajamangala University
of Technology Suvarnabhumi

E-ISSN: 2730-1982

ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2567)

Vol.6 No.2 (May - August 2024)

วัตถุประสงค์

วารสารศิลปศาสตร์ราชวมงคลสุวรรณภูมิ เป็นวารสารวิชาการที่ได้รับการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการที่อยู่ในฐานข้อมูล TCI รอบที่ 4 ครั้งที่ 3 ให้เป็นวารสารที่มีคุณภาพกลุ่มที่ 1 (TCI ฐาน 1) และอยู่ในฐานข้อมูล TCI จนถึง 31 ธันวาคม 2567 มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าและเพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ นักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ทางด้านสังคมศาสตร์ ในมิติสังคมศาสตร์ทั่วไป ภาษาและภาษาศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาศาสตร์กายภาพ (ภูมิศาสตร์ ภูมิสังคม สังคมสิ่งแวดล้อม ภูมิประวัติศาสตร์) จิตวิทยา การศึกษารัฐกิจ การจัดการและการบัญชี การจัดการการท่องเที่ยว สันทนาการ และการบริการ ลักษณะของบทความที่จะนำลงตีพิมพ์ ได้แก่ บทความวิจัย (Research Article) บทความวิชาการ (Academic Article) บทความปริทัศน์หรือบทวิจารณ์วรรณกรรม (Review Article) และบทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

บทความที่ได้รับตีพิมพ์จะต้องได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความ (Peer Review) อย่างน้อย 3 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องจากหลากหลายสถาบัน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind Peer Review) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยเสนอหรือกำลังตีพิมพ์ในวารสารวิชาการใดมาก่อน

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความในวารสารศิลปศาสตร์ราชวมงคลสุวรรณภูมิ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

วารสารศิลปศาสตร์ราชวมงคลสุวรรณภูมิ มีกำหนดออกเผยแพร่ปีละ 3 ฉบับ

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-เมษายน

ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม-สิงหาคม

ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน-ธันวาคม



คณะกรรมการอำนวยการ

1. อาจารย์ ดร. สัมพันธ์ สุขใส	คณบดีคณะศิลปศาสตร์
2. อาจารย์ ดร. ธารณี นวสนธิ์	รองคณบดีด้านบริหารและพัฒนาระบบ
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตาภา เร่งมีศรีสุข	รองคณบดีด้านวิชาการและวิจัย
4. อาจารย์นันทิ เพชรบุรี	รองคณบดีด้านพัฒนานักศึกษา
5. อาจารย์ ว่าที่ร้อยโท ธวัชชัย สิงห์สุภา	รองคณบดีประจำศูนย์นันทบุรี
6. อาจารย์ ดร.นันทยา คงประพันธ์	รองคณบดีประจำศูนย์สุพรรณบุรี
7. นางสาวมฤดี ทับพรม	หัวหน้าสำนักงานคณบดี
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตาภา เร่งมีศรีสุข	บรรณาธิการ
9. อาจารย์ชนิตาภา กระแจะจันทร์	กองบรรณาธิการ

บรรณาธิการ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตาภา เร่งมีศรีสุข	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
--	---------------------------------------

กองบรรณาธิการ

1. พระครูใบฎีกาอภิชาติ ธมมสุโข, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2. พล.อ.ต. ดร.นภัทร์ แก้วนาค	วิทยาลัยการทัพอากาศ กองทัพอากาศ
3. ศาสตราจารย์ ดร.เทิดชาย ช่วยบำรุง	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
4. ศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ สังข์รักษา	มหาวิทยาลัยศิลปากร
5. รองศาสตราจารย์ ดร.ชลอ รอดลอย	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
6. รองศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์ จันทะนี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
7. รองศาสตราจารย์ ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
8. รองศาสตราจารย์ ดร.กรณีย์พล วิวรรณมงคล	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
9. รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
10. รองศาสตราจารย์สายหยุด อุไรสกุล	ข้าราชการบำนาญ
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย ดำเนิน	สมาคมวิจัยแห่งประเทศไทย
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิษฎา ศรีศรีเรือง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยเอก ดร.ธนู ทดแทนคุณ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรี ดร.ธนรัตน์ รัตนพงศ์ธระ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ



กองบรรณาธิการ (ต่อ)

15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกษภา ผาทอง	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
16. อาจารย์ ดร.นันทยา คงประพันธ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
17. อาจารย์ ดร.สมพงษ์ พิพัฒน์เอกสกุล	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
18. อาจารย์ ดร.สัมพันธ์ สุกใส	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
19. อาจารย์วาสนา มะลินิน	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
20. อาจารย์ชนิดาภา กระแจะจันทร์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
21. อาจารย์พรทิพย์ ช่วยเพล	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
22. อาจารย์ ดร.ปริณุต ไชยนิชัย	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
23. Miss Lindsay Mayo Fincher	Texas Tech University

ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

1. นายเอกชัย นาคณอม	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
2. นางสาวธีมาภรณ์ พัฒนะ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

1. พระครูใบฎีกาอภิชาติ ธมมสุโข, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2. พล.อ.ต. ดร.นภัทร์ แก้วนาค	ข้าราชการบำนาญ กองทัพอากาศ
3. น.อ.หญิง ดร.อุษา โพนทอง	กรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกลาโหม
4. ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกโธสง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
5. ศาสตราจารย์ ดร.จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
6. ศาสตราจารย์ ดร.เทิดชาย ช่วยบำรุง	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
7. ศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ สังข์รักษา	มหาวิทยาลัยศิลปากร
8. ศาสตราจารย์ ดร.เสรี วงษ์มณฑา	มหาวิทยาลัยพะเยา
9. ศาสตราจารย์ ดร.ชลอ รอดลอย	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
10. รองศาสตราจารย์ ดร.ศรีเพ็ญ ศุภพิทยากุล	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
11. รองศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์ จันทะนี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
12. รองศาสตราจารย์ ดร.สมาน งามสนิท	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
13. รองศาสตราจารย์ ดร.สุพล สุธะพรหม	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
14. รองศาสตราจารย์ ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
15. รองศาสตราจารย์ ดร.สิริวัฒน์ ศรีเครือดง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
16. รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
17. รองศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม



ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก (ต่อ)

18. รองศาสตราจารย์ ดร.ภาสกร ดอกจันทร์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
19. รองศาสตราจารย์ ดร.ธวัชชัย ตู้องค์	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
20. รองศาสตราจารย์ ดร.รัตนะ ปัญญาภา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
21. รองศาสตราจารย์ ดร. โชติ บดีรัฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
22. รองศาสตราจารย์ สายหยุด อุไรสกุล	ข้าราชการบำนาญ
23. รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญาศรณ์ สวัสดิ์ไธสง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
24. พันเอกปรีดา บุญอำพล	กองบัญชาการกองทัพไทย
25. นาวาอากาศโท กิจจา พงศ์ไพศาล	สำนักข่าวกรอง กรมการทหารอากาศ
26. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิษฎา ศรีเครือดัง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
27. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติ์ กัลยาณมิตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระราชูปถัมภ์
28. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย ดำเนิน	สมาคมวิจัยแห่งประเทศไทย
29. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิดา หนัมนี่	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
30. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุกัญต์ แสงโชติ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
31. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพาภรณ์ บุญประเสริฐ	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
33. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนภัทร จันทรเจริญ	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
33. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรถพล คำเขียน	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
34. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดวงจันทร์ สินโพธิ์	ข้าราชการบำนาญ
35. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร.จิตติมา พักเพียง	องค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี
36. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกษภา ผาทอง	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
37. ดร.ปรีชัย ดาวอุดม	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
38. ดร.กิตติศักดิ์ เจริญสิทธิประเสริฐ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
39. ดร.เกรียงไกร เจียรประดิษฐ์	สำนักงานตรวจการแผ่นดิน

ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

1. รองศาสตราจารย์ ดร.โกศล จิตวิรัตน์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
2. รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี สังข์ทอง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยเอก ดร.ธนู ทดแทนคุณ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกพร ภาคิณาย	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาธิตันท์ บุญมี	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลัดดาวัลย์ สำราญ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐวิภา วิริยา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ



ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน (ต่อ)

- | | |
|--|---------------------------------------|
| 8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนภูมิ ปองเสงี่ยม | มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ |
| 9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตาภา เร่งมีศรีสุข | มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ |
| 10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ ร.ต.ดร.ธนรัตน์ รัตนพงศ์ธระ | มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ |
| 11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลารักษ์ ไชยโย | มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ |
| 12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุรัชย์ เอ็มอักษร | มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ |
| 13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์เนาวรัตน์ อินทรประสิทธิ์ | มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ |
| 14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์นันทวดี วงษ์เสถียร | มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ |
| 15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมบัติ ศิริจินดา | มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ |
| 16. ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิตยา ปุระชาติ | มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ |
| 17. ผู้ช่วยศาสตราจารย์แจ่มจันทร์ บุญโญปกรณ์ | มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ |
| 18. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุภาวดี เพือกพัก | มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ |
| 19. ผู้ช่วยศาสตราจารย์จกกเมธ พวงทอง | มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ |
| 20. ผู้ช่วยศาสตราจารย์จำรัก ชื่อตรง | มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ |
| 21. ผู้ช่วยศาสตราจารย์จักรกวี ชื่อตรง | มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ |
| 22. ผู้ช่วยศาสตราจารย์กังสดาล ญาณจันทร์ | มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ |
| 23. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิไลลักษณ์ จิราตลชนกฤต | มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ |
| 24. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธาริตา สกุลรัตน์ | มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ |
| 25. อาจารย์ ดร.นันทยา คงประพันธ์ | มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ |
| 26. อาจารย์ ดร.สมพงษ์ พิพัฒน์เอกสกุล | มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ |
| 27. อาจารย์ ดร.สัมพันธ์ สุขใส | มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ |
| 28. อาจารย์ ดร.ธารณี นวสนธิ์ | มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ |
| 29. อาจารย์ ดร.เบญจพร เชื้อผึ้ง | มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ |
| 30. อาจารย์ ดร.ทิวา ใจหลัก | มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ |
| 31. อาจารย์ ดร.ฐาปกรณ์ ทองคำนุช | มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ |
| 32. อาจารย์ ดร.สนธยา รัตนศักดิ์ | มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ |
| 33. อาจารย์ ดร.จิราภรณ์ เถรวัตร | มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ |
| 34. อาจารย์ ดร.อุทุมพร เรืองฤทธิ์ | มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ |
| 35. อาจารย์วาสนา มะลินิน | มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ |



กลั่นกรองคุณภาพบทความ

1. พล.อ.ต. ดร.นภัทร์ แก้วนาค
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย ดำเนิน
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตาภา เร่งมีศรีสุข
4. อาจารย์ ดร.สัมพันธ์ สุกใส
5. อาจารย์ ดร.สมพงษ์ พิพัฒน์เอกสกุล

ดูแลระบบและการประสานงาน

1. อาจารย์ชนิตาภา กระแจะจันทร์
2. อาจารย์ออมวจี พิบูลย์
3. นายจิระวุฒิ สารธรรม
4. นายเอกชัย นาคณอม
5. นางสาวธิมาภรณ์ พัฒนะ

จัดทำรูปแบบบทความ

1. อาจารย์มนพัฒน์ บุญยะบุรณ์
2. อาจารย์ปรีณุต ไชยนิชัย
3. อาจารย์จิรณธรณ์ ศิริเมธินวงศ์
4. อาจารย์ดุจดาว เจริญผล
5. อาจารย์พรทิพย์ ช่วยเพล

ตรวจสอบบทความและพิสูจน์อักษร (ภาษาอังกฤษ)

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์กังสดาล ญาณจันทร์
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์จักกเมธ พวงทอง
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ออมวจี พิบูลย์
4. อาจารย์ ดร.ทิวา ใจหลัก



ตรวจรูปแบบและพิสูจน์อักษร (ภาษาไทย)

1. อาจารย์นันทิ เพชรบุรี
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมบัติ ศิริจินดา
3. อาจารย์จุฬารัตน์ ชัยพิทักษ์
4. อาจารย์กนกวรรณ แยกผิวผ่อง
5. อาจารย์วิเชษฐชาย กมลสัจจะ
6. อาจารย์ชาสินี สำราญอินทร์

จัดทำรูปเล่มวารสาร

1. อาจารย์ ดร.สมพงษ์ พิพัฒน์เอกสกุล
2. อาจารย์ ดร.ปริญญ์ ไชยนิชัย
3. อาจารย์กัณตวีร์ เวียงสีมา
4. อาจารย์वासนา มะลิณิล
5. นายจิระวุฒิ สารธรรม

การเผยแพร่บทความวารสารและการลงระบบ Fast Track

1. อาจารย์ ดร.สมพงษ์ พิพัฒน์เอกสกุล
2. อาจารย์มนพัฒน์ บุญยะบุรณ
3. อาจารย์พรทิพย์ ช่วยเพล
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ออมวชิ พิบูลย์
5. อาจารย์ชนิตาภา กระแจะจันทร์

ออกแบบปก : อาจารย์กัณตวีร์ เวียงสีมา และนายจิระวุฒิ สารธรรม

จำนวนพิมพ์ : 120 เล่ม

เจ้าของ : คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
เลขที่ 60 หมู่ 3 ถนนสายเอเชีย (กรุงเทพฯ-นครสวรรค์) ตำบลหันตรา
อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13000
โทร. 035-709208, โทรสาร. 035-709208 <http://www.arts.rmutsb.ac.th>

พิมพ์ที่ : ออยุธยาดีไซน์



บทบรรณาธิการ

วารสารศิลปศาสตรราชชมงคลสุวรรณภูมิ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ เป็นวารสารวิชาการที่ได้รับการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการที่อยู่ในฐานข้อมูล TCI รอบที่ 4 ครั้งที่ 3 ให้เป็นวารสารที่มีคุณภาพกลุ่มที่ 1 (TCI ฐาน 1) และอยู่ในฐานข้อมูล TCI จนถึง 31 ธันวาคม 2567 มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าและเพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ นักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ทางด้านสังคมศาสตร์ ในมิติสังคมศาสตร์ทั่วไป ภาษาและภาษาศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์วิทยาศาสตร์กายภาพ (ภูมิศาสตร์ ภูมิสังคม สังคมสิ่งแวดล้อม ภูมิประวัติศาสตร์) จิตวิทยา การศึกษา ธุรกิจ การจัดการและการบัญชี การจัดการการท่องเที่ยว สันทนาการ และการบริการ

วารสารศิลปศาสตรราชชมงคลสุวรรณภูมิ จัดทำขึ้นปีละ 3 ฉบับ ฉบับนี้เป็นฉบับที่ 17 ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2567) บทความที่ดีพิมพ์ในฉบับนี้ได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ และได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความ (Peer Review) อย่างน้อย 3 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องจากหลากหลายสถาบัน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind Peer Review)

อนึ่ง ความคิดเห็นจากบทความวิชาการหรือรายงานการวิจัยแต่ละเรื่องที่น่าสนใจในวารสารฉบับนี้ เป็นความเห็นจากผู้เขียนหรือผู้วิจัย กองบรรณาธิการมีหน้าที่จัดพิมพ์และเผยแพร่เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางวิชาการแก่สังคมเท่านั้น

กองบรรณาธิการวารสารศิลปศาสตรราชชมงคลสุวรรณภูมิ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าบุคลากรทั้งในสถานศึกษาและสถานประกอบการ ตลอดจนผู้สนใจโดยทั่วไป จะได้รับสาระประโยชน์จากวารสารฉบับนี้



ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตาภา เร่งมีศรีสุข

บรรณาธิการ



สารบัญ

บรรณาธิการ (ก)

บทบรรณาธิการ (ข)

บทความวิจัย : Research Article

- ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลความจงรักภักดีต่อตราสินค้าใน 301
การเลือกที่พักแรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยบริเวณหมู่เกาะล้าน จังหวัด
ชลบุรี

THE INFLUENCE OF MARKETING FACTORS ON THE BRAND LOYALTY
OF THAI TOURISTS FOR ACCOMMODATION SERVICE SELECTION ON
KOH LARN, CHONBURI

วรรณวิสา ไชยหนองแข้ และโชติชัย สุเวชวัฒน์กุล

- แนวทางลดการตีตราและการเลือกปฏิบัติที่เกี่ยวกับผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ 316
คลินิกพิเศษ ARV โรงพยาบาลนาแก จังหวัดนครพนม

GUIDELINES FOR REDUCING STIGMA AND DISCRIMINATION RELATED
TO PEOPLE LIVING WITH HIV/AIDS SPECIAL ARV CLINIC, NA KAE
HOSPITAL NAKHON PHANOM PROVINCE

ฉัตรชัย ไตรยราช

- ความสุขและคุณภาพชีวิตของแพทย์นักเรียนทุนจังหวัดนครพนม 331

THE HAPPINESS AND QUALITY OF LIFE OF THE SCHOLARSHIP
DOCTORS IN NAKHON PHANOM PROVINCE

วรางคณา จั่นแดง

- ประเมินระดับความรู้และพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวานใน 345
เขตตำบลสามผง อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม

ASSESSMENT OF KNOWLEDGE LEVEL AND SELF CARE BEHAVIORS
AMONG DIABETES PATIENTS IN SAM PHONG, SI SONGKHRAM, NAKHON
PHANOM PROVINCE

พิจิตรา วรรณวงศ์



สารบัญ (ต่อ)

บทความวิจัย : Research Article

- ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 358
ของบุคลากรทางการแพทย์ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม
FACTORS AFFECTING INFECTION PREVENTION BEHAVIORS OF COVID-19 FOR MEDICAL PROFESSIONAL AT NAKAE, NAKHON PHANOM PROVINCE
สุปราณี ศรีนา
- ศึกษาผลการเรียนการสอนภาษาจีนในโรงเรียน สพฐ. เขตพื้นที่ 373
กรุงเทพมหานคร
OUTCOME STUDY OF CHINESE LANGUAGE TEACHING AND LEARNING IN PUBLIC SCHOOLS IN BANGKOK
กวีเสียง-จ้าว
- ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้แบบนำตนเองของครูประถมศึกษาในยุคดิจิทัล 387
FACTORS AFFECTING SELF – DIRECTED LEARNING OF PRIMARY SCHOOL TEACHERS IN THE DIGITAL AGE
พิณพิรัตน์ คนสนิท และต้องลักขณ์ บุญธรรม
- ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจของนักท่องเที่ยวชาวไทย ในการท่องเที่ยว 401
เมืองแห่งวิทยาการอาหาร
FACTORS AFFECTING THAI TOURISTS' INTENTION TO TRAVEL: THE PHUKET CITY OF GASTRONOMY STUDY
อาทิตยา มณฑล และณัฐนรี สมิตร
- การสรรหาบุคลากรเชิงรุก 416
THE PERSONNEL PROACTIVE RECRUITMENT
นภัสวรรณ มูลสิน



สารบัญ (ต่อ)

บทความวิจัย : Research Article

- ปัจจัยจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน 431
บริษัทผู้ผลิตโครงสร้างเหล็กแห่งหนึ่งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
WORK MOTIVATION FACTORS THAT AFFECT THE WORK EFFICIENCY
OF EMPLOYEES AT A STEEL STRUCTURE MANUFACTURING COMPANY
IN PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE
พรศิริ สุขไชย และกนกพร ภาคีนาย
- นวัตกรรมจัดการส่งเสริมความร่วมมือทางด้านการค้าระหว่างภาครัฐ 445
และเอกชนของหอการค้าจังหวัดนนทบุรี
THE INNOVATION OF PROMOTING MANAGEMENT FOR TRADE
COOPERATION BETWEEN THE PUBLIC AND PRIVATE SECTORS OF THE
NONTHABURI CHAMBER OF COMMERCE
อาชวิน ภัทรสถาพรกุล, ธนู ทดแทนคุณ*, สัมพันธ์ สุขใส, ทิวา ใจหลัก,
และนภัทร์ แก้วนาค
- การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนวัตกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ Design 459
Thinking สำหรับผู้ประกอบการฟาร์มเห็ดสมัยใหม่
DEVELOPMENT OF INNOVATIVE TRAINING COURSES FOR MODERN
MUSHROOM FARM ENTERPRISES BASED ON DESIGN THINKING
PROCESS
นัยนา ยังเกิด, สัมพันธ์ สุขใส*, วาสนา มะลินิน, เรืองสิน ปลื้มปิ่น,
และนภัทร์ แก้วนาค
- เส้นทางการศึกษาหลังโควิด-19 : การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 473
ระหว่างชั้นเรียนแบบดั้งเดิมและออนไลน์สำหรับนิสิตคณะอุตสาหกรรม
บริการ
THE EDUCATIONAL PATHWAY POST-COVID-19: A COMPARISON OF
ACADEMIC PERFORMANCE BETWEEN TRADITIONAL AND ONLINE
CLASSROOMS FOR SERVICE INDUSTRY STUDENTS
อิสระพงษ์ พลธानी, อริยา พงษ์พานิช, บริสุทธิ แส่นคำ, เชิญขวัญ ขำเปรม,
และกฤษณ์ เลี้ยงพันธ์



สารบัญ (ต่อ)

บทความวิจัย : Research Article

- นวัตกรรมกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมภายในองค์กร เพื่อการ 488
บริหารงานของหอการค้าจังหวัดนนทบุรี
INNOVATIVE PARTICIPATORY COMMUNICATION PROCESSES WITHIN
THE DIGITAL ORGANIZATION TO PROMOTE ADMINISTRATIVE
EFFICIENCY OF THE NONTHABURI CHAMBER OF COMMERCE
สุรสิทธิ์ ศรีอินทร์สุทธิ, สัมพันธ์ สุขใส, ชนิดาภา กระแจะจันทร์,
มนพัฒน์ บุญยะบุรณ, และนภัทร์ แก้วนาค
- รูปแบบนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 503
ประถมศึกษามอนแก่น เขต 4
THE INNOVATIVE MODEL OF SCHOOL ADMINISTRATION UNDER
THE OFFICE OF KHON KAEN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 4
สาคร มหาหิงค์
- แนวทางการพัฒนาการจัดการที่พักแบบสัมผัสวิถีชีวิตเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว 518
ตำบลปากน้ำประแส อำเภอกะลา จังหวัดระยอง
GUIDELINES FOR DEVELOPING ACCOMMODATION MANAGEMENT
HOMESTAY TO SUPPORT TOURISTS PAK NOM PRASAE SUBDISTRICT
KLAENG DISTRICT RAYONG PROVINCE
วาริท วสยางกูร, ยศกร วรรณวิจิตร, และธาริดา สกุลรัตน์
- ความพร้อมของสถานประกอบการโรงแรม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ 533
กรณีศึกษา โรงแรมระดับ 4-5 ดาว ในจังหวัดภูเก็ต
A STUDY OF HOTEL ESTABLISHMENTS' PREPAREDNESS TO
ACCOMMODATE ELDERLY TOURIST: A CASE STUDY OF FOUR-TO
FIVE-STAR HOTELS IN PHUKET
วีรภัทร์ โชติวิริยะกุล



สารบัญ (ต่อ)

บทความวิจัย : Research Article

- A LOGISTIC REGRESSION ANALYSIS OF FACTORS AFFECTING THE 548
SPENDING BEHAVIOR OF MAEJO UNIVERSITY STUDENTS,
CHIANGMAI PROVINCE
Chirayu Hantrakul and Bhannawat Wanganusorn
- INSTRUCTIONAL DESIGN USING THE CONSTRUCTIVISM THEORY 562
AND PROBLEM-BASED LEARNING APPROACH TO ENHANCE
THE CHINESE READING AND WRITING ABILITIES OF PRIMARY
SCHOOL STUDENTS IN CHINA
Li Liu, Julamas Jansrisukot, and Supratra Wanpen

บทความวิชาการ : Academic Article

- ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ : แนวคิด หลักเกณฑ์ และขั้นตอนการ 577
ปฏิบัติ
TORT LIABILITY OF OFFICIALS: CONCEPTS, PRINCIPLES, AND
PROCEDURES
มนตรี สังข์ทอง

ภาคผนวก

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน	I
ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย	XI
ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ/พิเศษ/ปริทรรศน์/ปกิณกะ	XXI
กระบวนการพิจารณาบทความ	XXVII



ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลความจงรักภักดี
ต่อตราสินค้าในการเลือกที่พักแรมของนักท่องเที่ยวชาวไทย
บริเวณหมู่เกาะล้าน จังหวัดชลบุรี

THE INFLUENCE OF MARKETING FACTORS ON THE BRAND LOYALTY
OF THAI TOURISTS FOR ACCOMMODATION SERVICE SELECTION
ON KOH LARN, CHONBURI

วรรณวิสา ไชยหนองแข้ และโชคชัย สุเวทวัฒนกุล

Wanvisa Chainongkhae and Chokechai Suveatwatanakul

คณะกรรมการจัดการการท่องเที่ยว สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

Graduate School of Tourism Management, National Institute of Development Administration

E-mail: Luktanlele@hotmail.com

Received February 19, 2024; Revised April 26, 2024; Accepted June 1, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีความสัมพันธ์ต่อความจงรักภักดีต่อตราสินค้าในการตัดสินใจเลือกที่พักแรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยบริเวณหมู่เกาะล้าน จังหวัดชลบุรี 2) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อความจงรักภักดีต่อตราสินค้าในการตัดสินใจเลือกที่พักแรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยบริเวณหมู่เกาะล้าน จังหวัดชลบุรี โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถาม จำนวน 112 คน ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ และการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ

ผลการวิจัย พบว่า ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยเพศหญิง เกิดระหว่างปี พ.ศ. 2523 - 2540 (Generation Y) สถานภาพโสด อาชีพเป็นพนักงานเอกชน การศึกษาระดับปริญญาตรี รายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ 20,000 - 30,000 บาท มาเพื่อการพักผ่อน มีระยะเวลาในการเข้าพัก 2 คืน และความถี่ในการเข้าพัก 1-2 ครั้งต่อปี สำหรับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีความสัมพันธ์ต่อความจงรักภักดีต่อตราสินค้าโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน ดังนี้ ด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{X} = 3.83$) ด้านราคา ($\bar{X} = 3.87$) ด้านการจัดจำหน่าย ($\bar{X} = 3.92$) และด้านการส่งเสริมการตลาด ($\bar{X} = 3.85$) สำหรับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อความจงรักภักดีต่อตราสินค้าโดยรวมมีทั้งหมด 3 ด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด



โดยด้านราคามีอิทธิพลทางบวกสูงสุด ($Beta = 0.300$) รองลงมาคือด้านการส่งเสริมการตลาด ($Beta = 0.267$) และด้านผลิตภัณฑ์ ($Beta = 0.219$) ตามลำดับ

คำสำคัญ: ส่วนประสมทางการตลาด, ความจงรักภักดี, ตราสินค้า

Abstract

The aim of this research paper was to achieve the following objectives: 1) to study the relationship between the marketing mix and brand loyalty among Thai tourists for accommodation service selection on the island of Koh Larn, Chonburi, and 2) to examine the impact of the marketing mix factors on the brand loyalty of Thai people for accommodation service selection on Koh Larn, Chonburi. This research adopted a quantitative methodology and utilized a questionnaire as the data collection tool. The sample consisted of 112 Thai tourists who had stayed at least one night on Koh Larn. Data analysis employed descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation, as well as inferential statistics such as multiple correlation analysis and simple linear regression analysis.

According to the research findings, the majority of the respondents were female Thai tourists born between 1980 and 1997 (Generation Y), single, employed in the private sector with a bachelor's degree, and had a monthly income ranging between 20,000 and 30,000 baht. Most tourists visited Koh Larn for relaxation purposes and stayed for an average of 2 nights and visited 1 to 2 times per year. Marketing mix factors had a high-level correlation with overall brand loyalty ($x = 3.87$). When each aspect was considered, it was at a high level in all four aspects as follows: product ($x = 3.83$), price ($x = 3.87$), place ($x = 3.92$) and promotion ($x = 3.85$). For the marketing mix factors that influenced overall brand loyalty, there were three aspects: product, price, and promotion. Price had the highest positive influence ($beta = 0.300$), followed by marketing promotion ($beta = 0.267$) and product ($beta = 0.219$).

Keywords: Marketing Mix, Brand Loyalty, Brand Name



บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในระบบเศรษฐกิจไทยเพราะสร้างรายได้มีมูลค่าเป็นอันดับหนึ่งของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศซึ่งมีส่วนมากกว่าการผลิตอื่น ๆ หรือมากกว่าร้อยละ 50 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของทั้งประเทศ จากข้อมูลกองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา ระบุว่าในปี พ.ศ. 2566 มีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้ามาในประเทศไทยเพิ่มขึ้นถึง 16.60% คน โดยมีการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวเกือบทุกกลุ่ม ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติเที่ยวไทยสะสมตลอดทั้งปี 2566 อยู่ที่ 27.2 ล้านคน ได้แก่ นักท่องเที่ยวจากมาเลเซียเดินทางเข้าไทยมากที่สุดถึง 4.4 ล้านคน รองลงมาได้แก่ จีน เกาหลีใต้ อินเดียและรัสเซีย ตามลำดับ (กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา, 2566) ซึ่งในปัจจุบันพบว่า ธุรกิจโรงแรมมีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่องในช่วงปี 2567 - 2569 และคาดว่าจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติจะฟื้นตัวกลับมาอยู่ในระดับใกล้เคียงกับช่วงก่อน COVID-19 ได้ ในปี 2568 จากมาตรการของภาครัฐในการกระตุ้นการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง และจำนวนนักท่องเที่ยวไทยคาดว่าจะมีโอกาสถึงระดับ 200 ล้านทริปได้ในปี 2568 และคาดว่าอัตราเข้าพักทั่วประเทศมีแนวโน้มจะสูงกว่า 70% ในปี 2567 (แนวโน้มธุรกิจอุตสาหกรรม ปี 2567-2569: ธุรกิจโรงแรม, 2567) ส่งผลให้ธุรกิจโรงแรมนั้นได้ขยายตัวเพิ่มขึ้นทั้งด้านจำนวนโรงแรมและจำนวนห้องพักตามการเติบโตของภาคท่องเที่ยว ทั้งนี้ นักท่องเที่ยวต่างชาติมักกระจุกตัวอยู่ในกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นศูนย์กลางทางการท่องเที่ยวและการเดินทางของประเทศ รวมถึงจังหวัดภูเก็ตและจังหวัดชลบุรี ซึ่งการปกครองพิเศษพัทยาเป็นที่นิยมที่สุด และเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่มีชื่อเสียงหรือเป็นจุดหมายปลายทางที่สำคัญ (Tourist Destination) (แนวโน้มธุรกิจอุตสาหกรรม ปี 2562 - 2564: ธุรกิจโรงแรม, 2562)

จากข้อมูลข้างต้นได้ระบุถึงการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยว และการกระตุ้นภาครัฐในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศ ซึ่งส่งผลให้ธุรกิจโรงแรมมีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่องจึงส่งผลให้จำนวนโรงแรมและห้องพักบนเกาะล้านก็เพิ่มขึ้นตามการเติบโตของภาคท่องเที่ยว และส่งผลให้เกิดการศึกษาหมู่เกาะล้าน จังหวัดชลบุรี ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่อุดมไปด้วยปะการังนานาชนิด เป็นแหล่งปะการังที่สมบูรณ์แห่งหนึ่งในประเทศ ดังนั้นเกาะล้านจึงเป็นจุดดึงดูดที่สำคัญสำหรับผู้ที่ไปพักผ่อนและเล่นน้ำทะเลรวมถึงทำกิจกรรมต่าง ๆ จากปัจจัยข้างต้นรวมถึงข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมา ทำให้แต่ละปีมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติมาเที่ยวเกาะล้านเฉลี่ย 10,000 - 12,000 คน/วัน และมีรายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวไม่ต่ำกว่าวันละ 2.3 ล้านบาท นอกจากนี้ยังมีการเดินทางที่สะดวกและไม่ไกลจากกรุงเทพฯ มากนัก (สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดชลบุรี, 2566) ในปี 2566 พบว่า มีจำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยวในประเทศจำนวน 185 ล้านคน ซึ่งมีการขยายตัวจากปีที่ผ่านมา ร้อยละ 22.59 โดยนักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่มักจะเดินทางมาเป็นครอบครัวหรือกลุ่มเพื่อน (กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา, 2567)



และมีจำนวนการเข้าพักแรม 74 ล้านคน และมีแนวโน้มจะขยายตัวเพิ่มมากขึ้น (สำนักงานสถิติ, 2567) ซึ่งส่งผลให้บริการที่พักรับต้องปรับตัวและพัฒนาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้ จากรายงานของ The think wise พบว่า ในภาพรวมของการบริหารจัดการที่พักในประเทศไทยยังประสบปัญหาและข้อผิดพลาดหลายด้าน เช่น ขาดการฝึกอบรมพนักงานที่ดี และเพียงพอให้พร้อมในการให้บริการ การละเลยในการตอบคำติชมของลูกค้า การตั้งราคาที่พักผิดพลาดหรือไม่เหมาะสม นอกจากนี้ยังขาดการบำรุงรักษาสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ให้อยู่ในสภาพดีและพร้อมใช้งาน และปัญหาเกี่ยวกับการจัดการขยะอีกด้วย (The think wise, 2023)

ด้วยเหตุผลและข้อูลข้างต้น การบริหารจัดการธุรกิจที่พักบนเกาะล้านยังพบกับหลายปัจจัยที่มีผลต่อการดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามา และต้องเผชิญกับสถานการณ์ภายนอกที่ไม่สามารถควบคุมได้ ดังนั้นการศึกษาเพื่อหาวิธีการดึงดูดนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นหรือการดึงดูดให้นักท่องเที่ยวกลับมาเยือนอีกครั้งในอนาคตมีความสำคัญมาก การวิเคราะห์และศึกษาอิทธิพลของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลความจงรักภักดีต่อตราสินค้าในการเลือกที่พักแรมของนักท่องเที่ยวจึงเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งจะทำให้เข้าใจถึงซึ่งถึงความต้องการของตลาดที่นักท่องเที่ยวมีต่อธุรกิจที่พักแรม เพื่อนำไปสู่การดำเนินกิจการที่เหมาะสมและประสบความสำเร็จในปัจจุบันและในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีความสัมพันธ์ต่อความจงรักภักดีต่อตราสินค้าในการตัดสินใจเลือกที่พักแรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยบริเวณหมู่เกาะล้าน จังหวัดชลบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อความจงรักภักดีต่อตราสินค้าในการตัดสินใจเลือกที่พักแรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยบริเวณหมู่เกาะล้าน จังหวัดชลบุรี

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดปัจจัยทางการตลาด 4 ด้าน

อย่างไรก็ตาม มีนักวิชาการจำนวนมากได้อธิบายเกี่ยวกับปัจจัยทางการตลาดทั้ง 4 ด้านไว้ ซึ่งได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด 1) ผลิตภัณฑ์ (Product) Kotler (2003) กล่าวว่า ผลิตภัณฑ์เป็นสิ่งสนองความจำเป็นและความต้องการของมนุษย์ได้ 2) ด้านราคา (Price) Kotler (2003) กล่าวว่า ราคา คือ ต้นทุนทั้งหมดที่ลูกค้าต้องจ่ายในการแลกเปลี่ยนกับสินค้าหรือบริการรวมถึงเวลาการตั้งราคาค่าบริการและราคาที่ตั้งขึ้นได้รับการออกแบบให้ครอบคลุมต้นทุนและสร้างกำไร 3) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) Kotler (2003) ได้อธิบายไว้ว่าช่องทางการจัดจำหน่าย เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับบรรยากาศสิ่งแวดล้อมในการนำเสนอบริการให้แก่ลูกค้า มีผลต่อการรับรู้ของลูกค้าในคุณค่า ซึ่งจะต้องพิจารณาในด้านทำเลที่ตั้ง และช่องทางการนำเสนอบริการ (Channels) 4) ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotions) อุดุลย์ จาตุรงค์กุล



(2543) กล่าวว่า การส่งเสริมการตลาด (Promotion) เป็นสิ่งหนึ่งที่ท้าทายการสื่อสารทางการตลาด นั่นคือสิ่งที่ต้องแน่ใจว่าตลาดเป้าหมายเข้าใจและให้คุณค่าแก่สิ่งที่เสนอขาย ดังนั้นการส่งเสริมการตลาดจำเป็นต้องอธิบายว่าบริการคืออะไร และมีคุณประโยชน์แก่ผู้ซื้ออย่างไร

แนวคิดเกี่ยวกับความจงรักภักดีต่อตราสินค้า

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2552; อ้างถึงใน Shiffman and Kanuk, 2007) กล่าวว่า ความภักดีของลูกค้าหรือตราสินค้า หมายถึง ความพอใจที่มีความสม่ำเสมอ หรือการซื้อสินค้าเดิมในตราผลิตภัณฑ์ของบริษัทใดบริษัทหนึ่ง และธธีร์ธร ชีระขวัญโรจน์ (2546: 141-142) ได้กล่าวว่า ความจงรักภักดีคือความพอใจที่ใช้ความรู้สึกอารมณ์ รู้สึกคุ้มค่าที่ใช้บริการนำมาซึ่งความต้องการใช้บริการซ้ำและมีความต้องการใช้บริการกับธุรกิจนั้นให้นานที่สุดเท่าที่ความพึงพอใจนั้นยังคงอยู่ แต่ความพึงพอใจเพียงไม่กี่ครั้งอาจไม่ได้นำไปสู่ความจงรักภักดี ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ การบอกต่อเชิงบวก การกลับมาเที่ยวซ้ำ การมีส่วนร่วมในการปกป้อง ความเชื่อมั่น และความพึงพอใจ จากข้อมูลข้างต้นผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยทางการตลาดและความจงรักภักดีต่อตราสินค้า เป็นเครื่องมือหนึ่งที่สามารถช่วยในเรื่องของการจัดการทางด้านการตลาด เช่น การวางแผน การจัดการต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความต้องการการในการบริโภคสินค้าหรือ บริการ และดึงดูดให้ผู้บริโภคหันมาเลือกใช้บริการนั้นได้

แนวคิดเกี่ยวกับตราสินค้า

Larry Light (อ้างถึงใน ศิวฤทธิ์ พงศกรรังศิลป์, 2548) กล่าวว่า “กุญแจสำคัญของตราสินค้าที่ประสบความสำเร็จทั้งหมด คือ การมองว่าตราสินค้ามีความสำคัญมากกว่าการเป็นเครื่องหมายการค้า หรือ สัญลักษณ์” และ Phillip Cotler (2010) ได้ให้คำขยายความใหม่และให้ข้อตักเตือนที่ชัดเจนเกี่ยวกับตราสินค้าว่า “ตราสินค้า จะให้ความหมายได้ถึง 4 ระดับ ด้วยกัน คือ รูปสัญลักษณ์ที่สัมผัสได้จากภายนอก คุณประโยชน์ คุณค่า และบุคลิกภาพ หากบริษัทใดยังให้ความสำคัญของแบรนด์เพียงแค่ชื่อของมัน นั้นแสดงว่าไม่เข้าใจเรื่องการสร้างแบรนด์เลย”

จากการศึกษาทฤษฎีปัจจัยทางตลาด และแนวคิดเกี่ยวกับความจงรักภักดีต่อตราสินค้านี้ รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยจึงใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างกรอบแนวคิดและแบบสอบถามเพื่อนำมาวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการเลือกซื้อที่พักแรมของนักท่องเที่ยวชาวไทย บริเวณหมู่เกาะล้าน จังหวัดชลบุรี

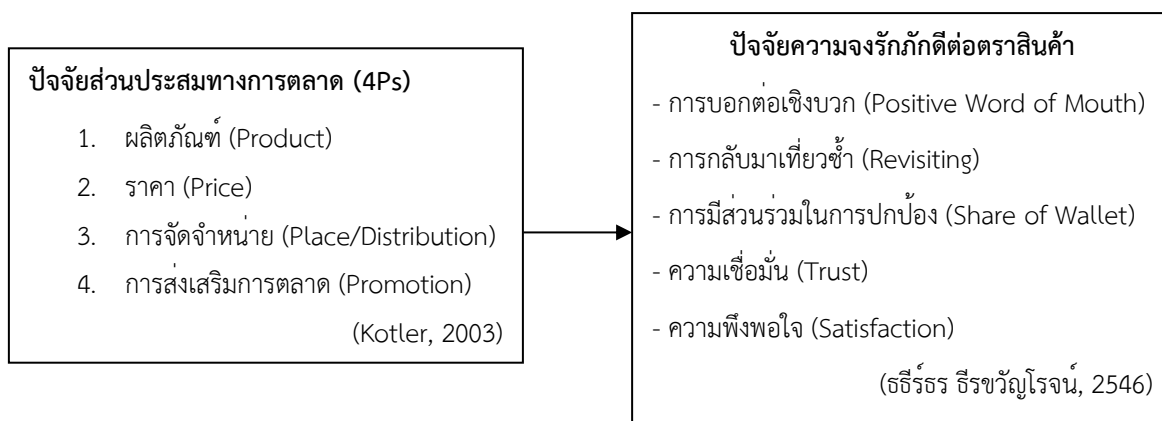
กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาเรื่อง อิทธิพลของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลความจงรักภักดีต่อตราสินค้า ในการเลือกที่พักแรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยบริเวณหมู่เกาะล้าน จังหวัดชลบุรี มีการศึกษา ทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้ตัวแปรต้นและตัวแปรตามเป็นกรอบแนวคิดงานวิจัยดังต่อไปนี้



ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม



แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ พื้นที่วิจัย คือ เกษะล้าน จังหวัดชลบุรี ประชากร คือ นักท่องเที่ยวชาวไทย กลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีการพักค้างคืนบนเกาะล้านอย่างน้อย 1 คืน จำนวน 112 คน (Cohen, J. (1988) ใช้วิธีการคัดเลือกแบบวิธีการสุ่มตามความสะดวก (Convenience Sampling) และมีการถามความสมัครใจของกลุ่มตัวอย่างด้วยว่ามีความเต็มใจให้ข้อมูลหรือไม่ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 1 ชนิด ได้แก่ แบบสอบถาม ใช้ศึกษารวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง ระหว่างเดือน สิงหาคม ถึงเดือน ธันวาคม พ.ศ. 2566 การทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ

แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมานั้นจะมีการตรวจสอบคุณภาพในด้านความตรงของเนื้อหา (Content Validity) และความเที่ยงตรง (Reliability) โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

การทดสอบความเที่ยงตรง (Content Validity) ของเนื้อหาก่อนนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริงจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผู้ที่ทำการตรวจสอบ คือ ผู้เชี่ยวชาญในการทำวิจัยด้านการท่องเที่ยวจำนวน 3 ท่านเป็นผู้ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย โดยอาศัยดุลยพินิจของผู้เชี่ยวชาญ ใช้หาวิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามระหว่างข้อความคำถามกับเนื้อหาในประเด็นที่ต้องการวิจัยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ทำการพิจารณาถึงความเห็นและให้คะแนน (พิสนุ พงศ์ศรี, 2552)

ค่าความค่าดัชนี Index of Consistency (IOC) ที่คำนวณได้ในข้อใดมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ค่าถามข้อนั้นก็มีความสอดคล้องกับเนื้อหาในประเด็นที่ต้องการวิจัย แต่ถ้าค่าถามข้อใดมีค่าดัชนีต่ำกว่า 0.5 ค่าถามข้อนั้นก็จะต้องตัดออก โดยพบว่าคำถามทุกข้อได้ค่า IOC = 0.67 ขึ้นไป

การทดสอบความเที่ยงตรง (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญแล้วนำไปทำการทดลองใช้ (Try out) ทั้งหมด 30 ชุด และนำมาหาค่าความเที่ยงตรง



(Reliability) ของแบบสอบถาม ได้ค่าความเที่ยงตรงอยู่ที่ 0.814 ซึ่งสูงกว่ามาตรฐานที่กำหนดไว้ซึ่งอยู่ที่ 0.80 (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2557)

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติ ผู้วิจัยได้แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่

1. การวิเคราะห์สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อใช้บรรยายให้เห็นคุณลักษณะของตัวแปรที่เก็บรวบรวมมาจากกลุ่มตัวอย่าง ผลการศึกษาไม่สามารถนำไปอ้างอิงกับกลุ่มอื่น ๆ ได้ ซึ่งอาจนำเสนอในรูปตาราง กราฟ หรืออาจจะเสนอค่าวัดคุณลักษณะของสิ่งสนใจ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequencies) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ซึ่งในงานวิจัยนี้จะทำการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาที่เกี่ยวข้องกับแบบสอบถาม 4 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ปัจจัยด้านพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และความคิดเห็นเกี่ยวกับความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยว

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมาน ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) โดยการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และความคิดเห็นเกี่ยวกับความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการเลือกที่พักแรมบริเวณหมู่เกาะล้าน จังหวัดชลบุรี และผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ (Simple Linear Regression Analysis) เพื่อทดสอบอิทธิพลของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อความจงรักภักดีต่อตราสินค้าของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการมาพักแรมบนเกาะล้าน

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่าพบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดโดยรวม อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการมาพักแรมบนเกาะล้าน โดยรวม

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านผลิตภัณฑ์	3.83	0.74	มาก
2. ด้านราคา	3.87	0.60	มาก
3. ด้านการจัดจำหน่าย	3.92	0.63	มาก
4. ด้านการส่งเสริมการตลาด	3.85	0.73	มาก
รวม	3.87	0.56	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน



ดังนี้ ด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{x} = 3.83$) ด้านราคา ($\bar{x} = 3.87$) ด้านการจัดจำหน่าย ($\bar{x} = 3.92$) และด้านการส่งเสริมการตลาด ($\bar{x} = 3.85$)

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่าเมื่อพิจารณาภาพรวมโดยแต่ละด้าน พบว่า มีสามตัวแปรที่มีอิทธิพลทางบวกต่อความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวชาวไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด สำหรับส่วนประสมทางการตลาดอื่น ๆ ไม่พบความสัมพันธ์กับความจงรักภักดีโดยรวม

ตารางที่ 2 แสดงสรุปค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) ระหว่างส่วนประสมทางการตลาดกับความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวชาวไทย

	Product	Price	Place	Promotion	Word of Mouth	Revisiting	Share of Wallet	Trust	Satisfaction
Product	1.000								
Price	.656**	1.000							
Place	.632**	.626**	1.000						
Promotion	.477**	.474**	.613**	1.000					
Word of Mouth	.560**	.615**	.433**	.403**	1.000				
Revisiting	.418**	.457**	.446**	.404**	.499**	1.000			
Share of Wallet	.438**	.433**	.357**	.404**	.466**	.357**	1.000		
Trust	.451**	.465**	.511**	.517**	.366**	.617**	.621**	1.000	
Satisfaction	.540**	.542**	.593**	.556**	.503**	.551**	.469**	.631**	1.000
Sum Royalty	.604**	.630**	.585**	.572**	.712**	.839**	.810**	.813**	.785**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่า ส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความจงรักภักดีโดยรวมและรายด้านทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 3 แสดงข้อมูลการทดสอบความสัมพันธ์การถดถอยกับความจงรักภักดีโดยรวม

ส่วนประสมทางการตลาด	ความจงรักภักดี		Beta	t	P
	โดยรวม				
	B	S.E.			
ค่าคงที่ (α)	0.760	0.300		2.535	0.013
1.ด้านผลิตภัณฑ์	0.185	0.080	0.219	2.305	0.023*
2.ด้านราคา	0.312	0.098	0.300	3.172	0.002*

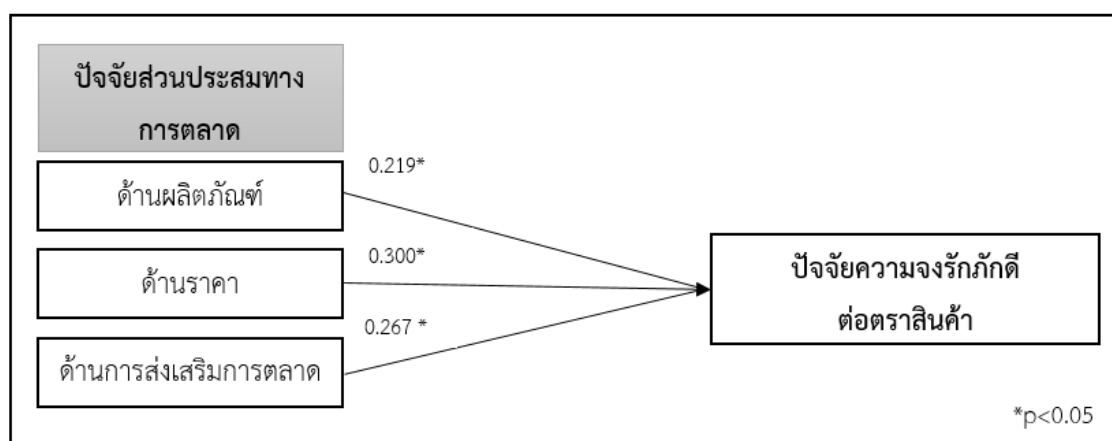


ส่วนประสมทางการตลาด	ความจงรักภักดี		Beta	t	P
	โดยรวม				
	B	S.E.			
3.ด้านการจัดจำหน่าย	0.094	0.100	0.095	0.943	.348
4.ด้านการส่งเสริมการตลาด	0.229	0.073	0.267	3.135	0.002*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า เมื่อพิจารณาภาพรวมโดยแต่ละด้าน พบว่า มีสามตัวแปรที่มีอิทธิพลทางบวกต่อความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวชาวไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด สำหรับส่วนประสมทางการตลาดอื่น ๆ ไม่พบความสัมพันธ์กับความจงรักภักดีโดยรวม ซึ่งด้านราคามีอิทธิพลทางบวกสูงสุด กล่าวคือ เมื่อจำนวนหน่วยราคาเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะส่งผลให้ความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวชาวไทยเพิ่มขึ้น 0.300 (30%) ส่วนตัวแปรที่มีอิทธิพลทางบวกรองลงมาคือด้านการส่งเสริมการตลาด กล่าวคือ เมื่อจำนวนหน่วยของการส่งเสริมการตลาดเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะส่งผลต่อความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวชาวไทยเพิ่มขึ้น 0.267 (26.7%) และด้านผลิตภัณฑ์กล่าวคือ เมื่อจำนวนหน่วยของการส่งเสริมการตลาดเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะส่งผลต่อความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวชาวไทยเพิ่มขึ้น 0.219 (21.9%)

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ตัวแปรส่วนประสมการตลาดทั้ง 4 ตัวแปร สามารถพยากรณ์ความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวชาวไทยได้ 3 ตัวแปร คือ ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านผลิตภัณฑ์ ดังแสดงในภาพที่ 1



แผนภาพที่ 2 แสดงการพยากรณ์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อความจงรักภักดีต่อตราสินค้าในการตัดสินใจเลือกที่พักแรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยบริเวณหมู่เกาะล้าน จังหวัดชลบุรี



อภิปรายผล

1. ผลจากการวิจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความจงรักภักดีด้านการบอกต่อเชิงบวกกับความจงรักภักดีโดยรวม ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของศุภวัชร พงษ์วัชรวัชร์ และคณะในปี 2566 เกี่ยวกับการจัดการโรคโควิด-19 ที่มีผลต่อความภักดีของลูกค้าในการใช้บริการคลินิกเสริมความงามในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยเหล่านี้เห็นได้ชัดว่าปัจจัยทางการตลาดที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ เช่น การจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด และบุคคลมีผลกระทบต่อความภักดีของลูกค้าในการใช้บริการคลินิกเสริมความงามในจังหวัดเชียงใหม่ นอกจากนี้ผลการวิจัยของอินทกานต์ หมอกขาวในปี 2563 ก็พบว่า ปัจจัยทางการตลาดบริการมีผลต่อความจงรักภักดีของลูกค้าในบริษัทชลบุรีเฟอร์คลิฟท์ เอเชียจำกัด โดยการศึกษาข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 180 คนพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจต่อบริการ โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ส่วนประสมทางการตลาดด้านราคา มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความจงรักภักดี โดยรวมสูงสุด สอดคล้องกับการศึกษาของ บุญญาพร ศรีประเสริฐ และนิตยาพร เสมอใจ (2566) ได้ศึกษาเรื่องส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์และความภักดีในการซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นผ่านเพชบุ๊กไลฟ์ของผู้บริโภควัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านราคาส่งผลต่ออิทธิพลความจงรักภักดีในภาพรวมมากที่สุด รองลงมาเป็นช่องทางการจัดจำหน่าย ผลิตภัณฑ์ การรักษาความเป็นส่วนตัวและการให้บริการส่วนบุคคลตามลำดับ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ งานวิจัยของกรรณณิกา ผลเจริญ (2563) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยการรับรู้คุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในการใช้บริการที่พักราคาประหยัดในพื้นที่เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษาเปรียบเทียบระหว่างนักท่องเที่ยวชาวเอเชียกับชาวยุโรป พบว่า ด้านราคาส่งผลต่อการยอมรับคุณภาพการบริการธุรกิจการท่องเที่ยวที่ใช้บริการที่พักราคาประหยัดโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยการมีมาตราของราคาสินค้าและบริการการท่องเที่ยว ซึ่งต้องมีความชัดเจนและเชื่อถือได้ในราคา ซึ่งได้สนับสนุนงานวิจัยของ รุ่งรวี คล้ายสุวรรณ (2562) มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย ในจังหวัดชลบุรี ได้ศึกษาเรื่องมีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย ในจังหวัดชลบุรี พบว่า ปัจจัยด้านราคา มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย ในจังหวัดชลบุรี

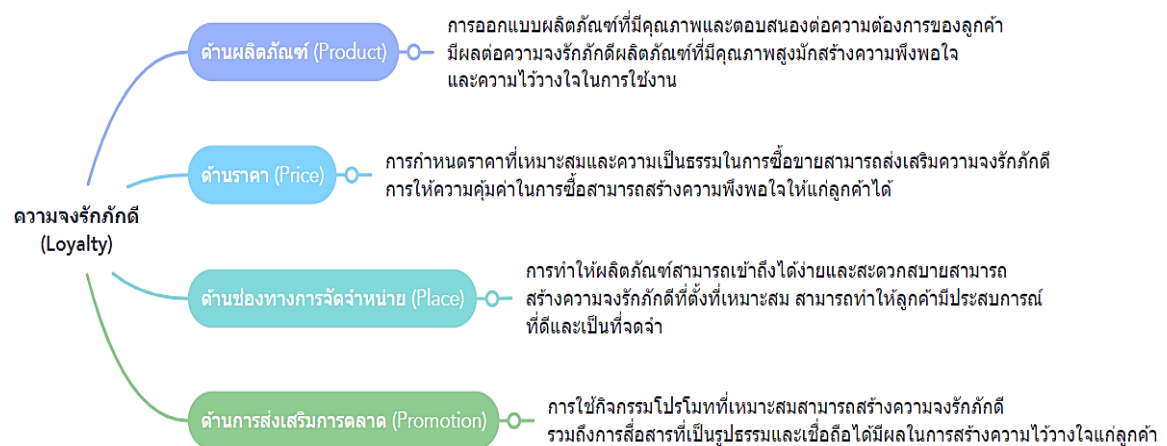
3. ส่วนประสมทางการตลาดด้านการส่งเสริมการตลาด มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความจงรักภักดีด้านการบอกต่อเชิงบวก ด้านการกลับมาใช้บริการซ้ำ ด้านการมีส่วนร่วมในการปกป้องด้านความเชื่อมั่น ด้านความพึงพอใจ และความจงรักภักดีโดยรวม สอดคล้องกับการศึกษาของจักรพงศ์ มหพันธ์ และคณะ (2565) ซึ่งได้ศึกษาเรื่อง ส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อความภักดีของลูกค้าร้านอาหารฟาร์มเฮาส์ จังหวัดระนอง พบว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการส่งเสริม



การตลาด และความจงรักภักดีของลูกค้า ซึ่งมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความจงรักภักดีของลูกค้า ร้านอาหารฟาร์มเฮาส์ จังหวัดระนอง โดยภาพรวม พบว่าอยู่ในระดับมาก ได้สนับสนุนงานวิจัยของ สุทธิสินี ธีระธรรมสรณ์ และฐาภากร อนุสรณ์พาณิชย์กุล (2565) ว่าการส่งเสริมการตลาดมีอิทธิพลต่อความจงรักภักดี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อความจงรักภักดีต่อตราสินค้า ในการตัดสินใจเลือกที่พักแรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยบริเวณหมู่เกาะล้าน จังหวัดชลบุรี พบองค์ความรู้ที่สามารถสรุปได้ ซึ่งทั้งสองตัวแปรมีความเกี่ยวข้องกันรวมถึงการได้ทราบถึงอิทธิพลที่ส่งผลต่อกันในบริบทนี้โดยผู้วิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4P และความจงรักภักดี 5 ด้าน (Brand Loyalty) เป็นส่วนสำคัญของการบริหารการตลาดในการดึงดูดลูกค้าซึ่งมีความสัมพันธ์กันในทางทฤษฎีและการปฏิบัติ ซึ่งแสดงในภาพที่ 2 ดังนี้



แผนภาพที่ 3 แสดงผังมโนทัศน์ความสัมพันธ์กันในทางทฤษฎีและการปฏิบัติของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4P และความจงรักภักดี 5 ด้าน (Brand Loyalty)

จากแผนภาพที่ 3 แสดงให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความจงรักภักดีสามารถเป็นผลมาจากการทำส่วนประสมทางการตลาดอย่างเป็นรูปธรรม รวมถึงผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ ราคาที่เหมาะสม ช่องทางการจัดจำหน่ายที่สะดวก และการส่งเสริมการตลาดที่เกี่ยวข้อง ช่วยให้ธุรกิจสามารถวางกลยุทธ์การตลาดที่มีประสิทธิภาพและสร้างความคงทนในตลาด การสร้างแบรนด์ที่มีคุณค่าและมีความทันสมัยทั้งในผลิตภัณฑ์และการบริการทำให้ลูกค้ามีความพึงพอใจในการซื้อสินค้าหรือบริการและยังสามารถสร้างความพึงพอใจและความจงรักภักดีต่อตราสินค้าได้



สรุป

สรุปในภาพรวมของบทความ ได้นำเสนอข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับความคิดเห็นและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการเลือกที่พักและปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวในการเลือกที่พักแรมบนเกาะล้าน ซึ่งการวิจัยพบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยมีความคิดเห็นเชิงบวกต่อบริการส่วนประสมทางการตลาดโดยรวม และในด้านของผลิตภัณฑ์ ราคา และการส่งเสริมการตลาด มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวชาวไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นข้อมูลที่สำคัญในการวางแผนและการดำเนินงานในธุรกิจโรงแรมบนเกาะล้าน นอกจากนี้ผลการวิจัยยังชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการส่งเสริมการตลาดในการสร้างความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งอาจเป็นสิ่งที่ธุรกิจโรงแรมบนเกาะล้านควรให้ความสำคัญในการวางแผนและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในการส่งเสริมตราสินค้า อาทิ การเข้าใจในความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยเกี่ยวกับด้านผลิตภัณฑ์และบริการที่มีความสำคัญต่อลูกค้าช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถปรับปรุง พัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการของตนให้เหมาะสมกับความต้องการและความพึงพอใจของลูกค้าได้ ในด้านการกำหนดราคาที่เหมาะสม การรับรู้ถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับราคาที่พักนักท่องเที่ยวชาวไทยพร้อมจ่ายช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถกำหนดราคาที่เหมาะสมและแข่งขันได้ โดยไม่เสี่ยงที่จะสูญเสียลูกค้าเนื่องจากราคาสูงเกินไป และด้านส่งเสริมการตลาดผู้ประกอบการสามารถใช้ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมการตลาดที่มีผลต่อความจงรักภักดีของลูกค้าได้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 สามารถเป็นข้อมูลให้ผู้ประกอบการและตัวแทนจำหน่ายที่พักแรมสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนปรับปรุงกลยุทธ์ปัจจัยทางการตลาดให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการใช้การสื่อสารทางออนไลน์เพื่อเพิ่มการรับรู้และความสนใจของลูกค้า การเสนอโปรโมชั่นและส่วนลดที่น่าสนใจ และผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพสินค้าและบริการ เช่น การให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพของบริการและการดูแลลูกค้าในทุกขั้นตอนของการเข้าพัก รวมถึงการฝึกอบรมพนักงานให้มีความเชี่ยวชาญในการให้บริการอย่างมืออาชีพ การใช้เทคโนโลยีในการสร้างประสบการณ์การเข้าพักที่ทันสมัยและให้ความสะดวกสบาย โดยการให้บริการออนไลน์ที่สะดวกและมีประสิทธิภาพ เช่น การจองห้องพักออนไลน์ และการให้ข้อมูลผ่านแอปพลิเคชัน รวมถึงการพัฒนาและปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกให้มีคุณภาพมากขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างเหมาะสม

1.2 ข้อเสนอแนะแนวทางจากปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดต่อความจงรักภักดีสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยในการมาเข้าพักที่พักรบนเกาะล้านแก่หน่วยงานภาครัฐ เช่น การท่องเที่ยว



แห่งประเทศไทย ได้นำมาเป็นส่วนประกอบในการพิจารณาวางแผนดำเนินงาน ส่งเสริมและพัฒนาการตลาดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวซ้ำซึ่งเป็นการรักษากลุ่มลูกค้าเก่าและกระแสดึงดูดนักท่องเที่ยวบนเกาะล้านเพิ่มมากขึ้น โดยการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ การเน้นการโฆษณาและการตลาดที่เน้นไปที่ปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยว การมีมาตรการความปลอดภัยที่เหมาะสม การดูแลสุขอนามัยของนักท่องเที่ยวในระหว่างการเข้าพัก และการให้ข้อมูลเกี่ยวกับมาตรการเหล่านี้ให้แก่นักท่องเที่ยวล่วงหน้า เพื่อสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่บริเวณหมู่เกาะล้านได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีความสัมพันธ์ต่อความจงรักภักดีต่อตราสินค้าในการตัดสินใจเลือกที่พักแรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยบริเวณหมู่เกาะล้าน จังหวัดชลบุรี และเพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อความจงรักภักดีต่อตราสินค้าในการตัดสินใจเลือกที่พักแรมของนักท่องเที่ยวชาวไทย บริเวณหมู่เกาะล้าน จังหวัดชลบุรี ซึ่งเป็นการศึกษาในมุมมองของนักท่องเที่ยวโดยใช้แบบสอบถาม โดยครั้งต่อไปผู้วิจัยเห็นสมควรในการวิจัยศึกษาเชิงคุณภาพ ของฝ่ายผู้ประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและฝ่ายนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ โดยอาจใช้การสัมภาษณ์เพื่อศึกษาวิธีการตอบสนองความต้องการและความต้องการของนักท่องเที่ยวของส่วนประสมทางการตลาดเป็นรายด้าน เพื่อเป็นประโยชน์ในการวางแผนการจัดการทั้งฝ่ายผู้ประกอบการ องค์กรหรือหน่วยงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยว และฝ่ายนักท่องเที่ยวให้มีความจงรักภักดีในการมาท่องเที่ยวบนเกาะล้านต่อไป

2.2 ควรเก็บข้อมูลตลอดทั้งปี เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายของนักท่องเที่ยวตามฤดูกาล เนื่องจากธุรกิจที่พักแรมเป็นธุรกิจที่ขึ้นตามฤดูกาล

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2562). *แนวโน้มอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว*. สืบค้น 19 สิงหาคม

2566. จาก <https://www.mots.go.th>.

กรุงศรี. (2567). *แนวโน้มธุรกิจอุตสาหกรรม ปี 2567-2569: ธุรกิจโรงแรม*. สืบค้น 12 เมษายน 2567.

จาก <https://www.krungsri.com/th/research/>.

กรุงศรี. (2567). *แนวโน้มธุรกิจอุตสาหกรรม ปี 2562 - 2564: ธุรกิจโรงแรม*. สืบค้น 20 สิงหาคม 2566.

จาก <https://secretary.mots.go.th/policy/>.

กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา. (2566). *สถานการณ์ด้านการท่องเที่ยว*. สืบค้น 19 สิงหาคม

2566. จาก <https://secretary.mots.go.th/policy/>.



- กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา. (2567). ข้อมูลสถิตินักท่องเที่ยวปี 2566. สืบค้น 23 สิงหาคม 2567. จาก <https://secretary.mots.go.th/policy/>.
- กรรณิกา ผลเจริญ. (2563). ปัจจัยการรับรู้คุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในการใช้บริการที่พักราคาประหยัดในพื้นที่เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษาเปรียบเทียบระหว่างนักท่องเที่ยวชาวเอเชียกับชาวยุโรป (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- จักรพงษ์ มหพันธ์ และคณะ. (2565). ส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อความภักดีของลูกค้าร้านอาหารฟาร์มเฮาส์ จังหวัดระนอง. ในการประชุมงานวิชาการระหว่างประเทศ, ที่ 14, เล่มที่ 2, น. 338.
- ธีรธร ธีรขวัญโรจน์. (2546). การตลาดบริการ. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- ธานินทร์ศิลป์จารุ. (2557). การศึกษาและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. กรุงเทพมหานคร: วีอินเตอร์พรีนทร์กรุงเทพมหานคร.
- บุญญาพร ศรีประเสริฐ และคณะ. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีในการซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นผ่านการแพร่ภาพสดบนแอปพลิเคชัน Facebook ของผู้บริโภควัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารวิชาการเซาธ์อีสท์บางกอก (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 9(1), 62-77. Doi: <https://doi.org/10.14456/sb-journal.2023.5>.
- พิสนุ พองศรี. (2552). การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัย. กรุงเทพมหานคร: ด้านสุทธาการพิมพ์.
- รุ่งรวี คล้ายสุวรรณ. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเดินทางท่องเที่ยวของ นักท่องเที่ยวชาวไทยในจังหวัดชลบุรี (การค้นคว้าอิสระปริญญาโท). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สุทธิสินี ธีระธรรมสรณ์ และธัญญา อนุสรณ์พานิชกุล. (2565). ปัจจัยเชิงสาเหตุของกลยุทธ์การตลาดบริการที่มีผลต่อคุณภาพการบริการและความจงรักภักดี ต่อการบริการที่พักประเภทโรงแรมและรีสอร์ท ในเขตอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์. สักทอง: วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 28(1), 49-64.
- สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดชลบุรี. (2566). 7 เดือน ชลบุรีรับนักท่องเที่ยวทะลักล้นกว่าล้านคน. สืบค้น 20 สิงหาคม 2566. จาก <https://www.chonburipr.net/>.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2567). สรุปสถานการณ์ท่องเที่ยวภายในประเทศรายปี. สืบค้น 23 สิงหาคม 2567. จาก <https://ittdashboard.nso.go.th/>.
- ศิวฤทธิ์ พงศกรรังศิลป์. (2548). การโฆษณาและการส่งเสริมการขาย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ท็อป.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2552). การบริหารการตลาดยุคใหม่. กรุงเทพมหานคร: บริษัทธรรมสาร จำกัด.



- ศุภวัชร พงษ์วัชรวัชร์ และคณะ. (2566). ส่วนประสมทางการตลาดบริการและความพึงพอใจในมาตรการจัดการโรคโควิด-19 ที่มีอิทธิพลต่อความภักดีของลูกค้าในการใช้บริการคลินิกเสริมความงามในจังหวัดเชียงใหม่. *วารสารสุทธิปริทัศน์*. 37(1), 93-108.
- อดุลย์ จาตุรงค์กุล. (2543). *พฤติกรรมผู้บริโภค*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อินทกานต์ หมอกขาว. (2563). ส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีผลต่อความจงรักภักดีของลูกค้า บริษัท ชลบุรีฟอร์คลิฟท์ เอเชียจำกัด (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences (2nd Ed.)*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Kotler, P., & Keller, K. (2003). *Marketing Management, (international version)*. In: Prentice Hall, Englewood Cliffs, NJ.
- Philip Kotler and Armstrong Gray. (2010). *Principles of Marketing*. 13th ed. New Jersey: Pearson.
- Thethinkwise. (2023). *ข้อผิดพลาดที่พบบ่อย สำหรับคนทำโรงแรม*. สืบค้น 23 สิงหาคม 2567. จาก <https://thethinkwise.com/>.



แนวทางลดการตีตราและการเลือกปฏิบัติที่เกี่ยวกับผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์

คลินิกพิเศษ ARV โรงพยาบาลนาแก จังหวัดนครพนม

GUIDELINES FOR REDUCING STIGMA AND DISCRIMINATION

RELATED TO PEOPLE LIVING WITH HIV/AIDS SPECIAL ARV CLINIC,

NA KAE HOSPITAL NAKHON PHANOM PROVINCE

ฉัตรชัย ไตรยราช

Chatchai Traiyaraj

โรงพยาบาลนาแก จังหวัดนครพนม

Na Kae Hospital Nakhon Phanom Province

E-mail: theerawatphuangburee@gmail.com

Received ธันวาคม 7, 2023; Revised April 8, 2024; Accepted June 1, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาการตีตราและการเลือกปฏิบัติ 2) เสนอแนวทางลดการตีตรา และการเลือกปฏิบัติที่เกี่ยวกับผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ คลินิกพิเศษ ARV โรงพยาบาลนาแก จังหวัดนครพนม เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัญหาการตีตราและการเลือกปฏิบัติ ด้านสภาพแวดล้อม ของสถานบริการสุขภาพ กังวลน้อย ร้อยละ 44.72 ด้านนโยบายของสถานบริการสุขภาพ เห็นด้วย ร้อยละ 61.26 ความคิดเห็นต่อการแพร่เชื้อในการรับบริการ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 55.89 ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงในการติดเชื้อเอชไอวี เห็นเป็นประจำ ร้อยละ 32.80 ประสพการณ์เกี่ยวกับการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน เห็นบ้าง ร้อยละ 40.47 การเปิดเผยสถานะ และการรักษาความลับ เห็นไม่บ่อย ร้อยละ 51.12 อนามัยการเจริญพันธุ์ เห็นเป็นประจำ ร้อยละ 55.80 2) แนวทางลดการตีตราและการเลือกปฏิบัติ ในด้านผู้ให้บริการ เสนอว่าควรปรับปรุงสภาพแวดล้อม ให้เป็นมิตร เหมาะสม พร้อมให้บริการ เพิ่มความเข้าใจ ในด้านผู้รับบริการ เสนอว่าควรปฏิบัติต่อผู้ป่วย ทุกคนอย่างเสมอภาค และให้บริการทางด้านจิตเวชด้วย โดยสรุปการไม่ประพฤติในทางที่ทำให้ผู้ติดเชื้อ รู้สึกถูกละเมิดหรือถูกปฏิเสธจากสังคม เป็นการลดปัญหาการถูกตีตราและเลือกปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม

คำสำคัญ: การตีตราและการเลือกปฏิบัติ, ผู้ติดเชื้อเอชไอวี, คลินิกพิเศษ ARV



Abstract

The objectives of this research are to: 1) study the problem of stigma and discrimination related to people with HIV/AIDS, and 2) propose guidelines for reducing stigma and discrimination related to people infected with HIV/AIDS, ARV Special Clinic, Na Kae Hospital, Nakhon Phanom Province. This is mixed methods research between quantitative and qualitative research. The findings showed that 1) In terms of condition of the stigma problem and discrimination, regarding the environment of health service facilities, 44.72% were less concerned. Regarding the policy of health service facilities, 61.26% agreed. Opinions about people living with HIV/AIDS, regarding the spread of infection in reproductive health services, 55.89% disagreed. Issues related to key populations at high risk of HIV infection, 32.80% see it regularly. Regarding experiences of human rights violations, 40.47% seen. Regarding disclosure of status and confidentiality of people infected with HIV, 51.12% seen infrequently. Regarding reproductive health, 55.80% saw it regularly. 2) In terms of guidelines for reducing stigma and discrimination related to people with HIV/AIDS, ARV Special Clinic, Na Kae Hospital, Nakhon Phanom Province, it is suggested that the environment should be improved to be friendly, appropriate, and ready to provide services. Increase understanding and disseminate accurate information about the disease. On the service recipient side, it is proposed that all patients be treated equally and psychiatric services should be provided. In conclusion, not behaving in a way that makes infected people feel violated or rejected by society will help reduce the problem of inappropriate stigma and discrimination.

Keywords: Stigma and discrimination, People living with HIV, Special ARV clinics

บทนำ

โรคเอดส์ถือเป็นโรคที่เป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญของหลายประเทศทั่วโลก รวมถึงประเทศไทยด้วย โรคเอดส์มิใช่เป็นปัญหาแค่เพียงการระบาดและการเจ็บป่วยจากโรคเท่านั้น แต่ยังมี ความเกี่ยวเนื่องกับปัญหาทางสังคม การรังเกียจกีดกัน การเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม และการละเมิด สิทธิมนุษยชนทั้งต่อผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ ภาพรวมสถานการณ์การระบาดเอชไอวีใน ประเทศไทย ในปี 2565 เพิ่มขึ้นจากปี 2564 โดยการคาดประมาณจากสถานการณ์ พบว่า มีผู้อยู่



ร่วมกับเอชไอวี ยังมีชีวิตอยู่ประมาณ 56,578 ราย จำนวนผู้ติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่ 9,230 ราย และจำนวนผู้เสียชีวิตจากเอดส์ 10,972 ราย แต่เมื่อเทียบกับยุทธศาสตร์การยุติปัญหาเอดส์ ปี 2560-2573 ที่เป้าหมายปี พ.ศ. 2568 กำหนดให้ลดจำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่ลงเหลือเพียง 1,200 ราย และลดจำนวนผู้ติดเชื้อ ที่เสียชีวิตจากเอชไอวีเหลือเพียง 8,000 รายนั้น จะเห็นได้ว่าย่างห่างไกล เป้าหมาย ยังพบอัตราการถ่ายทอดเชื้อเอชไอวีจากแม่สู่ลูก ร้อยละ 1.96 (รายงานประจำปีกองโรคเอดส์ และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ปี พ.ศ. 2565, 2566) ปัจจุบันประเทศไทยมีผู้ติดเชื้อเอชไอวีและยังมีชีวิตอยู่ จำนวน 440,000 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มชายรักชายร้อยละ 31.5 กลุ่มคู่นอนต่าง (คู่อัยกิ้นคู้ ประจำ) ร้อยละ 46.0 กลุ่มฉีดยาเสพติดร้อยละ 3.9 กลุ่มให้บริการทางเพศ และลูกค้าร้อยละ 12.4 (UNAIDS, 2566) การแก้ไขปัญหาเอดส์ถูกกำหนดไว้ใน SDG ที่ 3 การลดการตีตรา และเลือกปฏิบัติ โดยในภาพรวม พบว่า ประชาชนยังคงมีทัศนคติเชิงลบในการอยู่ร่วมกับผู้ติดเชื้อ สูง โดยข้อมูลจากการสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย (Multiple Indicator Cluster Surveys, MICS) ทุก 3 ปี พบว่า ทัศนคติเชิงลบต่อผู้ติดเชื้อเอชไอวี ในระหว่าง 3 ปี ไม่ลดลง และสูงถึงร้อยละ 26.7 จากการสำรวจฯ ครึ่งล่าสุดในปี พ.ศ. 2562 สถานการณ์ที่สะท้อนถึงผลกระทบของการดำเนินงานลดการตีตราและเลือกปฏิบัติ จากการสำรวจสุขภาพประชาชนไทย (Health Examination Survey: HES) ในปี พ.ศ. 2563 ซึ่งสะท้อนว่าประชาชนไทยยังคงมีทัศนคติ และการเลือกปฏิบัติต่อผู้อยู่ร่วมกับเชื้อเอชไอวีเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ร้อยละ 48.6 (ลดลงจากการสำรวจเมื่อปี พ.ศ. 2557 ที่ร้อยละ 58.6) จากแผนปฏิบัติการเร่งรัดการยุติปัญหาเอดส์ พ.ศ. 2566 - 2569 ได้กำหนดกลยุทธ์เร่งรัดการยุติปัญหาเอดส์ บังคับเกื้อหนุนทางสังคม ขจัดการรังเกียจ และเลือกปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับเอชไอวี และเพศภาวะทุกรูปแบบ และส่งเสริมสิทธิมนุษยชน และความเท่าเทียมทางเพศภาวะ (คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์, 2566)

การตีตราและการเลือกปฏิบัติในสถานบริการสุขภาพที่เกิดขึ้นกับผู้อยู่ร่วมกับเชื้อเอชไอวี ผู้ที่ถูกสงสัยว่าเป็นผู้อยู่ร่วมกับเชื้อเอชไอวี หรือกลุ่มเฉพาะที่มีโอกาสเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวีนั้น มีได้หลายลักษณะ ประกอบด้วย 4 อย่างด้วยกัน คือ การตีตราตนเอง (Internalized stigma) การตีตราที่รับรู้หรือรู้สึกว่าเป็นความปกติ (Perceived or felt/normative stigma) การตีตราที่แสดงชัดเจน (Enacted stigma) และการตีตราทางอ้อม หรือการตีตราผ่านประสบการณ์ของบุคคลอื่น (Vicarious stigma) (กังวาล พองแก้ว, 2563) อาจเกิดขึ้นจริงหรืออาจเกิดจากการคาดคะเนอันเนื่องมาจากความกลัว ผู้ป่วยกลัวถูกรังเกียจ ไม่อยากเข้าใกล้คนในชุมชน ซึ่งความกลัว และการถูกตีดรานั้น เป็นอุปสรรคสำคัญในการเปิดเผยตนเองของผู้ป่วย (รุ่งทิพา สุวรรณรัตน์, 2566) ผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ผู้ป่วยเอดส์เกิดความหวาดกลัว จึงหลีกเลี่ยงการเข้ารับบริการ เกิดความล่าช้าในการได้รับยาต้านไวรัส กลัวสถานบริการ (กัลยาณี จันธิมา และคณะ, 2565) รวมถึงการคงอยู่ในระบบการรักษาอีกด้วย (ดวงฤดี วรชิน 2567) การลดการตีตราและเลือกปฏิบัติจึงเป็นหนึ่งในเป้าหมายหนึ่ง



ของยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการยุติปัญหาเอดส์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560-2573 จากการสำรวจผู้ปฏิบัติงานในสถานบริการสุขภาพทั้งหมด 19 จังหวัดทั่วประเทศโดยสำนักโรคเอดส์ วัณโรค และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ (สอวพ.) กรมควบคุมโรคกระทรวงสาธารณสุขพบว่าการตีตรา และเลือกปฏิบัติยังคงเกิดขึ้น (HITAP, 2562) และจากการสำรวจการตีตรา และเลือกปฏิบัติจาก บุคลากรโรงพยาบาลของมูลนิธิแคร์แมทพบว่า บุคลากรในโรงพยาบาลยังมีทัศนคติ ตีตรา และเลือกปฏิบัติผู้ร่วมอยู่กับเชื้อ HIV สูงมาก จาก 83% ในปี 2018 และลดลงอย่างมีนัยสำคัญ เหลือ 68% ในปี 2020 แต่ยังคงอยู่ในระดับที่สูง (มูลนิธิแคร์แมท, 2565) จะเห็นว่าปัญหาด้านทัศนคติที่ทำให้การตีตราและเลือกปฏิบัตินั้น ยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญในการบรรลุเป้าหมายการยุติปัญหาเอดส์ของประเทศไทยในปี 2573 ดังนั้น การติดตามและประเมินผลทั้งในระดับพื้นที่และระดับเขตจะเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาแผนงานและนโยบายเพื่อลดการตีตรา และการเลือกปฏิบัติกับเอชไอวี/เอดส์ในสถานบริการสุขภาพ (นาวา ผานะวงศ์, 2562)

ตามที่กระทรวงสาธารณสุข ตั้งเป้าประสงค์ในการลดการตีตราผู้ร่วมอยู่กับเชื้อเอชไอวีให้เหลือไม่เกินร้อยละ 5.8 (คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์, 2566) โรงพยาบาลนาแกเป็นโรงพยาบาลของรัฐที่ให้บริการด้านสุขภาพแก่ประชาชนทั่วไป และมีการเปิดบริการคลินิกพิเศษให้ยาต้านไวรัส (ARV) ย่อมาจาก antiretroviral มีจำนวนผู้ป่วยเชื้อเอชไอวีลงทะเบียนเข้ารับบริการดูแลรักษาทั้งหมด 212 ราย เป็นผู้ได้รับการวินิจฉัยรายใหม่ 120 ราย มีข้อบ่งชี้และได้รับยา ARV 120 ราย (กลุ่มงานบริหารงานทั่วไปโรงพยาบาลนาแก, 2566) ข้อมูลข้างต้นพบว่า ผู้ปฏิบัติงานในสถานบริการสุขภาพมีทัศนคติเชิงลบกับผู้ป่วยเอดส์ ขณะเดียวกัน ผู้ติดเชื้อเอชไอวียังมีการตีตราตนเองส่งผลต่อการเข้ารับบริการทั้ง ๆ ที่มีนโยบายให้ยาฟรีทุกสิทธิ และยามีประสิทธิภาพดีขึ้น ทำให้เกิดการติดเชื้อเอชไอวี และอัตราการตายสูง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการตีตราและการเลือกปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับเอชไอวี/เอดส์ คลินิกพิเศษ ARV โรงพยาบาลนาแก จังหวัดนครพนม นำไปสู่การวางแผนพัฒนา และจัดบริการด้านสุขภาพที่ลดการตีตรา และการเลือกปฏิบัติของสถานบริการสุขภาพภาครัฐ ช่วยเพิ่มอัตราการเข้าถึงบริการ และเข้าถึงการรักษาที่เหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาสภาพปัญหาการตีตรา และการเลือกปฏิบัติที่เกี่ยวกับผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ คลินิกพิเศษ ARV โรงพยาบาลนาแก จังหวัดนครพนม
2. เสนอแนวทางลดการตีตรา และการเลือกปฏิบัติที่เกี่ยวกับผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ คลินิกพิเศษ ARV โรงพยาบาลนาแก จังหวัดนครพนม



การทบทวนวรรณกรรม

ยุทธศาสตร์แห่งชาติว่าด้วยการยุติปัญหาเอดส์ได้กำหนดวิสัยทัศน์ คือ “การร่วมยุติปัญหาเอดส์ภายในปี พ.ศ. 2573 ที่คำนึงถึงหลักการสิทธิมนุษยชนและความเสมอภาคระหว่างเพศ” มีเป้าหมาย 3 ประเด็น คือ 1) ลดการติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่ให้เหลือปีละไม่เกิน 1,000 ราย 2) ลดการเสียชีวิตในผู้ติดเชื้อเอชไอวีเหลือปีละไม่เกิน 4,000 ราย และ 3) ลดการตีตราและเลือกปฏิบัติอันเกี่ยวเนื่องจากเอชไอวีและเพศภาวะลง ร้อยละ 90 (คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์, 2566)

การตีตรา (Stigmatization) หมายถึงการเชื่อมโยง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือกลุ่มบุคคลกับลักษณะบางอย่างที่มีร่วมกันหรือเป็นโรคบางชนิดที่ เป็นเหมือนกัน ในแง่การระบาดของโรค คำนี้อาจหมายถึงการปฏิบัติต่อกับบุคคลด้วยการ เรียกชื่อแบบดูแคลน การเหมารวม การเลือกปฏิบัติ การปฏิบัติแยกจากคนอื่น และ/หรือการสูญเสียสถานะบางอย่างเนื่องจากความเชื่อมโยงกับโรคชนิดหนึ่งที่เกิดขึ้นจากการรับรู้ (WHO, 2565) เป็นกระบวนการทางสังคมหรือทัศนคติของสังคม ที่ลดคุณค่าของบุคคล หรือกลุ่มบุคคล โดยเริ่มจากการจำแนกว่ากลุ่มบุคคลดังกล่าวมีความแตกต่างจากคนทั่วไป ลักษณะเฉพาะของบุคคลอาจเป็นเรื่องเชื้อชาติ ศาสนา สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม เพศ อัตลักษณ์ทางเพศ สถานะสุขภาพ การเจ็บป่วย ฯลฯ จากนั้นจะมีกระบวนการความคิดทางสังคม ในการเชื่อมโยงคนที่มีลักษณะเหล่านั้นกับสิ่งต่าง ๆ ด้านลบและเริ่มมีการแยก “เรา” คือคนส่วนใหญ่ของสังคมออกจาก “เขา” ซึ่งคือกลุ่มบุคคลที่สังคมมีทัศนคติ ตีตรา และมีการลดสถานะภาพ ทำให้เกิดการด้อยค่าของคนกลุ่มดังกล่าวในสายตาของสังคม การเลือกปฏิบัติ (Discrimination) เป็นผลที่ตามมาจากการตีตรา โดยหมายถึงการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ถูกสังคมตีตรา โดยการกระทำดังกล่าวต้องเป็นการกระทำด้านลบ ที่ส่งผลให้เกิดความไม่เท่าเทียมหรือไม่เป็นธรรมต่อกับกลุ่มบุคคลเหล่านั้น การเลือกปฏิบัติมีได้ตั้งแต่เบา เช่น การไม่เข้าใกล้ การนินทา ไปจนถึงหนัก เช่น การไม่รับเข้าเรียนหรือเข้าทำงาน การขับไล่ออกจากชุมชน การทำร้ายร่างกายจนถึงทำให้เกิดการเสียชีวิต เป็นต้น การเลือกปฏิบัติในหลายกรณีถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนและผิดกฎหมาย ผู้ที่ถูกสังคมตีตราจะถูกลดสถานะภาพและถูกด้อยค่าในสายตาของสังคม การตีตราส่งผลให้เกิดการเลือกปฏิบัติ ซึ่งมีได้ตั้งแต่เรื่องเล็กน้อย เช่น นินทา ออกห่าง หลีกหนี ปฏิเสธ คำหยาบ ไปจนถึงการกระทำที่รุนแรงขึ้น เช่น ไม่รับเข้าเรียนหรือเข้าทำงาน ยกเลิกการจ้างงาน ขับไล่ออกจากชุมชน ทำร้ายหรือฆ่าให้ตาย ในด้านสุขภาพ ผู้ที่ถูกตีตราและมีประสบการณ์ถูกเลือกปฏิบัติอาจหลีกเลี่ยงการเข้ารับ การตรวจวินิจฉัย และรับบริการต่าง ๆ รวมถึงอาจตีตราตนเอง ซึ่งทำให้ขาดแรงจูงใจในการดูแลตนเอง หรือไม่ได้รับการรักษาอย่างต่อเนื่องได้ (กองวัณโรค, 2564)

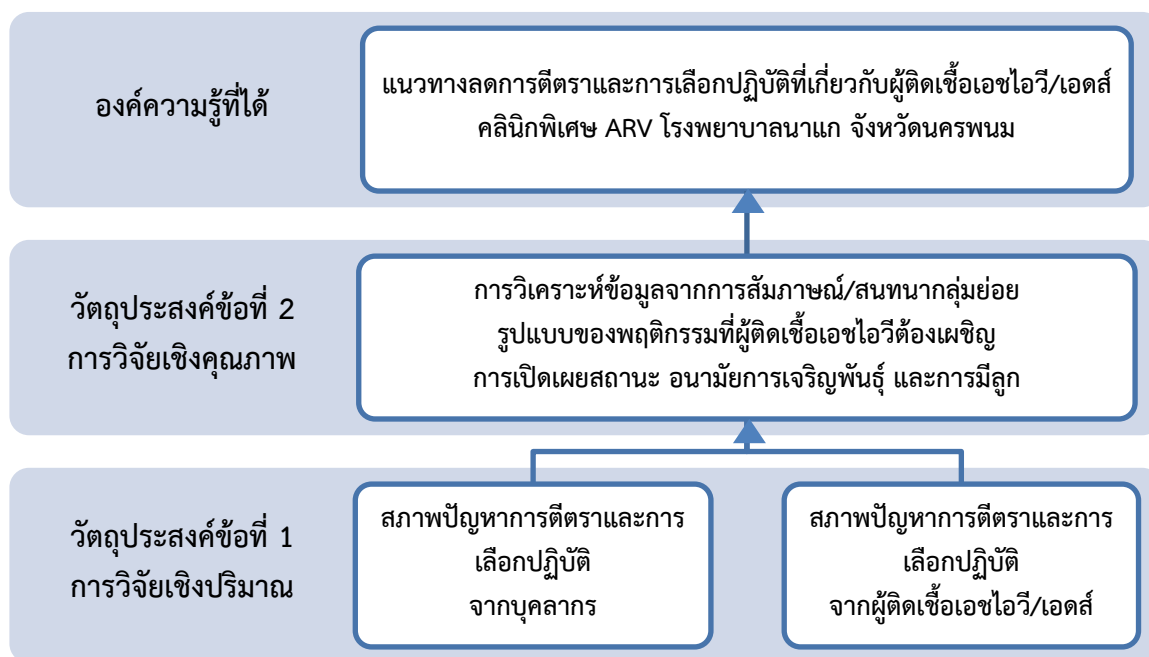
ปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ คุณภาพชีวิต และศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ของผู้ติดเชื้อและผู้ใกล้ชิด จุดเริ่มต้นที่ดีในการดำเนินการเพื่อลดการตีตราและการเลือก



ปฏิบัติของประเทศไทย คือ การอบรมการลดการตีตรา และการเลือกปฏิบัติสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในสถานบริการสุขภาพทุกระดับ และควรรวมทั้งผู้ปฏิบัติงานที่ให้บริการเกี่ยวข้องกับเอชไอวี/เอดส์โดยตรง และไม่ได้ให้บริการ เกี่ยวข้องกับเอชไอวี/เอดส์โดยตรงด้วย ซึ่งการเริ่มต้นในหน่วยบริการสุขภาพมีเหตุผลสำคัญหลายประการประการแรก คือ สถานบริการสุขภาพมักจะเป็นจุดเริ่มต้นของการเข้าสู่บริการด้านการป้องกันและการดูแลสุขภาพเอชไอวี ดังนั้นหากมีการตีตราและการเลือกปฏิบัติในสถานบริการสุขภาพ ก็จะทำให้กลุ่มประชากรหลักที่มีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวีสูงไม่สามารถเข้าถึงบริการได้ ประการที่สอง คือการให้บริการของสถานบริการสุขภาพของประเทศไทยส่วนใหญ่อยู่ภายใต้การควบคุมกำกับของกระทรวงสาธารณสุข ดังนั้นจึงถือเป็นหน่วยงานที่สามารถบริหารจัดการให้มีการ ดำเนินงานเพื่อลดการตีตราและการเลือกปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพได้ และประการสุดท้าย คือ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในสถานบริการสุขภาพของไทยมักจะถูกมองว่าเป็นต้นแบบที่คนในชุมชนจะปฏิบัติตาม ไม่ว่าจะเป็นทัศนคติหรือพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ ดังนั้นจึงควรเริ่มต้นการอบรมเพื่อลดการตีตราและการเลือกปฏิบัติในกลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในสถานบริการสุขภาพหรือโรงพยาบาลก่อน โดยอาจทำการฝึกอบรมผู้ที่ทำหน้าที่เป็นครูฝึกอบรม (Trainer) โดยเลือกตัวแทนของเจ้าหน้าที่ในระดับกระทรวงสาธารณสุข (ส่วนกลาง) ตัวแทนของกลุ่มผู้อยู่ร่วมกับเชื้อเอชไอวีและกลุ่มประชากรหลัก โดยทำการอบรมให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในสถานบริการสุขภาพของจังหวัด เป้าหมายหลัก (Priority Provinces) ก่อนเป็นลำดับแรก นอกเหนือจากการฝึกอบรมแล้วควรมีการจัดระบบการติดตามเฝ้าระวังสถานการณ์การตีตรา และการเลือกปฏิบัติในจังหวัดเป้าหมายหลักเหล่านั้นด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถวัดระดับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ดังกล่าวในแต่ละช่วงเวลา รวมทั้งเป็นการติดตามประเมินผลความก้าวหน้าของการดำเนินกิจกรรมการ ลดการตีตราและการเลือกปฏิบัติในพื้นที่เหล่านั้นด้วย (คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์, 2566)

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การตีตราและการเลือกปฏิบัติที่เกี่ยวกับผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ คลินิกพิเศษ ARV โรงพยาบาลนาแก จังหวัดนครพนม มีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้



แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การตีตราและการเลือกปฏิบัติเกี่ยวกับผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ คลินิกพิเศษ ARV โรงพยาบาลนาแก จังหวัดนครพนม มีวิธีดำเนินการวิจัยแบบผสมผสานวิธี ระหว่างเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง วิธีการได้มาของกลุ่มตัวอย่าง มี 2 กลุ่ม คือ

1) บุคลากรสายวิชาชีพ คือ ผู้ปฏิบัติงานบริการสุขภาพในโรงพยาบาลนาแก จำนวน 80 คน มีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามวิธีการของ Krejcie and Morgan (ธารินทร์ ศิลป์จารุ, 2551) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 66 คน ผู้วิจัยได้คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างเพิ่มเติมเพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนในขณะเก็บรวบรวมข้อมูล และลดปัญหาการตอบกลับของแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ หรือน้อยกว่าที่กำหนดหรือมีข้อมูลสูญหาย (Missing data) ซึ่งคาดว่าจะเกิดขึ้นร้อยละ 10 และผู้วิจัยสามารถเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรได้ทั้งหมด ดังนั้นจึงคัดเลือกทั้งหมดโดยวิธีเจาะจงเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 80 คน เกณฑ์การคัดเลือก เป็นผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรง และทางอ้อม มีสติรับรู้ดี สามารถพูดคุยสื่อสารได้โดยปกติ เป็นผู้ยินดีให้ความร่วมมือในการศึกษาครั้งนี้ เกณฑ์การคัดออก สัมผัสใจถอนตัวจากการวิจัยเมื่อใดก็ได้ตามความประสงค์

2) ผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ คือ ผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ จำนวน 120 คน ที่มารับบริการคลินิกพิเศษ ARV มีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามวิธีการของ Krejcie and Morgan (ธารินทร์



ศิลปจารย์, 2551) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 92 คน ผู้วิจัยได้คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างเพิ่มเติมเพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนในขณะเก็บรวบรวมข้อมูล และลดปัญหาการตอบกลับของแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ หรือน้อยกว่าที่กำหนดหรือมีข้อมูลสูญหาย (Missing data) ซึ่งคาดว่าจะเกิดขึ้นร้อยละ 10 และผู้วิจัยสามารถเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรได้ทั้งหมด ดังนั้นจึงคัดเลือกทั้งหมดโดยวิธีเจาะจงเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 120 คน เกณฑ์การคัดเลือก เป็นผู้ที่มาลงทะเบียนรับบริการที่คลินิกพิเศษ ARV มีสติรับรู้ดี สามารถพูดคุยสื่อสารได้โดยปกติ เป็นผู้ยินดีให้ความร่วมมือในการศึกษารั้งนี้ เกณฑ์การคัดออก สัมผัสใจถอนตัวจากการวิจัยเมื่อใดก็ได้ตามความประสงค์

1.2 เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ของกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ประกอบไปด้วย

1) แบบสอบถามผู้ปฏิบัติงานในสถานบริการสุขภาพ มี 6 ส่วน ได้แก่

1.1) ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล (8 ข้อ) เป็นแบบตรวจสอบรายการเกี่ยวกับตำแหน่งงาน และแผนกที่ปฏิบัติงาน

1.2) การติดเชื้อ และการป้องกันการติดเชื้อ คือในฐานะผู้ให้บริการสุขภาพกังวลหรือกลัวว่าจะติดเชื้อจากการให้บริการเพียงใด (3 ข้อ) ลักษณะคำตอบเป็นมาตราอันดับ (ordinal scale) 4 ระดับ ได้แก่ ไม่กังวล กังวลน้อย กังวลปานกลาง กังวลมาก

1.3) สภาพแวดล้อมของสถานบริการสุขภาพ คือ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นขณะเจ้าหน้าที่ให้บริการสุขภาพในสถานบริการสุขภาพ (5 ข้อ) ลักษณะคำตอบเป็นมาตราอันดับ (ordinal scale) 4 ระดับ ได้แก่ ไม่กังวล กังวลน้อย กังวลปานกลาง กังวลมาก

1.4) นโยบายของสถานบริการสุขภาพ คือ กฎ ข้อบังคับระเบียบปฏิบัติในการให้บริการผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ (5 ข้อ) ลักษณะคำตอบเป็นมาตราอันดับ (ordinal scale) 4 ระดับ ได้แก่ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ไม่เห็นด้วย เห็นด้วย เห็นด้วยอย่างยิ่ง

1.5) ความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ คือ ความคิดเห็นต่อการแพร่เชื้อในการรับบริการอนามัยเจริญพันธุ์ (3 ข้อ) ลักษณะคำตอบเป็นมาตราอันดับ (ordinal scale) 4 ระดับ ได้แก่ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ไม่เห็นด้วย เห็นด้วย เห็นด้วยอย่างยิ่ง

1.6) ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มประชากรหลักที่มีความเสี่ยงสูงในการติดเชื้อเอชไอวี เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับประสบการณ์การถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนในกลุ่มผู้ติดเชื้อเอชไอวีที่เป็นกลุ่มชายมีเพศสัมพันธ์กับชาย พนักงานบริการ ผู้ใช้สารเสพติด และแรงงานข้ามชาติ (34 ข้อ) ลักษณะคำตอบเป็นมาตราอันดับ (ordinal scale) 4 ระดับ ได้แก่ ไม่เคยเห็น เห็นไม่บ่อย เห็นบ้าง เห็นเป็นประจำ

1.3 การหาคุณภาพของเครื่องมือ ใช้วิธีการคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ของแต่ละข้อคำถามโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้ค่า IOC 0.83



จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้มาปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้ป่วย ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) พบว่า มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.92 เมื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบพิจารณาแล้วจึงจัดพิมพ์และนำไปใช้เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ

2.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ โดยเชิญผู้ให้ข้อมูลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการให้บริการผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ คลินิกพิเศษ ARV จำนวน 20 คน ประกอบด้วย

ผู้รับบริการ	คือ ผู้ป่วย	จำนวน 10 คน
ผู้ให้บริการ	คือ บุคลากรประจำคลินิกพิเศษ ARV	จำนวน 8 คน
	คือ ผู้บริหาร	จำนวน 2 คน

2.2) เครื่องมือ คือแบบสัมภาษณ์ผู้ติดเชื้อเอชไอวี มีคำถามรวมทั้งสิ้น 27 ข้อ ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลประกอบด้วยคำถามทั่วไป 7 ข้อ เช่น อายุ การประกันสุขภาพ และการรับยาต้านไวรัส โดยคำถามเกี่ยวกับเรื่องเพศภาวะ 2 ข้อ จะอยู่ในส่วนสุดท้ายของแบบสอบถาม เนื่องจากเป็นข้อคำถามที่ค่อนข้างอ่อนไหวต่อความรู้สึกของผู้ให้ข้อมูลที่เป็นกลุ่มประชากรหลักที่มีความเสี่ยงสูงในการติดเชื้อเอชไอวี ประสพการณ์การใช้บริการที่สถานบริการสุขภาพ เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับประสพการณ์การถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนในกลุ่มผู้ติดเชื้อเอชไอวี ได้แก่ รูปแบบของพฤติกรรมที่ผู้ติดเชื้อเอชไอวีต้องเผชิญ (6 ข้อ) การเปิดเผยสถานะ และการรักษาความลับของผู้ติดเชื้อเอชไอวี คือการทำให้อยู่ในใจได้ว่าข้อมูลจะถูกเก็บไว้เป็นความลับ (3 ข้อ) อนามัยการเจริญพันธุ์ และการมีลูก (ถามทั้งเพศชายและเพศหญิง) (6 ข้อ) และการมีลูก (ถามเฉพาะเพศหญิง) (5 ข้อ) ลักษณะคำตอบ เป็นมาตรอันดับ 4 ระดับ ตั้งแต่ ไม่เคยเห็น เห็นไม่บ่อย เห็นบ้าง เห็นเป็นประจำ

2.3) การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้วิธีการถาม จัดบันทึกข้อมูล พิจารณาความถูกต้องของข้อมูลด้วยการถามย้ำคำตอบ ใช้การตีความ วิเคราะห์เชิงเนื้อหา แล้วสังเคราะห์องค์ความรู้ เพื่อเสนอแนวทางลดการตีตรา และการเลือกปฏิบัติที่เกี่ยวกับผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ คลินิกพิเศษ ARV โรงพยาบาลนาแก จังหวัดนครพนมต่อไป

3 ระยะเวลา และสถานที่ ผู้วิจัยได้ดำเนินงานวิจัยในระหว่างเดือน สิงหาคม - ตุลาคม 2566 ณ คลินิกพิเศษ ARV โรงพยาบาลนาแก จังหวัดนครพนม



ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหาการติตราและการเลือกปฏิบัติที่เกี่ยวกับผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ คลินิกพิเศษ ARV โรงพยาบาลนาแก จังหวัดนครพนม จากประชากรและกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม สามารถสรุปได้ดังนี้

บุคลากรสายวิชาชีพผู้ปฏิบัติงานบริการสุขภาพในโรงพยาบาลนาแก จำนวน 80 คน มีผู้ตอบแบบสอบถาม 80 ฉบับ แบบสอบถามที่ได้รับกลับมาคิดเป็นร้อยละ 100.00 เมื่อนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ในแต่ละส่วน พบว่า

การติดเชื้อ และการป้องกันการติดเชื้อ ในฐานะผู้ให้บริการสุขภาพกังวล หรือกลัวว่าจะติดเชื้อจากการให้บริการ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย กังวลปานกลาง ร้อยละ 43.87 กังวลมาก ร้อยละ 32.12 กังวลน้อย ร้อยละ 12.11 ไม่กังวล ร้อยละ 11.90 ตามลำดับ

สภาพแวดล้อมของสถานบริการสุขภาพ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นขณะเจ้าหน้าที่ให้บริการสุขภาพในสถานบริการสุขภาพ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย กังวลน้อย ร้อยละ 44.72 ไม่กังวล ร้อยละ 21.22 กังวลปานกลาง ร้อยละ 18.16 กังวลมาก ร้อยละ 15.90 ตามลำดับ

นโยบายของสถานบริการสุขภาพ กฎ ข้อบังคับระเบียบปฏิบัติในการให้บริการผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย เห็นด้วย ร้อยละ 61.26 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 19.32 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 12.21 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 7.21 ตามลำดับ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ความคิดเห็นต่อการแพร่เชื้อในการรับบริการอนามัยเจริญพันธุ์ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 55.89 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 22.13 เห็นด้วย ร้อยละ 13.08 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 8.90 ตามลำดับ

ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มประชากรหลักที่มีความเสี่ยงสูงในการติดเชื้อเอชไอวี คำถามเกี่ยวกับประสบการณ์การถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนในกลุ่มผู้ติดเชื้อเอชไอวีที่เป็นกลุ่มชายมีเพศสัมพันธ์กับชาย พนักงานบริการ ผู้ใช้สารเสพติด และแรงงานข้ามชาติ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย เห็นเป็นประจำ ร้อยละ 32.80 เห็นบ้าง ร้อยละ 30.92 เห็นไม่บ่อย ร้อยละ 28.14 ไม่เคยเห็น ร้อยละ 8.14 ตามลำดับ

ประสบการณ์การใช้บริการที่สถานบริการสุขภาพเกี่ยวกับประสบการณ์การถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนในกลุ่มผู้ติดเชื้อเอชไอวี รูปแบบของพฤติกรรมที่ผู้ติดเชื้อเอชไอวีต้องเผชิญ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย เห็นบ้าง ร้อยละ 40.47 เห็นไม่บ่อย ร้อยละ 31.23 เห็นเป็นประจำ ร้อยละ 15.11 ไม่เคยเห็น ร้อยละ 13.19 ตามลำดับ

การเปิดเผยสถานะ และการรักษาความลับของผู้ติดเชื้อเอชไอวี คือการทำให้แน่ใจได้ว่า ข้อมูลจะถูกเก็บ ไว้เป็นความลับ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย เห็นไม่บ่อย ร้อยละ 51.12 เห็นบ้าง ร้อยละ 18.12 เห็นเป็นประจำ ร้อยละ 15.60 ไม่เคยเห็น ร้อยละ 15.16 ตามลำดับ



อนามัยการเจริญพันธุ์ และการมีลูก (ถามทั้งเพศชายและเพศหญิง) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย เห็นเป็นประจำ ร้อยละ 55.80 เห็นบ้าง ร้อยละ 20.42 เห็นไม่บ่อย ร้อยละ 12.88 ไม่เคยเห็น ร้อยละ 10.90 ตามลำดับ และการมีลูก (ถามเฉพาะเพศหญิง จำนวน 89 ราย) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย เห็นบ้าง ร้อยละ 38.45 เห็นเป็นประจำ ร้อยละ 29.94 เห็นไม่บ่อย ร้อยละ 25.44 ไม่เคยเห็น ร้อยละ 6.17 ตามลำดับ

2. เสนอแนวทางลดการตีตราและการเลือกปฏิบัติที่เกี่ยวกับผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ คลินิกพิเศษ ARV โรงพยาบาลนาแก จังหวัดนครพนม การลดการตีตราและการเลือกปฏิบัติที่เกี่ยวกับผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ เป็นเรื่องสำคัญทั้งในด้านสุขภาพกาย และสุขภาพจิต เพื่อสร้างสังคมที่ไม่มีการปฏิบัติที่เหยียดหยาม หรือตีตราผู้ติดเชื้อด้วยเหตุผลทางสังคม สามารถสรุปแนวทางที่สามารถนำมาปฏิบัติเพื่อลดการตีตราและการเลือกปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ดังนี้

การสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ที่จำเป็นให้เพียงพอ ปรับปรุงสภาพแวดล้อมในคลินิก ให้ผู้รับบริการเกิดความรู้สึกเป็นมิตร สะอาด สะดวกสบาย มีบรรยากาศเป็นกันเอง สบายใจ มีความพร้อมเหมาะสมที่จะให้บริการ

การเพิ่มความเข้าใจ เผยแพร่ข้อมูลที่ถูกต้อง ให้ความรู้ในการแพร่ระบาดของเชื้อเอชไอวี และวิธีการป้องกันเชื้อ จะช่วยให้ผู้ให้บริการ และประชาชนที่มาใช้บริการโดยทั่วไปมีความเข้าใจถึงความเป็นจริงของโรค และลดการตีตราผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์

การปฏิบัติต่อผู้ป่วยทุกคนโดยเสมอภาค ไม่แบ่งแยกชนผู้ป่วย ไม่ใช่คำว่าพื้นที่เสี่ยง ไม่ใช่แผนภาพที่ระบายสีตามระดับความเสี่ยงของการติดเชื้อ อันเป็นลักษณะของการตีตรา ตลอดจนการรักษาความลับของผู้ป่วยอย่างเคร่งครัด

ให้การสนับสนุนทางด้านจิตเวช จัดให้มีการให้คำปรึกษาสำหรับผู้ที่ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ และครอบครัว เพื่อลดความเครียด อาการซึมเศร้า วิตกกังวล ตลอดจนทำความเข้าใจในขั้นตอนการรับบริการ จะช่วยให้ผู้ป่วยรู้สึกได้รับการสนับสนุน และไม่ถูกละเมิด

สรุปได้ว่า แนวทางลดการตีตราและการเลือกปฏิบัติที่เกี่ยวกับผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ คลินิกพิเศษ ARV โรงพยาบาลนาแก จังหวัดนครพนม ในด้านผู้ให้บริการเสนอว่า ควรปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เป็นมิตร เหมาะสม พร้อมให้บริการ เพิ่มความเข้าใจ เผยแพร่ข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับโรค ในด้านผู้รับบริการเสนอว่า ควรปฏิบัติต่อผู้ป่วยทุกคนอย่างเสมอภาค และให้บริการทางด้านจิตเวชด้วย

อภิปรายผล

ผลการศึกษาสภาพปัญหาการตีตรา และการเลือกปฏิบัติที่เกี่ยวกับผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ คลินิกพิเศษ ARV โรงพยาบาลนาแก จังหวัดนครพนม สภาพแวดล้อมของสถานบริการสุขภาพ



เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นขณะเจ้าหน้าที่ให้บริการสุขภาพในสถานบริการสุขภาพ กังวลน้อย ร้อยละ 44.72 นโยบายของสถานบริการสุขภาพ กฎ ข้อบังคับระเบียบปฏิบัติในการให้บริการผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ เห็นด้วย ร้อยละ 61.26 ความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ต่อการแพร่เชื้อในการรับบริการ อนามัยเจริญพันธุ์ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 55.89 ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มประชากรหลักที่มีความเสี่ยงสูง ในการติดเชื้อเอชไอวี เห็นเป็นประจำ ร้อยละ 32.80 ประสบการณ์การใช้บริการที่สถานบริการสุขภาพ เกี่ยวกับประสบการณ์การถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนในกลุ่มผู้ติดเชื้อเอชไอวี รูปแบบของพฤติกรรมที่ ผู้ติดเชื้อเอชไอวีต้องเผชิญ เห็นบ้าง ร้อยละ 40.47 การเปิดเผยสถานะ และการรักษาความลับของ ผู้ติดเชื้อเอชไอวี คือการทำให้แน่ใจได้ว่าข้อมูลจะถูกเก็บ ไว้เป็นความลับ เห็นไม่บ่อย ร้อยละ 51.12 อนามัยการเจริญพันธุ์ และการมีลูก (ถามทั้งเพศชายและเพศหญิง) เห็นเป็นประจำ ร้อยละ 55.80 และการมีลูก (ถามเฉพาะเพศหญิง จำนวน 89 ราย) เห็นบ้าง ร้อยละ 38.45 สอดคล้องกับ ดวงฤดี วรชิน (2567) ได้ศึกษาสถานการณ์การเลือกปฏิบัติต่อผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ในสถานบริการ สุขภาพ อำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความกังวลใจเมื่อต้องเจาะเลือดให้กับ ผู้ติดเชื้อเอชไอวีหรือผู้ป่วยเอดส์ อยู่ในระดับมาก (Mean = 49.35) มีความกังวลใจเมื่อต้องทำแผล อยู่ในระดับปานกลาง (Mean = 48.05) มีความกังวลใจที่ต้องสัมผัสร่างกาย เสื้อผ้า เติง หรือสิ่งของ เครื่องใช้ (Mean = 63.64) และรู้สึกไม่สบายใจทุกครั้งที่จะต้องให้บริการ เพราะเชื่อว่าความเสี่ยงต่อ การติดเชื้อฯ มากขึ้น และมีความรู้สึกไม่เต็มใจต่อการให้บริการอยู่ในระดับน้อยที่สุด (Mean = 79.87) จะเห็นว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีแนวความคิดการปฏิบัติกับผู้ป่วยเอดส์ไปในทิศทางเดียวกัน คือ มีความกลัว การติดเชื้อเอชไอวีจากให้บริการสุขภาพ ทั้งการสัมผัสร่างกายหรือสิ่งของของผู้ป่วยเอดส์ การทำแผล และการเจาะเลือดเป็นต้น นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างยังเสนอแนะให้มีระบบ One Stop Service เพื่อเป็น มาตรฐานของสถานบริการสุขภาพในการให้บริการแก่ผู้ป่วยกลุ่มดังกล่าวไป

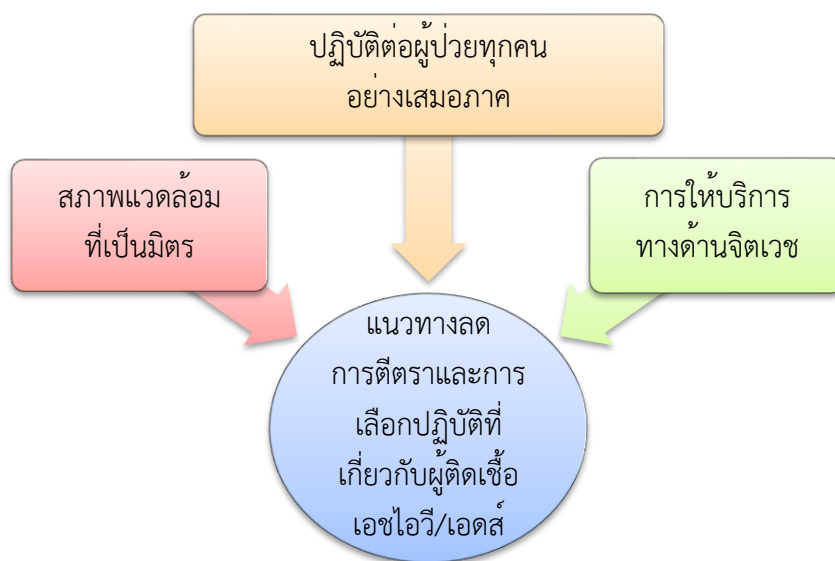
แนวทางลดการตีตราและการเลือกปฏิบัติที่เกี่ยวกับผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ คลินิกพิเศษ ARV โรงพยาบาลนาแก จังหวัดนครพนม ในด้านผู้ให้บริการเสนอว่า ควรปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เป็นมิตร เหมาะสม พร้อมให้บริการ เพิ่มความเข้าใจ เผยแพร่ข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับโรค ในด้านผู้รับบริการ เสนอว่าควรปฏิบัติต่อผู้ป่วยทุกคนอย่างเสมอภาค และให้บริการทางด้านจิตเวชด้วย สอดคล้องกับสมยศ เจริญสุขและคณะ (2565) ได้ศึกษาการบริการที่ไม่ตีตรา และเลือกปฏิบัติต่อผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ของ ผู้ให้บริการสุขภาพในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดพิจิตร ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรส่งเสริมหรือรักษาให้ บุคลากรมีจิตบริการ และแรงจูงใจในการทำงานในระดับสูงต่อไป รวมทั้งควรส่งเสริมนโยบาย และสิ่งแวดลอมที่เอื้อ และสนับสนุนให้เกิดการบริการที่ไม่ตีตรา และเลือกปฏิบัติต่อผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ เอดส์อย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับ วันทนี ธารณธนบุลย์ และพัชฌณ เจริญนาวิ (2566) ได้ศึกษา การตีตรา และการเลือกปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับเอชไอวี/เอดส์เขตบริการสุขภาพที่ 10 ได้ให้ข้อเสนอแนะ ว่า สถานบริการสุขภาพในพื้นที่ ควรจัดทำแนวทางและจัดบริการที่ช่วยลดการตีตราและเลือกปฏิบัติ



ในหน่วยงานที่เกิดจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน การพัฒนาศักยภาพบุคลากรเพื่อให้มีความรู้และความเข้าใจในเรื่องการตีตราและเลือกปฏิบัติที่เน้นให้ผู้ให้บริการปลอดภัย เกิดความเห็นใจ เข้าใจและเต็มใจให้บริการ เคารพสิทธิของผู้ติดเชื้อเอชไอวี

องค์ความรู้ที่ได้รับ

การมีความเข้าใจในเรื่องการตีตราและการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยเพิ่มการเข้าใจและการรับรู้ในการปฏิบัติที่ถูกต้องทั้งในระดับบุคคล และครอบคลุมบุคลากรสามารถปรับปรุงวิธีการทำงานได้ เช่น การใช้ภาษาที่เหมาะสมและไม่สร้างความเหยียดหยาม การเสริมสร้างความเข้าใจและการยอมรับในสังคมที่ไม่มีการด้อยค่า หรือแบ่งแยกกันในกรณีของผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ การสนับสนุนและการปกป้องสิทธิ การเอาใจใส่ในสิทธิและความเป็นธรรมของผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ โดยไม่ประพฤตินทางที่ทำให้ผู้ติดเชื้อรู้สึกถูกละเมิดหรือถูกปฏิเสธจากสังคม ซึ่งเป็นการลดปัญหาการถูกตีตรา และเลือกปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสนับสนุนผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้ สามารถแสดงได้ตามรูปแบบภาพต่อไปนี้



แผนภาพที่ 2 รูปแบบแนวทางลดการตีตราและการเลือกปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์
คลินิกพิเศษ ARV โรงพยาบาลนาแก จังหวัดนครพนม



ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย กฎระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ในการปฏิบัติต่อผู้ป่วย ได้คำนึงถึงสิทธิประโยชน์ และศักดิ์ศรีความเป็นอยู่อย่างของผู้ป่วยอย่างเต็มที่ แต่ยังคงขาดการถ่ายทอดไปสู่แนวทางการปฏิบัติในสถานการณ์ในชีวิตจริง ซึ่งต้องอาศัยการบูรณาการวิธีการทำงานต่อไป
2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ ผู้ปฏิบัติงานควรได้รับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อลดการตีตรา และเลือกปฏิบัติต่อผู้ป่วย ให้เกิดความตระหนัก เข้าใจ อันเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของการทำงาน ให้มีความเป็นมืออาชีพมากยิ่งขึ้น
3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ สามารถนำไปใช้ออกแบบกิจกรรมเพื่อลดการตีตรา และการเลือกปฏิบัติในสถานบริการสุขภาพ ให้เหมาะสมต่อความคาดหวัง และความต้องการของผู้ป่วยได้

บรรณานุกรม

- กัลยาณี จันธิมา, ศิวะยุทธ สิงห์ปुरु, และวีรพล จันธิมา. (2565). สถานการณ์การตีตราและเลือกปฏิบัติในผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ปฏิบัติงานด้านสุขภาพในเขตสุขภาพที่ 9 ปี 2562. *วารสารควบคุมโรค*, 48(3), 505-513.
- กั้ววาท พองแก้ว. (2563). เรื่องราวแห่งการตีตรา: การศึกษาการตีตราและการเลือกปฏิบัติต่อกลุ่มบุคคลข้ามเพศในประเทศไทย. ใน *รายงานการวิจัย*. กรุงเทพมหานคร: โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ.
- กรมควบคุมโรค. (2562). แนวคิดการรณรงค์วันยุติการเลือกปฏิบัติ 1 มีนาคม 2562. วันยุติการเลือกปฏิบัติ “สานพลัง ยุติการเลือกปฏิบัติ (Thailand Partnership for Zero Discrimination)”. กรุงเทพมหานคร: กรมควบคุมโรค.
- โรงพยาบาลนาแก. (2565). ข้อมูลกลุ่มงานบริหารทั่วไป โรงพยาบาลนาแก. สืบค้น 14 กุมภาพันธ์ 2565. จาก <https://www.nakaehospital.com/>.
- คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์. (2566). *แผนปฏิบัติการยุติปัญหาเอดส์ ประเทศไทย พ.ศ. 2566 – 2569*. กรุงเทพมหานคร: กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข.
- โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ (HITAP). (2562). *ลดการตีตราและเลือกปฏิบัติในสถานบริการสุขภาพมีต้นทุนเท่าใด*. กรุงเทพมหานคร: โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2551). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: บิสิเนสอาร์แอนด์ดี.



- รายงานประจำปีกองโรคเอดส์และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ปี พ.ศ. 2565. (2566). กองโรคเอดส์และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์. กรุงเทพมหานคร: กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข.
- รุ่งทิพา สุวรรณรัตน์. (2566). การสำรวจการตีตราและเลือกปฏิบัติในผู้ป่วยวัณโรคปอด จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารวิชาการสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 8 จังหวัดอุดรธานี*, 2(2), 25.
- วันทนี ธาณธนูชัย และพัชฌณ เจริญนาวิ. (2566). การตีตราและการเลือกปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับเอชไอวี/เอดส์ เขตบริการสุขภาพที่ 10. *วารสารโรคเอดส์*, 35(1), 14.
- มูลนิธิแคร์แมท. (2567). *สถานการณ์การตีตราและเลือกปฏิบัติต่อผู้อยู่ร่วมกับเชื้อ HIV*. สืบค้น 18 มกราคม 2567. จาก <https://www.caremat.org>.
- นาวา ผานะวงศ์. (2562). ผลการใช้โปรแกรมลดการตีตราและการเลือกปฏิบัติกับ ผู้ติดเชื้อเอชไอวีในโรงพยาบาลอากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร ปี พ.ศ. 2562. *วารสารโรคเอดส์*, 31(3), 126.
- สมยศ เจริญสุข และคณะ. (2565). การบริการที่ไม่ตีตราและเลือกปฏิบัติต่อผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ของผู้ให้บริการสุขภาพในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดพิจิตร. *วารสารวิชาการสาธารณสุขชุมชน*, 8(4), 24.
- WHO. (2022). *การตีตราทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับ COVID-19*. สืบค้น 18 มกราคม 2567. จาก <https://www.who.int/docs/default-source/searo/thailand/covid19-stigma-guide-th-final.pdf>.
- UNAIDS. (2023). *Zero Discrimination Day*. Retrieved January 17, 2024. from <http://www.unaids.org/en/resources/camp>.



ความสุขและคุณภาพชีวิตของแพทย์นักเรียนทุนจังหวัดนครพนม THE HAPPINESS AND QUALITY OF LIFE OF THE SCHOLARSHIP DOCTORS IN NAKHON PHANOM PROVINCE

วรางคณา จันแดง

Warangkana Jandang

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครพนม

Nakhon Phanom Provincial Public Health Office

E-mail: theerawatphuangburee@gmail.com

Received December 27, 2023; Revised April 8, 2024; Accepted June 1, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความสุข และคุณภาพชีวิตของแพทย์นักเรียนทุนในจังหวัดนครพนม ประชากร คือ แพทย์นักเรียนทุนที่ศึกษาในจังหวัดนครพนม ในปี 2566 จำนวน 50 คน เครื่องมือที่ใช้ในการ วิจัย คือ แบบสำรวจความสุขด้วยตนเอง และเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า 1. ความสุขของแพทย์นักเรียนทุน อยู่ในระดับมีความสุข (ร้อยละ 71.15) ด้านสุขภาพดีอยู่ในระดับมีความสุขอย่างยิ่ง (ร้อยละ 83.30) ด้านผ่อนคลายดีอยู่ในระดับมีความสุข (ร้อยละ 72.10) ด้านน้ำใจดีอยู่ในระดับมีความสุข (ร้อยละ 70.20) ด้านจิตวิญญาณดีอยู่ในระดับมีความสุข (ร้อยละ 83.20) ด้านครอบครัวดีอยู่ในระดับมีความสุข (ร้อยละ 70.10) ด้านสังคมดีอยู่ในระดับมีความสุข (ร้อยละ 74.00) ด้านใฝ่รู้ดีอยู่ในระดับมีความสุข (ร้อยละ 66.15) ด้านสุขภาพเงินดีอยู่ในระดับมีความสุข (ร้อยละ 65.10) และด้านการทำงานดีอยู่ในระดับมีความสุข (ร้อยละ 56.20) 2. จากผลการศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของแพทย์นักเรียนทุน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลางถึงระดับดี (ร้อยละ 79.75) ด้านร่างกายอยู่ในระดับดี (ร้อยละ 85.71) ด้านจิตใจอยู่ในระดับ ปานกลาง (ร้อยละ 66.66) ด้านสัมพันธภาพทางสังคมอยู่ในระดับดี (ร้อยละ 86.66) ด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับดี (ร้อยละ 80.00) ค้นพบองค์ความรู้ใหม่ว่าความสุขและคุณภาพชีวิตของแพทย์นักเรียนทุนควรได้รับการส่งเสริมให้อยู่ในระดับที่มีความสุข และดีขึ้น

คำสำคัญ: ความสุข, คุณภาพชีวิต, แพทย์นักเรียนทุน



Abstract

In this research, a cross-sectional survey with the objective to study the level of happiness and quality of life of scholarship doctors in Nakhon Phanom Province was conducted. The population included scholarship doctors studying in Nakhon Phanom Province in 2023 with a total of 50 people. The instruments used in the research were a self-report happiness survey and the World Health Organization quality of life assessment. Data were analyzed using statistics, frequency, percentage, mean, and standard deviation.

Based on the results of the study, it was found that: 1. The overall happiness of the scholarship doctors was at a happy level (71.15%), while the aspect of good health was at the extremely happy level (83.30%), good relaxation was at a happy level (72.10%), kindness was at a happy level (70.20%), the good spirituality aspect was at a happy level (83.20%), the good family aspect was at a happy level (70.10%), the good society was at the happy level (74.00%), good knowledge was at a happy level (66.15%), good health and money were at a happy level (65.10%), and good work was at the level of happiness (56.20%); and 2. Regarding the quality of life of the scholarship doctors, the overall happiness level was moderate to good (79.75%), and consideration of each area was as follows: The physical aspect was at a good level (85.71%), the mental aspect was at a moderate level (66.66%), the social relationship aspect was at a good level (86.66%), and the environmental aspect was at a good level (80.00%). Thus, based on this discovery of new knowledge, the happiness and quality of life of scholarship doctors should be improved to a happier and better level.

Keywords: Happiness, Quality of Life, Scholarship Doctors



บทนำ

ความสุขเป็นพลังของอารมณ์ในทางบวกที่สร้างความรู้สึกสดชื่นมีชีวิตชีวา ดังนั้น ประสบการณ์ความสุข และความสนุกสนานในการทำงาน จึงเป็นส่วนสำคัญที่สนับสนุนการทำงาน ซึ่งผลที่ตามมาของความสุขในการทำงาน คือ ผลงานบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ พนักงานมีความคงอยู่ในงานที่สูงขึ้น และมีความตั้งใจปฏิบัติงานให้มีคุณค่า/ประสิทธิภาพต่อไป ดังนั้น องค์กรแห่งความสุข จึงเป็นองค์กรที่มีความสามารถในการ ปฏิบัติงานได้ดี พนักงานมีจุดมุ่งหมายร่วมกับ องค์กรมุ่งเน้นการปรับกระบวนการทำงานใหม่ และมีแนวทางการปฏิบัติงานที่สนับสนุนซึ่งกันและกัน (Manion, 2003) เพื่อให้เกิดความสุขในการทำงาน องค์กรอนามัยโลกได้ให้ข้อเสนอแนะเอาไว้ว่า องค์กรที่จะทำให้บุคลากรมีความสุขได้นั้น ควรเป็นองค์กรสุขภาวะ หรือ Healthy workplace หมายถึง องค์กรที่มีการป้องกัน ส่งเสริม สนับสนุน ในด้านร่างกาย จิตใจ และความเป็นอยู่ที่ดีของบุคลากร โดยได้เสนอแนวทางการสร้างสุขภาวะในองค์กร 4 ประการ ได้แก่ (1) พัฒนาสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (2) พัฒนาสภาพแวดล้อมทางจิตสังคม (3) พัฒนาสิ่งเอื้ออำนวยสุขภาพอนามัยในที่ทำงาน และ (4) พัฒนาความร่วมมือกับชุมชน (Burton, 2010)

แม้ว่าคนส่วนใหญ่จะต้องการรู้สึกถึงอารมณ์ดี ๆ ในทางบวก เช่น ความปิติ ความสนใจ และความภาคภูมิใจ แต่คนเราอาจจะมีมีความสุขได้หากสามารถรู้สึกถึงอารมณ์ที่ต้องการ แม้ว่าอารมณ์นั้นจะเป็นอารมณ์ด้านลบก็ตาม เช่น ความเศร้า ความวิตกกังวล และความโกรธนั้น แต่อารมณ์ด้านลบจะต้องมีไม่บ่อยครั้ง (Lyubomirsky, S. et. al., 2005) การศึกษาถึง คุณภาพของความสุข (Quality of happiness) ซึ่งเป็นตัวชี้วัดทางสังคมระดับบุคคล วัดจากระดับของความพึงพอใจ และความคาดหวังที่ประเมินความรู้สึกของบุคคลจากสภาพความเป็นอยู่นอกจากนี้ ความสุขยังขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละบุคคล “ความสุข” และ “ความพึงพอใจ” จึงสำคัญต่อคุณภาพชีวิตในระดับบุคคล (ศิรินันท์ กิตติสุขสถิต และคณะ, 2555) องค์กรใดที่มีบุคลากรมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีเท่ากับเป็นการสร้างประสิทธิภาพการทำงาน และควบคุมคุณภาพของงานได้และยังทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความสุข และความสมดุลในชีวิตเกิดขึ้น คุณภาพชีวิตเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิการมนุษย์และความสุข (กาญจนา ตั้งชลทิพย์ และคณะ, 2553) โดยองค์การอนามัยโลก สุวัฒน์ มหัตนิรันดร์กุล และคณะ กล่าวว่า คุณภาพชีวิตของแต่ละบุคคลขึ้นอยู่กับบริบททางสังคม วัฒนธรรม และค่านิยมในเวลานั้น ๆ และมีความสัมพันธ์กับจุดมุ่งหมาย ความคาดหวัง และมาตรฐานที่แต่ละคนกำหนดขึ้น ซึ่งประกอบด้วย 4 มิติ ดังนี้ 1) มิติด้านสุขภาพกาย (Physical) 2) มิติด้าน สุขภาพจิต (Psychological) 3) มิติด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (Social relationships) และ 4) มิติด้านสิ่งแวดล้อม (Environment) (สุวัฒน์ มหัตนิรันดร์กุล และคณะ, 2540)

แพทย์นักเรียนทุนต้องประสบกับปัญหาที่หลากหลาย และขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย เช่น สภาพส่วนตัว ครอบครัว สภาพการทำงาน การทำงานกับผู้ป่วย ความกดดัน ความเครียด สภาพการเงิน



สภาพปัญหาที่แพทย์นักเรียนทุนต้องเผชิญ เช่น ความคาดหวังของสังคมที่มีต่อการบริการทางสาธารณสุขที่มากขึ้น ความสัมพันธ์ระหว่างแพทย์ และทัศนคติของบัณฑิตแพทย์ที่เปลี่ยนไปต่อการทำงานในวิชาชีพแพทย์ ปัญหาการขาดแคลนบุคลากร และอุปสรรคทางการแพทย์ ในโรงพยาบาลชุมชน บางแห่งขาดแพทย์ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในการให้คำปรึกษาในแนวทางการรักษาที่ถูกต้อง ซึ่งหลาย ๆ ปัจจัยดังกล่าวข้างต้นได้สร้างสภาวะกดดัน ทำให้เกิดปัญหาแก่แพทย์ใช้ทุน เช่น ปัญหาการลาออกก่อนใช้ทุนครบ 3 ปี เพื่อสมัครเรียนต่อแพทย์เฉพาะทางแล้วไปทำงานในภาคเอกชน ปัญหาการจบแล้วออกไปทำงานในอาชีพอื่น ปัญหาความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมวิชาชีพ เช่น พยาบาล เภสัชกรนักรักษาพยาบาล เป็นต้น ปัญหาของศักยภาพในการดูแลผู้ป่วยอย่างเป็นองค์รวม และการเข้าใจบริบทของชุมชน ปัญหาการขาดทักษะในการบริหารจัดการองค์ประกอบอื่น ๆ ของระบบสุขภาพที่นอกจากการรักษา และปัญหาความสัมพันธ์ของแพทย์กับคนไข้ทำให้เกิดการฟ้องร้องเพิ่มมากขึ้น จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจการสำรวจสภาพปัญหา ความสุข และคุณภาพชีวิตของแพทย์นักเรียนทุน เพื่อให้ทราบปัญหาที่แท้จริง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของแพทย์นักเรียนทุนให้สามารถทำงานได้อย่างมีความสุข และนำไปสู่การป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความสุขของแพทย์นักเรียนทุนในจังหวัดนครพนม
2. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของแพทย์นักเรียนทุนในจังหวัดนครพนม

การทบทวนวรรณกรรม

ความสุข และคุณภาพชีวิต

ความสุขเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนปรารถนา ความสุขเป็นการประเมินความรู้สึก และประสบการณ์ของแต่ละคนว่ามีความชื่นชอบชีวิตโดยรวมของตนเองมากแค่ไหน ทั้งนี้ประสบการณ์ด้านอารมณ์ทางบวกเช่น ความปิติ ความสนใจ และความภาคภูมิใจต้องมีบ่อยครั้ง ขณะที่ประสบการณ์ด้านอารมณ์ทางลบ เช่น ความเศร้า ความวิตกกังวล และความโกรธ ต้องมีไม่บ่อยครั้ง (Veenhoven, 1997; Lyubomirsky, 2005) ความสุขจึงมักถูกนำมาใช้ร่วมกับคุณภาพชีวิต ซึ่งสามารถพบได้ในนิยาม และทฤษฎีที่เกี่ยวกับการศึกษาคุณภาพชีวิตเสมอมา การวัดคุณภาพชีวิตจึงสามารถสะท้อนการวัดความสุขของบุคคลในระดับที่น่าเชื่อถือได้ (ศิรินันท์ กิตติสุขสถิต และคณะ, 2555)

ในปี ค.ศ. 1935 ดร.เอส. บาร์คส คัดแมน ได้ศึกษาความท้าทายของความสุข และค้นหาความสุขในมิติต่าง ๆ ของชีวิต ไม่ว่าจะเป็นมิติทางด้านสุขภาพ การเมือง การทำงาน และค่าจ้างความรัก ชีวิตประจำวัน มิตรภาพ จินตนาการ ดนตรี วรรณกรรม สวัสดิการสังคม ตลอดจนด้านศาสนา (Oliver, 1997) การศึกษาของ Mathias (2006 อ้างถึงใน ภาณุภาคย์ พงศ์อติชาติ, 2550) ซึ่งได้



ทำการศึกษาระดับความสุขในกลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว พบว่า ระดับความสุขไม่ได้เพิ่มขึ้นตามระดับรายได้ซึ่งนักเศรษฐศาสตร์เรียกปรากฏการณ์นี้ว่า Paradox of happiness หรือ ความขัดแย้งกันของความสุข โดยสรุปแล้ว ภาณุภาคย์ พงศ์ดิชาต (2550) ได้กล่าวถึงสถานการณ์ Paradox of happiness ไว้โดยอ้างการศึกษาของ Mathias ไว้ดังนี้ ในช่วงแรกผู้คนจะพยายามทำงานให้มากเพื่อให้ตนเองมีรายได้ที่สูงขึ้น โดยเข้าใจว่าผลที่ได้รับคือความสุข โดยละเลยการให้ความสำคัญต่อการพักผ่อน สาเหตุดังกล่าวเกิดจากการเปรียบเทียบฐานะตนเองกับคนรอบข้าง เมื่อตนเองมีสถานะความเป็นอยู่ที่ดีกว่าคนรอบข้างก็มีระดับความสุขที่สูงกว่าผู้ที่มีระดับฐานะต่ำกว่าคนรอบข้าง วิธีการวัด ความสุขนี้เป็นลักษณะของการเปรียบเทียบสิ่งใดสิ่งหนึ่งระหว่างตนเอง และผู้อื่น กล่าวโดยสรุป ความสุขโดยทั่วไป หมายถึง ประสบการณ์ และความรู้สึกที่บุคคลสามารถบริหารจัดการได้อย่างสม่ำเสมอ ตามความปรารถนาในภาพรวม จนเกิดได้จริง และทำให้บุคคลนั้นเกิดความยินดี และอิ่มเอมใจ เกิดเป็นความสุข ทั้งนี้ต้องไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน รวมถึงคุณภาพความสุข (Quality of happiness) สามารถประเมินได้จากตัวชี้วัดทางสังคมระดับบุคคล ซึ่งเป็นการวัดจากระดับของความพึงพอใจ ความหวัง และความสุข ของสภาพความเป็นอยู่นั้นๆ (ศิรินันท์ กิตติสุขสถิต และคณะ, 2555)

“ความสุข” มักถูกนำมาใช้ร่วมกับ “คุณภาพชีวิต” อยู่บ่อยครั้งโดยสามารถพบได้ในนิยามและแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาคุณภาพชีวิต การวัดคุณภาพชีวิตสามารถสะท้อนการวัดความสุขของบุคคลในระดับที่น่าเชื่อถือได้ (ศิรินันท์ กิตติสุขสถิต และคณะ, 2556) ธเนศ ถวิลหวัง (2558) ได้ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตว่า หมายถึงสภาวะความพร้อมของบุคคลทั้งในด้านร่างกาย และจิตใจ และด้านอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตที่จะสามารถส่งผลให้เขาดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เช่นในงานวิจัยของเพ็ญจมาศ คาธนะ และคณะ (2562) ที่ได้ศึกษาคุณภาพชีวิตนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้าจังหวัดเพชรบุรี พบว่า คุณภาพชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับดี ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านอัตมโนทัศน์ รองลงมาคือด้านสุขภาพ และการทำงาน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านสังคม และเศรษฐกิจเมื่อเปรียบเทียบกับนักศึกษาที่ชั้นปีแตกต่างกัน พบว่า มีระดับคุณภาพชีวิตด้านความพึงพอใจในชีวิต และการทำงานของร่างกาย ด้านสังคม และเศรษฐกิจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ความสุขและคุณภาพชีวิตของแพทย์นักเรียนทุน

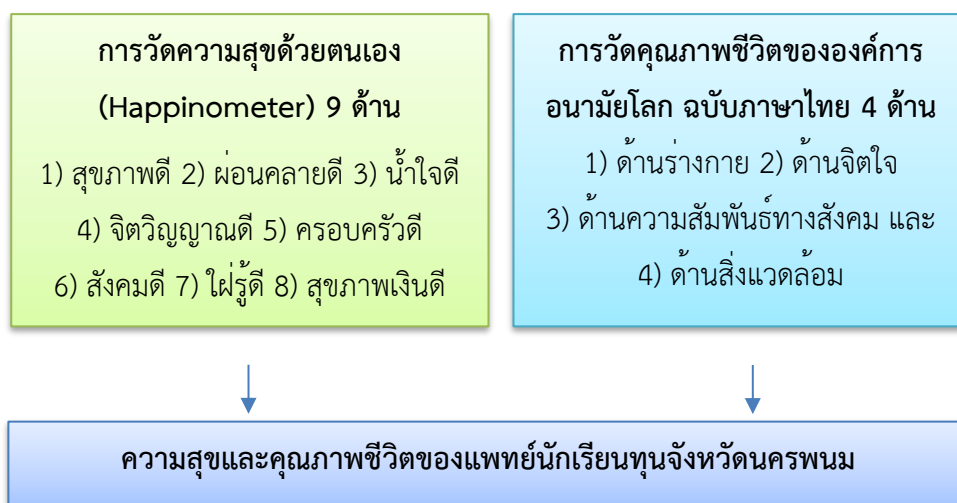
นักศึกษาแพทย์ในระดับชั้นคลินิกจะต้องมีรับผิดชอบงานมาก และมีโอกาสเกิดความเครียดจากเรียนสูงขึ้นมากกว่าระดับชั้นปรีคลินิก เนื่องจากในระดับชั้นคลินิกนั้น ต้องนำความรู้ และประสบการณ์ทางปรีคลินิกมาพัฒนา และนำมาใช้จริงในระดับชั้นคลินิก โดยอยู่ภายใต้ความดูแลของอาจารย์ และรุ่นพี่ในแต่ละภาควิชาโดยเฉพาะคณะฯ จึงเล็งเห็นถึงคุณภาพชีวิตของนักศึกษาแพทย์ในระดับชั้นคลินิก ขณะท้องีองค์การอนามัยโลก (The World Health Organization; WHO, 2004) กล่าวว่า คุณภาพชีวิตของแต่ละบุคคลขึ้นอยู่กับบริบททางสังคม วัฒนธรรม และค่านิยมในเวลานั้น ๆ



และมีความสัมพันธ์กับจุดมุ่งหมาย ความคาดหวัง และมาตรฐานที่แต่ละคนกำหนดขึ้น ซึ่งประกอบด้วย 4 มิติ ดังนี้ 1. มิติด้านสุขภาพ 2. มิติด้านสุขภาพจิต 3. มิติด้านความสัมพันธ์ทางสังคม 4. มิติด้านสภาพแวดล้อม องค์การอนามัยโลก ได้พัฒนาเครื่องมือในการประเมินคุณภาพชีวิต ฉบับเต็ม (the World Health Organization Quality of Life Assessment; WHOQOL-100) และฉบับย่อ [WHOQOL- Abbreviated Version (BREF)] เป็นชุดคำถามเพื่อการประเมินความรู้สึกของผู้ถูกประเมินในด้านวัฒนธรรม สังคม และสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พันธุ์ชิตา รัศมีสุรภูติคุณ และคณะ (2566) ได้ศึกษา คุณภาพชีวิตของบุคลากรทางการแพทย์ในโรงพยาบาลรามาริบัติ ในสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด-19 พบว่า บุคลากรทางการแพทย์ในโรงพยาบาลรามาริบัติประสบปัญหาแรงกดดันและความเครียดจากการทำงานภายใต้ข้อจำกัดต่าง ๆ เช่น การขาดการรักษาโรค การขาดเตียงคนไข้ การขาดอุปกรณ์ทางการแพทย์ และการขาดแคลนห้องคนไข้ คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรทางการแพทย์ พบว่า รายได้ไม่เพียงพอ ความไม่ปลอดภัยในการทำงานภายใต้สถานการณ์โรคระบาด ความทุกข์จากการต่อสู้รักษาคนไข้จากโรคระบาดอย่างต่อเนื่อง และสภาวะจิตใจของบุคลากรทางการแพทย์ พบว่า การปฏิบัติหน้าที่ในสถานการณ์การระบาดโควิด-19 ส่งผลให้เกิดปัญหาสุขภาพจิต เช่น โรคซึมเศร้า และภาวะหมดไฟจากการทำงาน เมื่อบุคลากรทางการแพทย์มีสภาพจิตใจที่ไม่ดีย่อมส่งผลต่อประสิทธิภาพในการรักษาพยาบาลโดยผู้ป่วยจำเป็นพึ่งพาบุคลากรทางการแพทย์เป็นอย่างมาก (Stojanov et al., 2020)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่องความสุขและคุณภาพชีวิตของแพทย์นักรียนทุนจังหวัดนครพนม ได้ออกแบบกรอบแนวคิดในการวิจัยดังภาพต่อไปนี้



แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย



วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การศึกษาเชิงสำรวจภาคตัดขวาง (Cross-sectional study) โดย ประชากร คือ แพทย์นักเรียนทุนในจังหวัดนครพนม ในปี 2566 ข้อมูลตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนพฤษภาคม รวมระยะเวลา 4 เดือน มีแพทย์นักเรียนทุนจำนวน 50 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามวิธีของเครซี่และมอร์แกนได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 44 คน (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2551) ผู้วิจัยได้คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างเพิ่มเติมเพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนในขณะเก็บรวบรวมข้อมูล และลดปัญหาการตอบกลับของแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์หรือน้อยกว่าที่กำหนดหรือมีข้อมูลสูญหาย (Missing data) ซึ่งคาดว่าจะเกิดขึ้นร้อยละ 10 ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้จึงเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างคัดเลือกโดยวิธีเจาะจงทั้งหมด จำนวน 50 คน

เครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

1. ข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วยข้อคำถาม 1 ข้อ คือ เพศ

2. แบบการวัดความสุขด้วยตนเอง (Happinometer) ของ ศิรินันท์ กิตติสุข สกิต และคณะ (ศิรินันท์ กิตติสุขสกิต และคณะ, 2555) เป็นตัวชี้วัดความสุข และคุณภาพชีวิตที่ใกล้เคียงกับชีวิต และความเป็นอยู่ของคนทำงานมากที่สุดเป็นตัวชี้วัดที่ผ่านกระบวนการสังเคราะห์ และกระบวนการวิเคราะห์จากแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวัดความสุข และคุณภาพชีวิตระดับบุคคลของหลากหลาย โครงการวิจัย ประกอบด้วยความสุข 9 ประการ คือ สุขภาพดี จำนวน 6 ข้อ (1-6) ผ่อนคลายดี จำนวน 5 ข้อ (7-11) น้ำใจดี จำนวน 9 ข้อ (12-20) จิต วิทยญาณดี จำนวน 5 ข้อ (21-25) ครอบครัวยุติ จำนวน 3 ข้อ (26-28) สังคมดี จำนวน 6 ข้อ (29-34) ใฝ่รู้ดี จำนวน 3 ข้อ (35-37) สุขภาพเงินดี จำนวน 4 ข้อ (38-41) และการงานดี จำนวน 16 ข้อ (42-57) รวมทั้ง 57 ข้อ ผู้วิจัยได้หาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช (Cronbach Alpha Coefficient) เท่ากับ .89 การให้ความหมายของค่าคะแนนมีลักษณะดังนี้

ตารางที่ 1 การให้ความหมายของระดับความสุข

คะแนนเฉลี่ย	ความหมาย
0.00 – 24.99	ไม่มีความสุขอย่างยิ่ง : Very Unhappy สะท้อนให้เห็นว่าแพทย์นักเรียนทุน “ไม่มีความสุขเลย” ผู้บริหารต้องดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วน
25.00 – 49.99	ไม่มีความสุข: Unhappy สะท้อนให้เห็นว่าแพทย์นักเรียนทุน “ไม่มีความสุข” ผู้บริหารต้องดำเนินการแก้ไขอย่างจริงจัง
50.00 – 74.99	มีความสุข: Happy สะท้อนให้เห็นว่าแพทย์นักเรียนทุน “มีความสุข” ผู้บริหารต้องสนับสนุนให้มีความสุขยิ่งขึ้นไป
75.00 – 100.00	มีความสุขอย่างยิ่ง: Very Happy ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าแพทย์นักเรียนทุน “มีความสุขมาก” ผู้บริหารควรสนับสนุน และยกย่องเป็นแบบอย่าง



3. เครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลก ชุดย่อฉบับภาษาไทย (WHOQOL-BREF-THAI) ที่ สุวัฒน์ มหัตนรินทร์กุล และคณะ ได้แปล และพัฒนาจากแบบวัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลก 100 ข้อ มาเป็นแบบวัดคุณภาพชีวิตจำนวนข้อคำถาม 26 ข้อ โดยแบ่งออกเป็น 4 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านร่างกาย 2) ด้านจิตใจ 3) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และ 4) ด้านสิ่งแวดล้อม เป็นแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ (สุวัฒน์ มหัตนรินทร์กุล และคณะ, 2540) มีการหาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) เท่ากับ 0.8406 ค่าความเที่ยงตรง เท่ากับ 0.6515 โดยเทียบกับแบบวัด WHOQOL-100 ฉบับภาษาไทยที่ WHO ยอมรับอย่างเป็นทางการ (สุวัฒน์ มหัตนรินทร์กุล และคณะ, 2545) ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือไปทดลองกับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นอีกครั้งโดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.82 และมีการแปลผลความหมาย ดังนี้

ตารางที่ 2 การให้ความหมายของระดับคุณภาพชีวิต

คุณภาพชีวิต	ไม่ดี	ปานกลาง	ดี
ด้านร่างกาย	7-16	17-26	27-35
ด้านจิตใจ	6-14	15-22	23-30
ด้านสัมพันธภาพทางสังคม	3-7	8-11	12-15
ด้านสิ่งแวดล้อม	8-18	19-29	30-40
คุณภาพชีวิตโดยรวม	26-60	61-95	96-130

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล โดยใช้สถิติ ความถี่ และร้อยละ
2. วิเคราะห์ระดับความสุข และคุณภาพชีวิตของแพทย์นักเรียนทุน ใช้สถิติความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การพิทักษ์สิทธิ

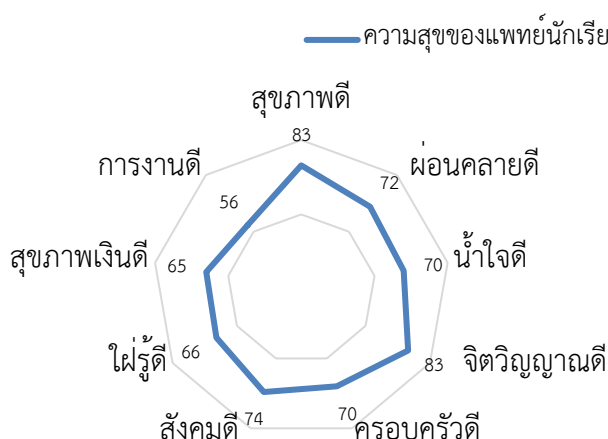
ผู้วิจัยจะดำเนินการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มประชากรโดยชี้แจงรายละเอียดข้อมูลดังนี้ 1) ชื่อและข้อมูลเกี่ยวกับผู้วิจัย 2) วัตถุประสงค์ และประโยชน์ที่รับจากการวิจัย 3) ขั้นตอนการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม ไม่มีการระบุชื่อของผู้ตอบแบบสอบถามในแบบสอบถาม 4) การเก็บรักษาข้อมูลเป็นความลับ 5) การเสนอผลงานวิจัยในภาพรวม 6) สิทธิที่จะตอบรับหรือปฏิเสธการเข้าร่วมการวิจัย หรือสิทธิที่จะถอนตัวออกจากการวิจัยได้ตลอดเวลา โดยไม่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของผู้ตอบแบบสอบถาม และ 7) ข้อมูลทั้งหมด จะถูกทำลายภายใน 1 ปี ภายหลังจากที่ผลการวิจัยได้รับการเผยแพร่แล้ว



ผลการวิจัย

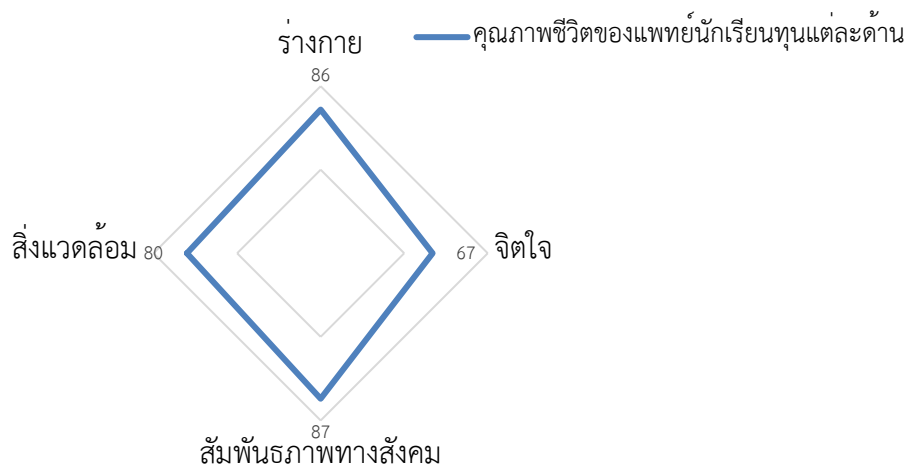
การวิจัยศึกษาระดับความสุข และคุณภาพชีวิตของแพทย์นักเรียนทุนในจังหวัดนครพนม ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า แพทย์นักเรียนทุนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 70 เป็นเพศชาย จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 30 ในส่วนของความสุข และคุณภาพชีวิต พบว่า

ความสุขของแพทย์นักเรียนทุน พบว่า ระดับความสุขโดยรวม อยู่ในระดับมีความสุข (ร้อยละ 71.15) เมื่อ พิจารณารายด้าน พบว่า ด้านสุขภาพดีส่วนใหญ่อยู่ในระดับมีความสุขอย่างยิ่ง (ร้อยละ 83.30) ด้านผ่อนคลายดีส่วนใหญ่อยู่ในระดับมีความสุข (ร้อยละ 72.10) ด้านน้ำใจดีส่วนใหญ่อยู่ในระดับมีความสุข (ร้อยละ 70.20) ด้านจิตวิญญาณดีส่วนใหญ่อยู่ในระดับมีความสุข (ร้อยละ 83.20) ด้านครอบครัวดีส่วนใหญ่อยู่ในระดับมีความสุข (ร้อยละ 70.10) ด้านสังคมดีส่วนใหญ่อยู่ในระดับมีความสุข (ร้อยละ 74.00) ด้านใฝ่รู้ดีส่วนใหญ่อยู่ในระดับมีความสุข (ร้อยละ 66.15) ด้านสุขภาพเงินดีส่วนใหญ่อยู่ในระดับมีความสุข (ร้อยละ 65.10) และด้านการงานดีส่วนใหญ่อยู่ในระดับมีความสุข (ร้อยละ 56.20) สามารถแสดงได้จากแผนภาพต่อไปนี้



แผนภาพที่ 2 ความสุขของแพทย์นักเรียนทุน

ระดับคุณภาพชีวิตของแพทย์นักเรียนทุน จากผลการศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของแพทย์นักเรียนทุน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางถึงระดับดี (ร้อยละ 79.75) พิจารณาเป็นรายด้าน ดังนี้ ด้านสัมพันธภาพทางสังคม อยู่ในระดับดี (ร้อยละ 86.66) ด้านร่างกายอยู่ในระดับดี (ร้อยละ 85.71) ด้านจิตใจอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 66.66) และด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับดี (ร้อยละ 80.00) สามารถแสดงได้จากแผนภาพต่อไปนี้



แผนภาพที่ 3 คุณภาพชีวิตของแพทย์นักเรียนทุน

อภิปรายผล

ความสุขของแพทย์นักเรียนทุนโดยรวม อยู่ในระดับมีความสุข (ร้อยละ 71.15) เมื่อพิจารณา ค่าเฉลี่ยแล้ว พบว่าบางด้านมีค่าเฉลี่ยที่ต่ำ เช่น ด้านการงานดีส่วนใหญ่อยู่ในระดับมีความสุข (ร้อยละ 56.20) และด้านสุขภาพเงินดีส่วนใหญ่อยู่ในระดับมีความสุข (ร้อยละ 65.10) สะท้อนถึงปัญหาที่แพทย์นักเรียนทุนต้องพบเจอ สอดคล้องกับ สุภาณี ธนสมบัติ (2565) ได้ศึกษาความสุขในการทำงานของบุคลากรสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดปทุมธานี พบว่า ระดับความสุขในการทำงานของบุคลากรในภาพรวมอยู่ในระดับ มีความสุข (ร้อยละ 71.54) โดยในมิติที่ 3 น้ำใจดี มีค่าระดับความสุขสูงกว่า ด้านอื่น (ร้อยละ 77.28) รองลงมา คือ ความสุขมิติที่ 5 ครอบครัวดี (ร้อยละ 76.05) และความสุขในมิติที่ 2 ผ่อนคลายดี มีค่าระดับความสุขต่ำกว่าด้านอื่น (ร้อยละ 65.71) ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อระดับความสุขในการทำงานของบุคลากร ได้แก่ สถานภาพสมรส จำนวน บุตร ลักษณะงานและประเภทการจ้าง ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า ผู้บริหารให้การสนับสนุนการดำเนินงานองค์กรสร้างสุข ทั้งด้านสุขภาพกาย สุขภาพใจ และสุขภาพเงิน

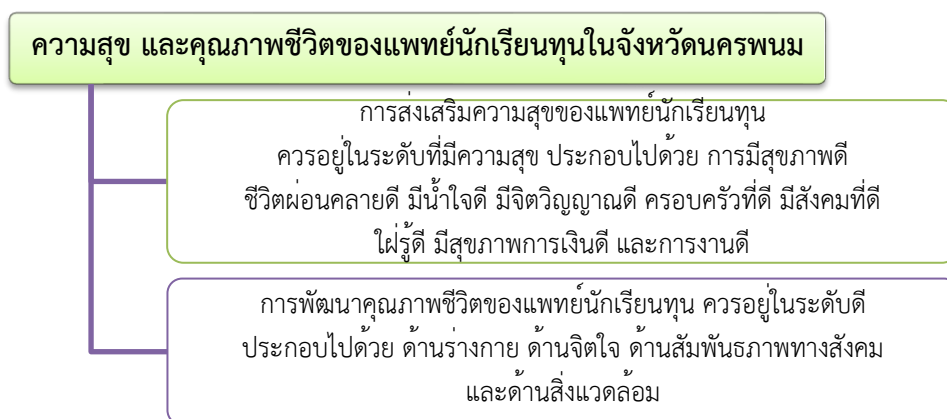
ระดับคุณภาพชีวิตของแพทย์นักเรียนทุน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางถึงระดับดี (ร้อยละ 79.75) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามิติด้านที่อยู่ในระดับปานกลาง และดี คือด้านจิตใจอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 66.66) ด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับดี (ร้อยละ 80.00) สะท้อนถึงปัญหาสุขภาพจิตใจ และปัญหาสภาพแวดล้อมในการทำงานของแพทย์นักเรียนทุน สอดคล้องกับ Joanna Forycka (2022) ได้ศึกษาการเผชิญกับโรคระบาด การประเมินความยืดหยุ่น คุณภาพชีวิต และความเหนื่อยหน่ายของนักศึกษาแพทย์ชาวโปแลนด์ในยุคโควิด-19 พบว่า นักศึกษาแพทย์มีความยืดหยุ่นอยู่ในระดับที่ต่ำมาก คุณภาพชีวิตอยู่ในระดับ ต่ำ และ ความเหนื่อยหน่าย อยู่ในระดับ ต่ำ ผู้ตอบแบบสอบถามระบุว่าจำเป็นต้องได้รับคำปรึกษาด้านจิตวิทยาหรือจิตเวช ร้อยละ 39.1 และผู้ที่ได้รับการวินิจฉัยว่ามี



ความผิดปกติด้านสุขภาพจิตก่อนหน้านี้ สังเกตเห็นอาการแ่ล่ง ร้อยละ 26.4 นักศึกษาแพทย์ส่วนใหญ่มีความสามารถในการปรับตัวต่ำ และความเหนื่อยหน่ายสูงในช่วงที่เกิดโรคระบาด การให้การสนับสนุนที่จำเป็นโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านสุขภาพจิต การสร้างภูมิคุ้มกัน การพัฒนาคุณภาพชีวิตจึงเป็นสิ่งสำคัญ และความท้าทายในการผลิตแพทย์

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

การวิจัยศึกษาระดับความสุข และคุณภาพชีวิตของแพทย์นักเรียนทุนในจังหวัดนครพนม ได้ค้นพบองค์ความรู้ใหม่ จากความเชื่อที่ว่าอาชีพแพทย์ได้รับความเคารพนับถือ และยกย่องจากสังคม แต่ความเป็นจริง แพทย์ก็ประสบปัญหาไม่มีความสุขในการทำงาน และไม่ได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีพอสมควร ผู้วิจัยจึงได้เสนอองค์ความรู้ใหม่ในการส่งเสริมพัฒนาความสุข และคุณภาพชีวิตของแพทย์นักเรียนทุน ควรอยู่ในระดับที่มีความสุข และดีขึ้นได้ สามารถอธิบายได้ตามแผนภาพต่อไปนี้



แผนภาพที่ 4 การส่งเสริมความสุขและคุณภาพชีวิตของแพทย์นักเรียนทุน

สรุป

แพทย์ เป็นบุคลากรที่สำคัญและเป็นอาชีพที่ขาดแคลนของประเทศ จากการที่แพทย์นักเรียนทุนประสบปัญหาในการทำงาน และการใช้ชีวิต ส่งผลถึงระดับความสุข และคุณภาพชีวิตที่ยังไม่ดีเพียงพอ ส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติงานและการเรียน ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าแพทย์นักเรียนทุนมีความสุขในการทำงานในระดับที่ต่ำ และคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งควรพิจารณาให้ความสำคัญในฐานะที่แพทย์นักเรียนทุนเป็นบุคลากรที่สำคัญของประเทศในอนาคต



ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ประโยชน์

ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับความสุข และคุณภาพชีวิตของแพทย์นักเรียนทุน ในฐานะบุคลากรทางการแพทย์ที่มีความสำคัญ คำนึงถึงสภาพแวดล้อม สภาพจิตใจ สภาพการทำงาน สวัสดิการ และคุณภาพชีวิตโดยรวม เพื่อช่วยเหลือให้แพทย์สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความสุข

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบระดับความสุข และคุณภาพชีวิตของแพทย์นักเรียนทุนในด้านต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ในการทำวิจัยครั้งต่อไป เช่น บุคลากรวิธีการทำงานเพื่อเสริมสร้างความสุข และคุณภาพชีวิตของบุคลากร ควรศึกษาวิจัยแนวทางการประยุกต์ใช้หลักธรรมในการดำเนินชีวิต ให้การบริการช่วยเหลือทางด้านสภาพจิตใจ สุขภาพทางการเงิน สภาพการทำงานให้กับนักเรียนแพทย์ และการทำงานเพื่อเพิ่มความสุขและคุณภาพชีวิตของบุคลากร

เอกสารอ้างอิง

- ภาณุภาคย์ พงศ์ติชาต. (2550). *การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตและการทำงาน กระแสใหม่ของการบริหารทรัพยากรบุคคล*. กรุงเทพมหานคร: แอร์บอร์นพริ้นต์.
- พัฒนชีตา รัศมีสุรวุฒิคุณ และคณะ. (2566). คุณภาพชีวิตของบุคลากรทางการแพทย์ในโรงพยาบาล รามาธิบดีในสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด-19. *วารสารรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 6(1), 109.
- ธเนศ ถวิลหวัง. (2558). *การพัฒนาคุณภาพชีวิต และองค์กร*. นครพนม: สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด นครพนม.
- สุภาณี ธนสมบัติ และคณะ. (2565). ความสุขในการทำงานของบุคลากรสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ปทุมธานี. *วารสารวิชาการสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมหาสารคาม*, 6(12), 111.
- สุวัฒน์ มหัตนรินทร์กุล และคณะ. (2540). *เปรียบเทียบแบบวัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลก ทุก 100 ตัวชี้วัด และ 26 ตัวชี้วัด*. เชียงใหม่: โรงพยาบาลสวนปรุง จังหวัดเชียงใหม่.
- สุวัฒน์ มหัตนรินทร์กุล และคณะ. (2545). *โครงการจัดทำโปรแกรมสำเร็จรูปในการสำรวจสุขภาพจิตในพื้นที่ ปี พ.ศ. 2545*. เชียงใหม่: โรงพยาบาลสวนปรุง จังหวัดเชียงใหม่.
- ศิรินันท์ กิตติสุขสถิต และคณะ. (2554). *แบบสำรวจความสุขด้วยตนเอง*. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศิรินันท์ กิตติสุขสถิต และคณะ. (2555). *คู่มือการวัดความสุขด้วยตนเอง Hapinometer*. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.



- ศิรินันท์ กิตติสุขสถิต และคณะ. (2556). *คุณภาพชีวิต การทำงาน และความสุข*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธรรมดาเพรส จำกัด.
- Burton, J. (2010). WHO Healthy workplace framework and model: Background and supporting literature and practice. Retrieved January 10, 2024. from http://www.who.int/_occupational_health/healthy_workplace_framework.pdf
- Joanna Forycka, et al. (2022). Polish medical students facing the pandemic- Assessment of resilience, well-being and burnout in the COVID-19 era. *PLoS ONE*, 17(1) 1-2.
- Lyubomirsky, S. et. al. (2005). The benefits of frequent positive affect. *Psychological Bulletin*, 131(6).
- Manion, Jo. (2003). *Joy at Work: Creating a Positive Work Place*. Journal of Nursing Administration.
- Stojanov, J., et al. (2020). Quality of sleep and health-related quality of life among health care professionals treating patients with coronavirus disease-19. *International Journal of Social Psychiatry*, 67(2), 1-7.
- Oliver, R.L. (1997). *Satisfaction: A behavioral perspective on the consumer*. New York: Irwin/ McGraw-Hill.
- Veenhoven, R. (1997). *Advances in understanding happiness*. *Revue Quebecoise de Psychologie*, 18, 267-293.
- World Health Organization. (2004, November). Quality of Life (WHOQOL)-BRE. Geneva: WHO. Retrieved January 10, 2024. from https://www.who.int/substance_abuse/research_tools/whoqolbref/en.



ประเมินระดับความรู้และพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวาน
ในเขตตำบลสามผง อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม
ASSESSMENT OF KNOWLEDGE LEVEL AND SELF CARE BEHAVIORS AMONG
DIABETES PATIENTS IN SAM PHONG, SI SONGKHRAM
NAKHON PHANOM PROVINCE

พิจิตรา วรรณวงศ์

Phijittra Wannawong

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสามผง อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม

Sam Phong Subdistrict Health Promoting Hospital Si Songkhram District Nakhon Phanom Province

E-mail: theerawatphuangburee@gmail.com

Received January 9, 2024; Revised April 8, 2024; Accepted June 1, 2024

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินระดับความรู้โรคเบาหวาน และพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวานในเขตตำบลสามผง อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรคือ ผู้ป่วยโรคเบาหวาน จำนวนทั้งหมด 100 คน ใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งได้ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้ความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์รายข้อ (IOC) อยู่ระหว่าง 0.66 - 1.00 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า ความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวานของผู้ป่วยเบาหวาน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 60 รองลงมาคือระดับต่ำ ร้อยละ 38 และน้อยที่สุดคือระดับสูง ร้อยละ 2 ระดับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวานอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 77 รองลงมาคือระดับต่ำ ร้อยละ 20 และน้อยที่สุดคือ ระดับสูง ร้อยละ 3 ความสำคัญของพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวาน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการดูแลตนเองในทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ด้านการออกกำลังกาย ($\bar{X} = 3.90$) ด้านการจัดการความเครียด ($\bar{X} = 3.85$) ด้านการใช้ยา ($\bar{X} = 3.80$) ด้านการควบคุมอาหาร ($\bar{X} = 3.61$) และด้านพฤติกรรมการป้องกันภาวะแทรกซ้อน ($\bar{X} = 3.59$) ผลการวิจัยทำให้ทราบถึงระดับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน สามารถนำไปประเมินประสิทธิภาพการทำงาน และปรับปรุงการให้บริการต่อไป



คำสำคัญ : ความรู้, พฤติกรรม, โรคเบาหวาน, การดูแลตนเอง, ผู้ป่วย

Abstract

The purpose of this study was to assess the level of diabetes knowledge and self-care behaviors of diabetic patients in Sam Phong Subdistrict Si Songkhram District Nakhon Phanom Province. This was the survey research. The participants were 100 people with diabetes. A specific sampling technique was used. The research tools used were questionnaires, checked for content validity by 3 experts. The Item Objective Congruence (IOC) was between 0.66 - 1.00. Statistics used in data analysis included frequency distribution, percentage, mean, and standard deviation.

The results of the research found that knowledge about diabetes among diabetic patients as following details; most respondents knew at a moderate level, 60 percent, followed by a low level, 38 percent, and at least, a high level, 2 percent. The level of self-care behavior of diabetic patients was at a moderate level, 77 percent. The lowest is a low level of 20 percent and the least is a high level of 3 percent. The importance of self-care behaviors for people with diabetes showed most respondents had self-care behaviors in all aspects at a high level ($\bar{x} = 3.73$), arranged from highest to lowest. Exercise ($\bar{x} = 3.90$), stress management ($\bar{x} = 3.85$), drug use ($\bar{x} = 3.80$), diet control ($\bar{x} = 3.61$), and behavior to prevent complications ($\bar{x} = 3.59$) The research results revealed the level of self-care behaviors of diabetic patients. It can be used to evaluate work efficiency and continue to improve services.

Keywords: Knowledge, Behaviors, Diabetes, Self-care, Patients

บทนำ

เบาหวานเป็นโรคที่เกิดจากความผิดปกติของการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือด ทำให้ระดับน้ำตาลในเลือดสูงเกินกว่าที่ควรจะเป็น มีสาเหตุมาจากการหลั่งอินซูลิน (Insulin) ซึ่งเป็นฮอร์โมนที่ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่เพียงพอ เรียกว่ามีภาวะขาดอินซูลิน หรือเกิดจากความสามารถในการตอบสนองต่อฤทธิ์ของอินซูลินลดลง เรียกว่ามีภาวะดื้ออินซูลิน หรือเกิดจากสาเหตุทั้งสองอย่าง คือ ในบุคคลคนเดียวกันอาจมีทั้งความผิดปกติในการหลั่งอินซูลินและการตอบสนองต่อฤทธิ์ของอินซูลินลดลง และบ่อยครั้งที่ยากจะบอกว่าการขาดอินซูลินหรือดื้ออินซูลินเป็นสาเหตุเริ่มต้นที่ทำให้เกิดระดับน้ำตาลในเลือดสูง การที่มีระดับน้ำตาลในเลือดสูงเป็นเวลานาน ๆ ส่งผลให้อวัยวะและเนื้อเยื่อทั้งหมด



ของร่างกายมีความผิดปกติในการทำงานเกิดขึ้นและท้ายที่สุดทำให้เกิดโรคแทรกซ้อนขึ้นในอวัยวะต่าง ๆ ได้แก่ ตา ไต เส้นประสาท และสมอง หัวใจหรือเกิดปัญหาที่เท้า (วรรณิ นิธิยานันท์, 2557)

กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ได้เปิดเผยสถานการณ์ผู้ป่วยโรคเบาหวานในปี 2565 ว่ามีผู้ป่วยทั่วโลกแล้ว 537 ล้านคน และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โรคเบาหวานมีส่วนทำให้เสียชีวิตสูงถึง 6.7 ล้านคน หรือเสียชีวิต 1 ราย ในทุก ๆ 5 วินาที จากรายงานสถิติสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข ประเทศไทยพบอุบัติการณ์โรคเบาหวานมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีผู้ป่วยรายใหม่เพิ่มขึ้น 3 แสนคนต่อปี และมีผู้ป่วยโรคเบาหวานอยู่ในระบบทะเบียน 3.3 ล้านคน ในปี 2563 มีผู้เสียชีวิตจากโรคเบาหวานทั้งหมด 16,388 คน (อัตราตาย 25.1 ต่อประชากรแสนคน) ค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุขในการรักษาโรคเบาหวานเฉลี่ยสูงถึง 47,596 ล้านบาทต่อปี นอกจากนี้โรคเบาหวานยังคงเป็นสาเหตุหลักที่ก่อให้เกิดโรคอื่น ๆ ในกลุ่มโรค NCDs เช่น โรคหัวใจ โรคหลอดเลือดสมอง โรคความดันโลหิตสูงและโรคไตวายเรื้อรัง (กรมควบคุมโรค, 2565)

ผู้ป่วยเบาหวานส่วนมากมีความรู้ด้านการดูแลโรคในระดับที่น้อย นอกจากการรักษาด้วยยาแล้ว การให้ความรู้เรื่องโรคเบาหวาน และทักษะต่าง ๆ ที่สำคัญ เพื่อให้ผู้ป่วยปฏิบัติตัวได้อย่างถูกต้องถือเป็นเรื่องสำคัญมาก หากผู้ป่วยมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม มีความเข้าใจโรคของตนเอง และสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ จะส่งผลให้สามารถดูแลตนเองได้ดีขึ้น และส่งผลต่อการป้องกันการเกิดภาวะแทรกซ้อนจากโรคเบาหวาน (กิเร็น โซนิ และคณะ, 2560) ซึ่งผู้ป่วยโรคเบาหวานจึงต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเกิดโรคเบาหวานและภาวะแทรกซ้อน เพื่อให้มีความพร้อมก่อนนำไปปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การได้รับความรู้เกี่ยวกับระดับน้ำตาลในเลือด การรู้จักประเมินสุขภาพตนเอง การประเมินความสามารถในการควบคุมเบาหวาน และความรู้เรื่องการรับประทานอาหาร และยาที่เหมาะสม จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ช่วยให้ผู้ป่วยสามารถตัดสินใจวางแผนดูแลตนเองต่อไปได้ (ลักษณา พงษ์ภูมิมา และศุภรา หิमानันโต, 2560)

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสามผง อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม มีผู้ป่วยเบาหวานที่ลงทะเบียนแล้ว 100 คน (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครพนม, 2566) จากข้อมูลที่สังเกตได้พบว่าผู้ป่วยเบาหวานประสบปัญหาอันเนื่องมาจากพฤติกรรมการดูแลตนเองที่ไม่ดีพอ รวมทั้งคนรอบข้างญาติผู้ป่วย ยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ดีในดูแลผู้ป่วยเบาหวาน ส่งผลถึงประสิทธิภาพในการรักษาที่ไม่ดีเพียงพอ อนึ่ง ได้มีการจัดกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพกลุ่มผู้ป่วยโรคเบาหวาน เพื่อกระตุ้นให้ผู้ป่วยมีความรู้ และมีความตระหนักต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสมกับโรคเบาหวาน และเข้าถึงการรับบริการตามสิทธิประโยชน์ ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความรู้การพัฒนาทางด้านสุขภาพ ร่างกาย และพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวาน เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้ไปใช้ในการส่งเสริมสุขภาพ และแก้ไขปัญหาพฤติกรรมของผู้ป่วยโรคเบาหวานให้เหมาะสมต่อไป



วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อประเมินระดับความรู้โรคเบาหวาน และพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวาน ในเขตตำบลสามผง อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการลดระดับน้ำตาล ในเลือดของผู้ป่วยโรคเบาหวานในเขตตำบลสามผง อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม ดังนี้

ความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวาน

เบาหวานเป็นโรคที่เกิดจากความผิดปกติของการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดทำให้ระดับ น้ำตาลในเลือดสูงเกินกว่าที่ควรจะเป็นมีสาเหตุมาจากการหลั่งอินซูลิน (Insulin) ซึ่งเป็นฮอร์โมนที่ ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่เพียงพอเรียกว่ามีภาวะขาดอินซูลิน หรือเกิดจากความสามารถใน การตอบสนองต่อฤทธิ์ของอินซูลินลดลง เรียกว่ามี ภาวะดื้ออินซูลิน หรือเกิดจากสาเหตุทั้งสองอย่าง คือ ในบุคคลคนเดียวกันอาจมีทั้งความผิดปกติในการหลั่งอินซูลิน และการตอบสนองต่อฤทธิ์ ของอินซูลินลดลงการที่มีระดับน้ำตาลในเลือดสูงเป็นเวลานาน ๆ ส่งผลให้อวัยวะและเนื้อเยื่อทั้งหมด ของร่างกายมีความผิดปกติในการทำงานเกิดขึ้นและท้ายที่สุดทำให้เกิดโรคแทรกซ้อนขึ้นในอวัยวะต่าง ๆ ได้แก่ ตา ไต เส้นประสาท สมอง หัวใจหรือเกิดปัญหาที่เท้า (วรรณิ นิธิยานันท์, 2557)

ชนิดของโรคเบาหวาน

โรคเบาหวานแบ่งเป็น 4 ชนิดตามสาเหตุของการเกิดโรค ดังนี้

1) โรคเบาหวานชนิดที่ 1 (Type 1 diabetes mellitus, T1DM) โรคเบาหวานชนิดที่ 1 เป็นผล จากการทำลายเบต้าเซลล์ที่ตับอ่อนจากภูมิคุ้มกันของร่างกายส่วนใหญ่พบในคนอายุน้อยกว่า 30 ปี รูปร่างไม่อ้วน มีอาการปัสสาวะมาก กระหายน้ำ ดื่มน้ำมาก อ่อนเพลียน้ำหนักลด

2) โรคเบาหวานชนิดที่ 2 (Type 2 diabetes mellitus, T2DM) โรคเบาหวานชนิดที่ 2 เป็นชนิด ที่พบบ่อยที่สุด ในคนไทยพบประมาณร้อยละ 95 ของผู้ป่วยเบาหวานทั้งหมด เป็นผลจากการมีภาวะดื้อ ต่ออินซูลิน ร่วมกับการบกพร่องในการผลิตอินซูลินที่เหมาะสม มักพบในคนอายุ 30 ปีขึ้นไป

3) โรคเบาหวานที่มีสาเหตุจำเพาะ (Other specific types) โรคเบาหวานที่มีสาเหตุจำเพาะ เป็นโรคเบาหวานที่มีสาเหตุชัดเจน ได้แก่ โรคเบาหวานที่เกิดจากความผิดปกติทางพันธุกรรม เช่น MODY (Maturity-Onset Diabetes of the Young) โรคเบาหวานที่เกิดจากโรคของตับอ่อน จากความผิดปกติของต่อมไร้ท่อ จากยา จากการติดเชื้อ จากปฏิกิริยาภูมิคุ้มกัน

4) โรคเบาหวานขณะตั้งครรภ์ (Gestational diabetes mellitus, GDM) โรคเบาหวานขณะ ตั้งครรภ์ เป็นโรคเบาหวานที่ตรวจพบจากการทำ Glucose tolerance test ในหญิงมีครรภ์ ซึ่งภาวะนี้ มักจะหายไปหลังคลอด (สมาคมเบาหวานแห่งประเทศไทย, 2557)



อาการของโรคเบาหวาน

อาการของผู้ที่เป็นโรคเบาหวานที่พบบ่อย เช่น บัสสาวะบ่อย กระหายน้ำมาก หิวมากกว่าปกติ น้ำหนักลด อ่อนเพลีย ไม่มีสมาธิ ซาปลายมือปลายเท้า ตามัว ป่วยบ่อย ติดเชื้อมาก คลื่นไส้ เวียนหัว หงุดหงิดง่าย แผลหายช้า คันผิวหนัง คันช่องคลอด อาการที่พบบ่อยนี้จะเริ่มสังเกตเห็นได้เมื่อระดับน้ำตาลสูงกว่า 200 มก./ดล. ทั้งนี้เพราะไตสามารถเก็บกักกลูโคสได้มากที่สุดประมาณ 160-180 มก./ดล. กลูโคสเป็นสารที่ดูดน้ำเอาไว้ จึงพาเอาน้ำและเกลือแร่อย่างอื่น เช่น โซเดียม ขับออกมาเป็นบัสสาวะจำนวนมากกว่าปกติ (ธนพร รัตนสุวรรณ, 2566)

การดูแลรักษาตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวาน

เมื่อป่วยเป็นโรคเบาหวานแล้วอาจจะไม่สามารถรักษาให้กลับมาหายเป็นปกติได้ การดูแลรักษาตนเองจะช่วยให้การรักษามีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น เช่น ผู้ป่วยควรรับประทานอาหารสุขภาพสำหรับโรคเบาหวาน (ลดอาหารรสหวาน มัน และเค็ม) เลือกกินข้าวไม่ขัดสีช่วยควบคุมปริมาณคาร์โบไฮเดรตที่เหมาะสม กินอาหารที่มีกากใยสูง ผัก ผลไม้ ที่สำคัญควรเลี่ยงอาหารที่มีส่วนผสมของน้ำตาลสูง ควรออกกำลังกายเป็นประจำ แต่ต้องไม่หักโหมเกินกำลัง และเลือกประเภทการออกกำลังกายให้เหมาะสมกับสภาวะร่างกายตนเอง ดูแลความสะอาดเท้า หมั่นตรวจดูเท้าอยู่เสมอว่ามีแผล รอยขีดหรือมีเล็บขบ หรือไม่รักษาน้ำหนักตัวให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน พบแพทย์สม่ำเสมอ และตรวจร่างกายตามนัด การพบแพทย์ตามนัดเป็นเรื่องที่ต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด เพื่อรับการตรวจสุขภาพและคำแนะนำที่ถูกต้อง พร้อมปรับแผนการดูแลรักษาอย่างต่อเนื่อง (โรงพยาบาลพิษณุโลก ฮอสพิทอล, 2566) ในปัจจุบันยังไม่สามารถป้องกันโรคเบาหวานชนิดที่ 1 ได้ แต่โรคเบาหวานชนิดที่ 2 นั้นสามารถป้องกันได้แล้ว การนำผู้ที่มีภาวะเสี่ยงที่จะเกิดเบาหวานมาออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ ควบคู่ไปกับการควบคุมอาหารอย่างเคร่งครัดจนมีน้ำหนักตัวที่ลดลงอย่างน้อย 7-10% สามารถลดอัตราการเกิดโรคเบาหวานลงได้อย่างมีนัยสำคัญ ทำให้หายขาดจากโรคเบาหวานได้ในผู้ป่วยบางราย (ศศิภัส ขอนทอง, 2564)

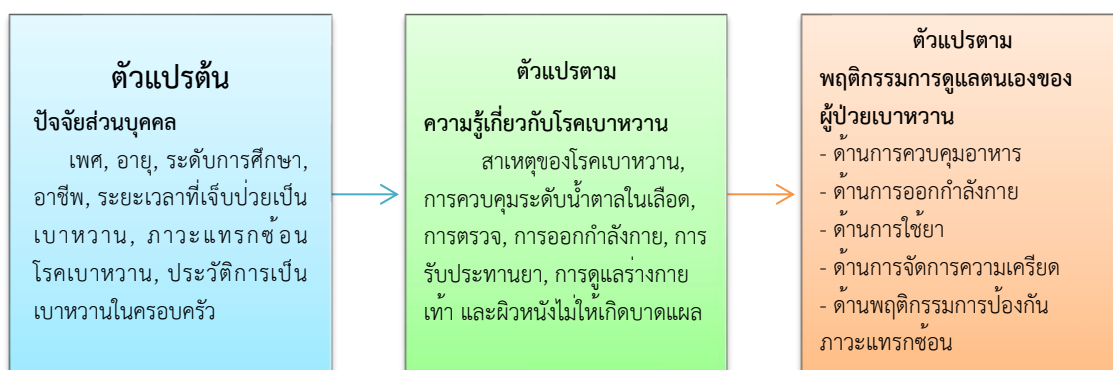
ความสามารถในการดูแลตนเอง (self-care agency) และความต้องการการดูแลตนเองทั้งหมดของบุคคล คือ 1) ความสามารถในการดูแลตนเอง เป็นคุณสมบัติของบุคคลที่มีศักยภาพในการดูแลตนเอง 2) ความต้องการดูแลตนเองทั้งหมด 3) การดูแลตนเองที่จำเป็นเมื่อมีปัญหาทางด้านสุขภาพ เป็นความต้องการที่เกิดขึ้นเนื่องจากมีความเจ็บป่วยหรือพิการรวมทั้งในระหว่างการตรวจวินิจฉัยหรือการรักษาของแพทย์ (ลักษณะ พงษ์ภุมมา และศุภรา หิมานันโต, 2560) เบาหวานเป็นโรคที่สามารถควบคุมได้ หากผู้ป่วยทำความเข้าใจ และให้ความร่วมมือในการรักษา เช่น ผลจากการวิจัยของ นาทยา พิระวรรณกุล (2565) ได้ศึกษาพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 โรงพยาบาลพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวานในระดับสูง แต่ยังมีปัญหาในเรื่องของการใช้ยารักษาโรคเบาหวานซึ่งยังมีการยืมยาเมื่อยาหมด รวมทั้งความเชื่อที่



ผิด ๆ เกี่ยวกับการออกกำลังกาย เนื่องจากเชื่อว่าการทำงานทุกวันถือว่าได้ออกกำลังกายแล้ว มีพฤติกรรมการดูแลตนเองระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.33$, S.D. = 0.47) ด้านการใช้จ่ายมีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำที่สุด ($\bar{x} = 2.53$, S.D. = 0.92) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ได้แก่ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับการควบคุมระดับน้ำตาลสะสมในเลือด ได้แก่ เพศ อายุ ดัชนีมวลกาย การศึกษา ระยะเวลาที่ผู้ป่วยการได้รับความรู้ วิธีรักษา ความรู้ และแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ ดังนั้นทีมสุขภาพต้องเร่งสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการรับประทานครบถ้วนโรคเบาหวาน และพฤติกรรมดูแลตนเอง โดยเฉพาะด้านการออกกำลังกายเพื่อให้ผู้ป่วยสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อประเมินระดับความรู้โรคเบาหวาน และพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวานในเขตตำบลสามผง อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม ได้กำหนดตัวแปรต้น คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวาน ตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน ตามกรอบแนวคิดดังต่อไปนี้



แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ ผู้ป่วยโรคเบาหวานที่ลงทะเบียนแล้ว ในตำบลสามผง อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม ผู้วิจัยสามารถศึกษาประชากรได้ทั้งหมด จึงคัดเลือกโดยวิธีเจาะจงประชากรทั้งหมด จำนวน 100 คน ทำการเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 1-30 กันยายน พ.ศ. 2566 รวมระยะเวลา 30 วัน



เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลความรู้ และพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวาน ในเขตตำบลสามผง อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม โดยมีรายละเอียดดังนี้

แบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาที่เจ็บป่วยเป็นเบาหวาน ภาวะแทรกซ้อนโรคเบาหวาน และประวัติการเป็นเบาหวาน ในครอบครัว

ส่วนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวานของผู้ป่วยเบาหวาน เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 3 ระดับ คือ ระดับสูง (20 คะแนนขึ้นไป) ระดับปานกลาง (15–19 คะแนน) ระดับต่ำ (ต่ำกว่า 15 คะแนน)

ส่วนที่ 3 ระดับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 3 ระดับ คือ ระดับสูง (120 คะแนนขึ้นไป) ระดับปานกลาง (90–119 คะแนน) ระดับต่ำ (ต่ำกว่า 90 คะแนน)

ส่วนที่ 4 ความสำคัญของพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตั้งแต่สำคัญน้อยมาก สำคัญน้อย สำคัญปานกลาง สำคัญมาก จนถึงสำคัญมากที่สุด

การหาคุณภาพของเครื่องมือ

แบบสอบถามได้ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านโรคเบาหวาน 2 ท่าน และผู้บริหาร 1 ท่าน ได้ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์รายข้อ (Item Objective Congruence (IOC) อยู่ระหว่าง 0.66-1.00 การวิเคราะห์หาความเที่ยง (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ (Cronbach) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา และปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้ป่วยโรคเบาหวาน ซึ่งมีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ราย เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวานของผู้ป่วยเบาหวาน ส่วนที่ 3 ระดับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน และส่วนที่ 4 ความสำคัญของพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน ได้ค่าความเที่ยง 0.92, 0.93 และ 0.93 ตามลำดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน



การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำแบบสอบถาม จำนวน 100 ชุด ไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยเก็บข้อมูลจากผู้ป่วยโรคเบาหวานในเขตตำบลสามผง อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม จำนวนทั้งหมด 100 คน และใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล 30 วัน

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาที่เจ็บป่วยเป็นเบาหวาน ภาวะแทรกซ้อนโรคเบาหวาน และประวัติการเป็นเบาหวานในครอบครัว จากการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 62 อายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 45 จบการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 70 อาชีพทำไร่ ทำสวน ทำนา จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 55 ระยะเวลาที่เจ็บป่วยเป็นเบาหวาน 1-10 ปี จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 34 มีภาวะแทรกซ้อน จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 58 และมีประวัติการเป็นเบาหวานในครอบครัว จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 75

2. ความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวานของผู้ป่วยเบาหวาน ประเด็นที่สอบถาม คือ โรคเบาหวานสามารถรักษาให้หายได้ สาเหตุของโรคเบาหวาน การควบคุมโรคเบาหวานที่ดี การมารับการตรวจระดับน้ำตาลในเลือด ผู้ป่วยเบาหวานที่มีระดับน้ำตาลในเลือดสูงมักมีอาการกระหายน้ำ ปัสสาวะบ่อย ผู้ป่วยเบาหวานสามารถออกกำลังกายได้ทุกประเภท ผู้ป่วยเบาหวานที่ไม่สามารถควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดได้มีผลให้เกิดโรคไต โรคหัวใจ โรคความดันโลหิตสูง ผู้ป่วยโรคเบาหวานควรกำหนดเวลาในการรับประทานยาให้ชัดเจนและรับประทานยาตรงเวลาทุกวัน ผู้ป่วยเบาหวานต้องดูแลร่างกายโดยเฉพาะอย่างยิ่งเท้าและผิวหนังไม่ให้เกิดบาดแผลเป็นอันตราย จากการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 60 รองลงมาคือระดับต่ำ ร้อยละ 38 และน้อยที่สุดคือ ระดับสูง ร้อยละ 2 (ดังตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 แสดงระดับความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวานของผู้ป่วยเบาหวาน ตำบลสามผง อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม N = 100

ระดับความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวาน	จำนวนคน	ร้อยละ
ระดับสูง (20 คะแนนขึ้นไป)	2	2
ระดับปานกลาง (15 – 19 คะแนน)	60	60
ระดับต่ำ (ต่ำกว่า 15 คะแนน)	38	38
รวม	100	100



3. พฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวานอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 77 รองลงมาคือระดับต่ำ ร้อยละ 20 และน้อยที่สุดคือ ระดับสูง ร้อยละ 3 (ดังตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 แสดงระดับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน ตำบลสามผง อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม N = 100

ระดับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน	จำนวนคน	ร้อยละ
ระดับสูง (120 คะแนนขึ้นไป)	3	3
ระดับปานกลาง (90 – 119 คะแนน)	77	77
ระดับต่ำ (ต่ำกว่า 90 คะแนน)	20	20
รวม	100	100

4. ความสำคัญของพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวาน ในเขตตำบลสามผง อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม จากการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการดูแลตนเองในทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = 0.861) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ด้านการออกกำลังกาย ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 0.834) ด้านการจัดการความเครียด ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.839) ด้านการใช้จ่าย ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.855) ด้านการควบคุมอาหาร ($\bar{X} = 3.61$, S.D. = 0.858) และด้านพฤติกรรมการป้องกันภาวะแทรกซ้อน ($\bar{X} = 3.59$, S.D. = 0.92) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงความสำคัญของพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน โดยรวม N = 100

พฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน	($\bar{X}$)	S.D.	ระดับความสำคัญ
ด้านการควบคุมอาหาร	3.61	0.858	มาก
ด้านการออกกำลังกาย	3.90	0.834	มาก
ด้านการใช้จ่าย	3.80	0.855	มาก
ด้านการจัดการความเครียด	3.85	0.839	มาก
ด้านพฤติกรรมการป้องกันภาวะแทรกซ้อน	3.59	0.920	มาก
รวม	3.73	0.861	มาก

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง ความรู้และพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวาน ในเขตตำบลสามผง อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม ผู้วิจัยขออภิปรายตามวัตถุประสงค์ดังนี้



1. ความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวานของผู้ป่วยเบาหวาน จากการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มผู้ป่วยโรคเบาหวาน อาจจะไม่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับโรคเบาหวานจากผู้เชี่ยวชาญอย่างสม่ำเสมอ และไม่ได้รับความรู้จากช่องทางอื่น ๆ มากเท่าที่ควรจึงทำให้ไม่ได้มีความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวานในระดับที่สูง ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของ ฮาลีเมะ สือแมง และคณะ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ความรู้ พฤติกรรมการบริโภคอาหาร และการเปลี่ยนแปลงของภาวะสุขภาพช่วงถือศีลอดในเดือนรอมฎอนของผู้ป่วยเบาหวาน ในคลินิกเบาหวาน โรงพยาบาลยะลา ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 50-69 ปี และมีดัชนีมวลกายอยู่ในระดับโรคอ้วน กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 46.10 มีความรู้เกี่ยวกับอาหารผู้ป่วยเบาหวานช่วงถือศีลอดในระดับปานกลาง ส่วนที่เหลือมีความรู้ในระดับน้อย และมากใกล้เคียงกัน และประมาณ 3 ใน 4 มีพฤติกรรมการบริโภคอาหารช่วงถือศีลอดในระดับปานกลาง

2. ระดับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน จากการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวานอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างละเลย และขาดวินัยในการในการดูแลตนเองอย่างสม่ำเสมอตามคำแนะนำของแพทย์ ทั้งนี้อาจส่งผลเสียต่อตัวผู้ป่วย และอาจเกิดภาวะโรคต่าง ๆ แทรกซ้อนได้ ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของ ธาณี นามม่วง (2566) ได้ศึกษาปัจจัยทำนายพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุที่ป่วยด้วยโรคเบาหวาน ที่ไม่สามารถควบคุมระดับน้ำตาลในเลือด จังหวัดสุรินทร์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

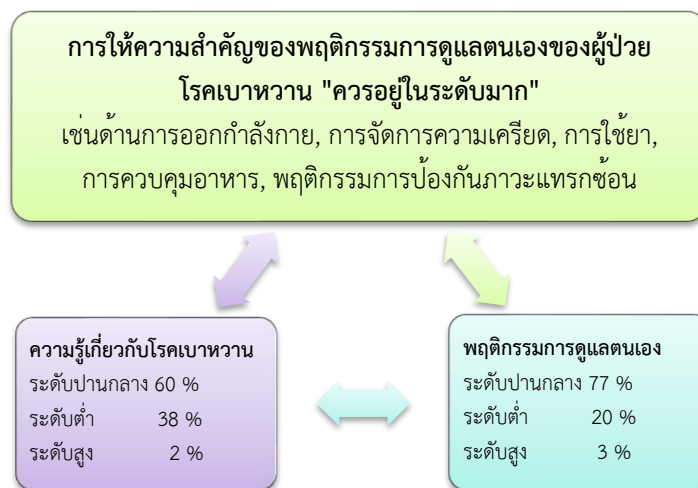
3. ความสำคัญของพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวาน ในเขตตำบลสามผง อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม จากการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการดูแลตนเองในทุกด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการควบคุมอาหาร ด้านการออกกำลังกาย ด้านการใช้ยา ด้านการจัดการความเครียด และด้านพฤติกรรมการป้องกันภาวะแทรกซ้อน และยังพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวาน ในด้านการออกกำลังกายมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การออกกำลังกายอาจเป็นกิจกรรมที่สามารถทำได้ง่าย และเป็นกิจกรรมที่สามารถลดความเครียดได้ ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของ รชนี วุฒา (2567) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อด้านสุขภาพกับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการดูแลตนเองเพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากโรคเบาหวานอยู่ในระดับเหมาะสม ร้อยละ 52.02 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการดูแลตนเองเพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากโรคเบาหวาน พบว่า ระดับการศึกษา และระยะเวลาที่ป่วยด้วยโรคเบาหวานมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองเพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากโรคเบาหวานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อด้านสุขภาพกับพฤติกรรมการดูแลตนเองเพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากโรคเบาหวานพบว่า การรับรู้ความรุนแรงต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อนโรคเบาหวาน



และการรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติเพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากโรคเบาหวานมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองเพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากโรคเบาหวานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ทราบถึงระดับความรู้ พฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวานที่มาใช้บริการ อยู่ในระดับปานกลางถึงต่ำ และความสำคัญของพฤติกรรมการดูแลตนเอง อยู่ในระดับมาก สะท้อนถึงปัญหาการเข้ารับบริการที่ไม่ทั่วถึงที่ผู้ป่วยต้องเผชิญ ซึ่งเป็นความรับผิดชอบโดยตรงของผู้ให้บริการในการอบรมให้ความรู้ที่ถูกต้องกับผู้ป่วย ความรู้ที่ได้นี้สามารถนำไปประเมินประสิทธิภาพการทำงาน และปรับปรุงการให้บริการต่อไป และการให้ความสำคัญของระดับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวานควรอยู่ในระดับมาก สามารถอธิบายได้ตามภาพต่อไปนี้



แผนภาพที่ 2 แสดงองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

สรุป

การวิจัยครั้งนี้ได้สำรวจระดับความรู้ พฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวานทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการควบคุมอาหาร 2) ด้านการออกกำลังกาย 3) ด้านการใช้ยา 4) ด้านการจัดการความเครียด 5) ด้านพฤติกรรมการป้องกันภาวะแทรกซ้อน พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = 0.861) ทั้ง ๆ ที่ผู้ป่วยมีความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวาน และพฤติกรรมการดูแลตนเองอยู่ในระดับปานกลางถึงต่ำ แสดงให้เห็นว่าผู้ป่วยมีการดูแลตนเองที่จำเป็นเมื่อมีปัญหาทางด้านสุขภาพ (Health deviation self-care requisites) เป็นความต้องการที่เกิดขึ้นเนื่องจากมีความเจ็บป่วย ผู้ป่วยไม่ได้มีศักยภาพในการดูแลตัวเองทั้งหมด (Therapeutic self-care demand) สามารถนำผลการวิจัยนี้ไปวิเคราะห์หาสาเหตุของประสิทธิภาพในการรักษาโรคเบาหวานได้ต่อไป



ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่าความรู้โรคเบาหวานอยู่ในระดับปานกลาง โดยสิ่งสำคัญสำหรับการปรับปรุงพัฒนาความรู้ คือการพัฒนาในด้านการเข้าถึงผู้ป่วยหรือให้ความรู้และให้คำปรึกษาเกี่ยวกับโรคเบาหวาน

1.2 ควรมีการส่งเสริมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวาน เพื่อให้ผู้ป่วยโรคเบาหวานและญาติมีความรู้ และทักษะที่เหมาะสมในการดูแลตนเองและผู้อื่นได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษากระบวนการให้ความรู้ในการดูแลตนเอง เพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนของโรคเบาหวาน โดยศึกษากระบวนการต่าง ๆ เช่น การจัดกลุ่มช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างกลุ่มผู้ป่วยเบาหวานด้วยกัน เป็นต้น

2.2 ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและควรมีการสังเกตการณ์ปฏิบัติการในการดูแลตนเองร่วมด้วย เพื่อที่จะได้ทราบปัญหาที่แท้จริงในการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวาน

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมโรค. (2565). 5 วิธีป้องกันโรคเบาหวาน. สืบค้น 30 มกราคม 2566. จาก <https://n9.cl/xw79jg>.
- กิเร็น โซนี และคณะ. (2560). ผลของการให้ความรู้โรคเบาหวานแก่ผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 เป็นรายกลุ่มเทียบกับรายบุคคล ณ หน่วยบริการปฐมภูมิและคลินิกโรคเบาหวานโรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์. *เชียงรายเวชสาร*, 9(2), 19-28.
- นатыา พิระวรรณกุล. (2565). พฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 โรงพยาบาลพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอินทร์*, 3(3), 38.
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครพนม. (2566). *Data center Public*. สืบค้น 30 มกราคม 2566. จาก <https://datacenter-npm.moph.go.th/datacenter/index.php>.
- สมาคมโรคเบาหวานแห่งประเทศไทย. (2557). *แนวทางเวชปฏิบัติสำหรับโรคเบาหวาน พ.ศ. 2557*. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดอรุณการพิมพ์.
- ศศิภัส ช้อนทอง. (2564). *โรคเบาหวาน*. สืบค้น 30 มกราคม 2566. จาก <https://www.medparkhospital.com/disease-and-treatment/diabetes-mellitus>.
- วรรณิ นิธิยานันท์. (2557). *ความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวาน*. กรุงเทพมหานคร: วิวัฒนาการพิมพ์.



- โรงพยาบาลพิษณุโลก ฮอสพิทอล. (2566). 5 วิธีดูแลตนเองเมื่อป่วยเป็นโรคเบาหวาน. สืบค้น 30 ตุลาคม 2566. จาก <https://www.phitsanulok-hospital.com/th/knowledges/5-self-care-tips-when-you-have-diabetes>.
- รัชณี วุฒา. (2567). ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อด้านสุขภาพกับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน. *วารสารสุขภาพและสิ่งแวดล้อมศึกษา*, 9(1), 387.
- ลักขณา พงษ์ภูมิมา และศุภรา หิमानันโต. (2560). ความรู้ และพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ตำบลบางทราย อำเภอมะนัง จังหวัดชลบุรี. *วารสาร มจร.วิชาการ*, 20(40), 67-76.
- ธนพร รัตนสุวรรณ. (2566). โรคเบาหวาน. สืบค้น 30 ตุลาคม 2566. จาก <https://www.dmtai.org/new/index.php/sara-khwam-ru/understand-diabetes/understand-diabetes-2>.
- ธานี นามมั่ง. (2566). ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุที่ป่วยด้วยโรคเบาหวาน ที่ไม่สามารถควบคุมระดับน้ำตาลในเลือด จังหวัดสุรินทร์. *วารสารวิชาการสาธารณสุขชุมชน*, 9(1), 175.
- ฮาตีเมาะ สื่อแมง และคณะ. (2563). ความรู้ พฤติกรรมการบริโภคอาหาร และการเปลี่ยนแปลงของภาวะสุขภาพช่วงถือศีลอดในเดือนรอมฎอนของผู้ป่วยเบาหวาน ในคลินิกเบาหวาน โรงพยาบาลยะลา. *วารสารวิจัยทางการแพทย์และวิทยาศาสตร์สุขภาพ*, 40(4), 48-60.



ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ของบุคลากรทางการแพทย์ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

FACTORS AFFECTING INFECTION PREVENTION BEHAVIORS OF COVID-19 FOR MEDICAL PROFESSIONAL AT NAKAE, NAKHON PHANOM PROVINCE

สุปราณี ศรีนา

Supranee Srina

โรงพยาบาลนาแก จังหวัดนครพนม

Na Kae Hospital Nakhon Phanom Province

E-mail: theerawatphuangburee@gmail.com

Received December 7, 2023; Revised April 8, 2024; Accepted June 1, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความคิดเห็นต่อการรับรู้เกี่ยวกับโรค และพฤติกรรมการป้องกันโรค และ 2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของบุคลากรทางการแพทย์ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม เป็นการวิจัยเชิงวิเคราะห์ภาคตัดขวาง คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีแบ่งชั้นภูมิ และสุ่มอย่างง่าย จำนวน 258 คน เครื่องมือคือแบบสอบถามที่สร้างขึ้น มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.91 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ

ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นต่อการรับรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.523) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการรับรู้ความรุนแรง มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยง ด้านการรับรู้ประโยชน์ และลำดับสุดท้ายคือด้านการรับรู้อุปสรรค มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.67) ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของบุคลากรทางการแพทย์ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม พบว่า ปัจจัยการรับรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยง มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

คำสำคัญ: โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019, การรับรู้เกี่ยวกับโรค, พฤติกรรม, การป้องกันโรค



Abstract

The objectives of this research were to: 1) study opinions on perceptions about the disease. and disease prevention behavior of COVID-19 of medical personnel in Na Kae District, Nakhon Phanom Province, and 2) study factors affecting the prevention behavior of COVID-19 among medical personnel in Na Kae District, Nakhon Phanom Province. This was cross-sectional analytical research. The sample was selected by stratification method and simple random sampling of 258 people. The tool was the created questionnaire. There was a reliability value for the whole document of 0.91. Data were analyzed by using mean, percentage, standard deviation. Also, there was testing the hypothesis of multiple regression analysis.

The results of the research found that opinions on perceptions of COVID-19 were overall at a high level ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.523). When considering each aspect, it was found that the perception of severity at the highest and the average was at a high level. The second level was the perception of risk opportunities. Perceived benefits the last step was the perception of obstacles. The average was at a high level. Opinions about preventive behaviors against COVID-19 were found to be at a high level overall ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.67). Factors affecting preventive behaviors against COVID-19 of medical personnel in Na Kae District Nakhon Phanom Province found that perception factors regarding coronavirus disease perception of risk opportunities was relationship to preventive behaviors against COVID-19 of medical personnel in Na Kae District, Nakhon Phanom Province with a statistical significance of 0.05, in line with the set assumptions.

Keywords: COVID-19, Disease awareness, Behavior, Disease prevention

บทนำ

โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นโรคติดต่อซึ่งเกิดจากไวรัสโคโรนาชนิดที่มีการค้นพบล่าสุดไวรัส และโรคอุบัติใหม่นี้ไม่เป็นที่รู้จักมาก่อนที่จะมีการระบาดในเมืองอู่ฮั่น มณฑลหูเป่ย์ สาธารณรัฐประชาชนจีนในเดือนธันวาคมปี 2019 (World Health Organization, 2020) จากนั้นองค์การอนามัยโลกได้ประกาศ ให้เป็นการระบาดใหญ่ทั่วโลกในวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2563 ต่อมาได้พบผู้ป่วยยืนยันในหลายประเทศทั่วโลก (งานโรคติดต่ออุบัติใหม่ กลุ่มพัฒนาวิชาการโรคติดต่อ, 2566) สำหรับสถานการณ์การระบาดในประเทศไทยนั้น กระทรวงสาธารณสุขยืนยันพบผู้ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 รายแรกในวันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2563 จากนั้นพบผู้ป่วยอย่างต่อเนื่อง และมีจำนวนเพิ่มมาก



ขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉลี่ยมากกว่า 3,000 รายต่อวัน (กรมควบคุมโรค, 2564) และปัจจุบันในวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2566 มีรายงานผู้ติดเชื้อทั่วโลก มากกว่า 379 ล้านคน เสียชีวิต 5,694,132 คน ในประเทศไทยพบผู้ติดเชื้อ 2,432,573 ราย และมีผู้เสียชีวิตทั้งหมด 22,185 ราย (กรมควบคุมโรค, 2566) โรคติดต่ออุบัติใหม่ส่วนใหญ่มีความซับซ้อน และยากต่อการเตรียมการรับมือ หากขาดระบบเครื่องมือป้องกันควบคุมโรคที่มีประสิทธิภาพแล้ว โรคเหล่านี้มีแนวโน้มก่อให้เกิดความสูญเสียต่อชีวิต และสุขภาพของประชาชน และอาจส่งผลกระทบต่อสังคมและเศรษฐกิจอย่างมหาศาล และเนื่องจากในปัจจุบันยังไม่มีวัคซีนพบยารักษา ดังนั้นเป้าหมายหลักในการควบคุมโรค คือการป้องกันไม่ให้ผู้ติดเชื้อแพร่เชื้อไปยังบุคคลอื่น รวมไปถึงการป้องกันตัวเองจากเชื้อโรค (อภิวดี อินทเจริญ, 2564) ทั้งนี้โรคติดต่อเป็นโรคที่มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรม หากประชาชนมีพฤติกรรมป้องกันโรคที่ดี จะช่วยลดอุบัติการณ์การเกิดโรคได้มากยิ่งขึ้น และป้องกันตนเองจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไปสู่บุคคลอื่นซึ่งก่อให้เกิดความรุนแรงของโรค ภาวะแทรกซ้อน หรือเสียชีวิต รวมไปถึงการมีมาตรการการป้องกันการแพร่ระบาด เช่น การสั่งปิดกิจการ ร้านอาหาร การห้ามเดินทางข้ามจังหวัด ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจรายได้ และอาชีพตามมา (ณัฐวรณ คำแสน, 2564)

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ผ่านมามีพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ แรงสนับสนุนทางสังคม ทักษะคิด การได้รับข้อมูลข่าวสาร การได้รับอิทธิพลระหว่างบุคคล การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรค การรับรู้ความรุนแรงของโรค การรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติเพื่อป้องกันโรค การรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติเพื่อป้องกันโรค เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการป้องกันโรค (อภิวดี อินทเจริญ และคณะ, 2564) เนื่องจากประชาชนทุกกลุ่มมีความเสี่ยงในการสัมผัสกับบุคคลอื่น การรับรู้จะนำไปสู่ความรู้ ความคิด ความเข้าใจ จนก่อให้เกิดเป็นพฤติกรรมการป้องกันโรค ดังนั้น การรับรู้จึงมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลนั้น (Becker, 1974) และพฤติกรรมในการป้องกัน และควบคุมโรคที่ถูกต้อง เหมาะสม จะเป็นการคัดกรอง แฝะระวัง และป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ภักธวัช วีระขจร, 2563)

โรงพยาบาลนาแก จังหวัดนครพนม ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) บุคลากรมีความเสี่ยงในการปฏิบัติงาน จากรายงานของกรมควบคุมโรค ณ วันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2566 พบว่า ในพื้นที่อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม พบผู้ติดเชื้อในพื้นที่จำนวน 93 ราย และผู้เสียชีวิต จำนวน 2 ราย (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครพนม, 2566) ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาว่ามีปัจจัยใดบ้างที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการป้องกันโรค ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยนำกรอบแนวคิด ตามทฤษฎีแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ (Health Belief Model) ของ Becker (1974) มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ หาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติพฤติกรรมการป้องกันโรค ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กำหนดแนวทาง และวิธีการที่เหมาะสมในการเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันโรคต่อไป



วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อการรับรู้เกี่ยวกับโรค และพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของบุคลากรทางการแพทย์ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของบุคลากรทางการแพทย์ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

สมมุติฐาน

1. ความคิดเห็นต่อการรับรู้เกี่ยวกับโรค และพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของบุคลากรทางการแพทย์ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม มีลักษณะอย่างไร
2. ปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของบุคลากรทางการแพทย์ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้เกี่ยวกับโรค และพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของบุคลากรทางการแพทย์ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม ดังนี้

โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 เกิดจาก coronavirus ชื่อ SARS-CoV-2 ไวรัสโคโรนา (CoVs) เป็นตระกูลใหญ่ของไวรัสหลายชนิดทำให้เกิดโรกระบบทางเดินหายใจในมนุษย์ เช่น กลุ่มอาการระบบทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง (SARS) และกลุ่มอาการระบบทางเดินหายใจ และยังเป็นโรคติดต่ออุบัติใหม่ที่สำคัญทางสาธารณสุขโรคหนึ่ง ที่ส่งผลกระทบในวงกว้าง ทั้งด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ผู้ป่วยจะมีอาการมีไข้มากกว่า 37.5 องศาเซลเซียส มีอาการระบบทางเดินหายใจ เช่น ไอ มีน้ำมูก เจ็บคอ หายใจเหนื่อยหอบ (จันทร์เบญจกุล วรชมน, 2563)

การรับรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

Becker ได้เสนอแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพผ่านการปรับปรุงแล้วนำมาประยุกต์ใช้กับกลุ่มบุคคล และกลุ่มผู้เจ็บป่วยในโรคต่าง ๆ อย่างแพร่หลาย ความรู้ และการรับรู้ต่าง ๆ เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการป้องกันโรค ซึ่งการรับรู้ในด้านต่าง ๆ คือ การรับรู้โอกาสเสี่ยง รับรู้ความรุนแรง ซึ่งการรับรู้จะนำไปสู่ความรู้ ความคิด ความเข้าใจ จนก่อให้เกิดเป็นพฤติกรรมการป้องกันโรค ดังนั้น การรับรู้จึงมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลนั้น (Becker, 1975) การวิจัยนี้ได้นำกรอบแนวคิดตามทฤษฎีแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ (Health Belief Model) ของ Becker (1974) มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์เพื่อนำมาใช้อธิบาย และทำนายพฤติกรรมการป้องกัน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้



การรับรู้ความรุนแรงของโรค เป็นการประเมินการรับรู้ความรุนแรงของโรค ปัญหาสุขภาพ หรือผลกระทบจากการเกิดโรคซึ่งก่อให้เกิดความพิการหรือเสียชีวิต ซึ่งอาจจะมองความรุนแรงของการเจ็บป่วยนั้นทำให้เกิดความพิการหรือตายได้หรือไม่

การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเป็นโรค หมายถึง ความเชื่อของบุคคลที่มีผลโดยตรงต่อการปฏิบัติตามคำแนะนำด้านสุขภาพทั้งในภาวะปกติ และภาวะเจ็บป่วย เป็นความเชื่อของบุคคลต่อความถูกต้องของการวินิจฉัยโรคของแพทย์ การคาดคะเนถึงโอกาสของการเกิดโรคซ้ำหรือการถ่ายทอดเป็นโรคต่าง ๆ

การรับรู้ถึงประโยชน์ของการรักษาและป้องกันโรค การรับรู้ถึงประโยชน์ของการรักษาและป้องกันโรค หมายถึง การที่บุคคลแสวงหาวิธีการปฏิบัติให้หายจากโรคหรือป้องกันไม่ให้เกิดโรคโดยการปฏิบัตินั้นต้องมีความเชื่อว่าเป็นการกระทำที่ดีมีประโยชน์ และเหมาะสมที่จะทำให้หายหรือไม่เป็นโรคนั้น ๆ

การรับรู้ต่ออุปสรรค หมายถึง การคาดการณ์ล่วงหน้าของบุคคลต่อการปฏิบัติพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัยของบุคคลในทางลบ ซึ่งอาจได้แก่ ค่าใช้จ่าย หรือผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติกิจกรรมบางอย่าง เช่น การตรวจเลือดหรือการตรวจพิเศษทำให้เกิดความไม่สุขสบาย การมารับบริการหรือพฤติกรรมอนามัยนั้นขัดกับอาชีพหรือการดำเนินชีวิตประจำวัน ดังนั้นการรับรู้อุปสรรคเป็นปัจจัยสำคัญต่อพฤติกรรมการป้องกันโรค (เบญจมาศ สุขศรีเพ็ง, 2566)

การรับรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่มีการศึกษา พบว่า ส่งผลต่อพฤติกรรม การป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เช่นการศึกษาวิจัยของ ทัศนัฐ วีระขจร ได้ศึกษาการรับรู้ และพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของกำลังพลที่ปฏิบัติงานสายแพทย์ ศูนย์อำนวยการแพทย์ จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า การรับรู้และพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของกำลังพลที่ปฏิบัติงานสายแพทย์ อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.50, S.D.= 0.44) (ทัศนัฐ วีระขจร, 2563)

พฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

พฤติกรรมการป้องกันโรค หมายถึงการกระทำใด ๆ ก็ตามของบุคคลที่ปฏิบัติ ในระยะที่ยังไม่มีอาการของโรค ด้วยความเชื่อที่จะทำให้มีสุขภาพดี (Kasl, 1966) พฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หมายถึง การปฏิบัติของบุคคลที่จะช่วยป้องกัน ไม่ให้เกิดโรคที่สามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเองของ (สุภาภรณ์ วงธิ, 2564) ได้แก่ 1) การรับประทานอาหารที่ปรุงสุกใหม่ ๆ เสมอ 2) การใช้ช้อนกลาง เมื่อต้องรับประทานอาหารร่วมกัน 3) การล้างมือด้วยสบู่และน้ำสะอาด (หรือเจลแอลกอฮอล์) อย่างน้อย 20 วินาที 4) ใส่หน้ากากอนามัย หรือหน้ากากผ้า 5) ไอ จาม ใส่แขนพับ หัวไหล่หรือลงในคอเสื้อ 6) ไม่ใกล้ชิดกับผู้ที่มีอาการของโรคระบบทางเดินหายใจ (รักษาระยะห่าง 1-2 เมตร) 7) หลีกเลี่ยงการใช้มือ สัมผัสใบหน้า ขยี้ตา แคะจมูก และสัมผัสปาก 8) หลีกเลี่ยงการไปในสถานที่ที่ผู้คนหนาแน่น 9) ไม่ใกล้ชิดกับผู้ที่มีอาการของโรคระบบทางเดินหายใจ (รักษาระยะห่าง 1-2 เมตร) 10) สังเกตตนเอง



เมื่อมีอาการไข้ ไอ มีน้ำมูก เจ็บคอ หายใจเหนื่อยหอบ ให้หยุดปฏิบัติงานในชุมชน และรีบไปพบแพทย์ (Paakkari, L., & Okan, O, 2020) (Adhikari et al, 2020)

การป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่จะได้ประสิทธิภาพที่ดีนั้น นอกจากจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเรื่องโรคโควิด 19 ยังต้องศึกษามาตรการในการป้องกันโรคโควิด 19 รู้วิธีการป้องกันโรค และมีพฤติกรรม สุขภาพในชีวิตประจำวันอย่างถูกต้องเหมาะสม (สุภาภรณ์ วงธิ, 2564) ผลการศึกษาพฤติกรรมในการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่มีผลการป้องกันโรคในทางบวก เช่น การศึกษาของ สุชาติ ประคิตะวาทีน ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมในการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ พบว่า พฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 89.8 (สุชาติ ประคิตะวาทีน, 2565)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมในการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของบุคลากรทางการแพทย์ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม เป็นการวิจัยเชิงวิเคราะห์ภาคตัดขวาง ตัวแปรอิสระ คือ การรับรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สามารถแสดงได้ดังภาพต่อไปนี้



แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 บุคลากรทางการแพทย์ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม เป็นการวิจัยเชิงวิเคราะห์ภาคตัดขวาง มีขั้นตอนดังนี้



ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ บุคลากรทางการแพทย์ที่ปฏิบัติงานด้านสาธารณสุขประจำอำเภอแกลง จังหวัดนครพนม จำนวน 113 คน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) จำนวน 480 คน รวมจำนวน 593 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรทางการแพทย์ที่ปฏิบัติงานด้านสาธารณสุขประจำอำเภอแกลง จังหวัดนครพนม และ อสม. ซึ่งมีคุณสมบัติตามเกณฑ์คัดเข้าคือปฏิบัติงานมาแล้วอย่างน้อยเป็นเวลา 6 เดือนขึ้นไป ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในช่วงปี 2563 อายุ 20 ปีขึ้นไป สามารถอ่าน ออกเขียนภาษาไทยได้ดี สมครใจ และยินยอมเข้าร่วมการวิจัย คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีแบบหลายขั้นตอนโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนประชากรของแต่ละตำบล จนได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายกัน จำนวน 234 คน ค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ตามวิธีการของ Toro Yamane (ธานีทร์ ศิลป์จารุ, 2551) ผู้วิจัยได้คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างเพิ่มเติมเพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนในขณะเก็บรวบรวมข้อมูล และลดปัญหาการตอบกลับของแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์หรือน้อยกว่าที่กำหนดหรือมีข้อมูลสูญหาย (Missing data) ซึ่งคาดว่าจะเกิดขึ้นร้อยละ 10 ดังนั้น ในการศึกษานี้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างไม่ต่ำกว่า 258 คน จากนั้นสุ่มอย่างง่าย เกณฑ์คัดออก คือไม่ได้อาศัยอยู่ในพื้นที่ทำการศึกษาในช่วงเก็บข้อมูลและสมครใจไม่รวมการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของบุคลากรทางการแพทย์ อำเภอแกลง จังหวัดนครพนม ที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ขึ้นจากทฤษฎีแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ (Health Belief Model) ของ Becker (1974) และดัดแปลงเครื่องมือจากการวิจัยของสุภาพรณ์ วงษ์ (2564) ประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสำรวจ ประกอบด้วย ข้อมูลพื้นฐานของบุคลากรทางการแพทย์ที่ปฏิบัติงานด้านสาธารณสุขประจำอำเภอแกลง จังหวัดนครพนม เป็นคำถามแบบเลือกตอบ

ส่วนที่ 2 ปัจจัยการรับรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งประกอบด้วย 1) ด้านการรับรู้ความรุนแรง 2) ด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยง 3) ด้านการรับรู้ประโยชน์ และ 4) ด้านการรับรู้อุปสรรค

ส่วนที่ 3 พฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของบุคลากรทางการแพทย์ อำเภอแกลง จังหวัดนครพนม ส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3 มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิดแบบสเกลการให้คะแนน (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Likert ดังนี้ 5 หมายถึง มากที่สุด 4 หมายถึง มาก 3 หมายถึง ปานกลาง 2 หมายถึง น้อย 1 หมายถึง น้อยที่สุด

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะ โดยใช้แบบสอบถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น

การหาคุณภาพของเครื่องมือ ใช้วิธีการคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ของแต่ละข้อคำถามโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้ค่า IOC = 0.83 จากนั้น



นำแบบสอบถามที่ได้มาปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) ประชากร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) พบว่ามีค่าความเชื่อมั่นในส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3 เท่ากับ 0.90 และ 0.92 ตามลำดับ เมื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแล้ว จึงจัดพิมพ์ และนำไปใช้เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำแบบสอบถามจำนวน 258 ชุด ไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยเก็บข้อมูลจากบุคลากรทางการแพทย์ ประกอบด้วย อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) แพทย์ พยาบาล นักวิชาการสาธารณสุข และเจ้าหน้าที่ด้านสาธารณสุข ประจำอำเภอเกาะช้าง จังหวัดนครพนม โดยการเก็บข้อมูลครั้งนี้ผู้ศึกษาใช้ระยะเวลาเก็บข้อมูลวันที่ 1-31 มีนาคม พ.ศ. 2566 รวมจำนวน 30 วัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาปฏิบัติงาน โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ซึ่งประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อวิเคราะห์ลักษณะของประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา
2. การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นที่มีต่อการรับรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งประกอบด้วย 1) ด้านการรับรู้ความรุนแรง 2) ด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยง 3) ด้านการรับรู้ประโยชน์ และ 4) ด้านการรับรู้อุปสรรค และการวิเคราะห์พฤติกรรมกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ซึ่งประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางควบคู่กับการบรรยาย
3. การวิเคราะห์ปัจจัยการรับรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจำนวน 258 ชุด ได้รับกลับมา 258 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 เมื่อวิเคราะห์แล้ว มีผลการวิจัยดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 71.70 อายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 52.32 การศึกษาระดับ ม. 6 จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 36.82 รายได้ 15,001-25,000 บาท จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 44.96 และมีประสบการณ์ทำงาน 6-10 ปี จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 51.55



2. ความคิดเห็นต่อการรับรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.523) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการรับรู้ความรุนแรง มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.529) รองลงมาคือด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.509) ด้านการรับรู้ประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.548) และลำดับสุดท้ายคือด้านการรับรู้อุปสรรค มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.504) ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นต่อการรับรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยรวม (N = 258)

การรับรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019	($\bar{X}$)	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านการรับรู้ความรุนแรง	4.09	.529	มาก
ด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยง	4.04	.509	มาก
ด้านการรับรู้ประโยชน์	3.85	.548	มาก
ด้านการรับรู้อุปสรรค	3.83	.504	มาก
รวม	3.95	.523	มาก

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.67) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ท่านหลีกเลี่ยงการใช้สิ่งของเครื่องใช้ร่วมกับผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.495) รองลงมาคือท่านสังเกตตนเองเมื่อมีอาการไข้ ไอ มีน้ำมูก เจ็บคอ จมูกไม่ได้กลิ่น หายใจเหนื่อยหอบ ลิ้นไม่รับรูรสชาติ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.463) ท่านหลีกเลี่ยงการสัมผัส ตา จมูก และปาก มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.778) ท่านปิดปาก และจมูกทุกครั้งเมื่อไอ หรือจามด้วยกระดาษทิชชู หรือข้อพับแขน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.995) ท่านใช้ช้อนกลางส่วนตัว เมื่อรับประทานอาหารร่วมกับผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.651) ท่านสวมหน้ากากอนามัย หรือหน้ากากผ้าในขณะที่อยู่นอกเคหสถาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.506) ท่านหลีกเลี่ยงการเข้าไปในพื้นที่ที่มีคนหนาแน่น แออัด มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 0.726) ท่านรักษาระยะห่างจากผู้อื่น อย่างน้อย 1-2 เมตรในขณะที่อยู่นอกเคหสถาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.841) และลำดับสุดท้ายคือ ท่านล้างมือด้วยสบู่หรือแอลกอฮอล์ อย่างน้อย 30 วินาที มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.591) ท่านเลือกทานอาหารที่ร้อน หรือปรุงสุกใหม่ ๆ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.656) ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 2



ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยรวม (N = 258)

พฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019	($\bar{X}$)	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ทานล้างมือด้วยสบู่หรือแอลกอฮอล์ อย่างน้อย 30 วินาที	3.79	.591	มาก
2. ทานสวมหน้ากากอนามัย หรือหน้ากากผ้าในขณะที่อยู่นอก เคหะสถาน	3.92	.506	มาก
3. ทานหลีกเลี่ยงการเข้าไปในพื้นที่ที่มีคนหนาแน่น แออัด	3.91	.726	มาก
4. ทานรักษาระยะห่างจากผู้อื่น อย่างน้อย 1-2 เมตรในขณะที่ อยู่นอกเคหะสถาน	3.86	.841	มาก
5. ทานหลีกเลี่ยงการสัมผัส ตา จมูก และปาก	4.02	.778	มาก
6. ทานปิดปาก และจมูกทุกครั้งเมื่อไอ หรือจามด้วยกระดาษ ทิชชู หรือข้อพับแขน	4.00	.995	มาก
7. ทานเลือกทานอาหารที่ร้อน หรือปรุงสุกใหม่ ๆ	3.79	.656	มาก
8. ทานใช้ช้อนกลางส่วนตัว เมื่อรับประทานอาหารร่วมกับผู้อื่น	4.00	.651	มาก
9. ทานหลีกเลี่ยงการใช้สิ่งของ เครื่องใช้ร่วมกับผู้อื่น	4.09	.495	มาก
10. ทานสังเกตตนเองเมื่อมีอาการไข้ ไอ มีน้ำมูก เจ็บคอ จมูก ไม่ได้กลิ่น หายใจเหนื่อยหอบ ลื่นไม่รับรู้รสชาติ	4.06	.463	มาก
รวม	3.94	.67	มาก

4. ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของบุคลากรทางการแพทย์ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม ในภาพรวมแสดงให้เห็นว่า ปัจจัยการรับรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เมื่อพิจารณาน้ำหนักของผลกระทบของปัจจัยการรับรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา พบว่า ปัจจัยการรับรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยง (Beta = 0.604) มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เมื่อวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การกำหนด (R Square = 0.413) พบว่า ปัจจัยการรับรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยง มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามคือ พฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ร้อยละ 41.3 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 58.7 มาจากปัจจัยด้านอื่น ๆ ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติทดสอบพบว่า มีค่า F= 16.704 ซึ่งมีค่า Sig. เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 แสดงว่ามีตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวมีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม สรุปได้ว่า การรับรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยง มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ดังตารางที่ 3



ตารางที่ 3 แสดงการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณของการรับรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

การรับรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019	B	S.E.	Beta	t	Sig
ค่าคงที่	1.530	.401		3.812	0.000
ด้านการรับรู้ความรุนแรง	.006	.057	.008	.099	0.921
ด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยง	.448	.059	.604	7.631	0.000*
ด้านการรับรู้ประโยชน์	.099	.056	.144	1.774	0.079
ด้านการรับรู้อุปสรรค	.048	.061	.064	.783	0.436

$R^2 = 0.413$, Adjusted $R^2 = 0.388$, $F = 16.704$, $*p < 0.05$

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของบุคลากรทางการแพทย์ อำเภอฉะเชิงเทรา จังหวัดนครพนม สามารถอภิปรายวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการรับรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อการรับรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการรับรู้ความรุนแรง มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และลำดับสุดท้ายคือ ด้านการรับรู้อุปสรรค มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นบุคลากรทางการแพทย์นั้นมีความรู้ในโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นอย่างดี เนื่องจากการเข้าอบรมหรือฟังคำแนะนำจากหน่วยของภาครัฐ รวมถึงเอกสารเกี่ยวกับความรู้ของโรคโควิด 19 ที่เผยแพร่อยู่ทั่วไป ดังนั้น ปัจจัยด้านการรับรู้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จึงส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรค ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของ สุชาติ ประคิตะวาทีน (2565) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ พบว่า การรับรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อยู่ในระดับสูงร้อยละ 89.8 ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้แก่ แรงสนับสนุนทางสังคมเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ($p\text{-value} > .001$) ทักษะคติเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ($p\text{-value} > .001$) ความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ($p\text{-value} > .001$) และการรับรู้โอกาสเสี่ยงเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ($p\text{-value} > .001$)

ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อเกี่ยวกับพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อ ท่านหลีกเลี่ยงการใช้สิ่งของ เครื่องใช้ร่วมกับผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ข้อ ท่านสังเกตตนเองเมื่อมี



อาการไข้ ไอ มีน้ำมูก เจ็บคอ จมูกไม่ได้กลิ่น หายใจเหนื่อยหอบ ลึ้นไม่รับรู้รสชาติ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และลำดับสุดท้ายคือ ข้อ ท่านล้างมือด้วยสบู่หรือแอลกอฮอล์ อย่างน้อย 30 วินาที มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นบุคลากรทางการแพทย์มีความรู้และสัณฐานะในการป้องกันโรคมกกว่าคนกลุ่มอื่นๆ และมีหน้าที่เผยแพร่ความรู้เรื่องโรคติดต่อให้กับประชาชนได้รับทราบ และรู้จักวิธีการป้องกันโรค ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของ กวินลดา ธีระพันธ์พงศ์ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของพนักงานในโรงงานขนาดใหญ่แห่งหนึ่ง อำเภอกะทู้มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ของครอบครัวลักษณะของครอบครัว ช่องทางการรับรู้ข่าวสารไม่มีความความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ($p > .05$) ส่วนสถานภาพสมรส พบว่า มีความความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) การรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีความสัมพันธ์ทางบวก ในระดับปานกลางกับพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .544, p < .05$) ส่วนการรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติตัวในการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีความสัมพันธ์ทางลบ ในระดับต่ำกับพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อไวรัส โคโรนา 2019 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = -.217, p < .05$)

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จากการทดสอบความสัมพันธ์ พบว่า การรับรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงมีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ถึงอันตรายของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เมื่อติดเชื้ออาจทำให้ถึงแก่ชีวิตได้ ดังนั้น การรับรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงจึงมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของ สุวัฒน์ อุบลทัศนีย์ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของผู้ประกอบการร้านอาหาร จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการศึกษา พบว่า พฤติกรรม การป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ภาพรวมเฉลี่ยระดับดี ($M=2.89, SD=0.219$) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่า การศึกษา และสถานะการเงินมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ($p < 0.05$) ส่วน เพศ อายุ สถานภาพสมรส และการได้รับวัคซีนโควิด-19 ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และพบว่า ความรู้ ทัศนคติ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริมมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($r = 0.201, 0.381, 0.182$ และ 0.299 ตามลำดับ) ดังนั้น จึงยังมีความจำเป็นที่ต้องเสริมสร้างองค์ความรู้ และทัศนคติเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สำหรับผู้ประกอบการ และแนะนำการป้องกันโรคฯ ที่ถูกต้องเหมาะสมให้ครอบคลุมสถานประกอบการร้านอาหารในทุกพื้นที่ และควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเผยแพร่ความรู้



ข่าวสาร เกี่ยวกับโรคโควิด-19 ผ่านสื่อต่าง ๆ และเมื่อพนักงานในร้านติดเชื้อควรหยุดให้บริการหรือปิดร้าน รักษาจนหายเป็นปกติแล้วกลับมาให้บริการต่อไป

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของบุคลากรทางการแพทย์ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม ทำให้ทราบว่า ปัจจัยด้านการรับรู้ความรู้ ความรู้ด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยง ด้านการรับรู้ประโยชน์ และด้านการรับรู้อุปสรรค ส่งผลต่อพฤติกรรม การป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยปัจจัยด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงมีความสัมพันธ์กับ พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากการติดเชื้อไวรัส สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้จากงานวิจัยได้ตามภาพต่อไป



แผนภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

สรุป

การวิจัยครั้งนี้ได้สอบถามความคิดเห็นของบุคลากรทางการแพทย์ ประกอบด้วย อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) แพทย์ พยาบาล นักวิชาการสาธารณสุข และเจ้าหน้าที่ด้านสาธารณสุข ประจำอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม ต่อการรับรู้เกี่ยวกับโรค และพฤติกรรมในการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้ทราบว่าการรับรู้เกี่ยวกับโรคอยู่ในระดับมาก ปัจจัยด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงส่งผลต่อพฤติกรรมในการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของบุคลากรทางการแพทย์ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ประโยชน์

จากผลการศึกษา พบว่า บุคลากรทางการแพทย์มีความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อยู่ในระดับมาก และยังมีบางประเด็นที่ได้คะแนนน้อย เช่น การตรวจหาเชื้อในกลุ่มเสี่ยง ทำให้เสียเวลา



และค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น ดังนั้น หน่วยงานด้านสาธารณสุข รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องควรมีการตรวจหาเชื้อโดยไม่มีค่าใช้จ่ายให้กับบุคลากรทางการแพทย์ และเพิ่มงบประมาณด้านการป้องกัน และควบคุมโรคเพื่อให้การแพร่ระบาดของโรคลดลง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาวิจัยในรูปแบบอื่น เช่น รูปแบบเชิงทดลอง ใช้กระบวนการการมีส่วนร่วม หรือการประชาคม เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วม การตระหนักในชุมชน การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐภาคเอกชน เกี่ยวกับความรู้ทรัพยากรที่ช่วยให้การปฏิบัติงานป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในอำเภอนาแก มีประสิทธิภาพมากขึ้น และควรมีการศึกษาวิจัยผลการดำเนินงานตามนโยบาย กลยุทธ์ของภาครัฐในแนวทางการปฏิบัติป้องกัน และควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมโรค. (2564). *แนวทางการเฝ้าระวังและสอบสวนโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019*. สืบค้น 1 กันยายน 2564. จาก https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/file/g_srrt/g_srrt_110864.pdf.
- กรมควบคุมโรค. (2566). *สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในประเทศไทย*. สืบค้น 1 มีนาคม 2566. จาก <https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/index.php>.
- คันธมาพันธ์ กาญจนภูมิ, กัลยา ตันสกุล และ สุวรรณ ปัตตะพัฒน์ อภิวัตน์ อินทเจริญ. (2564). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองคอหงส์ จังหวัดสงขลา. *วารสารสภาการสาธารณสุขชุมชน*, 3(2), 19-30.
- งานโรคติดต่ออุบัติใหม่ กลุ่มพัฒนาวิชาการโรคติดต่อ. (2566). *สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มาตรการสาธารณสุข และปัญหาอุปสรรคการป้องกันควบคุมโรคในผู้เดินทาง*. สืบค้น 1 มีนาคม 2566. จาก <https://n9.cl/573tz>.
- จันทร์เบญจกุล วรขมน. (2563). การป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19). *เอกสารประกอบการบรรยายเวทีจุฬาเสวนาครั้งที่ 23 เรื่อง ตระหนักดีกว่าตระหนก เรียนรู้และป้องกันโคโรนาไวรัส 2019*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2551). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: บิซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- เบญจมาศ สุขศรีเพ็ง. (2566). เข้าถึงได้จาก แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ (Health Belief Model). สืบค้น 1 มีนาคม 2566. จาก <https://www.gotoknow.org/posts/115420>.
- ภักดิ์ฐ์ วีรขจร. (2563). การรับรู้และพฤติกรรมกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของกำลังพลที่ปฏิบัติงานสายแพทย์ ศูนย์อำนวยการแพทย์ จังหวัดชายแดนภาคใต้. *วารสารสาธารณสุขและวิทยาศาสตร์สุขภาพ*, 3(3), 106.



- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครพนม. (2566). รายงานสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019. นครพนม: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครพนม.
- สุชาติ ประคิตะวาทีน. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภออำวลีก จังหวัดกระบี่. *กระบี่เวชสาร*, 5(2), 49-61.
- สุภาภรณ์ วงธิ. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จังหวัดสุโขทัย (วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- Adhikari et al. (2020). *Epidemiology, causes, clinical manifestation and diagnosis, prevention and control of coronavirus disease (covid-19) during the early outbreak period: A scoping review*. Reviewed March 1, 2023. From <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7079521/>.
- Becker, M.H. and Maiman L.A. (1974). The Health Belief: Origins and Corrdlates in Psychological Theory, *Health Education Mono graphs*. 2, 300-385.
- Becker, M.H. and Maiman L.A. (1975). *The Health Belief Model and and Sick Role Behavior, In the Health Belief Model and Personal Health Behavior*. New Jersey: ChalesB.Slack.
- Becker; & et al. (1975). Sociobehavioral Determination of Compliance with Health and Medical Care Recommendation. *Medical Care*. 13(3), 13-24.
- M. H Becker. (1974). The health belief model and personal health behavior. *Monographs Health Education*, 2, 324-473.
- aakkari, L., & Okan, O. (2020). Covid-19: Health literacy is an underestimated problem. *The Lancet Public Health*, 5(5), e249-e250.
- S. V., & Cobb, S. Kasl. (1966). Health behavior, illness behavior and sick role behavior: I. Health and illness behavior. *Archives of Environmental Health: An International Journal*, 12(2), 246-266.
- World Health Organization. (2020). Coronavirus disease (COVID-19) pandemic. Reviewed October 2, 2020. From <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019>.



ศึกษาผลการเรียนการสอนภาษาจีนในโรงเรียน สพฐ. เขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร OUTCOME STUDY OF CHINESE LANGUAGE TEACHING AND LEARNING IN PUBLIC SCHOOLS IN BANGKOK

กัวเสียง-จ้าว

Guoxiang-Zhao

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

National Institute of Development Administration

E-mail: zhaoguoxiang3092@gmail.com

Received January 31, 2024; Revised April 23, 2024; Accepted June 1, 2024

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาการเรียนการสอนภาษาจีนในโรงเรียน สพฐ.เขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร 2) วิเคราะห์สภาพปัญหาการเรียนการสอนภาษาจีนในโรงเรียน สพฐ.เขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร และ 3) เพื่อเป็นประโยชน์ในการกำหนดแนวทางการเรียนการสอนภาษาจีนให้กับผู้บริหาร ตลอดจนผู้เรียนให้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมาย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การเก็บข้อมูลเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผลการวิจัยพบว่า 1) การศึกษาพบว่านักเรียนขาดการสัมผัสวัฒนธรรมจีนและมีความเข้าใจผิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมนี้ ความไม่ตรงกันในการใช้กลยุทธ์การเรียนระหว่างครูและนักเรียน ครูขาดการอบรมและวิธีการสอนที่เหมาะสม และนักเรียนมีโอกาสนำภาษาจีนไปใช้ในชั้นเรียนน้อยมาก ทำให้การเรียนภาษาจีนไม่ได้ผลลัพธ์ที่ดี 2) การวิเคราะห์ผลลัพธ์ได้จากทฤษฎีหลายๆ แนวโน้ม รวมถึงแรงจูงใจในการเรียน การบูรณาการร่วมกับการสอบวัดระดับความรู้ภาษาจีน (HSK) และความเหมาะสมของแบบเรียน นักเรียนมีความยากลำบากในการเข้าถึงและเข้าใจวัฒนธรรมจีนอย่างลึกซึ้ง ซึ่งส่งผลกระทบต่อความกระตือรือร้นและประสิทธิภาพในการเรียนภาษาจีน นอกจากนี้ยังพบว่ามี ความไม่ตรงกันระหว่างครูและนักเรียนในเรื่องวิธีการสอนและกลยุทธ์การเรียน ซึ่งทำให้เกิดความยากลำบากในการเรียนเพิ่มขึ้น 3) ควรมีการปรับปรุงวิธีการเรียนและการสอน, วิธีการบูรณาการระหว่างการเรียนและการสอบ HSK วิธีการเข้าถึงสังคมและวัฒนธรรม และวิธีการรับรู้ทางภาษา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอนภาษาจีน

คำสำคัญ: การเรียนการสอนภาษาจีน, การสอบวัดระดับความรู้ภาษาจีน (HSK),
การประเมินผลการเรียนรู้ภาษาจีน, โรงเรียน สพฐ.



Abstract

This study thoroughly examined the challenges and opportunities associated with Chinese language instruction in public schools in the Bangkok Metropolitan Area. This study aimed to: 1) examine the issues related to Chinese language teaching in public schools in the Bangkok Metropolitan Area, 2) analyze the problems of teaching Chinese in these schools, and 3) provide guidelines for teaching Chinese more effectively to both administrators and learners in the Bangkok Metropolitan Area. This qualitative research utilized in-depth interviews for data collection. The findings revealed that students lacked exposure to Chinese culture and had misunderstandings about it. There was a mismatch in learning strategies between teachers and students. Teachers lacked proper training and teaching methods, and students had limited opportunities to use Chinese in the classroom, leading to ineffective learning outcomes. The analysis grounded in various theories, touched upon aspects like motivation for learning, integration with the Chinese Proficiency Test (HSK), and the suitability of the curriculum. Students struggled to access and deeply understand Chinese culture, affecting their enthusiasm and efficiency in learning the language. Additionally, a discrepancy was found between teachers and students regarding teaching methods and learning strategies, complicating the learning process further. The study recommended several strategies to enhance the teaching and learning of Chinese. These included refining teaching methods, better integrating the educational content with HSK examinations to provide clear, attainable goals for students, facilitating greater access to Chinese culture and society to enrich the learners' experiences, and employing advanced language perception techniques to boost students' understandings and using of Chinese. Implementing these recommendations could lead to more effective Chinese language education, thereby preparing students for greater academic and professional success in a global context.

Keywords: Chinese language teaching, Chinese language proficiency testing (HSK),

Assessment of Chinese language learning, Public schools



บทนำ

การเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทยมีมาอย่างยาวนานมีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว (Ewe & Min, 2021) จากการรวมมุมมองของนักวิชาการหลายท่านประเทศไทยมีจุดแข็งประมาณ 5 ด้าน ในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีน 1) ด้านยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศและวิสัยทัศน์เชิงนโยบายของไทย รวมถึงข้อตกลงด้านเศรษฐกิจระหว่างสองประเทศทั้งภาครัฐและเอกชนซึ่งมีความสอดคล้องกัน เช่น The Belt and Road Initiative ของจีน Thailand 4.0 (Gong, 2019) 2) ด้านความสัมพันธ์ ระหว่างประเทศมีความผูกพันและติดต่อกันมาอย่างยาวนานนับแต่โบราณกาลโดยสามารถย้อนไปได้ถึง สมัยราชวงศ์ฮั่นตะวันตกของจีน (Zawacki, 2021) เหมือนคำกล่าวที่ว่า “ไทยจีนใช้อื่นไกลพิน้องกัน” ซึ่งไม่เหมือนประเทศอื่น 3) ด้านสังคมและวัฒนธรรม ศาสนา ด้วยการที่ทั้งสองประเทศมีความสัมพันธ์ กันมาอย่างยาวนานมีการไปมาหาสู่กันมีความใกล้ชิดกันมาอย่างต่อเนื่องจึงมีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและ ศาสนาในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน (Bin et al., 2019) 4) ด้านระบบโครงสร้างการศึกษาของประเทศไทย ที่มีลักษณะที่ดีและครอบคลุมมาอย่างยาวนาน (Siewseng et al., 2021) โดยปัจจุบันคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการไทยมีแนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนตามหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อผลักดันการเรียนภาษาจีนเข้าระบบการศึกษาของไทย 5) ประเทศจีน สนับสนุนการสอนภาษาจีนในไทยโดยส่งครูอาสาสมัคร 2,000 คนต่อปีตั้งแต่ปี 2004 (Yuwei et al., 2023) และจัดตั้งสถาบันขงจื๊อ 16 แห่ง มีห้องเรียนขงจื๊อ 32 แห่ง เป็นอันดับ 1 ของโลก ประเทศไทย เป็นประเทศที่มีศูนย์การสอบวัดระดับความรู้ภาษาจีน (HSK) มากที่สุด โดยการสอบนี้แบ่งเป็น สอบที่สนามสอบและสอบออนไลน์ ในปี 2019 ประเทศไทยมีจำนวนผู้สอบออนไลน์มากที่สุด ประมาณ 23,566 คน โดยสรุปการสนับสนุนในด้านการเรียนการสอนภาษาจีนจากประเทศจีนมีหลากหลาย รวมถึงการคัดเลือกครูอาสาสมัคร การก่อตั้งสถาบันขงจื๊อ การมอบให้ตำราการเรียนที่ทันสมัย การให้ ทุนการศึกษา และการจัดตั้งศูนย์สอบวัดระดับภาษาจีน (HSK) ทั้งสอบที่สนามสอบและสอบออนไลน์

จากการพิจารณาจุดแข็งของการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทยจาก 5 ด้าน ที่กล่าวถึงข้างต้น คาดว่าผลการเรียนภาษาจีนของนักเรียนควรจะอยู่ในระดับที่ดี แต่เมื่อพิจารณาจากผล การสอบวัดระดับภาษาจีน (HSK) ที่จัดขึ้นในประเทศไทย ผลลัพธ์ที่ได้ไม่ตรงกับความคาดหวัง และเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคใกล้เคียง พบว่าประเทศไทยมีความแตกต่างที่ชัดเจนในเชิงผลการ เรียนที่ไม่สามารถมองข้ามได้ จำนวนผู้สมัครสอบวัดระดับภาษาจีนในประเทศไทยมีจำนวนมาก เป็นลำดับที่ 2 ของโลกรองจากประเทศเกาหลีใต้ แต่อัตราของผู้สอบผ่านในประเทศไทยเมื่อเทียบแล้ว ยังอยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่าอัตราของผู้สอบผ่านของโลก ดังตารางที่ 1 แสดงสถิติที่ศูนย์บริการการสอบ ภาษาจีนในอาเซียนได้รวบรวมในปี 2021 เกี่ยวกับอัตราการผ่านการสอบภาษาจีนของผู้สอบจาก ประเทศไทย จากข้อมูลในตาราง สามารถสังเกตได้ว่า เมื่อเปรียบเทียบกับอัตราการผ่านการสอบใน



ระดับโลก ผู้สอบจากประเทศไทยมีอัตราการผ่านที่เทียบเท่ากับระดับโลกในระดับ 3 เพียงระดับเดียว ส่วนระดับอื่น ๆ แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างที่ชัดเจน

ดังนั้นจึงปรากฏความจำเป็นในการดำเนินงานวิจัยนี้ ซึ่งศึกษาและวิเคราะห์ศึกษาสภาพปัญหาในการสอนภาษาจีนในโรงเรียนสังกัด สพฐ. ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร เพื่อให้ผลลัพธ์จากการวิจัยเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนและการปรับปรุงวิธีการสอนภาษาจีนให้แก่ผู้บริหารและนักเรียน โดยมุ่งหวังให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

ตารางที่ 1 แสดงอัตราของผู้สอบผ่าน การสอบวัดระดับความรู้ภาษาจีน (HSK) ในประเทศไทยและทั่วโลก ปี ค.ศ.2021 เดือน มกราคม - มีนาคม (Xiaolong, 2021)

	อัตราของผู้สอบผ่าน (ประเทศไทย)	อัตราของผู้สอบผ่าน (ของโลก)
HSK ระดับ 1	23%	94.60%
HSK ระดับ 2	30%	93.71%
HSK ระดับ 3	80%	82.43%
HSK ระดับ 4	54%	66.97%
HSK ระดับ 5	42.20%	59.09%
HSK ระดับ 6	32.20%	62.38%

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการเรียนการสอนภาษาจีนในโรงเรียน สพฐ. เขตพื้นที่ กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาการเรียนการสอนภาษาจีนในโรงเรียน สพฐ. เขตพื้นที่ กรุงเทพมหานคร
3. เพื่อเป็นประโยชน์ในการกำหนดแนวทางการเรียนการสอนภาษาจีนให้กับผู้บริหารตลอดจนผู้เรียนให้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมาย

การทบทวนวรรณกรรม

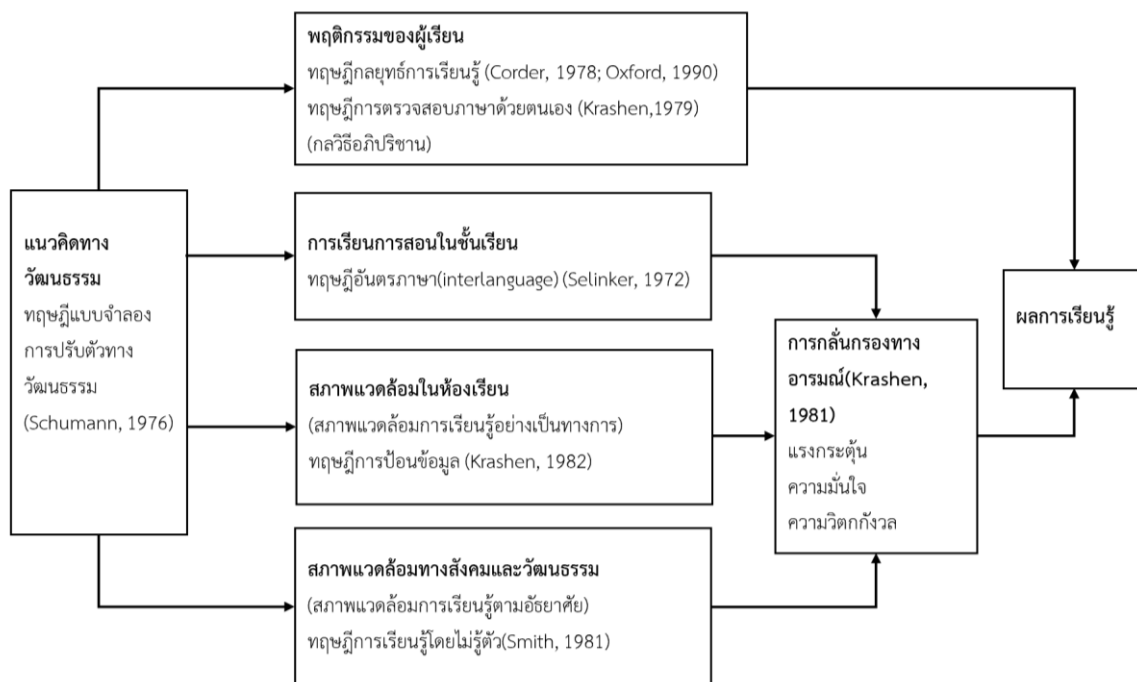
ด้านวัฒนธรรม ในกระบวนการเรียนภาษาต่างประเทศ การยอมรับวัฒนธรรมของภาษาเป้าหมายมีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ Schumann (1986) ชี้ให้เห็นว่าการปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมมีความสำคัญ โดยการศึกษาแสดงให้เห็นผลกระทบของระยะห่างทางสังคมและจิตใจต่อการเรียนภาษา ด้านพฤติกรรมของผู้เรียน Oxford (1990) เน้นถึงความสำคัญของกลวิธีการเรียนภาษาที่มีผลต่อ



ความสำเร็จในการเรียนภาษา พวกเขาชี้ว่าการเรียนรู้ภาษาเป็นกระบวนการริเริ่มโดยผู้เรียนเอง ซึ่งมีเป้าหมายในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาตามสถานการณ์ที่แตกต่างกัน ความสำเร็จในการเรียนภาษาขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางต้องให้ความสำคัญกับการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย (Abraham & Vann, 1987) ด้านการเรียนการสอนในชั้นเรียน ทฤษฎีอันตรภาษาได้ชี้แจงการเรียนรู้ภาษาที่สองของผู้เรียนว่าเป็นกระบวนการที่มีระบบและโครงสร้างของตัวเองอิสระจากภาษาแม่และภาษาเป้าหมาย (Selinker, 1972) ทฤษฎีนี้เน้นย้ำว่าผู้เรียนสร้างและพัฒนาภาษาของตัวเองที่คาดเดาได้ตามการใช้ภาษาในแต่ละระยะ Corder (1978) เสริมว่าอันตรภาษาเป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนต้องผ่าน โดยแสดงให้เห็นการเรียนรู้ที่เป็นลำดับ อันตรภาษาเป็นเป้าหมายและระบบเฉพาะของผู้เรียนภาษาที่สอง ซึ่งสะท้อนถึงความแตกต่างของภาษาแม่ที่มีผลต่อการเรียนรู้ด้านสภาพแวดล้อม สภาพแวดล้อมการเรียนในห้องเรียนมีอิทธิพลอย่างมากต่อการเรียนรู้ภาษาที่สอง โดยการเรียนรู้นั้นต้องการการรับข้อมูลภาษาที่มีทั้งปริมาณและคุณภาพ Ellis (1997) ได้เน้นย้ำความสำคัญของการปฏิสัมพันธ์และการสื่อสารในห้องเรียนที่หลากหลายทางเชื้อชาติและภาษา ด้านการกลั่นกรองทางอารมณ์ สมมติฐานทางอารมณ์ของ Krashen (1982) ระบุว่าปัจจัยทางอารมณ์ เช่น แรงจูงใจ ความมั่นใจ และความวิตกกังวลมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ภาษาที่สอง การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพเกิดจากการรับข้อมูลภาษานำเข้าที่เพียงพอ ซึ่งจะต้องผ่าน "กลไกทางอารมณ์" ของผู้เรียน

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยได้บูรณาการทฤษฎีการเรียนรู้ภาษาที่สองหลายรายการและได้ตรวจสอบกระบวนการสอนภาษาจีนจากห้าด้าน ได้แก่ ด้านวัฒนธรรม ด้านพฤติกรรมของผู้เรียน ด้านการเรียนการสอนในชั้นเรียน ด้านสภาพแวดล้อม ด้านการกลั่นกรองทางอารมณ์ โดยค้นหาสภาพปัญหาการเรียนการสอนภาษาจีนในโรงเรียน สพฐ. เขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร



แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การเก็บข้อมูลเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) โดยการเลือกตัวอย่างในการศึกษาด้วยวิธีการแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

1. กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ

สำหรับกลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จะครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายทั้ง 4 กลุ่ม คือ

- 1) กลุ่มนักเรียน 3 คนจากโรงเรียน สพฐ. 3 แห่ง โดยการคัดเลือกนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 3 ห้องเรียน นำมาเลือกนักเรียนห้องละ 1 คน
- 2) กลุ่มครูผู้สอน 3 คน ของโรงเรียน สพฐ. 3 แห่ง
- 3) กลุ่มผู้อำนวยการโรงเรียน 3 คนของโรงเรียน สพฐ. 3 แห่ง
- 4) กลุ่มผู้กำหนดนโยบาย 3 คนจาก สพฐ.

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมดมี จำนวน 12 คน

2. วิธีการเก็บข้อมูล

การเก็บข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) สอบถามความเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหา และอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน สพฐ. เขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร จำนวน 3 แห่ง และการสัมภาษณ์นักเรียน ครูผู้สอน ผู้บริหาร ผู้กำหนดนโยบาย การศึกษาครั้งนี้ใช้แนวประเด็นของการสัมภาษณ์สรุปได้จากการทบทวนวรรณกรรม โดยเน้นไปที่



กระบวนการเรียนรู้ภาษาจีน 5 ด้านเป็นหลัก ได้แก่ด้านวัฒนธรรม ด้านพฤติกรรมของผู้เรียน ด้านการเรียนการสอนในชั้นเรียน ด้านสภาพแวดล้อม และด้านการกลั่นกรองทางอารมณ์

3. การตรวจสอบข้อมูล

การศึกษานี้เพื่อให้แน่ใจว่าข้อมูลมีความน่าเชื่อถือและมีคุณภาพ เราได้ใช้วิธีตรวจสอบข้อมูลสามเส้า (Data Triangulation) นอกจากการสัมภาษณ์อย่างลึกซึ้งแล้ว ยังได้วิเคราะห์เอกสารอ้างอิงอย่างกว้างขวางซึ่งเกี่ยวข้องกับกลยุทธ์การสอนภาษาจีน อุปสรรคทางวัฒนธรรม และแรงจูงใจในการเรียน โดยการเปรียบเทียบข้อมูลจากการสัมภาษณ์และข้อมูลจากการทบทวนเอกสาร เราสามารถตรวจสอบความสอดคล้องและความแตกต่างของผลการวิจัยจากหลายมุมมองได้ ด้วยวิธีการวิเคราะห์แบบบูรณาการนี้ การตรวจสอบแบบสามมุมมองทำให้ผลการวิจัยมีความครอบคลุมและลึกซึ้งยิ่งขึ้น ส่งผลให้ความน่าเชื่อถือและความถูกต้องของการวิจัยเพิ่มขึ้น และสนับสนุนข้อมูลที่มีนัยสำคัญขึ้นสำหรับการปรับปรุงกลยุทธ์การสอนภาษาจีน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยซอฟต์แวร์ ATLAS.ti เริ่มต้นด้วยการนำเข้าข้อมูลคุณภาพทั้งหมด เช่น บันทึกสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์ เข้าสู่โปรแกรม จากนั้นจะทำการจัดระเบียบข้อมูลเพื่อความง่ายในการวิเคราะห์ หลังจากนั้น สร้างรหัสเพื่อจำแนกและประเมินข้อมูลซึ่งจะเป็นตัวแทนของธีมหรือแนวคิดหลักที่ปรากฏจากข้อมูล ใช้ฟังก์ชันการวิเคราะห์ใน ATLAS.ti เพื่อสำรวจความสัมพันธ์ระหว่างรหัสและสร้างเครือข่ายของรหัสเพื่อทำความเข้าใจภาพรวมของข้อมูล ดีความและสรุปผลลัพธ์จากการวิเคราะห์

ผลการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการเรียนการสอนภาษาจีนในโรงเรียน สพฐ. เขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร

ด้านวัฒนธรรมปัญหาที่พบจากศึกษาคือนักเรียนยังไม่สามารถเข้าถึงวัฒนธรรมของประเทศจีนได้อย่างลึกซึ้ง ส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้สึว่าการเรียนภาษาจีนนั้นเป็นเรื่องยากและไกลตัวนักเรียนหลายคนในการสัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นว่ามีโอกาสสัมผัสกับวัฒนธรรมจีนน้อยมาก และมีความเข้าใจผิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมจีนอยู่มาก ด้านพฤติกรรมของผู้เรียนปัญหาหลักที่พบคือ ทั้งครูผู้สอนและนักเรียนมีความเข้าใจไม่ตรงกันเกี่ยวกับความสำคัญของกลยุทธ์การเรียนรู้ ครูผู้สอนไม่มีการใช้กลยุทธ์การสอนที่เหมาะสมเพื่อกระตุ้นและพัฒนาประสิทธิภาพในการเรียนภาษาของนักเรียน ในขณะเดียวกันนักเรียนส่วนใหญ่ไม่มีวิธีการที่เหมาะสมในการตรวจสอบและประเมินความสามารถด้านภาษาของตนเอง ซึ่งส่งผลให้พวกเขาต้องพึ่งการบ้านและการสอบในโรงเรียนเป็นหลักในการประเมินความสามารถของตนเอง การขาดกลยุทธ์การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพนี้ส่งผลให้กระบวนการเรียนภาษาจีนไม่ได้ผลลัพธ์ที่ดีที่สุด



เท่าที่ควร ด้านการเรียนการสอนในห้องเรียนประการแรกคือการขาดแคลนครูผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญ อีกหนึ่งปัญหาคือการขาดการอบรมและวิธีการสอนที่เหมาะสมสำหรับครู ซึ่งรวมไปถึงการไม่มีมาตรฐานสากลในการวัดความสามารถเฉพาะของครูผู้สอน นอกจากนี้ การสอนและแบบเรียนที่ใช้ไม่ได้ถูกออกแบบมาเพื่อบูรณาการกับการสอบวัดระดับภาษาจีนอย่าง HSK อย่างเหมาะสม ครูผู้สอนชาวจีนบางคนไม่ใช้ภาษาไทยในการสอน ทำให้นักเรียนบางส่วนไม่สามารถเข้าใจเนื้อหาของบทเรียนได้อย่างเต็มที่ การขาดการใช้ภาษาไทยในการสื่อสารภายในห้องเรียนลดลงความสามารถในการเรียนรู้และความเข้าใจของนักเรียนต่อเนื้อหาที่สอน ด้านสิ่งแวดล้อมนักเรียนมีโอกาสใช้ภาษาจีนในห้องเรียนน้อยมาก เนื่องจากในชั้นเรียนมีนักเรียนจำนวนมาก และมีเพียงหนึ่งคาบเรียนภาษาจีนต่อสัปดาห์เท่านั้น นอกเหนือจากนี้ ก็ไม่มีโอกาสในการฝึกหัดหลังจากเลิกเรียน นักเรียนหลายคนที่ได้รับการสัมภาษณ์ยังไม่มีนิสัยในการฝึกฟังหลังเลิกเรียน และยังมีความอาย ไม่กล้าที่จะเปิดปากพูดภาษาจีน ด้านการกลั่นกรองทางอารมณ์ส่วนใหญ่ นักเรียนมีจุดประสงค์ในการเรียนภาษาจีนเพื่อเตรียมตัวสำหรับการสอบ และมักรู้สึกกลัวที่จะใช้ภาษาจีนตอบคำถามในห้องเรียน เนื่องจากกังวลว่าจะตอบผิดและรู้สึกอาย นอกจากนี้ยังกังวลเกี่ยวกับผลการสอบที่ไม่ดีอาจจะถูกครูตำหนิ

2. เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาการเรียนการสอนภาษาจีนในโรงเรียน สพฐ. เขตพื้นที่ กรุงเทพมหานคร

ด้านวัฒนธรรมจากทฤษฎีของนักวิชาการหลายท่านสามารถวิเคราะห์ปัญหาที่กล่าวถึงได้ด้วยความเข้าใจที่มีต่อความสำคัญของการยอมรับวัฒนธรรมในการเรียนรู้ภาษานักเรียนที่มีความเข้าใจไม่ลึกซึ้งต่อวัฒนธรรมจีนอาจพบว่าการเรียนภาษาจีนเป็นเรื่องยาก เนื่องจากความเข้าใจนี้เพิ่มระยะห่างทางจิตใจและสังคม ซึ่งส่งผลต่อแรงจูงใจและประสิทธิภาพในการเรียนรู้ ด้านพฤติกรรมของผู้เรียนจากทฤษฎีของ Oxford (1990) ที่เน้นถึงความสำคัญของกลวิธีการเรียนรู้ภาษาต่อความสำเร็จในการเรียนภาษา และแนวคิดของ Krashen et al. (1979) เกี่ยวกับความจำเป็นในการใส่ใจและตรวจสอบความถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ สามารถวิเคราะห์ปัญหาได้ว่า ปัญหาหลักที่พบคือความไม่ตรงกันในความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของกลวิธีการเรียนรู้ระหว่างครูผู้สอนและนักเรียน นักเรียนขาดวิธีการที่เหมาะสมในการตรวจสอบและประเมินความสามารถด้านภาษาของตนเอง ด้านการเรียนการสอนในห้องเรียน จากทฤษฎีอันตรภาษาของ Selinker (1972) สามารถเข้าใจว่าการเรียนรู้ภาษาเป็นกระบวนการที่มีลำดับและโครงสร้างเฉพาะตัว สะท้อนถึงความแตกต่างและผลกระทบจากภาษาแม่ ในข้อมูลที่เก็บมาความท้าทายหลักในการเรียนการสอนภาษาจีนเกิดจากการขาดครูผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญและการอบรมที่เหมาะสม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสามารถในการนำทฤษฎีอันตรภาษามาใช้ในการสอนและแก้ไขความผิดพลาดทางภาษาที่เกิดจากอิทธิพลของภาษาแม่ การขาดการอบรมและวิธีการสอนที่เหมาะสมทำให้ไม่สามารถรับมือกับความผิดพลาดเหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านสิ่งแวดล้อมทางภาษา สภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่มีโอกาสใช้ภาษาจีนน้อยมากและ



จำกัดเวลาการเรียนทำให้ผู้เรียนขาดโอกาสในการรับข้อมูลภาษาที่มีคุณภาพและปริมาณเพียงพอตามที่ Ellis (1997) ได้เน้นย้ำ นอกจากนี้การขาดโอกาสในการฝึกฝนและการสื่อสารภายนอกห้องเรียนลดโอกาสในการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญตามทฤษฎีของ Krashen et al. (1979) ที่ชี้ว่าการเรียนรู้ภาษาเกิดจากการทำงานร่วมกับผู้อื่นและการรับข้อมูลที่เข้าใจได้ การขาดนิสัยในการฝึกฟังและความอยุติในการพูดภาษาจีนแสดงถึงการขาดโอกาสในการเรียนรู้ที่ครอบคลุมและการมีปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวันที่สำคัญต่อการพัฒนาภาษา ด้านการกลั่นกรองทางอารมณ์ จากสมมติฐานทางอารมณ์ของ Krashen (1982) วิเคราะห์ได้ว่าสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่นักเรียนเผชิญอยู่นั้นไม่เอื้ออำนวยต่อการเกิดแรงจูงใจเชิงบูรณาการ แต่กลับเน้นไปที่แรงจูงใจเชิงเครื่องมือเพียงอย่างเดียว ซึ่งเป็นการเรียนเพื่อเตรียมตัวสำหรับการสอบ สิ่งนี้อาจนำไปสู่ความวิตกกังวลและความกลัวในการใช้ภาษาจีนในห้องเรียน เนื่องจากกังวลว่าจะตอบผิดและรู้สึกอายหรือกังวลเกี่ยวกับผลการสอบที่ไม่ดี

3. เพื่อเป็นประโยชน์ในการกำหนดแนวทางการเรียนการสอนภาษาจีนให้กับผู้บริหาร ตลอดจนผู้เรียนให้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมาย

ด้านวัฒนธรรมเพื่อแก้ไขปัญหาก็เกี่ยวข้องกับความเข้าใจในวัฒนธรรมจีนที่ไม่ลึกซึ้งซึ่งมีสองแนวทางหลักที่สามารถทำได้ ประการแรกคือการรวมเนื้อหาวัฒนธรรมลงในหลักสูตรการเรียนภาษา อาทิ การนำเสนอประวัติศาสตร์ ศิลปะ และประเพณีจีน เพื่อกระตุ้นความสนใจและเพิ่มแรงจูงใจในการเรียนรู้ ประการที่สองคือการจัดกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนได้สัมผัสกับวัฒนธรรมจีนอย่างตรงไปตรงมา เช่น การเฉลิมฉลองเทศกาลต่าง ๆ ของจีน ด้านพฤติกรรมของผู้เรียนสองมาตรการที่สามารถนำมาแก้ไขปัญหาก็ได้ ประการแรก คือ การพัฒนาและใช้กลวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลายภายในห้องเรียน เช่น การใช้เทคนิคการเรียนรู้ผ่านการเล่นเกม การสร้างสถานการณ์จำลอง หรือการใช้สื่อมัลติมีเดีย ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนได้ฝึกฝนและประเมินความสามารถด้านภาษาของตนเองในแบบที่เหมาะสมกับบุคลิกภาพและความสนใจของพวกเขา ประการที่สอง คือ การจัดอบรมหรือเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับการใช้กลวิธีการเรียนรู้ภาษาให้กับทั้งครูผู้สอนและนักเรียน เพื่อให้ทั้งสองฝ่ายมีความเข้าใจที่ตรงกันเกี่ยวกับความสำคัญและวิธีการใช้กลวิธีเหล่านี้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการเรียนการสอนในห้องเรียนควรจัดการอบรมเชิงลึกเพื่อพัฒนาความสามารถของครูผู้สอนในการนำทฤษฎีอันตรภาษามาปรับใช้ในห้องเรียน รวมถึงการสอนวิธีการระบุและแก้ไขความผิดพลาดทางภาษาที่เกิดจากอิทธิพลของภาษาแม่ การอบรมครูให้มีความเข้าใจและสามารถใช้ภาษาไทยเป็นสื่อกลางในการสอนเมื่อจำเป็น จะช่วยให้นักเรียนไทยเข้าใจเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้นและทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพสูงขึ้นตามหลักทฤษฎีอันตรภาษา ด้านสิ่งแวดล้อมทางภาษา ควรจัดสร้างโอกาสในการเรียนรู้ในห้องเรียนที่เอื้อต่อการสื่อสารและการใช้ภาษาจีนในสถานการณ์จริง สามารถทำได้โดยการจัดตั้งกลุ่มเรียนรู้ภาษาจีนนอกห้องเรียน เช่น การจัดกิจกรรมสนทนาภาษาจีนกับเพื่อนร่วมชั้นหรือกับผู้พูดภาษาจีนเป็นภาษาแม่ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเหล่านี้จะช่วยเพิ่มประสบการณ์ในการใช้ภาษาจริงและ



ช่วยเสริมสร้างความมั่นใจในการฝึกฟังและพูดภาษาจีน ด้านการกลั่นกรองทางอารมณ์ การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ลดความวิตกกังวล ส่งเสริมความมั่นใจ และสร้างแรงจูงใจเชิงบูรณาการ เช่น การเรียนภาษาเพื่อการปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมหรือสังคม จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ภาษาที่สองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

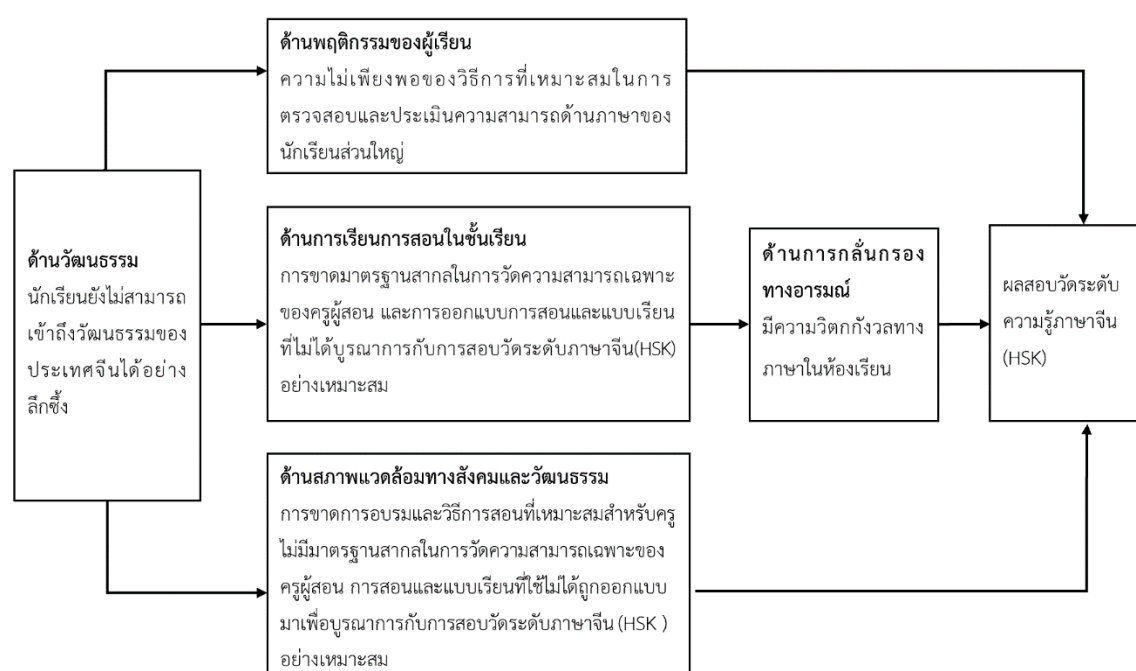
ด้านวัฒนธรรมการศึกษาของ Waters and Day (2022) ชี้ให้เห็นว่าการขาดโอกาสในการสัมผัสวัฒนธรรมจีนของนักเรียนไทยนำไปสู่ความเข้าใจผิดและมุมมองที่ตายตัวอย่างร้ายแรง ซึ่งสนับสนุนการค้นพบของผู้วิจัยเกี่ยวกับความท้าทายที่นักเรียนพบในการเข้าถึงวัฒนธรรมจีนอย่างลึกซึ้ง Li (2023) แนะนำว่าการรวมองค์ประกอบวัฒนธรรมจีนเข้ากับหลักสูตรภาษาจีนอาจช่วยเติมเต็มช่องว่างนี้ ทำให้นักเรียนมีความสามารถทางวัฒนธรรมที่ดีขึ้น นอกจากนี้ Lee et al. (2023) ยังแสดงให้เห็นว่าประสบการณ์ทางวัฒนธรรมแบบจุ่มซึมสามารถเพิ่มความสามารถของนักเรียนในการใช้ภาษาในสภาพแวดล้อมข้ามวัฒนธรรมได้อย่างมากการศึกษาเหล่านี้ร่วมกันแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นอย่างยิ่งในการเพิ่มโอกาสในการสัมผัสวัฒนธรรมในการศึกษาภาษา ด้านพฤติกรรมของผู้เรียนการศึกษาของ Anh (2019) ชี้ให้เห็นว่าการศึกษาความรู้ด้านการประเมินภาษาในสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนภาษามักถูกละเลย ซึ่งส่งผลกระทบต่อพัฒนาวิธีการประเมินที่มีประสิทธิภาพของนักเรียน การค้นพบนี้ตรงกับปัญหาหลักที่เราได้กล่าวถึงเกี่ยวกับความไม่เพียงพอของวิธีการที่เหมาะสมในการตรวจสอบและประเมินความสามารถด้านภาษาของนักเรียนส่วนใหญ่ นอกจากนี้ Freeman & Schroeder (2022) ยังระบุว่านักเรียนไทยมักขาดวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการประเมินความสามารถทางภาษาของตนเอง การศึกษาเหล่านี้สนับสนุนการค้นพบของผู้วิจัยและยืนยันถึงความจำเป็นในการพัฒนาแนวทางที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพมากขึ้นสำหรับนักเรียนในการประเมินความสามารถทางภาษาของตนเอง ด้านการเรียนการสอนในห้องเรียนการศึกษาของ Zeng & Xiao (2021) ระบุว่าหนังสือเรียนและวิธีการสอนที่ใช้อาจไม่ตรงกับข้อกำหนดของการสอบวัดระดับความรู้ภาษาจีน (HSK) ความไม่สอดคล้องนี้อาจส่งผลต่อความสามารถของนักเรียนไทยในการเตรียมตัวสำหรับการสอบ การค้นพบนี้สนับสนุนการศึกษาของเราเกี่ยวกับการขาดมาตรฐานสากลในการวัดความสามารถเฉพาะของครูผู้สอน และการออกแบบการสอนและแบบเรียนที่ไม่ได้บูรณาการกับการสอบวัดระดับภาษาจีนอย่างเหมาะสม ด้านสิ่งแวดล้อมการศึกษาของ Zhang & Chinokul (2023) เน้นย้ำว่าแรงจูงใจและความรู้สึกเกี่ยวกับความสามารถของตนเองได้รับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ซึ่งการขาดการสนับสนุนและทรัพยากรเพียงพอทำให้เกิดผลกระทบ การศึกษานี้สะท้อนปัญหาที่เราพบว่านักเรียนมีโอกาสนำมาใช้ภาษาจีนในห้องเรียนน้อยมาก นอกจากนี้ Duangmanee & Waluyo (2023) ได้สำรวจความท้าทายที่ครูผู้สอนภาษาจีนในประเทศไทยพบเมื่อพยายามนำกลยุทธ์การเรียนรู้แบบโต้ตอบมาใช้



ภายใต้ข้อจำกัดของสภาพแวดล้อมการเรียนการสอน การศึกษาเหล่านี้สนับสนุนและเสริมความแข็งแกร่งให้กับการค้นพบของเราเกี่ยวกับความจำเป็นในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมในห้องเรียนและหลังเลิกเรียน ด้านการกลั่นกรองทางอารมณ์การศึกษาของ Bhattarachaiyakorn & Phettakua (2023) ได้สำรวจความวิตกกังวลทางภาษาของนักเรียนไทย ซึ่งสอดคล้องกับการค้นพบของเราเกี่ยวกับความกลัวในการใช้ภาษาจีนในห้องเรียน ความกังวลนี้เกิดจากความกลัวที่จะตอบผิดและความรู้สึกอาย นอกจากนี้ Xu et al. (2022) ยังเน้นถึงบทบาทของความวิตกกังวลในการเรียนภาษาจีนออนไลน์ของนักเรียนไทย การศึกษาเหล่านี้สนับสนุนการค้นพบของเราและเน้นย้ำถึงความจำเป็นในการแก้ไขปัญหาความวิตกกังวลทางภาษาในห้องเรียน

องค์ความรู้ใหม่

การศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษาสาเหตุหลักของผลการเรียนการสอนภาษาจีนในโรงเรียน สพฐ. เขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร จากหลายมุมมอง อาทิ ด้านวัฒนธรรม ด้านพฤติกรรมของผู้เรียน ด้านการสอนในห้องเรียน ฯลฯ และได้ค้นพบปัญหาสำคัญหลายประการ ซึ่งสามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้



แผนภาพที่ 2 แสดงองค์ความรู้ใหม่ในการศึกษา



สรุป

การศึกษานี้ได้ศึกษาอย่างเป็นระบบถึงความท้าทายหลากหลายด้านที่พบในการสอนและเรียนภาษาจีนภายในโรงเรียนสาธารณะของกรุงเทพมหานคร โดยมีเป้าหมายเพื่อนำเสนอข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับทั้งผู้บริหารการศึกษาและนักเรียน ผ่านการวิเคราะห์คุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึก การวิจัยได้เผยให้เห็นปัญหาสำคัญหลายประการ นักเรียนขาดโอกาสในการสัมผัสวัฒนธรรมจีน ส่งผลให้เกิดความเข้าใจผิดอย่างกว้างขวาง ความไม่สอดคล้องกันระหว่างกลยุทธ์การเรียนที่ครูใช้และกลยุทธ์ที่นักเรียนต้องการ การขาดการฝึกอบรมครูและวิธีการสอนที่เหมาะสม และโอกาสที่จำกัดสำหรับนักเรียนในการใช้ภาษาจีนภายในห้องเรียน ผลการศึกษาชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับปรุงวิธีการสอนภาษาจีนอย่างครอบคลุม โดยแนะนำให้เพิ่มโอกาสในการสัมผัสวัฒนธรรม กลยุทธ์การสอน การฝึกอบรมครู และโอกาสในการปฏิบัติภาษาในห้องเรียน การวิจัยเรียกร้องให้มีการเข้าถึงการสอนภาษาจีนที่มีการบูรณาการทางวัฒนธรรม มุ่งเน้นผู้เรียน และเน้นนักเรียน เพื่อปรับปรุงผลการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของนักเรียนในโรงเรียนสาธารณะของกรุงเทพฯ อย่างมีนัยสำคัญ

ข้อเสนอแนะ

ผู้กำหนดนโยบายของ สพฐ. หรือผู้ปฏิบัติตามนโยบายของโรงเรียนต้องนำมาตรฐานสากลเข้ามาเป็นตัวขับเคลื่อนการเรียนการสอนภาษาจีน ด้านผู้เรียน ต้องนำการสอบวัดระดับภาษาจีน การสอบวัดระดับความรู้ภาษาจีน (HSK) มาเป็นตัวชี้วัดความรู้ความสามารถของผู้เรียน โรงเรียนควรกำหนดเกณฑ์ว่าผู้เรียนในระดับชั้นประถมศึกษาและระดับชั้นมัธยมศึกษา เมื่อจบการศึกษาแล้วต้องมีผลสอบวัดระดับตามเกณฑ์ที่โรงเรียนได้กำหนดไว้ แต่โรงเรียนไม่ต้องตั้งเป็นเกณฑ์บังคับก็ได้เช่นกัน เพื่อเป็นข้อมูลช่วยให้ผู้เรียนทราบถึงความสามารถด้านภาษาจีนของตนเองว่าอยู่ระดับใด

ด้านครูผู้สอนรวมไปถึงครูฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ต้องใช้การสอบ CTCSOL (การสอบใบประกอบความสามารถวิชาชีพครูภาษาจีนระดับสากล) เป็นมาตรฐานและมีส่วนช่วยผลักดันให้บรรลุเป้าหมายการสอน ซึ่งในประเทศจีนการสอบวัดระดับภาษาจีน การสอบวัดระดับความรู้ภาษาจีน (HSK) และการสอบใบประกอบความสามารถวิชาชีพครูภาษาจีนระดับสากล CTCSOL เป็นมาตรฐานสากลที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- Abraham, R. G., & Vann, R. J. (1987). Strategies of two language learners: A case study. *Learner strategies in language learning*, 85(102), 1-8.
- Anh, D. T. N. (2019). EFL student's writing skills: Challenges and remedies. *IOSR Journal of Research & Method in Education*, 9(6), 74-84.



- Bin, W., Deebhijarn, S., Taghipour, A., Ahadi, N., & Norkaew, O. (2019). Administrative Policy of Culture Ministry in Thailand and China. *International Journal of Scientific Research and Engineering Development*, 2(5), 532-543.
- Corder, S. P. (1978). Simple codes' and the source of the second language learner's initial heuristic hypothesis. *Studies in second language acquisition*, 1(1), 1-10.
- Ellis, R. (1997). Second language acquisition. *The United States: Oxford*, 98.
- Ewe, L. C., & Min, F. (2021). Teaching Chinese Language Outside of China: The Case of Chinese Teachers in Thailand. *Asia-Pacific Social Science Review*, 21(4).
- Gong, X. (2019). The belt & road initiative and China's influence in Southeast Asia. *The Pacific Review*, 32(4), 635-665.
- Krashen, S. (1982). Principles and practice in second language acquisition.
- Krashen, S. D., Long, M. A., & Scarcella, R. C. (1979). Age, rate and eventual attainment in second language acquisition. *TESOL quarterly*, 573-582.
- Lee, T.-Y., Ho, Y.-C., & Chen, C.-H. (2023). Integrating intercultural communicative competence into an online EFL classroom: an empirical study of a secondary school in Thailand. *Asian-Pacific Journal of Second and Foreign Language Education*, 8(1), 4.
- Li, J. (2023). Integrating Chinese traditional culture into college English teaching from the perspective of cultural self-confidence. *Academic Journal of Humanities & Social Sciences*, 6(3), 13-17.
- Oxford, R. L. (1990). Language learning strategies: What every teacher should know. (No Title).
- Schumann, J. H. (1986). Research on the acculturation model for second language acquisition. *Journal of multilingual & multicultural development*, 7(5), 379-392.
- Selinker, L. (1972). Interlanguage.
- Siewseeng, Y., Tuntinakhongul, A., & Tungkunan, P. (2021). Components of Chinese Language Teacher's Functional Competencies: A Confirmatory Factor Analysis. *International Journal of Instruction*, 14(1), 813-826.



- Waters, T., & Day, M. J. (2022). Thai menschenbild: a study of Chinese, Thai, and international students in a private Thai university as measured by the national survey of student engagement (NSSE). *Humanities and Social Sciences Communications*, 9(1), 1-12.
- Xiaolong, L. (2021). ศูนย์บริการการสอบภาษาจีนแห่งอาเซียนรายงานประจำปี2021. ศูนย์บริการการสอบภาษาจีนแห่งอาเซียน.
- Yuwei, H., Juecheng, Z., & Shuangyan, H. (2023). Enthusiasm for learning Chinese rises in Thailand as Chinese replaces Japanese as second-largest foreign language. *global times*. Reviewed August 21, 2023. From <https://www.globaltimes.cn/page/202308/1296691.shtml>.
- Zawacki, B. (2021). *Thailand: Shifting ground between the US and a rising China*. Bloomsbury Publishing.



ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้แบบนำตนเองของครูประถมศึกษาในยุคดิจิทัล FACTORS AFFECTING SELF – DIRECTED LEARNING OF PRIMARY SCHOOL TEACHERS IN THE DIGITAL AGE

พินพิรัตน์ คนสนิท และต้องลักษณ์ บุญธรรม*

Pinpirat Khonsanit and Tongluck Boontham

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Faculty of Technical Education, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

*Corresponding Author E-mail: tongluck@rmutt.ac.th

Received February 29, 2024; Revised April 12, 2024; Accepted June 1, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบนำตนเองของครูประถมศึกษาในยุคดิจิทัล 2) ระดับการเรียนรู้แบบนำตนเองของครูประถมศึกษาในยุคดิจิทัล และ 3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้แบบนำตนเองของครูประถมศึกษาในยุคดิจิทัล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี จำนวน 353 คน ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบประมาณค่า มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .97 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบนำตัวแปรทั้งหมดเข้าสมการ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบนำตนเองของครูประถมศึกษาในยุคดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) การเรียนรู้แบบนำตนเองของครูประถมศึกษาในยุคดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก และ 3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้แบบนำตนเองของครูประถมศึกษาในยุคดิจิทัล ได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความมีวินัยในตนเอง บรรยากาศและสภาพแวดล้อมทางการศึกษา เจตคติ และการเห็นคุณค่าและการยอมรับตนเอง สามารถพยากรณ์การเรียนรู้แบบนำตนเองของครูประถมศึกษาในยุคดิจิทัล ได้ร้อยละ 51.90 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสมการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้แบบนำตนเองของครูประถมศึกษาในยุคดิจิทัล คือ $y' = 0.519 + 0.190X_1 + 0.009X_2 + 0.046X_3 + 0.166X_4 + 0.326X_5 + 0.139X_6$

คำสำคัญ: ปัจจัย, การเรียนรู้แบบนำตนเอง, ครูประถมศึกษา, ยุคดิจิทัล



Abstract

This research aimed to study: 1) the level of factors related to self-directed learning of primary school teachers in the digital age, 2) the level of self-directed learning of primary school teachers in the digital age, and 3) the factors affecting self-directed learning of primary school teachers in the digital age. The sample groups of this research consisted of 353 administrators and teachers of primary school under the jurisdiction of the Pathum Thani Primary Educational Service Area Office, chosen with stratified random sampling. The research instrument used for collecting data was a five-point Likert scale questionnaire with the reliability of .97. The data were analyzed using the statistical analysis of mean, standard deviation, and multiple regression analysis by enter method.

The research results revealed that: 1) the overall mean of the factors related to self-directed learning of primary school teachers in the digital age was at a high level; 2) The overall mean of self-directed learning of primary school teachers in the digital age was at a high level and 3) The factors affecting self-directed learning of primary school teachers in the digital age were self-efficacy, achievement motivation, self-discipline, atmosphere and educational environment, attitude, and self-esteem and acceptance. The factors could predict the level of self-directed learning of primary school teachers in the digital age at 51.90% with a statistical significance level of .05. The equation for predicting factors affecting the self-directed learning of primary teachers in the digital age is $y' = 0.519 + 0.190X_1 + 0.009X_2 + 0.046X_3 + 0.166X_4 + 0.326X_5 + 0.139X_6$.

Keywords: Factors, Self-Directed Learning, Primary School Teacher, Digital Age

บทนำ

โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การเข้าสู่ยุคที่เทคโนโลยี ไม่ได้เป็นเพียงแค่เครื่องมือที่สนับสนุนการทำงานเพียงอย่างเดียว แต่เทคโนโลยีมีบทบาทกับการดำรงชีวิตในปัจจุบันเป็นอย่างมาก ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมหรือกระบวนการทางเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงการเรียนรู้และปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเปลี่ยนไปจากเดิม ผู้อำนวยการคณะกรรมการด้านการศึกษาและทักษะขององค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา ได้เสนอนโยบายแนวทางสู่การเรียนรู้ที่มุ่งเปลี่ยนแปลงการศึกษาเชิงลึกจากการถอดบทเรียนของบรรดานักการศึกษาในการรับมือกับปัญหาด้านการศึกษาที่เกิดจากวิกฤตการระบาดของโควิด-19 นักปฏิรูปการศึกษาให้ความสำคัญในการจัดการกับปัญหา



ด้านการศึกษาเพียงบางส่วนแต่ยังมีปัญหาอีกมากมายที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข การปฏิรูปการศึกษาจึงไม่ค่อยประสบความสำเร็จ เว้นแต่จะสร้างความเข้าใจและความรู้สึกในการเป็นเจ้าของการเปลี่ยนแปลงร่วมกันให้เกิดขึ้น จากการร่วมมือกันปรับเปลี่ยนผู้คน เกิดการหลอมรวมวิธีคิดเข้าด้วยกัน บุคลากรในแวดวงการศึกษาต่างลุกขึ้นมาตอบสนองและช่วยกันออกแบบวิธีการเรียนการสอนที่ยืดหยุ่น เพื่อช่วยให้ทุกคนประสบความสำเร็จ (OECD, 2020) ด้วยเหตุนี้กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดนโยบายและจุดเน้นเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพของครู โดยเฉพาะในยุคที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทอย่างมากทางการศึกษา ส่งผลกระทบให้แวดวงทางการศึกษาซึ่งกำลังจะแปรสภาพจากอดีตที่ใช้ห้องเรียนเป็นสถานที่ให้ความรู้ที่มีครูทำหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดวิชาความรู้ให้กับผู้เรียนเพียงอย่างเดียว มาเป็นการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ที่ใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน ผู้สอนต้องเรียนรู้พร้อมผู้เรียน ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงรูปแบบการสอน แผนการสอน เทคนิคการสอนหรือนวัตกรรมการสอนใหม่ ๆ ที่จะพัฒนาการสอน การเรียนรู้ให้ทันตามยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (กระทรวงศึกษาธิการ, 2566)

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดปทุมธานี ได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษา พ.ศ. 2562-2565 ได้วิเคราะห์สภาพแวดล้อมด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร พบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษาไม่ได้รับการพัฒนาองค์ความรู้และทักษะในการสอนด้วยวิธีการที่หลากหลายโดยใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเหมาะสม และยังมีครูบางส่วนที่จำเป็นจะต้องสอนโดยไม่ตรงกับวิชาเอกของตน ขาดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาส่งผลให้การจัดการเรียนรู้รวมถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนไม่เกิดประสิทธิภาพเท่าที่ควร (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดปทุมธานี, 2562) ดังนั้นครูจึงจำเป็นต้องเป็นผู้ใฝ่เรียนรู้แสวงหาความรู้และพัฒนาตนเองให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลง การพัฒนาครูมีวิธีการที่หลากหลายซึ่งในปัจจุบันการเรียนรู้แบบนำตนเองเป็นทางเลือกที่เชื่อว่าเป็นการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน เนื่องจากการเรียนรู้แบบนำตนเองเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ครูสามารถเรียนรู้ได้อย่างอิสระ และเลือกวิธีการเรียนรู้ของตนเองอย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับการเรียนรู้แบบนำตนเอง เป็นกระบวนการที่บุคคลมีความคิดริเริ่มในการวินิจฉัยความต้องการในการเรียนรู้ การตั้งจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ การพบปะบุคคลหรือแหล่งเอกสารในการเรียนรู้ การเลือกและเสริมแผนการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้โดยได้รับหรือไม่ได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่นก็ตาม (Knowles, 1975; อ้างอิงจาก ขจิตา มัชฌิมา และคณะ, 2564) จากเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบนำตนเองของครูประถมศึกษา ศึกษาการเรียนรู้แบบนำตนเองของครูประถมศึกษา และศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้แบบนำตนเองของครูประถมศึกษาในยุคดิจิทัล

โดยผู้วิจัยได้สังเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบนำตนเองจากงานวิจัยต่าง ๆ ได้ดังนี้

- 1) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
- 2) การเห็นคุณค่าและการยอมรับตนเอง
- 3) เจตคติ
- 4) ความมีวินัยในตนเอง
- 5) การรับรู้ความสามารถของตนเอง และ
- 6) บรรยากาศและสภาพแวดล้อมทางการศึกษา

ซึ่งผลการวิจัยนี้เป็นประโยชน์เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเองของครูในการเสริมสร้างการพัฒนาตนเองและพัฒนากิจการการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ในการบริหารสถานศึกษาต่อไป



วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบนำตนเองของครูประถมศึกษาในยุคดิจิทัล
2. เพื่อศึกษาระดับการเรียนรู้แบบนำตนเองของครูประถมศึกษาในยุคดิจิทัล
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้แบบนำตนเองของครูประถมศึกษาในยุคดิจิทัล

การทบทวนวรรณกรรม

1. หลักการและความหมายการเรียนรู้แบบนำตนเอง

การเรียนรู้แบบนำตนเอง หมายถึง การเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เป็นผู้ปฏิบัติการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีเป้าหมายและใช้กระบวนการเรียนรู้ของตนเองอย่างหลากหลาย มีความมุ่งมั่นเพียรพยายามจนเกิดความรู้ความเข้าใจ ทักษะ และสมรรถนะตาม เป้าหมายที่ผู้เรียนกำหนดไว้ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเริ่มต้นจากความสนใจใฝ่รู้ ประกอบกับการมีวินัย และความรับผิดชอบนำตนเองไปสู่การเรียนรู้ที่มีความหมาย รู้จักการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างไม่มีที่สิ้นสุด นำไปสู่การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่สำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาตนเองในยุคปัจจุบัน (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล, 2564)

การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ผู้เรียนเป็นผู้ริเริ่มการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีการวิเคราะห์ความต้องการสิ่งที่จะเรียน มีวิธีการเลือกและแสวงหาความรู้ มีกระบวนการเรียนรู้ เริ่มต้นด้วยการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ การวางแผนการเรียนรู้ การค้นหาและเลือกแหล่งการเรียนรู้ ทั้งบุคคลและวิทยาการ สื่อต่าง ๆ มีทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะการตัดสินใจ และสามารถประเมินผล การเรียนรู้ด้วยตนเอง มีทักษะการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองซึ่งกระบวนการเหล่านี้จะเป็นไป (มนทิตา ชมดี, 2564)

2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบนำตนเอง

ปัจจัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้แบบนำตนเอง ประกอบด้วย 4 ปัจจัย คือ 1) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง แรงผลักดัน เป็นความปรารถนา และความพยายามอย่างสูงของบุคคล ด้วยความมุ่งมั่น มานะบากบั่น ต้องการเอาชนะอุปสรรคและบรรลุเป้าหมายอันดีเลิศ สามารถจูงใจตนเองในการทำสิ่งที่เหนือกว่า เพื่อผลสัมฤทธิ์ตามมาตรฐานความเป็นเลิศที่ตนเองตั้งไว้ 2) ลักษณะมุ่งอนาคต หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการคาดการณ์ การวางแผนการตามความต้องการของตนเองอย่างรอบครอบ มีความเพียรพยายามต่อสู้กับอุปสรรค โดยมุ่งที่จะให้เกิดความสำเร็จทางการเรียนในอนาคต 3) การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง การที่บุคคลรู้สึกว่าคุณค่าเท่าเทียมกับผู้อื่น และรู้สึกว่าคุณค่ามีความสำคัญ มีความภาคภูมิใจในตนเอง หรือความเชื่อมั่นในตนเองสามารถควบคุมตนเอง ได้รับการยกย่องและการยอมรับ มีความมั่นใจใน การกระทำต่าง ๆ ของตนเองได้ โดยไม่ต้องรอพึ่งผู้อื่นหรือสิ่งอื่น โดยสื่อออกมาในลักษณะของพฤติกรรม 4) ความมีวินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถในการควบคุมตนเองที่จะยับยั้งเป็นตัวของตัวเอง ให้สามารถบังคับควบคุมพฤติกรรมส่วนตัว รวมทั้ง



อารมณ์ของตนเองให้กระทำ เพื่อเกิดการเรียนรู้จนบรรลุถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้ การควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้ประพฤติปฏิบัติให้เป็นไปตามเป้าหมายหรือความต้องการที่ตั้งใจไว้และต้องอยู่ในกฎและระเบียบของสังคม (มณฑิตา ชมดี, 2564)

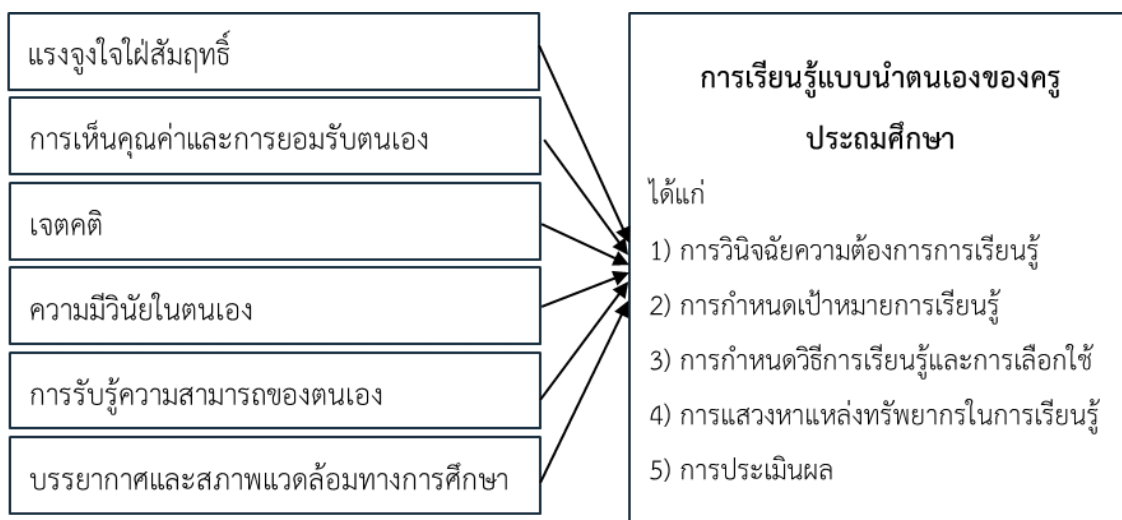
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้แบบนำตนเอง มี 3 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ประสิทธิภาพแห่งตน และการมุ่งอนาคตควบคุมตน 2) ปัจจัยสภาพแวดล้อม ได้แก่ การสนับสนุนจากคนรอบด้าน การได้รับแบบอย่างความรับผิดชอบ บรรยากาศทางสังคมและสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัย (ขจิตา มัชฌิมา และคณะ, 2564)

3. การเรียนรู้ของครูประถมศึกษาในยุคดิจิทัล

นโยบายและจุดเน้นในการพัฒนาสมรรถนะทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลตามกรอบระดับสมรรถนะดิจิทัล (Digital Competency) สำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้ความสำคัญพร้อมทางด้านวิชาการ และทักษะในการจัดการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ พัฒนาขีดความสามารถของครูและบุคลากรให้มีสมรรถนะที่สอดคล้องและเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและโลกอนาคต เนื่องจากครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นผู้มีความสำคัญในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา ครูจึงจำเป็นที่จะต้องพัฒนาความสามารถให้ทันกับความเปลี่ยนแปลง เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา การพัฒนาวิชาชีพครูเป็นการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องของครู จึงต้องออกแบบกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพที่บูรณาการกับการทำงานเพื่อให้ครูได้ปรับปรุงการสอนที่จะส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ความสำเร็จของทุกรูปแบบทุกกิจกรรมของการพัฒนาวิชาชีพครูจำเป็นต้องมีพันธสัญญาต่อการเรียนรู้ที่กระตือรือร้นในการพัฒนาตนเอง การจัดสรรเวลา และได้รับการสนับสนุนทรัพยากรต่าง ๆ จากผู้บริหารเพื่อที่ครูสามารถนำสิ่งที่ตนได้เรียนรู้สู่การปฏิบัติสอนในงานประจำ และได้รับข้อมูลย้อนกลับอย่างสม่ำเสมอจากเพื่อนร่วมงานและผู้บริหาร (กระทรวงศึกษาธิการ, 2566)

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดจากการสังเคราะห์งานวิจัย ประกอบด้วย 1) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ 2) การเห็นคุณค่าและการยอมรับตนเอง 3) เจตคติ 4) ความมีวินัยในตนเอง 5) การรับรู้ความสามารถของตนเอง 6) บรรยากาศและสภาพแวดล้อมทางการศึกษา (ขจิตา มัชฌิมา และคณะ, 2564; มณฑิตา ชมดี, 2564; Archana Prabu Kumar, 2021; และ Nurjannah Ramli, 2018)



แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูประถมศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี จำนวน 2,519 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2565)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้การวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูประถมศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ขนาดความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ (ศิริชัย กาญจนวาสี และคณะ, 2555) จำนวน 353 คน โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) จำแนกตามสังกัดและตำแหน่ง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบนำตนเองของครูประถมศึกษายุคดิจิทัล มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ประกอบด้วย 1) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ 2) การเห็นคุณค่าและการยอมรับตนเอง 3) เจตคติต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง 4) ความมีวินัยในตนเอง 5) การรับรู้ความสามารถของตนเอง และ 6) บรรยากาศและสภาพแวดล้อมทางการศึกษา

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบนำตนเองของครูประถมศึกษายุคดิจิทัล มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ประกอบด้วย 1) การวินิจฉัย



ความต้องการการเรียนรู้ 2) การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ 3) การกำหนดวิธีการเรียนรู้และการเลือกใช้ 4) การแสวงหาแหล่งทรัพยากรในการเรียนรู้ และ 5) การประเมินผล

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ เพื่อหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน โดยเลือกเฉพาะข้อที่มีค่า IOC มากกว่า 0.60 ขึ้นไป มาดำเนินการปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้ว โดยทดลองใช้ (Try out) จำนวน 30 คน เพื่อหาคุณภาพของแบบสอบถาม พบว่าค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.97 ถือว่าแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพเหมาะสมที่จะใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจำนวน 353 ฉบับทางไปรษณีย์และตนเอง และตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม คิดเป็นร้อยละ 100

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบนำตนเองของครูประถมศึกษา ยุคดิจิทัล พบว่า ระดับความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบนำตนเอง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24, SD = 0.62$) โดยเรียงตามลำดับ ดังนี้ ปัจจัยความมีวินัยในตนเอง ($\bar{X} = 4.47, SD = 0.57$) ปัจจัยเจตคติ ($\bar{X} = 4.33, SD = 0.61$) ปัจจัยการเห็นคุณค่าและการยอมรับตนเอง ($\bar{X} = 4.29, SD = 0.63$) ปัจจัยแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ($\bar{X} = 4.21, SD = 0.64$) ปัจจัยการรับรู้ความสามารถของตนเอง ($\bar{X} = 4.16, SD = 0.63$) และปัจจัยด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมทางการศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.98, SD = 0.62$) มีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบนำตนเองของครูประถมศึกษา

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบนำตนเองของครู	$\bar{X}$	SD	แปลผล
1. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	4.21	0.64	มาก
2. การเห็นคุณค่าและการยอมรับตนเอง	4.29	0.63	มาก
3. เจตคติ	4.33	0.61	มาก
ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบนำตนเองของครู	$\bar{X}$	SD	แปลผล
4. ความมีวินัยในตนเอง	4.47	0.57	มาก
5. การรับรู้ความสามารถของตนเอง	4.16	0.63	มาก
6. บรรยากาศและสภาพแวดล้อมทางการศึกษา	3.98	0.62	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม	4.24	0.62	มาก



2. ผลการศึกษาระดับการเรียนรู้แบบนำตนเองของครูประถมศึกษาทุกวัย พบว่า ระดับความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบนำตนเองอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15, SD=0.70$) โดยเรียงตามลำดับ ดังนี้ การกำหนดวิธีการเรียนรู้และการเลือกใช้ ($\bar{X} = 4.24, SD=0.63$) การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.23, SD=0.63$) การวินิจฉัยความต้องการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.22, SD=0.61$) การแสวงหาแหล่งทรัพยากรในการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.11, SD=0.65$) และการประเมินผล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.96, SD=0.70$) มีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการเรียนรู้แบบนำตนเองของครูประถมศึกษา

การเรียนรู้แบบนำตนเอง	$\bar{X}$	SD	แปลผล
1. การวินิจฉัยความต้องการการเรียนรู้	4.22	0.61	มาก
2. การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้	4.23	0.63	มาก
3. การกำหนดวิธีการเรียนรู้และการเลือกใช้	4.24	0.63	มาก
4. การแสวงหาแหล่งทรัพยากรในการเรียนรู้	4.11	0.65	มาก
5. การประเมินผล	3.96	0.70	ปานกลาง
รวม	4.15	0.65	มาก

3. ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการการเรียนรู้แบบนำตนเองของครูประถมศึกษา พบว่า มีระดับความสัมพันธ์ในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 3 – 4

ตารางที่ 3 ตารางแสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบนำตนเองของครูประถมศึกษา

ปัจจัย	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	X_6	Y
X_1	1.00						
X_2	.564**	1.00					
X_3	.543**	.597**	1.00				
X_4	.384**	.541**	.556**	1.00			
X_5	.460**	.583**	.604**	.512**	1.00		
X_6	.337**	.345**	.210**	.189**	.363**	1.00	
Y	.516**	.513**	.512**	.502**	.635**	.419**	1.00

** $p \leq .01$



จากตารางที่ 3 พบว่า สัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบนำตนเองของครูประถมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเรียงลำดับ ดังนี้ การรับรู้ความสามารถของตนเอง ($r_{5y} = 0.635$) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ($r_{1y} = 0.516$) การเห็นคุณค่าและการยอมรับตนเอง ($r_{2y} = 0.513$) เจตคติ ($r_{3y} = 0.512$) ความมีวินัยในตนเอง ($r_{4y} = 0.502$) และบรรยากาศและสภาพแวดล้อมทางการศึกษา ($r_{6y} = 0.419$)

ตารางที่ 4 ตารางแสดงค่าสมการถดถอยพหุคูณของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้แบบนำตนเองของครูประถมศึกษา

ปัจจัย	b	S.E.b	β	t	Sig.
ค่าคงที่ (b)	.481	.198		2.425	.000
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (x_1)	.190	.048	.191	3.942	.000**
การเห็นคุณค่าและการยอมรับตนเอง (x_2)	.009	.050	.010	.181	.857
เจตคติ (x_3)	.046	.048	.052	.953	.341
ความมีวินัยในตนเอง (x_4)	.166	.044	.180	3.747	.000**
การรับรู้ความสามารถของตนเอง (x_5)	.326	.048	.353	6.778	.000**
บรรยากาศและสภาพแวดล้อมทางการศึกษา (x_6)	.139	.032	.177	4.277	.000**
$R^2 = .519$ $R = .721$					

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้แบบนำตนเองของครูประถมศึกษายุคดิจิทัล โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.721 ส่วนค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) เท่ากับ 0.519 หมายถึง ตัวพยากรณ์ทุกตัวร่วมกันพยากรณ์การเรียนรู้แบบนำตนเองร้อยละ 51.90 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์รายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าอำนาจจำแนกมากที่สุด คือ ปัจจัยการรับรู้ความสามารถของตนเอง (x_5) มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ 0.326 รองลงมา ปัจจัยแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (x_1) มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ 0.190 ปัจจัยความมีวินัยในตนเอง (x_4) มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ 0.166 ปัจจัยบรรยากาศและสภาพแวดล้อมทางการศึกษา (x_6) มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ 0.139 ส่วนปัจจัยเจตคติ (x_3) และปัจจัยการเห็นคุณค่าและการยอมรับตนเอง (x_2) สามารถพยากรณ์การเรียนรู้แบบนำตนเองของครูประถมศึกษายุคดิจิทัลได้ แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบได้ ดังนี้

$$y' = 0.519 + 0.190X_1 + 0.009X_2 + 0.046X_3 + 0.166X_4 + 0.326X_5 + 0.139X_6$$

สามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

$$Z'y = 0.191X_1 + 0.010X_2 + 0.052X_3 + 0.180X_4 + 0.353X_5 + 0.177X_6$$



อภิปรายผล

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้แบบนำตนเองของครูประถมศึกษาในยุคดิจิทัล ผู้วิจัยอภิปรายประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

1. ปัจจัยความมีวินัยในตนเองที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบนำตนเอง ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจากบุคคลนั้นต้องมีวินัยในตนเอง ความมีวินัยในตนเองประกอบด้วยคุณลักษณะความสามารถในการควบคุมตนเองให้สามารถบังคับควบคุมพฤติกรรมส่วนตัวของตนเองให้กระทำการใด ๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้จนบรรลุถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้และต้องอยู่ในกฎระเบียบ แบบแผน ข้อบังคับของสังคม รวมถึงการมีความรับผิดชอบต่อตนเองให้ปฏิบัติตามเป้าหมายหรือความต้องการที่ได้ตั้งไว้ ซึ่งความรับผิดชอบต่อตนเองนี้ เป็นส่วนสำคัญที่นำไปสู่กระบวนการที่สนับสนุนการเรียนรู้แบบนำตนเอง เพราะความรับผิดชอบต่อตนเองเป็นคุณลักษณะของบุคคลที่จะกระตุ้นให้เกิดการตระหนักรู้การตัดสินใจการวางแผน การดำเนินการและการประเมินความก้าวหน้าในการเรียนรู้แบบนำตนเองต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับ มณฑิตา ชมดี (2564) กล่าวว่า ความมีวินัยในตนเอง เป็นความสามารถในการควบคุมตนเองที่จะยับยั้งเป็นตัวของตัวเองให้สามารถบังคับควบคุมพฤติกรรมส่วนตัว รวมทั้งอารมณ์ของตนเองให้กระทำเพื่อให้เกิดการเรียนรู้จนบรรลุถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้ การควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้ประพฤติปฏิบัติให้เป็นไปตามเป้าหมายหรือความต้องการที่ตั้งใจไว้และต้องอยู่ในกฎและระเบียบของสังคม และยังพบว่าปัจจัยบรรยากาศและสภาพแวดล้อมทางการศึกษาส่งผลต่อการเรียนรู้แบบนำตนเองน้อยที่สุด ทั้งนี้เกิดจากด้วยยุคสมัยที่เทคโนโลยีมีความก้าวหน้าการเรียนรู้ของบุคคลสามารถเลือกบรรยากาศสภาพแวดล้อมและแหล่งการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง โดยบุคคลสามารถเข้าถึงข้อมูลในระบบอินเทอร์เน็ตที่เอื้อต่อการเรียนรู้ผ่านทางเว็บไซต์ต่าง ๆ โดยบุคคลสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่และตลอดเวลา สอดคล้องกับ ขจิตา มัชฌิมา และคณะ (25648) กล่าวว่า บรรยากาศและสภาพแวดล้อมทางการศึกษาในมหาวิทยาลัยไม่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง

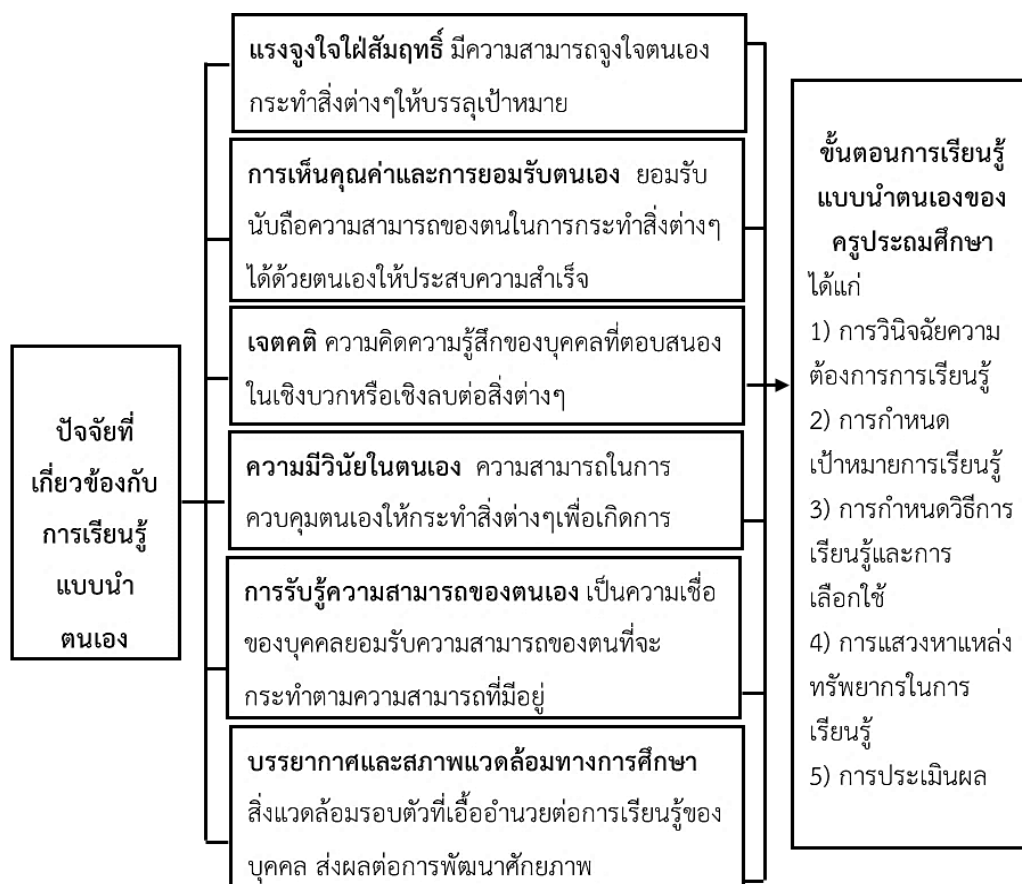
2. การเรียนรู้แบบนำตนเอง ขั้นตอนการกำหนดวิธีการเรียนรู้และการเลือกใช้ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากการที่บุคคลมีความต้องการในการเรียนรู้ จำเป็นต้องเข้าใจตนเองในฐานะผู้เรียนเพื่อที่จะเข้าใจความต้องการของตนเอง และมีส่วนร่วมในกำหนดวิธีการเรียนรู้ของตนเอง และการเลือกใช้วิธีการเรียนรู้ด้วยวิธีใดวิธีหนึ่งหรือหลายวิธีที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ของตนเอง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการเรียนรู้ของตนเอง สอดคล้องกับ ทะเนศ วงศ์นาม (2565) และการเรียนรู้แบบนำตนเอง ขั้นตอนการประเมินผล อยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้เนื่องจากการประเมินการเรียนรู้เป็นขั้นที่บุคคลสรุปและประเมินผลการแก้ไขอุปสรรคของกระบวนการเรียนรู้ของตนเองเน้นการประเมินตามสภาพจริงสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ บุคคลนั้นอาจจะไม่ได้กำหนดวิธีการประเมินผลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เกิดจากตัวบุคคลขาดทักษะการวิเคราะห์ประเมินระดับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมของตนเองได้อย่างตรงไปตรงมาได้ อาจจะต้องให้บุคคลอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลเพื่อนำผลการประเมินออกแบบวิธีการปรับปรุงและพัฒนาเพื่อกำหนดเป้าหมายใหม่ สอดคล้องกับ สนธยา หลักทอง (2562)



3. ปัจจัยที่สามารถพยากรณ์ความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเองของครูประถมศึกษาได้ร้อยละ 51.90 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยปัจจัยที่มีอำนาจพยากรณ์มากที่สุด คือการรับรู้ความสามารถของตนเอง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูที่มีความเชื่อและประเมินความสามารถและทักษะของตนเอง ผู้ที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูงจะตัดสินใจลงมือกระทำการใด ๆ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับ ซลิตาร์ตัน คิตฎุก (2565) กล่าวว่า การประเมินตนเองเกี่ยวกับความสามารถของตนเองว่าตนเองมีความสามารถ หรือมีความเชื่อมั่นที่จะตัดสินใจในการกระทำของตนเองที่เกี่ยวกับการเรียนในระดับใด โดยมีการจัดระบบการปฏิบัติงาน การวางแผนในการปฏิบัติงาน และการกระทำต่าง ๆ ให้บรรลุเป้าหมายได้หรือไม่มากนักน้อยเพียงใด และบรรยากาศและสภาพแวดล้อมทางการศึกษาส่งผลต่อความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเองของครูประถมศึกษา สอดคล้องกับ มณฑิตา ชมดี (2564) พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง คือความมีวินัยในตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ บรรยากาศการเรียนและสภาพทางการศึกษา สำหรับปัจจัยเจตคติและปัจจัยการเห็นคุณค่าและการยอมรับตนเอง สามารถพยากรณ์ความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเองของครูประถมศึกษาในยุคดิจิทัลได้แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เนื่องมาจากการเข้าสู่โลกดิจิทัล การทำงานของแต่ละบุคคลในบริบทของการศึกษา เทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทต่อครูผู้สอนในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนเป็นอย่างมาก ทำให้ครูผู้สอนต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบ เทคนิค และวิธีการสอนเพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น จึงเกิดความกลัวต่อการเปลี่ยนแปลง หากไม่ปรับตัวเข้าสู่โลกดิจิทัลการพัฒนาความรู้ความสามารถก็ไม่สามารถก้าวตามทันเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีความเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา อีกสิ่งหนึ่งที่สำคัญ คือ ทักษะหรือเจตคติ เป็นสิ่งที่ช่วยวิเคราะห์ข้อมูลที่นำมาสู่การตัดสินใจที่จะกระทำการใดสิ่งหนึ่ง ดังนั้น เจตคติจึงเป็นความรู้สึกและความคิดของบุคคล การที่บุคคลจะกระทำการใดเรื่องหนึ่งให้ดีหรือประสบความสำเร็จนั้น ส่วนใหญ่มักมาจากความชอบ ความอยากทำ ถ้าบุคคลนั้นไม่มีเจตคติที่ดีต่อสิ่งนั้นแล้วก็อยากที่จะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับ ธีระ ยอน (2562) พบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองและเจตคติต่อการเรียนไม่สามารถร่วมกันพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ เกิดจากสาเหตุบางประการโดยเฉพาะสภาพและบริบทการจัดการศึกษาที่มีความแตกต่างกัน เช่นเดียวกับปัจจัยการเห็นคุณค่าและการยอมรับตนเอง ถ้าบุคคลที่มีคุณค่าในตนเองสูงสามารถยอมรับและมั่นใจในความสามารถของตนเองว่าสามารถกระทำการต่าง ๆ ได้สำเร็จตามความตั้งใจ หากบุคคลมีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำไม่มีความภาคภูมิใจ ไม่มีแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองก็จะมีผลกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง สอดคล้องกับ มณฑิตา ชมดี (2564) พบว่า บุคคลเมื่อมีการเห็นคุณค่าในตนเองแล้วก็จะมีความเชื่อ มีกำลังใจที่คิดว่าตนสามารถที่จะพัฒนาได้ในทุก ๆ ด้านแต่ยังพบปัญหาด้านความแตกต่างของแต่ละบุคคลตั้งแต่ลักษณะทางกายภาพ ความสามารถ ค่านิยม ตลอดจนสุขภาวะทางจิต รวมถึงสังคมและวัฒนธรรมที่อาศัยอยู่ การเห็นคุณค่าและการยอมรับตนเองจึงส่งผลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง



องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย



แผนภาพที่ 2 แสดงขั้นตอนการเรียนรู้แบบนำตนเอง

จากแผนภาพที่ 2 จะแสดงให้เห็นว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบนำตนเองของครูประถมศึกษายุคดิจิทัล มีทั้งหมด 6 ปัจจัย ได้แก่ 1) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ 2) การเห็นคุณค่าและการยอมรับตนเอง 3) เจตคติต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง 4) ความมีวินัยในตนเอง 5) การรับรู้ความสามารถของตนเอง และ 6) บรรยากาศและสภาพแวดล้อมทางการศึกษา ส่งผลให้ครูเกิดการเรียนรู้แบบนำตนเองตามขั้นตอน ดังนี้ 1) การวินิจฉัยความต้องการการเรียนรู้ 2) การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ 3) การกำหนดวิธีการเรียนรู้และการเลือกใช้ 4) การแสวงหาแหล่งทรัพยากรในการเรียนรู้ และ 5) การประเมินผล

สรุป

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้แบบนำตนเองของครูประถมศึกษายุคดิจิทัล พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบนำตนเองของครูประถมศึกษา อยู่ในระดับมาก โดยทุกปัจจัยส่งผลต่อการเรียนรู้แบบนำตนเองของครูประถมศึกษาทั้งทางตรงและทางอ้อมเนื่องจากครูจำเป็นต้องมี



คุณลักษณะของการเรียนรู้แบบนำตนเองเพื่อพัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอน และพัฒนาหลักสูตรด้วยนวัตกรรมใหม่ ๆ ด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบนำตนเอง จะช่วยแก้ปัญหาสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากการวิจัย พบว่า การเรียนรู้แบบนำตนเองของครูประถมศึกษายุคดิจิทัล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนขั้นตอนการเรียนรู้แบบนำตนเองน้อยที่สุด คือ การประเมินผล ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดควรกำหนดนโยบายสนับสนุนพัฒนา ส่งเสริมครูให้เกิดการเรียนรู้แบบนำตนเอง

1.2 จากการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้แบบนำตนเองของครูประถมศึกษายุคดิจิทัล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้แบบนำตนเองน้อยที่สุด คือ บรรยากาศและสภาพแวดล้อมทางการศึกษา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดควรร่วมมือในการปรับปรุงและพัฒนาบรรยากาศและสภาพแวดล้อมทางการศึกษา เพราะสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่ดีจะสนับสนุนและส่งเสริมครูให้เกิดการเรียนรู้แบบนำตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้แบบนำตนเองของครูประถมศึกษาในยุคดิจิทัล เพื่อที่จะนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสมในโอกาสต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. สืบค้น 9 พฤษภาคม 2566. จาก <https://www.moe.go.th/360policy-and-focus-moe-fiscal-year-2024/> .
- ขจิตา มัชฌิมา, เป๋าไทย วงศ์เหลา, ธนกร สุทธิสนธิ์, และสมพร เทพนิม. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 16(1), 15-30.
- ชลิตารัตน์ คิตถูก. (2565). การศึกษาการรับรู้ความสามารถตนเอง และแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้โครงงานเป็นฐาน (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.



- ทะเนศ วงศ์นาม. (2565). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาการด้วยการเรียนรู้แบบนำตนเองของครูพลศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุขฎฐิบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ธีระ ยอน. (2562). ปัจจัยคัดสรรทางจิตวิทยาที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษา ปีที่ 6 จังหวัดกำแพงธม ราชอาณาจักรกัมพูชา (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มณฑิตา ขมดี. (2564). แนวทางการส่งเสริมความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของพลทหารกองประจำการในหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับชั้นพื้นฐาน (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาอกระบบโรงเรียน). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล. (2564). การเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ (Creative self-directed learning). กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้.
- ศิริชัย กาญจนวาสี, ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์ และดิเรก ศรีสุข. (2555). การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสม สำหรับการวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สนธยา หลักทอง. (2562). การพัฒนาโมเดลการฝึกอบรมแบบผสมผสานตามหลักการนำตนเองเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการรู้ดิจิทัล สำหรับครูในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุขฎฐิบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดปทุมธานี. (2562). แผนพัฒนาการศึกษา (พ.ศ. 2562 -2565) จังหวัดปทุมธานี. สืบค้น 19 มีนาคม 2566. จาก http://www.pathumpeo.com/news-detail_2038_28456.
- Archana Prabu Kumar. et al. (2021). Validation of Internal structure of Self-Directed Learning Readiness Scale among Indian Medical Students using factor analysis and the Structural equation Modelling Approach. Retrieved November 15, 2022. from <https://bmcmmededuc.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12909-021-03035-6>.
- Nurjannah Ramli. (2018). External Factors, Internal Factors and Self-Directed Learning Readiness. *Journal of Education and e-Learning Research*. 5(1), 37–42.
- OECD. (2020). Post-COVID education will use the entire world as a classroom. with self-directed learning (Self-Directed Learning). Retrieved May 9, 2023. from <https://www.eef.or.th/news-21-12-20/>.



ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจของนักท่องเที่ยวชาวไทย
ในการท่องเที่ยวเมืองแห่งวิทยาการอาหาร
FACTORS AFFECTING THAI TOURISTS' INTENTION TO TRAVEL:
THE PHUKET CITY OF GASTRONOMY STUDY

อาทิตยา มณฑล และณัฐรี สมิตร์*

Arthittaya Mondhol and Natnaree Smith*

วิทยาลัยดุสิตธานี

Dusit Thani College

*Corresponding Author E-mail: 2201108531010@dtc.ac.th

Received 20 April 2024; Revised July 8, 2024; Accepted August 21, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) พฤติกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 2) ความชื่นชอบด้านอาหาร 3) ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน และ 4) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการท่องเที่ยวเมืองแห่งวิทยาการอาหาร เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ พื้นที่วิจัย คือ จังหวัดภูเก็ต กลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เคยเดินทางท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต จำนวน 420 คน และใช้วิธีสุ่มตัวอย่างตามสะดวก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา แจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์แบบถดถอย เพื่อทดสอบสมมติฐาน

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 77.38) อายุระหว่าง 28-37 ปี (ร้อยละ 44.28) 1) เห็นด้วยมากที่สุดกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ($\bar{X} = 4.23 \pm 0.582$) 2) เห็นด้วยกับความชื่นชอบด้านอาหาร ($\bar{X} = 3.82 \pm 0.635$) 3) เห็นด้วยกับทัศนคติ ($\bar{X} = 4.04 \pm 0.746$) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ($\bar{X} = 3.86 \pm 0.776$) และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม ($\bar{X} = 3.70 \pm 0.924$) แต่มีระดับความเห็นเฉย ๆ กับความตั้งใจท่องเที่ยวเชิงอาหาร ($\bar{X} = 3.15 \pm 1.049$) และ 4) ปัจจัยด้านพฤติกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไม่ส่งผลต่อความตั้งใจท่องเที่ยวเชิงอาหาร (p-value 0.394) ในขณะที่ปัจจัยด้านความชื่นชอบด้านอาหาร ทัศนคติ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม ส่งผลต่อความตั้งใจท่องเที่ยวเชิงอาหาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value < 0.05) หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ควรให้ความสำคัญกับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความชื่นชอบด้านอาหาร และทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน เพื่อกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวชาวไทยตั้งใจเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงอาหารที่จังหวัดภูเก็ตมากขึ้น



คำสำคัญ: พฤติกรรมการท่องเที่ยว, การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, ความชื่นชอบด้านอาหาร, ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน, การท่องเที่ยวเชิงอาหาร

Abstract

The aim of this study was to investigate four key areas: 1) sustainable tourism behavior, 2) gastronomy affection, 3) the theory of planned behavior, and 4) factors influencing Thai tourists' intentions to travel to a city of gastronomy. The research employed a quantitative methodology and was conducted in Phuket province. Convenience sampling was used to select a sample of 420 Thai tourists who had traveled to Phuket, and data were collected through a questionnaire. The data were analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation, as well as inferential statistics, specifically regression analysis, to test the hypotheses.

The findings revealed that the majority of respondents were female (77.38%) and aged between 28–37 years (44.28%). The results indicated that Thai tourists: 1) strongly agreed with sustainable tourism behavior ($\bar{X} = 4.23 \pm 0.582$), 2) agreed with gastronomy affection ($\bar{X} = 3.82 \pm 0.635$), 3) agreed with attitude ($\bar{X} = 4.04 \pm 0.746$), subjective norm ($\bar{X} = 3.86 \pm 0.776$), and perceived behavioral control ($\bar{X} = 3.70 \pm 0.924$), and 4) sustainable tourism behavior did not significantly affect food tourism intention ($p\text{-value} = 0.394$). However, factors related to gastronomy affection, attitude, subjective norm, and perceived behavioral control were statistically significant ($p\text{-value} < 0.05$). Based on these findings, it is recommended that both the government and private sector should prioritize activities related to gastronomy affection and the theory of planned behavior to encourage Thai tourists to engage in gastronomy tourism in Phuket.

Keywords: Sustainable Behavior, Sustainable Tourism, Gastronomy Affection, Theory of Planned Behavior, Gastronomy Tourism

บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทย เป็นตัวแปรสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ ข้อมูลจากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ย้อนหลัง 10 ปี (พ.ศ. 2556-2565) ระบุว่ารายได้จากผู้เยี่ยมเยือนเป็นจำนวนเงินสูงถึง 2.728 ล้านล้านบาทในปี พ.ศ. 2562 โดยเมื่อพิจารณารายได้ที่เกิดขึ้น



แบบรายจังหวัด พบว่าจังหวัดภูเก็ตเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพสูงที่สามารถสร้างรายได้จากผู้เยี่ยมเยือนได้มากเป็นอันดับ 2 รองจากกรุงเทพมหานคร (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2566)

จังหวัดภูเก็ตได้รับการยกย่องจากองค์การเพื่อการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization: UNESCO หรือ ยูเนสโก) ให้เป็นเมืองสร้างสรรค์ด้านวิทยาการอาหาร (City of Gastronomy) ในปี พ.ศ. 2558 โดยแผนพัฒนาจังหวัดภูเก็ต พ.ศ. 2566-2570 มีความพยายามในการต่อยอดสร้างมูลค่าเพิ่มจากการเป็นเมืองสร้างสรรค์ทางอาหารของโลก ซึ่งแผนแม่บทเสาหลักทางเศรษฐกิจของจังหวัดภูเก็ต เสาที่ 1 เรื่อง Gastronomy City ได้วิเคราะห์ปัจจัย และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อโครงการฯ พบว่าจังหวัดภูเก็ตมีโอกาสที่ดีหลายประการ แต่ยังพบประเด็นที่จำเป็นต้องพัฒนาเพื่อที่จะผลักดันให้ภูเก็ตก้าวสู่เมืองสร้างสรรค์ด้านวิทยาการอาหารฯ อย่างแข็งแกร่งมากขึ้น เช่น ยังขาดการสื่อสารให้เข้าใจตรงกันอย่างแพร่หลายไปสู่ภาคส่วนต่าง ๆ การผลิตอาหารพื้นเมืองที่เป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดภูเก็ต ขาดการถ่ายทอด และสืบสานไปสู่คนรุ่นหลัง เป็นต้น (สำนักงานจังหวัดภูเก็ต กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด, 2566)

จากปัจจัยตามแผนแม่บทเสาหลักทางเศรษฐกิจของจังหวัดภูเก็ตที่ระบุถึงปัญหาดังกล่าวนั้น ในมุมมองของความตั้งใจมาท่องเที่ยวเชิงอาหารที่จังหวัดภูเก็ตของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวไทย ก็ยังมีข้อจำกัด ผู้วิจัยมีความต้องการที่จะทำการวิจัยเชิงปริมาณเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความตั้งใจของนักท่องเที่ยวชาวไทย ในการท่องเที่ยวเมืองแห่งวิทยาการอาหาร” เพื่อศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ความชื่นชอบด้านอาหาร และทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน ที่มีผลต่อความตั้งใจท่องเที่ยวเชิงอาหารที่จังหวัดภูเก็ตของนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลที่ได้จากการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาหารได้อย่างตรงจุด และส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงอาหารอย่างยั่งยืนในประเทศไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของนักท่องเที่ยวชาวไทย
2. เพื่อศึกษาความชื่นชอบด้านอาหารของนักท่องเที่ยวชาวไทย
3. เพื่อศึกษาทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนของนักท่องเที่ยวชาวไทย
4. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความตั้งใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการท่องเที่ยวเมืองแห่งวิทยาการอาหาร



การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism)

สภาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโลก (Global Sustainable Tourism Council (GSTC), 2022) ได้นิยามไว้ว่า เป็นแนวทางปฏิบัติที่ยั่งยืนของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และความตั้งใจที่จะรับรู้ผลทั้งหมดของการท่องเที่ยว เพื่อลดผลเชิงลบให้มากที่สุด โดยองค์การอนามัยโลกแห่งสหประชาชาติ (United Nations World Tourism Organization (UNWTO), 2023) ได้แนะนำแนวปฏิบัติที่ช่วยส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) สำหรับนักท่องเที่ยว เช่น การหลีกเลี่ยงการทิ้งขว้างอาหารปริมาณมาก ๆ การเผยแพร่โครงการเพื่อสังคมที่น่าสนใจ การเรียนรู้ภาษาท้องถิ่นเพื่อเชื่อมต่อกับคนในชุมชน การให้ความสำคัญกับการเข้าพักในสถานที่หรือผู้ให้บริการที่มีแนวทางปฏิบัติที่ยั่งยืน การใช้สำเนาเอกสารดิจิทัลแทนกระดาษ และการส่งเสริมหลักจริยธรรมสากลสำหรับการท่องเที่ยว พฤติกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนี้เป็นหนึ่งในปัจจัยที่เชื่อว่ามีแนวโน้มทำให้การท่องเที่ยวเชิงอาหารได้รับความนิยมมากขึ้นในอนาคต เพราะนักท่องเที่ยวมีโอกาสในการสัมผัสวิถีชีวิตท้องถิ่น ทำให้อาหารในท้องถิ่นกลายเป็นจุดดึงดูดที่สำคัญให้นักท่องเที่ยวมาในพื้นที่ (โตมร สุขปรีชา, 2560 อ้างถึงใน วรรณภา อุดมผล, 2565) การวิจัยนี้จึงได้รวมปัจจัยด้านพฤติกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นหนึ่งในตัวแปรอิสระว่าการมีพฤติกรรมดังกล่าวจะส่งผลให้เกิดความชื่นชอบด้านอาหารหรือไม่ และส่งผลให้เกิดความตั้งใจในการท่องเที่ยวเชิงอาหารหรือไม่

แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอาหาร (Gastronomy Tourism)

การท่องเที่ยวเชิงอาหาร เป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมรูปแบบหนึ่งที่มุ่งส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวมีโอกาสเรียนรู้และสัมผัสกับวัฒนธรรมอาหารของแต่ละท้องถิ่น นอกจากนี้ยังสนับสนุนให้คนในท้องถิ่นรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและประเพณีของตนเอง (เบญจมาภรณ์ ชำนาญญา, 2561) สอดคล้องกับ Swarbrooke และ Horner (2007 อ้างถึงใน Leong et al., 2017) ซึ่งระบุว่า นักท่องเที่ยวมีความชื่นชอบ และความสนใจที่แตกต่างกันในการลองชิมอาหารที่ไม่คุ้นเคยขณะเดินทางท่องเที่ยว Rousta และ Jamshidi (2020 อ้างถึงใน Syntiadewi et al., 2022) ได้สรุปว่า นักท่องเที่ยวเชิงอาหารมีทัศนคติที่ดี และให้ความสนใจบริโภคผลิตภัณฑ์อาหารท้องถิ่นหรือแบบดั้งเดิม หากผลิตภัณฑ์นั้นสามารถให้คุณค่าในห้าด้าน ได้แก่ รสชาติ และคุณภาพ สุขภาพ ความปลอดภัย และสุขอนามัย ราคา และเกียรตินิยมศักดิ์ศรี

จากแนวคิดเหล่านี้ สรุปได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงอาหารมีความเกี่ยวข้องกับสี่ประเด็นสำคัญ ได้แก่ การมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับอาหาร เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการทำอาหาร และการชิมอาหาร ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับอาหาร เช่น การเรียนรู้เกี่ยวกับวัตถุดิบ และวิธีการทำอาหารพื้นเมือง ประสบการณ์ในอดีตที่เกี่ยวข้องกับอาหาร เช่น ประสบการณ์ก่อนหน้านี้ในการบริโภคอาหารพื้นเมือง และค่านิยมการบริโภคอาหารพื้นเมือง เช่น การให้ความสำคัญ และคุณค่าต่อการบริโภคอาหารท้องถิ่น



การวิจัยนี้ได้รวมปัจจัยด้านความชื่นชอบด้านอาหารเป็นหนึ่งในตัวแปรอิสระ เพื่อตรวจสอบว่าการมีคุณลักษณะดังกล่าวจะส่งผลให้เกิดความตั้งใจในการท่องเที่ยวเชิงอาหารหรือไม่ ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ที่สำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาหารในอนาคต

แนวคิด และทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior: TPB)

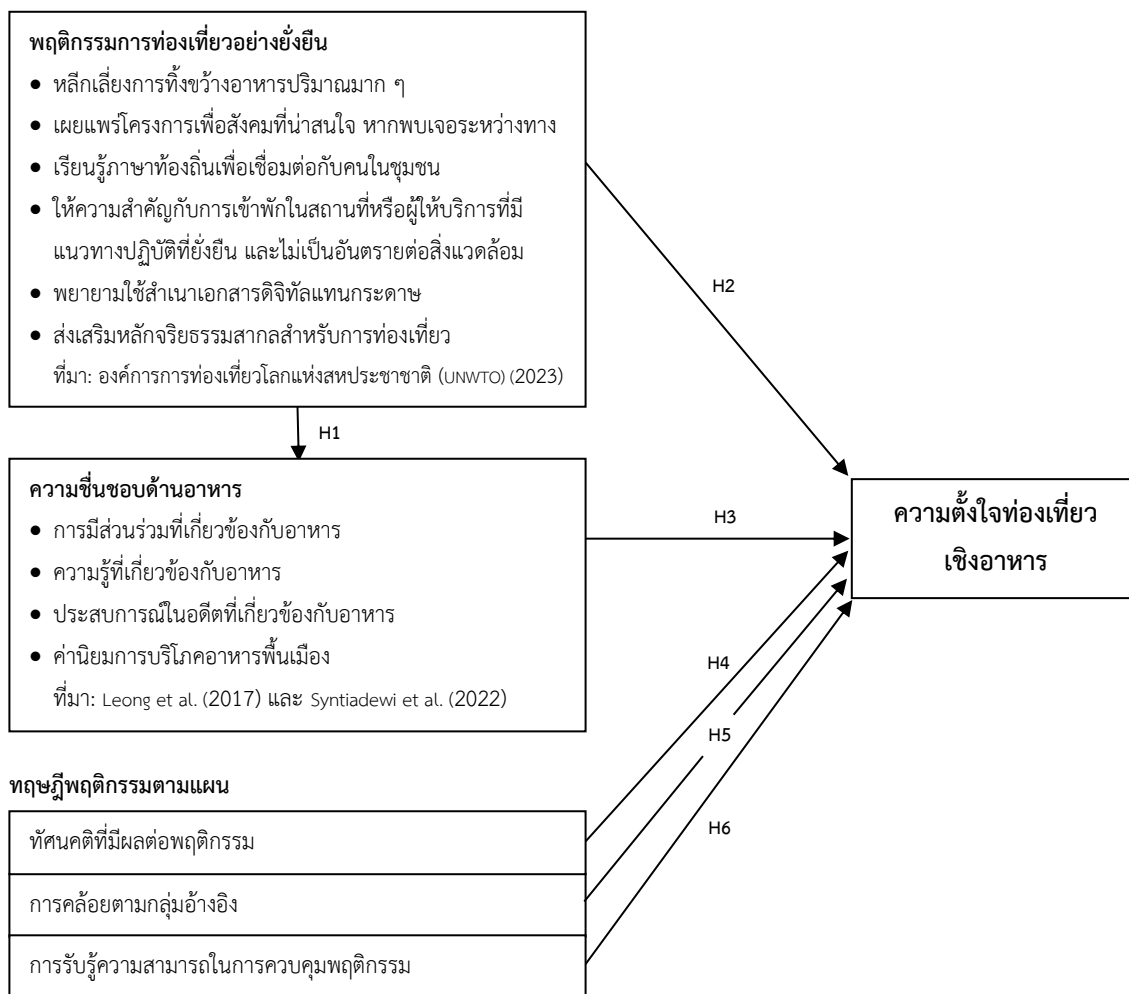
ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior: TPB) (Fishbein & Ajzen, 1975 อ้างถึงใน Ryan & Carr, 2010) เป็นทฤษฎีที่พัฒนามาจากทฤษฎีการกระทำที่มีเหตุผล (Theory of Reasoned Action: TRA) โดยมีพื้นฐานอยู่บนสมมติฐานที่ว่าแต่ละบุคคลทำการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลเพื่อมีส่วนร่วมในพฤติกรรมเฉพาะ โดยการประเมินข้อมูลที่มีอยู่ ทฤษฎีนี้ชี้ให้เห็นว่าประสิทธิภาพของพฤติกรรมถูกกำหนดโดยความตั้งใจของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมในพฤติกรรมนั้น และการรับรู้ว่าการกระทำนั้นอยู่ภายใต้การควบคุมของตนเอง ในปี ค.ศ. 1991 Ajzen ได้เพิ่มองค์ประกอบการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (Perceived Behavioral Control: PBC) เข้าไปในทฤษฎีเพื่ออธิบายว่าการรับรู้การควบคุมมีอิทธิพลต่อความตั้งใจและการแสดงออกของพฤติกรรมอย่างไร เนื่องจากพฤติกรรมของบุคคลแตกต่างกันไปตามการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม ดังนั้นในการวิจัยนี้จึงได้รวมปัจจัยจากทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนเป็นหนึ่งในตัวแปรอิสระ เพื่อวิเคราะห์ว่าคุณลักษณะเหล่านี้จะส่งผลให้เกิดความตั้งใจในการท่องเที่ยวเชิงอาหารหรือไม่

เมืองแห่งวิทยาการอาหาร (City of Gastronomy)

โครงการเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโกก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2547 เพื่อส่งเสริมความร่วมมือและพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาอย่างยั่งยืนของเมืองต่าง ๆ โดยมุ่งเน้นการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ โครงการนี้แบ่งออกเป็น 7 ประเภท ได้แก่ เมืองแห่งวรรณกรรม (City of Literature), เมืองแห่งภาพยนตร์ (City of Film), เมืองแห่งดนตรี (City of Music), เมืองแห่งหัตถกรรมและศิลปะท้องถิ่น (City of Crafts and Folk Arts), เมืองแห่งการออกแบบ (City of Design), เมืองแห่งศิลปะสื่อประชาสัมพันธ์ (City of Media Art), และเมืองแห่งวิทยาการอาหาร (City of Gastronomy) ในปี พ.ศ. 2558 จังหวัดภูเก็ตได้รับการยกย่องให้เป็นเมืองสร้างสรรค์ด้านวิทยาการอาหาร ซึ่งทำให้จังหวัดภูเก็ตกลายเป็นจังหวัดแรกของประเทศไทย เมืองแรกของกลุ่มประเทศอาเซียน และเป็นหนึ่งใน 50 เมืองทั่วโลกที่ได้รับการยกย่องในประเภทนี้ (UNESCO Creative Cities Network, 2023)

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิด/ทฤษฎีของพฤติกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ความชื่นชอบด้านอาหาร และทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน โดยมีรายละเอียดดังนี้



ที่มา: Ajzen I. (1991) (อ้างถึงใน Hamid M.A. & Isa S. M., 2015)

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เคยเดินทางท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต จำนวน 2,308,266 ราย (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2566) กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวที่เคยท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต จำนวน 420 คน โดยใช้สูตรการคำนวณของ Yamane (1973 อ้างถึงใน Chirawatkul, 2019) กำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างตามความสะดวก (Convenience Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย คือ แบบสอบถาม ประกอบด้วย แบบสอบถามปลายปิด (Closed-End Questionnaire) ในส่วนที่ 1-5 เพื่อสอบถามข้อมูลทั่วไป พฤติกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ความชื่นชอบด้านอาหาร ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน และความตั้งใจท่องเที่ยวเชิงอาหารที่จังหวัดภูเก็ตของนักท่องเที่ยวชาวไทย และแบบสอบถามปลายเปิด (Opened-End Questionnaire) ในส่วนที่



6 เกี่ยวกับข้อเสนออื่น ๆ ที่ส่งผลต่อความตั้งใจของนักท่องเที่ยวชาวไทย ในการท่องเที่ยวเมืองแห่งวิทยาการอาหาร

3. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ได้ดำเนินการโดยเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ทำการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยผลการประเมินค่า IOC อยู่ในช่วง 0.67-1.00 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องที่ระหว่างคำถามและวัตถุประสงค์ของการวิจัย หลังจากนั้นได้ดำเนินการทดลองใช้เครื่องมือวิจัย (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างหลัก คือ นักศึกษาปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา จำนวน 30 คน เพื่อทดสอบความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ ผลการทดลองใช้พบว่าค่าความน่าเชื่อถือของตัวแปรต่าง ๆ มีค่าดังนี้ ตัวแปรพฤติกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ค่าเท่ากับ 0.934 ตัวแปรความชื่นชอบด้านอาหาร ค่าเท่ากับ 0.927 ตัวแปรทัศนคติ ค่าเท่ากับ 0.793 ตัวแปรการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ค่าเท่ากับ 0.835 ตัวแปรการรับรู้การควบคุมพฤติกรรม ค่าเท่ากับ 0.903 ตัวแปรความตั้งใจท่องเที่ยว ค่าเท่ากับ 0.812 ผลการทดสอบเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าเครื่องมือวิจัยมีความน่าเชื่อถือและสามารถใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยส่งแบบสอบถามออนไลน์ผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 420 คน ในเดือนมกราคม ถึง เดือนมีนาคม พ.ศ. 2567

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวที่เคยท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต โดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และอธิบายข้อมูลด้านพฤติกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ความชื่นชอบด้านอาหาร และทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนกับความตั้งใจในการท่องเที่ยวเชิงอาหาร โดยใช้มาตรวัดลิเคิร์ต (Likert Scale) (Dimitrieska, V. (2022) ด้วยระดับความคิดเห็น 5 ระดับ คือ 5 คะแนน หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด 4 คะแนน หมายถึง เห็นด้วย 3 คะแนน หมายถึง เฉย ๆ 2 คะแนน หมายถึง ไม่เห็นด้วย และ 1 คะแนน หมายถึง ไม่เห็นด้วยมากที่สุด จากนั้น แปลผลคะแนนและแบ่งช่วงระดับคะแนนโดยใช้คะแนนเฉลี่ยจากข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาซึ่ง หาความกว้างของอันตรภาคชั้นได้ดังนี้ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2553) ค่าเฉลี่ย 1.00–1.80 แสดงว่า ไม่เห็นด้วยมากที่สุด 1.81–2.60 แสดงว่า ไม่เห็นด้วย 2.61–3.40 แสดงว่า เฉย ๆ 3.41–4.20 แสดงว่า เห็นด้วย และ 4.21–5.00 แสดงว่า เห็นด้วยมากที่สุด

5.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inference Statistics) ได้แก่ การวิเคราะห์แบบถดถอยเชิงเส้น (Linear Regression Analysis) เพื่อหาอิทธิพลของปัจจัยด้านพฤติกรรมความยั่งยืนที่ส่งผลต่อความชื่นชอบด้านอาหาร (H1) และการวิเคราะห์แบบถดถอยเชิงเส้นพหุ (Multiple Linear Regression Analysis) เพื่อหาอิทธิพลของปัจจัยด้านพฤติกรรมความยั่งยืน (H2), ความชื่นชอบด้านอาหาร (H3),



ทัศนคติ (H4), การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (H5) และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (H6) ที่ส่งผลต่อความตั้งใจท่องเที่ยวท่องเที่ยวเชิงอาหารที่จังหวัดภูเก็ตของนักท่องเที่ยวชาวไทย

ผลการวิจัย

ข้อมูลจากแบบสอบถามจากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เคยเดินทางท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต จำนวน 420 คน ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้ผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวไทย

ข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวไทย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	83	19.76
หญิง	325	77.38
ไม่ระบุ	12	2.86
รวม	420	100.00
อายุ		
18-27 ปี	69	16.43
28-37 ปี	186	44.28
38-47 ปี	91	21.67
48-57 ปี	31	7.38
58 ปีขึ้นไป	43	10.24
รวม	420	100.00
ระดับการศึกษา		
น้อยกว่าปริญญาตรี	26	6.19
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	235	55.95
ปริญญาโทหรือเทียบเท่า	144	34.29
ปริญญาเอก	15	3.57
รวม	420	100.00
สถานภาพ		
โสด	277	65.95
สมรส	132	31.43
หย่าร้าง	10	2.38
อื่น ๆ เช่น หม้าย	1	0.24
รวม	420	100.00



ข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวไทย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อาชีพ		
นักเรียน/นักศึกษา	43	10.24
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	66	15.71
พนักงานบริษัทเอกชน	216	51.43
ธุรกิจส่วนตัว/อาชีพอิสระ	83	19.76
อื่น ๆ เช่น เกษียณ แม่บ้าน	12	2.86
รวม	420	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เคยเดินทางท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 77.40) และอายุระหว่าง 28-37 ปี (ร้อยละ 44.30)

ตารางที่ 2 พฤติกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของนักท่องเที่ยวชาวไทย

พฤติกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	$\bar{x}$	SD	ระดับความเห็น
หลีกเลี่ยงการทิ้งขว้างอาหารปริมาณมาก ๆ โดยพยายามสั่งหรือซื้ออาหารตามปริมาณที่สามารถรับประทานได้หมด	4.59	0.759	เห็นด้วยมากที่สุด
เผยแพร่โครงการเพื่อสังคมที่น่าสนใจ หากพบเจอระหว่างทาง	3.85	1.091	เห็นด้วย
ท่องเที่ยวภูเก็ต เพื่อให้ผู้คนได้ทราบ และเรียนรู้ด้วย			
เรียนรู้ภาษาท้องถิ่นภูเก็ตเพื่อเชื่อมต่อกับคนในชุมชนได้อย่างมีความหมายมากขึ้น	3.60	1.065	เห็นด้วย
ให้ความสำคัญกับการเข้าพักในสถานที่หรือผู้ให้บริการที่มีแนวทางปฏิบัติที่ยั่งยืน และไม่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม	4.27	0.847	เห็นด้วยมากที่สุด
พยายามใช้สำเนาเอกสารดิจิทัลแทนกระดาษ เช่น ตัวเครื่องบิน	4.49	0.783	เห็นด้วยมากที่สุด
เอกสารจองโรงแรมที่พัก เป็นต้น			
ส่งเสริมหลักจริยธรรมสากลสำหรับการท่องเที่ยว เช่น ไม่ทำกิจกรรมที่ขัดต่อขนบธรรมเนียมของประชาชนในท้องถิ่น	4.56	0.721	เห็นด้วยมากที่สุด
พฤติกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยรวม	4.23	0.582	เห็นด้วยมากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ในภาพรวม นักท่องเที่ยวชาวไทยเห็นด้วยมากที่สุดกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ($\bar{x} = 4.23$, $SD = 0.582$) โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน 3 อันดับแรกที่มีระดับความเห็นสูงสุด ได้แก่ การหลีกเลี่ยงการทิ้งขว้างอาหารปริมาณมาก ๆ การส่งเสริมหลักจริยธรรมสากลสำหรับการท่องเที่ยว และการพยายามใช้สำเนาเอกสารดิจิทัลแทนกระดาษ



ตารางที่ 3 ความชื่นชอบด้านอาหารของนักท่องเที่ยวชาวไทย

ความชื่นชอบด้านอาหาร	$\bar{x}$	SD	ระดับความเห็น
การมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับอาหาร	4.28	0.643	เห็นด้วยมากที่สุด
ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับอาหาร	3.14	1.057	เฉย ๆ
ประสบการณ์ในอดีตที่เกี่ยวข้องกับอาหาร	3.96	0.772	เห็นด้วย
ค่านิยมการบริโภคอาหารพื้นเมือง	3.92	0.701	เห็นด้วย
ความชื่นชอบด้านอาหารโดยรวม	3.82	0.635	เห็นด้วย

จากตารางที่ 3 พบว่า ในภาพรวม นักท่องเที่ยวชาวไทยเห็นด้วยกับความชื่นชอบด้านอาหาร ($\bar{x} = 3.82$, $SD = 0.635$) โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน 3 อันดับแรกที่มีระดับความเห็นสูงที่สุด ได้แก่ การมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับอาหาร ประสบการณ์ในอดีตที่เกี่ยวข้องกับอาหาร และค่านิยมการบริโภคอาหารพื้นเมือง ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนของนักท่องเที่ยวชาวไทย

ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน	$\bar{x}$	SD	ระดับความเห็น
ทัศนคติ	4.04	0.746	เห็นด้วย
การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง	3.86	0.776	เห็นด้วย
การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม	3.70	0.924	เห็นด้วย
ความตั้งใจท่องเที่ยวเชิงอาหารที่จังหวัดภูเก็ต	3.15	1.049	เฉย ๆ

จากตารางที่ 4 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยเห็นด้วยกับทัศนคติที่มีผลต่อความตั้งใจ ($\bar{x} = 4.04$ และ $SD = 0.746$) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ($\bar{x} = 3.86$ และ $SD = 0.776$) และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเอง ($\bar{x} = 3.70$ และ $SD = 0.924$) ตามลำดับ ในขณะที่ความตั้งใจท่องเที่ยวเชิงอาหารที่จังหวัดภูเก็ต นักท่องเที่ยวมีระดับความเห็นเฉย ๆ ($\bar{x} = 3.15$ และ $SD = 1.049$)

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์แบบถดถอยเชิงเส้น (Linear Regression Analysis) ของปัจจัยด้านพฤติกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่มีผลต่อความชื่นชอบด้านอาหารของนักท่องเที่ยวชาวไทย (H1)

ตัวแปรต้น	B	SE	β	t	p-value
ค่าคงที่	2.035	0.210		9.700	0.000**
พฤติกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	0.423	0.049	0.388	8.911	0.000**
$R^2 = 0.151$, $AdjR^2 = 0.149$					



จากตารางที่ 5 พบว่า พฤติกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนส่งผลต่อความชื่นชอบด้านอาหาร ($\beta = 0.388$, $p\text{-value} = 0.000^{**}$) ของนักท่องเที่ยวชาวไทย

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์แบบถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) ของปัจจัยด้าน พฤติกรรมความยั่งยืน (H2), ความชื่นชอบด้านอาหาร (H3), ทักษะ (H4), การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (H5) และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (H6) ที่ส่งผลต่อ ความตั้งใจท่องเที่ยวท่องเที่ยวเชิงอาหารที่จังหวัดภูเก็ตของนักท่องเที่ยวชาวไทย

ตัวแปรต้น	B	SE	β	t	p-value
ค่าคงที่	-1.304	0.327		-3.984	0.000 ^{**}
พฤติกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	0.064	0.075	0.036	0.853	0.394
ความชื่นชอบด้านอาหาร	0.186	0.081	0.113	2.296	0.022 [*]
ทักษะ	0.148	0.071	0.105	2.095	0.037 [*]
การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง	0.331	0.065	0.245	5.113	0.000 ^{**}
การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม	0.431	0.046	0.380	9.357	0.000 ^{**}
$R^2 = 0.423$, $Adj\ R^2 = 0.416$					

จากตารางที่ 6 พบว่า พฤติกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ($\beta = 0.036$) ไม่ส่งผลต่อความตั้งใจท่องเที่ยวเชิงอาหารที่จังหวัดภูเก็ตของนักท่องเที่ยวชาวไทย ($p\text{-value} = 0.394$) ในขณะที่ ความชื่นชอบด้านอาหาร ($\beta = 0.113$), ทักษะ ($\beta = 0.105$), การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ($\beta = 0.245$) และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม ($\beta = 0.380$) ส่งผลต่อความตั้งใจท่องเที่ยวเชิงอาหารที่จังหวัดภูเก็ตของนักท่องเที่ยวชาวไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.022^{*}$, 0.037^{*} , 0.000^{**} และ 0.000^{**} ตามลำดับ)

อภิปรายผล

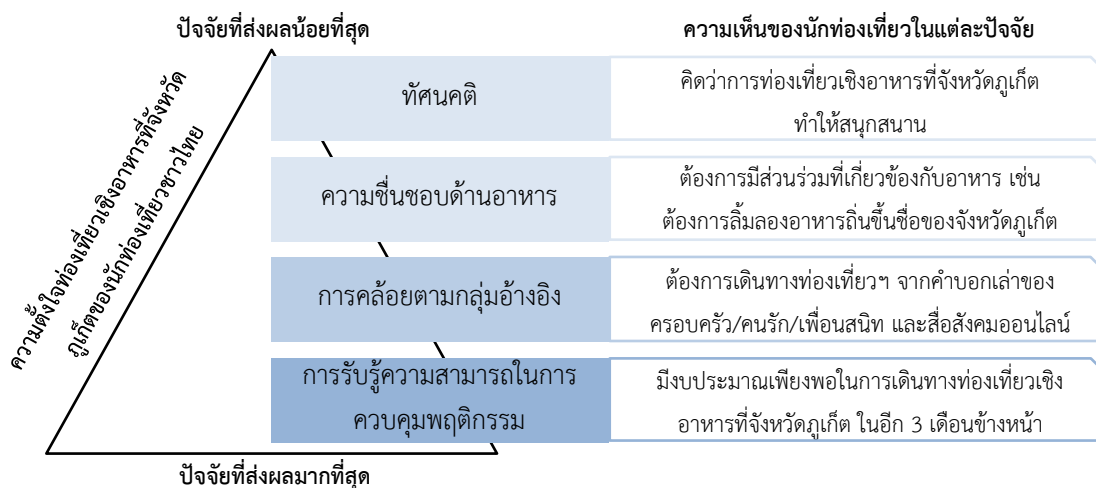
การวิจัยพบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่มีความเห็นด้วยมากที่สุดกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งอาจเป็นผลจากการตื่นตัวของคนยุคใหม่ที่ได้รับการสนับสนุนและผลักดันจาก กระแสสังคม สอดคล้องกับ ชุติวรรณ ปรานีธรรม (2560) ได้สรุปว่าแรงบันดาลใจที่เกิดจากบุคคล ตัวอย่างที่ดี เหตุการณ์ และ สิ่งแวดล้อมที่ประสบ และการรับรู้ผ่านสื่อต่าง ๆ มีบทบาทสำคัญในการ สร้างจิตสำนึกและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวชาวไทยยังมีความชื่นชอบด้านอาหารเป็นอย่างมาก ซึ่งเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ อาหาร ประสบการณ์ในอดีต และค่านิยมการบริโภคอาหารพื้นเมือง ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ พิชญ์สินี บุญญานพวงศ์ และปิยะลักษณ์ พุทธวงศ์ (2564) พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่ เดินทางท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ มีความสนใจในการชิมอาหารพื้นเมือง และการเรียนรู้การทำอาหาร



เช่น การชิม เทศกาลอาหาร การสอน การสาธิต และเส้นทางท่องเที่ยวอาหาร เป็นต้น โดยกิจกรรมเหล่านี้สร้างความพึงพอใจสูงมากให้กับนักท่องเที่ยว

ในทางทศนคติ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม นักท่องเที่ยวชาวไทยแสดงความเห็นด้วยอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับ Kilipiri et al. (2023) ที่กล่าวว่า Instagram และผู้มีอิทธิพลในสื่อสังคมออนไลน์มีบทบาทสำคัญในการสร้างทัศนคติเชิงบวกต่อจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การใช้ข้อมูลเชิงพื้นที่โดยผู้มีอิทธิพลยังช่วยเสริมสร้างความตั้งใจในการเลือกจุดหมายปลายทาง การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนส่งผลต่อความชื่นชอบด้านอาหาร แต่ไม่ส่งผลต่อความตั้งใจท่องเที่ยวเชิงอาหารที่จังหวัดภูเก็ต อย่างไรก็ตาม ความชื่นชอบด้านอาหาร ทัศนคติ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมมีผลต่อความตั้งใจในการท่องเที่ยวเชิงอาหาร สอดคล้องกับ สุพัฒนา เตโชชลาลย์ (2561) พบว่า ความชื่นชอบด้านอาหารมีความสัมพันธ์กับการบริโภคอาหารริมทาง และทัศนคติที่มีต่อพฤติกรรมเป็นตัวแปรคั่นกลางที่สำคัญ

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย



แผนภาพที่ 2 ผังโมเดลของปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจท่องเที่ยวเชิงอาหารที่จังหวัดภูเก็ตของนักท่องเที่ยวชาวไทย

จากแผนภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจท่องเที่ยวเชิงอาหารที่จังหวัดภูเก็ตของนักท่องเที่ยวชาวไทยเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ (1) การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม ความตระหนักรู้ของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับงบประมาณและการจัดการเวลาในการท่องเที่ยว (2) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง บุคคลใกล้ชิดและสื่อสังคมออนไลน์มีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นความต้องการเดินทางไปท่องเที่ยวเชิงอาหาร (3) ความชื่นชอบด้านอาหาร นักท่องเที่ยวมีความต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับอาหาร เช่น การชิมอาหารพื้นเมือง การเรียนทำอาหาร และการเข้าร่วมเทศกาลอาหาร เป็นต้น และ (4) ทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวเชิงอาหาร นักท่องเที่ยวมีความเชื่อว่าการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่จังหวัดภูเก็ตจะทำให้เกิดความสุข สนุกสนาน และได้รับประสบการณ์ที่ดี



สรุป

บทความนี้นำเสนอข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการเดินทางท่องเที่ยวเชิงอาหารในจังหวัดภูเก็ต จากการวิจัยพบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยมีความเห็นด้วยมากที่สุดกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน แต่ปัจจัยนี้ไม่ส่งผลต่อความตั้งใจในการท่องเที่ยวเชิงอาหารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในทางกลับกัน ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความชื่นชอบด้านอาหาร ทัศนคติ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความตั้งใจในการท่องเที่ยวเชิงอาหาร ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงอาหารในจังหวัดภูเก็ตควรจัดทำนโยบาย และแผนปฏิบัติการเพื่อส่งเสริมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความชื่นชอบด้านอาหาร การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และการใช้บุคคลที่มีชื่อเสียง เพื่อกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวชาวไทยมีความตั้งใจในการเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงอาหารในจังหวัดภูเก็ตมากขึ้น การดำเนินการดังกล่าวจะช่วยพัฒนาภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยวเชิงอาหารและสร้างแรงจูงใจให้กับนักท่องเที่ยว โดยสรุป การวิจัยนี้ได้เผยถึงความสำคัญของปัจจัยด้านความชื่นชอบด้านอาหารและการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมที่มีผลต่อความตั้งใจในการท่องเที่ยวเชิงอาหาร ซึ่งเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์สำหรับการวางแผน และพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาหารในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 หน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชนควรพัฒนารายละเอียดของกิจกรรมที่เพิ่มประสบการณ์ให้นักท่องเที่ยว เช่น จัดชั้นเรียนทำอาหารพื้นเมืองภูเก็ต เพื่อให้ผู้เข้าร่วมได้เรียนรู้และทดลองทำอาหารแบบดั้งเดิม จัดการอบรมผู้ให้บริการร้านอาหารเพื่อมอบประสบการณ์ที่ดีเยี่ยมให้นักท่องเที่ยว และการเรียนรู้วัตถุดิบหายากหรือมีราคาสูงในภูเก็ต เพื่อสร้างความรู้ และความสนใจในวัตถุดิบท้องถิ่น

1.2 หน่วยงานภาครัฐ เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต ควรมีการดำเนินการยกระดับคุณภาพสินค้าและบริการ รวมถึงความปลอดภัยในการท่องเที่ยว เพิ่มการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอาหาร จัดโปรแกรมท่องเที่ยวเกี่ยวกับอาหารที่ครบวงจร และมีคุณภาพ ควบคุมคุณภาพ และราคาของสินค้าและบริการให้สมเหตุสมผล เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงการท่องเที่ยวเชิงอาหารได้ง่าย และสะดวกยิ่งขึ้น

1.3 หน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชน เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานภูเก็ต หรือสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดภูเก็ต และผู้ประกอบการ ควรกำหนดนโยบายและแผนปฏิบัติการที่ชัดเจนในการสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงอาหาร สนับสนุนกิจกรรมที่เพิ่มการรับรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอาหารผ่านสื่อสังคมออนไลน์และบุคคลที่มีชื่อเสียง เพื่อกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวชาวไทยเกิดความตั้งใจในการเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงอาหารในจังหวัดภูเก็ตมากขึ้น



2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการเพิ่มการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่เคยเดินทางท่องเที่ยว และกลุ่มตัวอย่างที่กำลังเดินทางท่องเที่ยวที่จังหวัดภูเก็ต เพื่อเปรียบเทียบประสบการณ์ในอดีต และปัจจุบัน

2.2 ควรขยายกลุ่มตัวอย่างไปยังนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและสามารถใช้ในการเตรียมความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ รวมถึงส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่นให้มีความเจริญเติบโตมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2566). สถิตินักท่องเที่ยวภายในประเทศ Q1-Q4 ปี 2565 (ภาคใต้). สืบค้น 2 กันยายน 2566. จาก <https://www.mots.go.th/news/category/411>.
- ชูลีวรรณ ปราณีธรรม. (2560). แรบบันดาลใจในการมีจิตสาธารณะเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. *วารสารปัญญาภิวัฒน์*, 9(1), 254-264.
- เบญจมาภรณ์ ชำนาญฉา. (2561). การท่องเที่ยวเชิงอาหาร: ศักยภาพและความสำเร็จของประเทศ ไทย. *วารสารสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี*, 24(1), 103-116.
- พิชญ์สินี บุญญานพวงศ์ และปิยะลักษณ์ พุทธวงศ์. (2564). พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาหารและความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในจังหวัดเชียงใหม่. *วารสารเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้*, 1(1), 37-47.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2553). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 11) กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น
- วรรณภา อุดมผล. (2565). การศึกษาระดับศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงอาหารของชุมชนท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ภาคตะวันออก. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุพัฒนา เตชะลาถัย. (2561). พฤติกรรมการบริโภคอาหารริมทางของนักท่องเที่ยว[ปริญญาานิพนธ์ปริญญาโท]. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานจังหวัดภูเก็ต กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด. (2566). แผนพัฒนาจังหวัดภูเก็ต (ปี พ.ศ. 2566-2570). ภูเก็ต: สำนักงานจังหวัดภูเก็ต.
- Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational behavior and human decision processes*, 50(2), 179-211.
- Chirawatkul, A. (2019). Misuse of Yamane's Table for Sample Size Calculation. *Journal of Health Science of Thailand*, 28(1), S3-S4.



- Dimitrieska, V. (2022). Language Teacher Identity Construction: Reflective Conversation. *Journal of Language, Identity & Education*, 1–16. <https://doi.org/10.1080/15348458.2022.2054418>
- Giner A. O. and Forné F.F. (2023). The way we live, the way we travel: generation Z and sustainable consumption in food tourism experiences. *British Food Journal*, 125(13), 330-351.
- Global Sustainable Tourism Council (GSTC). (2022). *What is Sustainable Tourism?* Global Sustainable Tourism Council (GSTC). <https://www.gstcouncil.org/what-is-sustainable-tourism/>
- Kilipiri, E., Papaioannou, E., & Kotzaivazoglou, I. (2023). Social media and influencer marketing for promoting sustainable tourism destinations: The Instagram case. *Sustainability*, 15(8), 6374. <https://doi.org/10.3390/su15086374>.
- Leong, Q.-L., Ab Karim, S., Awang, K.W. and Abu Bakar, A.Z. (2017). An integrated structural model of gastronomy tourists' behaviour. *International Journal of Culture, Tourism and Hospitality Research*, 11(4), 573-592.
- Ryan, S. and Carr, A. (2010). Chapter 5 - Applying the biopsychosocial model to the management of rheumatic disease. In Dziedzic, K. and Hammond, A., *Rheumatology* (pp. 63-75). London: Churchill Livingstone.
- Şengel, Ü., Genç, G., Işkın, M., Çevrimkaya, M., Zengin, B. and Sarıışık, M. (2023). The impact of anxiety levels on destination visit intention in the context of COVID-19: the mediating role of travel intention, *Journal of Hospitality and Tourism Insights*, 6(2), 697-715. <https://doi.org/10.1108/JHTI-10-2021-0295>.
- Syntiadewi, F., Natsir, M., Hidayatullah, S., & Alvianna, S. (2022). The Effect of Gastronomy Involvement, Local Food Consumption Value, Food Knowledge Toward Intention to Recommend Local Traditional Food Semanggi Suroboyo through Attitude as Mediating Variable (A Study of Culinary Arts Students at Monas Pacific Culinary Academy). *International Journal of Research in Engineering, Science and Management*, 5(2), 63-69.
- UNESCO Creative Cities Network. (2023). Creative Cities Network. Retrieved Sep 4, 2023, from UNESCO Creative Cities Network: <https://en.unesco.org/creative-cities/>.
- United Nations World Tourism Organization (UNWTO). (2023). *TOURISM FOR SDGS*. Retrieved Sep 4, 2023, from TOURISM FOR SDGS a platform developed by UNWTO: <https://tourism4sdgs.org/act/travellers/>.



การสรรหาบุคลากรเชิงรุก THE PERSONNEL PROACTIVE RECRUITMENT

นภัสภรณ์ มุลสิน

Napaspon Moolsin

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Faculty of Education, Silpakorn University

E-mail: Napaspon.m@hotmail.com

Received May 24, 2024; Revised June 22, 2024; Accepted August 21, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบการสรรหาเชิงรุกตามทัศนะของบุคลากรทางการศึกษา 2) เพื่อศึกษาผลการยืนยันองค์ประกอบการสรรหาเชิงรุกโดยผู้เชี่ยวชาญ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคล และผู้อำนวยการโรงเรียน ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีจับคู่แบบกลุ่ม ในอัตราส่วน 1:1 มีผู้ให้ข้อมูลเขตละ 3 คน รวมผู้ให้ข้อมูล 300 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง 2) แบบสอบถามความคิดเห็น 3) แบบสอบถามเพื่อยืนยันผลการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ คือ ความถี่ ร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ และการวิเคราะห์เนื้อหา รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงพรรณนา มีแผนแบบการวิจัยในลักษณะการศึกษาแบบกลุ่มกลุ่มตัวอย่างเดียวตรวจสอบสภาวะการณ์ไม่มีการทดลอง

ผลการวิจัยพบว่า 1) การสรรหาบุคลากรเชิงรุกตามทัศนะของบุคลากรทางการศึกษา ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 “ความพร้อมในการสรรหาบุคลากรเชิงรุก” มี 3 องค์ประกอบย่อย คือ 1.1 “ประสิทธิภาพการสรรหาบุคลากรเชิงรุก” 1.2 “แนวปฏิบัติการสรรหาบุคลากรเชิงรุก” และ 1.3 “เทคนิควิธีการสรรหาบุคลากรเชิงรุก” องค์ประกอบที่ 2 “การดำเนินการสรรหาบุคลากรเชิงรุก” มี 3 องค์ประกอบย่อย คือ 2.1 “เครื่องมือการสรรหาบุคลากรเชิงรุก” 2.2 “กิจกรรมการสรรหาบุคลากรเชิงรุก” และ 2.3 “ช่องทางการสรรหาบุคลากรเชิงรุก” องค์ประกอบที่ 3 “หลักเกณฑ์การสรรหาบุคลากรเชิงรุก” ทุกองค์ประกอบอธิบายได้ร้อยละ 68.618 และ 2) ผลการยืนยันการสรรหาบุคลากรเชิงรุกโดยผู้เชี่ยวชาญพบว่า โดยภาพรวมมีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

คำสำคัญ: การสรรหาบุคลากร, การสรรหาบุคลากรเชิงรุก, บุคลากรทางการศึกษา

Abstract

The purposes of this research were 1) to identify the factors of the proactive recruitment according to the viewpoint of educational personnel, and 2) to verify the



factors of the proactive recruitment by the experts. The samples included directors of the educational service area office, directors of personnel management group and school, directors of primary educational service area office, and secondary educational service area office. They were selected by determined based on group matching in the ratio 1:1. There were 300 respondents. The instruments for collecting data were the semi-structured interview, the opinionnaire and the questionnaire to verify the research findings for analysis data by descriptive statistics and content analysis. The statistics used to analyze the data were frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, exploratory factor analysis, and content analysis. The research design was descriptive research. There was the research plan of study in the form of a single sample group in order to examine the situation without experimentation.

The research results were found as follows: 1) The personnel proactive recruitment consisted of 3 factors 1) preparation for the personnel proactive recruitment consisted of 3 latent variables including 1.1) efficiency development of the personnel proactive recruitment 1.2) guidelines of the personnel proactive recruitment, and 1.3) techniques of the personnel proactive recruitment. 2) Operation of the personnel proactive recruitment consisted of 3 latent variables including 2.1) materials of the personnel proactive recruitment, 2.2) activities of the personnel proactive recruitment 2.3) channel of the personnel proactive recruitment, and 3) Criteria of the personnel proactive recruitment. The total variance was explained by 3 components is 68.618 percentage. Moreover, 2) The factors of the personnel proactive recruitment by the experts in the overall were verified to meet with accuracy standards, propriety standards, feasibility standards, and utility standards.

Keywords: Recruitment, Proactive Recruitment, Educational Personnel

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้บัญญัติให้มีการดำเนินการปฏิรูปประเทศ ด้านการศึกษา ครอบคลุมให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษามีการพัฒนา ร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาให้สมกับวัยโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายให้ดำเนินการตรา กฎหมายเพื่อจัดตั้งกองทุนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ให้มีกลไกและระบบการผลิตคัดกรอง พัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครูและอาจารย์ ให้ได้ผู้มีจิตวิญญาณของความเป็นครูมีความรู้ความสามารถ อย่างแท้จริง ได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับความสามารถและประสิทธิภาพในการสอน รวมทั้งมีกลไก สร้างระบบคุณธรรมในการบริหารงานบุคคลของผู้ประกอบวิชาชีพครูให้มีการปรับปรุงการจัดการเรียน การสอนทุกระดับเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ตามความถนัด แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาจึง



เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะสนับสนุนการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ ด้านความเท่าเทียมและความเสมอภาคของสังคมและด้านขีดความสามารถในการแข่งขัน (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560)

การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ครอบคลุมตั้งแต่เรื่องการปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ซึ่งคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษาได้กำหนดแผนงานเพื่อการปฏิรูปการศึกษา ในส่วนของการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาในสถานศึกษามีเป้าหมายหรือผลอันพึงประสงค์และผลสัมฤทธิ์ คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีคุณสมบัติ สมรรถนะ และความรู้ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ และสนับสนุนให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้รับการพัฒนาความรู้ สมรรถนะ และประสบการณ์ที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ รวมไปถึงการพัฒนาผู้ที่มีโอกาสจะได้รับการคัดเลือกหรือสรรหาเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่ไม่ผ่านการประเมิน (คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา, 2562)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยพบประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการสรรหาบุคลากรเชิงรุกในปัจจุบันที่ไม่สามารถดำเนินการได้แม้มีทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการสรรหาบุคลากรเชิงรุกแต่ไม่มีกฎหมาย ระเบียบและหลักเกณฑ์รองรับ ถึงอย่างไรก็ตามในบางสาขาวิชาบางแผนกที่จำเป็นหรือบุคลากรที่มีตำแหน่งสำคัญ ๆ สามารถเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิเศษได้หรือในบางพื้นที่ท้องถิ่นทุรกันดารห่างไกลยังต้องการบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเพื่อไปบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงต้องการทำวิจัยเรื่องการสรรหาบุคลากรเชิงรุก เพื่อตอบคำถามและหาแนวปฏิบัติให้สามารถสรรหาบุคลากรเชิงรุกได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการสรรหาบุคลากรเชิงรุกตามทัศนะของบุคลากรทางการศึกษา
2. เพื่อศึกษาผลการยืนยันองค์ประกอบการสรรหาบุคลากรเชิงรุกโดยผู้เชี่ยวชาญ

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่องการสรรหาบุคลากรเชิงรุก ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าตำราเอกสารเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการสรรหาบุคลากรเชิงรุกและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการสรรหาบุคลากรเชิงรุก

1) ความหมายของการสรรหาบุคลากรเชิงรุก Siker (2007) ได้ให้ความหมายว่า เป็นรูปแบบการเพิ่มประสิทธิภาพในการสรรหาบุคลากร ระบุนุสรหาผู้ที่มีแนวโน้มเป็นผู้สมัครงานที่มีความสามารถจากกลุ่มผู้หางานโดยไม่ได้ตั้งใจหางานแต่พร้อมสมัครงานเมื่อโอกาสมาถึง ซึ่งวีรชัย ดิงาม (2563) ยังให้ความหมายเพิ่มเติมว่าการสรรหาบุคลากรเชิงรุกเป็นการปรับแนวทางการสรรหาให้มีความเข้มข้นขึ้น นอกจากนั้น Chopra (2020) และสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2558) ยังมีแนวคิดที่ว่าคือกระบวนการว่าจ้างผู้สมัครที่มีคุณภาพสูงก่อนที่จะมีบทบาทเมื่อตำแหน่งว่าง นอกจากนั้นสำนักงาน



เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2563) ยังอธิบายถึงรูปแบบการประกาศเจตนารมณ์การสรรหาที่ชัดเจนครอบคลุมตรงกับกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการผ่านสื่อต่าง ๆ

2) กระบวนการของการสรรหาบุคลากรเชิงรุกตามแนวคิดของ Nadherny (2017) ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ สร้างทัศนคติเชิงรุกต่ออาชีพ, ฝึกฝนทักษะการรับรู้, เพิ่มประสิทธิภาพทางการตลาด, สร้างประวัติส่วนตัวที่น่าดึงดูด และควบคุมการสร้างพื้นฐานที่ประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ Chopra (2020) ยังมีรูปแบบกระบวนการสรรหาเชิงรุก 5 ขั้นตอน เช่นกัน ได้แก่ ค้นหา, นัดหมาย, รักษาความสัมพันธ์, ดึงดูดความสนใจ และเสร็จสิ้น นอกจากนี้ สุวิดา พฤษภากรณ์ มีแนวทางกระบวนการสรรหาเชิงรุก 3 ขั้นตอน ได้แก่ วางแผนสรรหาเชิงรุก, ดำเนินการเชิงรุก และวัดผลเชิงรุก

3) กลยุทธ์ของการสรรหาบุคลากรเชิงรุก สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2563) ได้กำหนดเป็น 5 แนวทาง ดังนี้ ประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์องค์กร, เปลี่ยนรูปแบบการจ้างงาน, พัฒนาแบบหลักเกณฑ์วิธีการสรรหาเพื่อดึงดูดคนดีคนเก่ง, ปรับปรุงลักษณะงานค่าตอบแทนสวัสดิการและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ, และเพิ่มขีดสมรรถนะกำลังในองค์กร

4) ประโยชน์ของการสรรหาบุคลากรเชิงรุก ตามแนวคิดของ Chopra (2020) พบว่า องค์กรมีเวลาเพียงพอในการสรรหาบุคลากรที่มีความเหมาะสมกับตำแหน่งงาน, ลดปัญหาการว่างของตำแหน่งงานในองค์กร และองค์กรมีทางเลือกมากขึ้นในการค้นหาคandidateที่มีศักยภาพเหมาะสม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเกี่ยวกับการสรรหาบุคลากรเชิงรุก โดยอาศัยกรอบแนวความคิดที่ได้จากการค้นคว้า เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งทำการสังเคราะห์องค์ประกอบของการสรรหาบุคลากรเชิงรุกจากแนวคิดและงานวิจัย ได้แก่ Donnelly (2014), Beyl et al. (2016), Kristanto (2022), Prakoso and Juwono (2022), Kurniawan (2023), Samad (2023), สมพิศ ทองปาน (2559), พวงผกา แสงเงิน (2561), ปารดา นาครัทธิธรรม (2564), สุชานุช พันธนียะ และพฤษม ยวนแหล (2564) ผลการสังเคราะห์ พบว่า การสรรหาบุคลากรเชิงรุก มีรายละเอียดดังนี้

1) การวางแผนและการกำหนดเกณฑ์ : การวางแผนและปรับวิธีการสัมภาษณ์ โดยเน้นใช้ช่องทางออนไลน์เป็นหลัก ทั้งการประชาสัมพันธ์การรับสมัคร การบริหารจัดการเอกสาร และการติดต่อสื่อสารกับผู้เข้าสอบ 2) บุคลิกลักษณะของผู้ถูกสรรหา : กระบวนการในการสรรหาเชิงรุกมีกิจกรรมแนะนำแนวทางอาชีพในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ และการนำเสนอคลิปวิดีโอประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทาง Social Media เพื่อให้เข้าถึงคนรุ่นใหม่มากขึ้น รวมไปถึงการให้ทุนการศึกษาที่เน้นสาขาที่มีความทันสมัยและตอบโจทย์ชีวิตการทำงาน 3) ผลสัมฤทธิ์ในการบริหารที่ผ่านมา: การดำเนินงานสรรหาบุคลากรเชิงรุกเกิดช่องว่างระหว่างวัยของคนรุ่นใหม่กับคนรุ่นเก่า ก่อให้เกิดแนวคิดต่อการทำงานและทักษะการใช้เทคโนโลยีที่ต่างกัน กฎ ระเบียบของการสรรหาบุคลากรที่เป็นข้าราชการไม่มีความยืดหยุ่น การจ้างงานที่มีรูปแบบที่เปลี่ยนไป และปัจจัยที่ควบคุมไม่ได้ 4) การตัดสินใจขั้นสุดท้าย: การแก้ไข ผ่อนปรน กฎ ระเบียบด้านการสรรหา การสร้างภาพลักษณ์หรือภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กรเพื่อดึงดูดคนรุ่นใหม่และการใช้เทคโนโลยีในกระบวนการสรรหาให้มากขึ้น

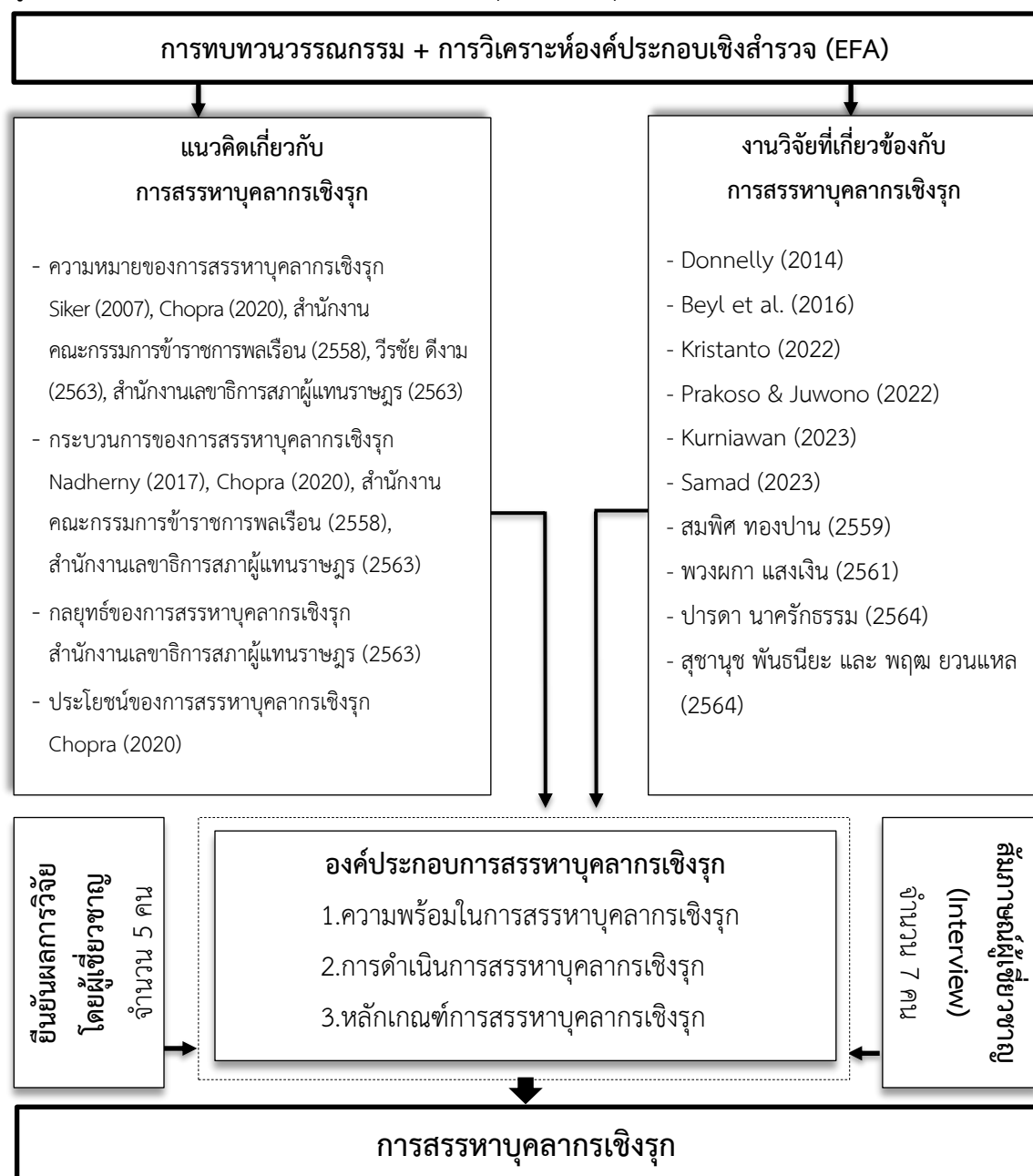
การสรรหาบุคลากรเชิงรุกจึงเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญต่อการวางแผนบริหารกำลังคน และเป็นจุดเริ่มต้นที่จะทำให้ได้มาซึ่ง คนเก่งคนดี มีความรู้ความสามารถ มีความเหมาะสมเข้าสู่ส่วน



ราชการในการขับเคลื่อนแผนงานโครงการต่าง ๆ ตามพันธกิจของส่วนราชการให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุด และเพื่อให้องค์กรได้บุคลากรที่มีคุณภาพเพียงพอต่อการทำงานให้กับองค์กร การสรรหาบุคลากรเชิงรุก จึงเป็นกลยุทธ์หนึ่งในการสรรหาบุคลากรขององค์กรให้สอดคล้องกับทิศทางและกลยุทธ์ทั้งในปัจจุบัน และอนาคต รวมถึงการเพิ่มประสิทธิภาพของช่องทางและวิธีการสรรหาที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายให้มากที่สุดและรวดเร็วที่สุด เพื่อให้ได้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถตรงตามที่ต้องการ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดเพื่อศึกษาการสรรหาบุคลากรเชิงรุก ดังนี้



แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย



วิธีดำเนินการวิจัย

การสรรหาบุคลากรเชิงรุกดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยดำเนินการดังต่อไปนี้

1. รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงพรรณนา มีแผนแบบการวิจัยในลักษณะการศึกษาแบบกลุ่ม กลุ่มตัวอย่างเดียวตรวจสอบสภาวะการณ์ไม่มีการทดลอง

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา ผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคล และผู้อำนวยการโรงเรียน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 300 คน ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ทั้งนี้ให้ผู้ให้ข้อมูลเป็นหน่วยวิเคราะห์ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีจับคู่แบบกลุ่มในอัตราส่วน 1:1 โดยกำหนดจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 50 เขต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 50 เขต รวม 100 เขต

ตัวแปรที่ศึกษาวิจัย คือ ตัวแปรพื้นฐาน ตัวแปรที่เกี่ยวกับการสรรหาบุคลากรเชิงรุกดังนี้

1. ตัวแปรพื้นฐาน คือ สถานภาพส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งหน้าที่ ประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน และหน่วยงานต้นสังกัด

2. ตัวแปรที่เกี่ยวกับการสรรหาบุคลากรเชิงรุก ได้แก่ ความหมาย ความจำเป็น ลักษณะ ประโยชน์ กระบวนการ กลยุทธ์ และแนวทางการสรรหาบุคลากรเชิงรุก

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 3 ประเภท มีรายละเอียดดังนี้

1) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ผู้วิจัยนำไปสัมภาษณ์ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน เพื่อให้ได้ตัวแปรที่เกี่ยวกับการสรรหาบุคลากรเชิงรุก ได้แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้สัมภาษณ์ ประกอบด้วย ชื่อ วุฒิการศึกษาสูงสุด ตำแหน่ง สถานที่ทำงาน ประสบการณ์ในการทำงาน สถานที่สัมภาษณ์ และวันเวลาที่ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ประเด็นการสัมภาษณ์ โดยมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด

2) แบบสอบถามความคิดเห็น แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งหน้าที่ ประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน และหน่วยงานต้นสังกัด มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 สอบถามการสรรหาบุคลากรเชิงรุก ในลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ระดับ 1 เท่ากับ เห็นด้วยว่าเป็นตัวแปรการสรรหาบุคลากรเชิงรุก ระดับน้อยที่สุด มีค่าเท่ากับ 1 คะแนน ระดับ 2 เท่ากับ เห็นด้วยว่าเป็นตัวแปรการสรรหาบุคลากรเชิงรุก ระดับน้อย มีค่าเท่ากับ 2 คะแนน ระดับ 3 เท่ากับ เห็นด้วยว่าเป็นตัวแปรการสรรหาบุคลากรเชิงรุก ระดับปานกลาง มีค่าเท่ากับ 3 คะแนน ระดับ 4 เท่ากับ เห็นด้วยว่าเป็นตัวแปรการสรรหาบุคลากรเชิงรุก ระดับมาก มีค่าเท่ากับ 4 คะแนน ระดับ 5 เท่ากับ เห็นด้วยว่าเป็นตัวแปรการสรรหาบุคลากรเชิงรุก ระดับมากที่สุด มีค่าเท่ากับ 5 คะแนน

3) แบบสอบถามเพื่อยืนยันผลการวิจัย ผู้วิจัยนำไปสอบถามผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน โดย

ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการพิจารณา 4 ด้าน คือ ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์



4. การเก็บรวบรวม ผู้วิจัยดำเนินการดังต่อไปนี้

1) ผู้วิจัยขอหนังสือจากภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

2) ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน ผู้วิจัยดำเนินการด้วยตนเอง

3) ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นโดยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ใน 2 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบเอกสารและรูปแบบออนไลน์ (Google Form)

4) ผู้วิจัยเก็บข้อมูลการสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้แบบสอบถามเพื่อการยืนยันการสรุบบุคลากรเชิงรุก ผู้วิจัยดำเนินการด้วยตนเอง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการดังต่อไปนี้

1) การวิเคราะห์เนื้อหาจากหนังสือ วารสาร บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการสรุบบุคลากรเชิงรุก และจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ โดยนำข้อมูลมาสรุปเป็นตัวแปรที่ศึกษา

2) การวิเคราะห์ข้อมูลการสรุบบุคลากรเชิงรุก วิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้สถิติดังนี้ 2.1) การวิเคราะห์สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้ค่าความถี่ และค่าร้อยละ 2.2) การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสรุบบุคลากรเชิงรุก โดยใช้ค่ามัชฌิมเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามเกณฑ์ของเบสท์และคานต์ (2016) ดังนี้ ค่ามัชฌิมเลขคณิต 1.00 – 1.49 เท่ากับ เห็นด้วยว่า ตัวแปรการสรุบบุคลากรเชิงรุก ระดับน้อยที่สุด ค่ามัชฌิมเลขคณิต 1.50 – 2.49 เท่ากับ เห็นด้วยว่า ตัวแปรการสรุบบุคลากรเชิงรุก ระดับน้อย ค่ามัชฌิมเลขคณิต 2.50 – 3.49 เท่ากับ เห็นด้วยว่า ตัวแปรการสรุบบุคลากรเชิงรุก ระดับปานกลาง ค่ามัชฌิมเลขคณิต 3.50 – 4.49 เท่ากับ เห็นด้วยว่า ตัวแปรการสรุบบุคลากรเชิงรุก ระดับมาก ค่ามัชฌิมเลขคณิต 4.50 – 5.00 เท่ากับ เห็นด้วยว่า ตัวแปรการสรุบบุคลากรเชิงรุก ระดับมากที่สุด

3) การวิเคราะห์องค์ประกอบการสรุบบุคลากรเชิงรุก โดยวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรวิเคราะห์ด้วยสถิติทดสอบไกเซอร์ การสกัดองค์ประกอบด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบหลักและการหมุนแกนแบบแวนนิแมกซ์ การเลือกตัวแปรพิจารณาจากค่าความแปรปรวนของตัวแปรซึ่งมากกว่า 1 และถือเอาค่าน้ำหนักของแต่ละตัวขององค์ประกอบนั้น มีค่าตั้งแต่ 0.3 ขึ้นไป อธิบายตัวแปรตั้งแต่ 3 ตัวแปรขึ้นไป การวิเคราะห์แบบสอบถามเพื่อยืนยันองค์ประกอบการสรุบบุคลากรเชิงรุก ใช้สถิติพื้นฐานทั่วไป ได้แก่ ค่าความถี่และค่าร้อยละ

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบการสรุบบุคลากรเชิงรุก พบว่า

1.1 องค์ประกอบการสรุบบุคลากรเชิงรุกตามทัศนะของบุคลากรทางการศึกษา ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่

องค์ประกอบที่ 1 “ความพร้อมในการสรุบบุคลากรเชิงรุก” จำนวน 55 ตัวแปร

องค์ประกอบย่อยที่ 1.1 “ประสิทธิภาพการสรุบบุคลากรเชิงรุก” จำนวน 24 ตัวแปร



- องค์ประกอบย่อยที่ 1.2 “แนวปฏิบัติการสรรหาบุคลากรเชิงรุก” จำนวน 23 ตัวแปร
องค์ประกอบย่อยที่ 1.3 “เทคนิควิธีการสรรหาบุคลากรเชิงรุก” จำนวน 8 ตัวแปร
องค์ประกอบที่ 2 “การดำเนินการสรรหาบุคลากรเชิงรุก” จำนวน 40 ตัวแปร
องค์ประกอบย่อยที่ 2.1 “เครื่องมือการสรรหาบุคลากรเชิงรุก” จำนวน 17 ตัวแปร
องค์ประกอบย่อยที่ 2.2 “กิจกรรมการสรรหาบุคลากรเชิงรุก” จำนวน 13 ตัวแปร
องค์ประกอบย่อยที่ 2.3 “ช่องทางการสรรหาบุคลากรเชิงรุก” จำนวน 10 ตัวแปร
องค์ประกอบที่ 3 “หลักเกณฑ์การสรรหาบุคลากรเชิงรุก” จำนวน 10 ตัวแปร

1.2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเพื่อให้ได้องค์ประกอบการสรรหาบุคลากรเชิงรุกโดยวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยสถิติทดสอบ Kaiser – Meyer – Olkin Measure of Sampling Adequacy and Bartlett’s Test การสกัดองค์ประกอบด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Factor Extraction Method: Principal Component Analysis : PCA) และการหมุนแกนแบบวาริแมกซ์ (Varimax Rotation) แปรมีความสัมพันธ์กันสามารถพิจารณาจากค่า KMO ที่มีค่าเข้าใกล้ 1.00 และ Bartlett’s Test เพื่อทดสอบสมมติฐาน

- H0: ตัวแปรต่าง ๆ ไม่มีความสัมพันธ์กัน
H1: ตัวแปรต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กัน

ซึ่งผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) พบผลการวิจัยดังแสดงในตารางที่ 1 และตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลการทดสอบความเหมาะสมของข้อมูล

KMO and Bartlett’s Test			
Kaiser – Meyer – Olkin Measure of Sampling Adequacy			0.970
Bartlett’s Test of Sphericity	Approx. Chi-Square		48591.180
	df		5995
	Sig.		0.000

จากตารางที่ 1 แสดงผลการทดสอบความเหมาะสมของข้อมูล โดยมีค่า KMO เท่ากับ 0.970 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.80 และมีค่าใกล้ 1.00 ข้อมูลมีความเหมาะสมเพียงพอไปวิเคราะห์องค์ประกอบได้เมื่อทดสอบสมมติฐาน พบว่า มีค่า Chi-Square เท่ากับ 48591.180 และค่า Sig เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า .05 จึงปฏิเสธ H₀ ยอมรับ H₁ ตัวแปรการสรรหาบุคลากรเชิงรุกมีความสัมพันธ์กันข้อมูลเหมาะสม



ตารางที่ 2 แสดงค่าความแปรปรวนของการสรรหาบุคลากรเชิงรุก

องค์ประกอบ (Component)	Extraction Sums of Squared			Rotation Sums of Squared		
	Loadings			Loadings		
	ค่าความแปรปรวน (Eigenvalue)	ค่าร้อยละของความแปรปรวน (% of Variance)	ค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวน	ค่าความแปรปรวน (Eigenvalue)	ค่าร้อยละของความแปรปรวน (% of Variance)	ค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวน
1*	75.817	68.925	68.925	33.541	30.492	30.492
2*	6.381	5.801	74.726	27.221	24.746	55.238
3*	2.156	1.960	76.686	14.719	13.381	68.618
4	1.861	1.692	78.378	6.039	5.490	74.109
5	1.569	1.426	79.804	3.670	3.336	77.445
6	1.162	1.056	80.860	3.533	3.212	80.657
7	1.039	.944	81.804	1.262	1.147	81.804

* องค์ประกอบที่มีตัวแปรบรรยายตั้งแต่ 3 ตัวขึ้นไป และมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.30 ขึ้นไป

จากตารางที่ 2 พบว่า การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจการสรรหาบุคลากรเชิงรุก โดยการสกัดองค์ประกอบด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบหลักและหมุนแกนแบบแวนเดอร์แมทซ์ มีองค์ประกอบที่มีค่าไอเกนที่มากกว่า 1.00 จำนวน 7 องค์ประกอบ สามารถอธิบายความแปรปรวนรวมได้เท่ากับร้อยละ 81.804 พิจารณาความแปรปรวนตัวแปรที่มากกว่า 1.00 ในการเลือกองค์ประกอบจากจำนวนตัวแปรทั้งหมดในแต่ละองค์ประกอบที่มีตัวแปรบรรยายองค์ประกอบตั้งแต่ 3 ตัวแปรขึ้นไป และมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ตั้งแต่ 0.30 ขึ้นไปนั้น พบว่า มีจำนวน 3 องค์ประกอบนี้ร่วมกันอธิบายได้ ร้อยละ 68.618

2. ผลการยืนยันองค์ประกอบการสรรหาบุคลากรเชิงรุกโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า การยืนยันองค์ประกอบการสรรหาบุคลากรเชิงรุก จำนวน 3 องค์ประกอบ โดยสอบถามผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ด้วยวิธีประเมินเพื่อยืนยันการสรรหาบุคลากรเชิงรุก ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการพิจารณา 4 ด้าน คือ ความถูกต้อง (Accuracy) ความเหมาะสม (Propriety) ความเป็นไปได้ (Feasibility) และความเป็นประโยชน์ (Utility) ซึ่งผลการยืนยันองค์ประกอบการสรรหาบุคลากรเชิงรุก โดยภาพรวมมีด้านความ



ถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ แต่รายละเอียดในบางด้านผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นแตกต่างกัน จำนวน 1-2 คน คิดเป็นร้อยละ 20-30 มีรายละเอียดดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ความพร้อมในการสรรหาบุคลากรเชิงรุก จำนวน 29 ข้อ มีด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ร้อยละ 100

1.1 ประสิทธิภาพการสรรหาบุคลากรเชิงรุก จำนวน 11 ข้อ มีด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 100 1.2 แนวปฏิบัติการสรรหาบุคลากรเชิงรุก จำนวน 15 ข้อ มีด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 100 1.3 เทคนิควิธีการสรรหาบุคลากรเชิงรุก จำนวน 3 ข้อ มีด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 100

องค์ประกอบที่ 2 การดำเนินการสรรหาบุคลากรเชิงรุก จำนวน 26 ข้อ มีด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 100

2.1 เครื่องมือการสรรหาบุคลากรเชิงรุก จำนวน 13 ข้อ มีด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 100 2.2 กิจกรรมการสรรหาบุคลากรเชิงรุก จำนวน 9 ข้อ มีด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 100 2.3 ช่องทางการสรรหาบุคลากรเชิงรุก จำนวน 4 ข้อ มีด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 100

องค์ประกอบที่ 3 หลักเกณฑ์การสรรหาบุคลากรเชิงรุก จำนวน 10 ข้อ มีด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 100 รวมทั้งสิ้น จำนวน 65 ข้อ จากข้อคำถามทั้งหมด จำนวน 105 ข้อ

อภิปรายผล

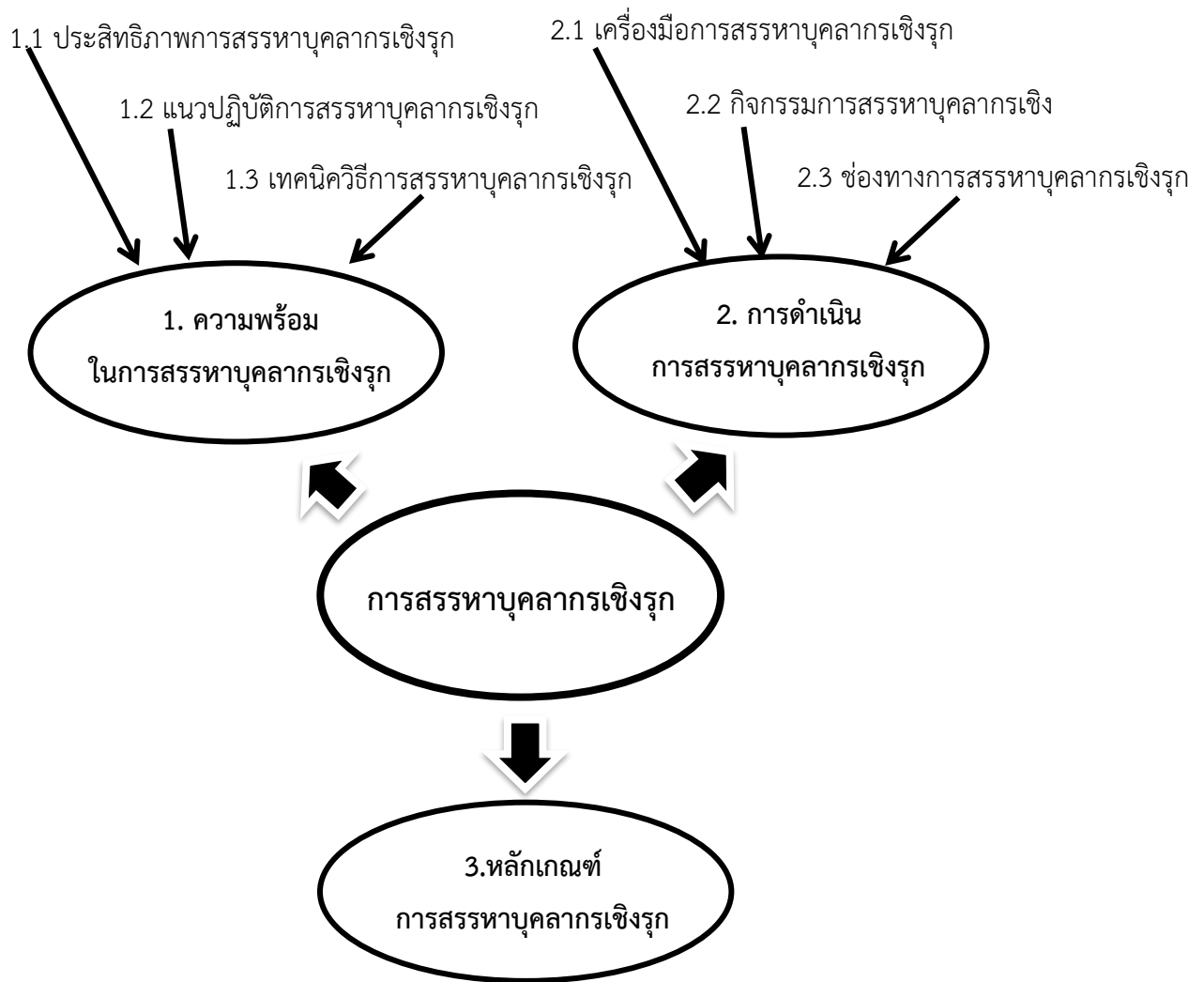
ผลการศึกษาพบว่า การสรรหาบุคลากรเชิงรุกประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 “ความพร้อมในการสรรหาบุคลากรเชิงรุก” องค์ประกอบที่ 2 “การดำเนินการสรรหาบุคลากรเชิงรุก” และองค์ประกอบที่ 3 “หลักเกณฑ์การสรรหาบุคลากรเชิงรุก” ซึ่งความจำเป็นของการสรรหาบุคลากรเชิงรุกนั้น เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยเพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน จึงต้องอาศัยกระบวนการสรรหาเชิงรุกให้ได้บุคลากรทางการศึกษาที่มีความรู้ความสามารถตามความต้องการขององค์กรเพื่อให้ปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายเดียวกัน โดยการเตรียมความพร้อมสำหรับการสรรหาเชิงรุกที่วางแผนกำหนดลักษณะงานของบุคลากรทางการศึกษาสู่การพัฒนาประสิทธิภาพในการสรร



หาบุคลากรเชิงรุกให้มีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ให้เป็นไปตามแนวปฏิบัติของการสรรหาบุคลากรเชิงรุกที่สามารถแย่งชิงคนเก่งที่มีศักยภาพตรงตามท้องที่ที่ต้องการได้ และใช้เทคนิควิธีการสรรหาเชิงรุกเพื่อเพิ่มโอกาสการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายให้หลากหลายวิธีมากขึ้น การดำเนินการสรรหาบุคลากรเชิงรุกเป็นไปตามวิถีชีวิตของคนรุ่นใหม่ที่มีความรวดเร็วลวดช่องว่างในการสื่อสารสามารถใช้เครื่องมือการสรรหาเชิงรุกที่มีประสิทธิภาพให้ทันกับยุคดิจิทัล ตลอดจนกิจกรรมการสรรหาบุคลากรเชิงรุกที่มีความท้าทายสามารถดึงดูดความสนใจของกลุ่มเป้าหมายให้มีส่วนร่วมสร้างเครือข่ายการสรรหาเชิงรุกเพื่อได้เป็นพันธมิตรที่ช่วยสนับสนุนองค์กรในระยะยาวสอดคล้องกับหลักเกณฑ์การสรรหาบุคลากรเชิงรุกอย่างมีระบบ ติดตามประเมินสถานการณ์เป็นระยะพร้อมทั้งสร้างประสบการณ์ที่ดีเพื่อผลลัพธ์ที่ประสบความสำเร็จความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Samad (2023) ศึกษาการประเมินนวัตกรรมโปรแกรมการสรรหาบุคลากรเชิงรุกของสำนักงานตำรวจแห่งชาติอินโดนีเซีย ผลการศึกษพบว่า การประเมินนวัตกรรมโปรแกรมสรรหาบุคลากรเชิงรุกนี้ มีการปรับปรุงระบบการสรรหาบุคลากรเชิงรุก โดยใช้ข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศรวมไปถึงการสมัครลงทะเบียนด้วยระบบออนไลน์ การทดสอบความรู้และการประเมินจิตใจที่ได้มีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วย เพื่อให้การสรรหาบุคลากรที่มีคุณสมบัติตามความต้องการ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปารดา นาครักธรรม (2564) ศึกษาแนวทางการสรรหาบุคลากรเชิงรุกในยุค New Normal : กรณีศึกษากระทรวงการต่างประเทศ พบว่า กระทรวงการต่างประเทศได้ใช้กลยุทธ์ในการสรรหาบุคลากรในยุค New Normal คือ การวางแผนทางและปรับวิธีการสัมภาษณ์ โดยเน้นใช้ช่องทางออนไลน์เป็นหลัก ทั้งการประชาสัมพันธ์การรับสมัครการบริหารจัดการเอกสาร และการติดต่อสื่อสารกับผู้เข้าสอบ สำหรับกระบวนการในการสรรหาเชิงรุกของกระทรวงการต่างประเทศ ได้จัดให้มีกิจกรรมแนะแนวเส้นทางอาชีพในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ และการนำเสนอคลิปวิดีโอประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทาง Social Media เพื่อให้เข้าถึงคนรุ่นใหม่มากขึ้น รวมถึงการให้ทุนการศึกษาที่เน้นสาขาที่มีความทันสมัยและตอบโจทย์ชีวิตการทำงานในยุค New Normal

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจการสรรหาบุคลากรเชิงรุกพบว่า แต่ละองค์ประกอบมีค่าไอเกนที่มากกว่า 1.00 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบแต่ละตัวมากกว่า 0.30 ในแต่ละองค์ประกอบมีตัวแปรอธิบายมากกว่า 3 ตัวขึ้นไป สรุปได้ว่าตัวแปรการสรรหาบุคลากรเชิงรุกจำนวน 110 ตัวแปรที่สังเกตได้สามารถวิเคราะห์องค์ประกอบได้ 3 องค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ รวมทั้งสิ้น 105 ตัวแปรที่สังเกตได้ ดังแผนภาพที่ 2



แผนภาพที่ 2 องค์ประกอบการสรรหาบุคลากรเชิงรุก

สรุป

การสรรหาบุคลากรเชิงรุกเป็นกระบวนการดำเนินงานที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาขององค์กรในการแสวงหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและทักษะที่เหมาะสมกับตำแหน่งงานและองค์กร ด้วยการเพิ่มช่องทางที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายให้หลากหลายวิธี สามารถเข้าถึงและดึงดูดความสนใจของกลุ่มเป้าหมายให้ได้มากที่สุด มีการวางแผนในระยะยาวและนำเครื่องมือการบริหารจัดการด้านทรัพยากรมนุษย์ในเรื่องต่าง ๆ เข้ามาช่วยในการตอบโจทย์ให้พร้อมที่จะรับมือกับปัญหาการขาดแคลนบุคลากร ซึ่งองค์กรต้องกำหนดแนวทางและจัดทำแผนรองรับเพื่อป้องกันและลดการสูญเสียโอกาสในทุกด้านได้ ซึ่งความจำเป็นของการสรรหาบุคลากรเชิงรุกนั้น เกิดจากการปรับตัวขององค์กรให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยเพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน จึงต้องอาศัยกระบวนการสรรหาเชิงรุกให้ได้มาซึ่งบุคลากรทางการศึกษาที่มีความรู้ความสามารถตามความต้องการขององค์กร



เพื่อให้ปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายเดียวกัน โดยการเตรียมความพร้อมสำหรับการสรรหาเชิงรุกที่วางแผน กำหนดลักษณะงานและคุณสมบัติของบุคลากรทางการศึกษาสู่การพัฒนาประสิทธิภาพในการสรรหาบุคลากรเชิงรุกให้มีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ให้เป็นไปตามแนวปฏิบัติของการสรรหาบุคลากรเชิงรุกที่สามารถแข่งขันกับคู่แข่งที่มีศักยภาพตรงตามต้องการได้ และใช้เทคนิควิธีการ การสรรหาเชิงรุกเพื่อเพิ่มโอกาสการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายให้หลากหลายวิธีมากขึ้น การดำเนินการสรรหาบุคลากรเชิงรุกเป็นไปตามวิถีชีวิตของคนรุ่นใหม่ที่มีความรวดเร็วคล่องตัวในการสื่อสารสามารถใช้เครื่องมือการสรรหาเชิงรุกที่มีประสิทธิภาพให้ทันกับยุคดิจิทัล ตลอดจนกิจกรรมการสรรหาบุคลากรเชิงรุกที่มีความท้าทายสามารถดึงดูดความสนใจของกลุ่มเป้าหมายให้มีส่วนร่วมสร้างเครือข่าย การสรรหาเชิงรุกเพื่อได้เป็นพันธมิตรที่ช่วยสนับสนุนองค์กรในระยะยาวสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ การสรรหาบุคลากรเชิงรุกอย่างมีระบบ ติดตามประเมินสถานการณ์เป็นระยะพร้อมทั้งสร้าง ประสิทธิภาพที่ดีเพื่อผลลัพธ์ที่ประสบความสำเร็จความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

จากผลการศึกษาพบว่า การสรรหาบุคลากรเชิงรุก ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 “ความพร้อมในการสรรหาบุคลากรเชิงรุก” องค์ประกอบที่ 2 “การดำเนินการสรรหาบุคลากรเชิงรุก” และองค์ประกอบที่ 3 “หลักเกณฑ์การสรรหาบุคลากรเชิงรุก” ดังนั้นผู้อำนวยการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรเสนอแก้ไขข้อกฎหมาย หลักเกณฑ์ วิธีการและนำการสรรหาบุคลากรเชิงรุกไปกำหนดเป็นนโยบายหรือกฎระเบียบต่าง ๆ ให้สามารถสรรหาบุคลากรเชิงรุกได้อย่างเป็น รูปธรรม ผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคลควรทำหน้าที่บทบาทของนักสรรหาเชิงรุกและสร้างคู่มือการ สรรหาบุคลากรเชิงรุก ผู้อำนวยการโรงเรียนควรกำกับติดตามการสรรหาบุคลากรเชิงรุกระดับปฏิบัติการ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการศึกษาพบว่า การสรรหาบุคลากรเชิงรุกประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ดังนั้นควร ศึกษาในประเด็นประสิทธิภาพการสรรหาบุคลากรเชิงรุกในเชิงกลยุทธ์ เพื่อให้เกิดประโยชน์กับบุคลากร ทางการศึกษา ด้วยสถิติขั้นสูงในรูปแบบอื่น ๆ เช่น เทคนิคการวิจัยเชิงอนาคต EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) ศึกษาอิทธิพลระหว่างตัวแปรต่าง ๆ หาค่าความสัมพันธ์ของตัวแปร และการสร้างสมการถดถอย เป็นต้น



เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. (2562). *แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- ปารดา นาครักรธรรม. (2564). แนวทางการสรรหาบุคลากรเชิงรุกในยุค New Normal: กรณีศึกษา กระทรวงการต่างประเทศ. *บทความวิจัยโครงการวิจัยการรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง. สืบค้น 25 กุมภาพันธ์ 2566. จาก http://www3.ru.ac.th/mpa-abstract/files/2564_1661151592_6314832031.pdf.
- พวงผกา แสงเงิน. (2561). *ปัจจัยการคัดสรรผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษของกรุงเทพมหานคร (ดัชนีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต)*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2560). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก. 6 เมษายน 2560.
- วีรัชย์ ดิงาม. (2563). *การสรรหาบุคลากรเชิงรุกสายวิชาชีพแพทย์ของสำนักอนามัย*. ใน เอกสารการฝึกอบรมหลักสูตรนักบริหารมหานครระดับต้น รุ่นที่ 36. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาข้าราชการ.
- สมพิศ ทองปาน. (2559). HR เชิงรุกในยุคของการเปลี่ยนแปลง. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 10(3), 245 - 258.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2558). *การดำเนินการสรรหาเชิงรุก Proactive Recruitment Strategy*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สรรหาและเลือกสรร.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2563). *การสรรหาเชิงรุกของส่วนราชการสังกัดรัฐสภา. การประชาสัมพันธ์และภาพลักษณ์องค์กร*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สุชาญ พันธ์นิยะ และพุดม ยวนแหล. (2564). นวัตกรรมสรรหาคนที่ “ใช่”: กระแสโลกและความท้าทายของราชการไทย. *วารสารการบริหารและการจัดการนวัตกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์*, 9(1), 22-34.
- Best, J. W., and Kahn, J. V. (2016). *Research in Education*. (10th ed.). Massachusetts: Pearson Education Inc.
- Beyl, C. A., Adams, A. F., & Smith, E. G. (2016). A proactive model for recruiting students into agriculture disciplines. *NACTA Journal*, 60(1), 51-59.
- Chopra, D. (2022). *5 Proactive Recruitment Strategies to Hire the Best Talent*. Retrieved April 13, 2022. From <https://www.adaface.com/blog/proactive-recruitment/>.



- Donnelly, N. S. (2014). *Strengthening the employer brand image -Experimentation of proactive recruitment related activities* (Master in Marketing Buskerud) . Vestfold, Norway: Vestfold University College.
- Kristanto, D. G. (2022). Implementation of Proactive Recruitment Program for Indonesia National Police (POLRI) Candidates at Regional Police of the Riau Islands. *Faculty of Administration Sciences, Universitas Indonesia*, 4(4), 616-625.
- Kurniawan, A. (2023). Implementation of affirmative action policy in the proactive recruitment program for the border area in the Implementation of the selection of police non-commissioned officers at the Riau Islands Regional Police in 2020. *International Journal of Economics, Business and Accounting Research*. 7(1). 1-8.
- Nadherny, C. (2017) *The Proactive Executive A C-suite recruiter's 5-step system for achieving greater career success*. South Carolina: Bublish Inc. 1 - 142.
- Prakoso, Y., and Juwono, V. (2022). Analysis of Implementation Proactive Recruitment in NCO POLRI Recruitment and Selection at Regional Police of the Bangka Belitung Islands. *Budapest International Research and Critics Institute Journal*, 5(2), 11735–11741.
- Samad, F. (2023). Evaluation of the Proactive Recruitment Program Innovation of the Indonesian National Police. *KnE Social Sciences*, 336-347.
- Siker, P. (2007). *Proactive Recruiting In A War For Talent Economy*. Virginia: Advanced Recruiting Trends.



ปัจจัยจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน
บริษัทผู้ผลิตโครงสร้างเหล็กแห่งหนึ่งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
WORK MOTIVATION FACTORS THAT AFFECT THE WORK EFFICIENCY
OF EMPLOYEES AT A STEEL STRUCTURE MANUFACTURING COMPANY
IN PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE

พรศิริ สุขไชย และกนกพร ภาศีฉาย

Pornsiri Sukchai and Kanokporn Pakeechai

คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

Faculty of Business Administration and Information Technology, Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi

E-mail: moowaan_sp@gmail.com

Received March 23, 2024; Revised June 4, 2024; Accepted August 21, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับความคิดเห็นปัจจัยจูงใจในการทำงาน และระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทผู้ผลิตโครงสร้างเหล็กแห่งหนึ่งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2) ปัจจัยจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทผู้ผลิตโครงสร้างเหล็กแห่งหนึ่งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความเที่ยงตรง ความเชื่อมั่น และจริยธรรมในมนุษย์ และนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ทางสถิติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ พนักงานที่ปฏิบัติงานบริษัทผู้ผลิตโครงสร้างเหล็กแห่งหนึ่งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 250 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ แบ่งสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างตามประเภทการปฏิบัติงานของพนักงาน ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือฝ่ายสำนักงานและฝ่ายผลิต สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการศึกษาพบว่า 1) ระดับความคิดเห็นปัจจัยจูงใจในการทำงานของพนักงานบริษัทผู้ผลิตโครงสร้างเหล็กแห่งหนึ่งในจังหวัด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทผู้ผลิตโครงสร้างเหล็กแห่งหนึ่งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยจูงใจในการทำงาน ได้แก่ ด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านการได้รับการยอมรับ และด้านลักษณะงาน ที่ทำส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทผู้ผลิตโครงสร้างเหล็กแห่งหนึ่งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ซึ่งสามารถทำนายประสิทธิภาพของพนักงานบริษัทผู้ผลิตโครงสร้างเหล็กแห่งหนึ่งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้ประมาณร้อยละ 64

คำสำคัญ: ปัจจัยจูงใจในการทำงาน, ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน, ระดับความคิดเห็น



Abstract

The research aimed to study: 1) the level of opinion on motivating factors in work and the level of work efficiency of employees at a steel structure manufacturing company in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province, and 2) work motivation factors that affect the work efficiency of employees at a steel structure manufacturing company in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. It is quantitative research. Data were collected from questionnaires that had been tested for reliability, confidence, and ethics in humans. The data were used for statistical analysis. The sample groups were employees working at a steel structure manufacturing company in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province, totaling 250 people, by using stratified sampling. The sample was divided according to the types of work performed by employees. The sample was divided into 2 groups: Office Department and Production Department. Statistics used in the analysis included percentage, frequency, mean, standard deviation, and multiple regression analysis.

The results of the study were that: 1) the level of opinions on motivating factors in the work of employees at a steel structure manufacturing company in the province, overall, is at a high level. The overall level of work efficiency of employees at a steel structure manufacturing company in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province is at a high level. 2) work motivating factors included work success, recognition, and the nature of work. These factors had a positive effect on the work efficiency of employees at a steel structure manufacturing company in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province, at a statistical significance of 0.01, which can predict the efficiency of employees of steel structure manufacturing companies in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province, approximately 64 percent.

Keywords: Motivating Factors at Work, Operational Efficiency, Opinion Level

บทนำ

การบริหารจัดการองค์กรที่ดีสิ่งหนึ่งที่ต้องคำนึงถึงและให้ความสำคัญนั้นคือพนักงาน เพราะพนักงานถือเป็นอีกแรงขับเคลื่อนสำคัญของบริษัทในการเติบโตของบริษัท นอกจากกลยุทธ์หรือนโยบายที่ดีแล้ว การสร้างแรงจูงใจในการทำงานถือเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่กระตุ้นให้พนักงานเกิดการกระทำหรือพฤติกรรมทางบวก ซึ่งส่งผลให้พนักงานมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ทำให้บริษัทนั้นประสบความสำเร็จ การสร้างแรงจูงใจในการทำงาน เป็นการกระตุ้นให้พนักงานเกิดกำลังใจในการปฏิบัติงาน ทำให้พนักงานเห็นคุณค่าในตัวเอง เมื่อพนักงานเกิดแรงจูงใจในการทำงานที่ดี พนักงานจะมี



ความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติงานให้บริษัทเกิดความสำเร็จก้าวหน้า และมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติงานที่ตนรับผิดชอบให้ ความสำเร็จก้าวหน้าอย่างเต็มความสามารถ ซึ่งจะส่งผลให้บริษัทบรรลุนโยบายหรือเป้าหมายที่ตั้งไว้ (พระพัฒน์ สมศรี และธัญนันท์ บุญอยู่, 2564) อีกทั้งหากพนักงานมีแรงจูงใจในการทำงานที่ดีจะส่งผล ให้ประสิทธิภาพของพนักงานนั้นดีตามไปด้วย ดังนั้นจึงเป็นเรื่องจำเป็นสำหรับบริษัทในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน เพื่อหาแนวทางในการ ปรับปรุง พัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานให้เพิ่มขึ้น(จันทร์เพ็ญ อวนศรี, 2564) ด้วยเห็นผล ดังกล่าวข้างต้นทางผู้วิจัยในฐานะพนักงานที่ปฏิบัติงานในบริษัทผู้ผลิตโครงสร้างเหล็กแห่งหนึ่งในจังหวัด พระนครศรีอยุธยาได้เล็งเห็นถึงความสำคัญและสนใจศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทผู้ผลิตโครงสร้างเหล็กแห่งหนึ่งในจังหวัด พระนครศรีอยุธยา เพื่อนำผลจากการศึกษาใช้เป็นแนวทางให้กับผู้บริหารในการพัฒนาและปรับปรุงการ บริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บทความวิจัยนี้นำเสนอปัจจัยจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของ พนักงาน ซึ่งผลการวิจัยนี้เป็นประโยชน์ให้กับผู้บริหารในการปรับปรุง พัฒนาและประยุกต์ใช้ใ นการทำงานของพนักงานให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน และช่วยส่งเสริมการบริหารงานภายใน องค์กรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นประโยชน์กับบุคคลทั่วไปที่สนใจนำผลที่ได้ไปใช้ เป็นแนวทางในการพัฒนาองค์กรต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นปัจจัยจูงใจในการทำงาน และระดับประสิทธิภาพการ ปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทผู้ผลิตโครงสร้างเหล็กแห่งหนึ่งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- 2) เพื่อศึกษาปัจจัยจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัทผู้ผลิตโครงสร้างเหล็กแห่งหนึ่งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อศึกษาปัจจัยจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทผู้ผลิตโครงสร้างเหล็กแห่งหนึ่งในจังหวัด พระนครศรีอยุธยา ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยรวบรวม แนวคิด ทฤษฎีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องไว้ดังนี้

1. ปัจจัยจูงใจในการทำงาน

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยจูงใจในการทำงานโดยอาศัยกรอบแนวความคิดที่ได้จากการ ค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งทำการสังเคราะห์องค์ประกอบของปัจจัยจูงใจในการทำงาน จากเอกสารและงานวิจัย ได้แก่ กฤตพล ณ พัทลุง และปิยะมาศ สีสวัสดิ์วิชย (2567), นิขานันท์ วรรณกุล และคณะ (2565), พิเชษฐ์ สุขอุทัย และจิรวัดน์ เมธาสุทธิรัตน์ (2564), ชุมพร ทองสิงห์ และ ฉัตรชัย เหล่าเขตการณ์ (2565), อาทิตยา โคตุโร (2565), ปฐมพงศ์ กุกแก้ว และคณะ (2567) และ



ปริญดา ปันหล้า และคณะ (2566) ผลการสังเคราะห์ พบว่า ปัจจัยที่สอดคล้องกับปัจจัยมุ่งใจในการทำงานมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ความสำเร็จในการทำงาน (Success at work) หมายถึง ความสามารถของพนักงานในการปฏิบัติงานได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทันท่วงเวลาที่กำหนด และสามารถป้องกันหรือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้

1.2 การได้รับการยอมรับ (Being Respected) หมายถึง พนักงานได้รับการยอมรับจากผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน หรือจากบุคคลภายในหน่วยงาน รวมถึงการได้รับการยอมรับความคิดเห็นจากผู้บังคับบัญชาอาจเป็นการยกย่องชมเชย การแสดงความยินดีและการให้กำลังใจซึ่งมาจากความสามารถในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย

1.3 ลักษณะงานที่ทำ (Job description) หมายถึง พนักงานปฏิบัติงานที่ทำหายหรือเป็นงานที่น่าสนใจ หรือเป็นงานที่อาศัยความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ ซึ่งสามารถปฏิบัติงานได้ตามความรู้ความสามารถ ความถนัดในงาน และมีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบไว้ชัดเจน

1.4 ความรับผิดชอบในงาน (Job responsibilities) หมายถึง พนักงานปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ ไม่ละทิ้งงานจนเกิดความเสียหาย มีความรับผิดชอบงานตามตำแหน่งหน้าที่ที่รับผิดชอบอย่างเต็มที่ ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบในสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่นอกเหนือจากงานประจำ มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา รวมถึงการมีอำนาจในการตัดสินใจในเรื่องการทำงานนั้น

1.5 ความก้าวหน้าในอาชีพ (Career advancement) หมายถึง พนักงานได้รับการพิจารณาให้เลื่อนตำแหน่ง เลื่อนขั้นสูงขึ้นอย่างเป็นธรรม รวมทั้งการได้รับโอกาสพัฒนาศักยภาพเพิ่มเติมความรู้ หรือการได้รับการอบรมที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนวรรณกรรมปัจจัยมุ่งใจในการทำงานข้างต้น สามารถสรุปองค์ประกอบของปัจจัยมุ่งใจในการทำงานที่ใช้ในการศึกษาได้จำนวน 5 องค์ประกอบ คือ 1) ความสำเร็จในการทำงาน 2) การได้รับการยอมรับ 3) ลักษณะงานที่ทำ 4) ความรับผิดชอบในงาน และ 5) ความก้าวหน้าในอาชีพ

2. ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน

จากการศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานโดยอาศัยกรอบแนวความคิดที่ได้จากการค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งทำการสังเคราะห์องค์ประกอบของประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานจากเอกสารและงานวิจัย ได้แก่ อาภาวี เรืองรุ่ง (2566), กรวิกา มีสามเสน และกฤษฎา เขียววัฒนสุข (2564), กฤตพล ณ พัทลุง และปิยะมาศ สือสวัสดิ์วิชัย (2567), พิเชษฐ์ สุขอุทัย และจิรวัฒน์ เมธาสุทธิรัตน์ (2564), ธนาทิพย์ ขวัญทอง (2566), ชุมพร ทองสิงห์ และฉัตรชัย เหล่าเขตการณ์ (2565) และวิสรุ ชัยประภา และปริยานุช อภิบุณโยภาส (2565) ผลการสังเคราะห์พบว่า ปัจจัยที่สอดคล้องกับปัจจัยมุ่งใจในการทำงานมีรายละเอียดดังนี้

2.1 คุณภาพงาน (Quality) หมายถึง การที่พนักงานสามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องและมีคุณภาพ เป็นไปตามมาตรฐานที่บริษัทกำหนดได้ และสร้างความพึงพอใจให้กับผู้บังคับบัญชาหรือลูกค้าจากผลการปฏิบัติงานที่ความถูกต้อง มีคุณภาพและได้มาตรฐาน



2.2 ปริมาณงาน (Quantity) หมายถึง การที่พนักงานสามารถปฏิบัติงานเป็นไปตามมาตรฐานขององค์กรโดยมีผลงานที่ปฏิบัติได้ปริมาณตามที่เหมาะสมหรือเป็นไปตามที่เป้าหมายขององค์กรวางไว้และต้องมีการวางแผนบริหารเวลา เพื่อให้ได้ปริมาณงานตามเป้าหมายที่กำหนด

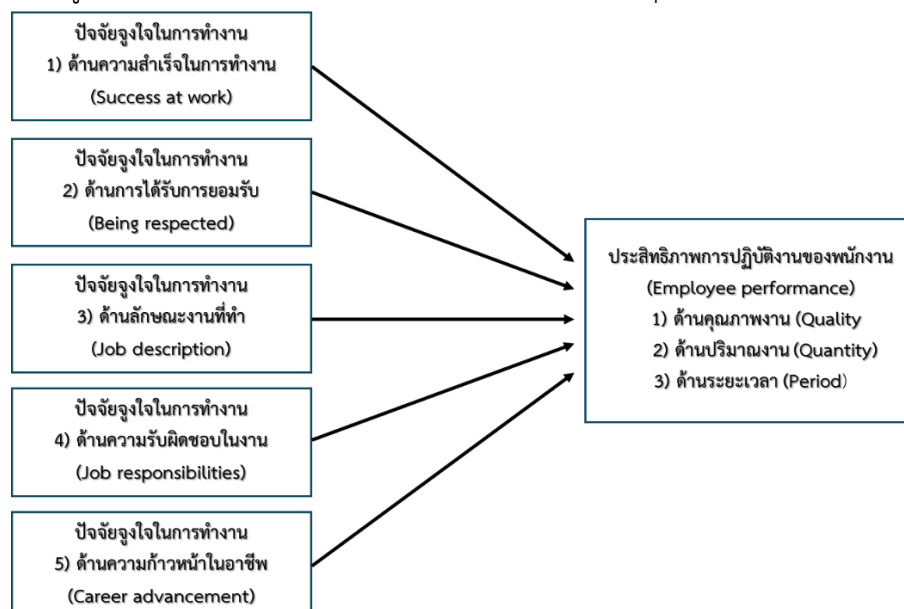
2.3 ระยะเวลา (Period) หมายถึง การที่พนักงานสามารถปฏิบัติงานตรงต่อเวลา มีการจัดลำดับความสำคัญของงานก่อนเสมอ สามารถบริหารเวลาให้เหมาะสมกับงานที่ทำ และสามารถปฏิบัติงานลักษณะที่ยากได้อย่างรวดเร็วและทันตามระยะเวลที่กำหนด

จากการทบทวนวรรณกรรมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานข้างต้น สามารถสรุปองค์ประกอบของประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานที่ใช้ในการศึกษาได้จำนวน 3 องค์ประกอบ คือ 1) คุณภาพงาน 2) ปริมาณงาน และ 3) ลักษณะงานที่ทำ

ทั้งนี้จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยมุ่งในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทผู้ผลิตโครงสร้างเหล็กแห่งหนึ่งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยปัจจัยมุ่งในการทำงานที่สำคัญ ประกอบด้วย 1) ด้านความสำเร็จในการทำงาน 2) ด้านการได้รับการยอมรับ 3) ด้านลักษณะงานที่ทำ 4) ด้านความรับผิดชอบในงาน และ 5) ด้านความก้าวหน้าในอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน ได้แก่ 1) ด้านคุณภาพงาน 2) ด้านปริมาณงาน และ 3) ด้านระยะเวลา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดปัจจัยมุ่งในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทผู้ผลิตโครงสร้างเหล็กแห่งหนึ่งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา



แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัยปัจจัยมุ่งในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทผู้ผลิตโครงสร้างเหล็กแห่งหนึ่งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา



จากแผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัยปัจจัยเชิงจิตในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทผู้ผลิตโครงสร้างเหล็กแห่งหนึ่งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยปัจจัยเชิงจิตในการทำงานประกอบด้วยองค์ประกอบจำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความสำเร็จในการทำงาน 2) ด้านได้รับการยอมรับ 3) ด้านลักษณะงานที่ทำ 4) ด้านความรับผิดชอบในงาน และ 5) ด้านความก้าวหน้าในอาชีพ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากร

ประชากร คือ พนักงานที่ปฏิบัติงานบริษัทผู้ผลิตโครงสร้างเหล็กแห่งหนึ่งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 568 คน ไม่นับรวมผู้บริหารระดับสูง (ข้อมูล ณ วันที่ 1 กันยายน 2566) คำนวณขนาดตัวอย่างด้วยโดยใช้สูตรของ Taro Yamane ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 250 คน ใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นปฐมภูมิ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างในแต่ละชั้นภูมิแบ่งสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างตามประเภทการปฏิบัติงานของพนักงาน โดยแบ่งกลุ่มเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วยฝ่ายสำนักงาน จำนวน 72 คน และฝ่ายผลิต จำนวน 178 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ซึ่งแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ฝ่าย ระดับการศึกษา และระยะเวลาการปฏิบัติงาน (อายุงาน)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามปัจจัยเชิงจิตในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทผู้ผลิตโครงสร้างเหล็กแห่งหนึ่งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย ด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านการได้รับการยอมรับ ด้านลักษณะงานที่ทำ ด้านความรับผิดชอบในงาน และด้านความก้าวหน้าในอาชีพ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทผู้ผลิตโครงสร้างเหล็กแห่งหนึ่งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย ด้านคุณภาพงาน ด้านปริมาณงาน และด้านระยะเวลา

โดยลักษณะคำถามส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3 เป็นแบบ Likert Scale แบ่งออกเป็น 5 ระดับ (Likert, 1932) ได้แก่ (5) มากที่สุด (4) มาก (3) ปานกลาง (2) น้อย (1) น้อยที่สุด ซึ่งแบบสอบถามระดับความคิดเห็นปัจจัยเชิงจิตในการทำงานใช้คะแนนแยกเป็นแต่ละองค์ประกอบในการวิเคราะห์ ส่วนแบบสอบถามระดับความคิดเห็นประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานจะนำคะแนนเฉลี่ยของทั้ง 3 องค์ประกอบในการวิเคราะห์



การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงจำนวน 3 ท่าน พบว่าแบบสอบถามทุกข้อมีค่าความตรงเชิงเนื้อหามากกว่า 0.50 ถือว่าสอดคล้อง (Rovinelli and Hambleton, 1976)

2. การตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มพนักงานจำนวน 30 ชุด พบว่าค่าความเชื่อมั่น (Cronbach's Alpha) อยู่ระหว่าง 0.709 - 0.933 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับอยู่ที่ 0.953 ซึ่งมีค่าไม่น้อยกว่า 0.70 ถือว่ายอมรับได้

การเก็บรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการเก็บรวบรวมโดยแบบสอบถามที่ได้ผ่านการตรวจสอบค่าความเที่ยงตรง ค่าความเชื่อมั่น ความถูกต้อง และดำเนินการขอหนังสือจากทางมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ เพื่อขอความอนุเคราะห์จากบริษัทผู้ผลิตโครงสร้างเหล็กแห่งหนึ่งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาในการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลที่รวบรวมข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล และทำการบันทึกข้อมูลลงรหัสเพื่อทำการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามได้ทั้งหมดจำนวน 250 ชุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่ออธิบายลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ฝาย ระดับการศึกษา และระยะเวลาการปฏิบัติงาน (อายุงาน) โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ซึ่งใช้ค่าสถิติมาวิเคราะห์ คือ การแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นปัจจัยจูงใจในการทำงาน และระดับความคิดเห็นประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทผู้ผลิตโครงสร้างเหล็กแห่งหนึ่งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งใช้ค่าสถิติมาวิเคราะห์ คือ การหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) โดยการกำหนดเกณฑ์ ถือหลักว่าจะต้องให้ทุกระดับมีช่วงคะแนนเท่ากันจะเห็นได้ว่าคะแนนสูงสุด 5 คะแนน และต่ำสุด 1 คะแนน ซึ่งมีช่วงห่างหรือพิสัยของคะแนนเท่ากับ $5 - 1 = 4$ มี 5 ระดับ โดยแต่ละระดับควรมีช่วงห่างเท่ากับ $4/5 = 0.8$ เกณฑ์ในการแปลผลระดับคะแนนเฉลี่ยแบบสอบถามปัจจัยจูงใจในการทำงาน และระดับความคิดเห็นประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทผู้ผลิตโครงสร้างเหล็กแห่งหนึ่งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดังนี้

คะแนนค่าเฉลี่ย 4.21-5.00	หมายถึง มากที่สุด
คะแนนค่าเฉลี่ย 3.41-4.20	หมายถึง มาก
คะแนนค่าเฉลี่ย 2.61-3.40	หมายถึง ปานกลาง
คะแนนค่าเฉลี่ย 1.81-2.60	หมายถึง น้อย



คะแนนค่าเฉลี่ย 1.00-1.80 หมายถึง น้อยที่สุด

3. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระปัจจัยจูงใจในการทำงาน ซึ่งใช้ค่าสถิติมาวิเคราะห์ คือ สถิติการวิเคราะห์ Correlation Coefficient

4. วิเคราะห์ปัจจัยจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัทผู้ผลิตโครงสร้างเหล็กแห่งหนึ่งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งใช้ค่าสถิติมาวิเคราะห์ คือ สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเส้นตรง (Multiple Regression Analysis) โดยวิธี Enter

ผลการวิจัย

จากการศึกษาปัจจัยจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัทผู้ผลิตโครงสร้างเหล็กแห่งหนึ่งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า พนักงานผู้ตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 66.80 เป็นเพศชาย, ร้อยละ 91 มีช่วงอายุ 31-40 ปี, ร้อยละ 71.20 เป็นพนักงานฝ่ายผลิต ร้อยละ 74.80 มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี และร้อยละ 46.00 มีระยะเวลาปฏิบัติงานอายุงานน้อยกว่า 5 ปี

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาระดับระดับความคิดเห็นปัจจัยจูงใจในการทำงาน และระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทผู้ผลิตโครงสร้างเหล็กแห่งหนึ่งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นและลำดับของปัจจัยของจูงใจในการทำงาน

ปัจจัยจูงใจในการทำงาน	($\bar{X}$)	(S.D.)	ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
ด้านความสำเร็จในการทำงาน	3.92	0.72	มาก	1
ด้านการได้รับการยอมรับ	3.58	0.80	มาก	4
ด้านลักษณะงานที่ทำ	3.89	0.78	มาก	2
ด้านความรับผิดชอบในงาน	3.62	0.80	มาก	3
ด้านความก้าวหน้าในอาชีพ	3.47	0.92	มาก	5
รวม	3.70	0.80	มาก	

ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นและลำดับของปัจจัยจูงใจในการทำงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.80) และเมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านความสำเร็จในการทำงาน ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.72) รองลงมาคือ ด้านลักษณะงานที่ทำ ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.78) ด้านความรับผิดชอบในงาน ($\bar{X} = 3.62$, S.D. = 0.80) ด้านการได้รับการยอมรับ ($\bar{X} = 3.58$, S.D. = 0.80) และด้านความก้าวหน้าในอาชีพ ($\bar{X} = 3.47$, S.D. = 0.92) ตามลำดับ



ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นและลำดับของประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน	($\bar{X}$)	(S.D.)	ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
ด้านคุณภาพ	3.88	0.73	มาก	2
ด้านปริมาณงาน	3.89	0.75	มาก	1
ด้านระยะเวลา	3.80	0.77	มาก	3
รวม	3.86	0.75	มาก	

ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นและลำดับของประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน โดยภาพรวม อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X}$ = 3.86, S.D. = 0.75) และเมื่อพิจารณาเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านปริมาณงาน ($\bar{X}$ = 3.89, S.D. = 0.75) รองลงมาคือ ด้านคุณภาพ ($\bar{X}$ = 3.88, S.D. = 0.73) และด้านระยะเวลา ($\bar{X}$ = 3.80, S.D. = 0.77) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 2 ศึกษาปัจจัยจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทผู้ผลิตโครงสร้างเหล็กแห่งหนึ่งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตารางที่ 3 แสดงการวิเคราะห์ปัจจัยจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานพนักงานบริษัทผู้ผลิตโครงสร้างเหล็กแห่งหนึ่งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยวิธี Enter

ปัจจัยจูงใจในการทำงาน	ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ของพนักงาน			t	Sig.
	B	SE	β		
ค่าคงที่ (a)	0.630	0.160		3.942	0.000
ด้านความสำเร็จในการทำงาน	0.255	0.058	0.260	4.439	0.000*
ด้านการได้รับการยอมรับ	0.201	0.059	0.225	3.398	0.001*
ด้านลักษณะงานที่ทำ	0.282	0.054	0.309	5.275	0.000*
ด้านความรับผิดชอบในงาน	0.089	0.060	0.100	1.480	0.140
ด้านความก้าวหน้าในอาชีพ	0.024	0.043	0.031	0.562	0.575
Adjust R Square = 0.635 R Square = 0.643 R = 0.802 Durbin-Watson = 1.795					
Std. Error of the Estimate (S.E) = 0.42945 F = 87.769 p-value = 0.000**					

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยจูงใจในการทำงาน ด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านการได้รับการยอมรับ และด้านลักษณะงานที่ทำส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานพนักงานบริษัทผู้ผลิตโครงสร้างเหล็กแห่งหนึ่งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และเมื่อพิจารณาจากค่า



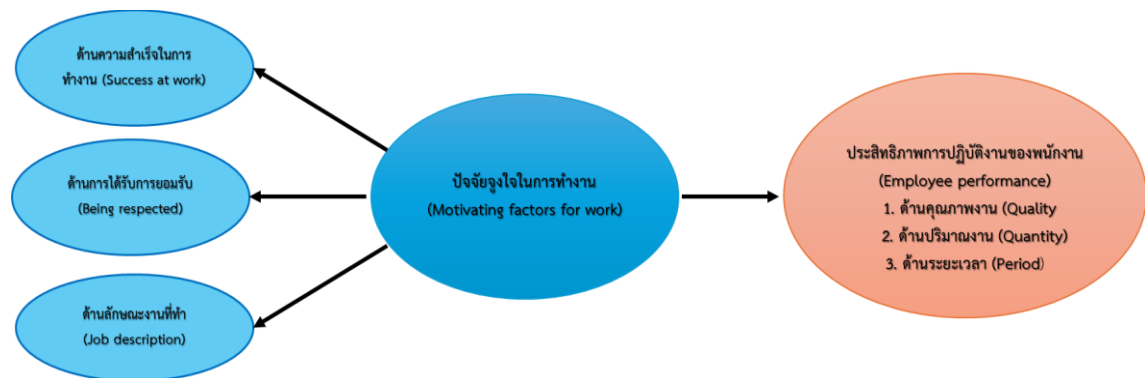
สัมประสิทธิ์การถดถอย พบว่า ปัจจัยจูงใจในการทำงาน ด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านการได้รับการยอมรับ และด้านลักษณะงานที่ทำ ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัทผู้ผลิตโครงสร้างเหล็กแห่งหนึ่งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ($\beta = 0.260, 0.225$ และ 0.309 ตามลำดับ) นอกจากนี้ยังพบว่า เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การทำนายปัจจัยจูงใจในการทำงานมีอำนาจทำนายประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทผู้ผลิตโครงสร้างเหล็กแห่งหนึ่งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ประมาณร้อยละ 64 ($R \text{ Square} = 0.643$)

อภิปรายผล

ผลจากการศึกษาปัจจัยจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานพนักงาน บริษัทผู้ผลิตโครงสร้างเหล็กแห่งหนึ่งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยจูงใจในการทำงาน จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านการได้รับการยอมรับ และด้านลักษณะงานที่ทำส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานพนักงานบริษัทผู้ผลิตโครงสร้างเหล็กแห่งหนึ่งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เนื่องจากบริษัทมีการบริหารจัดการด้านแผนงานที่ชัดเจน มีการติดตามแผนงานเป็นประจำทุกสัปดาห์ ทำให้พนักงานทราบถึงปริมาณงานที่ต้องผลิต ทำให้สามารถปฏิบัติงานได้ทันตามระยะเวลาที่กำหนดและเป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ด้านการได้รับการยอมรับ บริษัทมีการส่งเสริมและกระตุ้นให้พนักงานเกิดความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ โดยมีการประชุมร่วมกับพนักงานและเปิดโอกาสให้พนักงานได้แสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ และด้านลักษณะงานที่ทำ บริษัทมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาด้านทักษะ ความรู้ความสามารถ ความถนัดในงานของพนักงานอย่างต่อเนื่อง โดยกำหนดเป็นนโยบายหลักของบริษัท คือ พนักงานทุกคนจะต้องมีการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้เป็นประจำทุกปี เพื่อให้พนักงานได้มีการพัฒนาความรู้ ความสามารถอยู่เสมอ เพื่อให้พนักงานมีทักษะ มีความพร้อมในการปฏิบัติงานและสามารถปฏิบัติงานในลักษณะที่ยากและมีความท้าทายอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของปฐมพงศ์ กุ๊กแก้ว และคณะ (2567) ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของลูกจ้าง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ พบว่า ปัจจัยด้านแรงจูงใจ ประกอบด้วย ความสำเร็จของงาน การยอมรับนับถือ และความก้าวหน้าในงาน ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของลูกจ้าง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ โดยรวมทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรเจต ไชยพันธ์พงษ์ (2563) ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแรงจูงใจที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดพะเยา พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านปัจจัยจูงใจในด้านลักษณะของงาน ด้านความก้าวหน้า และด้านความรับผิดชอบ มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดพะเยา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการศึกษาปัจจัยจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัทผู้ผลิตโครงสร้างเหล็กแห่งหนึ่งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบองค์ความรู้ที่สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้



แผนภาพที่ 2 แสดงปัจจัยจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน
บริษัทผู้ผลิตโครงสร้างเหล็กแห่งหนึ่งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จากแผนภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่าปัจจัยจูงใจในการทำงาน ประกอบด้วยปัจจัยจำนวน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความสำเร็จในการทำงาน 2) ด้านการได้รับการยอมรับ และ 3) ด้านลักษณะงานที่ทำ ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทผู้ผลิตโครงสร้างเหล็กแห่งหนึ่งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สรุป

การศึกษาปัจจัยจูงใจในการทำงาน ได้แก่ ปัจจัยด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านการได้รับการยอมรับ ด้านลักษณะงานที่ทำ ด้านความรับผิดชอบในงาน และด้านความก้าวหน้าในอาชีพส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทผู้ผลิตโครงสร้างเหล็กแห่งหนึ่งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ระดับของความคิดเห็นของปัจจัยจูงใจในการทำงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก และระดับของความคิดเห็นประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากทั้งด้านปริมาณงาน ด้านคุณภาพงาน และด้านระยะเวลา และผลการวิเคราะห์ปัจจัยจูงใจในการทำงานที่ทำส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทผู้ผลิตโครงสร้างเหล็กแห่งหนึ่งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านการได้รับการยอมรับ และด้านลักษณะงานที่ทำส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทผู้ผลิตโครงสร้างเหล็กแห่งหนึ่งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 เมื่อประสิทธิภาพมีอำนาจทำนายประสิทธิภาพของพนักงานบริษัทผู้ผลิตโครงสร้างเหล็กแห่งหนึ่งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ร้อยละ 64



ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์สำหรับผู้บริหาร ซึ่งจากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่า ปัจจัยจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน ได้แก่ ด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านการได้รับการยอมรับ และด้านลักษณะงานที่ทำ ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้กับพนักงาน เพื่อให้พนักงานสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ บริษัทควรให้ความสำคัญและสนับสนุนการสร้างแรงจูงใจในการทำงานของปัจจัยทั้ง 3 ด้านดังกล่าว คือ ด้านความสำเร็จในการทำงาน บริษัทควรมีการกำหนดแนวทางหรือนโยบายในการส่งเสริมให้พนักงานประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน อาทิ การเปิดโอกาสให้พนักงานมีส่วนร่วมในการวางแผนงาน เปิดโอกาสให้พนักงานแสดงความคิดเห็น (Bottom Up) ในการบริหารจัดการมากขึ้น เพื่อให้ได้แผนงานที่มีประสิทธิภาพ ทำให้พนักงานสามารถปฏิบัติงานได้อย่างแท้จริง และสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นระบบ ด้านการได้รับการยอมรับ ควรมีการสร้างแรงบันดาลใจในการปฏิบัติงานและกระตุ้นให้พนักงานปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ เช่น การกล่าวยกย่องชมเชย แสดงความยินดีหรือให้กำลังใจ เมื่อพนักงานสามารถปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย และด้านลักษณะงานที่ทำ ตามนโยบายในด้านการพัฒนาบุคลากรของบริษัท เพื่อให้เกิดการพัฒนาด้านศักยภาพ ความรู้ ความสามารถ และทักษะในการทำงานอย่างแล้ว บริษัทควรมอบหมายลักษณะงานที่สามารถเพิ่มทักษะความรู้ความสามารถในด้านต่าง ๆ ให้กับพนักงานอย่างต่อเนื่อง และควรมีสร้างความท้าทายเกี่ยวกับลักษณะงานให้กับพนักงานในการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้เพื่อให้พนักงานเกิดแรงจูงใจที่ดีในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้พนักงานสามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ และช่วยส่งเสริมการบริหารงานภายในบริษัทให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาปัจจัยจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานพนักงาน โดยภาพรวมทั้งบริษัทควรมีการศึกษาแบบเฉพาะเจาะจงแยกเป็นแต่ละแผนกหรือฝ่ายงาน เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานพนักงานในเชิงลึกมากยิ่งขึ้น และเพื่อส่งเสริมและพัฒนาประสิทธิภาพของพนักงานได้อย่างแท้จริง และควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานพนักงานในลักษณะอื่นที่นอกเหนือจากใช้แบบสอบถาม เช่น การทำการศึกษาวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) หรือการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกและเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาที่เหมาะสมและควรทำการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยจูงใจในการทำงานของพนักงานระดับผู้บริหารเพิ่มเติม เพื่อนำผลจากการศึกษามานำมาบูรณาการในการพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น



เอกสารอ้างอิง

- กรวิกา มีสามเสน และกฤษดา เขียววัฒนสุข. (2564). ปัจจัยในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอนครหลวง จังหวัดปทุมธานี. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม*. 8(2), 228-241.
- กฤตพล ณ พัทลุง และปิยะมาศ สือสวัสดิ์วินัย. (2567). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานบริษัทเอกชนในจังหวัดสงขลา. *วารสารวิชาการร้อยแก่นสาร*. 9(1), 218-223.
- จันทร์เพ็ญ อวนศรี. (2564). การศึกษาปัจจัยความหลากหลายที่ส่งผลต่อสภาพแวดล้อมในการทำงานและประสิทธิภาพในการทำงาน: กรณีศึกษา บริษัทผลิตชิ้นส่วนยานยนต์แห่งหนึ่ง (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชุมพร ทองสิงห์ และฉัตรชัย เหล่าเขตการณ์. (2565). ปัจจัยในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานไทยและต่างชาติของบริษัทในจังหวัดสมุทรสาคร. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี*. 11(2), 163-174.
- นิชานันท์ วรรณกุล, สามารถ อัยกร และละมัย ร่มเย็น. (2565). อิทธิพลของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดสกลนคร. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*. 19(87), 136-149.
- ปฐมพงศ์ กุ๊กแก้ว, ธีรรัตน์ ปางยะพันธ์ และขวัญฤดี เผือกผ่อง. (2567). ปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของลูกจ้างการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสุพรรณบุรี. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*. 13(1), 137-148.
- ปริญดา ปันหล้า, อศินีย์ ณ น่าน และศศิชา วงศ์ไชย. (2566). ปัจจัยแรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรในสำนักงานอัยการภาค 5. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์นมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 9(1), 143-156.
- พีระพัฒน์ สมศรี และธัญนันท์ บุญอยู่. (2564). แรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการของกรมชลประทานปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น*. 18(1), 172-183.
- พิเชษฐ์ สุขอุทัย และจิรวัฒน์ เมธาสุทธิรัตน์. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานการประปาส่วนภูมิภาคเขต 3. *วารสารรัฐประศาสนตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*. 4(3), 139-154.
- รวิสร่า ชัยประภา และปริญญช อภิพัฒน์โยธาส. (2565). คุณภาพชีวิตการทำงานและปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานขับรถขนส่งน้ำมันในเขตภาคตะวันออก. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น*. 19(1), 1-19.
- สุรเจต ไชยพันธ์พงษ์. (2563). แรงจูงใจที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดพะเยา. *วารสารสิรินธรปริทรรศน์*. 21(2), 340-354.



- อาทิตยา โคตุโร. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานสายสนับสนุนวิชาการในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม. *วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*. 6(4), 222-232.
- อภาวี เรืองรุ่ง. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาล ตำบลโคกสำโรง อำเภโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี. *วารสารวิจัยวิชาการ*. 6(1), 243-254.



นวัตกรรมจัดการส่งเสริมความร่วมมือทางด้านการค้าระหว่างภาครัฐ
และเอกชนของหอการค้าจังหวัดนนทบุรี
THE INNOVATION OF PROMOTING MANAGEMENT FOR TRADE
COOPERATION BETWEEN THE PUBLIC AND PRIVATE SECTORS
OF THE NONTHABURI CHAMBER OF COMMERCE

อาชวิน ภัทรสถาพรกุล, ธนู ทดแทนคุณ*, สัมพันธ์ สุกใส, ทิพา ใจหลัก

Archawin Pattarasaktapornkul, Thanu Thodthankhun*, Samphan Suksai, Tiwa Jailak

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi

นภัทร์ แก้วนาค

Naputr Gewnak

วิทยาลัยการทัพอากาศ

Royal Thai Air Force.

*Corresponding Author E-mail: boboa1974@hotmail.com

Received May 13, 2024; Revised June 4, 2024; Accepted August 21, 2024

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาถึงสภาพการดำเนินการปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคของความร่วมมือด้านการค้าระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนของหอการค้าจังหวัดนนทบุรี 2. เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของความร่วมมือด้านการค้าระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนของหอการค้าจังหวัดนนทบุรี และ 3. เพื่อพัฒนารูปแบบนวัตกรรมจัดการ ส่งเสริมความร่วมมือทางด้านการค้าระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนของหอการค้าจังหวัดนนทบุรี การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 35 คน

ผลการวิจัยพบว่า 1. ความร่วมมือด้านการค้าระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนของหอการค้าจังหวัดนนทบุรีนั้น สภาพการดำเนินงานในปัจจุบันจะมีภารกิจหลักสำคัญที่ดำเนินการทั้งประเทศ ได้แก่ 1) การสร้างความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในสังคม (Connect) 2) ยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (Competitive) และ 3) ส่งต่อแนวทางความยั่งยืนสู่คนรุ่นใหม่ในอนาคต (Sustainable) 2. แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของความร่วมมือด้านการค้าระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนของหอการค้าจังหวัดนนทบุรี เกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมภายนอก ซึ่งเป็นปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้ในทางตรง ทางหอการค้าจึงต้องมีการบริหารจัดการ การส่งเสริมสนับสนุนด้านการค้าให้ครอบคลุมกับกฎหมาย เพื่อให้เกิดความร่วมมือด้านการค้าระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน 3. รูปแบบนวัตกรรมจัดการส่งเสริมความร่วมมือทางด้านการค้าระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนของ



หอการค้าจังหวัดนนทบุรี ได้มีการพัฒนารูปแบบเครือข่ายทางการค้าของภาครัฐและเอกชนจนออกมาเป็นรูปแบบนวัตกรรมจัดการส่งเสริมความร่วมมือทางด้านการค้าระหว่างภาครัฐและเอกชนของหอการค้าจังหวัดนนทบุรี (CCSGP Model)

คำสำคัญ: นวัตกรรมจัดการ, ความร่วมมือทางการค้า, ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน

Abstract

The purposes of this research were: 1) to investigate the current operational situations of The Nonthaburi Chamber of Commerce's trade cooperation issues and impediments, 2) to explore ideas to address obstacles and hurdles in trade cooperation between the public and private sectors of the Nonthaburi Chamber of Commerce, and 3) to build a management innovation model and promote trade partnership between Nonthaburi Chamber of Commerce's public and private sectors. The research was qualitative. In-depth interviews and focus groups were conducted. There were 35 significant informants.

According to the research findings: 1) Trade cooperation between the public and private sectors of the Nonthaburi Chamber of Commerce had the current operational environment and essential missions across the country including fostering collaboration with all sectors of society (Connect), increasing the country's competitiveness (competitive), and passing down sustainable guidelines to future generations (Sustainable). 2) Nonthaburi Chamber of Commerce guidelines for resolving difficulties and overcoming barriers to trade collaboration between the governmental and private sectors. originating from the external environment was an issue that could not be resolved immediately. Thus, the Chamber of Commerce must be governed, promoted and supported trade to comply with the law in order to promote trade cooperation between the public and private sectors. 3) An innovative management strategy to foster trade cooperation between the Nonthaburi Chamber of Commerce's public and private sectors had developed the commercial network approach of the public and private sectors into an innovative approach for managing trade cooperation between the public and private sectors (CCSGP Model).

Keywords: Management Innovation, Trade Cooperation, Public-private Cooperation



บทนำ

การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนาเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคม เมื่อเศรษฐกิจขยายตัว ความต้องการสินค้าอุปโภคบริโภคของประชาชนก็สูงขึ้น โดยจะสอดคล้องกับรายได้ประชากรที่สูงขึ้นด้วย ซึ่งในภาพรวมจะพบว่าการพัฒนาเศรษฐกิจยังส่งผลให้ความมั่นคงในฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศดีขึ้นด้วย ทำให้ประเทศชาติมีเงินทุนในการทำนุบำรุงประเทศ ทั้งในด้านการศึกษา สาธารณูปโภค และการป้องกันประเทศ ซึ่งทำให้ประเทศมีเสถียรภาพทางการเมืองและเศรษฐกิจช่วยเหลือเศรษฐกิจของโลก (Epstein, 2017) สำหรับประเทศไทยได้มีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ พ.ศ.2556 ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจะเป็นผู้พิจารณาศักยภาพและความพร้อมว่ามีความเป็นไปได้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) นอกจากนี้รัฐบาลยังมีนโยบายและมาตรการสนับสนุนอื่น ๆ เช่น การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน การสร้างระบบสาธารณูปโภคที่จำเป็นเพื่อรองรับการลงทุน การจัดหาพื้นที่ให้เข้าร่วมถึงการตั้งศูนย์บริการเบ็ดเสร็จแบบครบวงจร เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักลงทุนในทีเดียวกันที่เรียกว่า “One Stop Service หรือ OSS” (ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 11, 2565) ส่งผลให้ภาคเอกชนพร้อมที่จะให้ความร่วมมือกับภาครัฐเพื่อให้เกิดโอกาสทางการค้ามากยิ่งขึ้น โดยภาครัฐและภาคเอกชนจะมีส่วนร่วมในการลงทุนและการดำเนินงานตามหลักเกณฑ์และข้อกำหนดที่กำหนดไว้เพื่อลดความเสี่ยงของภาครัฐโดยการโอนความเสี่ยงไปยังภาคเอกชน อีกทั้งยังเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ ส่งผลให้เกิดการปรับปรุงคุณภาพการบริการ นวัตกรรมและการมุ่งเน้นด้านประสิทธิภาพผ่านการใช้ความเชี่ยวชาญของภาคเอกชน (Liu et al., 2015) แต่อย่างไรก็ตามปัญหาที่เกิดขึ้นอยู่บ่อยครั้งคือปัญหาความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน ที่ภาครัฐมักถูกมองว่าการจัดการภาครัฐที่ไม่เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ไม่ยืดหยุ่น ไม่คล่องตัว (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2560) นอกจากนี้การที่ภาคเอกชนไม่สามารถเข้าใจภาษาและปัญหาที่แท้จริงของภาครัฐจึงไม่สามารถตีความการแก้ไขปัญหาก็ได้ถูกต้อง ซึ่งหากไม่มีความเข้าใจกันที่ชัดเจนตรงนี้ก็นำไปสู่การเกิดความร่วมมือได้ยาก (วรณัฐ, 2559)

จังหวัดนนทบุรีเป็นจังหวัดที่มีการประกอบธุรกิจภาคเอกชนจำนวนมาก อีกทั้งยังเป็นศูนย์กลางในการเป็นแหล่งที่ตั้งของภาครัฐด้วย ด้วยอาณาเขตพื้นที่ติดต่อกับกรุงเทพมหานคร จึงมีกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมากมายระหว่างภาครัฐและเอกชน ซึ่งหอการค้าจังหวัดนนทบุรีที่เป็นองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร ทำหน้าที่อำนวยความสะดวกให้กับพ่อค้าให้สามารถดำเนินอาชีพได้สะดวกคล่อง และเป็นหน่วยงานกลางที่เป็นกำลังสำคัญต่อประสานงานกับรัฐบาลได้ราบรื่นขึ้น นอกจากนี้เป็นตัวแทนภาคเอกชนในการเสนอข้อเท็จจริง ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาทางสังคมให้ทุกชนชั้น

ด้วยบทบาทที่สำคัญของหอการค้าจังหวัดนนทบุรี จึงทำให้เกิดการศึกษาในบริบทของการสร้างนวัตกรรมการจัดการส่งเสริมความร่วมมือทางด้านการค้าระหว่างภาครัฐและเอกชนของ



หอการค้าจังหวัดนนทบุรี เพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาปรับปรุงประเด็นสำคัญของสภาพการดำเนินการปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคของความร่วมมือระหว่างทางด้านการค้าระหว่างทางด้านการค้าระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในจังหวัดนนทบุรี ผ่านการพัฒนารูปแบบนวัตกรรมการจัดการส่งเสริมความร่วมมือทางด้านการค้าระหว่างภาครัฐและเอกชนของจังหวัดนนทบุรี ไปสู่เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับภาครัฐและภาคเอกชนให้เกิดการพัฒนาการค้าที่มีคุณภาพ และส่งเสริมความสัมพันธ์และพัฒนาเครือข่ายทางการค้าของภาครัฐและเอกชนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงสภาพการดำเนินการปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคของความร่วมมือด้านการค้าระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนของหอการค้าจังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของความร่วมมือด้านการค้าระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนของหอการค้าจังหวัดนนทบุรี
3. เพื่อพัฒนารูปแบบนวัตกรรมการจัดการส่งเสริมความร่วมมือทางด้านการค้าระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนของหอการค้าจังหวัดนนทบุรี

การทบทวนวรรณกรรม

นวัตกรรมจัดการ

Ubben & Hughes (1987) ได้ให้คำจำกัดความของนวัตกรรมไว้ว่า คือการนำเอาวิธีการใหม่มาใช้งานหลังจากที่ผ่านการทดลองและพัฒนาเป็นลำดับแล้ว โดยมีความแตกต่างจากวิธีการเดิมที่เคยใช้งานมาก่อน ซึ่งสมบัติ นามบุรี (2562) ได้ให้ความหมายของนวัตกรรมจัดการว่าเป็นนวัตกรรมที่พัฒนาหรือสร้างการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในกระบวนการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนยุทธศาสตร์หรือวิธีดำเนินธุรกิจแบบใหม่ ๆ นอกจากนั้น McElroy (2000) ยังได้กล่าวถึงนวัตกรรมจัดการว่ามีไว้เพื่อให้องค์กรมีการสร้างสรรค์อันเป็นพื้นฐานที่สำคัญของนวัตกรรมและสร้างความเปลี่ยนแปลงในบริการหรือกระบวนการจัดการในหน่วยงาน ซึ่งเมื่อมองถึงประเด็นด้านองค์ประกอบของนวัตกรรมจัดการ Goffin & Mitchell (2005) ได้อธิบายว่า นวัตกรรมจัดการ มีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ กลยุทธ์นวัตกรรม (Innovation Strategy) บุคลากรและองค์กร (People and Organization) ความคิด (Ideas) การจัดลำดับความสำคัญ (Prioritization) และการนำไปปฏิบัติ (Implementation) ซึ่งการจัดลำดับความสำคัญของความคิดถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่นำไปสู่การปฏิบัติ โดยบุคลากรและองค์กรเป็นตัวขับเคลื่อนที่สำคัญ นวัตกรรมในการจัดการมีความสำคัญในการนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จ เพราะการบริหารจัดการที่ดีถือเป็นรากฐานของการดำเนินงานในทุกด้านและยังส่งผลให้องค์กรสามารถรักษาความได้เปรียบในการแข่งขันโดยอาศัยผลของนวัตกรรมตามแนวคิดของ (Porter, 1998)

อย่างไรก็ตาม นวัตกรรมทางการจัดการไม่ใช่ทุกอย่างที่สามารถเพิ่มความแข็งแกร่งในการแข่งขัน แต่การเพิ่มนวัตกรรมมีโอกาสเพิ่มความสำเร็จในการแข่งขันขององค์กรมากขึ้น แนวคิดใหม่



ในการบริหารจัดการที่เน้นการปรับปรุงกระบวนการภายในองค์กรช่วยสร้างความเป็นผู้นำในตลาดและส่งผลให้องค์กรสามารถขยายธุรกิจและเจริญเติบโตได้ในระยะยาว (Hamel, 2007)

ความร่วมมือทางการค้า

Wang & Archer (2004) ได้กล่าวถึงความร่วมมือว่า เป็นการนำความสามารถที่แตกต่างกันของบุคลากรมาดำเนินการร่วมกันและมีเป้าหมายในการดำเนินการแบบเดียวกัน สอดคล้องกับ Bouwens & Van (2007) ได้อธิบายว่า เป็นการรวมตัวของบุคลากรเพื่อทำงานร่วมกัน และความร่วมมือในการทำงานนี้เป็นสิ่งสำคัญโดยบุคลากรจะเลือกวิธีการทำงานตามความเหมาะสมแก่ผู้ร่วมงาน ซึ่งการทำงานร่วมกันนี้จะมีประสิทธิภาพหรือไม่ขึ้นอยู่กับการปฏิบัติของบุคลากรแต่ละคนที่ได้รับมอบหมายหรือสิทธิในการทำงาน ในมุมมอง Scott et al. (2018) ได้อธิบายว่าความร่วมมือในการทำงานขององค์กรขนาดใหญ่หมายถึงการทำงานร่วมกับคนที่หลากหลายเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน โดยไม่มีลำดับ ทุกคนมีสถานะเท่าเทียมกัน และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นในทีมหรือองค์กรที่ต่างกันได้ ซึ่ง Huxham & Vangen (2013) ได้สรุปประโยชน์ของความร่วมมือออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ 1) การเข้าถึงทรัพยากร 2) การแบ่งปันความเสี่ยง 3) ประสิทธิภาพ 4) การประสานงานกันอย่างไร้รอยต่อ 5) การเรียนรู้ 6) การเปลี่ยนแปลงหลักคิดพื้นฐาน

ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน

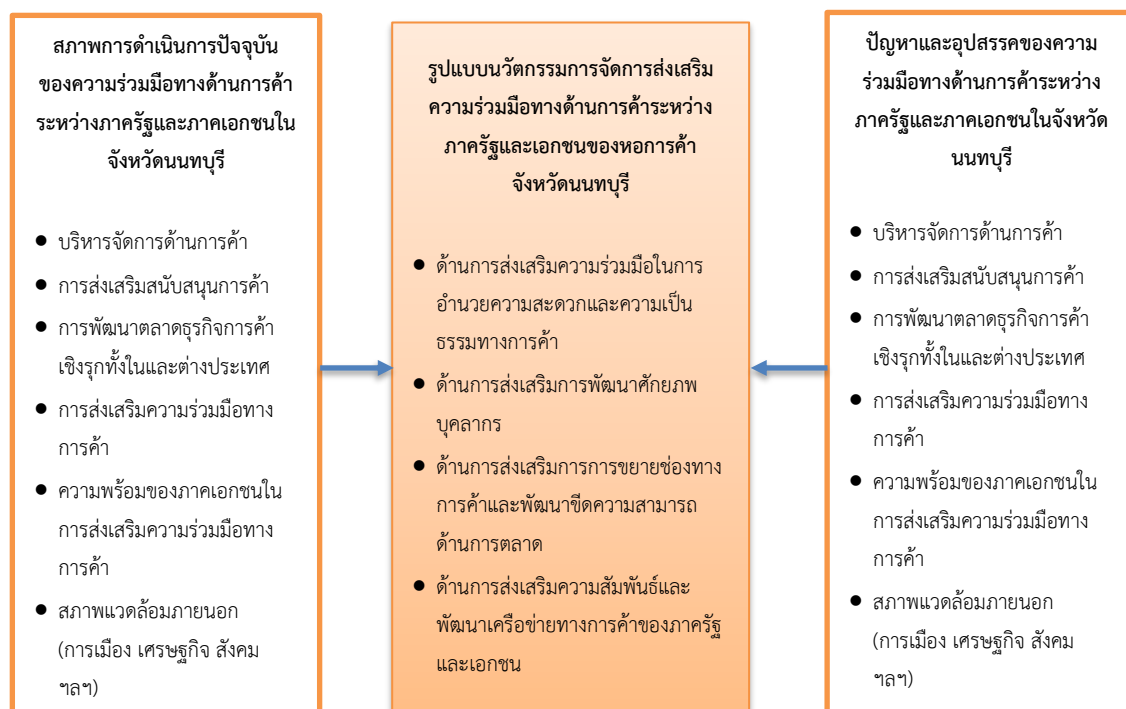
ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน หรือ Public-Private Partnerships (PPP) หมายถึง การร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน เป็นการแบ่งทรัพยากรและความเสี่ยงในการทำงานเพื่อให้บริการสาธารณะ โดยสร้างสัญญาร่วมกันระหว่างภาครัฐ (รัฐบาล) และบริษัทเอกชน เพื่อนำทรัพยากรและความสามารถที่แต่ละฝ่ายมีมาใช้ในการประกอบกิจการ (The National Council for Public-Private Partnerships, 2009) ซึ่งเป็นมุมมองที่พัฒนามาจากในอดีตที่ Linder (1999) เคยอธิบายถึงความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนเป็นการปฏิรูปการจัดการ (Management Reform) การแปลงปัญหา (Problem Conversion) การสร้างมโนธรรม (Moral Regeneration) การถ่ายโอนความเสี่ยง (Risk Shifting) การปรับเปลี่ยนโครงสร้างการบริการสาธารณะ (Restructuring Public Service) และการแบ่งปันอำนาจ (Power Sharing) นอกจากนั้น สิริทิพย์ ศรีสว่างวงศ์ และปิยะนุช เงินคล้าย (2564) ได้กล่าวถึงความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนด้านลักษณะความร่วมมือแบ่งออกเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ 1) มีส่วนร่วมโดยสมัครใจ 2) ภาครัฐมีบทบาทในการกำหนดนโยบายในลักษณะ Top-down 3) การใช้ทรัพยากรแบบพึ่งพากัน 4) การมุ่งผลประโยชน์ส่วนรวม

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยที่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา ข้อมูล สถิติ รายงานการวิจัย รายงานของหน่วยงานต่าง ๆ บทความทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ ละใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง การสนทนากลุ่ม (Focus Group)



เพื่อนำไปสู่การพัฒนารูปแบบนวัตกรรมการจัดการส่งเสริมความร่วมมือทางด้านการค้าระหว่างภาครัฐและเอกชนของหอการค้าจังหวัดนนทบุรีผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิดของ Wang & Archer (2004): Bouwens & Van (2007) และพัฒนารูปแบบนวัตกรรมการจัดการส่งเสริมความร่วมมือทางด้านการค้าระหว่างภาครัฐและเอกชนของหอการค้าจังหวัดนนทบุรี ตามองค์ประกอบสำคัญที่ได้ทำการพัฒนามาจากแนวคิดของ McElroy (2000) ซึ่งสามารถแสดงได้ดังแผนภาพที่ 1



แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในความร่วมมือทางด้านการค้าระหว่างภาครัฐและเอกชนของจังหวัดนนทบุรี โดยมีวิธีการในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย พิจารณาคัดเลือกผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการศึกษา (Direct Stakeholder) ด้วยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงกลุ่มเป้าหมาย (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญ (Key Informants)

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 3 กลุ่ม ประกอบด้วยกลุ่มที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการค้าระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน จำนวน 7 คน กลุ่มที่ 2 บุคลากรปฏิบัติงานภาครัฐและหอการค้า จำนวน 7 คน และกลุ่มที่ 3 ผู้ประกอบการด้านการค้าระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน จำนวน 7 คน รวมทั้งสิ้น 21 คน ในประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบนวัตกรรมการ

จัดการส่งเสริมความร่วมมือทางด้านการค้าระหว่างภาครัฐและเอกชนของหอการค้าจังหวัดนนทบุรี โดยเครื่องมือในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ได้แก่แบบสัมภาษณ์

การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) ได้สนทนากลุ่มกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 2 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการค้าระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน จำนวน 7 คน และกลุ่มที่ 2 ผู้ประกอบการด้านการค้าระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน จำนวน 7 คน รวมทั้งสิ้น 14 คน ในประเด็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินการปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคของความร่วมมือด้านการค้าระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนของจังหวัดนนทบุรี โดยเครื่องมือที่ใช้ในการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) ได้แก่แบบคำถามสำหรับการสนทนากลุ่มย่อย

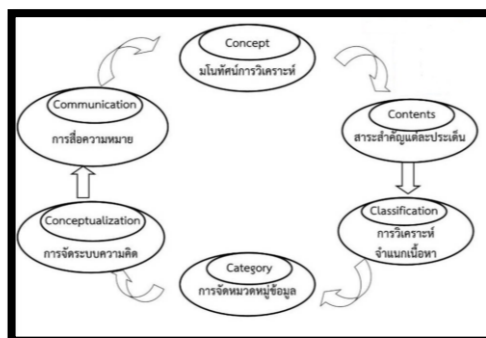
โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยทั้ง 2 ชนิด ได้แก่ แบบสัมภาษณ์และแบบคำถามสำหรับการสนทนากลุ่มย่อย สร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ และเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระ (Content validity) และโครงสร้างของข้อคำถาม (Construct validity) รูปแบบของเครื่องมือ ตลอดจนภาษาที่ใช้ และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความ สอดคล้องตามวัตถุประสงครายข้อ (Index of Item-Objective Congruent : IOC) โดยกำหนดเกณฑ์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) รายข้อตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป และค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ภาพรวมตั้งแต่ 0.65 ขึ้นไป ถือว่ามีความสอดคล้อง แล้วปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ Contents Analysis จาก Document Research โดยการตีความสร้างข้อสรุป แบบอุปนัยจากเอกสารที่เกี่ยวข้องมาประกอบการวิเคราะห์และตีความหมายข้อมูลในเอกสาร (Berelson, 1952; Holsti, 1969)

ขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ทั้งทางด้านข้อมูล ด้านผู้วิจัย ด้านทฤษฎี และด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Denzin, 1970)

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์โดยใช้เทคนิค QDAT Knowledge; 6'C (Qualitative Data Analysis Technic Knowledge) เป็นการนำข้อมูลดิบมาเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิค 6' C โดยเปลี่ยนจากข้อมูลดิบ เป็นสารสนเทศการวิจัย เป็นบทสรุปของการวิจัย ให้ระบบความคิด และเป็นกรอบแนวคิดผลการวิจัยที่เกิดจากการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ (นภัทร์ แก้วนาคน , 2555) ดังแผนภาพที่ 2



แผนภาพที่ 2 แสดงกรอบการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ (นภัทร์ แก้วนาคน , 2555)



ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ศึกษาถึงสภาพการดำเนินการปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคของความร่วมมือด้านการค้าระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนของหอการค้าจังหวัดนนทบุรี พบว่า สภาพการดำเนินงานในปัจจุบันจะมีการกิจหลักสำคัญที่ดำเนินการทั้งประเทศ ได้แก่ 1) การสร้างความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในสังคม (Connect) 2) ยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (Competitive) และ 3) ส่งต่อแนวทางความยั่งยืนสู่คนรุ่นใหม่ในอนาคต (Sustainable) นอกจากนั้นยังพบประเด็นของสภาพการดำเนินงานที่ค้นพบในด้านของความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและเอกชน โดยมีความเชื่อมโยงกันกับแนวทางความร่วมมือของหอการค้าในประเด็นทางเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อภาคธุรกิจเอกชน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการด้านการค้า ด้านการส่งเสริมสนับสนุนด้านการค้าเพื่อสนับสนุนสมาคมการค้าต่าง ๆ ให้ได้มีโอกาสเพิ่มกิจกรรมซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่การดำเนินธุรกิจของสมาชิกส่วนรวม การพัฒนาตลาดธุรกิจการค้าเชิงรุกทั้งในและต่างประเทศ มีการเสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือด้านธุรกิจและการค้ากับประเทศต่าง ๆ ความพร้อมของภาคเอกชนในฐานะผู้ที่ได้ประโยชน์จากการมีกำลังแรงงาน ควรส่งเสริมงานที่ใช้ประโยชน์กำลังคนแรงงานทักษะสูง หรือเพิ่มการจ้างงานที่ส่งเสริมศักยภาพ (productive employment) รวมถึงควรมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนากำลังคนในรูปแบบต่างๆ เป็นต้น ความพร้อมของภาครัฐในการส่งเสริมความร่วมมือด้านการค้า ภาครัฐต้องมีการปรับตัวกับการลงทุนในการสร้างทักษะแห่งอนาคต โดยภาครัฐควรปรับบทบาทเป็นผู้อำนวยการความสะดวกในปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมภายนอก (การเมือง เศรษฐกิจ สังคม ฯลฯ) นอกจากนั้นต้องมีหน้าที่ในการให้คำปรึกษา ช่วยเหลือแก้ไขปัญหาในการประกอบธุรกิจอันเกิดจากระบบและระเบียบราชการ คอยประสานงานและผลักดันให้มีการแก้ไขอุปสรรคในการประกอบธุรกิจ อีกทั้งยังสนับสนุนต้องให้ภาคธุรกิจเอกชนให้ได้มีโอกาสเรียนรู้เทคนิคการประกอบธุรกิจให้ทันสมัย ด้วยการขอรับทุนการศึกษา/ฝึกอบรม ที่จัดขึ้นทั้งในและต่างประเทศ

วัตถุประสงค์ที่ 2 ศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของความร่วมมือด้านการค้าระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนของหอการค้าจังหวัดนนทบุรี พบว่าการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมภายนอกเป็นปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้ในทางตรง ต้องอาศัยการปรับเปลี่ยนให้เป็นไปตามสภาพแวดล้อมนั้น ๆ ทั้งด้านกฎหมาย ด้านกฎระเบียบต่าง ๆ ด้านความมั่นคง และด้านการเมือง โดยทางหอการค้ามีการบริหารจัดการการส่งเสริมสนับสนุนด้านการค้าให้ชัดเจน และครอบคลุมกับกฎหมาย การเมือง เพื่อให้ความร่วมมือด้านการค้าระหว่างภาครัฐและเอกชนเป็นไปอย่างมีคุณภาพและประสบความสำเร็จ นอกจากนั้นในการแก้ไขปัญหานั้น จะต้องเข้าใจและรับรู้ถึง บทบาทของภาครัฐในความร่วมมือด้านการค้าที่สำคัญคือ การกำหนดนโยบายภาครัฐที่เป็นปัจจัยสนับสนุนความร่วมมือทางการค้ากับภาคเอกชน และพัฒนาขีดความสามารถทางการค้า การลงทุน นโยบายภาครัฐควรจะมีมุ่งเน้นการพัฒนากระบวนเศรษฐกิจและการเมืองให้มีเสถียรภาพ นอกจากนี้ สิ่งสนับสนุนที่รัฐควรทำ คือมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของการค้า ความร่วมมือกัน เช่น การพัฒนาเส้นทางการค้าให้เอื้ออำนวยต่อการขับเคลื่อนการคมนาคมในจังหวัด เป็นต้น และนโยบายกระทรวงพาณิชย์ด้านการค้า



การลงทุนที่นำไปสู่การค้าระหว่างประเทศ มีแผนยุทธศาสตร์การสนับสนุนการตลาดระหว่างประเทศ และบทบาทของภาคเอกชนในความร่วมมือด้านการค้าที่สำคัญคือ ด้านปัจจัยการผลิตปัจจุบัน ภาคเอกชน โดยเฉพาะภาคอุตสาหกรรมมีการพึ่งพาต่างประเทศมาก ทั้งทางด้านวัตถุดิบทุนและเทคโนโลยี การพึ่งพาดังกล่าวมีผลต่อเสถียรภาพในการดำเนินงานของภาคอุตสาหกรรม จึงควรแก้ไข โดยการแสวงหาปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ จากภายในประเทศที่มีความเหมาะสมด้านราคาและคุณภาพ ด้านแรงงานของไทยปัจจุบันมีค่าแรงที่เพิ่มขึ้นมากจนไม่สามารถแข่งขันได้กับต่างประเทศได้ เพื่อให้แรงงานของไทยมีคุณค่าเพิ่มค้ำกับการเพิ่มขึ้นของค่าแรง จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องมุ่งเน้นด้านการพัฒนาฝีมือแรงงานให้เป็นไปตามวิสัยทัศน์ทางการค้าไทย การบริหารงานทางธุรกิจควรมีการลงทุนเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีในการผลิตเพื่อลดต้นทุน เพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล มีการส่งเสริมทางการตลาด ควรมีการพัฒนาการส่งออก การตลาดต่างประเทศ การแสวงหาตลาดใหม่ที่มีศักยภาพ เช่น กลุ่มประเทศ CLMV เป็นต้น การพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมของธุรกิจที่เน้นภูมิปัญญาพื้นถิ่นที่เป็นการส่งเสริมภายในจังหวัด และสุดท้ายคือระบบสนับสนุนอื่น ๆ ซึ่งความสำเร็จในการพัฒนาธุรกิจที่มีเครือข่ายจากภาครัฐ ต้องวางระบบด้านภาษีที่เหมาะสมและสอดคล้องกันตั้งแต่พื้นฐานไปจนถึงขั้นสุดท้าย การส่งเสริมการลงทุนที่มีทิศทางสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและการค้า โดยมีหอการค้าจังหวัดเป็นผู้มีบทบาททางด้านการจัดการต่อไป ทั้งการทำงานเชิงรุก มีแผนและแนวทางที่แน่นอน

วัตถุประสงค์ที่ 3 พัฒนารูปแบบนวัตกรรมการจัดการส่งเสริมความร่วมมือทางการค้าระหว่างภาครัฐและเอกชนของหอการค้าจังหวัดนนทบุรี พบว่า ในการศึกษา นวัตกรรมการจัดการส่งเสริมความร่วมมือทางการค้าระหว่างภาครัฐและเอกชนของหอการค้าจังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยสามารถสร้างกรอบแนวคิดโดยมุ่งเน้นค้นหาถึงสภาพการดำเนินการปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคของความร่วมมือด้านการค้าระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนของจังหวัดนนทบุรี ประกอบด้วยบริหารจัดการด้านการค้า การส่งเสริมสนับสนุนด้านการค้า การพัฒนาตลาดธุรกิจการค้าเชิงรุกทั้งในและต่างประเทศ การส่งเสริมความร่วมมือด้านการค้า ความพร้อมของภาคเอกชนในการส่งเสริมความร่วมมือด้านการค้า ความพร้อมของภาครัฐในการส่งเสริมความร่วมมือด้านการค้า และสภาพแวดล้อมภายนอก (การเมือง เศรษฐกิจ สังคม ฯลฯ) และพัฒนารูปแบบนวัตกรรมการจัดการส่งเสริมความร่วมมือทางการค้าระหว่างภาครัฐและเอกชนของหอการค้าจังหวัดนนทบุรี ตามองค์ประกอบสำคัญอันได้แก่ ด้านการส่งเสริมความร่วมมือในการอำนวยความสะดวกและความเป็นธรรมทางการค้า ด้านการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพบุคลากร ด้านการส่งเสริมขยายช่องทางการค้าและพัฒนาขีดความสามารถด้านการตลาด ด้านการส่งเสริมสร้างความเข้มแข็งให้จังหวัดในพัฒนาการค้าให้มีคุณภาพ และด้านการส่งเสริมความสัมพันธ์ได้พัฒนาเครือข่ายทางการค้าของภาครัฐและเอกชนจนออกมาเป็นรูปแบบนวัตกรรมการจัดการส่งเสริมความร่วมมือทางการค้าระหว่างภาครัฐและเอกชนของหอการค้าจังหวัดนนทบุรี (CCSGP Model)



อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องนวัตกรรมการจัดการส่งเสริมความร่วมมือทางด้านการค้าระหว่างภาครัฐและเอกชนของหอการค้าจังหวัดนนทบุรี สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

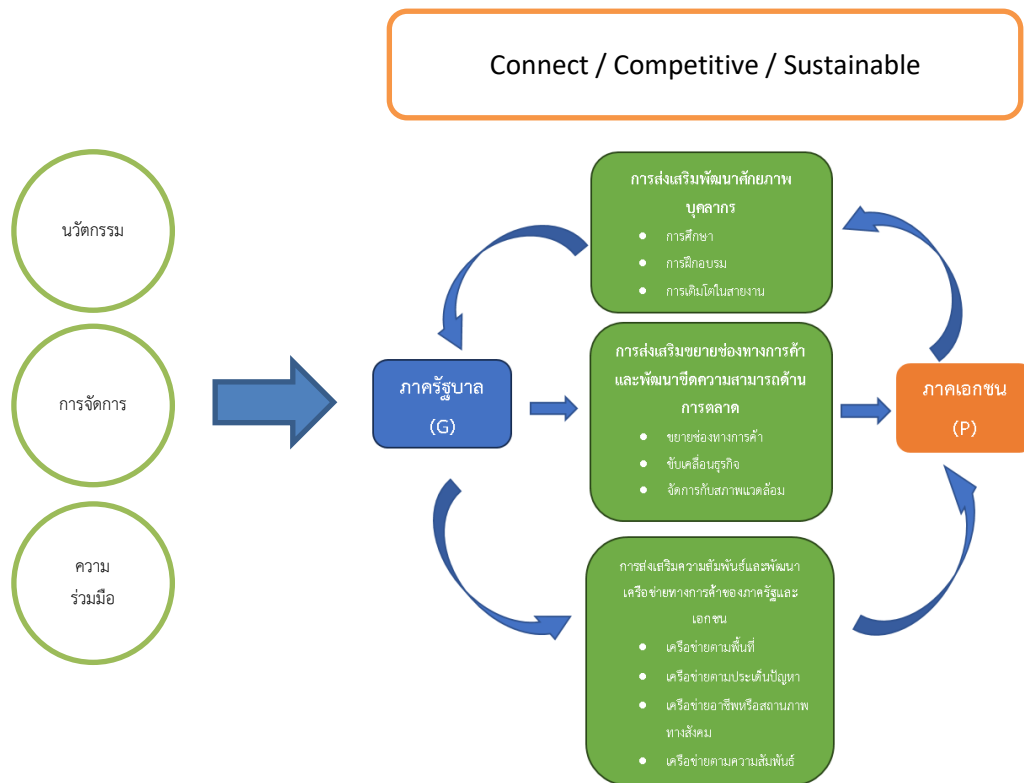
จากข้อค้นพบตามจุดประสงค์ที่ 1 พบว่าสภาพการดำเนินการปัจจุบันของความร่วมมือทางด้านการค้าระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนของหอการค้าจังหวัดนนทบุรีนั้น พบว่า สภาพการดำเนินงานในปัจจุบันจะมีการกิจหลักสำคัญที่ดำเนินการทั้งประเทศ ได้แก่ 1) การสร้างความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในสังคม (Connect) 2) ยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (Competitive) และ 3) ส่งต่อแนวทางความยั่งยืนสู่คนรุ่นใหม่ในอนาคต (Sustainable) และยังมีหลักสำคัญในด้านอื่น ๆ เช่น ด้านการบริหารจัดการด้านการค้า ด้านการสนับสนุนทางการค้า ด้านการเสริมงานที่ใช้ประโยชน์กำลังคนแรงงานทักษะสูง ด้านการสนับสนุนภาคเอกชนให้ได้มีโอกาสเรียนรู้เทคนิคการประกอบธุรกิจให้ทันสมัย ด้วยการฝึกอบรมและส่งเสริมความรู้ ซึ่งมีความสอดคล้องกันกับงานวิจัยของ อรกช ลิ้มสมบัติอนันต์ และวลัยพร รัตนเศรษฐ (2565) กล่าวถึงสภาพปัจจุบันจำเป็นต้องมุ่งเน้นการก่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างกันในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ และมีการดำเนินการที่เชื่อมโยงกัน ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามประเด็นของความร่วมมือ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกันกับงานวิจัยของ สิการีย์ เฟื่องฟูง (2561) ที่กล่าวถึงรูปแบบระบบความร่วมมือเชิงนโยบายระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนนั้น แม้ว่าภาครัฐจะมีนโยบายที่สนับสนุน ส่งเสริมเพื่อพัฒนาผู้ประกอบการสู่การดำเนินธุรกิจเชิงอนุรักษ์แต่ภาครัฐจำเป็นต้องเผยแพร่ส่งเสริมให้ความรู้กับผู้ประกอบการได้ทราบถึงเหตุผลความจำเป็นในการประกอบธุรกิจเชิงอนุรักษ์อย่างเป็นรูปธรรม

จากข้อค้นพบตามจุดประสงค์ที่ 2 ในแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของความร่วมมือทางด้านการค้าระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนของหอการค้าจังหวัดนนทบุรี การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมภายนอก ซึ่งเป็นปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้ในทางตรง ต้องอาศัยการปรับเปลี่ยนให้ไปตามสภาพแวดล้อมนั้นๆ ทั้งด้านกฎหมาย ด้านกฎระเบียบต่าง ๆ ด้านความมั่นคง และด้านการเมือง ซึ่งสอดคล้องกันกับงานวิจัยของ เอกรินทร์ เหลืองวิริยะ และพัสสรณ์ วรภัทร์ธรรกุล (2565) ที่มีการแก้ไขปัญหาให้ตรงประเด็นโดยการร่วมมือ การมีส่วนร่วม และการส่งเสริมสนับสนุนของหน่วยงานทุกภาคส่วน

จากข้อค้นพบตามจุดประสงค์ที่ 3 พบว่ารูปแบบนวัตกรรมจัดการส่งเสริมความร่วมมือทางด้านการค้าระหว่างภาครัฐและเอกชนของหอการค้าจังหวัดนนทบุรี ได้พัฒนาเครือข่ายทางการค้าของภาครัฐและเอกชนจนออกมาเป็นรูปแบบนวัตกรรมจัดการส่งเสริมความร่วมมือทางด้านการค้าระหว่างภาครัฐและเอกชนของหอการค้าจังหวัดนนทบุรี (CCSGP Model) ซึ่ง Model ที่สร้างขึ้นมีความสอดคล้องกันกับงานวิจัยของ Promma & Socratianurak (2022) และกศมา ปาไทย (2566) ที่ได้เสนอแนวทางการพัฒนานวัตกรรม โดยให้ภาครัฐมีการส่งเสริมให้บุคลากรให้มีทักษะและความสามารถ โดยการช่วยสนับสนุนการฝึกอบรม ทั้งในด้านผู้เชี่ยวชาญ หลักสูตรเทคโนโลยีและสถานที่ในการฝึกอบรม การร่วมกันลงทุนผลิตบุคลากรทางการแพทย์ และร่วมลงทุนพัฒนาและเชื่อมโยงระบบข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศด้านสุขภาพให้ทันสมัย

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ พบว่ารูปแบบรูปแบบนวัตกรรมการจัดการส่งเสริมความร่วมมือทางด้านการค้าระหว่างภาครัฐและเอกชนของหอการค้าจังหวัดนนทบุรี ประกอบด้วยปัจจัยหลายด้าน ตั้งแต่สภาพการดำเนินการปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคของความร่วมมือด้านการค้าระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน แนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของความร่วมมือด้านการค้าระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน และได้สังเคราะห์ออกเป็นรูปแบบนวัตกรรมจัดการส่งเสริมความร่วมมือทางด้านการค้าระหว่างภาครัฐและเอกชนของหอการค้าจังหวัดนนทบุรี (CCSGP Model) ตามแผนภาพที่ 3



แผนภาพที่ 3 รูปแบบนวัตกรรมจัดการส่งเสริมความร่วมมือทางด้านการค้าระหว่างภาครัฐและเอกชนของหอการค้าจังหวัดนนทบุรี (CCSGP Model)

จากแผนภาพที่ 3 ทำให้เห็นว่า (CCSGP Model) เป็นรูปแบบนวัตกรรมจัดการฯ ที่ภาครัฐนำนวัตกรรมมาบูรณาการร่วมกับการทำงาน ในการส่งเสริมศักยภาพบุคลากร ขยายช่องทางการค้า และส่งเสริมความสัมพันธ์และพัฒนาเครือข่ายฯ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนระหว่างภาครัฐและเอกชนให้ได้ประโยชน์อย่างเต็มรูปแบบ



สรุป

จากการวิจัยสามารถสรุปได้ว่ารูปแบบระบบความร่วมมือเชิงนโยบายระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนนั้น แม้ว่าภาครัฐจะมีนโยบายที่สนับสนุน ส่งเสริมเพื่อพัฒนาผู้ประกอบการสู่การดำเนินธุรกิจเชิงอนุรักษ์แต่ภาครัฐจำเป็นต้องเผยแพร่ส่งเสริมให้ความรู้กับผู้ประกอบการได้ทราบถึงเหตุผลความจำเป็นในการประกอบธุรกิจเชิงอนุรักษ์อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งแนวทางการแก้ไขปัญหและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมภายนอกเป็นปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้ในทางตรง ต้องอาศัยการปรับเปลี่ยนให้เป็นไปตามสภาพแวดล้อมนั้นๆ ทั้งด้านกฎหมาย ด้านกฎระเบียบต่าง ๆ ด้านความมั่นคง และด้านการเมืองเข้ามา ซึ่งเมื่อได้พัฒนารูปแบบนวัตกรรมการจัดการส่งเสริมความร่วมมือทางด้านการค้าระหว่างภาครัฐและเอกชนของหอการค้าจังหวัดนนทบุรีในรูปแบบ (CCSGP Model) แล้วนั้นจะสามารถเพิ่มศักยภาพเครือข่ายทางการค้าของภาครัฐและเอกชนให้สูงขึ้นได้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่องนวัตกรรมการจัดการส่งเสริมความร่วมมือทางด้านการค้าระหว่างภาครัฐและเอกชนของหอการค้าจังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยสามารถเสนอแนะได้ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ในระดับปฏิบัติการ สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์ของความร่วมมือทางด้านการค้าระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน วิธีการการแก้ไขปัญหและอุปสรรคของความร่วมมือทางด้านการค้าของหอการค้าจังหวัดนนทบุรีในปัจจุบันไปปรับใช้ หรือประยุกต์ใช้ในการทำงานได้

1.2 ในระดับบริหาร ผู้บริหารสามารถนำรูปแบบนวัตกรรมการจัดการส่งเสริมความร่วมมือทางด้านการค้าระหว่างภาครัฐและเอกชนของหอการค้าจังหวัดนนทบุรีที่ได้ให้นำไปใช้ในการสร้างแผนการดำเนินงานให้กับหน่วยงานได้ เพื่อที่จะเป็นตัวชี้วัดในการพัฒนาด้านความร่วมมือทางการค้าได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ทำให้ข้อมูลที่ได้รับอาจยังไม่สมบูรณ์เนื่องจากหน่วยงานที่ศึกษาเป็นหน่วยงานใหญ่ อาจพัฒนางานวิจัยโดยนำกระบวนการวิจัยเชิงปริมาณเข้าไปเพื่อให้ทราบถึงกลุ่มประชากรส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานี้

2.2 ในการวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษาสภาพการดำเนินการปัจจุบันตามภารกิจความร่วมมือทางการค้า ดังนั้นควรมีการศึกษาเปรียบเทียบหน่วยงานอื่นเพื่อที่จะได้เห็นแนวทางที่เหมือนหรือต่างกัน ส่งผลให้เกิดองค์ประกอบที่เหมาะสมตามมาได้ นำไปประยุกต์ใช้ได้

2.3 เพื่อให้เกิดความครอบคลุมในการนำไปใช้จริง จึงควรมีการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเพิ่มขึ้นและหลากหลายกว่าเดิม เพื่อประโยชน์ของการนำข้อมูลไปใช้ทั้งในภาครัฐบาลและภาคเอกชนนั่นเอง



เอกสารอ้างอิง

- กศมา ปาไทย. (2566). ความร่วมมือภาครัฐและเอกชน ในการพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อการรักษาโรคหัวใจของศูนย์หัวใจเซฟฮาร์ท การแพทย์ กรู๊ป. *วารสารมหจุฬานาครทรรศน์*, 10(1), 28-45.
- นภัทร์ แก้วนาค. (2555). *เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูล (Qualitative Data Analysis Technic)*. เอกสารประกอบการสอนหลักสูตรการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร, กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- วรณัฐ ปทุมมณี. (2559). *ความท้าทายของรัฐในการขับเคลื่อนสู่อนาคตด้วยเทคโนโลยี*. สืบค้น 23 สิงหาคม 2566. จาก <https://techsauce.co/tech-and-biz/govtech-tsgs2019>.
- ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 11. (2565). *ทำไมต้องลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ*. สืบค้น 1 สิงหาคม 2566. จาก <http://www.songkhladopa.go.th/economy/content/cate/3>.
- สิการย์ เฟื่องฟูง. (2561). ความร่วมมือเชิงนโยบายระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในการส่งเสริมและพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสู่การเป็นเศรษฐกิจสีเขียว. *วารสารรังสิตบัณฑิตศึกษาในกลุ่มธุรกิจและสังคมศาสตร์ปีที่*, 4(2), 174-187.
- สิรินทิพย์ ศรีสว่างวงศ์ และปิยะนุช เงินคล้าย. (2564). ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการขับเคลื่อนนโยบายขนส่งสาธารณะในจังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา*, 11(1), 150-164.
- สมบัติ นามบุรี. (2562). นวัตกรรมและการบริหารจัดการ. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 2(2), 121-134.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2560). *ข้าราชการไทยกับการขับเคลื่อนประเทศไทย 4.0*. นนทบุรี: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 -2564)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- อรกษ ลิ่มสมบัติอนันต์ และวลัยพร รัตนเศรษฐ. (2565). ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมในการขับเคลื่อนนโยบายการส่งเสริมตลาดชุมชนเพื่อธุรกิจท้องถิ่นกรณีศึกษาตลาดน้ำในจังหวัดนนทบุรี. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์*, 10(3), 561-574.
- เอกรินทร์ เหลืองวิริยะ และพัสสรณ์ วรภัทร์ธิระกุล. (2565). การจัดการความร่วมมือภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมพัฒนานิคมพลังงานไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรม โครงการนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 7(5), 313-331.
- Berelson, D. (1952). *Content Analysis in Communicative Research*. New York: The Free Press.
- Bouwens, J., & Van Lent, L. (2007). Assessing the performance of business unit managers. *Journal of Accounting Research*, 45(4), 667-697.
- Denzin, N.K. (1970). *The research act*. Chicago: Aldine.



- Epstein, R. M., Duberstein, P. R., Fenton, J. J., Fiscella, K., Hoerger, M., Tancredi, D. J., & Kravitz, R. L. (2017). Effect of a patient-centered communication intervention on oncologist-patient communication, quality of life, and health care utilization in advanced cancer: the VOICE randomized clinical trial. *JAMA oncology*, 3(1), 92-100.
- Goffin, K. & Mitchell, R. (2005). *Innovation Management: Strategy and Implementation Using the Pentathlon Framework*. New York: Palgrave Macmillan.
- Hamel, G. (2008). The future of management. *Human resource management international digest*, 16(6).
- Holsti, O. R. (1969). *Content Analysis for the Social Science and Humanities*. Massachusetts: Addison-Wesley.
- Huxham, C., & Vangen, S. (2013). *Managing to collaborate: The theory and practice of collaborative advantage*. Routledge.
- Linder, S. (1999). Coming to Terms with the Public-Private Partnership-A Grammar of MultipleMeaning. *American Behavioral Scientist*, 43(1), 35-51.
- Liu, J., Love, P. E., Smith, J., Regan, M., & Palaneeswaran, E. (2015). Review of performance measurement: implications for public private partnerships. *Built Environment Project and Asset Management*, 5(1), 35-51.
- McElroy, M. (2000). Using knowledge management to sustain innovation: Moving toward second-generation knowledge management. *Knowledge Management Review*, 3(4), 34-37.
- Porter, M. E. (1998). *The competitive advantage of nations: with a new introduction*.
- Promma, S., & Socratyanurak, M. (2022). Public-private partnership for labor production and development between vocational colleges and the industrial sector. *Journal of Buddhist Anthropology*, 7(6), 239-254.
- Scott, R., Andreas., & Merrick Z. (2018). Teamwork collaboration coordination and networking: why we need to distinguish between different types of interprofessional practice. *Journal of Interpersonal Care*, 32(1), 1-3.
- Ubben, G. & Hughes, L.W. (1987). *The Principal: Creative Leadership for Effective Schools*. Boston: Allyn and Bacon.
- Wang, S., & Archer, N. (2004). Strategic choice of electronic marketplace functionalities: A buyer-supplier relationship perspective. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 10(1)
- The National Council for Public-Private Partnerships. (2009). *Public and Private Partnership*. Retrieved August 21, 2009. from <http://www.ncppp.org/>.



การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนวัตกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ
Design Thinking สำหรับผู้ประกอบการฟาร์มเห็ดสมัยใหม่
DEVELOPMENT OF INNOVATIVE TRAINING COURSES FOR MODERN
MUSHROOM FARM ENTERPRISES BASED ON DESIGN THINKING PROCESS

นัยนา ยังเกิด, สัมพันธ์ สุกใส*, วาสนา มะลินิน, เรืองสิน ปลื้มปิ่น

Naiyana Yongkerd, Samphan Suksai*, Wasana Malinin, Ruangsinn Pluempin

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi

นภัทร แก้วนาค

Naputr Gewnak

วิทยาลัยการทัพอากาศ

Royal Thai Air Force

*Corresponding Author E-mail: samphan.s@rmutsb.ac.th

Received May 8, 2024; Revised June 5, 2024; Accepted August 21, 2024

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนวัตกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ Design Thinking สำหรับผู้ประกอบการฟาร์มเห็ดสมัยใหม่ 2) เพื่อนำหลักสูตรฝึกอบรมนวัตกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ Design Thinking สำหรับผู้ประกอบการฟาร์มเห็ดสมัยใหม่ไปทดลองใช้จริง และ 3) เพื่อประเมินและปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรมนวัตกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ Design Thinking สำหรับผู้ประกอบการฟาร์มเห็ดสมัยใหม่ เป็นการวิจัยและพัฒนาที่มีการผสมผสานการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่มย่อย และการฝึกอบรม โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 17 คน และผู้เข้าร่วมอบรม จำนวน 30 คน ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์เนื้อหา จากการวิจัยเอกสาร โดยการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย 2) การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า ทั้งด้านข้อมูล และด้านทฤษฎี 3) การวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพ (QDAT Knowledge ; 6'C)

ผลการวิจัยพบว่า 1. การพัฒนาหลักสูตรต้องมีความเหมาะสมและสามารถทำให้เกิดขึ้นจริงได้ โดยมีหลักการและแนวคิดในเชิงบริหารจัดการที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาฟาร์มสำหรับผู้ประกอบการสมัยใหม่ และทำการร่างเป็นหลักสูตรฝึกอบรมนวัตกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ Design Thinking สำหรับผู้ประกอบการฟาร์มเห็ดสมัยใหม่โดยมีองค์ประกอบหลัก 7 ด้าน ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร 3) หลักการของหลักสูตร 4) โครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตร 5) กิจกรรมในการฝึกอบรม 6) สื่อและแหล่งเรียนรู้ 7) การวัดและประเมินผล 2. สมรรถนะของผู้เข้ารับการอบรมอยู่ในระดับมาก ผู้เข้าอบรมมีคะแนนกระบวนการการฝึกอบรมโดยรวมมีค่าเฉลี่ย 378.17



คิดเป็นร้อยละ 80.46 โดยหลักสูตรที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพกระบวนการและประสิทธิภาพผลลัพธ์ของหลักสูตรฝึกอบรมมีประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 80.46/80.11 ผ่านเกณฑ์ 80/80 และผู้เข้าอบรมมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมโดยรวมในระดับมาก และ 3. ผลการประเมินการใช้หลักสูตรฝึกอบรมมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนาหลักสูตร, ฝึกอบรม, นวัตกรรมการเรียนรู้, การคิดเชิงออกแบบ

Abstract

The objectives of this research were: 1) to develop an innovative learning training course by using the Design Thinking process for modern mushroom farm operators, 2) to lead an innovative learning training course by using the Design Thinking process for farm operators, and 3) to evaluate and improve the innovative training curriculum by using the Design Thinking process for modern mushroom farm operators. In-depth interviews, small group discussion, and training were conducted. There were 17 key informants and 30 training participants. The research was qualitative data analysis, which consisted of: content analysis based on document research by interpreting and formulating inductive conclusions, data triangulation both theoretical and data-driven components, and utilization of high-quality data analysis methodologies (QDAT Knowledge; 6'C).

The results of the research findings were: 1) curriculum development must be appropriate and could be actualized with principles and management concepts. This was advantageous to farm development for modern entrepreneurs and drafting an innovative learning training course by using the Design Thinking process for modern mushroom farm operators with seven main elements: 1) principles and reasons, 2) objectives of the course, 3) principles of the course, 4) content structure, curriculum 5) training activities 6) media and learning resources, and 7) measurement and evaluation. 2) The competency of the trainees was at a high level. The participants had an aggregate training process score of 378.17, accounting for 80.46 percent. The course created by the researcher had the efficiency process, and the results of the training course were effective (E1/E2) equal to 80.46/80.11, passing the criteria. 80/80, and the participants were satisfied with the comprehensive training course at a high level. 3) The results of the evaluation of the use of the training course had the overall average level at the highest level.

Keywords: Development Course, Training, Learning Innovation, Design Thinking



บทนำ

ในยุคสมัยปัจจุบันนวัตกรรมเข้ามามีบทบาทในการเปลี่ยนวิถีชีวิตของคนในชุมชน ทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม มีส่วนช่วยให้ทำงานได้ง่าย ลดค่าใช้จ่าย และดำเนินงานต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว หลายประเทศทั่วโลกสร้างองค์ความรู้และพัฒนาสมรรถนะและให้ความสำคัญกับทุนมนุษย์ในการเข้าถึงนวัตกรรมเพื่อสอดคล้องกับการเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม โดยมองว่าการนำนวัตกรรมมาใช้ในการบริหารจัดการกระบวนการทำงาน จะสามารถเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพการทำงาน และส่งผลให้องค์กรประสบความสำเร็จทั้งในยุคปัจจุบันและอนาคต ซึ่งประเทศไทยเองทั้งนักธุรกิจและผู้ประกอบการก็มุ่งเน้นการนำแนวคิดไทยแลนด์ 4.0 มาปรับใช้ โดยผู้ประกอบการได้มุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีในการขับเคลื่อนธุรกิจเกิดการเปลี่ยนแปลงให้กับอุตสาหกรรมจากโมเดลธุรกิจ (Business Model) ใหม่ ๆ และสามารถทำซ้ำแบบไม่จำกัด (Unlimited) การแสวงหาการเรียนรู้จึงเกิดขึ้น ซึ่งสิ่งหนึ่งที่ได้จากการเรียนรู้ คือ การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เมื่อพัฒนาจากการฝึกอบรมแล้วก็จะสามารถสร้างตนเองเป็นผู้ประกอบการสมัยใหม่ได้เช่นกัน

จากธุรกิจด้านที่เกิดขึ้นมากมาย ธุรกิจด้านการเกษตรก็ต้องเปลี่ยนจากการเกษตรแบบดั้งเดิมไปเป็นเกษตรสมัยใหม่ ที่เน้นการบริหารจัดการและใช้เทคโนโลยีมาเกี่ยวข้อง (สมศักดิ์ วาทีนชัย, 2566) ธุรกิจฟาร์มเห็ดก็เป็นหนึ่งในธุรกิจการเกษตรที่น่าสนใจ จนได้มีผู้ประกอบการได้ผลักดันจนทำให้เกิดการพัฒนาธุรกิจฟาร์มเห็ดที่ชื่อ Mushroom Cottage Farm ซึ่งเป็นฟาร์มเห็ดที่ได้รับรองมาตรฐานให้เป็น “แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ระดับดีมาก” ของ จังหวัดนนทบุรี (เส้นทางเศรษฐกิจออนไลน์, 2567) โดยเป็นสถานที่ให้ผู้สนใจมาเรียนรู้เรื่องเห็ดเศรษฐกิจเพื่อทำเป็นอาชีพหลักและอาชีพเสริม มีกิจกรรมต่าง ๆ ภายในฟาร์ม เช่น กิจกรรมเก็บเห็ด Buffet หรือกิจกรรมเรียนรู้ Workshop ให้ความรู้เรื่องเห็ด ตั้งแต่กระบวนการแยกเนื้อเห็ดเห็ด กระบวนการทำก้อนเห็ด เก็บเห็ด และนำเห็ดมาทำอาหารได้หลากหลาย อีกทั้งภายในฟาร์มได้ทำร้านอาหารและคาเฟ่เมนูเห็ด (Farm to Table) เพื่อต้อนรับผู้ที่ต้องการเปิดมิติของการทานเห็ดที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น แต่ผู้ประกอบการทำได้เพียงความรู้การประกอบอาชีพพื้นฐานเท่านั้น อาจเพราะการดำเนินกิจการตามแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้แบบการจัดการเรียนและการสอนนั้น ยังคงเป็นรูปแบบเดิมๆ และไม่มีการประเมินและการติดตามผลหลังอบรมแบบเชิงลึกอย่างจริงจัง ตลอดจนเทคโนโลยีในปัจจุบันมีความก้าวหน้า ทั้งในแง่การเกษตร และด้านสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ จึงทำให้การจัดการเรียนการสอนแบบเดิมจึงขาดความเชื่อมโยงต่อการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ ส่งผลให้ผู้เข้าอบรมบางคนไม่สามารถนำไปประกอบอาชีพได้อย่างเต็มศักยภาพ หรือไม่สามารถพัฒนาให้เป็นมาตรฐานของหลักสูตรการอบรมเชิงบูรณาการได้อย่างสมบูรณ์

จากปัญหาที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยซึ่งเป็นเจ้าของฟาร์มเห็ดจึงเกิดแนวคิดที่จะคิดค้นและพัฒนาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับผู้ที่สนใจประกอบธุรกิจฟาร์มเห็ด จึงเป็นจุดเริ่มต้นให้เกิดการสร้างและพัฒนาหลักสูตรที่มีอยู่เดิม โดยประยุกต์ใช้นวัตกรรมที่เหมาะสมมาปรับใช้ เพื่อสร้างแผนการเรียนรู้ต่าง ๆ ในเชิงคุณค่าในการศึกษาวิจัยและพัฒนา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนวัตกรรมการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการ Design Thinking สำหรับผู้ประกอบการฟาร์มเห็ดสมัยใหม่ให้เกิดมาตรฐานสูงสุด



นำไปปรับใช้ได้จริงในยุคปัจจุบันเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในอาชีพและเพิ่มมูลค่าต่อยอดในธุรกิจฟาร์มเห็ดของตนเองและผู้สนใจประกอบอาชีพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

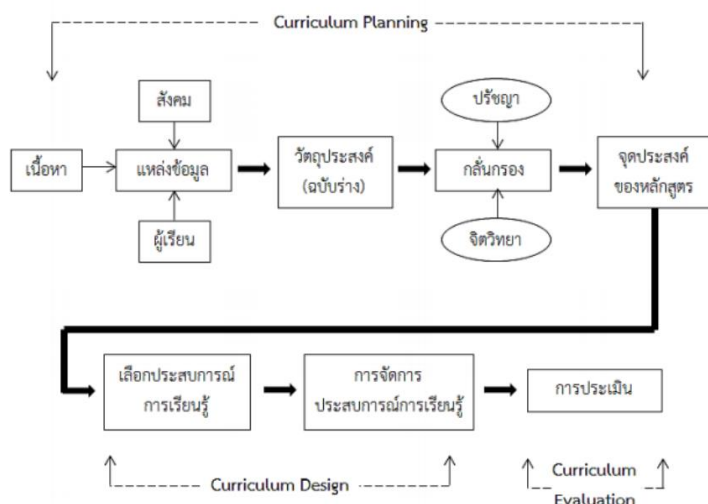
1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนวัตกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ Design Thinking สำหรับผู้ประกอบการฟาร์มเห็ดสมัยใหม่
2. เพื่อนำหลักสูตรฝึกอบรมนวัตกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ Design Thinking สำหรับผู้ประกอบการฟาร์มเห็ดสมัยใหม่ไปทดลองใช้จริง
3. เพื่อประเมินและปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรมนวัตกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ Design Thinking สำหรับผู้ประกอบการฟาร์มเห็ดสมัยใหม่

การทบทวนวรรณกรรม

หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร

หลักสูตรเป็นศัพท์ทางการศึกษาที่มีผู้ให้ความหมายไว้หลายความหมาย โดย Taba & Spalding (1962) ได้ให้ความหมายไว้ว่า หลักสูตรเป็นแผนการเรียนรู้ที่มีจุดประสงค์และเป้าหมายเฉพาะที่ชัดเจน เนื้อหาถูกเลือกและจัดเตรียมอย่างพิถีพิถัน วิธีการสอนและการประเมินผลถูกออกแบบให้เหมาะสมกับลักษณะของเนื้อหาและผู้เรียน นอกจากนั้นคือลักษณะ มหาชัย และเอกราช โฆษิตพิมานเวช (2565) ให้ความหมายของหลักสูตรว่า คือมวลประสบการณ์ ที่เป็นเนื้อหาสาระสำคัญ กิจกรรมต่าง ๆ ที่ออกแบบขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมาย ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ พัฒนาตนเองเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และใช้ชีวิตอยู่ในสังคมอย่างปกติสุข โดยการที่จะทราบว่าการศึกษาระดับต่าง ๆ จะดีหรือไม่ดีสามารถศึกษาได้จากหลักสูตรการศึกษาในระดับนั้น ๆ ของประเทศ (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, 2539) ซึ่งหลักสูตรจะมีองค์ประกอบ 4 ประการ ได้แก่ 1) จุดประสงค์ 2) เนื้อหาวิชา 3) วิธีสอนและการดำเนินการ 4) การประเมินผลหลักสูตร (Taba & Spalding, 1962)

การพัฒนาหลักสูตร หมายถึงกระบวนการปรับปรุงหรือการแก้ไขหลักสูตรเดิมที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น หรืออาจเป็นการพัฒนาหลักสูตรใหม่ขึ้นมา (Saylor and Alexander, 1974) ซึ่งการปรับปรุงหลักสูตรสามารถทำการปรับปรุงเพียงบางส่วนหรือปรับปรุงทั้งหมดตั้งแต่จุดประสงค์และวิธีการ (Taba & Spalding, 1962) เพื่อให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพต่อเป้าหมายและความต้องการของผู้เรียน การพัฒนาหลักสูตรนั้นอาจรวมถึงการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา วิธีการสอน และการประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อให้มีการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมการเรียนรู้และความต้องการของผู้เรียน ซึ่งในการพัฒนาหลักสูตร Tyler (1969) ได้เน้นถึงกระบวนการสำคัญ 4 ขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ 1) การกำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตร 2) การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ 3) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ 4) การประเมินผลตามภาพที่ 2



แผนภาพที่ 1 แบบจำลองการพัฒนาหลักสูตรของ Tyler (Ornstein & Hunkins, 1993)

นอกจากนั้นรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรยังสามารถแยกประเด็นรายละเอียดดังเช่นรูปแบบของ Taba & Spalding (1962) ที่มีรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรในแบบล่างขึ้นบน (The Grass-roots Approach) ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสำรวจความต้องการ 2) การกำหนดวัตถุประสงค์ 3) การคัดเลือกเนื้อหาสาระ 4) การจัดเนื้อหาสาระ 5) การคัดเลือกวิธีการเรียนรู้ 6) การจัดวิธีการเรียนรู้ 7) การกำหนดวิธีและสิ่งที่จะประเมินผล ซึ่งในเวลาต่อมาการพัฒนาหลักสูตรได้ประยุกต์และทำให้เกิดวัฏจักรที่มีความต่อเนื่องลึกซึ้งมากขึ้น ดังเช่นรูปแบบของ สัจด์ อุทรานันท์ (2552) ที่นำรูปแบบเก่ามาประยุกต์และพัฒนาเป็น 7 ขั้นตอน ตามภาพที่ 2



แผนภาพที่ 2 กระบวนการพัฒนาหลักสูตร (สัจด์ อุทรานันท์, 2552)

การฝึกอบรม

การฝึกอบรม คือกระบวนการที่จัดขึ้นเพื่อให้บุคคลได้เรียนรู้ทักษะให้มีความชำนาญ โดยมุ่งให้คนได้รู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะอีกทั้งยังเป็นกระบวนการเพื่อเปลี่ยนพฤติกรรมของคนไปในทางที่ต้องการ (เสนาะ ตีเยว, 2543) ซึ่งการฝึกอบรมถือได้ว่าเป็นรูปแบบการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา



รูปแบบหนึ่ง เพื่อให้เกิดการพัฒนาคำรู้ ทักษะ และเจตคติของผู้ถูกฝึกอบรม (ชินวรณ์ บุญยเกียรติ, 2555) และประโยชน์ของการฝึกอบรมผู้ผ่านการฝึกอบรมจะมีความเป็นมืออาชีพ มีรูปแบบการทำงานเป็นระบบอีกด้วย (Nillapun et al., 2013)

การคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking)

Design Thinking เป็นกระบวนการที่รวบรวมเครื่องมือและเทคนิคจากหลากหลายด้าน เช่น การคิดสร้างสรรค์ สังคมศาสตร์ และคอมพิวเตอร์ มั่นเน้นการสร้างนวัตกรรมและแก้ไขปัญหาโดยให้ความสำคัญกับมนุษย์มากกว่าทุกสิ่งอื่นๆ และผสมผสานความคิดสร้างสรรค์และคิดเชิงธุรกิจเข้าด้วยกัน เพื่อพัฒนานวัตกรรมที่มีระบบและมีคุณค่าสำหรับผู้ที่ใช้ที่แท้จริง โดย Kelley & Kelley (2014) ได้กล่าวว่าการคิดเชิงออกแบบมีพื้นฐานจากองค์ประกอบสำคัญ 3 อย่าง ได้แก่ 1) คน 2) เทคโนโลยี 3) ธุรกิจ โดยผลผลิตที่สามารถสร้างสมดุลระหว่างองค์ประกอบสำคัญทั้ง 3 อย่างได้ อาจถือเป็น “นวัตกรรม” ซึ่งเราสามารถใช้ประโยชน์จากการคิดเชิงออกแบบได้ในหลายรูปแบบ เช่น การออกแบบผลิตภัณฑ์ การออกแบบบริการ การออกแบบองค์กร หรือแม้กระทั่งการออกแบบระบบ (DESIGN THINKING AT MARRIOTT, 2017) โดยกระบวนการคิดเชิงออกแบบมีขั้นตอนสำคัญ 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การทำความเข้าใจปัญหาของเป้าหมายเชิงลึก 2) การตีความปัญหา 3) การระดมจินตนาการ 4) การสร้างต้นแบบ และ 5) การทดสอบต้นแบบ (นุชจรี กิจวรรณ, 2561) ซึ่งปัจจุบันการคิดเชิงออกถูกอ้างอิงจากหลายสาขา และมีคนนิยมนำไปใช้กันอย่างแพร่หลาย (อัฐวุฒิ จ่างวิทยา, 2561)

แนวคิดการเป็นผู้ประกอบการ

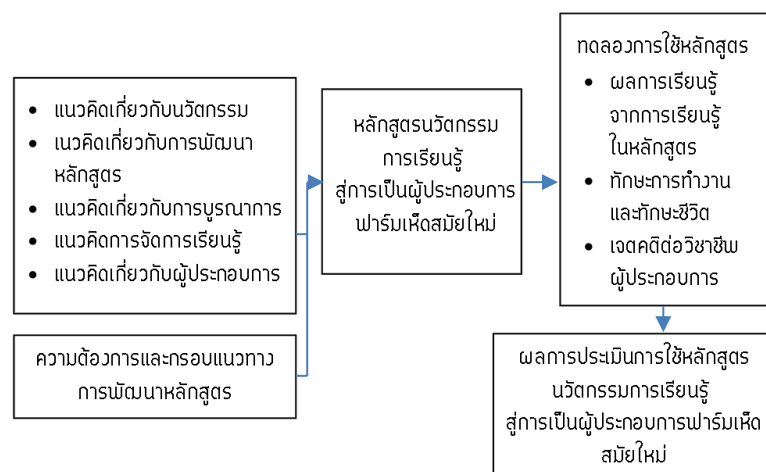
ผู้ประกอบการมีบทบาทสำคัญในโลกธุรกิจสมัยใหม่ เป็นผู้ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในพลังทางเศรษฐกิจด้านต่าง ๆ เช่น การสร้างงาน การคิดค้นประดิษฐ์ และการเข้าถึงตลาด ผู้ประกอบการเป็นผู้สร้างความเติบโตทางเศรษฐกิจในมิติต่าง ๆ ด้วยการใช้พลังและความสามารถของตนเอง เผชิญกับความเสี่ยงและความไม่แน่นอนเพื่อสร้างผลกำไรและการเติบโตให้แก่กิจการ การที่ผู้ประกอบการเป็นผู้นำทางเสริมสร้างความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ Longenecker and Moore (1991) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้ประกอบการไว้ว่าผู้ประกอบการจะมีคุณสมบัติพิเศษ เช่น มุ่งมั่น กระตือรือร้น พร้อมรับความเสี่ยง มั่นใจในตนเอง และสามารถปรับตัวในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งในมุมมองของการจัดตั้งองค์กร Hodgetts et al. (1999) กล่าวถึงผู้ประกอบการว่า เป็นผู้จัดตั้งองค์กร เป็นเจ้าของ เป็นบริหารงานที่ยอมรับความเสี่ยงทางธุรกิจ และคุณลักษณะเด่นที่ผู้ประกอบการมีคือการเข้าถึงทรัพยากรและดำเนินการให้การประกอบการไปสู่ความสำเร็จ (Abdullah et al., 2017)

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาทฤษฎีและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรนวัตกรรมการเรียนรู้สู่การเป็นผู้ประกอบการฟาร์มเห็ดสมัยใหม่ จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง



แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร แนวคิดเกี่ยวกับการฝึกอบรม แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับนวัตกรรมการเรียนรู้ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผู้ประกอบการ ซึ่งผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยตามแนวทางการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยเป็นการผสมผสานวิธีเชิงคุณภาพและปริมาณเพื่อให้ได้มาซึ่งการพัฒนาหลักสูตรที่มีคุณภาพและนำไปใช้ได้ ตามภาพที่ 3



แผนภาพที่ 3 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเป็นการวิจัยแบบวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ที่มีการผสมผสานการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมุ่งเน้นศึกษาการพัฒนาหลักสูตรนวัตกรรมการเรียนรู้สู่การเป็นผู้ประกอบการฟาร์มเห็ดสมัยใหม่ ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร ข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตรฝึกอบรมนวัตกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ Design Thinking สำหรับผู้ประกอบการฟาร์มเห็ดสมัยใหม่ ความต้องการและกรอบแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร โดยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาร่างหลักสูตรฝึกอบรมนวัตกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ Design Thinking สำหรับผู้ประกอบการฟาร์มเห็ดสมัยใหม่ ด้วยการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จากผู้เชี่ยวชาญที่มีองค์ความรู้เกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการฟาร์มเห็ดสมัยใหม่ จำนวน 10 คน โดยผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลโดยใช้การคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพที่มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ 0.04 (Macmillan, 1971) ประกอบไปด้วยผู้ประกอบการฟาร์มเห็ด 3 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการเกษตรและเทคโนโลยี จำนวน 5 คน และ นักวิชาการด้านการพัฒนาหลักสูตร จำนวน 2 คน



ขั้นตอนที่ 3 ตรวจสอบคุณภาพและความสอดคล้องเชิงเนื้อหาของร่างการพัฒนาลัทธิสูตรฝึกอบรมนวัตกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ Design Thinking สำหรับผู้ประกอบการฟาร์มเห็ดสมัยใหม่ และทำการวิพากษ์หลักสูตรฝึกอบรมโดยให้ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระ (Content validity) และตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม ตามหลักการ IOC จำนวน 3 ท่าน และทำการวิพากษ์หลักสูตรด้วยกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสนทนากลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสนทนากลุ่ม คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร และผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน รวมทั้งหมด 7 คน เพื่อให้ได้หลักสูตรที่มีความเที่ยงตรง ถูกต้อง เหมาะสมตามหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 4 นำหลักสูตรฯ ที่พัฒนาไปทดลองใช้จริง 1) การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมจำนวน 2 รุ่น จำนวน 30 คน รุ่นที่ 1 เป็นการทดลองเพื่อหาความเชื่อมั่น และความเหมาะสมของหลักสูตร โดยการทดสอบก่อนและหลังการอบรมเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ และทดลองใช้จริงในรุ่นที่ 2 โดยการทดสอบก่อนและหลังการอบรม พร้อมทั้งประเมินผลหลักสูตรด้วยเกณฑ์การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนแบบ KPA (Knowledge Practice Attitude) เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตรที่ตรงตามความต้องการของผู้ประกอบการฟาร์มเห็ดสมัยใหม่ 2) เปรียบเทียบผลการพัฒนาที่ได้รับจากการทดลองใช้หลักสูตรฯ และ 3) ประเมินผลหลักสูตรด้วยเกณฑ์การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนแบบ KPA (Knowledge Practice Attitude)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปลงรหัสแปลความหมาย ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นสถิติพื้นฐานประกอบด้วยค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และใช้สถิติเชิงอนุมานในการทดสอบผลการทดสอบก่อนและหลังอบรมด้วย สถิติค่า t-test

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ 3 วิธี ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์เนื้อหา (Contents Analysis) จากการวิจัยเอกสาร โดยการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย 2) การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ทั้งด้านข้อมูล และด้านทฤษฎี 3) การวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพ (Qualitative Data Analysis Technic: QDAT Knowledge ; 6'C) (นภัทร์ แก้วนาถ, 2555)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 การพัฒนาลัทธิสูตรฯ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาลัทธิสูตรต้องมีความเหมาะสมและสามารถทำให้เกิดขึ้นจริงได้ โดยมีหลักการและแนวคิดในเชิงบริหารจัดการที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาฟาร์มสำหรับผู้ประกอบการสมัยใหม่ ทั้งการจัดการฟาร์ม การบริหารการตลาด ซึ่งสามารถนำไปต่อยอดเพื่อที่จะใช้ในการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสมได้ ซึ่งผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาร่างเป็นหลักสูตรฝึกอบรมนวัตกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ Design Thinking สำหรับผู้ประกอบการฟาร์มเห็ดสมัยใหม่ซึ่งมีองค์ประกอบหลัก 7 องค์ประกอบ ตามภาพที่ 4



แผนภาพที่ 4 ร่างหลักสูตรฝึกอบรมนวัตกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ Design Thinking สำหรับผู้ประกอบการฟาร์มเห็ดสมัยใหม่

วัตถุประสงค์ที่ 2 การนำหลักสูตรฯ ไปทดลองใช้จริง ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะของผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตรฝึกอบรมเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การเข้าใจในนวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการพัฒนา และการ design thinking อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ การประกอบอาชีพการเพาะเห็ด และการบริหารจัดการในการประกอบอาชีพการเพาะเห็ด ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตารางแสดงผลการประเมินสมรรถนะของผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตรฝึกอบรมนวัตกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ Design Thinking สำหรับผู้ประกอบการฟาร์มเห็ดสมัยใหม่

รายการประเมิน	ผลการประเมิน		
	$\bar{X}$	SD	แปลความหมาย
ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับฟาร์มเห็ด	3.80	0.12	มาก
ช่องทางการประกอบอาชีพเพาะเห็ด	3.75	0.21	มาก
ทักษะการประกอบอาชีพเพาะเห็ด	3.70	0.43	มาก
การประกอบอาชีพเพาะเห็ด	3.98	0.15	มาก
การดูแลบำรุงรักษา การเก็บเกี่ยวผลผลิตและการแปรรูป	3.73	0.15	มาก
การบริหารจัดการในการประกอบอาชีพการเพาะเห็ด	3.81	0.17	มาก
ความเข้าใจในนวัตกรรม เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการพัฒนา และการ design thinking	4.70	0.06	มากที่สุด
โดยรวม	3.87	0.16	มาก

ในการวิเคราะห์ประสิทธิภาพกระบวนการ (E1) และประสิทธิภาพผลลัพธ์ (E2) ของหลักสูตรฝึกอบรมฯ โดยได้ค่าเฉลี่ยของคะแนนกระบวนการจากหลักสูตรฝึกอบรม อยู่ที่ 378.17 คะแนน (E1) และการทดสอบหลังการฝึกอบรมอยู่ที่ 24.30 คะแนน (E2) ประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 80.46/80.11 ผ่านเกณฑ์ 80/80



ในด้านผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฯ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านเนื้อหาในการฝึกอบรม อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านความสามารถของวิทยากร ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม ตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตารางแสดงความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตรฝึกอบรมนวัตกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ Design Thinking สำหรับผู้ประกอบการฟาร์มเห็ดสมัยใหม่

รายการประเมิน	ผลการประเมิน		
	$\bar{X}$	SD	แปลความหมาย
ด้านการฝึกอบรม	4.55	0.30	มากที่สุด
ด้านความสามารถของวิทยากร	4.41	0.25	มาก
ด้านการดำเนินการฝึกอบรม	4.33	0.24	มาก
ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม	4.37	0.48	มาก
โดยรวม	4.41	0.17	มาก

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า การประเมินการใช้หลักสูตรฯ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความถูกต้อง รองลงมา ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นไปได้ ตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ตารางแสดงผลการประเมินการใช้หลักสูตรฝึกอบรมนวัตกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ Design Thinking สำหรับผู้ประกอบการฟาร์มเห็ดสมัยใหม่

รายการประเมิน	ผลการประเมิน		
	$\bar{X}$	SD	แปลความหมาย
ด้านความเป็นประโยชน์	4.55	0.25	มากที่สุด
ด้านความเป็นไปได้	4.45	0.30	มาก
ด้านความเหมาะสม	4.50	0.28	มาก
ด้านความถูกต้อง	4.58	0.23	มากที่สุด
โดยรวม	4.52	0.11	มากที่สุด

อภิปรายผล

จากการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนวัตกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ Design Thinking สำหรับผู้ประกอบการฟาร์มเห็ดสมัยใหม่ ตามวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า การพัฒนาหลักสูตรฯ มีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Taba & Spalding (1962) ที่เสนอว่าการพัฒนาหลักสูตรเป็นงานที่ต้องการการจัดลำดับความคิดให้เป็นระเบียบ และในการตัดสินใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรจะต้องพิจารณาทั้งลำดับในการวางแผนงานและวิธีการที่จะทำงานให้สำเร็จอีกทั้งยังสอดคล้องกับสอดคล้องกับ Parkay and Hass(1999) ที่ได้กล่าวว่า หลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องปรับปรุงกระบวนการสอน การใช้อุปกรณ์และการวัดผลและประเมินผล นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับงานวิจัย



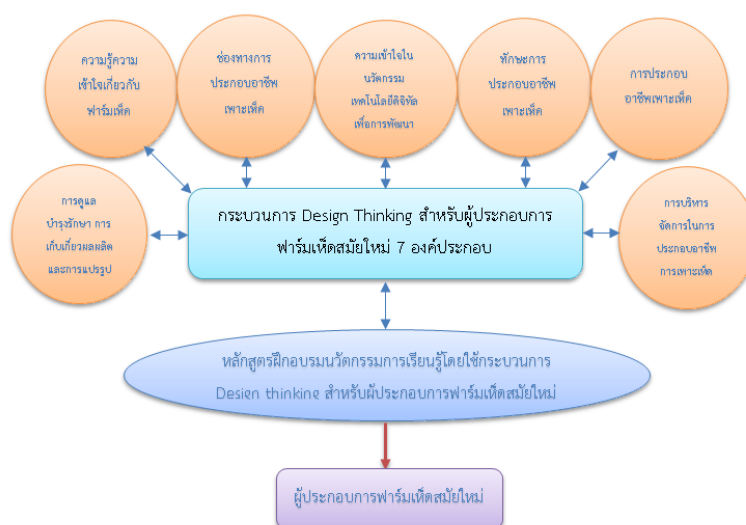
ของ สุกิจ ชัยมุสิก และคณะ (2564) ที่พบว่าจุดมุ่งหมายของการพัฒนาหลักสูตรต้องกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรให้มีความชัดเจนว่า ต้องการพัฒนานักศึกษาเพื่อประกอบอาชีพอะไรได้บ้าง

จากวัตถุประสงค์ที่ 2 ในด้านการพัฒนาปรับปรุงเพื่อการพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาหลักสูตรฯ นั้น มีความสอดคล้องกันกับงานวิจัยของ ทับทิมทอง กอบัวแก้ว และคณะ (2566) ได้ทำการศึกษาถึงรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่เสริมสร้างสมรรถนะ ด้านการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครู ซึ่งใช้หลักการเดียวกันในการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตร อีกทั้งยังสอดคล้องกับ สมัยยะ สาแ (2565) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับวิทยาการหุ่นยนต์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณ ซึ่งผลวิจัยเป็นไปตามแนวทางของการศึกษาค้นคว้า นอกจากนั้น

ในส่วนสุดท้าย จากวัตถุประสงค์ที่ 3 ด้านการประเมินและปรับปรุงหลักสูตรฯ ซึ่งผลการประเมินการใช้หลักสูตรฝึกอบรมสอดคล้องกับ พิสนุ พงศ์ศรี (2550) ที่ให้ความสำคัญกับการประเมินหลักสูตรว่า เป็นกระบวนการตัดสินใจคุณค่าหรือคุณภาพของหลักสูตร การบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ว่ามีการดำเนินงานตรงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพตามที่กำหนดไว้หรือไม่ อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิชชาพรณ กิ่งวัชรพงศ์ และคณะ (2554) ที่ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ ด้านการโรงแรมและบริการฯ ที่ปรับปรุงขึ้นมา พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนบทเรียนและหลังบทเรียนที่สร้างขึ้น มีผลการเรียนหลังบทเรียนสูงกว่าก่อนบทเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนวัตกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ Design Thinking สำหรับผู้ประกอบการฟาร์มเห็ดสมัยใหม่ พบองค์ความรู้ที่สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้



แผนภาพที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนวัตกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ Design Thinking สำหรับผู้ประกอบการฟาร์มเห็ดสมัยใหม่



จากแผนภาพแสดงให้เห็นรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนวัตกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ Design Thinking สำหรับผู้ประกอบการฟาร์มเห็ดสมัยใหม่ ซึ่งประกอบด้วย 7 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ องค์ความรู้เกี่ยวกับฟาร์มเห็ด นำมาบูรณาการกับนวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อให้เกิดหลักสูตรสำหรับผู้ประกอบการฟาร์มเห็ดสมัยใหม่

สรุป

การพัฒนาร่างหลักหลักสูตรฝึกอบรมนวัตกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ Design Thinking สำหรับผู้ประกอบการฟาร์มเห็ดสมัยใหม่ สามารถทำให้เกิดขึ้นจริงได้ โดยมีหลักการและแนวคิดในเชิงบริหารจัดการที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาฟาร์มสำหรับผู้ประกอบการสมัยใหม่ ทั้งการจัดการฟาร์ม การบริหาร การตลาด ซึ่งจะสามารถนำไปต่อยอดเพื่อที่จะใช้ในการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม ผ่านการนำองค์ความรู้เก่ามาพัฒนาผ่านองค์ประกอบหลัก 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร 3) หลักการของหลักสูตร 4) โครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตร 5) กิจกรรมในการฝึกอบรม 6) สื่อและแหล่งเรียนรู้ 7) การวัดและประเมินผล โดยผลที่ได้จะเกิดเป็นหลักสูตรฝึกอบรมนวัตกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ Design thinking สำหรับผู้ประกอบการฟาร์มเห็ดสมัยใหม่ และเมื่อนำหลักสูตรที่ได้ไปฝึกอบรมให้กับผู้ประกอบการ จะเกิดเป็นผู้ประกอบการฟาร์มเห็ดสมัยใหม่ที่มีความเข้าใจในองค์ความรู้ทั้งด้านความเป็นผู้ประกอบการฟาร์มเห็ดและนวัตกรรมเทคโนโลยีและดิจิทัล

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 การนำหลักสูตรฝึกอบรมนวัตกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ Design Thinking สำหรับผู้ประกอบการฟาร์มเห็ดสมัยใหม่ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ไปใช้ยังสถานประกอบการฟาร์มเห็ดที่เป็นต้นแบบได้ทั่วประเทศ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้ประกอบการสมัยใหม่ที่สนใจประกอบธุรกิจ ซึ่งสามารถแสดงให้เห็นถึงสมรรถนะผู้ประกอบการทั้ง 3 ด้าน ไม่ว่าจะเป็นความรู้ ทักษะ หรือคุณลักษณะอันพึงประสงค์

1.2 การนำหลักสูตรฝึกอบรมนวัตกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ Design Thinking สำหรับผู้ประกอบการฟาร์มเห็ดสมัยใหม่ ไปใช้ในหน่วยงานอื่น ควรปรับปรุงองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น กิจกรรมในการฝึกอบรม และการวัดผลประเมินผลให้เหมาะสมกับบริบทของหน่วยงาน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมนวัตกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ Design Thinking สำหรับผู้ประกอบการฟาร์มเห็ดสมัยใหม่ กับรูปแบบการฝึกอบรมอื่น ๆ



2.2 ควรมีการศึกษาวิธีวิจัยที่แตกต่างออกไปเพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาที่หลากหลายและตรงตามความต้องการของผู้ประกอบการ หรือผู้ที่สนใจได้

เอกสารอ้างอิง

- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539). *การพัฒนาหลักสูตร: หลักการและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพมหานคร: อลิ้น เพรส.
- ชินวรรณ บุญเกียรติ. (2555). *การเตรียมความพร้อมของไทยเพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ปี พ.ศ.2558*. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดเปเปอร์เฮาส์.
- ทับทิมทอง กอบัวแก้ว, เกริกเกียรติ กอบัวแก้ว และสมเกียรติ กอบัวแก้ว. (2566). รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่เสริมสร้างสมรรถนะด้านการพัฒนาสื่อวัตกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครู. *วารสารวิชาการ ครุศาสตร์สวนสุนันทา*, 7(1), 1-13.
- นภัทร์ แก้วนาค. (2555). *เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูล (Qualitative Data Analysis Technic)*. เอกสารประกอบการสอนหลักสูตรการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- นุชจรี กิจวรรณ. (2561). กระบวนการคิดเชิงออกแบบ: มุมมองใหม่ของระบบสุขภาพไทย. *วารสารสภาการพยาบาล*, 33(1), 5-14.
- พิสนุ พองศรี. (2550). *การประเมินทางการศึกษา: แนวคิดสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพมหานคร: พรอพเพอร์ตีพริ้นท์ จำกัด.
- วิชาพรณ กิ่งวัชรพงษ์, ชนะ กลิการ์, สมยศ เจตน์เจริญรักษ์ และศิริพรรณ ชุมชุม. (2554). รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ ด้านการโรงแรมและบริการ งานบริการส่วนหน้า ตามมาตรฐานอาชีพอุตสาหกรรมบริการโรงแรม. *วารสารวิชาการพระจอมเกล้าพระนครเหนือ*, 21(2), 377-386.
- ศิวะลักษณ์ มหาชัย และเอกราช โฆษิตพิมานเวช. (2565). การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา. *วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี*, 5(2), 168-185.
- สัจด อุทรานันท์. (2552). *พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสนาะ ตีเยาว์. (2543). *การบริหารงานบุคคล*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- เส้นทางเศรษฐีออนไลน์. (2567). “กระท่อมเห็ด ฟาร์ม” จากศูนย์เรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร สู่การยกระดับและสร้างมูลค่าเพิ่ม. สืบค้น 30 มีนาคม 2567. จาก https://www.sentangedtee.com/job-is-money/article_260922.
- สุกิจ ชัยมุสิก, เสนีย์ คำสุข และอารดา ฉิมมากร. (2564). กระบวนทัศน์การพัฒนาหลักสูตรรัฐศาสตร์ที่พึงประสงค์ในบริบทสังคมไทยยุคดิจิทัล. *วารสารพุทธมคค์*, 6(2), 64-76.
- สุมัยยะ สาแ. (2565). *การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับวิทยาการหุ่นยนต์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณ รายวิชาวิทยาการคำนวณ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (วิทยานิพนธ์)*. ยะลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.



- สมศักดิ์ วาทีนชัย. (2566). การบริหารจัดการธุรกิจสตาร์ทอัพให้ประสบผลสำเร็จ. *รัฐสารวิรัช*, 65(2), 119-132.
- อัฐวุฒิ จ่างวิทยา. (2561). วิวัฒนาการของการคิดเชิงออกแบบ: จากกลยุทธ์การแก้ไขปัญหาของภาคธุรกิจ สู่องค์ความรู้ในภาควิชาการ และการไปสู่การย่อส่วนเพื่อนำไปปฏิบัติจริงในพื้นที่. *วารสารวิชาการ Veridian E – Journal, Silpakorn University*, 11(3), 1944–1957.
- Abdullah, S., Musa, C, & Azis, M. (2017). The effect of organization culture on entrepreneurship characteristics and competitive advantage of small and medium catering enterprises in Makassar. *International Review of Management and Marketing*, 7(2), 409-414.
- DESIGN THINKING AT MARRIOTT. (2017). Retrieved Oct 1, 2023, from <https://www.seasiacenter.com/insights/blog/design-thinking-at-marriott/>.
- Hodgetts, R. M., Kuratko, D. F. and Hornsby, J. S. (1999). Quality implementation in small business: Perspectives from the Baldrige award winners. *SAM Advanced Management Journal*, 64(1), 37-47.
- Kelley, T., & Kelley, D. (2014). *Creative Confidence*. London: William Collins.
- Longenecker, J. G., & Moore, C. W. (1991). *Small business management: An entrepreneurial emphasis*.
- Nillapun, M., Phivitayasirithum, C., Vanichwatanavorachai, S., Songserm, U. (2013) An Evaluation of a Capacity Building Programme of English Teachers in Thailand. *Journal of education Silpakorn university*, 10(2), 43-57.
- Ornstein, A. C., & Hunkins, F. P. (1993). *Curriculum: Foundations, principles, and issues*.
- Parkay, F. W., & Hass, G. (1999). *Curriculum planning: A contemporary approach*. Boston: Allyn and Bacon.
- Saylor, J. Galen and Alexander, William M. (1974). *Curriculum Planning for Modern Schools*. New York: Holt Rinehart and Winston.
- Taba, H., & Spalding, W. B. (1962). *Curriculum development: Theory and practice*. New York: Harcourt, Brace & World.
- Tyler, R.W. (1969). *Basic principle of curriculum and instruction*. Chicago: University of Chicago press.



เส้นทางการศึกษาหลังโควิด-19 : การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างชั้นเรียนแบบดั้งเดิมและออนไลน์สำหรับนิสิตคณะอุตสาหกรรมบริการ

THE EDUCATIONAL PATHWAY POST-COVID-19: A COMPARISON OF ACADEMIC PERFORMANCE BETWEEN TRADITIONAL AND ONLINE CLASSROOMS FOR SERVICE INDUSTRY STUDENTS

อิสระพงษ์ พลธานี, อริยา พงษ์พานิช, บรูสุทธิ แสนคำ, เชิญขวัญ ขำเปรม, และกฤษณ์ เลียงพันธุ์

Issarapong Poltanee, Ariya Pongpanich, Borisuth Saenkam, Chearnkwan Khamprem, and Krit Leangphan

คณะอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

Faculty of Hospitality Industry, Kasetsart University, Kamphaeng Saen Campus

E-mail: issarapong.p@ku.th

Received January 27, 2024; Revised May 16, 2024; Accepted August 21, 2024

บทคัดย่อ

งานวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษาพฤติกรรมรวมถึงผลกระทบของโรคระบาดต่อการเรียนของนิสิตคณะอุตสาหกรรมบริการภายหลังการได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างพฤติกรรมการเรียนในชั้นเรียนปกติกับการเรียนนอกชั้นเรียนออนไลน์ โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลคือนิสิตคณะอุตสาหกรรมบริการมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน จำนวน 462 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติและการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (ANCOVA : Analysis of Covariance)

ผลการวิจัยจากการศึกษาข้อมูลพฤติกรรมของการเรียนของนิสิตคณะอุตสาหกรรมบริการพบว่า อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.98) และผลกระทบของโรคระบาด COVID-19 ที่ส่งผลต่อการเรียนของนิสิต พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.01) และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างพฤติกรรมการเรียนในชั้นเรียนปกติกับการเรียนนอกชั้นเรียนออนไลน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่านิสิตมีความกระตือรือร้นในการเรียนและมีพฤติกรรมการเรียนที่ดี รวมทั้งการมีพฤติกรรมการเรียนทั้งสองลักษณะนั้นมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตแตกต่างกัน ซึ่งจากผลการศึกษาจะเป็นการช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมและผลกระทบของการเรียนในช่วงโควิด-19 ต่อนิสิต ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อการพัฒนาระบบการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

คำสำคัญ : โรคระบาด COVID-19, ผลกระทบต่อผลการเรียน, นิสิตคณะอุตสาหกรรมบริการ

Abstract

This research focuses on studying the behaviors and impacts of the pandemic on the learning outcomes of students in the service industry faculty following the effects



of the COVID-19 situation and comparing the academic achievements between behaviors in normal classroom learning and online learning outside the classroom. This quantitative study utilized a questionnaire as a research tool, targeting 462 students from the Faculty of Service Industry at Kasetsart University, Kamphaeng Saen campus. The data were analyzed by using descriptive statistics and Analysis of Covariance (ANCOVA).

The findings revealed that the learning behavior of students in the service industry faculty was significantly high (average score of 3.98), and the impact of the COVID-19 pandemic on their learning was also considered substantial (average score of 4.01). There was a statistically significant difference at the 0.05 level in academic achievements between normal classroom learning behaviors and online learning outside the classroom. The results indicated that students were highly motivated in their studies and exhibited positive learning behaviors. The presence of both types of learning behaviors significantly influenced on the academic achievements of students differently. From these findings, it became the evident that understanding the behaviors and impacts of learning during the COVID-19 pandemic on students was crucial. This understanding will be beneficial for the further development of more effective teaching and learning systems. The adaptive challenges presented by the pandemic have necessitated an urgent reevaluation of educational strategies to ensure continuity and effectiveness in learning. The transition to online learning, while challenging, has also opened avenues for innovation in pedagogical approaches and technology integration.

Keywords: COVID-19 Epidemic, Impact on Academic Performance,
Faculty of Hospitality Industry Students

บทนำ

การระบาดของโรคโควิด-19 (COVID-19) นับเป็นวิกฤตการณ์ครั้งสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อทุกภาคส่วนทั่วโลก (World Health Organization, 2020) โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคการศึกษาซึ่งจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนไปอย่างสิ้นเชิง เนื่องจากโรคระบาดเริ่มต้นในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2562 ที่เมืองอู่ฮั่น ประเทศจีน (World Health Organization, 2020) แล้วแพร่กระจายอย่างรวดเร็วทั่วโลก จนองค์การอนามัยโลกต้องประกาศให้เป็นการระบาดใหญ่ (Pandemic) (World Health Organization, 2020)

ในประเทศไทยผลกระทบดังกล่าวส่งผลให้สถาบันการศึกษาและนิสิตต้องปรับตัวอย่างมาก โดยเฉพาะนิสิตคณะอุตสาหกรรมบริการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ที่จำเป็นต้องปรับตัวเข้ากับรูปแบบการเรียนการสอนใหม่ (กระทรวงสาธารณสุข, ประเทศไทย, 2563) ความท้าทายที่เกิดขึ้นไม่เพียงแต่ในด้านเทคโนโลยีและการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตเท่านั้น แต่ยังรวมถึง



การรักษามาตรฐานการศึกษาและการประเมินผลที่มีคุณภาพในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เปลี่ยนไป (กรมสุขภาพจิต, ประเทศไทย, 2563)

การเปลี่ยนผ่านสู่การเรียนออนไลน์นำมาซึ่งความท้าทายหลายประการ เช่น ปัญหาการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตและอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการเรียนออนไลน์ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2563) นอกจากนี้ นิสิตและอาจารย์ยังต้องปรับตัวให้เข้ากับวิธีการสอนและการเรียนรู้แบบใหม่ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิต (Toquero, 2020)

การปรับตัวและการพัฒนาทางการศึกษาต่อวิกฤต COVID-19 ในประเทศไทยได้แสดงให้เห็นถึงความยืดหยุ่นและความพยายามในการรักษาคุณภาพการศึกษาสำหรับนิสิต การเปลี่ยนไปใช้รูปแบบการเรียนออนไลน์ไม่เพียงแต่เป็นการตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉินเท่านั้น แต่ยังเป็นโอกาสในการพัฒนาวิธีการสอนและการเรียนรู้ที่สามารถใช้ประโยชน์ได้ในระยะยาว (Johnson, N., 2021) นอกจากนี้วิกฤต COVID-19 ยังส่งผลกระทบทางสังคมและจิตใจต่อนิสิตโดยการขาดการติดต่อสังคมและความเครียดจากการเรียนออนไลน์ได้กลายเป็นปัญหาที่สำคัญที่ต้องได้รับการจัดการ (Smith, J., & Denson, L., 2020)

จากเหตุผลข้างต้นคณะผู้วิจัยจึงมีวัตถุประสงค์ในการศึกษามุ่งหวังที่จะเข้าใจผลกระทบทางการศึกษา และการศึกษาพฤติกรรม รวมถึงการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างพฤติกรรมการเรียนในชั้นเรียนปกติกับการเรียนนอกชั้นเรียนออนไลน์ ที่จะพัฒนาเป็นประเด็นเสนอแนะเกี่ยวกับวิธีการสนับสนุนการเรียนรู้และส่งเสริมสุขภาพจิตและสังคมสำหรับนิสิตภายหลังสภาวะวิกฤตที่สะท้อนผลจากการเรียนการสอน ซึ่งการวิเคราะห์ผลกระทบของโรคระบาด COVID-19 ต่อการเรียนการสอนและนิสิตของคณะอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสนจะเป็นการเน้นย้ำถึงความจำเป็นในการปรับตัวและพัฒนาอย่างต่อเนื่องของภาคการศึกษาผ่านความร่วมมือระหว่างนิสิต อาจารย์ และผู้บริหารสถาบันการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างระบบการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นและสามารถตอบสนองต่อวิกฤตได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Lee, A., 2020)

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

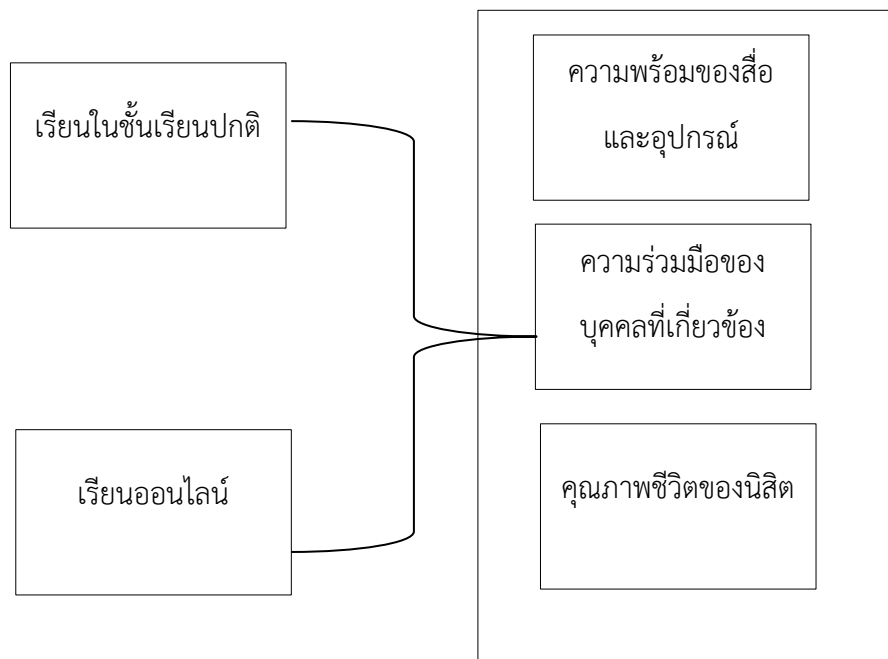
1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการณ์เรียนของนิสิตคณะอุตสาหกรรมบริการภายหลังการได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19
2. เพื่อศึกษาผลกระทบของโรคระบาด COVID-19 ต่อการเรียนของนิสิตคณะอุตสาหกรรมบริการภายหลังการได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างพฤติกรรมการณ์เรียนในชั้นเรียนปกติกับการเรียนนอกชั้นเรียนออนไลน์

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยนี้จะใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (ANCOVA) เพื่อประเมินผลกระทบของโรคระบาดต่อพฤติกรรมการณ์เรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยมีการควบคุมปัจจัยรบกวนที่อาจมีผลกระทบต่อผลลัพธ์ กรอบแนวคิดนี้ช่วยให้สามารถวัดและเปรียบเทียบผลกระทบที่แท้จริงของการเปลี่ยนแปลง



เหล่านี้ต่อการเรียนรู้ของนิสิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของการเรียนการสอนออนไลน์เทียบกับการเรียนในชั้นเรียนปกติ ซึ่งจะช่วยให้อ่านใจความท้าทายและโอกาสที่นิสิตและผู้สอนต้องเผชิญในยุคของการระบาดของโรค COVID-19 โดยกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยดังแสดงในแผนภาพที่ 1



แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

ทบทวนวรรณกรรม

พฤติกรรมกรรมการเรียน

การเตรียมตัวก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อพฤติกรรมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา การศึกษาของ Zimmerman (2002) พบว่า นักศึกษาที่มีการเตรียมตัวก่อนเรียนด้วยการกำหนดเป้าหมาย ทบทวนบทเรียนล่วงหน้า และสรุปความรู้เดิมที่เกี่ยวข้อง มีแนวโน้มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักศึกษาที่ไม่เตรียมตัว นอกจากนี้ การศึกษาของ อรพินท์ และคณะ (2563) พบว่า พฤติกรรมระหว่างเรียนที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ ได้แก่ การจดบันทึก การตั้งคำถามและตอบคำถาม รวมทั้งการอภิปรายแสดงความคิดเห็นในชั้นเรียน ส่วนการศึกษาหลังเรียนของ Dhawan (2020) พบว่า การทบทวน สรุปย่อ และเชื่อมโยงความรู้ ช่วยให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและจดจำได้นาน ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังนั้น การเตรียมตัวก่อน ระหว่าง และหลังการเรียน จึงมีความสำคัญอย่างมากต่อนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา ซึ่งการศึกษาเรื่องการเตรียมตัวก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียนของนิสิตระดับมหาวิทยาลัย สามารถก่อให้เกิดประโยชน์ต่อคณะอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสนในหลายประการที่จะช่วยให้อาจารย์ผู้สอนเข้าใจพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ของนิสิต และนำมาพัฒนากลยุทธ์การสอนให้สอดคล้อง เพื่อส่งเสริมให้นิสิตเตรียมตัวและทบทวนบทเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงเป็นการช่วยให้นิสิตตระหนักถึงความสำคัญของการเตรียมตัวก่อนเรียน มีส่วนร่วมระหว่างเรียน และทบทวน



บทเรียนหลังเรียน ซึ่งจะพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ ดังนั้น การศึกษาในประเด็นนี้จึงก่อให้เกิดประโยชน์ในวงกว้าง และสามารถนำไปพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ยกระดับคุณภาพบัณฑิต และคุณภาพการศึกษาของคณะมหาวิทยาลัยได้ในระยะยาว

ผลกระทบของโรคระบาด COVID-19 ต่อการเรียนรู้

การระบาดของ COVID-19 ได้นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงอย่างกะทันหันในระบบการศึกษาทั่วโลก ส่งผลให้สถาบันการศึกษาต้องปิดตัวและเปลี่ยนไปใช้รูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ การเปลี่ยนแปลงนี้ไม่เพียงแต่ท้าทายความพร้อมและความสามารถในการปรับตัวของทั้งผู้เรียนและผู้สอนเท่านั้น แต่ยังเปิดเผยถึงความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่เกิดจากการขาดแคลนอุปกรณ์และการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตสำหรับการเรียนออนไลน์ (Dhawan, 2020; UNESCO, 2020) ความจำเป็นในการปรับตัวและการมีสื่อและอุปกรณ์ที่เหมาะสมจึงกลายเป็นปัจจัยสำคัญที่ไม่สามารถมองข้ามได้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดนี้ นอกจากนี้ผลกระทบของ COVID-19 ต่อสุขภาพจิตของผู้เรียนก็เป็นอีกหนึ่งด้านที่สำคัญและต้องได้รับการพิจารณาอย่างจริงจัง การแยกตัวและความโดดเดี่ยวไม่เพียงแต่นำไปสู่ความเครียด ความวิตกกังวล และความซึมเศร้าเท่านั้น แต่ยังส่งผลต่อคุณภาพชีวิตและความสามารถในการเรียนรู้ของนักศึกษา (Cao et al., 2020). ดังนั้นความพร้อมของสื่อและอุปกรณ์ความร่วมมือของบุคคลที่เกี่ยวข้อง และการสนับสนุนด้านสุขภาพจิตจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การเรียนการสอนออนไลน์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและช่วยลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น (Toquero, 2020; Cao et al., 2020)

ดังนั้นการศึกษาและการวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบของ COVID-19 ต่อระบบการศึกษาไม่เพียงแต่มุ่งเน้นถึงความจำเป็นในการมีการเตรียมการและการปรับตัวที่ดีเท่านั้น แต่ยังเน้นถึงความสำคัญของการสนับสนุนด้านอุปกรณ์ การร่วมมือ และสุขภาพจิตในการพัฒนาการศึกษาที่มีคุณภาพและเท่าเทียมกัน การตอบสนองต่อความท้าทายเหล่านี้จะกำหนดทิศทางของการศึกษาในอนาคตและส่งผลต่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนในระยะยาว

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาพฤติกรรมรวมถึงผลกระทบของโรคระบาดต่อการเรียนของนิสิตคณะอุตสาหกรรมบริการภายหลังการได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างพฤติกรรมการเรียนในชั้นเรียนปกติกับการเรียนนอกชั้นเรียนออนไลน์ ซึ่งมีกระบวนการดำเนินงานวิจัย ดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การศึกษาผลกระทบของโรคระบาด COVID-19 ที่ส่งผลต่อการเรียนของนิสิตคณะอุตสาหกรรมบริการ ภาควิชา วิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน มีการกำหนดประชากรที่เป็นการอธิบายขั้นตอนในการได้มาของข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา โดยสามารถกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นิสิตคณะอุตสาหกรรมบริการ วิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขต กำแพงแสน และได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่สามารถเป็นตัวแทนประชากร จากการหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยการกำหนดขนาดตัวอย่าง (Sample size) ในการทดสอบแบบสอบถามกับตัวอย่าง (Sample size) จำนวน 40 ชุด และคำนวณหาค่า Partial R^2 เพื่อนำไปประมาณค่าขนาดตัวอย่างโดยใช้โปรแกรม



G*Power ซึ่งเป็นโปรแกรมที่สร้างจากสูตรของ Cohen (Cohen, 1977) จากการประมาณค่าตัวอย่างโดยมีค่าขนาดอิทธิพล (Effect size) เท่ากับ 0.0683 คำนวณจากค่าตัวอย่าง 40 ชุด ความน่าจะเป็นของความคลาดเคลื่อนในการทดสอบประเภทหนึ่ง (α) เท่ากับ 0.1 จำนวนตัวแปรทำนายเท่ากับ 10 อำนาจการทดสอบ ($1-\beta$) เท่ากับ 0.95 (Cohen, 1962) ทำให้ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 462 ตัวอย่าง และข้อมูลมีการแจกแจงแบบปกติ (Normal Distribution)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เครื่องมือในการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งจะมีลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่แบ่งออกเป็น 2 ตอน โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนคำตอบ จำนวน 5 ระดับ ตามมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ดังนี้ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของนิสิต โดยเป็นคำถามแบบให้เลือกตอบเพียงคำตอบเดียวที่เป็นคำถามแบบปลายปิด ซึ่งมีลักษณะของข้อคำถามเกี่ยวกับลักษณะของผู้บริโภค ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้นปี และสาขาวิชา ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมของการเรียนของนิสิตคณะอุตสาหกรรมบริการ โดยข้อมีประเด็นคำถามประกอบด้วย การเตรียมตัวก่อนการเรียน ระหว่างการเรียน และภายหลังการเรียน ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับผลกระทบของโรคระบาด COVID-19 ที่ส่งต่อการเรียนของนิสิตคณะอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน โดยข้อมีประเด็นคำถามประกอบด้วย ความพร้อมของสื่อและอุปกรณ์ ความร่วมมือของบุคคลที่เกี่ยวข้อง และคุณภาพชีวิตของนิสิต เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้ดำเนินการการศึกษาดังนี้ 1. ศึกษาหลักการสร้างแบบสอบถามโดยเป็นไปตามกรอบแนวความคิดในการวิจัย 2. ศึกษาข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร บทความ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางนำมาสร้างข้อคำถาม หลังจากนั้นทำการตรวจสอบดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ซึ่งผลการตรวจสอบดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ซึ่งผลของการวิเคราะห์มีค่าอยู่ระหว่าง 0.85 – 1.00 4. นำแบบสอบถามวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) เป็นรายข้อในส่วนข้อคำถามที่มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ ด้วยค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และข้อคำถามที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation) และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) ในส่วนของข้อคำถามที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าทำการวิเคราะห์ด้วยการหาค่าครอนบักแอลฟา (Cronbach Alpha) ซึ่งผลการวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อมีผลทดสอบอยู่ระหว่าง 0.67– 2.00 และการวิเคราะห์ค่า Corrected Item–Total Correlation ได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.45–0.71 ส่วนการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบัก (Cronbach) มีผลการวิเคราะห์เท่ากับ 0.952

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ในการอธิบายข้อมูลพื้นฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (ANCOVA : Analysis of Covariance) ที่เป็นเทคนิคทางสถิติที่ใช้เพื่อควบคุมหรือปรับปรุงผลกระทบของตัวแปรปรวน (covariate) หนึ่งตัวหรือมากกว่าในการทดลองที่มีการวัดผลเป็นตัวแปรตาม (dependent variable) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มตัวอย่างโดยไม่ปล่อยให้ตัวแปรปรวนเหล่านั้นมีผลต่อการวิเคราะห์



ผลการวิจัย

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 252 คน คิดเป็นร้อยละ 54.5 มีอายุ 18-22 ปี จำนวน 409 คน คิดเป็นร้อยละ 88.5 มีอาชีพ นักเรียน/นักศึกษา ทั้งหมด จำนวน 462 คน คิดเป็นร้อยละ 100.0 มีรายได้ ต่ำกว่า 15,000 บาท จำนวน 291 คน คิดเป็นร้อยละ 63.0 และมีภูมิลำเนากรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 37.9 ตามลำดับ โดยระดับความคิดเห็นของพฤติกรรมของการเรียนของนิสิตคณะอุตสาหกรรมบริการ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเป็น 3.98 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.363 ซึ่งเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีค่าเฉลี่ย ดังนี้

1. **ด้านการเตรียมตัวก่อนการเรียน** โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเป็น 3.94 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ นิสิตมีเวลาอ่านหนังสือและทบทวนบทเรียน มีค่าเฉลี่ยเป็น 4.03 รองลงมาคือ มีระยะเวลาให้นิสิตเตรียมตัวก่อนการเรียนอย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยเป็น 3.91 และนิสิตมีสภาพร่างกายและจิตใจที่พร้อมก่อนการเรียน มีค่าเฉลี่ยเป็น 3.87 ตามลำดับ

2. **ด้านระหว่างการเรียนรู้** โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเป็น 3.99 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ นิสิตมีความเข้าใจเนื้อหาในบทเรียน มีค่าเฉลี่ยเป็น 4.03 รองลงมาคือ มีนิสิตรู้สึกกระตือรือร้นในการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยเป็น 4.00 และนิสิตมีสมาธิจดจ่อในการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยเป็น 3.94 ตามลำดับ

3. **ด้านภายหลังการเรียนรู้** โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเป็น 4.01 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ นิสิตมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น มีค่าเฉลี่ยเป็น 4.09 รองลงมาคือ มีนิสิตมีความพึงพอใจต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่าเฉลี่ยเป็น 4.02 และนิสิตรู้สึกมีความสุขในการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยเป็น 3.92 ตามลำดับ

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลกระทบของโรคระบาด COVID-19

ประเด็นในการศึกษา	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	การแปลผล
1) ความพร้อมของสื่อและอุปกรณ์			
1. นิสิตสามารถเข้าถึงบริการอินเทอร์เน็ตได้	4.03	.861	มาก
2. ความทันสมัยของสื่อ เอกสารและอุปกรณ์ ประกอบการ เรียนการสอน	4.05	.837	มาก
3. นิสิตอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม เช่น สถานที่ถูกสุขลักษณะ ไม่มีเสียงรบกวนจากรอบ ข้าง	3.95	.804	มาก
4. อาคาร สถานที่ มีความสะดวกสบายต่อการ เรียนอย่างเหมาะสม	4.02	.841	มาก



ประเด็นในการศึกษา	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	การแปลผล
5. ภาพรวมด้านอุปกรณ์และสถานที่ในการเรียนการสอนวิกฤติ COVID 19	3.96	.797	มาก
รวม	4.00	.381	มาก
2) ความร่วมมือของบุคคลที่เกี่ยวข้อง			
1. หน่วยงานด้านการสื่อสารและการศึกษาที่จะต้องแก้ปัญหาด้านการจัดหาวัสดุอุปกรณ์	4.08	.812	มาก
2. การให้บริการด้านสัญญาณและโปรแกรมที่ผู้เรียน ผู้สอน สามารถเข้าถึงได้	4.11	.824	มาก
3. ผู้สอนต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการสอนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของรายวิชาและส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนด้านบวกของผู้เรียน	4.04	.822	มาก
4. ผู้เรียนต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับความจำเป็นของสถานการณ์ COVID 19 และมีวินัยในตนเองในการศึกษา	3.92	.804	มาก
รวม	4.04	.434	มาก
3) คุณภาพชีวิตของนิสิต			
1. นิสิตได้นอนหลับพักผ่อนอย่างเพียงพอ	3.87	.820	มาก
2. นิสิตได้ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ	3.95	.810	มาก
3. นิสิตมีการเดินทางออกนอกที่อยู่อาศัยสม่ำเสมอ	4.09	.821	
4. นิสิตมีการสื่อสารกับเพื่อน ครอบครัว และอาจารย์ผู้สอน	3.96	.802	มาก
5. นิสิตมีคุณภาพชีวิตที่ดีทั้งด้านกาย จิตใจ และสังคม	3.94	.807	มาก
6. นิสิตพอใจกับการป้องกันตัวเอง โดยการสวมหน้ากากอนามัย พกเจลแอลกอฮอล์ อยู่เสมอ	4.14	.828	มาก
รวม	3.99	.337	มาก
ผลรวม	4.01	.223	มาก



จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับความคิดเห็นของผลกระทบของโรคระบาด COVID-19 ที่ส่งผลต่อการเรียนของนิสิต พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเป็น 4.01 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.223 ซึ่งเมื่อพิจารณาทางด้านพบว่ามีค่าเฉลี่ย ดังนี้

1. **ด้านความพร้อมของสื่อและอุปกรณ์** โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเป็น 4.00 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ความทันสมัยของสื่อ เอกสารและอุปกรณ์ประกอบการ เรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยเป็น 4.05 รองลงมาคือ นิสิตสามารถเข้าถึงบริการอินเทอร์เน็ตได้ มีค่าเฉลี่ยเป็น 4.03 อาคาร สถานที่ มีความสะดวกสบายต่อการเรียนอย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยเป็น 4.02 ภาพรวมด้านอุปกรณ์และสถานที่ในการเรียนการสอนวิกฤติ COVID 19 มีค่าเฉลี่ยเป็น 3.96 และนิสิตอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม เช่น สถานที่ถูกสุขลักษณะ ไม่มีเสียงรบกวนจากรอบข้าง มีค่าเฉลี่ยเป็น 3.95 ตามลำดับ

2. **ด้านความร่วมมือของบุคคลที่เกี่ยวข้อง** โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเป็น 4.04 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การให้บริการด้านสัญญาณและโปรแกรมที่ผู้เรียน ผู้สอน สามารถเข้าถึงได้ มีค่าเฉลี่ยเป็น 4.11 รองลงมาคือ หน่วยงานด้านการสื่อสารและการศึกษาที่จะต้องแก้ปัญหาด้านการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ มีค่าเฉลี่ยเป็น 4.08 ผู้สอนต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการสอนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของรายวิชาและส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนด้านบวกของผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยเป็น 4.04 และผู้เรียนต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับความจำเป็นของสถานการณ์ COVID 19 และมีวินัยในตัวเองในการศึกษา มีค่าเฉลี่ยเป็น 3.92 ตามลำดับ

3. **ด้านคุณภาพชีวิตของนิสิต** โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเป็น 3.99 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ นิสิตพอใจกับการป้องกันตัวเอง โดยการสวมหน้ากากอนามัย พกเจลแอลกอฮอล์ อยู่เสมอ มีค่าเฉลี่ยเป็น 4.14 รองลงมาคือ นิสิตมีการเดินทางออกนอกที่อยู่อาศัยสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ยเป็น 4.09 นิสิตมีการสื่อสารกับเพื่อน ครอบครัว และอาจารย์ผู้สอน มีค่าเฉลี่ยเป็น 3.96 นิสิตได้ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ยเป็น 3.95 นิสิตมีคุณภาพชีวิตที่ดีทั้งด้านกาย จิตใจ และสังคม มีค่าเฉลี่ยเป็น 3.94 และนิสิตได้นอนหลับพักผ่อนอย่างเพียงพอ มีค่าเฉลี่ยเป็น 3.87 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการเรียนในชั้นเรียนปกติกับการเรียนนอกชั้นเรียนออนไลน์

ความแปรปรวน	SS	DF	MS	F	Sig.
ตัวแปรรวม	65.1	1	76.400	79.595	0.000
กลุ่ม	1.871	1	1.982	2.262	0.036
ความคลาดเคลื่อน	67.21	98	0.761		

ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างพฤติกรรมการเรียนในชั้นเรียนปกติกับการเรียนออนไลน์ในช่วงสถานการณ์ COVID-19 พบว่าค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 1.871 และค่าเฉลี่ยของผลการเรียนระหว่างสองรูปแบบมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง



สถิติที่ระดับ 0.05 โดยค่าพื้นที่ใต้โค้งปกติมาตรฐาน (ANCOVA) เท่ากับ 67.21 และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (SE) เท่ากับ 0.761

อภิปรายผล

1. พฤติกรรมของการเรียนของนิสิตคณะอุตสาหกรรมบริการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยสามารถอภิปรายผลเป็นรายด้านได้ ดังนี้

1.1 การเตรียมตัวก่อนเรียนเป็นสิ่งสำคัญต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ โดยนิสิตมักใช้เวลาอ่านหนังสือและทบทวนบทเรียนอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Brown & Smith (2021) เกี่ยวกับการเป็นนักเรียนที่มีการควบคุมตนเอง นอกจากนี้ การจัดการเวลาและการเตรียมตัวช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและลดความเครียด (Macan et al., 1990) ดังนั้นการพัฒนาทรัพยากรการเรียนรู้ที่หลากหลายและการวางแผนเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อสนับสนุนให้นิสิตสามารถจัดสรรเวลาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลต่อความสำเร็จทางวิชาการ

1.2 การเตรียมตัวก่อนเรียนมีความสำคัญต่อความสำเร็จทางการเรียน นิสิตที่ใช้เวลาอ่านหนังสือและทบทวนบทเรียนอย่างสม่ำเสมอแสดงให้เห็นถึงการจัดการเวลาและการควบคุมตนเองที่ดี นอกจากนี้ การพัฒนาทรัพยากรการเรียนรู้ที่หลากหลายช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้และส่งเสริมความสำเร็จทางวิชาการ (Macan et al., 1990) ดังนั้นการเตรียมตัวก่อนเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญ การใช้เวลาอ่านหนังสือและทบทวนบทเรียนแสดงถึงการจัดการเวลาและการควบคุมตนเองที่ดี นอกจากนี้ การพัฒนาทรัพยากรการเรียนรู้ที่หลากหลายช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้และความสำเร็จทางวิชาการ ซึ่งช่วยลดความเครียดและปรับปรุงผลการเรียน

1.3 งานวิจัยชี้ว่าความกระตือรือร้นในการเรียนเป็นปัจจัยสำคัญต่อผลการเรียนที่ดีขึ้น (ปิยะพร และคณะ, 2563) สอดคล้องกับการศึกษาระดับนานาชาติที่เน้นปัจจัยส่วนบุคคล สภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ และการเข้าถึงทรัพยากรการศึกษา (Sunshine et al., 2021; Xie & Hu, 2020; Yigermal, 2020) ความกระตือรือร้นในการเรียนสร้างแรงจูงใจภายใน ทำให้นิสิตเพียรพยายาม ตั้งใจเรียน และมีส่วนร่วมในชั้นเรียนมากขึ้น นำไปสู่ผลการเรียนและการพัฒนาทักษะที่ดีขึ้น ซึ่งเป็นพลังสำคัญให้การเรียนรู้ประสบความสำเร็จ

2. ประเด็นผลกระทบของโรคระบาด COVID-19 ที่ส่งผลต่อการเรียนของนิสิต โดยสามารถอภิปรายผลเป็นรายด้านได้ ดังนี้

2.1 ด้านความพร้อมของสื่อและอุปกรณ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจากผลกระทบจากโรคระบาด COVID-19 ทำให้ต้องเตรียม สื่อ เอกสาร และอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนที่ทันสมัยมากขึ้น และพร้อมต่อให้บริการกับนิสิต และยังสามารถเข้าถึงบริการอินเทอร์เน็ตได้ดี เพราะยุคสมัยเปลี่ยนไปในด้านเทคโนโลยีมากขึ้นอินเทอร์เน็ตจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการเรียน นอกจากนี้ อาคาร สถานที่ควรมีความสะดวกสบายต่อการเรียนอย่างเหมาะสมอีกด้วย เพราะจะทำให้มีแรงจูงใจที่จะตั้งใจเรียนมากขึ้นด้วย เพราะขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะ ไม่มีเสียงรบกวนจากรอบข้าง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิภาพรณ เจนสันติกุล (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการเรียนการสอนด้วยห้องเรียนออนไลน์ ในเรื่องการรับมือของการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนจากที่เรียนในห้องนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญ



แต่เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ทำให้จำเป็นต้องปรับตัวสู่รูปแบบการเรียนรู้ออนไลน์ ส่งผลให้ต้องเตรียมความพร้อมด้านสื่อ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีสารสนเทศให้มากขึ้น เพื่อให้การเรียนรู้ออนไลน์มีประสิทธิภาพ (Jenasantikul, 2021) และจากประเด็นในด้านความพร้อมของสื่อและอุปกรณ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจอธิบายได้ว่าการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ส่งผลให้สถาบันการศึกษาต้องเร่งพัฒนาความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารให้รองรับรูปแบบการเรียนการสอนแบบออนไลน์ อีกทั้งยังได้จัดสรรงบประมาณและทรัพยากรอย่างเพียงพอเพื่อจัดหาและปรับปรุงอุปกรณ์เทคโนโลยีให้ทันสมัย ตลอดจนสนับสนุนให้นักศึกษาสามารถเข้าถึงบริการอินเทอร์เน็ตและโครงข่ายสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงนำไปสู่การยกระดับความพร้อมของสื่อและอุปกรณ์ให้อยู่ในระดับสูง

2.2 ด้านความร่วมมือของบุคคลที่เกี่ยวข้อง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เกิดจากการให้บริการด้านสัญญาณและโปรแกรมที่ผู้เรียน ผู้สอนที่มีความร่วมมือของบุคคลที่เกี่ยวข้องอยู่ในระดับสูง เนื่องจากหน่วยงานต่าง ๆ ให้บริการสนับสนุนการเรียนออนไลน์อย่างครบถ้วน ทั้งด้านสัญญาณอินเทอร์เน็ต ระบบโปรแกรมเรียนออนไลน์ และการแก้ไขปัญหา ตลอดจนการจัดหาอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสมและเพียงพอต่อการใช้งาน นอกจากนี้ บุคลากรที่เกี่ยวข้องยังมีความรู้ความเชี่ยวชาญและมีบุคลิกภาพที่ดีในการให้บริการและช่วยเหลือผู้เรียน ด้วยการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง จึงส่งผลให้ความร่วมมือโดยรวมอยู่ในระดับสูง

2.3 ด้านคุณภาพชีวิตของนิสิต ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเกิดจากความพอใจกับการป้องกันตัวเอง โดยการสวมหน้ากากอนามัย พกเจลแอลกอฮอล์อยู่เสมอ และมีการพักผ่อนที่เพียงพอ เพราะนิสิตหลายคนมักเดินทางออกนอกที่อยู่อาศัยเสมอ เพื่อไปพบปะกับเพื่อนหรือครอบครัว ทำให้ต้องมีการป้องกันเพื่อลดความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นกับตนเองและคนรอบข้าง เพื่อเป็นการรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Dhawan, S. (2020). ที่อธิบายว่ารูปแบบวิถีชีวิตใหม่ประกอบด้วยวิถีคิด วิถีเรียนรู้ วิถีสื่อสาร วิถีปฏิบัติและวิถีการจัดการ การใช้ชีวิตแบบใหม่เกิดขึ้นหลังจากเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงและรุนแรงอย่างใดอย่างหนึ่งทำให้นักมนุษย์ต้องปรับตัวเพื่อรับมือกับสถานการณ์ปัจจุบันมากกว่าจะดำรงรักษาวีถิ์ดั้งเดิม หรือหวนหาอดีต สอดคล้องกับแนวคิดของ Jenasantikul, N. (2021). ที่อธิบายความสามารถและศักยภาพ โดยรวมของวัยเรียนว่าอยู่ในช่วงที่สามารถปรับตัวเข้ากับเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและดูแลรักษาสุขภาพของตนเองได้ สามารถควบคุมอารมณ์และแสดงบทบาททางสังคมได้อย่างเหมาะสม สามารถสร้างสัมพันธภาพอันดีกับบุคคลอื่นทั้งเพศเดียวกันและต่างเพศได้ รวมทั้งต้องการรู้จักและพัฒนาตนเองให้มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม สามารถเลือกค่านิยมเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตตนเองได้ และมีการพัฒนาทักษะในการเป็นพลเมืองที่ดี

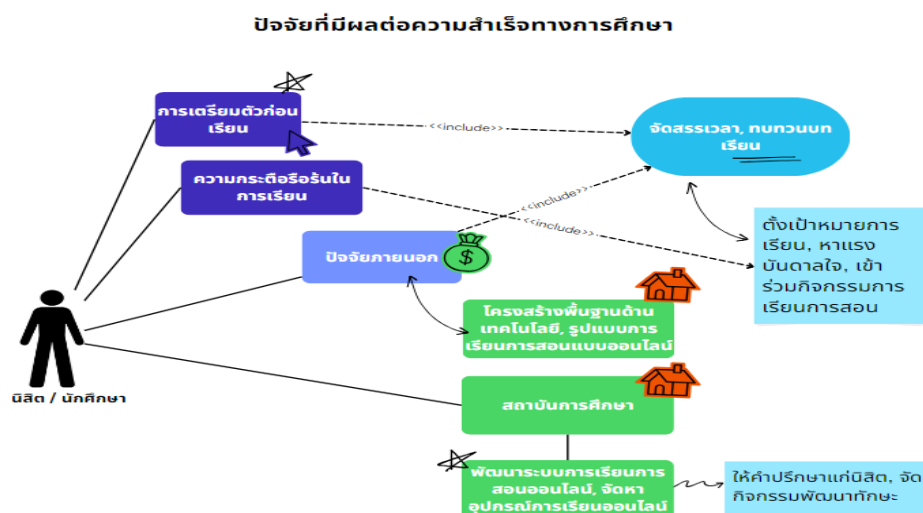
ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าพฤติกรรมการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างการเรียนรู้ในชั้นเรียนปกติกับการเรียนแบบออนไลน์ในช่วงการแพร่ระบาดของ COVID-19 ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากความท้าทายในการปรับตัวต่อรูปแบบการเรียนรู้ใหม่ การขาดปฏิสัมพันธ์โดยตรงระหว่างผู้สอนและผู้เรียน รวมถึงปัจจัยด้านความพร้อมของเทคโนโลยีและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล (Dhawan, 2020) อย่างไรก็ตาม การเรียนออนไลน์ก็มี



ประโยชน์ในแง่ของความยืดหยุ่นและการเข้าถึงได้ง่ายกว่า จึงจำเป็นที่สถาบันการศึกษาจะต้องพัฒนากลยุทธ์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนการสอนออนไลน์และสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถบรรลุเป้าหมายทางการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพต่อไป (Ali, 2020; Mukhtar et al., 2020)

นอกจากนั้นจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างพฤติกรรมกรเรียนในชั้นเรียนปกติกับการเรียนนอกชั้นเรียนออนไลน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสามารถทำการสังเคราะห์ในประเด็นดังกล่าวได้ว่าจากความคิดเห็นที่หลากหลายของนิสิตการเรียนออนไลน์ในช่วงโควิด-19 ผู้เรียนรู้สึกว่าการเรียนออนไลน์ไม่สามารถกระตุ้นการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีข้อกังวลเกี่ยวกับแรงจูงใจ การตีความแนวคิด และการจดจำ สิ่งนี้ชี้ให้เห็นว่าแม้การสอนออนไลน์จะมีความยืดหยุ่นบางประการ แต่อาจไม่สามารถทดแทนการมีส่วนร่วมและประสิทธิภาพของการเรียนในห้องเรียนแบบดั้งเดิมได้สำหรับผู้เรียนทุกคน

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย



แผนภาพที่ 2 แสดงปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จทางการศึกษา

จากการศึกษาทำให้เกิดข้อค้นพบไดว่่านิสิตควรมีการเตรียมตัวก่อนเรียนโดยเฉพาะการจัดสรรเวลาและทบทวนบทเรียนอย่างสม่ำเสมอซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จทางการเรียน เนื่องจากผลการศึกษาแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการบริหารเวลาและการควบคุมตนเองได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ความกระตือรือร้นในการเรียนยังเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพราะนิสิตที่มีความกระตือรือร้นย่อมมีแรงจูงใจภายในในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอันจะนำไปสู่ความพยายามและการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนมากขึ้น รวมถึงนำไปสู่ผลการเรียนและการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ที่ดีขึ้นตามมา นอกจากนี้ปัจจัยส่วนบุคคลการแพร่ระบาดของโควิด-19 ก็ส่งผลให้สถาบันการศึกษาต้องเร่งปรับปรุงความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี เพื่อรองรับรูปแบบการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ถึงแม้ว่าการเรียนออนไลน์จะมีความยืดหยุ่นแต่อาจไม่สามารถทดแทนประสิทธิภาพของการเรียนในห้องเรียนปกติได้สำหรับผู้เรียนบางกลุ่ม ดังนั้นนิสิตจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและ



รูปแบบการใช้ชีวิตให้สอดคล้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดเพื่อดูแลตนเองและคนรอบข้างให้ปลอดภัยจากโรคระบาด

สรุป

ในช่วงที่การระบาดของ COVID-19 นั้นผลการศึกษาพบว่าด้านความพร้อมของสื่อและอุปกรณ์มีประเด็นที่โดดเด่น ได้แก่ ความทันสมัยของสื่อ เอกสาร และอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน การที่นิสิตสามารถเข้าถึงบริการอินเทอร์เน็ตได้ ความสะดวกสบายของอาคารสถานที่ต่อการเรียนอย่างเหมาะสม รวมถึงการที่นิสิตอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม เช่น สถานที่ถูกสุขลักษณะ ไม่มีเสียงรบกวน นอกจากนี้ในส่วนของการร่วมมือของบุคคลที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าการให้บริการด้านสัญญาณและโปรแกรมที่ผู้เรียนและผู้สอนสามารถเข้าถึงได้เป็นประเด็นสำคัญ นอกจากนี้หน่วยงานด้านการสื่อสารและการศึกษาก็จำเป็นต้องแก้ปัญหาเรื่องการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ด้วย ขณะที่ผู้สอนต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการสอนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์รายวิชาและส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนเชิงบวกของผู้เรียน ทั้งนี้ผู้เรียนเองก็ต้องเข้าใจถึงความจำเป็นของสถานการณ์ COVID-19 และต้องมีวินัยในตนเองต่อการศึกษา และในประเด็นของคุณภาพชีวิตนิสิตแสดงให้เห็นว่านิสิตส่วนใหญ่พอใจกับการป้องกันตัวเอง เช่น การสวมหน้ากากอนามัยและพกเจลแอลกอฮอล์เสมอเมื่อมีการเดินทางออกนอกที่พักสม่ำเสมอ รักษาการสื่อสารกับเพื่อน ครอบครัว และอาจารย์ผู้สอน นอกจากนี้นิสิตยังได้ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ มีการนอนหลับพักผ่อนอย่างเพียงพอ ซึ่งส่งผลให้นิสิตมีคุณภาพชีวิตที่ดีทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่องผลกระทบของโรคระบาด COVID-19 ที่ส่งผลต่อการเรียนของนิสิตคณะอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ผู้วิจัยมีข้อค้นพบและข้อเสนอแนะดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ควรพัฒนาและเสนอทรัพยากรการเรียนการสอนที่หลากหลาย เช่น หนังสืออิเล็กทรอนิกส์, วิดีโอบรรยาย, และแบบทดสอบออนไลน์ เพื่อเสริมสร้างการเตรียมตัวก่อนการเรียนของนิสิต โดยมุ่งเน้นที่การสร้าง ความเข้าใจและความพร้อมก่อนเข้าห้องเรียนจริง

1.2 ในระหว่างทำการเรียนการสอนผู้สอนควรใช้เทคนิคการสอนที่กระตุ้นการมีส่วนร่วมและปฏิสัมพันธ์จากนิสิต เช่น การใช้เกมและกิจกรรมกลุ่มเพื่อเพิ่มความกระตือรือร้นและสมาธิในการเรียน นอกจากนี้ การใช้เทคโนโลยีเช่นการสำรวจความคิดเห็นแบบเรียลไทม์ในห้องเรียนสามารถช่วยเพิ่มการมีส่วนร่วมและตอบสนองจากนิสิตได้ดีขึ้น

1.3 ภายหลังการเรียนการสอนสนับสนุนการเรียนรู้ต่อเนื่องและการทบทวนโดยมหาวิทยาลัยควรมีการจัดตั้งระบบการสนับสนุนการเรียนรู้ต่อเนื่อง เช่น ฟอรัมออนไลน์หรือกลุ่มการเรียนรู้ เพื่อให้ให้นิสิตมีโอกาสทบทวนบทเรียนและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนและอาจารย์ นอกจากนี้ การจัดเวิร์กช็อป



หรือการประชุมสัมมนาออนไลน์เป็นประจำสามารถช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในด้านการพัฒนาทรัพยากรการเรียนการสอนควรสำรวจการพัฒนาและการใช้งานทรัพยากรการเรียนการสอนที่หลากหลาย รวมถึงหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ วิดีโอบรรยาย และแบบทดสอบออนไลน์ เพื่อประเมินผลกระทบต่อการเตรียมตัวก่อนการเรียนและความเข้าใจของนิสิต การศึกษาควรมุ่งเน้นที่การสร้าง ความเข้าใจและความพร้อมของนิสิตก่อนเข้าสู่ห้องเรียนจริงและประเมินความสามารถของทรัพยากรเหล่านี้ในการสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้

2.2 ในด้านเทคนิคการสอนเชิงปฏิสัมพันธ์ควรทดลองและประเมินเทคนิคการสอนที่กระตุ้นการมีส่วนร่วมและปฏิสัมพันธ์จากนิสิต เช่น การใช้เกมและกิจกรรมกลุ่ม นอกจากนี้การวิจัยควรสำรวจการใช้เทคโนโลยีในห้องเรียน เช่น การสำรวจความคิดเห็นแบบเรียลไทม์ เพื่อประเมินผลต่อความกระตือรือร้นและสมาธิในการเรียนของนิสิต

เอกสารอ้างอิง

- อรพินท์ ชูชม, ไตรรงค์ ฉายะจินดาวงศ์, & กัญญารักษ์ เกาศิริฤทธิกุล. (2563). พฤติกรรมและเจตคติต่อการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตบางพระ. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยตะวันออก*, 11(2), 326-334.
- Ali, W. (2020). Online and remote learning in higher education institutes: A necessity in light of COVID-19 pandemic. *Higher Education Studies*, 10(3), 16-25.
- Brown, T., & Smith, S. (2021). Supporting mental health and well-being for students during the COVID-19 pandemic. *Education and Health Journal*.
- Cao, W., Fang, Z., Hou, G., Han, M., Xu, X., Dong, J., & Zheng, J. (2020). The psychological impact of the COVID-19 epidemic on college students in China. *Psychiatry Research*, 287, Article 112934.
- Dhawan, S. (2020). Online learning: A panacea in the time of COVID-19 crisis. *Journal of Educational Technology Systems*, 49(1), 5-22.
- Department of Mental Health, Thailand. (2020). *The psychological impact of COVID-19 on students in higher education*.
- Dhawan, S. (2020). Online learning: A panacea in the time of COVID-19 crisis. *Journal of Educational Technology Systems*, 49(1), 5-22.
- Jenasantikul, N. (2021). Online classroom management in response to the transition from face-to-face classes due to the COVID-19 epidemic. *Veridian E-Journal*, 14(1), 1-13.



- Johnson, N. (2021). Adapting higher education during a pandemic: A case study of Thai universities.
- Lee, A. (2020). Innovative education in a time of crisis: A rapid response to the COVID-19 pandemic. *Journal of Innovation in Education*.
- Ministry of Public Health, Thailand. (2020). *COVID-19 outbreak and its impact on Thai education system*.
- Mukhtar, K., Javed, K., Arooj, M., & Sethi, A. (2020). Advantages, limitations and recommendations for online learning during COVID-19 pandemic era. *Pakistan Journal of Medical Sciences*, 36(COVID19-S4), S27-S31.
- Smith, J., & Denson, L. (2020). Social and psychological impacts of COVID-19 on higher education students. *Journal of Social Sciences*.
- Sunshine, et al. (2021). Factors affecting students' academic performance: A case study of Sohar University. *Psychology and Education*, 58(5), 4624-4635.
- Toquero, C. M. (2020). Challenges and opportunities for higher education amid the COVID-19 pandemic: The Philippine context. *Pedagogical Research*, 5(4), Article em0063. <https://doi.org/10.29333/pr/7947> Retrieved May 13, 2023.
- UNESCO. (2020). COVID-19 impact on education. Retrieved May 13, 2023, from <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse>.
- UNESCO. (2020). *COVID-19 educational disruption and response*.
- World Health Organization. (2020). *COVID-19 Public Health Emergency of International Concern (PHEIC) Global research and innovation forum*.
- Xie, Y., & Hu, J. (2020). Factors affecting academic performance of college students in China during COVID-19 pandemic: A cross-sectional analysis. *Frontiers in Education*.
- Yigermal, M.E. (2020). Determinants of good academic performance among university students in Ethiopia: A cross-sectional study. *BMC Medical Education*.



นวัตกรรมกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมภายในองค์กร เพื่อการบริหารงานของหอการค้าจังหวัดนนทบุรี

INNOVATIVE PARTICIPATORY COMMUNICATION PROCESSES WITHIN THE DIGITAL ORGANIZATION TO PROMOTE ADMINISTRATIVE EFFICIENCY OF THE NONTHABURI CHAMBER OF COMMERCE

สุรสีห์ ศรีอินทร์สุทธิ์, สัมพันธ์ สุกใส*, ชนิดาภา กระแจะจันทร์, มนพัฒน์ บุญยะบุรณ

Surasee Sri-Insut, Samphan Suksai, Chanidapa Krachaechan, Monnapat Bunyaburana

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi

นภัทร์ แก้วนาค

Naputr Gewnak

วิทยาลัยการทัพอากาศ

Royal Thai Air Force

*Corresponding Author E-mail: samphan.s@rmutsb.ac.th

Received May 11, 2024; Revised June 6, 2024; Accepted August 25, 2024

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษารูปแบบการสื่อสารปัจจุบันภายในองค์กรหอการค้าจังหวัดนนทบุรี 2. เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคของการสื่อสารภายในองค์กรหอการค้าจังหวัดนนทบุรี 3. เพื่อสร้างนวัตกรรมกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมภายในองค์กรดิจิทัลเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานของหอการค้าจังหวัดนนทบุรี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 24 คน ประกอบด้วย กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 10 คน และผู้ร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน 14 คน

ผลการวิจัยพบว่า 1. รูปแบบการสื่อสารปัจจุบันภายในองค์กรหอการค้าจังหวัดนนทบุรี ประกอบด้วย 3 รูปแบบ ที่ส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานของหอการค้าฯ ได้แก่ 1) การรับฟังความคิดเห็นผ่านสมาชิกและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 2) มีการประชุมหอการค้าสม่ำเสมอ 3) การเผยแพร่ข้อมูลผ่านสื่อต่าง ๆ ที่สามารถเข้าถึงได้ 2. ปัญหาและอุปสรรคของการสื่อสารภายในองค์กรหอการค้าจังหวัดนนทบุรีหรือการค้าค้านนท์บุรี เกิดจากผู้ปฏิบัติงานมักไม่หยิบยกปัญหาเหล่านั้นมาขอคำปรึกษาหรือพูดคุยกันอย่างตรงไปตรงมา เพิกเฉยต่อปัญหา และซุกซ่อนปัญหาไว้ ขึ้นสามารถแก้ไขปัญหาด้วยการพูดคุยกันให้มากขึ้น สื่อสารกันทุกเรื่อง เน้นประชุมแลกเปลี่ยนมุมมองกัน และ 3. นวัตกรรมกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมภายในองค์กรดิจิทัลเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานของหอการค้าจังหวัดนนทบุรีนั้น เกิดการเริ่มต้นจากผู้บริหารองค์กรหอการค้าได้ให้ความสำคัญกับการสื่อสารทั้งภายในและภายนอกองค์กร ผ่านนโยบาย และข่าวสารต่าง ๆ ไปยังผู้ที่เกี่ยวข้องผ่านไปยัง



ผู้ปฏิบัติงาน และผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งช่องทางในการสื่อสารที่เหมาะสมคือการมีเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการสื่อสาร

คำสำคัญ: นวัตกรรมการสื่อสาร, การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม, การบริหารองค์กรดิจิทัล

Abstract

This research has the objective: 1) to study the current communication format within the Nonthaburi Chamber of Commerce organization, 2) to study the problems and obstacles of communication within the Nonthaburi Chamber of Commerce organization, and 3) to create innovative participatory communication processes within the digital organization to promote administrative efficiency of the Nonthaburi Chamber of Commerce. The research employed qualitative research methodology by means of in-depth interviews and focus group. The 24 key informants consisted of 10 key informants chosen from in-depth interviews and 14 focus group participants.

The results of the research found that: 1) The current communication format within the Nonthaburi Chamber of Commerce organization consists of 3 formats that promote the management efficiency of the Chamber of Commerce, including 1) listening to opinions through members and stakeholders 2) having chamber meetings regularly and 3) disseminating information through various media accessible. 2) Problems and obstacles of communication within the Nonthaburi Chamber of Commerce organization, Nonthaburi Chamber of Commerce are caused by the way operators often not raising those problems to ask for advice or openly discussing them as well as Ignoring and hiding the problem even these problems and obstacles can solve by talking and communicate more about every issues together with emphasizing on meeting to exchange views, and 3) Innovative participatory communication processes within the digital organization to promote administrative efficiency of the Nonthaburi Chamber of Commerce are began with the management of the Chamber of Commerce organization giving importance to communication both inside and outside the organization through policies and various news to those involved and to the operators and related people. The appropriate communication channel is having digital technology as a part of communication.

Keywords: Communication Innovation, Participatory Communication,
Digital Organization Management



บทนำ

การสื่อสารเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้มนุษย์มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน โดยในองค์กรนั้น การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพจะช่วยสร้างความเข้าใจระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา ระหว่างผู้ร่วมงาน และระหว่างสมาชิกในองค์กร เพื่อที่จะทำให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ (Verghese, 2017) นอกจากนั้นการสื่อสารยังช่วยแบ่งปันข้อมูลข่าวสารและความรู้ที่เป็นประโยชน์ให้แก่พนักงาน และสมาชิกภายในองค์กร ช่วยสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกันระหว่างสมาชิกภายในองค์กรรวมถึงช่วยเชื่อมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพนักงานภายในองค์กรให้เกิดขึ้น (Cornelissen, 2008) จากงานวิจัยพบว่า การสื่อสารภายในองค์กรที่มีประสิทธิภาพจะช่วยสร้างพันธะผูกพันต่อองค์กร ความสำเร็จต่อผลลัพธ์ทางธุรกิจเพิ่มสูงขึ้น การรักษาความมีชื่อเสียงขององค์กร การแบ่งปันข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน การได้รับความไว้วางใจ การรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร รวมถึงการตระหนักรับรู้และการสร้างความผูกพันของพนักงานต่อองค์กรอีกด้วย (Meyer & Allen, 1991; Tourish & Hargie, 2004)

การสื่อสารได้มีการพัฒนาอย่างไม่หยุดนิ่งมาตั้งแต่ในอดีตถึงปัจจุบัน ซึ่งปัจจุบันเราพบว่ามีนวัตกรรมการสื่อสารเข้ามาบูรณาการกับการสื่อสาร ทำให้เกิดการสื่อสารสมัยใหม่ที่หลายองค์กรนำมาประยุกต์ใช้กับการทำงาน จากผลการสำรวจของ Gallup (2012) พบว่าการสื่อสารภายในองค์กรเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมเกี่ยวกับผลลัพธ์ขององค์กร ซึ่งทำให้ศักยภาพและความสามารถในการสร้างกำไร โดยองค์กรสมัยใหม่จะกำหนดการสื่อสารภายในองค์กรไว้เป็นแผนเชิงกลยุทธ์ขององค์กร (Welch & Jackson, 2007) เพื่อเป็นทิศทางและแนวทางปฏิบัติระหว่างสมาชิกภายในองค์กร ในทางตรงกันข้ามการสื่อสารภายในองค์กรที่ไร้ประสิทธิภาพ ขาดความชัดเจนเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์ และเป้าหมายขององค์กรผ่านการสื่อสารไปสู่พนักงานภายในองค์กร ผลที่เกิดขึ้นคือ ประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานลดต่ำลง อัตราการขาดงานสูงขึ้น และพนักงานลาออกจากการเป็นสมาชิก (The Joint Commission, 2010) อีกทั้งปัญหาจากการสื่อสารอาจทำให้ปัญหาเล็ก ๆ กลายเป็นปัญหาใหญ่ขึ้น เพราะการสื่อสารภายในมีปัญหา ขาดประสิทธิภาพ บุคลากรเข้าใจเป้าหมายองค์กรต่างกัน (จิรพงษ์ เทียนแขก และพิษณุ บุญนิยม, 2565)

การสื่อสารสมัยใหม่จึงจัดเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญมากกับการสร้างและพัฒนาองค์กรให้ดีขึ้นต่อไป เฉกเช่นองค์การหอการค้า เนื่องจากหอการค้ามีบทบาทในการส่งเสริม ช่วยเหลือ และรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มพ่อค้าที่เป็นสมาชิก เพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดำเนินงานด้านส่งเสริมการค้า การเกษตร การอุตสาหกรรม และการเงินให้สอดคล้องกับธุรกิจภายในประเทศของตน เพื่อรักษาผลประโยชน์ของสมาชิกเป็นสำคัญ

จากที่กล่าวมานั้น จะเห็นได้ว่าบทบาทและหน้าที่ขององค์การหอการค้ามีความเกี่ยวข้องกับการสื่อสารทั้งสิ้น ซึ่งสิ่งที่ขาดไม่ได้คือทักษะการสื่อสารที่ดีที่จะส่งผ่านให้กับสมาชิกและผู้ปฏิบัติงาน เข้าใจถึงข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและทันสมัย ดังนั้นการศึกษาวิจัยเรื่องนวัตกรรมการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมภายในองค์กรดิจิทัลเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานของหอการค้า จังหวัดนนทบุรี จะทำให้ทราบถึงรูปแบบการสื่อสารปัจจุบัน ปัญหา และอุปสรรคภายในองค์กร



หอการค้าจังหวัดนนทบุรี รวมถึงการพัฒนารูปแบบนวัตกรรมกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมภายในองค์กรดิจิทัลเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานของหอการค้าจังหวัดนนทบุรี

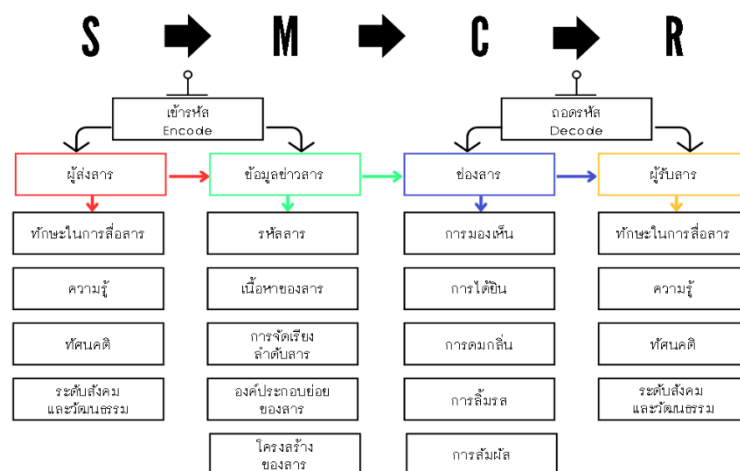
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการสื่อสารปัจจุบันภายในองค์กรหอการค้าจังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคของการสื่อสารภายในองค์กรหอการค้าจังหวัดนนทบุรี
3. เพื่อสร้างนวัตกรรมกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมภายในองค์กรดิจิทัลเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานของหอการค้าจังหวัดนนทบุรี

การทบทวนวรรณกรรม

การสื่อสารและนวัตกรรมการสื่อสาร

การสื่อสาร เป็นกระบวนการที่ผู้ส่งสารสื่อความคิดหรือความรู้ไปยังผู้รับผ่านช่องทางต่าง ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดเห็น หรือความรู้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพระหว่างกัน การสื่อสารมีบทบาทสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ทำให้เกิดการเรียนรู้และสนับสนุนการเข้าใจต่อความต้องการและความคิดเห็นของผู้อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อชักจูงให้ผู้รับข่าวสารมีปฏิกิริยาตอบสนองกลับมา โดยคาดหวังให้เป็นไปตามที่ผู้ส่งต้องการ (Zaremba, 2010) ซึ่งกระบวนการถ่ายทอดข้อมูลและความคิดรู้สึกระหว่างบุคคลสามารถกระทำผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น การพูด การเขียน หรือการใช้สัญลักษณ์ เพื่อสื่อความคิดเห็นและข้อมูลในวัฒนธรรมและสถานการณ์ต่าง ๆ ทักษะการสื่อสารเป็นความสามารถในการรับและส่งสารเพื่อแบ่งปันความรู้และทัศนคติอย่างเหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551; กิดานันท์ มลิทอง, 2548; กมลรัฐ อินทรทัศน์, 2547) ซึ่ง Berlo (1960) ได้สรุปรูปแบบกระบวนการสื่อสาร SMCR Model ไว้ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. ผู้ส่งสาร (Communication source) 2. ผู้เข้ารหัส (Encoder) 3. สาร (Message) 4. สื่อ (Channel) 5. ผู้ถอดรหัส (Decoder) และ 6. ผู้รับสาร (Communication receiver) ขอกจากนั้นยังอธิบายถึงคุณลักษณะสำคัญขององค์ประกอบการสื่อสารแต่ละองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการสื่อสาร ดังแผนภาพที่ 1



แผนภาพที่ 1 กระบวนการสื่อสาร SMCR Model (Berlo, 1960)

จากรูปแบบการสื่อสารที่ใช้กันมาอย่างยาวนาน ได้ถูกพัฒนาต่อยอดด้วยการนำนวัตกรรมเข้ามาบูรณาการกับการสื่อสาร จนทำให้เกิดนวัตกรรมการสื่อสาร ที่ถูกออกแบบมาเพื่อช่วยให้การสื่อสารง่ายและรวดเร็ว อีกทั้งยังเพิ่มประสิทธิภาพการโอนถ่ายข้อมูลที่สำคัญอย่างถูกต้องและแม่นยำระหว่างมนุษย์ยิ่งขึ้น (ณัฐวุฒิ เอี่ยมเนตร และคณะ, 2567) นอกกระบวนการสื่อสาร Thayer (1968) ยังอธิบายถึงการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพอาจพิจารณาจากเวลา ปัจจัยทางด้านต้นทุน และทรัพยากรที่ใช้ในการสื่อสารอีกด้วย

การสื่อสารระหว่างบุคคลและการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม

ปรเม สตะเวทิน (2546) ได้ให้ความหมายของการสื่อสารระหว่างบุคคล ว่าเป็นรูปแบบการสื่อสารที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลสองคนหรือมากกว่า โดยสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลได้โดยตรง ผู้ส่งสารทำหน้าที่ส่งข้อมูลไปยังผู้รับสาร ผ่านทางการติดต่อสื่อสารต่าง ๆ โดยทั้งสองฝ่ายจะต้องมีการแลกเปลี่ยนสารกันอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งนิติพล ภูตะโชติ (2556) ได้ให้ความหมายไปในทางเดียวกันว่า การสื่อสารระหว่างบุคคล หมายถึงการถ่ายทอดสารระหว่างบุคคล ซึ่งอาจเป็นการสื่อสารระหว่างหัวหน้างานกับพนักงาน หรือระหว่างพนักงานกันเอง โดยใช้สื่อต่าง ๆ เช่น การพูด การเขียน หรือการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เพื่อให้เกิดการสื่อสารที่เป็นประโยชน์และเข้าใจกันอยู่ถูกต้อง

การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม (Participatory Communication) คือกลไกและเครื่องมือที่จะสร้างการเปลี่ยนแปลงและเพิ่มความสามารถทางการสื่อสารให้กับปัจเจกบุคคล การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเป็นวิธีการปฏิบัติการร่วมกันระหว่างปัจเจกบุคคลซึ่งเป็นผู้รับสารและแหล่งข้อมูลข่าวสาร โดยนิมกสื่อสารทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสาร เช่น การเป็นพี่เลี้ยงให้แก่กลุ่มเป้าหมาย นับว่าเป็นการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมที่อยู่ในกระบวนการพัฒนา (White, et., al. 2003) นอกจากนั้น United Nations (1983) ได้นิยามการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมว่าเป็นแนวคิดที่ผสมผสานระหว่างแนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วม



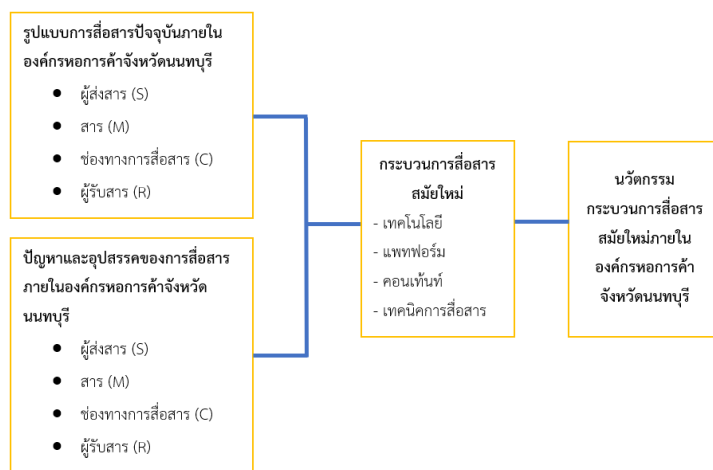
และแนวคิดเรื่องการสื่อสาร กล่าวคือเป็นกระบวนการสร้างสรรค์การมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมายผ่านกลไกการสื่อสารประเภทต่าง ๆ เพื่อเป็นหนทางหรือเป็นเครื่องมือนำไปสู่การมีส่วนร่วม และได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการสื่อสาร 3 รูปแบบ ได้แก่ 1. การมีส่วนร่วมในฐานะผู้รับสาร/ผู้ใช้สาร (Audience/User) 2. การมีส่วนร่วมในฐานะผู้ส่งสาร/ผู้ผลิตสื่อ (Sender/Producer) 3. การมีส่วนร่วมในฐานะผู้วางแผนและกำหนดนโยบาย (Planner/ Policy Maker) (กาญจนา แก้วเทพ, 2543; พวงชมพู ไชยอาลา, 2556)

การบริหารองค์กรดิจิทัล

องค์กรดิจิทัล (Digital Organization) หมายถึง องค์กรที่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการทั้งภายในและภายนอกในเกือบทุกกระบวนการ โดยเฉพาะในการติดต่อกับลูกค้า บริษัทผู้สนับสนุนวัตถุดิบ และพนักงาน เพื่อให้กระบวนการธุรกิจเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถใช้เครือข่ายดิจิทัลที่ครอบคลุมกว้างขวางทั่วทั้งองค์กร หรือเชื่อมโยงเข้ากับองค์กรอื่นจำนวนมาก (สุรินทร์ ทิพ ศักดิ์ภูวดล, 2563) ในมุมมองที่คล้ายกัน Vaz (2021) ได้มองว่าองค์กรดิจิทัลจะมุ่งเน้นการออกแบบองค์กรใหม่โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อสร้างประสบการณ์ใหม่ที่มีการเชื่อมโยงมุมมองของลูกค้า มุมมองขององค์กร และมุมมองของเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเชื่อมโยงกันอย่างกลมกลืน Deloitte (2018) ได้เสนอองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการที่เป็นรากฐานขององค์กรดิจิทัล ได้แก่ 1. ด้วยการกำหนดกระบวนการทางดิจิทัล (Digital at the core) 2. พัฒนาสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมองค์กร (Developing an enabling environment and culture) 3. สร้างความมุ่งมั่นและผู้นำที่จะผลักดันให้เกิดการใช้เทคโนโลยีในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพทั่วทั้งองค์กร (Taking action, not just promoting a vision) ซึ่งองค์กรดิจิทัลจะทำให้องค์กรมีเป้าหมายเพื่อมุ่งไปสู่การสร้างคุณค่าใหม่ทางดิจิทัลให้แก่องค์กรและลูกค้าที่ชัดเจน (Berman, 2012) ซึ่งการที่จะปรับเปลี่ยนองค์กรให้เป็นองค์กรดิจิทัลนั้น (Perkin & Abraham, 2017) ได้ให้มุมมองว่าวิสัยทัศน์ทางดิจิทัลขององค์กรนั้น จำเป็นจะต้องคิดสร้างความแตกต่างที่ยิ่งใหญ่ให้เกิดขึ้นแก่ลูกค้าและผู้รับบริการ

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิดของการสื่อสารและนวัตกรรมการสื่อสาร การสื่อสารระหว่างบุคคลและการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม และการบริหารองค์กรดิจิทัล ผ่านรูปแบบการสื่อสารปัจจุบันภายในองค์กรหอการค้าจังหวัดนนทบุรี รวมถึงปัญหาและอุปสรรคของการสื่อสารภายในองค์กรหอการค้าจังหวัดนนทบุรี ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมภายในองค์กรดิจิทัล เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานของหอการค้าจังหวัดนนทบุรี อีกทั้งยังมีการนำเอานวัตกรรมมาเป็นส่วนในการสร้างและปรับใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางด้านกระบวนการสื่อสารภายในองค์กรแบบมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสม โดยสามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดได้ ตามแผนภาพที่ 2



แผนภาพที่ 2 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องภายในองค์กรหอการค้าจังหวัดนนทบุรี โดยมีวิธีการในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย พิจารณาคัดเลือกผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการศึกษา (Direct Stakeholder) ด้วยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงกลุ่มเป้าหมาย (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญ (Key Informants)

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 4 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 ผู้บริหารหอการค้า (ประธาน และรองประธาน) จำนวน 2 คน กลุ่มที่ 2 คณะกรรมการหอการค้า จำนวน 3 คน กลุ่มที่ 3 สมาชิกหอการค้าจังหวัดนนทบุรี จำนวน 3 คน และ กลุ่มที่ 4 เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานหอการค้าจังหวัดนนทบุรี จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน โดยเครื่องมือในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ได้แก่แบบสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาวัตถุประสงค์ที่ 1 ที่เกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารปัจจุบันภายในองค์กรหอการค้าจังหวัดนนทบุรี รูปแบบการสื่อสารปัจจุบันภายในองค์กร และรูปแบบการสื่อสารภายในองค์กรที่คาดหวัง

การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) ได้สนทนากลุ่มกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 2 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานหอการค้าจังหวัดนนทบุรี จำนวน 7 คน และกลุ่มที่ 2 สมาชิกหอการค้าจังหวัดนนทบุรี จำนวน 7 คน รวมทั้งสิ้น 14 คน โดยเครื่องมือที่ใช้ในการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) ได้แก่ แบบคำถามสำหรับการสนทนากลุ่มย่อย เพื่อศึกษาในขั้นตอนที่ 2 ศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคของการสื่อสารภายในองค์กรหอการค้าจังหวัดนนทบุรี เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการสื่อสารภายในองค์กร และแนวทางในการแก้ไข

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยทั้ง 2 ชนิด ได้แก่ แบบสัมภาษณ์และแบบสนทนากลุ่ม สร้างและตรวจสอบคุณภาพตามมาตรฐานการวิจัยเชิงคุณภาพ ต่อผู้เชี่ยวชาญท่านละ 3 ท่าน เพื่อให้พิจารณา



เนื้อหา (Content validity) และโครงสร้างของคำถาม (Construct validity) รวมถึงรูปแบบและภาษาที่ใช้ ตามมาตรฐาน และตรวจสอบคุณภาพด้วยดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) โดยมีเกณฑ์ขั้นต่ำค่า IOC ของแต่ละรายการที่ 0.5 และค่า IOC รวมขั้นต่ำที่ 0.65 เพื่อพิจารณาว่าเครื่องมือมีความสอดคล้อง จากนั้นจะปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญให้เหมาะสมและสมบูรณ์ในทุกด้าน ซึ่งแบบสัมภาษณ์มีค่า IOC ทั้งฉบับที่ 1.0 และแบบคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม มีค่า IOC ทั้งฉบับที่ 0.92 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ทั้ง 2 ฉบับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 ในการวิเคราะห์เนื้อหาผ่านการวิจัยเอกสารคือการตีความสร้างข้อสรุปด้วยการนำเอกสารที่เกี่ยวข้องมาประกอบการวิเคราะห์และตีความข้อมูลด้วยวิธีการอุปนัย (Induction) จากทฤษฎีของ Berelson (1952) และ Holsti (1969) โดยเน้นไปที่คุณภาพของเอกสารที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งมีกระบวนการวิเคราะห์ทั้งหมด 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การจำแนกประเภทของเอกสาร 2) แหล่งที่มาของเอกสาร 3) สารสำคัญที่ปรากฏในเอกสาร 4) ความมีคุณค่าของเนื้อหา 5) ความเชื่อถือได้ของเอกสาร และ 6) ความเกี่ยวข้องและความสมสมัยของเอกสาร

ขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) งานวิจัยนี้ใช้การตรวจสอบข้อมูล 2 ด้าน คือ 1) การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulate) 2) การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (Theory Triangulate) (Denzin, 1970)

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์โดยใช้เทคนิค QDAT Knowledge; 6'C (Qualitative Data Analysis Technic Knowledge) เป็นการนำข้อมูลดิบมาเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิค 6'C โดยเปลี่ยนจากข้อมูลดิบ เป็นสารสนเทศการวิจัย เป็นบทสรุปของการวิจัย ให้ระบบความคิด และเป็นกรอบแนวคิดผลการวิจัยที่เกิดจากการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ (นภัทร์ แก้วนาค, 2555)

ขั้นตอนการยืนยันรูปแบบนวัตกรรมกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมภายในองค์กรดิจิทัล เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานของหอการค้าจังหวัดนนทบุรีที่นำไปใช้ จะมีความเป็นไปได้จริงตามหลักการและแนวทางการปฏิบัติหรือไม่ด้วยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านในการประเมิน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความเป็นประโยชน์ 2) ด้านความเป็นไปได้ 3) ด้านความเหมาะสม 4) ด้านความถูกต้อง

ผลการวิจัย

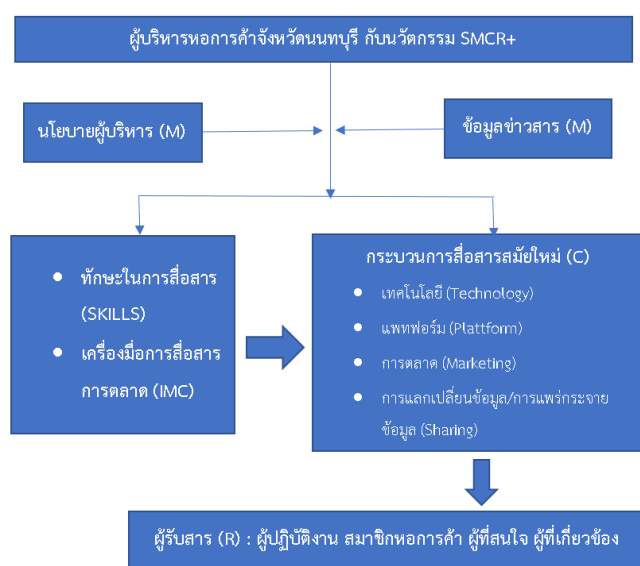
วัตถุประสงค์ 1. ศึกษารูปแบบการสื่อสารปัจจุบันภายในองค์กรหอการค้าจังหวัดนนทบุรี พบว่ารูปแบบการสื่อสารปัจจุบันภายในองค์กรหอการค้าจังหวัดนนทบุรี ประกอบด้วย 3 รูปแบบ ที่ส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานของหอการค้าจังหวัดนนทบุรี ได้แก่ 1. การรับฟังความคิดเห็นผ่านสมาชิกและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 2. มีการประชุมหอการค้าสม่ำเสมอ เป็นช่องทางการสื่อสารที่ดีได้พบปะกันระหว่างสมาชิกและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแลกเปลี่ยนกัน 3. การเผยแพร่ข้อมูลผ่านสื่อต่าง ๆ นอกจากนั้นยังมีการผสมผสานรูปแบบโดยการใช้หลักการสื่อสารทั่วไป โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ ผู้ส่งสาร



(Sender) สาร (Message) ช่องทาง (Channel) และตัวผู้รับสาร (Receiver) ซึ่งมักเรียกกันว่า SMCR จึงเกิดเป็นรูปแบบการสื่อสารขององค์กรหอการค้าจังหวัดนนทบุรี ดังภาพประกอบที่ 4 SMCR + 1. การรับฟังความคิดเห็นและมีส่วนร่วม 2. การจัดประชุมแลกเปลี่ยนกัน และ 3. การเผยแพร่ข้อมูลผ่านสื่อต่าง ๆ

วัตถุประสงค์ 2 ศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคของการสื่อสารภายในองค์กรหอการค้าจังหวัดนนทบุรี หอการค้านนทบุรีพบเจอปัญหาในการสื่อสารภายในองค์กรบ่อยครั้ง คือ เมื่อเกิดปัญหาขึ้น ผู้ปฏิบัติงานมักไม่หยิบยกปัญหาเหล่านั้นมาขอคำปรึกษาหรือพูดคุยกันอย่างตรงไปตรงมา เลือกที่จะเก็บซ่อนปัญหาไว้ ทำให้เกิดปัญหาหลายครั้งปัญหาลุกลาม แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากรูปแบบการสื่อสารปัจจุบันภายในองค์กรฯ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน ได้แก่ ปัญหาการสื่อสารของพนักงานที่ไม่กล้าพูดไม่กล้าตัดสินใจ ซึ่งการแก้ปัญหาคือการพูดคุยกันให้มากขึ้น สื่อสารกันให้มากขึ้น เพราะหากมีการสื่อสารการตลอดในทุก ๆ ช่องทางแล้วนั้น ปัญหาที่จะไม่เกิดขึ้น และเน้นการประชุมที่สำคัญ เพื่อเกิดแลกเปลี่ยนกันที่ชัดเจน

วัตถุประสงค์ 3 สร้างนวัตกรรมกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมภายในองค์กรดิจิทัล เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานของหอการค้าจังหวัดนนทบุรี จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัยในวัตถุประสงค์ที่ 1 และผลการวิจัยในวัตถุประสงค์ที่ 2 ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์สังเคราะห์เพื่อสร้างนวัตกรรมกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมภายในองค์กรดิจิทัล เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานของหอการค้าจังหวัดนนทบุรี โดยมุ่งเน้นที่รูปแบบการสื่อสารในปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากกระบวนการสื่อสาร เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นและเพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสารภายในองค์กร ทำให้การสื่อสารทั้งภายในและภายนอกองค์กรมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ดังแผนภาพที่ 3



แผนภาพที่ 3 แสดงนวัตกรรมกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมภายในองค์กรดิจิทัลเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานของหอการค้าจังหวัดนนทบุรี



จากผลการนำเสนอในรูปแบบนวัตกรรมกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมภายในองค์กรดิจิทัล เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานของหอการค้าจังหวัดนนทบุรี ผู้บริหารให้ความสนใจและตระหนักในการสื่อสารเป็นอย่างมากเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงานทุกภาคส่วน และการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในบทบาทและทิศทางของหอการค้า ภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กร และเกิดความร่วมมืออันดีกับผู้ที่เกี่ยวข้อง จึงเกิดเป็นนโยบายด้านการสื่อสาร ดังนี้ 1) ผู้บริหารมีการสื่อสารประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับพนักงานและผู้ที่เกี่ยวข้อง 2) ผู้บริหารมุ่งเน้นภาพลักษณ์องค์กรในเชิงรุกเน้นย้ำความเข้าใจและการใช้สื่อดิจิทัลเป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสาร 3) ผู้บริหารกำหนดนโยบายและแผนประชาสัมพันธ์สื่อสารภาพลักษณ์ และข้อมูลข่าวสาร 4) ผู้บริหารชี้แจงรับฟังความคิดเห็นและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการทำงาน ตลอดจนการดำเนินธุรกิจที่เกี่ยวข้องขององค์กร โดยเน้นการสื่อสารแบบสองทิศทาง 5) ผู้บริหารกำหนดให้มีการสื่อสารกับทั้งพนักงานและผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนองค์กรเพื่อประสิทธิภาพและศักยภาพในการแข่งขันและการบริหารจัดการองค์กร

ในขั้นตอนการยืนยันรูปแบบนวัตกรรม ได้ผลการยืนยันนวัตกรรมกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมภายในองค์กรดิจิทัลเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานของหอการค้าจังหวัดนนทบุรี ที่มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านด้านความเหมาะสม รองลงมา ได้แก่ ความเป็นประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ และด้านความถูกต้องอยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่ารูปแบบการสื่อสารปัจจุบันภายในองค์กรหอการค้าจังหวัดนนทบุรี ประกอบด้วย 3 รูปแบบ ที่ส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานของหอการค้าจังหวัดนนทบุรี ได้แก่ 1) การรับฟังความคิดเห็นผ่านสมาชิกและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 2) มีการประชุมหอการค้าสม่ำเสมอ 3) การเผยแพร่ข้อมูลผ่านสื่อต่าง ๆ ที่สามารถเข้าถึงได้ นอกจากนั้นสุนีย์ สว่างศรี และคณะ (2566) ได้ให้ความคิดเห็นไว้ว่ารูปแบบการสื่อสารออนไลน์เป็นช่องทางหลักเพื่อให้เกิดการกระจายได้อย่างทั่วถึงและเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สัญชาติ พรหมดง และคณะ (2561) ที่อธิบายถึงบริหารที่ต้องการความสำเร็จ จำให้มีความสำคัญกับการสื่อสารภายในองค์กร

จากวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่าปัญหาและอุปสรรคของการสื่อสารภายในองค์กรหอการค้าจังหวัดนนทบุรี เกิดจากผู้ปฏิบัติงานมักไม่หยิบยกปัญหาเหล่านั้นมาขอคำปรึกษาหรือพูดคุยกันอย่างตรงไปตรงมา เพิกเฉยต่อปัญหา และชุกซ่อนปัญหาไว้ โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของบุญเทิด อุทยานิน และคณะ (2562) ที่สรุปผลการวิจัยไว้ว่า สังคมปัจจุบันไม่ค่อยมีปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้าง ซึ่งจะก่อให้เกิดความไม่เข้าใจระหว่างคนในสังคม ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นในลักษณะนี้สามารถแก้ไขปัญหาด้วยการพูดคุยกันให้มากขึ้น สื่อสารกันทุกเรื่อง เน้นประชุมแลกเปลี่ยนมุมมองกัน และเป็นไป

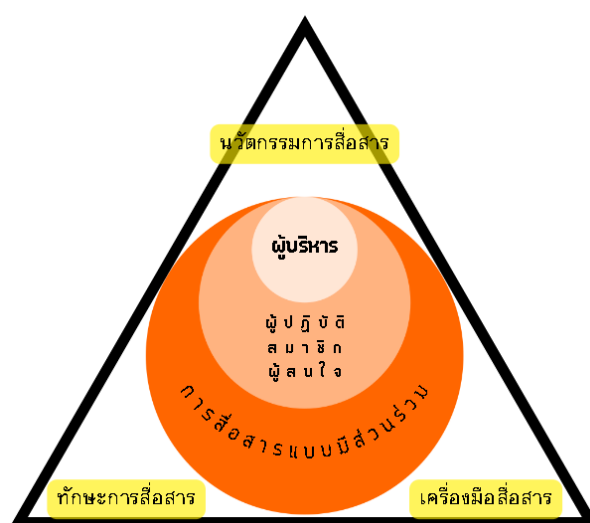


ในทางเดียวกันกับงานวิจัยของ สัญชาติ พรมดง และคณะ (2561) ที่ได้อธิบายถึงการสื่อสารโดยการพูดที่เหมาะสมกับสถานการณ์และสภาพแวดล้อม จะส่งผลให้การปฏิบัติงานในองค์กรมีประสิทธิภาพเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น อีกทั้งยังสอดคล้องกับนิภาพรรณ โสพัฒน์ (2562) ที่กล่าวถึงการพัฒนาทักษะการสื่อสารภายในองค์กร ควรระมัดระวังการสื่อสารทางสีหน้า ท่าทาง น้ำเสียง และพยายามทำการสื่อสารกับผู้ร่วมงานในทุกครั้งที่มีโอกาส

จากจุดประสงค์ที่ 3 รูปแบบนวัตกรรมกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมภายในองค์กรดิจิทัล เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานของหอการค้าจังหวัดนนทบุรี มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมพงษ์ เสริมณี และคณะ (2564) ที่พบว่า การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเป็นสิ่งสำคัญเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน รับฟังความคิดเห็นของกันและกัน เพื่อที่จะสะท้อนความคิดของกันและกันด้วยความสมัครใจ นอกจากนี้ในด้านการประยุกต์ใช้นวัตกรรมสื่อสารแบบมีส่วนร่วม ประพจน์ ณ บางช้าง และคณะ (2564) พบว่า นวัตกรรมสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสามารถยกระดับการท่องเที่ยวของจังหวัดระนองให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนได้ โดยควรพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีและความคิดสร้างสรรค์สู่ความเป็นเลิศได้

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้พบองค์ความรู้ใหม่ ได้แก่ นวัตกรรมกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมภายในองค์กรดิจิทัล ที่สร้างความเข้าใจระหว่างผู้บริหารกับผู้ปฏิบัติ สมาชิกกับสมาชิก ผ่านการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม โดยมีนวัตกรรมสื่อสาร ทักษะการสื่อสาร และเครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสาร เป็นตัวช่วยในการสร้างความเข้าใจในองค์กร อีกทั้งนวัตกรรมกระบวนการสื่อสารใหม่ที่ทันสมัยนี้ จะยกระดับองค์กรหอการค้าจังหวัดนนทบุรีในด้านการสื่อสารให้เป็นองค์กรที่ก้าวหน้าเทคโนโลยีและก้าวหน้าโลก ซึ่งแสดงให้เห็นดังแผนภาพที่ 4



แผนภาพที่ 4 รูปแบบนวัตกรรมกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมภายในองค์กรดิจิทัล



สรุป

จากการวิจัยสามารถสรุปได้ว่า รูปแบบนวัตกรรมกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมภายในองค์กรดิจิทัลเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานของหอการค้าจังหวัดนนทบุรี ถูกพัฒนาขึ้นจากการศึกษารูปแบบการสื่อสารปัจจุบันและปัญหาอุปสรรคในการสื่อสารภายในองค์กร รูปแบบใหม่นี้เน้นนวัตกรรมการสื่อสารในปัจจุบันมาบูรณาการกับทักษะและเครื่องมือในการสื่อสาร โดยเริ่มต้นจากผู้บริหารที่ให้ความสำคัญกับการสื่อสารทั้งภายในและภายนอกองค์กร สารที่สำคัญต่อองค์กร เช่น นโยบายและข่าวสารต่าง ๆ จะถูกสื่อสารไปยังผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนโยบายที่ส่งถึงผู้ปฏิบัติงาน และข่าวสารที่ส่งไปยังสมาชิก ผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้ที่เกี่ยวข้อง ผ่านช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสม โดยมีเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นส่วนสำคัญของการสื่อสารนี้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ข้อเสนอแนะในระดับบริหาร สามารถนำรูปแบบรูปแบบนวัตกรรมกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมภายในองค์กรดิจิทัลฯ ไปปรับใช้กับองค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อให้องค์กรมีประสิทธิภาพการทำงานสูงขึ้น โดยเน้นการสื่อสารของผู้นำเพื่อสร้างสันติในองค์กรในทุกระดับชั้น และเป็นแนวทางในการพัฒนาการสื่อสารด้านบุคคล ผู้รับสาร ผู้ส่งสาร แนวทางในการพัฒนาการสื่อสารด้านข้อมูลข่าวสาร แนวทางในการพัฒนาการสื่อสารด้านช่องทางการสื่อสาร หน่วยงานควรต้องจัดระบบช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย ผ่านนวัตกรรมกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมภายในองค์กรดิจิทัล

1.2 ข้อเสนอแนะในระดับปฏิบัติการ ผู้ปฏิบัติสามารถนำทักษะทางการสื่อสาร มาปรับใช้กับการทำงาน เพื่อลดปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน อีกทั้งการนำรูปแบบนวัตกรรมกระบวนการสื่อสารมาบูรณาการกับการทำงาน จะก่อให้เกิดนวัตกรรมกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมภายในองค์กรดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพและทันสมัย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเท่านั้น ทำให้ข้อมูลที่ได้รับอาจจะยังไม่สมบูรณ์มากพอ เนื่องจากหน่วยงานที่ศึกษาเป็นหน่วยงานใหญ่ อาจจะมีการพัฒนางานวิจัยโดยการเพิ่มวิธีการวิจัยเชิงปริมาณเข้าไปเพื่อให้ทราบถึงกลุ่มประชากรส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

2.2 ควรศึกษาการสื่อสารการมีส่วนร่วมภายในองค์กรอื่น ๆ เพื่อที่จะนำมาทำการเปรียบเทียบจากภารกิจอื่น หรือหน่วยงานอื่นเพื่อที่จะได้เห็นแนวทางที่เหมือนหรือต่างกัน ส่งผลให้เกิดองค์ประกอบที่เหมาะสมตามมาได้ นำไปประยุกต์ใช้ได้ ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปควรมีการศึกษาวรรณกรรมอื่นที่เหมาะสมกับการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเพื่อเชื่อมโยงประเด็นการศึกษาให้ครอบคลุมชัดเจนมากขึ้นไปอีก เพื่อให้เกิดความครอบคลุมในการนำไปใช้จริง จึงควรมีการเก็บข้อมูลจากกลุ่ม



ตัวอย่างเพิ่มขึ้นและหลากหลายกว่าเดิม เพื่อประโยชน์ของการนำข้อมูลไปใช้ทั้งในภาครัฐบาลและภาคเอกชน

เอกสารอ้างอิง

- กมลรัฐ อินทรทัศน์. (2547). *การสื่อสารกับการพัฒนา*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2543). การสื่อสารกับชุมชน: แนวคิดหลักเพื่อการพัฒนา. *วารสารนิเทศศาสตร์*, 18(2), 61-77.
- กิดานันท์ มลิทอง. (2548). *เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม*. กรุงเทพมหานคร: อรุณการพิมพ์.
- จิรพงษ์ เทียนแขก และพิษณุ บุญนิยม. (2565). การสื่อสารภายในองค์กรเพื่อการบริหารงานของ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร. *วารสารพิบูล*, 20(2), 165-182.
- ณัฐวุฒิ เอี่ยมเนตร, สุลังก์ วงศ์สุรวัฒน์, พระครูปลัดประวิทย์ วรธมโม, นภัทร์ แก้วนาค, และจิตาภา เร่งมีศรีสุข. (2567). นวัตกรรมการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการองค์การภาครัฐ และภาคเอกชนในยุคดิจิทัล. *วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย*, 6(1), 291-302.
- นิติพล ภูตะโชติ. (2556). *พฤติกรรมองค์กร*. กรุงเทพมหานคร: วี พรินท์.
- นิภาพรณ โสพัฒน์. (2562). วิธีการสื่อสารในองค์กรที่มีประสิทธิภาพ. *วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพ การบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย*, 1(3), 23-30.
- นภัทร์ แก้วนาค . (2555). *เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูล (Qualitative Data Analysis Technic)*. เอกสารประกอบการสอนหลักสูตรการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- บุญเทิด อุทยานิน, กิ่งเพชร ส่งเสริม, สมพงษ์ ชงไช และปิยศักดิ์ สีดา. (2562). ความหลากหลายทาง เทคโนโลยีวัฒนธรรมการสื่อสารในยุคปัจจุบัน. *วารสารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ*, 3(1), 7-19.
- ประพจน์ ณ บางช้าง, วิโรจน์ ศรีหิรัญ, และสุวิมล อาภาผล. (2564). การพัฒนานวัตกรรมมีการสื่อสาร แบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนของจังหวัด ระนอง. *วารสารนิเทศศาสตร์ปริทัศน์*, 25(3), 156-167.
- ปรมะ สตะเวทิน. (2546). *หลักนิเทศศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: ภาพการพิมพ์.
- พวงชมพู ไชยอาลา แสงรุ่งเรืองโรจน์. (2556). การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม: กลไกในขับเคลื่อนแนวคิดสู่ การปฏิบัติภายใต้กระบวนการพัฒนาแบบทางเลือก. *วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 30(2), 23-42.



- สมพงษ์ เลี้ยงมณี, วิมเนศวร ทะกอง, เสาวนีย์ วรรณประภา, ภารดี พึ่งสำราญ และกาญจนา สมพิน.
(2564). การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน กรณีศึกษาหมู่บ้าน
เสม็ดงาม จังหวัดจันทบุรี. *วารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร*, 4(2), 69-79.
- สัญญาติ พรหมตง, นันทนา นิจจอหอ และนาถพี ชัยมงคล. (2561). การสร้างประสิทธิภาพของการ
สื่อสารภายในองค์กรเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจ. *วารสารเครือข่าย
ส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 1(1), 50-59.
- สุนีย์ สว่างศรี, ชันทอง วัฒนประดิษฐ์ และพระปรมาโหมทย์ วาฬโกวิท. (2566). กระบวนการสันติ นวัตกรรมการ
สื่อสารที่เสริมพลังอำนาจผู้นำวิถีชีวิตใหม่. *วารสารสันติบริหาร* มจร, 11(1), 368-380.
- สุรินทร์ทิพ ศักดิ์ภูวดล. (2563). *การบริหารองค์กรดิจิทัล*. พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา.
- Cornelissen, J. (2008). *Corporate Communication A guide to theory and practice*. London: SAGE.
- Deloitte. (2018). *Activating the digital enterprise: A sink-or-swim moment for today's
enterprise*. Retrieved August 12, 2023. from [https://www2.deloitte.com/us/en/
pages/human-capital/articles/thedigital-organization.html](https://www2.deloitte.com/us/en/pages/human-capital/articles/thedigital-organization.html).
- Gallup. (2012). *Employee engagement*. Retrieved August 15, 2023 from [http://www.
gallup.com/consulting/52/employee-engagement.aspx](http://www.gallup.com/consulting/52/employee-engagement.aspx).
- Meyer, J. P., & Allen, N. J. (1991). A three-component conceptualization of organizational
commitment. *Human resource management review*, 1(1), 61-89.
- Thayer, L. (1961). *Administrative Communication*. Illinois: Richard D. Irwin.
- The Joint Commission. (2010). *Advancing Effective Communication, Cultural
Competence, and Patient- and Family-Centered Care: A Roadmap for
Hospitals*.
- Tourish, D., & Hargie, O. (2004). *Motivating critical upward communication: a key challenge for
management decision making*. In Key issues in organizational communication.
Routledge.
- United Nations. (1983). *Popular Participation as a Strategy for Promoting Community
Level Action and Nation*. New York: United Nations.
- Verghese, A. K. (2017). Internal Communication: Practices and Implications. *SCMS Journal
of Indian Management*, 14(3).
- Welch, M., & Jackson, P. R. (2007). Rethinking internal communication: a stakeholder
approach. *Corporate communications: An international journal*, 12(2), 177-198.
- Zaremba, A. J. (2010). *Organization Communication* (3rd ed.). New York: Oxford University Press.



- White, M. D., Fyfe, J. J., Campbell, S. P., & Goldkamp, J. S. (2003). The police role in preventing homicide: Considering the impact of problem-oriented policing on the prevalence of murder. *Journal of research in crime and delinquency*, 40(2), 194-225.
- Berlo, D. K. (1960). *The Process of Communication*. New York: Rinehart and Winston.
- Berman, S. J. (2012). Digital transformation: opportunities to create new business models. *Strategy & Leadership*, 40(2), 16-24.
- Vaz, N. (2021). *Digital business transformation: How established companies sustain competitive advantage from now to next*. John Wiley & Sons.
- Perkin, N., & Abraham, P. (2017). *Building the Agile Business through Digital Transformation*. London: Koganpage.
- Berelson, D. (1952). *Content Analysis in Communicative Research*. New York: The Free Press.
- Holsti, O. R. (1969). *Content Analysis for the Social Science and Humanities*. Massachusetts: Addison-Wesley.
- Denzin, N. K. (1970). *The research act*. Chicago, IL: Aldine.



รูปแบบนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4
THE INNOVATIVE MODEL OF SCHOOL ADMINISTRATION UNDER
THE OFFICE OF KHON KAEN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 4

สาคร มหาหิงค์

Sakorn Mahahing

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Graduate School, Western University

E-mail: sakorn2060@gmail.com

Received July 7, 2024; Revised August 1, 2024; Accepted August 25, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาแบบนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษา 2) พัฒนารูปแบบนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษา และ 3) ตรวจสอบรูปแบบนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ระยะที่ 1 ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 93 คน และครูผู้ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้ากลุ่มงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 จำนวน 93 คน รวมทั้งรวม 186 คน ระยะที่ 2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ระยะที่ 3 ผู้ที่ให้ข้อมูลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 123 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) รูปแบบนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ประกอบด้วย ตอนที่ 1 บทนำ ตอนที่ 2 รูปแบบนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 และ ตอนที่ 3 แนวทางการนำรูปแบบนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ไปสู่การปฏิบัติ และ 3) การตรวจสอบรูปแบบนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษา พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งนับเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่สถานศึกษาสามารถนำผลการศึกษาในแต่ละองค์ประกอบมาเป็นแนวทางในการพัฒนาสู่การเป็นองค์กรนวัตกรรม

คำสำคัญ: รูปแบบ, นวัตกรรม, การบริหารสถานศึกษา, จังหวัดขอนแก่น



Abstract

This article aimed to 1) study the innovative model of school administration, 2) to develop the innovative model of school administration, and 3) to check the innovative model of school administration innovation under the office of Khon Kaen primary educational service area 4. The sample using for the study on the first step consisted of school administrators 93 people and academic teachers 93 people on totally 186 people. For the second step, the informants who provided data to assess suitability and feasibility were 9 people on organizing group discussion and the third step, there were school administrators for 123 people. The research instruments for collecting the data were questionnaires. The statistics using for quantitative data included the percentage, mean, and standard deviation, however for qualitative data were used content analysis.

The research results were found as follows: 1) The innovative model of school administration under the office of Khon Kaen primary educational service area 4 for overall and each aspect was in high level. 2) The innovative model of school administration under the office of Khon Kaen primary educational service area 4 consisted of part 1 introduction, part 2 the innovative model of school administration under the office of Khon Kaen primary educational service area 4, and part 3, guidelines on being the innovative model of school administration under the office of Khon Kaen primary educational service area 4 on operation. 3) The checking of the innovative model for school administration was in the highest level for overall and each aspect. This was the new knowledge that schools could bring the results of research of each factor to be guidelines of development for innovative organization.

Keywords: Model, Innovative, School Administration, Khon Kaen Province

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายและมุ่งเน้นดำเนินการส่งเสริมให้สถานศึกษามีการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เพื่อให้บรรลุผลเป็นไปตามยุทธศาสตร์ของชาติ โดยเฉพาะเสริมสร้างเยาวชนให้มีความรู้ทักษะในการคิดสร้างสรรค์ และสามารถผลิตนวัตกรรมโดยส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ซึ่งจะส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนสู่การเป็นนักคิดหรือนวัตกรรม ตามนโยบายและเป้าหมายยุทธศาสตร์การพัฒนา (ชนัญชิตา ม่วงทอง, 2565) จะเห็นได้ว่าการบริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมการใช้ นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเยาวชนให้มีคุณภาพและศักยภาพ



พร้อมที่จะพัฒนาประเทศชาติและดำรงอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข (จุรีพร นิลแก้ว และสมใจ สืบเสาะ, 2566)

ดังนั้นผู้บริหารจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญโดยเน้นการบริหารจัดการทั้งภายในองค์กรและภายนอกองค์กร ต้องเป็นผู้นำการใช้นวัตกรรมอย่างรอบด้าน สนับสนุนบุคลากรในการใช้นวัตกรรม รวมไปถึงการนำนวัตกรรมเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการอย่างสร้างสรรค์ บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการนำนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารถือว่าการนำองค์กรก้าวหน้าไปสู่การเรียนรู้ในโลกแห่งดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องเปลี่ยนแปลงทัศนคติในการบริหารงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น มุ่งพัฒนาทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ร่วมมือกับบุคลากรในองค์กรในการขับเคลื่อนองค์กรให้ก้าวผ่านกระบวนการพัฒนาในการบริหารจัดการแบบเดิมสู่กระบวนการแบบใหม่ที่เน้นปรับวิธีเรียน เปลี่ยนวิธีสอน ปรับปรุงการบริหาร ประยุกต์ใช้นวัตกรรมอย่างสร้างสรรค์สู่การเป็นผู้บริหารมืออาชีพ (สุภัทรพงศ์ รวงผึ้งรุ่งโรจน์ และคณะ, 2566)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 มีหน้าที่ในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงมีหน้าที่ในการสนองนโยบายต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับแผนบริหารราชการแผ่นดิน โดยยกระดับคุณภาพมาตรฐานการศึกษาในทุกระดับชั้น ไปสู่ความเป็นเลิศให้ได้ตามมาตรฐานการศึกษาชาติ มีการส่งเสริมการประกันคุณภาพทั้งภายในและภายนอกทุกโรงเรียน การพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน นอกจากนี้ยังส่งเสริมความสามารถด้านการวิจัยและพัฒนา มีการกำหนดยุทธศาสตร์ การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4, 2566)

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจทำวิจัยเรื่องรูปแบบนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษา ซึ่งผลการวิจัยที่ได้สามารถนำไปเป็นแนวทางให้สถานศึกษานำไปกำหนดนโยบายในการสร้างองค์กรนวัตกรรมให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4
2. เพื่อพัฒนารูปแบบนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4
3. เพื่อตรวจสอบรูปแบบนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4



การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดรูปแบบ

กมลทิพย์ ใจเที่ยง (2563) ได้กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง รูปแบบดำเนินการตามแนวทางที่ครอบคลุมและมีโครงสร้างเพื่อดูแลและดำเนินการสถาบันอย่างมีประสิทธิภาพ

กษมา ชนะวงศ์ และคณะ (2565) ได้กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง วิธีการที่เป็นระบบและมีโครงสร้างเพื่อให้แน่ใจว่าการกำกับดูแลและการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพของสถาบัน เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งโครงสร้างองค์กรที่กำหนดบทบาทและความรับผิดชอบของผู้บริหาร

จึงสรุปได้ว่า รูปแบบ หมายถึง กรอบความคิดทางด้านการจัดการ วิธีการคำนวณ และเกณฑ์ต่าง ๆ ของระบบ ที่สามารถยึดถือเป็นแนวทางในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

แนวคิดการพัฒนาารูปแบบ

ดุชนิ อายุวัฒน์ (2550) ได้เสนอแนวคิดการพัฒนาารูปแบบการถอดบทเรียน โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ คือ 1) เนื้อหาของกิจกรรมจะเกี่ยวข้องกับปัญหาชุมชนในเรื่องใด มีวัตถุประสงค์และผลที่คาดว่าจะได้รับการดำเนินการอย่างไรบ้าง 2) บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เข้าร่วมกิจกรรมนั้น ๆ คือใครบ้าง ผู้สนับสนุนมีใครบ้าง ความหลากหลายของกลุ่มคนในมิติ เพศ อายุ สถานภาพมีหรือไม่ 3) ความสัมพันธ์ของกลุ่มที่เข้าร่วม หลังดำเนินการกิจกรรมเปลี่ยนแปลงหรือไม่อย่างไร และ 4) กิจกรรมที่ดำเนินไปนั้นได้รับผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบต่อ ชุมชนอย่างไรบ้าง

รัตนะ บัวสนธิ์ (2551) เสนอว่า การวิจัยรูปแบบ เป็นการวิจัยที่พัฒนานวัตกรรมรูปแบบหนึ่ง ซึ่งถ้าผู้พัฒนาเป็นผู้บริหารสถานศึกษาก็ควรมุ่งไปที่รูปแบบวิธีการบริหารจัดการสถานศึกษา

วาโร เพ็งสวัสดิ์ (2557) ได้เสนอขั้นตอนในการพัฒนาารูปแบบไว้ว่าการพัฒนาารูปแบบแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การพัฒนาารูปแบบ และ 2) การตรวจสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ

สรุปได้ว่า การพัฒนาารูปแบบเป็นการศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่จะสร้างรูปแบบให้ชัดเจน จากนั้นจึงค้นหาสมมุติฐานและหลักการของรูปแบบที่จะพัฒนา แล้วสร้างรูปแบบ ตามหลักการที่กำหนดขึ้น และนำรูปแบบที่สร้างขึ้นไปตรวจสอบความเหมาะสมและหาคุณภาพของรูปแบบต่อไป

แนวคิดนวัตกรรม

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2553) ได้ให้ความหมายของนวัตกรรม คือ สิ่งใหม่ที่ไม่เคยมีผู้ใดทำมาก่อน หรือเป็นสิ่งที่เคยทำมาแล้วแต่นำมาใช้ใหม่ จะต้องช่วยให้การจัดการเรียนรู้เกิดผลดีมีประสิทธิภาพ

ถวัลย์ มาศจรัส และวรรณภา มั่งมู่แว่น (2555) ได้กล่าวว่า นวัตกรรม คือ ความคิดใหม่ รูปแบบใหม่ วิธีการใหม่ แนวทางใหม่ ผลผลิตใหม่ที่ได้ปรับปรุงประยุกต์ สร้างสรรค์

สามารถสรุปได้ว่า นวัตกรรม หมายถึง กระบวนการสร้างการเปลี่ยนแปลงหรือการกระทำสิ่งใหม่ ๆ ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปแบบแนวคิดใหม่ กระบวนการใหม่ สิ่งประดิษฐ์ใหม่ วิธีการใหม่ที่ทำมาให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้นเพื่อเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ชุมชนและองค์กร

แนวคิดองค์ประกอบนวัตกรรมของสถานศึกษา

Christiansen (2000) ได้ระบุองค์ประกอบขององค์การนวัตกรรมว่าประกอบด้วย 1) วิสัยทัศน์ และกลยุทธ์ 2) ระบบการจัดการความสามารถ 3) เป้าหมาย 4) โครงสร้างองค์การ 5) ระบบการสื่อสาร



และการจัดการข้อมูล 6) วิธีการตัดสินใจ 7) สิ่งจูงใจ 8) ระบบการจัดการบุคคล และ 9) วัฒนธรรมองค์การ

ภูมิภควัฒน์ ภูมิพงศ์คชสร และไพฑูรย์ วชิรวงศ์ภิญโญ (2564) รูปแบบนวัตกรรมการบริหารโรงเรียนมี 5 ด้าน คือ 1) หลักการจัดโครงสร้างองค์กร 2) หลักการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน 3) หลักการฝึกอบรมและการพัฒนา 4) หลักการมีส่วนร่วม และ 5) หลักการองค์กรแห่งการเรียนรู้

สิริภักตร์ ศิริโท (2560) กล่าวว่าระดับความเป็นองค์กรนวัตกรรรม 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านโครงสร้างองค์กร 2) ด้านวัฒนธรรม 3) ด้านการสื่อสารระหว่างบุคคลภายในองค์กร 4) ด้านเครื่องมือและเทคโนโลยี และ 5) ด้านความคิดสร้างสรรค์

สรุปองค์ประกอบขององค์กรนวัตกรรรมผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมีวิสัยทัศน์มีการจัดโครงสร้างขององค์กรที่เหมาะสม กระตุ้นและเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมและให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่อย่างสม่ำเสมอ มีการสื่อสาร การทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพให้ความสำคัญกับบุคลากร การสร้างบรรยากาศในการทำงานอย่างสร้างสรรค์ การสร้างโอกาสให้ได้รับการฝึกอบรมและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

แนวคิดการบริหารสถานศึกษา

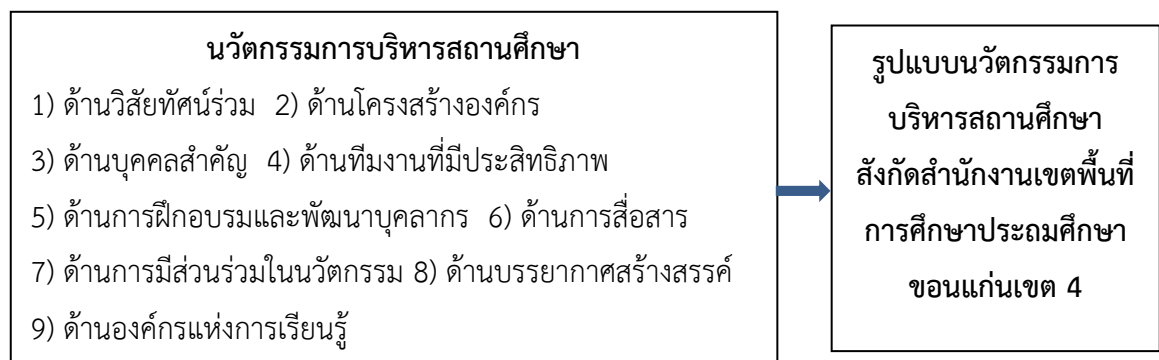
พิกุล นามสูง (2565) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การบริหารกิจการทุกชนิดในสถานศึกษาหรือโรงเรียน เพื่อปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ

พงศกร ศรีรงค์ทอง (2565) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการดูแลและประสานงานองค์ประกอบและกิจกรรมต่าง ๆ ภายในองค์กรการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพมีความรู้ความสามารถ และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเจตนารมณ์ของการศึกษา

สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึงการทำงานของบุคคลตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป การดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดหมาย เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพ มีความรู้ มีความสามารถ และเป็นคนดี

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาทบทวน แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดรูปแบบ แนวคิดการพัฒนา รูปแบบ แนวคิดนวัตกรรม แนวคิดองค์ประกอบนวัตกรรมของสถานศึกษา แนวคิดการบริหารสถานศึกษา และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้ ตัวแปรต้น และตัวแปรตาม เป็นกรอบแนวคิดการวิจัยดังแผนภาพ ดังนี้



แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย



วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาแบบนวัตกรรมการ

1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 จำนวน 175 คน และข้าราชการครูผู้ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้ากลุ่มงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 จำนวน 175 คน รวม 350 คน

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 93 คน และข้าราชการครูผู้ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้ากลุ่มงานวิชาการ จำนวน 93 คน รวม 186 คน โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970; อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2558)

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist) ประกอบด้วย ตำแหน่งหน้าที่ เพศ วุฒิการศึกษา และอายุราชการ

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert) 5 ระดับ คือมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยเป็นประเด็นคำถามเกี่ยวกับนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษา ใน 9 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านวิสัยทัศน์ร่วม 2) ด้านโครงสร้างองค์กร 3) ด้านบุคคลสำคัญ 4) ด้านทีมงานที่มีประสิทธิภาพ 5) ด้านการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร 6) ด้านการสื่อสาร 7) ด้านการมีส่วนร่วมในนวัตกรรม 8) ด้านบรรยากาศสร้างสรรค์ และ 9) ด้านองค์กรแห่งการเรียนรู้

การสร้างเครื่องมือการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

(1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษาเพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดกรอบความคิด โครงสร้างและเนื้อหาของเครื่องมือ

(2) ศึกษาแบบและวิธีการสร้างแบบสอบถามแล้วสร้างเครื่องมือให้ครอบคลุม นวัตกรรมการบริหารสถานศึกษา ใน 9 ด้าน คือ ด้านวิสัยทัศน์ร่วม ด้านโครงสร้างองค์กร ด้านบุคคล สำคัญ ด้านทีมงานที่มีประสิทธิภาพ ด้านการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร ด้านการสื่อสาร ด้านการมีส่วนร่วมในนวัตกรรม ด้านบรรยากาศสร้างสรรค์ และด้านองค์กรแห่งการเรียนรู้

(3) นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จแล้ว นำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) ความชัดเจนของข้อความ ความเหมาะสมและความสอดคล้องของเครื่องมือ โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objectively Congruence: IOC) ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาคัดเลือกเฉพาะข้อรายการที่มีค่า IOC = 0.50 ขึ้นไป ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80-1.00

(4) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูปฏิบัติหน้าที่ หัวหน้าวิชาการ ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย โดยกำหนดกลุ่มทดลองใช้กับแบบสอบถาม จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) คำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ



ครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) กำหนดค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ .80 ขึ้นไปเป็นเกณฑ์คุณภาพของเครื่องมือ ซึ่งได้เท่ากับ .98

(5) นำเครื่องมือที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพและปรับปรุงแก้ไขสมบูรณ์แล้วไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล

(1) ผู้วิจัยทำหนังสือประสานงานกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาเพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

(2) ส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ไปยังกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 186 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 186 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4) การวิเคราะห์ข้อมูล

(1) ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมด

(2) วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 1 ซึ่งเป็นสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

(3) วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 2 ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษา ใน 9 ด้าน คือ ด้านวิสัยทัศน์ร่วม ด้านโครงสร้างองค์กร ด้านบุคคลสำคัญ ด้านทีมงานที่มีประสิทธิภาพ ด้านการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร ด้านการสื่อสาร ด้านการมีส่วนร่วมในนวัตกรรม ด้านบรรยากาศสร้างสรรค์ และด้านองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2558)

ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบนวัตกรรม

1) การดำเนินการสร้าง และตรวจสอบรูปแบบ

(1) ตรวจสอบร่างรูปแบบนวัตกรรมในด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้ที่มีความถูกต้องสมบูรณ์ทั่วไปโดยการประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ (Connoisseurship) เพื่อวิพากษ์ร่างรูปแบบนวัตกรรม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน (2) สรุปผลการวิพากษ์ความสมบูรณ์ถูกต้องของรูปแบบนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษา (3) สร้างรูปแบบนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษา

2) ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษาและครูคัดเลือกโดยผู้ทรงคุณวุฒิต้องเป็นผู้สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาเอกหรือนักวิชาการด้านการศึกษาในระดับผู้เชี่ยวชาญและเป็นผู้ที่เคยปฏิบัติหน้าที่มาไม่ต่ำกว่า 10 ปีขึ้นไป ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างมาโดยวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจงจากผู้ทรงคุณวุฒิที่ผู้วิจัยมีรายชื่อมีความยินดีและมีความสะดวกในด้านวันเวลาและการเดินทางในการเข้าร่วมประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ (Connoisseurship) มีจำนวน 9 คน

3) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกผลการสนทนากลุ่ม

4) การสร้างและพัฒนาเครื่องมือในการวิจัย ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาเครื่องมือ โดยดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้ ผู้วิจัยนำร่างรูปแบบนวัตกรรมเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ทางด้านเนื้อหาวิจัย หรือวัดประเมินผลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา นิยามศัพท์เฉพาะ ความถูกต้องภาษา ความเหมาะสมและความชัดเจนของข้อคำถาม ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยหาค่า



IOC (Index of Congruence) โดยได้ค่า IOC ตั้งแต่ 0.8 ขึ้นไป สร้างคำถามที่ใช้ในการประชุม ผู้ทรงคุณวุฒิ (Connoisseurship) ในประเด็นคำถามที่เกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษา เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล (1) ผู้วิจัยทำหนังสือเรียนเชิญผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ (Connoisseurship) (2) จัดประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ (Connoisseurship) เพื่อสอบถามเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้และความสมบูรณ์ถูกต้องทั่วไปของรูปแบบนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยใช้ระยะเวลาประมาณ 3 ชั่วโมง (3) สรุปการประชุมลงในแบบบันทึกการประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ (Connoisseurship)

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและประมวลสรุปสาระสำคัญของการประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ (Connoisseurship)

ระยะที่ 3 ตรวจสอบรูปแบบนวัตกรรมการบริหาร

1) **ประชากรในการวิจัย** ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 จำนวน 175 คน

2) **กลุ่มตัวอย่าง** โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 จำนวน 123 คน

3) **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามความเหมาะสมและประโยชน์ของรูปแบบนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยนำร่างแบบสอบถามความเหมาะสมและประโยชน์ของรูปแบบนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษา เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ทางด้านเนื้อหาวิจัย หรือวัดประเมินผลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา นิยามศัพท์เฉพาะ ความถูกต้องภาษา ความเหมาะสมและความชัดเจนของข้อความคำถาม ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยหาค่า IOC (Index of Congruence) โดยได้ค่า IOC ตั้งแต่ 0.8 ขึ้นไป

4) **การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามความเหมาะสมและประโยชน์ของรูปแบบนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษา ตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเป็น แบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ เพศ วุฒิการศึกษา และอายุราชการ

ขั้นตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับความเหมาะสมและประโยชน์ของรูปแบบนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert) 5 ระดับ คือมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2558)

5) **การเก็บรวบรวมข้อมูล** ดังนี้ (1) ผู้วิจัยทำหนังสือถึงผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล (2) ผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ตอบรับให้ผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อสอบถามความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษา (3) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามโดยการประสานงานกับสถานศึกษาในสังกัด



6) การวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ (1) วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 1 ซึ่งเป็นสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้สถิติค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) (2) วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 2 ความเหมาะสม และประโยชน์ของรูปแบบนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษา โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามเกณฑ์ของลิเคิร์ท (Likert method) โดยใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2558)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการศึกษารูปแบบนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 พบว่า

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของรูปแบบนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	รูปแบบนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษา	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ ความ คิดเห็น	อันดับ ที่
1	ด้านวิสัยทัศน์ร่วม	3.86	0.71	มาก	5
2	ด้านโครงสร้างองค์กร	3.51	0.85	มาก	9
3	ด้านบุคคลสำคัญ	3.92	0.78	มาก	2
4	ด้านทีมงานที่มีประสิทธิภาพ	3.92	0.79	มาก	3
5	ด้านการฝึกอบรมและพัฒนา	3.61	0.84	มาก	7
6	ด้านการสื่อสาร	3.55	0.92	มาก	8
7	ด้านการมีส่วนร่วมในนวัตกรรม	3.87	0.73	มาก	4
8	ด้านบรรยากาศสร้างสรรค์	3.94	0.78	มาก	1
9	ด้านองค์กรแห่งการเรียนรู้	3.84	0.84	มาก	6
ภาพรวม		3.78	0.80	มาก	

จากตารางที่ 1 แสดงว่า รูปแบบนวัตกรรม โดยภาพรวมมีความคิดเห็นระดับมาก ($\bar{x} = 3.78$, S.D.= 0.80) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็นระดับมาก ด้านที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือ ด้านบรรยากาศสร้างสรรค์ ($\bar{x} = 3.94$, S.D.= 0.78) รองลงมา คือ ด้านบุคคลสำคัญ ($\bar{x} = 3.92$, S.D.= 0.78) ตามลำดับ ด้านที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือ ด้านโครงสร้างองค์กร ($\bar{x} = 3.51$, S.D.= 0.85)

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

1) ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์แบบสอบถามรูปแบบนวัตกรรมมากำหนดเป็นรูปแบบนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษา 2) ร่างรูปแบบนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษา นำมาตรวจสอบรูปแบบด้วยวิธี



อ้างอิงผู้ทรงคุณวุฒิ (Connoisseurship) จำนวน 9 คน ได้พิจารณารูปแบบนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษา ประเมินความเหมาะสม ความถูกต้อง สามารถนำไปใช้ได้จริงและเกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษา โดยขอความเห็นและเปิดโอกาสให้ผู้ทรงคุณวุฒิวิพากษ์แบบไม่มีโครงสร้าง เพื่อนำมาสู่การสังเคราะห์เป็นรูปแบบนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษาที่เหมาะสม ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิต่อรูปแบบนวัตกรรม ด้านความถูกต้องเหมาะสมและเป็นไปได้

รูปแบบนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4	ความคิดเห็นถูกต้อง เหมาะสม และเป็นไปได้		ความคิดเห็นไม่ ถูกต้องเหมาะสม และเป็นไปไม่ได้	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ด้านวิสัยทัศน์ร่วม	9	100	-	-
2. ด้านโครงสร้างองค์กร	9	100	-	-
3. ด้านบุคคลสำคัญ	9	100	-	-
4. ด้านทีมงานที่มีประสิทธิภาพ	9	100	-	-
5. ด้านการฝึกอบรมและพัฒนา	9	100	-	-
6. ด้านการสื่อสาร	9	100	-	-
7. ด้านการมีส่วนร่วมในนวัตกรรม	9	100	-	-
8. ด้านบรรยากาศสร้างสรรค์	9	100	-	-
9. ด้านองค์กรแห่งการเรียนรู้	9	100	-	-

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบนวัตกรรม โดยผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าถูกต้อง เหมาะสม และเป็นไปได้ คิดเป็นร้อยละ 100 ในการประเมินความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิตามแบบประเมิน ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้วิพากษ์รูปแบบการบริหารสถานศึกษา ดังนี้ ด้านวิสัยทัศน์ร่วม ผู้บริหารควรเปิดโอกาสทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาอย่างแท้จริง ด้านโครงสร้างองค์กร สถานศึกษาควรกำหนดโครงสร้างที่สามารถยืดหยุ่นได้เพื่อความคล่องตัวในการบริหารจัดการศึกษา ด้านบุคคลสำคัญ สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับบุคลากรเป็นอันดับแรกเพราะคุณภาพของสถานศึกษาเกิดจากบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ขวัญและกำลังใจ ด้านทีมงานที่มีประสิทธิภาพ สถานศึกษาควรสร้างทีมงานและเน้นการทำงานเป็นทีมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของงาน ด้านการฝึกอบรมและพัฒนา ผู้บริหารควรมีภาวะผู้นำทางวิชาการที่เน้นการพัฒนาบุคลากรด้านการสื่อสาร สถานศึกษาควรเน้นการจัดระบบการสื่อสารทั้งภายในและภายนอกองค์กร ด้านการมีส่วนร่วมในนวัตกรรม ผู้บริหารควรเน้นการมีส่วนร่วมครบกระบวนการ คือร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมประเมินและการนำผลการประเมินไปใช้ ด้านบรรยากาศสร้างสรรค์ สถานศึกษาควรมีบรรยากาศในการทำงานที่มีความสุข และด้านองค์กรแห่งการเรียนรู้ ผู้บริหารควรพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่สามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา



ทุกโอกาส 3) ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงรูปแบบนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ให้มีความถูกต้องเหมาะสม และเป็นไปได้

วัตถุประสงค์ที่ 3 ตรวจสอบรูปแบบนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 สามารถสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงความเหมาะสมและประโยชน์ของรูปแบบนวัตกรรม โดยรวมและรายด้าน

รูปแบบนวัตกรรมการบริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 4	ความเหมาะสม		ประโยชน์	
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ ความ คิดเห็น	ระดับ ความ คิดเห็น
1. ด้านวิสัยทัศน์ร่วม	4.63	0.54	มากที่สุด	มากที่สุด
2. ด้านโครงสร้างองค์กร	4.49	0.61	มากที่สุด	มากที่สุด
3. ด้านบุคคลสำคัญ	4.51	0.67	มากที่สุด	มาก
4. ด้านทีมงานที่มีประสิทธิภาพ	4.68	0.56	มากที่สุด	มากที่สุด
5. ด้านการฝึกอบรมและพัฒนา	4.56	0.63	มากที่สุด	มากที่สุด
6. ด้านการสื่อสาร	4.52	0.65	มากที่สุด	มากที่สุด
7. ด้านการมีส่วนร่วมในนวัตกรรม	4.59	0.57	มากที่สุด	มากที่สุด
8. ด้านบรรยากาศสร้างสรรค์	4.51	0.65	มากที่สุด	มาก
9. ด้านองค์กรแห่งการเรียนรู้	4.51	0.60	มากที่สุด	มาก
ภาพรวม	4.56	0.61	มากที่สุด	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ความเหมาะสมของรูปแบบนวัตกรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.56$, S.D.= 0.61) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านทีมงานที่มีประสิทธิภาพ ($\bar{x} = 4.68$, S.D.= 0.56) และด้านวิสัยทัศน์ร่วม ตามลำดับ และประโยชน์ของรูปแบบนวัตกรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.57$, S.D.= 0.59) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการฝึกอบรมและพัฒนา ($\bar{x} = 4.70$, S.D.= 0.52) และด้านการสื่อสาร ตามลำดับ

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 รูปแบบนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยภาพรวมมีความคิดเห็นระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็นระดับมาก ด้านที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือ ด้านบรรยากาศสร้างสรรค์ รองลงมา คือ ด้านบุคคลสำคัญ ด้านทีมงานที่มีประสิทธิภาพ ด้านการมีส่วนร่วมในนวัตกรรม



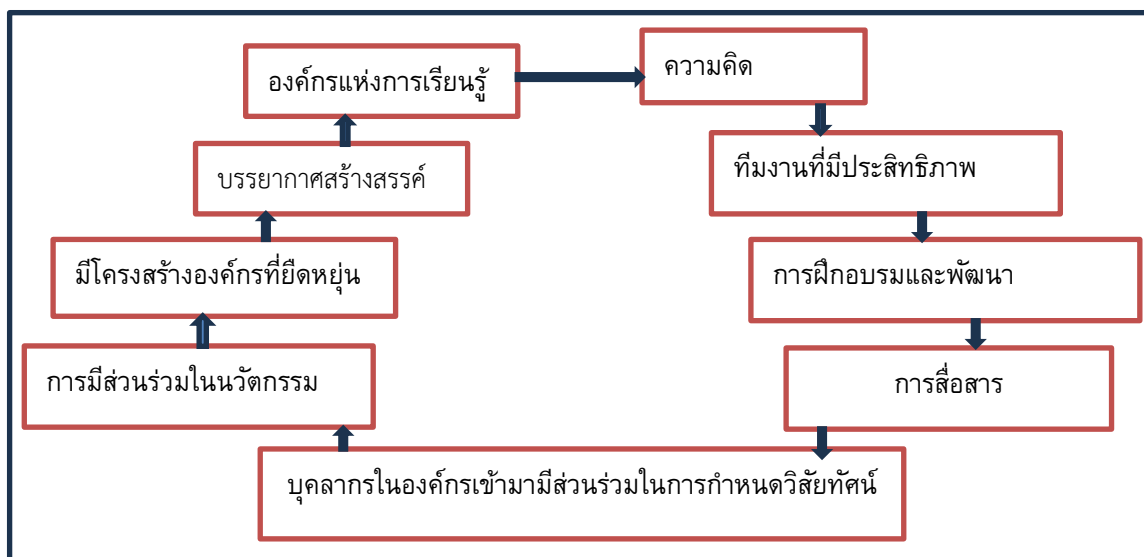
ด้านวิสัยทัศน์ร่วม ด้านองค์กรแห่งการเรียนรู้ ด้านการฝึกอบรมและพัฒนา ด้านการสื่อสารและด้านโครงสร้างองค์กรตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษามีการปรับตัวสู่ความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมโดยผู้บริหารเป็นแกนนำการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชนัญชิตา ม่วงทอง (2565) ที่ได้ศึกษารูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์กรนวัตกรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า สถานศึกษาต้องกำหนดนโยบายในการพัฒนาที่ชัดเจน ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน สร้างสรรค์บรรยากาศให้เอื้อต่อการทำงาน การทำงานเป็นทีมให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม การพัฒนาเทคนิคการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับนวัตกรรมและเทคโนโลยี

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษา ว่าถูกต้อง เหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 100 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้น มีแนวคิด ทฤษฎี หลักการและเหตุผลที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงและข้อมูลเชิงประจักษ์ของสถานศึกษา ในลักษณะนำไปสู่การสร้างแนวคิดใหม่ ๆ ภายใต้กรอบของแนวคิดการพัฒนาสู่ความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษา จึงมีความเหมาะสมในทุกองค์ประกอบของรูปแบบ และมีความเป็นไปได้ในการประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาตามสภาพบริบทต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับอัจฉรา นิยมภา (2564) ได้นำเสนอผลการวิจัยการพัฒนารูปแบบไว้ว่าการบริหารสถานศึกษาวิถีใหม่ตามแนวทางการบริหารทั้ง 6 ด้าน คือ 1) นโยบายเชิงรุก 2) จัดโครงสร้างองค์กรแบบยืดหยุ่น 3) ระบบปฏิบัติงานแนวใหม่ 4) พัฒนาหลักสูตรแบบพลิกผัน 5) จัดการเรียนรู้อิงบริบท และ 6) ประเมินแบบสหวิธี สามารถขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาที่พึงประสงค์ในบริบทที่เปลี่ยนแปลงได้ในระดับมาก

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 การตรวจสอบรูปแบบนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 พบว่า โดยรวมและรายด้านมีความเหมาะสมและประโยชน์ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านวัตกรรมมีความเป็นสากลสามารถใช้ได้ทุกบริบทของสถานศึกษาเป็นไปตาม วัตถุประสงค์ของผู้บริหารในการบริหารจัดการ และเนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัย แบบผสมวิธี เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเชิงประจักษ์ ที่ถูกต้องชัดเจนและได้องค์ความรู้ที่สามารถนำไปสู่การใช้ประโยชน์ได้

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

องค์ความรู้ใหม่จากการศึกษาวิจัยได้รูปแบบนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษา มีสาระสำคัญตามวัตถุประสงค์ ที่ผ่านกระบวนการการศึกษาพัฒนาและการตรวจสอบรูปแบบนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษา มีการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์ การสะท้อนผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญเพื่อพัฒนารูปแบบนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษาให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุดในการบริหารจัดการสถานศึกษา พบองค์ความรู้ที่สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ ดังนี้



แผนภาพที่ 2 แสดงรูปแบบนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษา

สรุป

ผลการศึกษารูปแบบนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษาในครั้งนี้ สะท้อนให้เห็นมุมมองของบุคลากรในสถานศึกษาต่อสภาพความเป็นองค์กรนวัตกรรมที่สถานศึกษาให้ความสำคัญต่อองค์ประกอบความเป็นองค์กรนวัตกรรมมากน้อยเพียงใด และสถานศึกษาสามารถนำผลการศึกษาในแต่ละองค์ประกอบมาเป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรนวัตกรรม อาทิ ด้านโครงสร้างองค์กร ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดโครงสร้างการทำงานเพื่อแต่งตั้งผู้รับผิดชอบงานด้านการพัฒนานวัตกรรม ควรกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายขององค์กร ควรกำหนดแผนงานและกิจกรรมในลักษณะโครงการด้านการพัฒนานวัตกรรมโดยเน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษาอย่างชัดเจน ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้รางวัลแก่บุคลากรที่ปฏิบัติงานและมีผลงานในการพัฒนานวัตกรรมและสามารถนำนวัตกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษา ซึ่งเป็นการสร้างความภาคภูมิใจและสร้างแรงบันดาลใจให้บุคลากรอื่นๆ พัฒนานวัตกรรมไปด้วย ผู้บริหารควรวางแผนและจัดให้มีการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาด้านการพัฒนานวัตกรรมอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง โดยเน้นแสวงหาความรู้และแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบใหม่ เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถและมีทักษะการคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนานวัตกรรม ตลอดจนการร่วมกันสร้างช่องทางการเรียนรู้ร่วมกัน สำหรับแลกเปลี่ยนความรู้ด้านนวัตกรรม เช่น งานวิจัย การฝึกอบรม โดยหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนานวัตกรรม



ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ผลการพัฒนาแบบนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารควรเปิดโอกาสทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา สถานศึกษาควรกำหนดโครงสร้างที่สามารถยืดหยุ่นได้เพื่อความคล่องตัวในการบริหารจัดการศึกษา สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับบุคลากรเป็นอันดับแรกเพราะคุณภาพของสถานศึกษาเกิดจากบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ขวัญและกำลังใจ ด้านทีมงานที่มีประสิทธิภาพ สถานศึกษาควรสร้างทีมงานและเน้นการทำงานเป็นทีมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของงาน ด้านการฝึกอบรมและพัฒนา ผู้บริหารควรมีภาวะผู้นำทางวิชาการที่เน้นการพัฒนาบุคลากรด้านการสื่อสาร สถานศึกษาควรเน้นการจัดระบบการสื่อสารทั้งภายในและภายนอกองค์กร ด้านการมีส่วนร่วมในนวัตกรรม ผู้บริหารควรเน้นการมีส่วนร่วมครบกระบวนการ คือร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมประเมินและการนำผลการประเมินไปใช้ ด้านบรรยากาศสร้างสรรค์ สถานศึกษาควรมีบรรยากาศในการทำงานที่มีความสุข และด้านองค์กรแห่งการเรียนรู้ ผู้บริหารควรพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่สามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลาทุกโอกาส ดังนั้นผู้บริหารควรจัดทำคู่มือปฏิบัติงานและทำความเข้าใจร่วมกันทั้งองค์กร ถึงแนวทาง วัตถุประสงค์และเป้าหมาย เพื่อดำเนินงานตามแบบนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

1.2 ผลจากการวิจัยการตรวจสอบรูปแบบนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษา พบว่า โดยรวมและรายด้านมีความเหมาะสมและประโยชน์ในระดับมากที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดตั้งเครือข่ายการนำรูปแบบที่ได้ไปใช้ในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการสถานศึกษาของตน และนำผลที่ได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาผู้เรียนต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากผลการวิจัยพบว่า ความเหมาะสมและประโยชน์ของรูปแบบนวัตกรรม โดยรวมและรายด้านโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบสถานศึกษาสู่ความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมการเรียนรู้ เพื่อความเป็นเลิศของผู้เรียน

2.2 ผลจากการวิจัยการตรวจสอบรูปแบบนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษา พบว่า โดยรวมและรายด้านมีความเหมาะสมและประโยชน์ในระดับมากที่สุด ควรทำวิจัยในประเด็นแนวทางการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา และผู้ปกครอง ชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อประโยชน์สูงสุดต่อคุณภาพของผู้เรียนอย่างรอบด้าน

เอกสารอ้างอิง

กมลทิพย์ ใจเที่ยง. (2563). การบริหารองค์กรแห่งความสุขในโรงเรียนประถมศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 18(3), 74-93.



- กษมา ชนะวงศ์, วิทยา จันทรศิลา และสธิพร เขาวนชัย. (2565). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศของนักเรียนโรงเรียนเอกชน. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 10(5), 2037-2049.
- จุรีพร นิลแก้ว และสมใจ สืบเสาะ. (2566). บทบาทผู้บริหารในการใช้นวัตกรรม. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, 7(1), 83-98.
- ชญชิตา ม่วงทอง. (2565). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์กรนวัตกรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน : กรณีศึกษาโรงเรียนชัยสิทธิवास “พัฒนสายบำรุง” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี. *Journal of Modern Learning Development*, 7(11), 182-194.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2553). 80 นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพมหานคร: แดเน็กซ์ อินเทอร์เน็ตคอร์ปอเรชั่น.
- ถวัลย์ มาศจรัส และวรรณภา มั่งมุ่นแวน. (2555). Model การจัดการศึกษาและแหล่งการเรียนรู้สร้างสรรค์. ธารอักษร.
- ดุขฎิ อายุวัฒน์. (2550). กระบวนการวางแผนพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วม. ขอนแก่น: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2558). การพัฒนาการวิจัยโดยใช้รูปแบบ. คู่มือการจัดการศึกษารายวิชา 0501904: วิธีวิทยาระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษาขั้นสูง. มหาสารคาม: สาขาการนิเทศ.
- พงศกร ศรีรงค์ทอง. (2565). สถานที่ทำงานที่มีความสุขจากมุมมองของอาจารย์มหาวิทยาลัย. *วารสารสุทธิปริทัศน์*, 36(2), 150-169.
- พิกุล นามสูง. (2565). การบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารนวัตกรรมการบริหารการศึกษา*, 1(2), 30-43.
- ภูมิภควัฒ์ ภูมิพงศ์ชคร และไพฑูรย์ วชิรวงศ์ภิญโญ. (2564). รูปแบบนวัตกรรมการบริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรีเขต 2. *วารสารวิชาการสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ*, 7(1), 159-172.
- รัตน์ะ บัวสนธ์. (2551). การวิจัยและพัฒนา นวัตกรรมการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: คำสมัย.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2557). การวิจัยทางการบริหารการศึกษา. สกลนคร: สมศักดิ์การพิมพ์.
- สุภัทรพงศ์ รวงผึ้งโรจน์, สุรัสวดี สุขยิ่ง และธีรังกู วรบำรุงกุล. (2566). นวัตกรรมเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. *วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย*, 19(1), 192-204.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากอนแก่น เขต 4. (2566). แผนปฏิบัติการ ปี พ.ศ. 2566. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากอนแก่น เขต 4. ขอนแก่น: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากอนแก่น เขต 4.
- อัจฉรา นิยมภา. (2564). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาวิถีใหม่สู่คุณภาพการศึกษาที่พึงประสงค์ในบริบทที่เปลี่ยนแปลง. *วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ*, 14(2), 178-195.
- Christiansen, J. A. (2000). *Building the innovative organization: Management systems that encourage innovation*. Hampshire: MacMillan.



แนวทางการพัฒนาการจัดการที่พักแบบสัมผัสวิถีชีวิตเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ตำบลปากน้ำประแส อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง

GUIDELINES FOR DEVELOPING ACCOMMODATION MANAGEMENT HOMESTAY TO SUPPORT TOURISTS PAK NOM PRASAE SUBDISTRICT KLAENG DISTRICT RAYONG PROVINCE

วาริต วสยางกุล และ ยศกร วรณวิจิตร

Warit Wasayangkul and Yosakorn Wannawijit

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก

Rajamangala University of Technology Tawan-Ok

ธาริดา สกุรัตน์*

Tharida Sakulrat

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi

*Corresponding Author E-mail: tharida.tan@gmail.com

Received July 11, 2024; Revised July 31, 2024; Accepted August 25, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาบริบทชุมชนตำบลปากน้ำประแส (2) ศึกษาศักยภาพและปัญหาในการจัดการที่พัก (3) ได้แนวทางการพัฒนาการจัดการที่พักแบบสัมผัสวิถีชีวิตเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ตำบลปากน้ำประแส อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง การวิจัยนี้เป็นเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นคนในชุมชน ผู้ประกอบการ ภาครัฐและเอกชน จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และแบบบันทึกรายงานการประชุม เก็บรวบรวมข้อมูลจากการประชุมกลุ่มย่อยและนำมาวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า (1) บริบทชุมชน พื้นที่ชุมชนติดกับทะเล คนมีอาชีพประมง มีประเพณีมีสินค้าและผลิตภัณฑ์ชุมชน มีการท่องเที่ยวชุมชน มีการจัดตั้งกลุ่มโฮมสเตย์ (2) ศักยภาพและปัญหาในการจัดการโฮมสเตย์ ได้นำหลัก 7P มาประเมินศักยภาพ (1) ด้านผลิตภัณฑ์หรือบริการมีที่พักโฮมสเตย์ มีอาหาร มีการบริการให้กับนักท่องเที่ยว (2) ด้านราคากำหนดราคาขึ้นอยู่กับสิ่งอำนวยความสะดวกของที่พัก (3) ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายยังมีช่องทางน้อยกลุ่มเป้าหมายรับรู้ไม่ทั่วถึง (4) ด้านการส่งเสริมการตลาด มีน้อยขึ้นอยู่กับเจ้าของโฮมสเตย์แต่ละหลัง (5) ด้านอภยาศัยไม้ตรีของเจ้าของบ้านมีอภยาศัยไม้ตรี การต้อนรับนักท่องเที่ยวดี (6) ด้านกระบวนการ มีการจัดตั้งกลุ่มโฮมสเตย์ (7) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการจัดกิจกรรมร่วมกันดูแลและอนุรักษ์ ปัญหาและอุปสรรค เจ้าของโฮมสเตย์บางหลังมีปัญหาด้านการเงิน กิจกรรมการท่องเที่ยว และการจัดการกลุ่มโฮมสเตย์ (3) แนวทางการพัฒนามี 4 แนวทาง (1) พัฒนาด้านการจัดการโดยรวมในกลุ่ม



(2) พัฒนาด้านการให้มีความรู้คนในชุมชน (3) ให้ความรู้ด้านการเงิน (4) ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชน

คำสำคัญ: การจัดการที่พัก, การพัฒนาโฮมสเตย์, ท่องเที่ยวชุมชน

Abstract

The objectives of this article are: 1) to study the context of Pak Nam Prasae sub-district community, 2) to study the potential and problems in accommodation management, and 3) to obtain guidelines for developing accommodation management homestay to support tourists in Pak Nam Prasae sub-district, Klaeng district, Rayong province. This research is qualitative that the key informants are people in the community, entrepreneurs, government and private sectors in the total of 30 people. The tools used are semi-structured interviews and meeting minutes. Data from focus group meetings were collected and analyzed for content.

The research results found that (1) For community context dimension, community area are next to the sea, people are fishermen, there are local traditions and community products and as well as community tourism and established homestay groups; (2) Potential and problems in homestay management used the 7P as follows : 1) In terms of products or services, there are homestay accommodations, food, and services for tourists, 2) In terms of price, the price is set based on the facilities of the accommodations, 3) In terms of distribution channels, there are still few channels, the target group is not fully aware, 4) In terms of marketing promotion, there are few, 5) In terms of friendliness, they are friendly and welcome tourists well, 6) In terms of process, homestay groups are established 7) In terms of natural resources and the environment, there are joint activities to take care and conserve. Considering problems and obstacles, it was found that some homestay owners have financial problems as problems in providing accommodation, tourism activities, homestay group management; (3) The guidelines for the development can be describes as 1) Developing overall management in the group, 2) Developing knowledge for people in the community, 3) Providing financial knowledge 4) Promoting conservation of resources in the community.

Keywords: Accommodation Management, Homestay Development,
Community-based Tourism



บทนำ

ประเทศไทยมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาประเทศไทยถึง 38.27 ล้านคน เป็นการสร้างรายได้แก่ประเทศมากกว่า 2 ล้านล้านบาท รายได้จากการท่องเที่ยวสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจกระจายไปใน 12 สาขาที่เกี่ยวข้องก่อให้เกิดการจ้างงาน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2562) การท่องเที่ยวมีบทบาทและมีส่วนสำคัญในการกระตุ้นให้เกิดการผลิต จากรายงานการสำรวจการท่องเที่ยวในประเทศไทย ในปัจจุบันการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์ในด้านทรัพยากรสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม กำลังได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนควรมีหลักการบริหารมีการค้นหาจุดเด่นของพื้นที่ (พิมพ์ชนก มุลมิตร และพิทักษ์ ศิริวงศ์, 2565) การนำเสนอการท่องเที่ยวในรูปแบบวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม เป็นรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ที่ได้ออกนโยบายการท่องเที่ยวที่เน้นการพัฒนาชุมชน และรัฐบาลได้ออกกฎหมายการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เพื่อเป็นแรงผลักดันให้องค์กรท้องถิ่นและหน่วยงานต่าง ๆ การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวชุมชน และการเข้าพักแบบโฮมสเตย์ ทำให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ อันเนื่องจากการมีส่วนร่วมในท้องถิ่นในการรักษาสภาพแวดล้อม ประเพณี วิถีชีวิต ก่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (กนกรัตน์ ดวงพิกุล และจารุพันธ์ เมธะพันธุ์, 2561)

ชุมชนปากน้ำประแส ตำบลปากน้ำประแส อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวนิยมมาท่องเที่ยว จากการที่ชุมชนมีรูปแบบวิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว รวมทั้งยังมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย และการเข้าพักแบบโฮมสเตย์เป็นกิจกรรมที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว ได้สัมผัสวิถีชีวิตแบบชาวประมง แต่ยังขาดการบริหารจัดการโฮมสเตย์ในการรองรับนักท่องเที่ยว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจและเล็งเห็นถึงความสำคัญในการศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการที่พักแบบสัมผัสวิถีชีวิตเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ตำบลปากน้ำประแส อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง เพื่อให้ได้แนวทางในการพัฒนาชุมชน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสามารถรองรับการท่องเที่ยวได้เพิ่มขึ้น ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ชุมชนมีศักยภาพ นำมาซึ่งแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนภายในประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทชุมชนปากน้ำประแส ตำบลปากน้ำประแส อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง
2. เพื่อศึกษาศักยภาพและปัญหาในการจัดการที่พักแบบสัมผัสวิถีชีวิตเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ตำบลปากน้ำประแส อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง
3. เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาการจัดการที่พักแบบสัมผัสวิถีชีวิตเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ตำบลปากน้ำประแส อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง



การทบทวนวรรณกรรม

การพัฒนาการจัดการที่พับแบบสัมผัสวิถีชีวิตเป็นการท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวในชุมชน ซึ่งมีองค์ประกอบโดยรวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติ วิถีชีวิตชุมชน การจัดการชุมชน และมีกิจกรรมการท่องเที่ยวต่าง ๆ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในชุมชน ซึ่งกระบวนการในการพัฒนาได้นำแนวคิดเพื่อประกอบการพัฒนาดังนี้

แนวคิดการท่องเที่ยวชุมชน

ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่เดียวกันมีการติดต่อสื่อสารและมีความเอื้ออาทรต่อกัน เพื่อทำกิจกรรมร่วมกันให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน (วารยาภา มิ่งศิริธรรม, 2564)

การท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมและสังคม กำหนดทิศทางโดยชุมชนเอง จัดการโดยชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของและสิทธิ ในการดูแล เพื่อให้เกิดความยั่งยืน และก่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน โดยที่คนในชุมชนได้เข้ามาวางแผนพัฒนา จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม ภูมิปัญญา ที่สะท้อนถึงตัวตนของชุมชน โดยการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว ทำให้คนในชุมชนเกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน เกิดความเข้มแข็ง และเกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน (พัชรินทร์ จีประวัตติ, มธรา สวนศรี และพิมพ์ิกา ทองรัมย์, 2566)

องค์ประกอบหลักของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน (2559) กล่าวว่า องค์ประกอบหลักของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4 ด้านด้วยกัน ได้แก่ (1) ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งประกอบด้วย การที่ชุมชนมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์มีวิถีชีวิตที่พึ่งพาและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน รวมถึงมีวัฒนธรรมประเพณี และวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น (2) ด้านองค์กรชุมชน ประกอบด้วย การที่ชุมชนมีระบบสังคมที่เข้าใจกัน มีปราชญ์ หรือผู้มีความรู้ และทักษะในเรื่องต่าง ๆ หลากหลาย อีกทั้งคนในชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชน และเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนอย่างเต็มที่ (3) ด้านการจัดการ ประกอบด้วย การที่ชุมชนมีกฎกติกาในการจัดการทรัพยากรสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน มีองค์กรหรือกลไกในการทำงานเพื่อจัดการการท่องเที่ยว และสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนโดยรวมได้ มีการกระจายผลประโยชน์ที่เกิดจากการท่องเที่ยวที่เป็นธรรมรวมถึงมีกองทุนที่เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน (4) ด้านการเรียนรู้ โดยที่ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในชุมชนสามารถสร้างการเรียนรู้ และความเข้าใจในวิถีชีวิต และวัฒนธรรมที่แตกต่างได้ รวมถึงการมีระบบจัดการ และกิจกรรมที่ก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านกับ



ผู้มาเยือน และมีวิธีการสร้างจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ทั้งในส่วนของผู้มาเยือนและชาวบ้าน

โดยสรุปการท่องเที่ยวชุมชนเป็นการท่องเที่ยวที่มีการบริหารจัดการร่วมกันภายในชุมชน เป็นการเอื้อประโยชน์ร่วมกัน ใช้ทรัพยากรธรรมชาติ วิถีชีวิตชุมชน ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี เอกลักษณ์ประจำพื้นที่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยว

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการที่พักแบบโฮมสเตย์

โฮมสเตย์ (Homestay) หรือ ที่พักสัมผัสวิถีชีวิต หมายถึง กิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างหนึ่งที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ด้วยการจัดสรรพื้นที่บริเวณบ้านพักหรือที่พักของคนในชุมชน เพื่อให้เป็นที่พักบริการนักท่องเที่ยว สำหรับนอนพักชายคาเดียวกับเจ้าของบ้าน โดยคงความเป็นเอกลักษณ์ และวัฒนธรรมประจำถิ่นไว้ ซึ่งสมาชิกในบ้านต้องยินดีและเต็มใจรับนักท่องเที่ยว พร้อมมีการถ่ายทอดประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่นให้นักท่องเที่ยว รวมทั้งมีการพานักท่องเที่ยวไปเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน และทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันกับชุมชน

แนวทางการพัฒนาโฮมสเตย์ เป็นการจัดการบริหารจัดการที่พักสัมผัสวัฒนธรรม และวิถีชีวิตชุมชน เพื่อเป็นทางเลือกในการท่องเที่ยวชุมชน และควรคำนึงถึงวิถีชีวิตที่เรียบง่ายแบบสังคมชนบท วัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ควรคำนึงถึงความปลอดภัย ความสะอาด ห้องพักพร้อมอาหาร และกิจกรรมการท่องเที่ยว (ธาริดา สุกุลรัตน์, 2563) ซึ่งการจัดการโฮมสเตย์จะประกอบด้วยด้านต่าง ๆ ดังนี้ ด้านการบริการ ด้านการจัดการ บ้านพัก ขั้นตอนการดูแลที่พัก การกำหนดระเบียบและข้อปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยว การต้อนรับ การจองที่พัก การลงทะเบียน การบริการอาหาร (กนกรัตน์ ดวงพิกุล และจารุนันท์ เมธะพันธุ์, 2561)

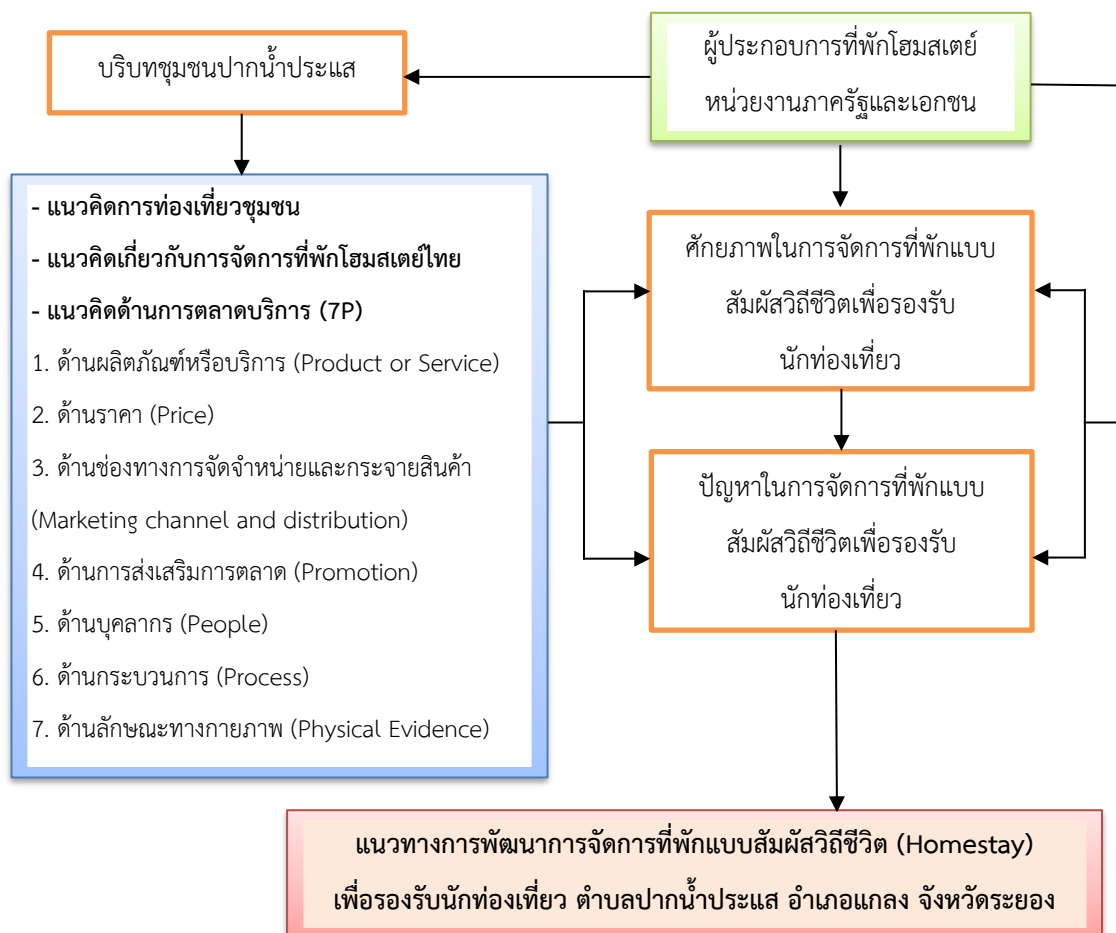
แนวคิดเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด (7P's)

ส่วนประสมการตลาด 7P's เป็นกลยุทธ์การตลาดที่เหมาะสมสำหรับการนำมาใช้ในธุรกิจการให้บริการได้ ซึ่งธุรกิจดังกล่าวจำเป็นต้องมีส่วนประสมทางการตลาดที่แตกต่างจากการตลาดโดยทั่วไป ที่มีสินค้าที่มองเห็น สัมผัสและจับต้องได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งธุรกิจบริการที่มีวิธีการต้อนรับขับสู้ (Hospitality) ด้วยใจหรือความรู้สึกเป็นสำคัญในการทำธุรกิจ ที่ต้องใช้แนวคิดส่วนประสมการตลาด 7P's (Marketing Mix 7P's) มากกว่าธุรกิจที่มีการจำหน่ายสินค้าที่มีตัวสินค้าให้เห็นและจับต้องได้ โดยส่วนประสมการตลาด 7P's หรือ 7 อย่าง ประกอบด้วย (1) ผลิตภัณฑ์ (Product) (2) ราคา (Price) (3) ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) (4) การส่งเสริม (Promotions) (5) บุคคล (People) หรือพนักงาน (Employee) (6) กระบวนการ (Process) (7) ภาพลักษณ์และการนำเสนอ (Physical Evidence/Environment and Presentation) (ฤทธิเจตน์ รินแก้วกาญจน์, 2562)



กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยนำข้อกำหนดมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย และนำแนวคิดด้านการตลาดบริการ 7P มาประกอบ โดยมีรายละเอียดดังนี้



แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการที่พักแบบสัมผัสวิถีชีวิต (Homestay) เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ตำบลปากน้ำประแส อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง ใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยแบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาบริบทชุมชนปากน้ำประแส ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ คนในพื้นที่ โดยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มประชาชนในพื้นที่ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชน จำนวน 30 คน ศึกษาจากข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) และการสัมภาษณ์ ใช้เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) นำข้อมูลมาวิเคราะห์



เนื้อหา (Content Analysis) โดยนำเสนอผลการวิจัยจะนำเสนอในลักษณะการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาศักยภาพและปัญหาในการจัดการที่พักแบบสัมผัสวิถีชีวิตเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ผู้ให้ข้อมูลหลักคือผู้ประกอบการโฮมสเตย์และผู้ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ จำนวน 30 คน เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure interview) เพื่อสัมภาษณ์เจาะลึกในประเด็นต่าง ๆ แล้วนำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 3 แนวทางในการพัฒนาการจัดการที่พักแบบสัมผัสวิถีชีวิตเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ผู้ให้ข้อมูลหลักคือเครือข่ายชุมชน ผู้ประกอบการ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน จำนวน 30 คน ใช้เครื่องมือเป็นแบบบันทึกรายงานการประชุม (Meeting Minutes) เก็บรวบรวมข้อมูลจากการประชุมกลุ่มย่อย ร่วมกันนำเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการที่พัก นำข้อมูลมาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล คัดกรองข้อมูลและจัดแยกเป็นประเด็นต่าง ๆ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และบรรยายแบบพรรณนา ตามประเด็นที่ค้นพบจากผู้ให้ข้อมูล (Key Informant)

ผลการวิจัย

1. บริบทชุมชนปากน้ำประแส ตำบลปากน้ำประแส อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง

ผลการวิจัยพบว่า พื้นที่ปากน้ำประแส สภาพพื้นที่เป็นพื้นที่ปากอ่าว พื้นที่ส่วนใหญ่ติดกับทะเล ทำประมงเป็นอาชีพหลัก เนื่องจากคนในชุมชนมีเรือประมงทั้งขนาดเล็ก และขนาดกลาง นอกจากนี้ยังทำนา กุ้ง เลี้ยงปลาน้ำกร่อย ประเพณีที่สำคัญ เช่น เทศกาลทอดผ้าป่ากลางน้ำ หรือเทศกาลลอยกระทง ในช่วงวันเพ็ญของเดือนพฤศจิกายน และประเพณีการจัดงานทอดผ้าป่ากลางน้ำ สินค้าที่มีชื่อของชุมชนประแสที่ได้รับความนิยมมากที่สุดจากนักท่องเที่ยว คือ อาหารทะเลสด ๆ และผลิตภัณฑ์แปรรูปจากอาหารทะเล มีร้านอาหารที่มีชื่อของชุมชน ภูมิศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวของชุมชน ชุมชนปากน้ำประแสสามารถแบ่งพื้นที่ในการท่องเที่ยวได้เป็น 3 ส่วน คือ (1) บริเวณปากน้ำประแสฝั่งตะวันตก ซึ่งเป็นที่ตั้งของชุมชนแหลมสนมีโฮมสเตย์ให้นักท่องเที่ยวเข้าพัก (2) บริเวณปากน้ำประแสฝั่งตะวันออก ซึ่งเป็นที่ตั้งของตลาดประแส และชุมชนตลาดบ้านเก่าริมน้ำประแส มีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ มีที่พักแบบโฮมสเตย์ และ (3) บริเวณชุมชนเสม็ด ซึ่งเป็นที่ตั้งของทุ่งโปรงทอง

2. ศักยภาพและปัญหาในการจัดการที่พักแบบสัมผัสวิถีชีวิตเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ตำบลปากน้ำประแส อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง

ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะที่พักแบบโฮมสเตย์ (Homestay) ของชุมชนปากน้ำประแส ปัจจุบันสามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม ซึ่งมีศักยภาพในการจัดการที่พักแบบสัมผัสวิถีชีวิต ดังนี้



1. กลุ่มโฮมสเตย์แบบอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม คือ กลุ่มที่ยังคงทำโฮมสเตย์ตามนิยามของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และตามมาตรฐานของกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งมีสมาชิกในกลุ่ม จำนวน 5 หลัง โดยมีศักยภาพในการจัดการที่พักแบบโฮมสเตย์ ดังนี้

1.1 ศักยภาพในการจัดการด้านการเงิน (1) ด้านงบประมาณ พบว่า กลุ่มโฮมสเตย์แบบอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมส่วนใหญ่มีการลงทุนมากในเรื่องปรับปรุงบ้านหรือต่อเติมบ้านให้เป็นโฮมสเตย์ ซึ่งส่วนใหญ่มีการลงทุนแตกต่างกันตามความสามารถ และงบประมาณของแต่ละราย (2) รายได้ในแต่ละเดือนจากการทำโฮมสเตย์ พบว่า โฮมสเตย์ในกลุ่มดังกล่าวส่วนใหญ่จะมีรายได้ในแต่ละเดือนประมาณ 50,000–100,000 บาท (3) รายจ่ายในแต่ละเดือน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นค่าจ้างทำความสะอาดหรือใช้แรงงานจากคนในครอบครัวเป็นหลัก

1.2 ศักยภาพในการจัดการด้านที่พัก ด้านการให้บริการ และด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งผู้วิจัยใช้หลัก 7P มาใช้ในการวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่มได้ ดังนี้ (1) ด้านผลิตภัณฑ์หรือบริการ (Product/service) พบว่า ลักษณะที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวเป็นการแบ่งพื้นที่บ้านให้นักท่องเที่ยวพักร่วมกับเจ้าของบ้าน บริการอาหาร พื้นที่พักผ่อนในบริเวณบ้าน กิจกรรมทางการท่องเที่ยวขึ้นอยู่กับนักท่องเที่ยวในการเลือกใช้บริการ (2) ด้านราคา/ค่าใช้จ่าย (Price) พบว่า ค่าที่พักและค่าอาหารของกลุ่มโฮมสเตย์มีราคาถูก เพราะมีการกำหนดราคาโดยกลุ่มมาแล้ว ส่วนค่ากิจกรรมท่องเที่ยวก็นับอยู่กับกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวเลือก (3) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) ประกอบด้วยช่องทางในการติดต่อจองห้องพักหรือกิจกรรมต่าง ๆ ระบบการจอง การลงทะเบียน และการมัดจำล่วงหน้า พบว่า โฮมสเตย์มีระบบการจองการติดต่อผ่านทางโทรศัพท์ มีการมัดจำล่วงหน้า ไม่มีระบบการลงทะเบียนผู้เข้าพัก (4) ด้านการส่งเสริมการตลาดของกลุ่มโฮมสเตย์ (Promotion) พบว่า มีการส่งเสริมการตลาดโดยอาศัยหน่วยงานของรัฐ ทางกลุ่มโฮมสเตย์ยังขาดช่องทางการตลาดเพื่อสร้างการรับรู้แก่นักท่องเที่ยว (5) ด้านอภิสายไมตรีของเจ้าของบ้านและสมาชิกในชุมชน (People) พบว่า เจ้าของโฮมสเตย์ในกลุ่มส่วนใหญ่มีการต้อนรับนักท่องเที่ยว ด้วยการพูดคุยเกี่ยวกับวิถีชีวิต สังคม และวัฒนธรรมของคนชุมชน (6) ด้านกระบวนการ (Process) ประกอบด้วย ด้านความปลอดภัย มีการจัดเวรยามเมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้าพัก ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว กลุ่มโฮมสเตย์ส่วนใหญ่มีบริการนำเที่ยวให้แก่นักท่องเที่ยว ด้านวัฒนธรรม มีเทศกาลต่าง ๆ มีภาษาพื้นถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ด้านการบริหาร กลุ่มโฮมสเตย์ มีการบริหารแบบความสัมพันธ์กันแบบครอบครัว (7) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Physical Evidence) พบว่า กลุ่มโฮมสเตย์มีการให้ความร่วมมือกับภาครัฐ ด้วยการเข้าร่วมเป็นอาสาสมัครของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งในการจัดกิจกรรมเก็บขยะในทะเล และกิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม



2. กลุ่มโฮมสเตย์ที่เกินมาตรฐานของกรมการท่องเที่ยว คือ กลุ่มโฮมสเตย์ที่มีการพัฒนาระดับมาตรฐานโฮมสเตย์ให้ดีขึ้น เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการที่พักที่เป็นมาตรฐานมากขึ้น ซึ่งลักษณะคล้ายกับเกสต์เฮาส์ (Guesthouse) มีอยู่ 10 หลัง โดยมีศักยภาพในการจัดการที่พัก ดังนี้

2.1 ศักยภาพในการจัดการด้านการเงิน ซึ่งแบ่งตามงบประมาณในการลงทุนด้านสถานที่ ดังนี้ (1) ด้านงบประมาณ พบว่า ใช้เงินลงทุนสูงเพื่อสร้างโฮมสเตย์ ขึ้นอยู่กับงบประมาณแตกต่างกันไปตามขนาดของห้องพัก (2) รายได้ต่อเดือนจากการทำโฮมสเตย์ พบว่า ส่วนใหญ่จะมีรายได้ประมาณเดือนละ 100,000-300,000 บาท (3) ค่าใช้จ่ายต่อเดือนจากการทำโฮมสเตย์ พบว่า ส่วนใหญ่จะมีค่าใช้จ่ายในเรื่องค่าจ้างพนักงาน เพื่อทำความสะอาดห้องพักและทำอาหาร

2.2 ศักยภาพในการจัดการด้านที่พัก ด้านบริการ และกิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งผู้วิจัยใช้หลัก 7P มาใช้ในการวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่ม ดังนี้ (1) ด้านผลิตภัณฑ์หรือบริการ (Product/Service) พบว่า ลักษณะของบ้านพักที่นำมาทำโฮมสเตย์ของส่วนใหญ่มีการแบ่งห้องพักไว้เป็นสัดส่วน มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ครบครัน มีบริการอาหาร การจัดหาเที่ยว (2) ด้านราคา/ค่าใช้จ่าย (Price) พบว่า ค่าที่พักและค่าอาหารของโฮมสเตย์ในกลุ่มดังกล่าวไม่มีเกณฑ์ในการกำหนดราคา แต่ละโฮมสเตย์จะคิดราคาโดยการอ้างอิงจากราคาที่พักโฮมสเตย์ในพื้นที่ใกล้เคียง และบวกเพิ่มหรือลดราคาลงตามขนาดของห้องพัก และจำนวนของผู้เข้ามาพักในแต่ละคณะ (3) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) พบว่า ช่องทางในการติดต่อสื่อสารกับนักท่องเที่ยวผ่านทางสื่อโซเชียลมีเดีย อาทิ Facebook, Line และเว็บไซต์ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว รวมทั้งใช้โทรศัพท์และบริษัทตัวแทน สำหรับการติดต่อและจองที่พัก มีระบบการจอง การลงทะเบียน และการมัดจำล่วงหน้า (4) ด้านการส่งเสริมการตลาดของกลุ่มโฮมสเตย์ (Promotion) พบว่า รูปแบบในการจัดการโฮมสเตย์ของเป็นการจัดการแบบธุรกิจส่วนตัว สามารถจัดส่วนลดที่พักให้กับนักท่องเที่ยวในกรณีมาเป็นกลุ่ม หรือจัดส่งเสริมการตลาดในรูปแบบอื่น ๆ ตามความต้องการ (5) ด้านอภยาศัยไมตรีของเจ้าของบ้านและสมาชิกในชุมชน (People) ซึ่งประกอบด้วย การต้อนรับและการสร้างความคุ้นเคยกับนักท่องเที่ยว พบว่า โฮมสเตย์ในกลุ่มส่วนใหญ่จะมีอภยาศัยไมตรีที่ดีต่อนักท่องเที่ยวที่มาพัก การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้ในวิถีชีวิตชุมชน พบว่า โฮมสเตย์ในกลุ่มส่วนใหญ่จะมีการพูดคุยเกี่ยวกับวิถีชีวิต สังคม และวัฒนธรรมของคนในชุมชนให้นักท่องเที่ยวได้ทราบก่อนไปท่องเที่ยว (6) ด้านกระบวนการ (Process) ในการจัดการที่พักแบบโฮมสเตย์ การทำกิจกรรมท่องเที่ยวประกอบด้วย ด้านความปลอดภัย พบว่า กลุ่มโฮมสเตย์มีการขอความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ และผู้นำในชุมชน ในการจัดเวรยามดูแลความปลอดภัย ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว พบว่า กลุ่มโฮมสเตย์มีข้อมูลกิจกรรมการท่องเที่ยว รายการท่องเที่ยว และกิจกรรมในการท่องเที่ยวหลากหลายแบบ ด้านวัฒนธรรม พบว่า กลุ่มโฮมสเตย์มีการรักษาประเพณีท้องถิ่นและวัฒนธรรมท้องถิ่น หรือวิถีชุมชนให้คงอยู่ ด้วยการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวิถีชุมชน ด้านการบริหารของกลุ่มโฮมสเตย์ พบว่า มีการรวมกลุ่มกันของคน



ในชุมชน ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อทำโฮมสเตย์ในแบบของชุมชน และมีคณะกรรมการบริหารของกลุ่มโฮมสเตย์ ที่มาจากการเลือกตั้งของสมาชิก (7) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Physical Evidence) หรือแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชนหรือบริเวณใกล้เคียง พบว่า กลุ่มโฮมสเตย์มีกฎกติกาในการใช้ทรัพยากร มีกิจกรรมอนุรักษ์ฟื้นฟูธรรมชาติ มีการให้ความร่วมมือกับภาครัฐ ด้วยการเข้าร่วมเป็นอาสาสมัครของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งในการจัดกิจกรรมเก็บขยะในทะเล และกิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการโฮมสเตย์ในชุมชนปากน้ำประแส จากการศึกษาพบว่า มีปัญหาและอุปสรรคดังนี้ (1) ปัญหาการจัดการด้านการเงิน การจัดการเรื่องงบประมาณในการลงทุนสร้างหรือปรับปรุงโฮมสเตย์ (2) ปัญหาในการจัดการที่พัก การลงทะเบียนรับนักท่องเที่ยว พบว่า กลุ่มโฮมสเตย์บางกลุ่มไม่มีขั้นตอนหรือระบบในการลงทะเบียนรับนักท่องเที่ยวก่อนการเข้าพัก จึงทำให้การตรวจสอบนักท่องเที่ยวที่จะเข้าพักในแต่ละวันทำได้ยาก ใช้วิธีการสอบถามโดยใช้การโทรศัพท์หรือติดต่อผ่านทาง Line เจ้าของโฮมสเตย์ต้องใช้เวลาในการติดตามและตรวจสอบนาน (3) ปัญหาการจัดกิจกรรมในการท่องเที่ยว พบว่า เจ้าของโฮมสเตย์บางคนไม่ได้มีการจัดรายการหรือกิจกรรมนำเที่ยวให้แก่นักท่องเที่ยว แต่ส่วนใหญ่จะเป็นเพียงผู้ประสานงานให้แก่บริษัท หรือกลุ่มนำเที่ยวอื่น ๆ จึงทำให้บางครั้งนักท่องเที่ยวต้องวางแผนหรือทำกิจกรรมในการท่องเที่ยวกันเอง (4) ปัญหาในการบริหารจัดการของกลุ่มโฮมสเตย์ โดยเฉพาะปัญหาในการร่วมมือกันของสมาชิกในกลุ่มโฮมสเตย์ พบว่า โฮมสเตย์ มีรูปแบบการในการจัดการบริหารธุรกิจแบบส่วนตัว ถึงแม้ว่าจะมีการรวมกลุ่ม แต่ไม่ได้มีกิจกรรม หรือให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมร่วมกันอย่างจริงจัง นอกจากนี้ยังมีปัญหาด้านการตลาดในเรื่องของการสื่อสาร การประชาสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย

3. แนวทางในการพัฒนาการจัดการที่พักแบบสัมผัสวิถีชีวิตเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว

ผลการวิจัยพบว่า สามารถนำมาวิเคราะห์กำหนดแนวทางในการพัฒนาการจัดการโฮมสเตย์ในชุมชนปากน้ำประแสได้ 4 แนวทาง ดังนี้

1. แนวทางด้านการจัดการ (Management) โดยมีรายละเอียดในการพัฒนา ดังนี้

(1) ด้านการตลาดของโฮมสเตย์ ควรพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการด้านการตลาด ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการโฮมสเตย์ในชุมชน ควรนำสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ประโยชน์ในการดำเนินการไม่ว่าจะเป็น Facebook Instagram YouTube และ Twitter เพื่อให้สามารถนำเสนอเรื่องราวต่าง ๆ ของชุมชนถึงนักท่องเที่ยว และร่วมสร้างประสบการณ์ให้กับนักท่องเที่ยวผ่านสื่อสังคมออนไลน์ทุกรูปแบบ ทั้งข้อความ รูปภาพ วิดีทัศน์ และเรื่องราวต่าง ๆ (2) ด้านการจัดการกลุ่มโฮมสเตย์ ควรดำเนินการดังนี้ การจัดโครงสร้างในการบริหารจัดการของกลุ่ม การกำหนดหลักเกณฑ์ในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่ม การกำหนดแนวทางในการจัดสรรผลประโยชน์ให้กับชุมชน การบริหารจัดการกลุ่ม ทั้งในด้านการประชุมคณะกรรมการกลุ่ม รวมถึงการประชุมร่วมกับสมาชิก การแลกเปลี่ยน



เรียนรู้ภายในกลุ่ม (3) ด้านการบริการ โดยเฉพาะการบริการด้านการต้อนรับนักท่องเที่ยว กำหนดผู้รับผิดชอบในการติดต่อประสานงานทั้งกับกลุ่มนักท่องเที่ยว ทั้งที่เดินทางมาศึกษาดูงาน หรือเดินทางมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชน (4) การประชาสัมพันธ์ เช่น จุดเช็คอิน จุดถ่ายรูป แผนที่ชุมชนและกิจกรรมการท่องเที่ยว ป้ายสื่อความหมายในการท่องเที่ยว (5) กิจกรรมการท่องเที่ยว การออกแบบกิจกรรม การท่องเที่ยวโดยร่วมมือกับชุมชน ประกอบด้วย รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเป็นหมู่คณะ และรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาด้วยตนเอง

2. แนวทางการพัฒนาคน (Man) พบว่า ควรพัฒนาทักษะ ความเชี่ยวชาญของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการโฮมสเตย์ในด้านต่าง ๆ ที่มีความจำเป็นต่อการบริหารจัดการ มีการพัฒนาด้านทัศนคติในการให้บริการ และด้านการให้บริการที่ดีก่อนทำธุรกิจ พัฒนาด้านการตลาด การสื่อสารทางการตลาด การพัฒนาด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม และการมีความรับผิดชอบต่อสังคม ทั้งนี้ รูปแบบในการพัฒนาควรให้ความสำคัญกับเอกลักษณ์ และอัตลักษณ์ที่ดีของชุมชนเป็นสำคัญ

3. แนวทางการจัดการด้านการเงิน (Money) พบว่า ในการทำธุรกิจโฮมสเตย์ปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้ธุรกิจประสบความสำเร็จ คือ รายได้ที่เกิดขึ้นจากการที่มีนักท่องเที่ยวมาพัก เนื่องจากผู้ประกอบการธุรกิจโฮมสเตย์ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ประกอบการรายใหม่ ๆ ไม่เคยมีประสบการณ์ในการทำโฮมสเตย์ ไม่เข้าใจในรูปแบบการจัดที่พักแบบโฮมสเตย์ชุมชน ซึ่งไม่ต้องใช้เงินทุนสร้างที่พักขึ้นใหม่

4. แนวทางการจัดการทรัพยากรหรือวัสดุ (Material) ควรมีแนวทางในการพัฒนาในแต่ละด้านดังนี้ (1) ด้านสังคมและวัฒนธรรม พบว่า การพัฒนาควรให้ความสำคัญกับการสืบสานอนุรักษ์ด้านสังคมและวัฒนธรรม รวมถึงวิถีชีวิต และความเป็นมาของชุมชนท้องถิ่น (2) ด้านเศรษฐกิจ พบว่า ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวควรนำมาใช้ในการร่วมสร้างประสบการณ์กับนักท่องเที่ยว (3) ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ควรให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม เนื่องจากเมื่อมีการใช้ประโยชน์ทางการท่องเที่ยว และจัดกิจกรรมท่องเที่ยว ย่อมไม่สามารถหลีกเลี่ยงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อมได้

อภิปรายผล

1. การศึกษาบริบทชุมชนปากน้ำประแส พื้นที่ส่วนใหญ่ในชุมชนติดกับทะเล คนในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำประมง ซึ่งสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้การทำประมง มีสินค้า ผลิตภัณฑ์ มีภูมิศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวชุมชน โดยมีองค์ประกอบในการท่องเที่ยวชุมชน ซึ่งสถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน (2559) กล่าวว่า องค์ประกอบหลักของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านทรัพยากรธรรมชาติ (2) ด้านองค์กรชุมชน (3) ด้านการจัดการ (4) ด้านการเรียนรู้



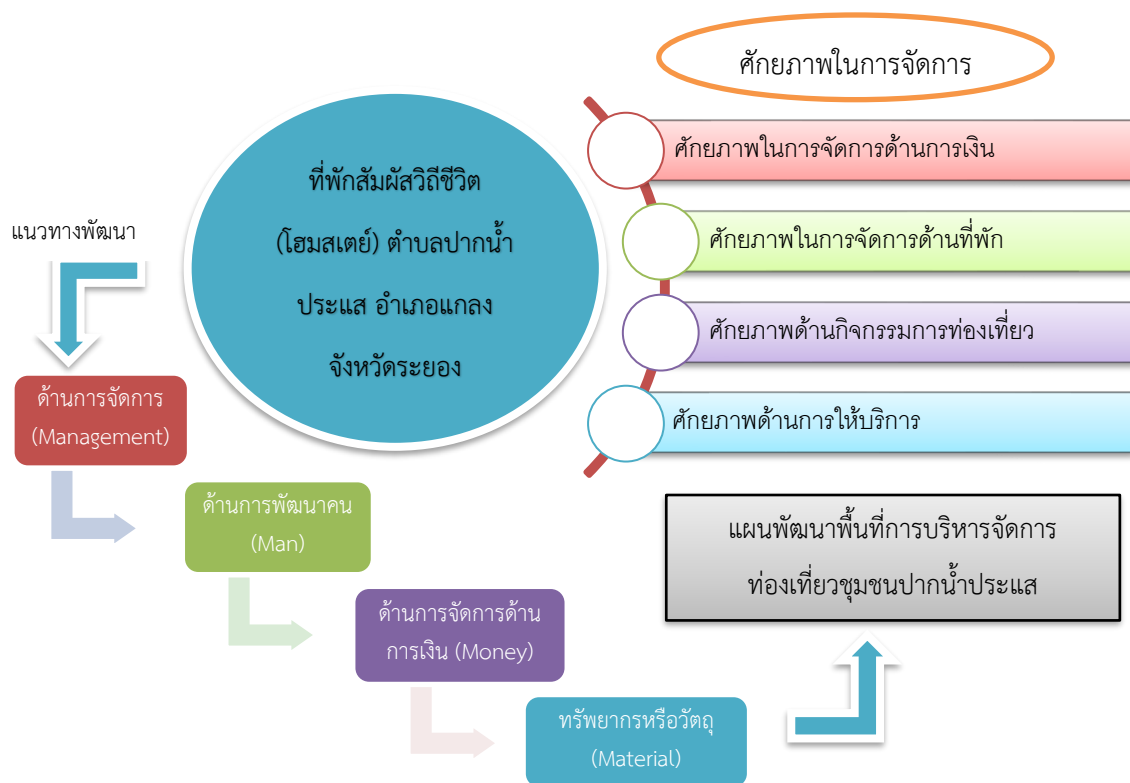
2. การศึกษาศักยภาพและปัญหา ในการจัดการที่พักแบบสัมผัสวิถีชีวิตเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ตำบลปากน้ำประแส ประกอบด้วย ศักยภาพในการจัดการด้านการเงิน และศักยภาพในการจัดการด้านที่พัก ด้านการให้บริการ และด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว การจัดการที่พักกลุ่มโฮมสเตย์ผ่านการร่วมมือกับคนในชุมชน เพื่อเป็นการกระจายรายได้ และเกิดการสร้างงานให้แก่คนในชุมชนสอดคล้องกับ ฤทธิ์เจตน์ รินแก้วกาญจน์ (2562) ได้ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 7Ps และปัจจัยด้านการให้บริการต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ เช่น การให้บริการนักท่องเที่ยวในการจัดกิจกรรม ณรงค์ พลธิราช และปริญญา นาคปทุม (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในพื้นที่ชายทะเลภาคตะวันออก พบว่า ควรจัดเส้นทางท่องเที่ยว เพื่อสนองตอบความต้องการของนักท่องเที่ยวหลากหลายกลุ่มเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ในการบริหารจัดการชุมชนอาจมีปัญหและอุปสรรคในการบริหารจัดการกลุ่มโฮมสเตย์ ประกอบด้วย ปัญหาการจัดการด้านการเงิน ปัญหาในการจัดการที่พัก ปัญหาการจัดกิจกรรมในการท่องเที่ยว ปัญหาในการบริหารจัดการของกลุ่มโฮมสเตย์ สอดคล้องกับกนกรัตน์ ดวงพิกุล และจารุนันท์ เมธะพันธุ์ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง โฮมสเตย์กับการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดน่าน พบว่า จุดอ่อน ได้แก่ (1) การสื่อสารกับชาวต่างชาติ (2) ขาดมัคคุเทศก์ท้องถิ่น (3) ขาดงบประมาณดำเนินงาน (4) บ้านพักไม่เพียงพอ

3. แนวทางในการพัฒนาการจัดการที่พักแบบสัมผัสวิถีชีวิตเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว แบ่งออกเป็น 4 แนวทาง (1) แนวทางด้านการจัดการ (Management) โดยมีรายละเอียดในการพัฒนา ด้านการตลาดของโฮมสเตย์ ด้านการจัดการกลุ่มโฮมสเตย์ ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านการบริการ สอดคล้องกับ ธาริตา สกุลรัตน์ (2563) ได้ศึกษาแนวทางการบริการ ที่พักสัมผัสวัฒนธรรม พบว่าแนวทางการพัฒนาการบริการโฮมสเตย์ประกอบด้วย ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจในการบริการ ด้านการตอบสนอง ผู้ใช้บริการทันที ด้านการให้ความมั่นใจแก่ลูกค้า และด้านความเข้าใจผู้ใช้บริการ (2) แนวทางด้านการพัฒนาคน (Man) (3) การจัดการด้านการเงิน (Money) และ (4) แนวทางการจัดการทรัพยากรหรือวัสดุ (Material) แนวทางในการพัฒนาในด้านสังคม วัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ และด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งการบริหารจัดการโฮมสเตย์ที่ดีเป็นปัจจัยนำสู่ความสำเร็จในการพัฒนาที่พัก สอดคล้องกับ พิทักษ์ศิริวงศ์, นรินทร์ สังข์รักษา และลัคนา ชูใจ (2560) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาที่พักแบบโฮมสเตย์ในแหล่งท่องเที่ยวเมืองโบราณอุทอง พบว่าปัจจัยสู่ความสำเร็จเกิดจากผู้นำและความร่วมมือของสมาชิก เกิดการพัฒนาการจัดการโฮมสเตย์ สามารถเป็นต้นแบบที่พักเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนได้



องค์ความรู้ใหม่จากงานวิจัย

จากการศึกษาแนวทางในการพัฒนาการจัดการที่พักแบบสัมผัสวิถีชีวิตเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ตำบลปากน้ำประแส อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง พบองค์ความรู้ที่สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้



แผนภาพที่ 2 แสดงแนวทางในการพัฒนาการจัดการที่พักแบบสัมผัสวิถีชีวิตเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว

จากแผนภาพที่ 2 แสดงให้เห็นศักยภาพในการจัดการที่พักในกลุ่มโฮมสเตย์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ กลุ่มโฮมสเตย์แบบอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และกลุ่มโฮมสเตย์ที่เกินมาตรฐานของกรมการท่องเที่ยว ซึ่งโฮมสเตย์มีศักยภาพในการจัดการด้านการเงิน ศักยภาพในการจัดการด้านที่พัก ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว และด้านการให้บริการ ชุมชนสามารถเพิ่มศักยภาพ และนำแนวทางการพัฒนา ด้านการจัดการ ด้านพัฒนาคน ด้านการจัดการด้านการเงิน ด้านทรัพยากรหรือวัสดุนำไปพัฒนาขีดความสามารถของคนในชุมชนเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว และยังสามารถนำแนวทางไปเขียนแผนพัฒนาพื้นที่การบริหารจัดการท่องเที่ยวชุมชน เพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน



สรุป

สรุปในภาพรวมของบทความ ได้นำเสนอศักยภาพและปัญหาในการจัดการที่พักแบบสัมผัสวิถีชีวิต ผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นคนในพื้นที่ กลุ่มภาครัฐและเอกชน ใช้เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์ และการประชุมกลุ่ม ได้นำหลัก 7P มาประเมินศักยภาพ ซึ่งประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์หรือบริการ ด้านราคา/ค่าใช้จ่าย ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านอภยาศัยไมตรีของเจ้าของบ้านและสมาชิกในชุมชน ด้านกระบวนการ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ซึ่งชุมชนมีศักยภาพในการจัดการที่พัก โดยมีปัญหาและอุปสรรค ดังนี้ ปัญหาการจัดการด้านการเงิน ปัญหาในการจัดการที่พัก ปัญหาการจัดการกิจกรรมในการท่องเที่ยว ปัญหาในการบริหารจัดการกลุ่ม โดยมีแนวทางในการพัฒนาการจัดการที่พักแบบสัมผัสวิถีชีวิต 4 แนวทาง ประกอบด้วย (1) แนวทางด้านการจัดการ ควรพัฒนาด้านการตลาด ด้านการจัดการ ด้านการบริการ ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว (2) แนวทางด้านการพัฒนาคน (Man) (3) แนวทางการจัดการด้านการเงิน และ (4) แนวทางการจัดการทรัพยากรหรือวัตถุ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ผลการศึกษา พบว่า ศักยภาพชุมชนมีความพร้อมในการจัดการท่องเที่ยวชุมชน สามารถรองรับนักท่องเที่ยวที่สนใจวิถีชีวิต ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ททท. อบจ. พช. อบต. ควรส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวชุมชน การจัดการโฮมสเตย์ และสร้างการรับรู้ให้กับบุคคลทั่วไป

1.2 ผลการศึกษาเรื่องปัญหาในด้านการจัดการที่พัก พบว่า ผู้ประกอบการบางคนขาดการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาโฮมสเตย์ ดังนั้น ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมโดยจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวในลักษณะที่มุ่งเน้นการถ่ายทอดความรู้ เพื่อคงการท่องเที่ยวชุมชนผ่านวิถีดั้งเดิมของพื้นที่

1.3 ผลการศึกษาการพัฒนาการจัดการที่พักแบบสัมผัสวิถีชีวิตเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว พบว่า ชุมชนสามารถนำแนวทางไปประยุกต์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่อื่น ๆ ที่มีบริบทพื้นที่ใกล้เคียงกัน เพื่อสร้างความพร้อมให้กับชุมชนเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยในครั้งนี้ได้แนวทางในการพัฒนาการจัดการที่พักแบบสัมผัสวิถีชีวิต เพื่อการยกระดับชุมชนท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนควรมีการศึกษาและพัฒนาองค์ประกอบด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพิ่มเติม เช่น ความรู้เรื่องการส่งเสริมการตลาด การพัฒนามาตรฐานที่พัก ผลิตภัณฑ์ ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยี นวัตกรรมที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว เพื่อให้มีการพัฒนาชุมชนแบบองค์รวม เป็นต้น



เอกสารอ้างอิง

- กนกรัตน์ ดวงพิกุล และจารุพันธ์ เมธะพันธุ์. (2561). โสมสเทย์กับการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จังหวัดน่าน. *วารสารบัณฑิตวิจัย*, 9(1), 217-214.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2562). *แถลงข่าวสถานการณ์การท่องเที่ยวระหว่างประเทศไทยปี พ.ศ. 2561 (28 ม.ค. 2562)*. สืบค้น 15 พฤษภาคม 2562. จาก https://www.mots.go.th/more_news.php?cid=499&filename=index.
- ณรงค์ พลธิราช และปริญญา นาคปฐม. (2560). *การศึกษาโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทย*. ใน รายงานวิจัย. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ธาริดา สกฤตต์. (2563). แนวทางพัฒนาการบริการที่พิกัดสัมผัสวัฒนธรรม (โสมสเทย์) เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 5(6), 405-406.
- พัชรินทร์ จิงประวดี, มธุรา สอนศรี และพิมพ์ิกา ทองรัมย์. (2566). การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน. *วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์*, 18(3), 153.
- พิทักษ์ ศิริวงศ์, นรินทร์ สังข์รักษา, และลัดดา ชูใจ. (2560). *การพัฒนาที่พักแบบโสมสเทย์ในแหล่งท่องเที่ยวเมืองโบราณอู่ทอง*. Veridian E-Journal, Silpakorn University, 10(2), 2282.
- พิมพ์ชนก มูลมิตร และพิทักษ์ ศิริวงศ์. (2565). การสร้างเส้นทางการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชนโดยรถไฟเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวแบบอิสระในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย. *วารสารศิลปะการจัดการ*, 6(4), 1672.
- วารยาภา มิ่งศิริธรรม. (2564). รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. *วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา*, 11(1), 41-42.
- สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน. (2559). *การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน*. สืบค้น 1 กันยายน 2564. จาก <http://www.cbt-i.or.th>.
- ฤทธิ์เจตน์ รินแก้วกาญจน์. (2562). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 7Ps และปัจจัยด้านการให้บริการที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการคลินิกการแพทย์แผนจีนหัวเฉียว กรุงเทพมหานคร. *วารสารบริหารธุรกิจและสังคมศาสตร์*, 2(1), 92-106.



ความพร้อมของสถานประกอบการโรงแรม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ กรณีศึกษา โรงแรมระดับ 4-5 ดาว ในจังหวัดภูเก็ต

A STUDY OF HOTEL ESTABLISHMENTS' PREPAREDNESS TO ACCOMMODATE ELDERLY TOURIST: A CASE STUDY OF FOUR-TO FIVE-STAR HOTELS IN PHUKET

วีรภัทร์ โชติวิริยะกุล

Weeraphat Chotiviriyakul

มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

Phuket Rajabhat University

E-mail: weeraphat.c@pkru.ac.th

Received February 1, 2024; Revised August 2, 2024; Accepted August 26, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อ 1) ศึกษาสภาพการณ์ปัจจุบันในการเตรียมความพร้อมด้านโครงสร้างโรงแรม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ 2) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการเตรียมความพร้อมด้านโครงสร้างโรงแรม และ 3) เสนอแนวทางการปรับปรุงความพร้อมด้านโครงสร้างโรงแรม เก็บข้อมูลโดยใช้แบบบันทึกและแบบสำรวจ โรงแรม 4-5 ดาว จังหวัดภูเก็ต ทั้ง 3 อำเภอ รวม 6 โรงแรม และสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เจ้าของหรือตัวแทนผู้จัดการโรงแรม จำนวน 12 คน

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการณ์ปัจจุบันโรงแรมระดับ 4-5 ดาว ในจังหวัดภูเก็ต เตรียมความพร้อมด้านโครงสร้างโรงแรมค่อนข้างพร้อม ได้แก่ ทางลาด ราวจับ ที่จอดรถ และประตูที่มีการเตรียมแต่ยังมีปัญหาการใช้งาน ได้แก่ ลิฟท์ บันได ทางเข้าออกอาคารและทางเชื่อมอาคาร ห้องส้วม ห้องพัก ที่อาบน้ำและอ่างอาบน้ำ ที่ไม่มีการเตรียมเลย คือ บ้าย และพื้นผิวต่างสัมผัส โรงแรมสร้างก่อนปี พ.ศ. 2548 มีความพร้อมน้อยกว่าโรงแรมที่สร้างหลัง พ.ศ. 2548 2) ปัญหาและอุปสรรคในการเตรียมความพร้อมด้านโครงสร้างโรงแรม สรุปได้ว่า ทำเลที่ตั้งโรงแรมทากลาดชันพื้นที่จำกัด ก็จะยากในการจัดเตรียม เช่น ห้องพัก ห้องน้ำ ห้องส้วม ทางเดินและทางเชื่อมอาคาร พื้นผิวต่างสัมผัส ผู้บริหารขาดความรู้ความเข้าใจในรายละเอียดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ การปฏิบัติตามข้อบังคับตามกฎหมาย ทำเพียงให้เป็นไปตามข้อบังคับเท่านั้นไม่คำนึงถึงว่าใช้งานได้จริงหรือไม่ และความตระหนักของผู้ประกอบการ มองว่าผู้สูงอายุยังไม่ใช่กลุ่มลูกค้าสำคัญ 3) แนวทางการปรับปรุงความพร้อมสิ่งอำนวยความสะดวกด้านโครงสร้างโรงแรม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ควรดำเนินการสร้างการรับรู้ สร้างแรงจูงใจให้สถานประกอบการ ส่วนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสร้างมาตรฐานและให้การรับรอง ปรับปรุงกฎหมายให้ทันสมัย

คำสำคัญ: ความพร้อม, โครงสร้างโรงแรม, สิ่งอำนวยความสะดวก, นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ



Abstract

This research is a qualitative study aimed at 1) examining the current situation in preparing hotel structures to accommodate elderly tourists, 2) identifying problems and obstacles in preparing hotel structures, and 3) proposing improvements for hotel structure preparedness. Data were collected using record forms and surveys from 4-5 star hotels in Phuket, covering all three districts, totaling 6 hotels. In-depth interviews were conducted with 12 hotel owners or managers.

the objectives of the project were 1) the current status of 4-5 star hotels in Phuket Province shows a relatively prepared infrastructure, including ramps, handrails, parking lots, and doors. However, there are operational issues such as elevators, stairs, building entrances and exits, connecting pathways, restrooms, guest rooms, showers, and bathtubs that lack preparation, notably older hotels constructed before 2005 are less prepared than those built afterward. 2) Challenges in preparing the hotel infrastructure include difficulties due to limited terrain, such as providing accommodations, bathrooms, restrooms, walkways, and connecting buildings. Managers lack understanding of the details of facilities for the elderly, focus on legal compliance rather than actual usability, and may overlook the importance of the elderly as a customer demographic. 3) Guidelines for improving hotel facilities to accommodate elderly tourists include creating awareness, motivation, and incentives for businesses, relevant organizations to establish standards and certification, and updating laws to be contemporary.

Keywords: Preparedness, Hotel Structural, Facilities, Elderly Tourists

บทนำ

World Population Prospects 2022 รายงานว่าปี 2022 ทั่วโลกคนอายุ 65 ปีขึ้นไปมี 771 ล้านคน คาดว่าปี 2030 ผู้สูงอายุจะถึง 994 ล้านคน และ 1.6 พันล้านคน ภายในปี 2050 (United Nations, 2022) ปี 2563 ประเทศไทยมีประชากร 66.5 ล้านคน เป็นผู้สูงอายุ 12 ล้านคน (สถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.), 2563) มีอัตราการเสียชีวิตต่ำลง เป็นผลจากการพัฒนาด้านการแพทย์และสาธารณสุข หลังเกษียณผู้สูงอายุยังคงมีกำลังกายและทรัพย์เดินทางท่องเที่ยวพักผ่อน และทำงาน (Nielsen, 2014) จุดเด่นของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ คือ มีศักยภาพการใช้จ่ายสูง โดยเฉพาะจากประเทศที่มีบำนาญให้กับผู้เกษียณ นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ให้ความสำคัญเรื่องความสะดวกปลอดภัย พร้อมจ่ายสิ่งที่สามารถช่วยให้มีสุขภาพแข็งแรง บริการที่อำนวยความสะดวกสบาย สามารถเข้าพักใช้จ่ายค่าที่พักและบริการอื่น ๆ ในโรงแรมได้ระยะยาว จากการศึกษาตลาดการท่องเที่ยว



ผู้สูงอายุที่เดินทางในประเทศไทย พบว่า ส่วนใหญ่พักในโรงแรมระดับ 4 ดาวขึ้นไป เนื่องจากตอบสนองการใช้ชีวิตได้ดีกว่า เช่น พื้นทางลาดสำหรับรถเข็น ที่จับบริเวณทางเดิน ราวจับบันได ห้องน้ำ แสงโถงทางเดินและห้องเพียงพอสำหรับผู้สูงอายุ (Lertkulprayad, 2011) ให้ความสำคัญกับที่พักที่ตอบสนองความต้องการ มีที่จอดรถเพียงพอและสะดวกต่อการใช้บริการ มีอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ การพัฒนาและปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้มีความพร้อมรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้จะเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกที่พักของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ (ทินกร ทิบบินทา และคณะ, 2563) ประเทศไทยมีการออกกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ. 2548 และแก้ไขฉบับที่ 2 พ.ศ. 2564 ให้สถานที่สาธารณะ ซึ่งมีโรงแรมรวมอยู่ด้วย จัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับผู้สูงอายุ โรงแรมที่มีความพร้อมทางกายภาพ ตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุได้ จะเพิ่มขีดความสามารถรองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ และปัจจัยที่นำไปสู่ความพร้อมคือสิ่งอำนวยความสะดวกด้านโครงสร้าง อย่างไรก็ตามโรงแรมในจังหวัดภูเก็ต ยังมีการมุ่งกลุ่มลูกค้าผู้สูงอายุน้อยมาก แต่ในระยะเวลาอันใกล้ จากสถิติจำนวนผู้สูงอายุที่จะเพิ่มมากขึ้นเป็นเท่าตัว หากโรงแรมมีการปรับเปลี่ยนให้สามารถรองรับผู้สูงอายุได้ ก็จะเพิ่มโอกาสให้กับโรงแรม แต่พบว่าบางโรงแรมได้ปฏิบัติและบางโรงแรมยังไม่ได้ปฏิบัติตาม มีความพร้อมหรือไม่พร้อมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างเสมอ เช่น บางโรงแรมมีความพร้อมของทางลาด แต่ห้องน้ำสาธารณะไม่พร้อม หรือบางโรงแรมห้องน้ำมีความพร้อมแต่ลิฟท์ไม่มีความพร้อม หลายหมวดขาดการปฏิบัติขาดความพร้อมรองรับนักท่องเที่ยวสูงอายุ

ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาว่าโรงแรมในระดับ 4-5 ดาว ในจังหวัดภูเก็ตนั้น มีความพร้อมด้านโครงสร้างโรงแรม รองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุได้หรือไม่ ประเด็นใดดำเนินการไปแล้ว ประเด็นใดดำเนินการน้อยมาก เป็นเพราะเหตุใด ผลการวิจัยจะช่วยให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และสถานประกอบการโรงแรมระดับ 4-5 ดาวในจังหวัดภูเก็ต ปรับปรุงด้านโครงสร้างต่าง ๆ และหากประเด็นใดไม่สามารถเตรียมความพร้อมได้เป็นเพราะเหตุใด หน่วยงานหรือการสนับสนุนใดจะสามารถชักนำให้โรงแรมต่าง ๆ เตรียมความพร้อมด้านโครงสร้างไว้ให้พร้อมรองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการณ์ปัจจุบัน ในการเตรียมความพร้อมด้านโครงสร้างโรงแรม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ กรณีศึกษา โรงแรมระดับ 4-5 ดาว จังหวัดภูเก็ต
2. ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการเตรียมความพร้อมด้านโครงสร้างโรงแรม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ กรณีศึกษา โรงแรมระดับ 4-5 ดาว จังหวัดภูเก็ต
3. เสนอแนวทางการปรับปรุงความพร้อมด้านโครงสร้างโรงแรม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ กรณีศึกษา โรงแรมระดับ 4-5 ดาว จังหวัดภูเก็ต



การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดงานวิจัยพัฒนาจากการทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุกับธุรกิจโรงแรม องค์การการท่องเที่ยวโลก (UNWTO) ประมาณการว่าในปี 2573 ทั่วโลกจะมีนักท่องเที่ยวสูงอายุมากถึง 611 ล้านคน (Salika, 2022) มีเวลาและความพร้อมด้านการเงินมากกว่านักท่องเที่ยววัยอื่น International Living's Annual Global Retirement Index 2023 สำรวจ 10 ประเทศน่าอยู่หลังเกษียณประจำปี 2023 ปรากฏว่าไทยเป็นประเทศเดียวในแถบเอเชียที่ติด 1 ใน 10 ของผลสำรวจนี้ (ไทยโพสต์, 2565) นักท่องเที่ยวสูงอายุมีรูปแบบและพฤติกรรมท่องเที่ยวต่างจากนักท่องเที่ยวทั่วไป คือ เป็นนักท่องเที่ยวที่ใช้เวลาในการท่องเที่ยวนาน เนื่องจากมีเวลา ให้ความสำคัญกับสินค้าและบริการที่มีคุณภาพ มีศักยภาพในการใช้จ่ายสูง ให้ความสนใจกับสถานที่พักแรมระหว่างเดินทางท่องเที่ยว (รชพร จันทรสว่าง, 2565) เน้นบริการที่คุ้มค่า คุณภาพดี ตัดสินใจซื้อด้วยเหตุผลมากกว่าอารมณ์ ใช้เวลาพักนาน มีความสามารถในการใช้จ่าย คำนึงถึงความปลอดภัย เช่น เลือกพักโรงแรมระดับสี่ถึงห้าดาว เพื่อรับความสะดวกสบายและบริการที่ดี เนื่องจากผู้สูงอายุมักมีข้อจำกัดในการเดินทางมากกว่าวัยหนุ่มสาว ความต้องการด้านการบริการโรงแรมที่พักเพื่อตอบสนองความต้องการ เช่น ป้ายบอกทางที่มีขนาดตัวอักษรที่ชัดเจน ทางลาดสำหรับรถเข็น พื้นทางเดินเหมาะสมสำหรับรถเข็นห้องพักที่ให้ความสบาย เตียงนอน ห้องน้ำที่เหมาะสม คือ พื้นแห้ง สุขภัณฑ์แข็งแรง จัดวางเครื่องใช้ในห้องพักได้สัดส่วน และมีระบบลิฟต์ระบบรักษาความปลอดภัย ฉะนั้น โรงแรมที่พักใดมีกลุ่มเป้าหมายผู้เข้าพัก ที่เป็นผู้สูงอายุจึงจำเป็นต้องจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกดังกล่าวไว้รองรับ เพื่อให้แก่นักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุเหล่านั้นได้เลือกเข้าพักอย่างมั่นใจว่าจะมีความสะดวกสบายและปลอดภัยตลอดระยะเวลาที่เข้าพักในโรงแรม

2. การเตรียมความพร้อม ตามความหมายของราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2556 ความครบครันมีครบทุกอย่างแล้ว การเตรียมความพร้อม หมายถึง การดำเนินกิจกรรมบางอย่างเพื่อให้เกิดความมั่นใจ ตั้งใจปฏิบัติกิจกรรมให้สำเร็จลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษาความพร้อมของสถานประกอบการโรงแรม ในจังหวัดภูเก็ตนั้น ศึกษาการเตรียมความพร้อมด้านโครงสร้างของโรงแรมให้พร้อมบริการ เพื่รองรับนักท่องเที่ยวสูงอายุ ตั้งแต่เตรียมเป็นการเฉพาะว่ามีมาก-น้อยเพียงใด มีองค์ประกอบสำคัญ สองประการ คือ (1) ความสามารถ (Ability) ของโรงแรม ว่าสามารถจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกด้านโครงสร้างของโรงแรม อาศัยความรู้ (Knowledge) ประสบการณ์ (Experience) และทักษะ (Skill) ว่ามีอะไร และกฎหมายกำหนดให้มีอะไรบ้าง และ (2) ความเต็มใจ (Willingness) หรือแรงจูงใจที่จะทำให้สำเร็จ หากมีความเต็มใจครบ โรงแรมจะมีการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกเหล่านั้น ให้มีความพร้อมเพื่รองรับนักท่องเที่ยวสูงอายุได้อย่างครบถ้วน

3. ข้อกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ. 2548 แก้ไข พศ. 2564 ให้อาคารหรือพื้นที่อาคารที่เปิดให้บริการบุคคลทั่วไปเกิน 2,000 ตารางเมตร ต้องจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุทั้งภายในและนอกอาคาร แบ่งเป็น 9 หมวด 1) ป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวก

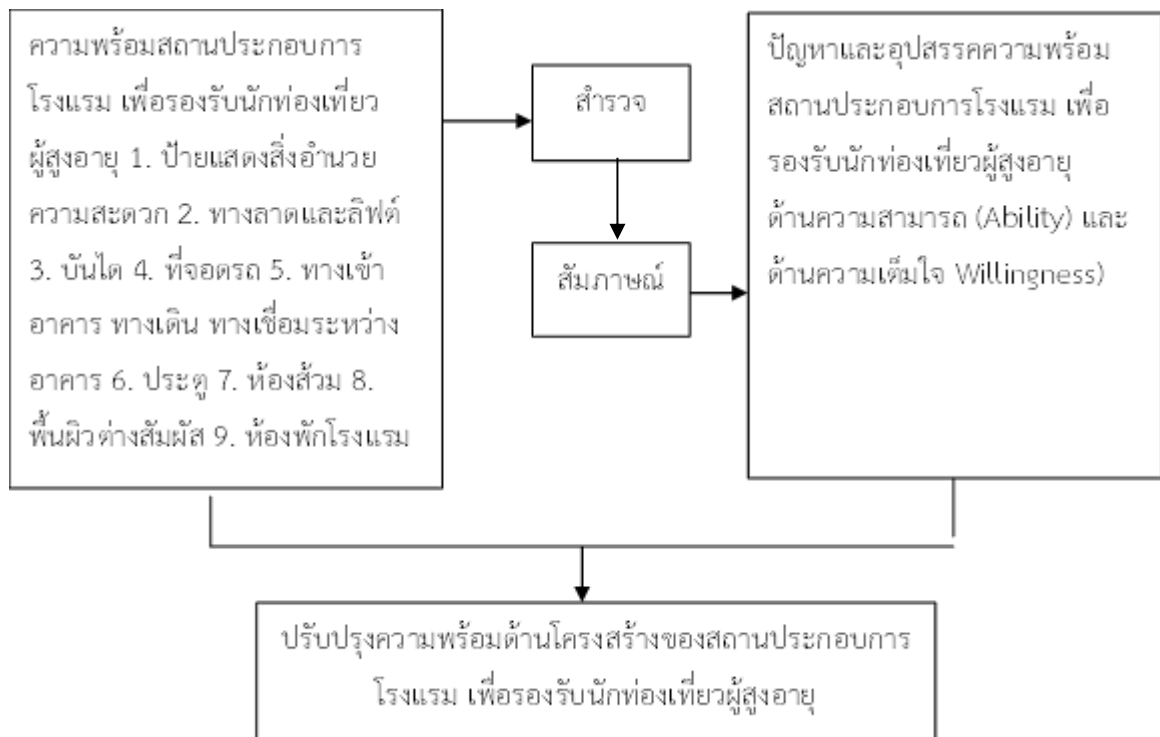


2) ทางลาดและลิฟต์ 3) บันได 4) ที่จอดรถ 5) ทางเข้าอาคาร ทางเดินระหว่างอาคารและทางเชื่อมระหว่างอาคาร 6) ประตู 7) ห้องส้วม 8) พื้นผิวต่างสัมผัส 9) ห้องพักโรงแรม (สถาบันนิติบัญญัติ, 2564)

ผู้วิจัยศึกษาสภาพการณ์ปัจจุบันการเตรียมความพร้อมด้านโครงสร้างโรงแรม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ จึงทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับกฎกระทรวงดังกล่าวเพื่อออกแบบสำรวจสิ่งอำนวยความสะดวกตามที่กฎหมายกำหนดภายในโรงแรม สรุปให้ทราบถึงความพร้อมหรือไม่พร้อมด้านโครงสร้างโรงแรม ระดับ 4-5 ดาว หมวดใดมีความพร้อมและหมวดใดไม่มีความพร้อม มีปัญหาและอุปสรรคอย่างไร นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาแนวทางให้สถานประกอบการได้มีการปรับปรุงต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กำหนดกรอบแนวคิดดังนี้



แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาความพร้อมของสถานประกอบการโรงแรม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ กรณีศึกษา โรงแรมระดับ 4-5 ดาว จังหวัดภูเก็ต เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวิธีการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยเลือกโรงแรมที่เป็นสมาชิกสมาคมโรงแรมไทย ในจังหวัดภูเก็ต ระดับ 4-5 ดาว มี 39 โรงแรม เลือกอำเภอละ 2 โรงแรม ทั้ง 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง กะทู้



และกลาง จำนวน 6 โรงแรม และทำการสัมภาษณ์เจ้าของหรือผู้จัดการโรงแรม จำนวน 12 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามสะดวก คำนึงถึงการเข้าถึงข้อมูลเป็นหลัก เนื่องจากต้องใช้วิธีสำรวจและสัมภาษณ์ศึกษาพื้นที่อย่างละเอียด โดยผู้วิจัยติดต่อผู้จัดการทั่วไปโรงแรมที่มีรายชื่อเป็นสมาชิกสมาคมโรงแรมไทย ระดับ 4-5 ดาว ในจังหวัดภูเก็ตทั้ง 3 อำเภอทางโทรศัพท์ โรงแรมใดสะดวกก็นัดวันเวลาเข้าสำรวจและสัมภาษณ์ ส่วนโรงแรมใดปฏิเสธก็ติดต่อโรงแรมอื่น ๆ ต่อไป จนครบจำนวนตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ

2.1 แบบบันทึกข้อมูลเบื้องต้นโรงแรมที่ศึกษา เช่น ปีที่สร้างโรงแรม จำนวนห้องพักมาตรฐานระดับดาว และจำนวนชั้นของตัวอาคาร

2.2 แบบสำรวจความพร้อมด้านโครงสร้างโรงแรม เกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกของผู้สูงอายุภายใต้กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ. 2548 (ปรับปรุง พ.ศ. 2564) 9 หมวด ได้แก่ 1) ป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวก 2) ทางลาดและลิฟท์ 3) บันได 4) ที่จอดรถ 5) ทางเข้าอาคาร ทางเดินระหว่างอาคารและทางเชื่อมระหว่างอาคาร 6) ประตู 7) ห้องส้วม 8) พื้นผิวต่างสัมผัส 9) ห้องพักโรงแรม

2.3 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) ประเด็นปัญหาและอุปสรรคในการเตรียมความพร้อมด้านโครงสร้างโรงแรม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวสูงอายุทั้งด้านความสามารถ (Ability) และความเต็มใจ (Willingness) เพื่อวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่จะก่อให้เกิดการปรับปรุง

3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การสร้างเครื่องมือวิจัย สร้างแบบสอบถามมีขั้นตอนดังนี้

3.1 ศึกษาตำรา เอกสาร แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กำหนดขอบเขตการวิจัย

3.2 สร้างแบบบันทึกและแบบสำรวจความพร้อมหรือไม่พร้อม ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้อง หาค่าดัชนีความสอดคล้องเชิงเนื้อหา (IOC: Index of Item-Objective Congruence) ทุกข้อคำถาม เมื่อวิเคราะห์แล้ว แบบสำรวจข้อใดมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5-1.00 จึงคัดเลือกไว้ ที่มีค่าต่ำกว่า 0.50 พิจารณาปรับปรุงแก้ไข

3.3 ผู้วิจัยส่งโครงการวิจัยขอรับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยและจรรยาบรรณการวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต เอกสารรับรองเลขที่ COA No.): PKRU2565/29

3.4 แก้ไขแบบบันทึกและแบบสำรวจตามข้อเสนอแนะและนำไปทดลองเก็บข้อมูลกับโรงแรมระดับเดียวกันแต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ระหว่างผู้วิจัยไปเป็นกรรมการตรวจประเมินมาตรฐานที่พักเพื่อการท่องเที่ยว จำนวน 3 โรงแรม

4. เก็บรวบรวมบันทึกข้อมูล ผู้วิจัยเชิญผู้เชี่ยวชาญงานวิศวกรรมเชิงเทคนิคร่วมเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสังเกต ใช้อุปกรณ์วัดสัดส่วน ขนาด ระยะ ตามแบบสำรวจ

5. วิเคราะห์ข้อมูลโรงแรมตามแบบบันทึก และแบบสำรวจ สรุปเป็นสภาพการณ์ปัจจุบันว่าโรงแรมเตรียมหรือขาดความพร้อมรองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ หรือไม่อย่างไร



6. นำผลการวิเคราะห์ความพร้อมและไม่พร้อมด้านโครงสร้างของโรงแรม สัมภาษณ์เชิงลึกเจ้าของโรงแรม หรือผู้แทน ประเด็นปัญหาและอุปสรรคในการเตรียมความพร้อมด้านโครงสร้างโรงแรม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวสูงอายุ ทั้งด้านความสามารถ (Ability) และความเต็มใจ (Willingness) ถอดความเป็นความเรียงเพื่อนำไปวิเคราะห์

7. สรุปสาเหตุแห่งการบกพร่องหรือขาดความพร้อมของโรงแรม ตามหมวดต่าง ๆ ว่ามีปัญหาและอุปสรรคใด นำมาสรุปแนวทางให้โรงแรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปปรับปรุงให้โรงแรมจัดเตรียมความพร้อม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุต่อไป

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพการณ์ปัจจุบันในการเตรียมความพร้อมด้านโครงสร้างโรงแรม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวสูงอายุ วัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า

1. ป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวก ทุกโรงแรมไม่มีการเตรียมความพร้อม
2. ทางลาดและลิฟท์ โรงแรมที่สร้างหลัง พ.ศ.2548 มีความพร้อมของทางลาดและราวจับใช้วัสดุไม่ลื่น พื้นผิวที่เพียงพอสำหรับเก้าอี้ล้อ และราวจับส่วนใหญ่มั่นคงแข็งแรงไม่ลื่น สะดวกใช้งาน ยกเว้นที่สร้างก่อน พ.ศ. 2548 มีทางลาดทั้งพร้อมและไม่พร้อมใช้

ลิฟท์โรงแรมผู้สูงอายุใช้ร่วมกับผู้เข้าพักทั่วไป กว้างและสูงเพียงพอสำหรับผู้ที่ใช้เก้าอี้ล้อ มีระบบป้องกันไม่ให้ประตูลิฟท์หนีบผู้โดยสาร ส่วนใหญ่ภายในตัวลิฟท์มีราวจับทั้ง 3 ด้าน มีบ้างที่มีราวจับด้านเดียวหรือสองด้าน มีป้ายหมายเลข แสงไฟบอกชั้น หากมีเหตุฉุกเฉินหรือลิฟท์ขัดข้อง มีโทรศัพท์ไว้ติดต่อขอความช่วยเหลือ หากระบบไฟฟ้าขัดข้อง ไฟสำรองจะนำลิฟท์ไปยังชั้น 1 หรือชั้นที่ใกล้ที่สุดแล้วเปิดออก แต่บางโรงแรมปุ่มกดอยู่สูงไม่สะดวกสำหรับผู้นั่งเก้าอี้ล้อ หน้าลิฟท์ไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัสและตัวลิฟท์ไม่มีกระจกใสในรัยระหว่างภายนอกและภายใน

4. บันได โรงแรมส่วนใหญ่ผู้สูงอายุสามารถใช้เข้าถึงที่ต่าง ๆ ได้ ถึงแม้บางจุดจะมีความชันมาก แต่สังเกตว่ามีเส้นทางอื่นที่สามารถเดินทางถึงจุดให้บริการได้ แต่อาจเป็นเส้นทางอ้อมกว่าเส้นทางเดิม

5. ที่จอดรถ ทุกโรงแรมมีความพร้อม มีสัญลักษณ์ปรากฏบนพื้นที่จอด อยู่ใกล้กับตัวโรงแรม แต่เมื่อพิจารณาจำนวนที่จอดรถกับจำนวนห้องพักของโรงแรม ยังไม่เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด และบางโรงแรมพื้นที่จอดรถมีขนาดยังเล็กกว่ามาตรฐาน

6. ทางเข้าอาคาร ทางเดินและทางเชื่อมระหว่างอาคาร ส่วนใหญ่มีขนาดกว้างเพียงพอ พื้นผิวไม่ลื่น มีผนังและราวกันตก ยกเว้น ทางเชื่อมชั้นหนึ่ง หากเป็นทางเชื่อมไปพื้นที่อื่นในโรงแรม เช่น ห้องอาหาร ห้องจัดเลี้ยง สระว่ายน้ำ ส่วนใหญ่ไม่ได้เตรียมทางลาดและราวจับ บันไดที่มีความลาดชัน บางจุดที่เป็นพื้นที่ต่างระดับไม่ได้ทำทางลาด เพื่อให้ผู้ใช้เก้าอี้ล้อสัญจรได้อย่างสะดวก

7. ประตู โรงแรมส่วนใหญ่เปิดโล่ง ไม่มีประตู ที่เป็นประตูมีความกว้างตามมาตรฐาน บานประตูเป็นแบบผลักเข้าออก มีจำนวนหนึ่งเป็นประตูบานเลื่อนมีราวจับตามแนวนอน และแนวตั้ง ประตูกระจกติดเครื่องหมายแสดงชัดเจน อุปกรณ์เปิดปิดเป็นชนิดก้านบิด



8. ห้องส้วม โรงแรมที่สร้างหลัง พ.ศ. 2548 มีความพร้อมของพื้นที่ แก้อื้อสามารถหมุนตัวกลับได้ ประตูเป็นแบบบานเลื่อน มีสัญลักษณ์ติดหน้าประตู โถส้วมเป็นแบบนั่งราบ มีราวจับ ความสูงและขนาดเป็นไปตามกำหนด แต่ไม่มีราวจับไปสู่สุขภัณฑ์อื่น และส่วนใหญ่ติดตั้งระบบสัญญาณฉุกเฉิน

โรงแรมที่สร้างก่อน 2 กันยายน พ.ศ. 2548 มีการปรับปรุงห้องส้วมให้เป็นไปตามมาตรฐานเพื่อผู้สูงอายุ ทั้งหมดอยู่บริเวณเดียวกับห้องส้วมบุคคลทั่วไป แต่ประตูการเปิดปิดโดยวิธีผลักเข้าออกพื้นที่ใต้เคาน์เตอร์อ่างล้างหน้า มีความกว้างไม่เพียงพอรองรับแก้อื้อได้ และถึงแม้มีราวจับพยุงตัว แต่ขนาดห้องส้วมค่อนข้างแคบ ยากลำบากในการใช้งาน ปุ่มฉุกเฉินแจ้งเหตุไม่มีการติดตั้งแต่อย่างใด

9. พื้นผิวต่างสัมผัส ไม่มีโรงแรมใดเตรียมความพร้อมพื้นผิวต่างสัมผัสไม่ว่าจะเป็นทางขึ้นทางลง ทางลาด หรือบันได พื้นที่ยื่นหน้าและหลังประตู ทางเข้าออกอาคาร พื้นที่หน้าประตูห้องส้วมหน้าลิฟท์ และบริเวณที่มีสิ่งกีดขวางทุกที่ โรงแรมใช้พรมดักฝุ่นวางบริเวณดังกล่าวดักฝุ่นและใช้กันลื่นได้

10. ห้องพักโรงแรม ส่วนใหญ่จัดห้องพักผู้สูงอายุไว้ชั้นหนึ่งใกล้ลิฟท์ และบันไดหนีไฟทุกห้องมีแผนผังแสดงตำแหน่งของห้องพักติดไว้กึ่งกลางบานประตูด้านใน ไม่มีการติดสัญลักษณ์รูปผู้พิการไว้หน้าประตู ห้องอาบน้ำกว้างเพียงพอใช้งาน แต่มีจำนวนหนึ่งไม่มีที่นั่งอาบน้ำ ไม่มีราวจับแนวนอนอ่างอาบน้ำส่วนใหญ่มีราวจับ สิ่งของเครื่องใช้มีอุปสรรคใช้งาน เช่น ตาแมว ราวงูม่าน ราวแขวนผ้า มินิบาร์ ติดตั้งสูงเกินกว่าคนนั่งแก้อื้อใช้งานได้

ผลการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการเตรียมความพร้อมด้านโครงสร้างโรงแรม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ โรงแรมระดับ 4-5 ดาว จังหวัดภูเก็ต วัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า

1) ทำเลที่ตั้ง ลักษณะทางกายภาพ โรงแรมที่ตั้งอยู่พื้นที่เนินเขาลาดชัน เนื้อที่จำกัด สิ่งอำนวยความสะดวกบางหมวดสามารถรองรับได้ ส่วนที่ยังไม่พร้อมและยากจัดเตรียมให้พร้อมเรียงลำดับ ดังนี้ 1) ห้องพัก 2) ห้องน้ำในห้องพัก 3) ห้องส้วม 4) ทางเดินและทางเชื่อมอาคาร 5) พื้นผิวต่างสัมผัส

2) ความรู้ความเข้าใจ เจ้าของโรงแรมหรือผู้บริหารโรงแรม ทราบว่ามีกฎหมายบังคับให้จัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ แต่ไม่ทราบรายละเอียด เช่น ความกว้าง ยาว สูง ความชัน หรือขนาด สิ่งอำนวยความสะดวกภายในโรงแรมนั้น สร้างเสร็จโดยสถาปนิกและช่างรับเหมาตั้งแต่เริ่มก่อสร้างโรงแรม ดำเนินการให้ถูกต้องตามกฎหมาย แต่โรงแรมสร้างก่อนปี พ.ศ.2548 สิ่งอำนวยความสะดวกมีลักษณะไม่ถูกต้องตามมาตรฐาน ไม่สามารถใช้งานได้จริง ผู้สูงอายุที่ยังแข็งแรงเท่านั้นที่ใช้งานได้สะดวก หากผู้สูงอายุมีข้อบกพร่องทางสรีระจะไม่สามารถใช้งานได้สะดวก

3) การปฏิบัติตามข้อบังคับทางกฎหมาย ส่วนใหญ่เตรียมความพร้อมด้านโครงสร้างโรงแรมรองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ตามข้อบังคับของกฎหมายเท่านั้น โรงแรมสร้างหลังปี พ.ศ. 2548 ส่วนใหญ่จัดเตรียมความพร้อมไว้แล้ว แต่ถึงกระนั้น บางโรงแรมมีลักษณะที่ไม่สามารถใช้งานได้จริง เช่น ทางลาด บันได ห้องส้วม ส่วนมากหากไม่ถูกบังคับตามกฎหมายก็จะไม่จัดเตรียม หรือหากมีก็ไม่ครบถ้วน หรือมีอุปสรรคในการใช้งาน



4) ความตระหนักของผู้ประกอบการโรงแรม หรือผู้รับผิดชอบ ที่ยังมองว่านักท่องเที่ยวสูงอายุยังไม่ใช่กลุ่มลูกค้ากลุ่มใหญ่ ถึงแม้จะทราบว่าอนาคตอันใกล้ จะเพิ่มมากขึ้น ถึงตอนนั้นค่อยจัดเตรียม ปัญหาและอุปสรรคหลัก ๆ ของการจัดเตรียมความพร้อมด้านโครงสร้างของโรงแรม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ คือขาดความตระหนัก ยังไม่เต็มใจดูแลเรื่องนี้เพื่อให้เป็นผู้นำตลาดผู้สูงอายุ เนื่องจากความเต็มใจมาพร้อมกับการลงทุน หากต้องลงทุนส่วนใหญ่จะมีความรู้สึกว่าจะเอาไว้อ่อน

ผลการศึกษา แนวทางการปรับปรุงความพร้อมด้านโครงสร้างโรงแรม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ โรงแรมระดับ 4-5 ดาว จังหวัดภูเก็ต ตามวัตถุประสงค์ที่ 3 พบแนวทาง ดังนี้

1. สร้างความรู้เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ (Awareness to Action) ให้สถานประกอบการรับรู้ข้อมูลทางการตลาด เพื่อให้เห็นขนาดกำลังซื้อตลาดนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในอนาคต มีกำลังซื้อสูง ทำให้สถานประกอบการรับรู้ข้อมูลที่ชัดเจน เกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ สำหรับผู้สูงอายุ ต้องมีอะไรบ้าง ควรทำให้สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย และมีการเผยแพร่โดยทั่วไป

2. สร้างแรงจูงใจด้านภาษี (Create tax incentives) หน่วยงานภาครัฐ ช่วยเหลือด้านภาษีสำหรับโรงแรมที่จัดเตรียมความพร้อมสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ โรงแรมจะได้รับสิทธิประโยชน์อย่างไร โรงแรมจะรู้สึกว่าจะต้องมีการเตรียมความพร้อมเพื่อให้เข้าตลาดได้ ทำความคุ้นเคยกับการบังคับใช้กฎหมาย และประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุรับทราบถึงความพร้อมของโรงแรม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุผ่านช่องทางต่าง ๆ ทั้งสื่อโทรทัศน์ สื่อโซเชียล

3. สร้างมาตรฐานและรับรอง (Standard certification) เช่นเดียวกับมาตรฐานที่พักเพื่อการท่องเที่ยว (Hotel Standard) มาตรฐานโรงแรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Green Hotel) มาตรฐานสถานที่จัดงานประเทศไทย (Thailand MICE Venue Standard: TMVS) และมาตรฐานสถานที่จัดงานอาเซียน (ASEAN MICE Venue Standard: AMVS) เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) หรือ สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (สสปน.) หรือ TCEB ประชาสัมพันธ์ทำการตลาด ให้นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุทราบและตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรมที่ได้รับการรับรอง หรือบริษัททัวร์ (Tour Agent) นำโรงแรมที่มีมาตรฐานเหล่านั้นไปเสนอขายแก่ลูกค้าผู้สูงอายุ

4. ปรับปรุงกฎหมาย (Improve the law) กฎกระทรวงกำหนดให้โรงแรมจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้ผู้พิการ ทูพพลภาพและคนชรา ผู้ประกอบการจึงจัดเตรียมความพร้อมตามกฎหมายกำหนดขั้นต่ำเท่านั้น ควรปรับปรุงกฎหมายให้เป็นข้อกำหนดเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุ เล็งเห็นความสำคัญของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ จะได้มีการจัดเตรียมความพร้อมสิ่งอำนวยความสะดวกด้านโครงสร้างโรงแรม สำหรับผู้สูงอายุได้ง่ายกว่าและเต็มใจมากกว่า



อภิปรายผล

สภาพการณ์ปัจจุบันของโรงแรมระดับ 4-5 ดาวในจังหวัดภูเก็ต ที่ค่อนข้างมีความพร้อม ไม่มีปัญหาและอุปสรรคในการใช้งานของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ได้แก่ ทางลาด ราวจับ ที่จอดรถ และประตู ซึ่งแตกต่างกับ จุฬามาต ปลื้มกมล และคณะ (2564) ที่ศึกษาโรงแรมสำหรับรองรับ กลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ทางลาด ราวจับมีความพร้อมน้อย ที่สุด ส่วนที่มีการเตรียมความพร้อมไว้แต่ยังมีปัญหาการใช้งานอยู่บ้าง เช่น ลิฟท์ บันได ทางเข้าออก อาคารและทางเชื่อมอาคาร ห้องส้วม ห้องพัก ที่อาบน้ำ และอ่างอาบน้ำ ส่วนที่ขาดการเตรียมความพร้อม คือ บ้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวก และพื้นผิวต่างสัมผัส ซึ่งแตกต่างจาก สิริกานต์ ทองพูน (2564) ที่ศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อสิ่งอำนวยความสะดวกในโรงแรมของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ กรณีศึกษาโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ และวัชรารณ ละเอียด และคณะ (2021) ที่ศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุที่มีต่อสิ่งอำนวยความสะดวกภายในโรงแรม ที่พบว่า ผู้ใช้บริการที่เป็นผู้สูงอายุมีความพึงพอใจต่อป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวกและพื้นผิวต่างสัมผัส อยู่ในระดับมากที่สุด แต่ผลการวิจัยสอดคล้องกับ พลอยปภัส จุฬารัฐเศรษฐ์ (2567) ที่พบว่า พื้นผิวต่างสัมผัส และห้องพัก ยังต้องมีการพัฒนา สังเกตเห็นว่าโรงแรมที่สร้างภายหลังกฎกระทรวงกำหนด สิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ. 2548 บังคับใช้ จัดเตรียมได้พร้อมกว่าโรงแรมที่สร้างก่อน พ.ศ. 2548 โดยเฉพาะโรงแรม 5 ดาว เช่นเดียวกับที่ Abdul Rahim (2010) ศึกษา Accessible Built Environment for the Elderly and Disabled in Malaysia: Hotels as Case Studies พบว่า โรงแรมมีสิ่งอำนวยความสะดวกไม่เพียงพอโดยเฉพาะผู้ที่ใช้รถเข็น ทางลาด และห้องนอน ยังไม่มีห้องสำหรับการเข้าถึงของรถเข็น ยากต่อการเข้าถึง จะเห็นได้ว่าโรงแรมส่วนใหญ่ยังไม่ได้เตรียมความพร้อมด้านโครงสร้างโรงแรม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุอย่างเต็มที่ แต่อย่างไรก็ตาม หากจัดลำดับสิ่งอำนวยความสะดวกที่ไม่พร้อมและความยากในการจัดเตรียม ได้แก่ 1) ห้องพักโรงแรม 2) ห้องน้ำภายในห้องพักโรงแรม 3) ห้องส้วม 4) ทางเดินและทางเชื่อมอาคาร 5) พื้นผิวต่างสัมผัส ที่ไม่พร้อมมากที่สุดคือ ปุ่มแจ้งเหตุฉุกเฉินในห้องน้ำ จัดเตรียมไว้น้อยมาก สอดคล้องกับการศึกษาของ จุฬามาต ปลื้มกมล และคณะ (2564) ก็พบว่า ปุ่มแจ้งเหตุฉุกเฉินในห้องพัก เป็นองค์ประกอบที่มีความพร้อมน้อยที่สุด จากความพร้อมและไม่พร้อมดังกล่าว เกิดจากปัญหาและอุปสรรค สรุปได้ว่า

1) ที่ตั้งของโรงแรม หากลาดชัน มีพื้นที่จำกัด สิ่งอำนวยความสะดวกบางหมวดสามารถจัดเตรียมความพร้อมได้ แต่บางหมวดยากในการจัดเตรียม ได้แก่ 1) ห้องพัก 2) ห้องน้ำในห้องพัก 3) ห้องส้วม 4) ทางเดินและทางเชื่อมอาคาร และ 5) พื้นผิวต่างสัมผัส

2) ผู้บริหารโรงแรม ขาดความรู้เข้าใจรายละเอียดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ เช่น ความกว้าง ยาว ความชัน ความสูงหรือขนาด โดยเฉพาะโรงแรมที่สร้างก่อน พ.ศ.2548 พบว่า มีลักษณะที่ไม่ถูกต้องตามมาตรฐาน ไม่สามารถใช้งานได้จริง เช่นเดียวกับ สิริกานต์ ทองพูน (2564) ก็พบว่าส่วนใหญ่ไม่รับทราบข้อมูล กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคาร



3) ปฏิบัติตามข้อบังคับทางกฎหมายเท่านั้น หากไม่ถูกบังคับตามกฎหมายจะไม่มี การจัดเตรียม โรงแรมที่สร้างหลังปี พ.ศ. 2548 ส่วนใหญ่เตรียมความพร้อมไว้ แต่บางโรงแรมสิ่งอำนวยความสะดวกบางอย่างไม่สามารถใช้งานได้จริง

4) ความตระหนักของผู้ประกอบการโรงแรม เห็นว่านักท่องเที่ยวผู้สูงอายุยังไม่ใช้ลูกค้า กลุ่มใหญ่ และมีเห็นว่าหากมีนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเข้ามามาก ค่อยจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวก เหล่านั้น

แนวทางการปรับปรุงความพร้อมด้านโครงสร้างโรงแรม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ กรณีศึกษา โรงแรมระดับ 4-5 ดาว จังหวัดภูเก็ต ควรดำเนินการต่าง ๆ ดังนี้

1. สร้างความรู้ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ ให้รับรู้ขนาดของตลาดนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น มีกำลังซื้อสูง ดังที่ วิวัฒน์ ภัทรธีรกานต์ และคณะ (2566) กล่าวว่า โรงแรมที่พัก ที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกปลอดภัย การออกแบบโรงแรมให้ผู้สูงอายุสามารถใช้งานได้ง่ายและ สะดวกสบาย เหมาะสมกับสภาพร่างกายเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกที่พักของผู้สูงอายุ ดังที่ เบญจพร เชื้อผึ้ง และคณะ (2561) ได้กล่าวว่า นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุคาดหวังสูงที่สุดต่อด้านที่พัก เมื่อสถานประกอบการรับรู้ก็จะนำไปสู่การปฏิบัติ รับรู้ข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวก ต่าง ๆ ที่สถานประกอบการโรงแรมสามารถเข้าถึง ไม่ว่าจะเป็นเว็บไซต์หรือข้อมูลหน่วยงานและ บุคลากรที่ให้คำแนะนำได้อย่างสะดวก จึงให้สถานประกอบการโรงแรมปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกด้านโครงสร้างโรงแรม ให้มีความพร้อมรองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุต่อไป

2. สร้างแรงจูงใจ ทั้งด้านภาษี ส่งเสริมการตลาด แสดงให้เห็นว่าโรงแรมที่มีความพร้อม จะได้รับสิทธิประโยชน์เข้าถึงตลาดที่สำคัญ เช่น ตลาดจีน ญี่ปุ่น เกาหลี ยุโรป ที่มีกลุ่มผู้สูงอายุ จำนวนมาก ดังที่ พลอยปภัส จุฬารัฐเศรษฐ์ (2567) กล่าวว่า หากสถานประกอบการโรงแรมและ ที่พักให้ความสำคัญกับการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวก ต้อนรับนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ สะดวกสบาย ประทับใจจากการบริการ ก็จะส่งผลให้โรงแรมที่พักสามารถสร้างรายได้ จากนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ เพิ่มขึ้นด้วย ควรส่งเสริมให้ความรู้กับโรงแรมที่ยังไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวก ให้สามารถทำได้ หรือให้เห็นความสำคัญว่าธุรกิจได้ประโยชน์อย่างไรบ้าง ให้ปรับกลยุทธ์ มุมมองกลุ่มลูกค้าให้ทันยุคสมัย ผู้สูงอายุชาวต่างชาติที่เกษียณอายุ มองหาสถานที่พำนักระยะยาว หน่วยงานภาครัฐต้องสนับสนุน ด้านการตลาดอย่างจริงจัง เป็นเจ้าภาพประชาสัมพันธ์โรงแรมสำหรับผู้สูงอายุโดยตรง โรงแรมก็จะต้อง เตรียมความพร้อมเพื่อเข้าตลาดได้ ควบคู่กับการบังคับใช้กฎหมาย ภาครัฐมองเห็นว่าตลาดนี้เป็นตลาด ที่มีศักยภาพของประเทศไทย

แนวทางข้างต้น สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีความพร้อมของ เฮอร์เชย์ และบรันชาร์ด (Hersey & Blanchard, 1993) ที่กล่าวว่า ความพร้อมมีองค์ประกอบหลัก 2 ด้าน คือ 1) ความสามารถ (Ability) ประกอบด้วยความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและประสบการณ์ โรงแรมจะได้นำไปเตรียมความพร้อม ด้านโครงสร้างว่ามีสิ่งสำคัญอะไรบ้าง และ 2) ความเต็มใจ (Willingness) หากสถานประกอบการโรงแรม



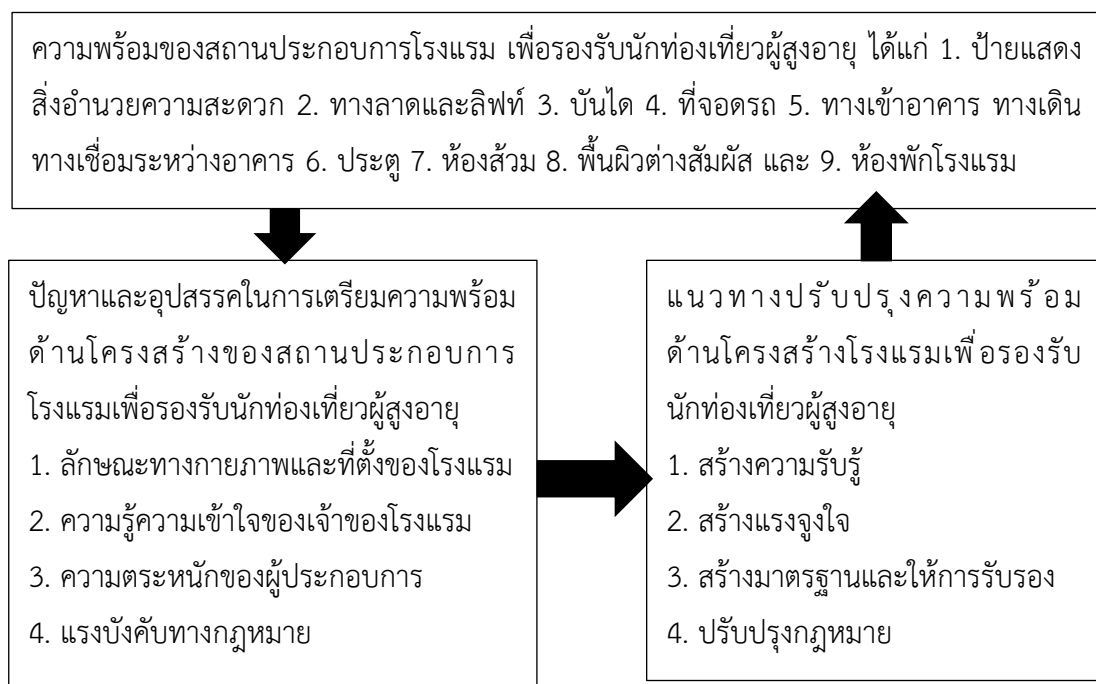
มีความเต็มใจครบ โรงแรมจะมีการเตรียมความพร้อมด้านโครงสร้างโรงแรม รองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุได้อย่างครบถ้วน

3. สร้างมาตรฐานและให้การรับรอง สถานประกอบการที่มีการเตรียมความพร้อมด้านโครงสร้างโรงแรม รองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ จัดทำมาตรฐานเพิ่มเติมเฉพาะ และมีหน่วยงานตรวจประเมิน เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการทำการตลาด นำไปประชาสัมพันธ์ต่อ

4. ปรับปรุงกฎหมาย ให้เป็นข้อกำหนดเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุ ทำให้ผู้ประกอบการโรงแรมที่เล็งเห็นความสำคัญของนักท่องเที่ยวสูงอายุ ได้จัดเตรียมความพร้อมด้านโครงสร้างโรงแรมสำหรับผู้สูงอายุได้ง่ายกว่าและเต็มใจมากกว่า

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

การศึกษาความพร้อมด้านโครงสร้างของสถานประกอบการโรงแรม เพื่รองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ กรณีศึกษา โรงแรมระดับ 4-5 ดาว จังหวัดภูเก็ต ได้ข้อค้นพบที่สำคัญดังแสดงในแผนภาพ



แผนภาพที่ 2 แสดงความพร้อมด้านโครงสร้างเพื่รองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ

จากแผนภาพที่ 2 แสดงให้เห็นปัญหาและอุปสรรคในการเตรียมความพร้อมด้านโครงสร้างโรงแรม เพื่รองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเกิดจาก 1) ลักษณะทางกายภาพ ที่ตั้งของโรงแรม 2) เจ้าของหรือผู้บริหารโรงแรม ขาดความรู้ความเข้าใจในรายละเอียด 3) ความตระหนักของผู้ประกอบการ โรงแรม 4) แรงบังคับทางกฎหมาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสถานประกอบการโรงแรมควรให้ความสำคัญกับ 1. การสร้างความรู้ 2. สร้างแรงจูงใจ 3. สร้างมาตรฐานและให้การรับรอง



4. ปรับปรุงกฎหมาย หากแก้ปัญหาและอุปสรรคและดำเนินการตามแนวทางดังกล่าว สถานประกอบการโรงแรมจะมีการเตรียมความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุได้ดีขึ้น

สรุป

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ปัญหาและอุปสรรคในการจัดเตรียมความพร้อมเกิดจาก ที่ตั้งของโรงแรม แรงบังคับทางกฎหมาย ผู้บริหารโรงแรมขาดความเข้าใจรายละเอียดและขาดความตระหนัก ถึงความสำคัญของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและโรงแรมควรให้ความสำคัญกับการสร้างความรับรู้และแรงจูงใจ ควรสร้างมาตรฐานและให้การรับรอง ควบคู่ไปกับการปรับปรุงกฎหมาย โรงแรมจะมีการเตรียมความพร้อมรองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุได้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเป็นสองหัวข้อ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงแรมขาดความเข้าใจและขาดความตระหนัก ถึงความสำคัญของนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ สร้างการรับรู้และแรงจูงใจให้สถานประกอบการในการจัดเตรียมความพร้อม

1.2 ผลการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการเตรียมความพร้อมด้านโครงสร้างโรงแรม พบว่า ส่วนหนึ่งมาจากลักษณะทางกายภาพ ที่ตั้งของโรงแรมและแรงบังคับทางกฎหมาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ สมาคมโรงแรมไทย จัดทำข้อมูลคู่มือการเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ มีตัวชี้วัดและให้การรับรองโรงแรมที่มีความพร้อม เผยแพร่ให้นักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุทราบและตัดสินใจเลือกโรงแรม กระทรวงมหาดไทย เสนอปรับปรุงหรือขยายกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคาร สำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา ให้มีบทเฉพาะกาลรายละเอียดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุเป็นการเฉพาะ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากผลการวิจัยเป็นการค้นพบความพร้อมของสถานประกอบการโรงแรม เพื่อรองรับ นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเพียงประเด็นการเตรียมความพร้อมด้านโครงสร้างโรงแรมเท่านั้น ดังนั้นควรศึกษา ประเด็นการให้บริการและอาหารสำหรับผู้สูงอายุภายในโรงแรมเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดประโยชน์โรงแรม จะได้นำไปเป็นแนวทางปรับปรุงให้มีความพร้อมรองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในทุก ๆ ด้านต่อไป



เอกสารอ้างอิง

- จุฑามาศ ปลั่งกมลและวิตติกา ทางชั้น. (2564). บริบทโรงแรมสำหรับรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 22 มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (น. 292-299).
- ทินกร ทิบบินคา และภคมาศ ชัยรัตน์. (2020). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกที่พักในเชียงใหม่ของนักท่องเที่ยวสูงอายุ. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, 14(3), 512-525. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/journaldte/article/view/245542>
- ไทยโพสต์. (2565). ประเทศไทยติดอันดับ 5 เมืองที่น่าใช้ชีวิตหลังวัยเกษียณ. สืบค้น 12 มกราคม 2567. จาก <https://www.thaipost.net/hi-light/75042/>.
- เบญจพร เชื้อผึ้ง และคณะ. (2561). แนวทางการจัดการบริการของโรงแรมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวสูงอายุชาวไทยที่มาพักแรมในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารสารสนเทศสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา*, 17(2), 71-72.
- พลอยปภัส จุฑารัฐเศรษฐ. (2567). การศึกษาความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุและผู้พิการของโรงแรม. *วารสารปฏิบัติการโลจิสติกส์และซัพพลายเชน*, 10(1), 69-81. <https://doi.org/10.53848/jlsc.v10i1.263414>.
- รชพร จันทรสว่าง, ยงยุทธ แก้วอุดม และราณี อิศัยกุล. (2022). รูปแบบการดำเนินชีวิตและพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวสูงอายุชาวไทยที่มีการใช้จ่ายสูง. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย*, 42(2). 1-21.
- วิสรภรณ์ ละนิล, ปิยภาคย์ ภูมิภมร, ชัญญา อินทร์ประสิทธิ์, กัญญ์วรา ลอยประดิษฐ์, และพาณิชฐาภรณ์ อภิปัญญากร. (2021). ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุที่มีต่อสิ่งอำนวยความสะดวกภายในโรงแรม: กรณีศึกษา โรงแรมในแขวงรัชดาภิเษก กรุงเทพมหานคร. *วารสารศิลปศาสตร์และอุตสาหกรรมบริการ*, 4(2). 476-494.
- วิวัฒน์ ภัทรธีรกานต์ และอมรรรณ รังกุล. (2566). ความเต็มใจจะจ่ายค่าที่พักของผู้สูงอายุสำหรับโรงแรมที่ประยุกต์ใช้แนวคิดการส่งเสริมสุขภาพแบบองค์รวมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *Journal of Modern Learning Development*, 8(3). 32-50.
- สถาบันนิติบัญญัติ. (2564). *กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา (ฉบับที่ 2)*. สืบค้น 10 ตุลาคม 2564. จาก <https://dl.parliament.go.th/backoffice/viewer2300/web/viewer.php>.
- สถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.). (2563). *สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ.2563*. สืบค้น 10 ตุลาคม 2564. จาก <https://thaitgri.org/?p=39772>.
- สิริกานต์ ทองพูน. (2564). ความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในโรงแรมสำหรับนักท่องเที่ยวสูงอายุ กรณีศึกษาโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารสุขศึกษา พลศึกษาและสันทนาการ*, 47(1), 268-277.



- Abdul Rahim, A. (2010). Accessible Built Environment for the Elderly and Disabled in Malaysia: Hotels as Case Studies. *Journal Of Construction In Developing Countries*, Vol. 15(2).
- Hersey, Paul and Kenneth H. Blanchard. (1993). *Management of Organization Behavior*. (6th ed). New Jersey: A Simon & Schuster Company.
- Lertkulprayad, L. (2011). Tourism Marketing for Elderly Inbound Tourists Traveling in Thailand. *Fine Arts International Journal Srinakharinwirot University*, 15(1), 52-59.
- Nielsen, K. (2014). Approaches to seniors' tourist behaviour. *Tourism Review*, 69(2), 111-121. doi: 10.1108/tr-05-2013-0021.
- Salika. (2022). แอร์โฮเตียพัฒนาการท่องเที่ยวให้พร้อมสำหรับ 'นักท่องเที่ยวสูงวัย' หัวใจพร้อมลุย. สืบค้น 14 มกราคม 2567. จาก <https://www.salika.co/2022/09/18/idea-for-aging-society-tourism/>.
- United Nations. (2022). *World Population Prospects 2022*. Retrieved Jan 23, 2024 from chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.un.org/development/desa/pd/sites/www.un.org.development.desa.pd/files/wpp2022_summary_of_results.pdf.



A LOGISTIC REGRESSION ANALYSIS OF FACTORS AFFECTING THE SPENDING BEHAVIOR OF MAEJO UNIVERSITY STUDENTS, CHIANGMAI PROVINCE

Chirayu Hantrakul and Bhannawat Wanganusorn*

Faculty of Business Administration Maejo University

*Corresponding Author E-mail: payothust56@gmail.com

Received February 1, 2024; Revised April 11, 2024; Accepted August 25, 2024

Abstract

The Bank of Thailand's study on the development of Household Debt (HHD) provides insight into Thais' borrowing behavior. More than 58% of Thais start accruing debt as soon as they join the job. Notably, inadequate precautionary savings are present in almost 62% of Thai households. If an incident results in a 20% or greater drop in income, these households would find it difficult to pay off debt. Individually, the consequences lead to wealth loss and unstable finances, which in turn cause a host of societal issues. This research aims to study factors influencing spending behavior (SB), Financial Knowledge (FK), and Financial Attitude (FA) of students at Maejo University (MJU), Chiang Mai Province. The data was collected from 400 MJU students through a questionnaire and analyzed by using percentages and Binary Logistic (BL) Regression Analysis. The research findings indicated that the majority of students are female, 20- years- old, in their first year of the Business Administration faculty, do not borrow money from the Student Loan Fund (SLF), have never received scholarships, receive income from parents, and live with both parents. The research revealed that FK, FA, and SB are at a good level. Further analysis using BL Regression showed that factors related to FK and FA influence the SB of MJU students. Specifically, the Odds Ratio for FK is 0.40, indicating that students with poor FK are less likely to have good SB by more than 0.40 compared to students with good FK. Similarly, the Odds Ratio for FAs is 0.076, suggesting that students with poor FA are less likely to have good SB by more than 0.076 compared to students with good FA at 0.05 significant level. The model's suitability was tested by using the Hosmer-Lemeshow test and found to be appropriate.

Keywords: Spending Behavior, Financial Knowledge, Financial Attitude,
Logistic Regression Analysis



Introduction

The level of Household Debt (HHD) to Gross Domestic Product (GDP) is an indicator that reflects a country's economic growth, showing the proportion of HHD compared to the GDP. If the HHD to GDP ratio is high and the debt is incurred solely to meet consumer needs without including investment purposes for development, it can lead to problems in debt repayment capability in the future. Conversely, if the mentioned debt burden is aimed at investment and development, it indicates an opportunity for the country to have resources ready to support economic growth in the future. According to the results of the survey on the HHD situation in Thailand in the first quarter of the year 2023, it was found that there was an expansion of HHD by 11.5%, equivalent to a debt value of 559,408 Thai Baht per household. It is anticipated that the rate of increase will be at its highest in the year 2024 due to economic uncertainties (Kaewka, 2023). Furthermore, based on Thailand's previous study of the HHD situation, it is observed that there has been a continuous and accelerated increase, particularly during the COVID-19 pandemic. This surge is attributed to the decline in income, leading to a trend where the HHD to GDP ratio surpasses 80%, a level that raises concerns as it could have long-term implications for GDP growth. It is crucial to monitor and address this high level of HHD, as it may impact the sustained growth of the GDP in the long run.

The post-1997 New Generation, influenced by changing socioeconomic factors and societal shifts, experiences a rising consumerist culture. Evolving lifestyles, social trends, and online financial services contribute to increased spending and debt. Addressing these issues requires focused efforts to promote financial literacy and provide solutions for Thailand's household debt problem. The majority of students at MJU are the new generation. This group is a good representation of the financial perspectives and spending behavior. Financial strain can be prevented by appropriate financial management (Dwiastanti, 2015), good financial perspective and behaviors are part of effective financial management (Topa et al., 2018).

Therefore, the researchers are interested in studying the factors influencing the spending behavior of the younger generation, using a case study from MJU students in Chiang Mai Province. This study aims to identify the factors that impact spending behavior. The research findings will be beneficial for establishing guidelines to prevent issues arising from spending behavior, as well as addressing HHD problems in the country.



Research Objectives

1. To explore the level of FK at MJU students
2. To explore the level of FAs at MJU students
3. To investigate the factors influencing the spending behavior of MJU students

Literature Review

Financial Knowledge and Spending Behavior

Financial knowledge (FK) refers to the acquisition of skills that lead to understanding financial information and the ability to make wise and appropriate financial decisions (Rootman and Antoni, 2015). Financial education plays a crucial role in shaping attitudes and responsible spending behavior (SB) at the individual level. FK is a key component of a successful adult life (Potrich et al., 2015). Importantly, financial education is not confined to adulthood; financial literacy can be cultivated from a young age, covering basic financial principles such as understanding the value of coins and banknotes, spending, price comparison, and value assessment during primary school years. In secondary school, financial responsibility, budget planning, the importance of saving, and emergency fund management should be emphasized. In university, students should be taught to manage their accounts for educational purposes, gain knowledge about borrowing, using credit cards, and calculating interest (Bank of Thailand, 2023). A high level of FK enables individuals to make quality financial decisions, contributing to improved financial well-being (Garg and Singh, 2018). Moreover, FK can drive individuals to adopt positive SB (Narmaditya and Sahid, 2023).

Several studies have demonstrated the relationship between FK and SB. Kritlertkul (2021) studied the impact of FK and FA on financial planning behaviors among bank customers. The research found that FK positively influences financial behavior, aligning with the findings of (Lomtaku et al., 2023). They discovered that FK has a positive effect on saving behaviors. This aligns with Andreou and Philip's (2018) findings that FK significantly influences students' understanding of credit card management. Additionally, Herawati et al. (2018) explored factors influencing the financial behavior of accounting students in Bali, Indonesia, and found that FK and self-perceived financial abilities had a



significant positive impact on financial behavior. In summary, there is a consistent positive relationship between FK and SB in various contexts.

Financial Attitudes and Spending Behaviors

FA involves an individual's thoughts, feelings, and opinions about financial matters (Sebstad et al., 2006). It represents an emotional commitment to learning financial information and adopting financial concepts to prepare individuals for a positive response to financial issues (Potrich et al., 2016). Positive FA serves as a crucial foundation for influencing various SB, including income generation, spending, saving, financial planning, and investment decisions to enhance returns (Permsook, 2019).

In previous research, the relationship between FA and FB has been studied. Agarwal et al. (2015) explored the connection between FA and FB regarding FK. The study found a positive relationship between FA, FB, and FK among working women. Similarly, Adiputra and Patricia (2020) investigated the impact of FA, FK, and income on financial management behaviors. The research demonstrated that both FK and FA significantly influenced financial management behaviors. Furthermore, a study by Obagbuwa and Kwenda (2020) examined factors influencing the spending behavior of university students. The research revealed that FA played a role in shaping the spending behavior of university students. Consistent with these findings, Nuris et al. (2023) studied factors influencing the SB of undergraduate students. The results indicated that various factors, especially FA and financial education, had a significant impact on spending behavior. In summary, the reviewed literature suggests a positive relationship between FA and SB. FA, along with other factors such as FK and education, play a crucial role in shaping the SB of individuals, including university students.

Conceptual Framework

According to the research background, a conceptual framework was developed accordingly as follows.

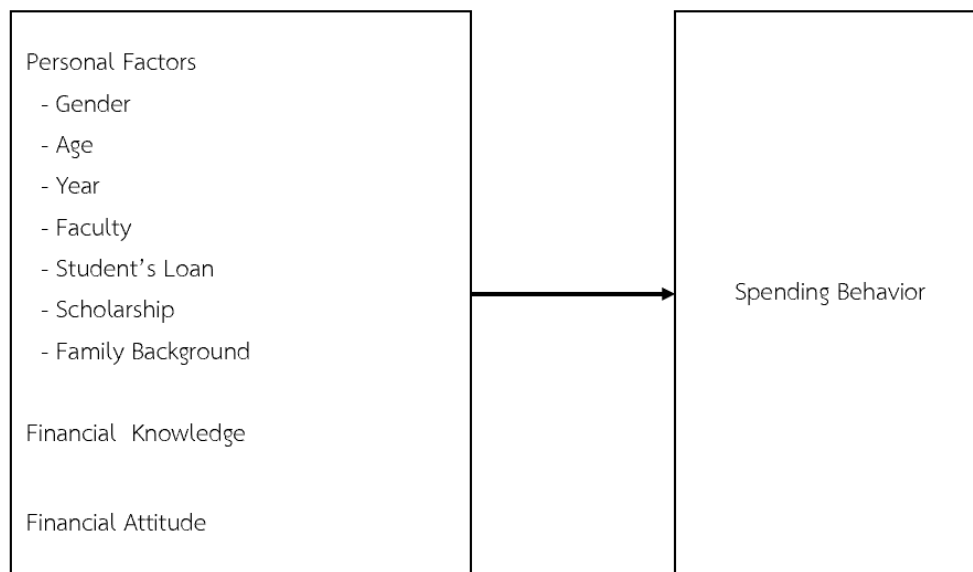


Figure1: Conceptual Framework of the Research

Personal factors encompass characteristics such as gender, age, year, faculty, financial aid status (such as student's loan and scholarship), and family background. Financial knowledge pertains to the development of skills enabling comprehension of financial information and the capacity to make prudent financial choices. Financial attitudes encompass an individual's beliefs, emotions, and attitudes toward financial matters. Spending behavior pertains to the process of making decisions regarding how money is spent.

Research Methodology

Population, Sample Group, and Data Collection

This study, utilizing a quantitative methodology, emphasizes the 16,244 undergraduate students of Maejo University in Chiang Mai (Office of Academic Administration and Development, 2023). The sample group is based on accessibility. Given that Logistic Regression Analysis requires a sample size greater than or equal to 30 times the number of independent variables (Vanichbuncha, 2009), and with a total of 9 independent variables in this study, the sample size needs to be $9 \times 30 = 270$. Hence, the study collects data from a sample group of 400 individuals, which is considered sufficient for statistical analysis.



Instruments

The research questionnaire, developed after a thorough literature review and research, is crucial for this study. It consists of four parts: 1. Personal Information gathering demographic data. 2. FK Part assessing financial knowledge. 3. FA Part evaluating financial attitudes. 4. SB Part measuring spending behaviors. The Likert Scale is utilized for responses. The questionnaire underwent expert scrutiny, achieving high congruence values (0.67 to 1.00) through the Index of Objective Congruence (IOC). Reliability was assessed via Cronbach's Alpha Coefficient, with an overall coefficient of 0.941, indicating high reliability. Specific sections also demonstrated strong reliability: FK (0.787), FA (0.923), and spending behavior (0.880).

Data collection and data analysis

The sampling was utilized in this study to distribute questionnaires to 400 Maejo University students in Chiang Mai—two main components comprised the data analysis. In the first part, the frequency and percentage of the data were analyzed using descriptive statistics from the SPSS software. The second part was dedicated to evaluating the student's financial literacy. In the FK questionnaire, each accurate answer was worth 1 point; all wrong answers were worth 0 points. FK was divided into two levels in this study using criteria that were modified from Obagbuwa and Kwenda (2020) and Andreou and Philip (2018). A total score of four or more was regarded as indicating a good degree of financial understanding, whereas a score of less than four indicated a low level. The third and fourth parts involved analyzing FAs and SB. The Likert Scale was used for the questions, ranging from 1 to 5. The mean was calculated, and the results were categorized into two levels based on the criteria modified from Bloom, B.S., et al. (1971), as interpreted by Sithikan (2017) as shown in Table 1. The two levels were "good," indicating a high level of agreement, and "not good," indicating a moderate to low level of agreement

Table 1 shows FA and SB ratings

Mean Score Range	Interpretation	Category
4.21 – 5.00	Strongly agree	Good level
3.41 – 4.20	Agree	
2.61 – 3.40	Neutral	Not good
1.81 – 2.60	Disagree	
1.00 – 1.80	Strongly disagree	



This table interprets the participants' responses by categorizing the mean scores into different levels of agreement or disagreement. The levels are then further classified as either "good" or "not good" based on the specified criteria.

The analysis of the relationship between variables in this study has gone through various steps: 1. Checking for abnormal data of independent variables (Multicollinearity): Used Tolerance and Variance Inflation Factor (VIF) to examine the relationships among all independent variables in the model. If Tolerance is close to 1 and VIF does not exceed 4, it indicates that the variables are independent (Miles & Shevlin, 2001). 2. Analysis of data to identify factors influencing spending behavior: Used Chi-Squared Test statistics to select variables significantly related to spending behavior. Used Binary Logistic Regression to analyze the relationship between independent variables (factors) and spending behavior.

Results

Basic information about the sample group

The sample group consists of 400 participants, predominantly female with 199 individuals (49.80%). Participants with an age of 20 years old are 110 people (27.50%). Students in the first academic year are 135 individuals (33.75%). The majority of the participants are from the Faculty of Business Administration, accounting for 200 individuals (50%). Those who have not applied for loans from the Student Loan Fund (SLF) are 243 people (60.75%). Participants who have not received any scholarship are 238 individuals (59.00%). The majority of participants, 299 individuals (74.75%), live with both parents.

The level of Financial Knowledge, Financial Attitudes, and Spending Behavior

The study reveals that, based on questionnaire scores, 55.30% of MJU students exhibit a good level of financial knowledge, with 221 out of 400 meeting the criteria, and their financial attitudes, measured through questionnaire responses, indicate a favorable level with 63.70%, or 225 out of 400, meeting the set standards, while the majority also demonstrate good spending behavior.



The factors influencing the spending behavior of MJU students

Multicollinearity Test

This study employs tolerance and VIF to test collinearity among independent variables. The results show that two variables, Age and Academic Year, have Tolerance values of 0.156 and 0.151, and VIF values of 6.427 and 6.629, respectively. This indicates a multicollinearity issue. Since high intercorrelation among independent variables can lead to inaccuracies in the model, these two variables were excluded from the logistic regression analysis.

Chi-Squared Test

To test the appropriateness of predictor variables, this study employs the Chi-squared test. The results reveal that variables FK, FA, Faculty, and Family Background are statistically significant predictors of students' FB, as indicated by their p-values less than 0.05. These variables were used in the subsequent binary logistic regression analysis.

Binary logistic regression and The Hosmer-Lemeshow test

This study employs binary logistic regression to test the relationship between FK and FA to FB. The results indicate that FK and FA are significant predictors of students' FB, as their p-values are less than 0.05. The odds ratios for FK and FA are 0.400 and 0.076, respectively. This suggests that students with higher FK and a positive FA are less likely to exhibit certain FB. Faculty and Family Background, on the other hand, are not significant predictors. From Table 2, it was found that the two predictive variables, namely FK and FA, significantly influence the likelihood of having "good" or "not good" levels of spending behavior at the 0.05 significance level, with P-values of 0.013 and 0.000, respectively.

For the Odds Ratio, which indicates the likelihood of an event occurring compared to the likelihood of it not occurring, a value greater than 1 implies a greater likelihood of the event occurring (Vanichbuncha, 2009). Regarding FK, the Odds Ratio is 0.400 as shown in Table 2, meaning that students with poor FK are inclined to have less favorable spending behavior by a factor of 0.400 compared to students with good FK. 2. Regarding FA, the Odds Ratio is 0.076, indicating that students with a less favorable FA are inclined to have less favorable spending behavior by a factor of 0.076 compared to students with a good FA. Therefore, having a good FK and a positive FA has an impact on increasing the likelihood of having good spending behavior among students. However, variables such as Faculty and Family Background do not significantly influence the



prediction of spending behavior among students who receive education at Maejo University in Chiang Mai, as presented in Table 2

Table 2 presents the results of the binary logistic regression analysis:

FACTOR	B	S.E.	Wald	Df	Sig	Odds Ratio
FK	-.917	.370	6.160	1	.013*	.400
FA	-2.582	.387	44.441	1	.000*	.076
Faculty	.090	.354	.064	1	.800	1.094
Family Background	-.391	.322	1.472	1	.225	.677
Constant	3.765	.706	28.415	1	.000	43.158

Note: * indicates statistical significance at the 0.05 level.

The Hosmer-Lemeshow test

The Hosmer-Lemeshow test is a statistic used to assess the goodness of fit of a model. The Chi-square value is 8.999 with a significance level of 0.174, which is greater than .05. Therefore, it can be concluded that this model is considered a good fit. The researcher can formulate the logistic regression equation for predicting the odds of having good spending behavior as follows:

$$\text{Prob (Good Spending Behavior)} = \frac{1}{(1+e^z)} \quad \text{Where } z = 3.765 - 0.917 * FK - 2.582 * FA$$

Discussion

Financial literacy has a major impact on spending behavior, according to a study on the variables influencing MJU students' spending behavior in Chiang Mai. As opposed to students with higher financial awareness, those with lower financial understanding normally display less positive spending behavior (Odds Ratio = 0.400). In the same manner, FAs have a major effect on spending behavior. Students who have negative FA are more likely than those who favorably have positive attitudes toward spending (Odds Ratio = 0.076). These findings suggest that individuals with good FK and favorable FA are more likely to exhibit positive spending behavior. This aligns with the research conducted by Obagbuwa and Kwenda (2020), which highlighted the impact of FAs on spending habits. It is also consistent with the work of (Lomtaku et al., 2023) indicating that FK influences savings behavior. Furthermore, the results are in line with the study by



Andreou and Philip (2018) which emphasized the clear influence of FK on students' understanding of credit card debt management. Agus Zainul Arifin (2017) found that FK impacts FB. Additionally, the study by Kitdamrongtam and Hantrakul (2016) revealed that personal FK positively affects the relationship between personal financial management attitudes and personal financial management behavior in debt management

Body of Knowledge

The study focuses on understanding the factors that influence the SB, FK, and FA by using Binary Logistic Regression revealing that FK and FA significantly influence SB among MJU students. The appropriateness of the model was tested using the Hosmer-Lemeshow test and found to be suitable for explaining the relationships between FK, FA, and SB among MJU students.

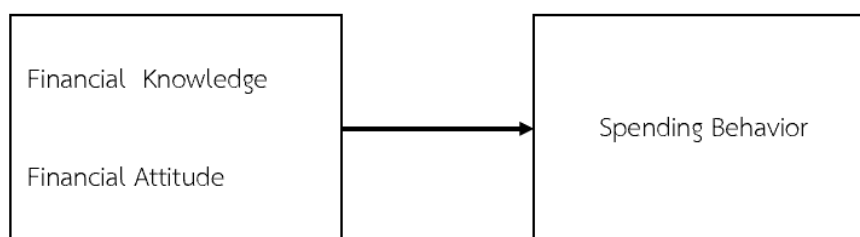


Figure2: The MJU Spending Model

Beneath the MJU context, the relationship that influences financial behavior suggests that addressing financial issues should prioritize financial knowledge and financial attitudes. Therefore, to effectively tackle financial problems, emphasis should be placed on enhancing financial literacy and fostering positive financial attitudes.

Conclusion

The research delves into the impact of HHD on Thailand's economic growth, emphasizing the risks of high HHD-to-GDP ratios. A study by the Bank of Thailand reveals concerning borrowing trends, particularly in credit card and personal debt. The new generation's changing lifestyles and easy access to financial services contribute to increased spending behavior. This study focuses on Maejo University's 16,244 undergraduate students, utilizing quantitative methods. Convenient sampling selects a group of 400 individuals for data collection, meeting Logistic Regression Analysis



requirements. A questionnaire assesses personal information, FK, FA, and SB, exhibiting high reliability. Data analysis involves descriptive statistics and financial literacy evaluation, categorizing results based on criteria. The study checks for abnormal data and employs Chi-Squared Test and Binary Logistic Regression for analyzing factors influencing spending behavior. The results indicate that higher FK and positive attitudes predict better spending behavior.

Suggestions

Applying the Study Findings:

Development of Financial Education Programs: Implement programs focusing on teaching and fostering understanding of financial management. This aims to reduce the likelihood of future debt problems. Guidance on Financial Management: Create guidelines for financial management suitable for students and the general public to enhance the development of a positive financial mindset.

Recommendations for Future Research:

Further Investigation of Influencing Factors: Conduct additional research on factors influencing FK and FA. This could lead to strategies for promoting and enhancing these aspects.

References

- Adiputra I. G., Patricia E. (2020). The Effect of FA, FK, and Income on Financial Management Behavior. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*, 439, 107-112. <https://DOI.10.2991/assehr.k.200515.019>.
- Agarwal P., Ansari M. S., Yadav S., Kureel R. (2015). A study on financial literacy among working women in educational sector of Jhansi district: With special reference to investment avenue. *International Journal of Advance Research in Science and Engineering*, 4(1), 54–61.
- Agus Zainul Arifin. (2017). The Influence of FK, Control and Income on Individual FB, *European Research Studies Journal*, XX, (3A), 635-648.
- Andreou, P.C. and Philip, D. (2018). FK Among University Students and Implications for Personal Debt and Fraudulent Investments. *Cyprus Economic Policy Review*, 12(2), 3-23. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3250850>.



- Bank of Thailand. (2023). *Sustainable Solutions for Household Debt*. <https://app.bot.or.th/landscape/household-debt/concept/>
- Dwiastanti, A.. (2015). Financial Literacy as the Foundation for Individual FB. *Journal of Education and Practice*, 6(33), 99-105.
- Garg, N. and Singh, S. (2018), "Financial literacy among youth", *International Journal of Social Economics*, 45(1), 173-186. <https://doi.org/10.1108/IJSE-11-2016-0303>
- Herawati, N.T., Candiasa, I.M.,Yadnyana, I.K., Suharsono, N. (2018). Factors That Influence FB Among Accounting Students in Bali. *International Journal of Business Administration*. 9(3), 30-38. <https://doi.org/10.5430/ijba.v9n3p30>
- Kaewka T. (27 July 2023). *Household Debt Survey for the year 2023 shows an increase of over 500,000 Baht per household. It is expected to rise even further next year*. <https://thainews.prd.go.th/th/news/detail/TCATG230727151616389>
- Kitdamrongtam. P., & Hantrakul. C. (2023). Personal FK, Attitudes and Personal Financial Management Behavior. *Modern Management Journal*, 21(2), 53-73.
- Kritlertkul, C. (2021). *FK financial motivation and FA affecting to FB and saving pattern and investment pattern in the situation COVID-19 crisis case study: exclusive customers of Bank B PLC., District Nakhonpathom1* [A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for Master of Business Administration] Silpakorn University.
- Lomtaku, W., Leewiwatwong, S. and Ratchusanti, S.. (2023). Factors Affecting Thailand University Students' Saving. *Rajapark Journal (Humanities and Social Sciences)*. 17(51), 192-204.
- Miles, J., & Shevlin, M. (2001). *Applying Regression and Correlation: A Guide for Students and Researchers*. London: Sage.
- Narmaditya, B. S., & Sahid, S. (2023). Financial Literacy in Family and Economic Behavior of University Students: A Systematic Literature Review. *The Journal of Behavioral Science*, 18(1), 114-128. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/IJBS/article/view/257900>.
- Nuris D.M.,Sahid S.,Hussin M. (2023). Factors Influencing FB of Undergraduate Students: A Systematic Review. *Review of Economics and Finance*, 21(1), 1-10. <https://doi.org/10.55365/1923.x2023.21.1>.



- Obagbuwa, O., and Kwenda, F.. (2020). Determinants of Students' Spending Habits: a Case Study of Students at a Premier University of African Scholarship. *African Journal of Business and Economic Research*. 15, 25-43. [https:// DOI:10.31920/1750-4562/2020/v15n4a2](https://doi.org/10.31920/1750-4562/2020/v15n4a2).
- OECD. (2018), OECD/INFE Toolkit for Measuring Financial Literacy and Financial Inclusion. <https://www.oecd.org/financial/education/2018-INFE-FinLit-Measurement-Toolkit.pdf>.
- Office of Academic Administration and Development Maejo University. (2023). Current Student Enrollment Data (by Faculty). <http://www.education.mju.ac.th/Stat/StudentCurrent-Faculty.aspx>.
- Permsook N. (2019). *Financial literacy affecting the wealth of teaching professionals in the Bangkok metropolitan region*. [Independent research for Master of Business Administration] Rajamangala University of Technology Thanyaburi.
- Potrich, A. C. G., Vieira, K. M., & Kirch, G.. (2015). Determinants of Financial Literacy: Analysis of the Influence of Socioeconomic and Demographic Variables. *Revista Contabilidade & Finance*, 26(69), 362–377. <https://doi.org/10.1590/1808-057x201501040>.
- Potrich, A. C. G., Vieira, K. M., & Mendes-Da-Silva W. (2016). Development Of A Financial Literacy Model For University Students. *Management Research Review*. 39(3), 356-376. <http://dx.doi.org/10.1108/MMR-06-2014-0143>.
- Rootman, C. and Antoni, X. (2015). Investigating Financial Literacy to Improve FB Among Black Consumers. *Journal of Economic and Financial Sciences*. 8(2), 474-494. <http://DOI:10.4102/jef.v8i2.104>.
- Sebstad J, Cohen M. and Stack K. (2006). *Assessing The Outcomes Of Financial Education*. <https://www.findevgateway.org/guide-toolkit/2005/01/assessing-outcomes-financial-education-working-paper-3>
- Sithikan, W.. (2017). *Factors associated with health promotion behaviors of the elderly in Ban Hong Subdistrict Municipality, Ban Hong District, Lamphun Province*. [A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for Master of Public Health Program] Chiangmai Rajabhat University.



- Topa G., Hernández-Solís M. and Zappalà S. (2018). Financial Management Behavior Among Young Adults: The Role of Need for Cognitive Closure in a Three-Wave Moderated Mediation Model. *Frontier in Psychology*. 9:2419. <https://doi:10.3389/fpsyg.2018.02419>.
- Vanichbuncha, K.. (2009). *Advanced Statistical Analysis with SPSS for Windows*. (7th edition). Bangkok: Thammasat.



INSTRUCTIONAL DESIGN USING THE CONSTRUCTIVISM THEORY AND PROBLEM-BASED LEARNING APPROACH TO ENHANCE THE CHINESE READING AND WRITING ABILITIES OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS IN CHINA

Li Liu, Julamas Jansrisukot, and Supratra Wanpen

Faculty of Education, Udon Thani Rajabhat University

E-mail: liuli1234liu@gmail.com

Received May 9, 2024; Revised June 3, 2024; Accepted August 25, 2024

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the current state and problems in teaching Chinese reading and writing abilities of primary school students in China, and 2) to draft an instructional model using the Constructivism Theory and a problem-based learning approach to enhance the Chinese reading and writing abilities of primary school students in China. This study was divided into 2 phases. In Phase 1, qualitative methods were employed to analyze various sources from 2019 to 2023, including documents, books, journals, and websites. Semi-structured interviews were conducted with 5 curriculum experts, 10 experienced Chinese teachers, and 9 primary school students, selected through purposive sampling. Phase 2 involved prioritizing solutions based on the findings from Phase 1, leading to the draft of the instructional model, which was then evaluated by 5 experts for content validity (IOC) and by 10 Chinese language teachers and 1 research assistant for appropriateness using a five-level rating scale. The research results provided:

1) In Phase 1, the study of the current state and problems in teaching Chinese reading and writing skills to primary school students in China found that problems include low student engagement, traditional teaching methods, curriculum misalignment, lack of diverse materials, and assessment limitations. Recommendations advocate for student-centered approaches, diverse learning methods, curriculum alignment, enriched materials, individualized instruction, varied assessments, active learning, and inclusive environments.



2) In Phase 2, the analysis revealed IOC values over 0.8 for all topics by experts, alongside highest-level appropriateness assessments by teachers and a research assistant. Following the receipt of suggestions, a teaching model was developed comprising six steps: 1) Problem Introduction and Stimulating Interest, 2) Creating a Context for Self-Directed Learning, 3) Task-Driven and Cooperative Learning, 4) Communication, Reporting, and Guiding, 5) Integrating Reading and Writing for Free Expression, and 6) Evaluation, Feedback, Summary, and Improvement.

Keywords: Constructivism Theory, Problem-based Learning Approach, Chinese Reading and Writing Abilities, Instructional Model

Introduction

Fostering proficient Chinese literacy skills, encompassing reading and writing abilities, is a paramount objective of primary education in China. Establishing a solid literacy foundation early on lays the groundwork for future academic success and personal growth (Snow et al., 1998). However, conventional teaching methodologies frequently emphasize rote memorization and passive learning, failing to actively engage students (Zhang, 2010). This highlights the pressing need for innovative instructional approaches that promote active learning, contextual comprehension, and the development of Chinese literacy competencies.

Despite the recognized importance of nurturing Chinese literacy, research has identified various shortcomings and challenges associated with current instructional practices. Traditional didactic methods may undermine students' motivation, engagement, and deep understanding of the Chinese language (Ma & Zhang, 2018). Additionally, there is a growing demand for teaching strategies aligned with contemporary educational philosophies that prioritize learner-centered, inquiry-driven, and authentic learning experiences (Ertmer & Newby, 2013). Furthermore, existing studies often focus exclusively on either reading or writing skills, overlooking the interconnected nature of these literacy facets (Wei, 2021).

To address these limitations, this study proposes an innovative instructional design model that integrates constructivism theory and problem-based learning to enhance Chinese reading and writing proficiencies among primary school students in



China. The model emphasizes active knowledge construction, learner-centric teaching, and authentic problem-solving. Students engage with real-world language challenges necessitating the application and refinement of their Chinese literacy abilities. Through collaborative problem-solving activities, students actively construct knowledge, negotiate meanings, and collectively develop a deeper understanding of the Chinese language and literacy principles (Li, 2023; Ma & Zhang, 2018).

The study aims to delineate this instructional design model for enhancing Chinese reading and writing skills. Specifically, it addresses the research question: What are the key components and characteristics of the proposed model merging constructivism theory and problem-based learning? By exploring this question, the study contributes to the advancement of Chinese language education and offers insights into effective instructional methodologies for cultivating literacy competencies.

Research objectives

1. To study the current state and problems in teaching Chinese reading and writing abilities of primary school students in China.
2. To draft the instructional model using constructivism theory and a problem-based learning approach to enhance the Chinese reading and writing abilities of primary school students in China.

Literature review

Constructivist Approaches in Chinese Language Education

Constructivism, a learning theory highlighted by Piaget (1973) and Vygotsky (1978), emphasizes learners' active roles in constructing knowledge through experiences and social interactions. In language learning, constructivism suggests that learners actively build meaning and linguistic competence by engaging in authentic language use and social interactions (Williams & Burden, 1997). This approach prioritizes learner-centered instruction, where students actively participate, draw on prior knowledge, and collaborate to construct understanding (Brooks & Brooks, 1999; Kaufman, 2004).

In Chinese language education, studies like Zhang (2010) have explored how constructivist methods enhance literacy. Zhang observed improved Chinese writing skills in primary students in Singapore through collaborative writing tasks and peer feedback.



Similarly, Luo and Huang (2015) found that a constructivist environment led to better reading comprehension and motivation among students engaged in active knowledge construction and collaborative learning.

Problem-Based Learning for Chinese Literacy Development

Problem-based learning (PBL) is an educational method that introduces students to genuine, real-world challenges to propel the learning journey (Savery, 2015). Within the PBL framework, students collaborate to pinpoint learning necessities, investigate and implement knowledge, and devise solutions for the given challenges (Hmelo-Silver, 2004). This strategy resonates with constructivist ideals by fostering active learning, self-directed investigation, and knowledge construction through problem-solving endeavors.

The integration of PBL into Chinese language education has yielded encouraging outcomes in bolstering literacy proficiencies. Ma & Zhang (2018) undertook a study on the efficacy of PBL in Mandarin literacy instruction and discovered that students engaging in PBL tasks exhibited notable enhancements in reading comprehension, problem-solving abilities, and self-directed learning aptitudes in contrast to those under traditional teaching paradigms. The study underscored the advantages of exposing students to authentic language dilemmas and involving them in collaborative problem-solving endeavors.

Integrating Constructivism and PBL for Developing Chinese Literacy

The integration of constructivism theory and problem-based learning offers a promising strategy to enhance Chinese reading and writing skills in primary school students. By amalgamating active knowledge construction, learner-centered instruction, and authentic problem-solving, this instructional model can overcome the limitations of traditional didactic approaches in Chinese literacy education (Zhang, 2010; Li, 2023).

In this combined approach, students would encounter genuine language challenges or tasks requiring application and refinement of their Chinese reading and writing proficiencies. Through collaborative problem-solving tasks, students would actively construct knowledge, negotiate meanings, and collectively build understanding of Chinese language and literacy concepts (Li, 2023; Ma & Zhang, 2018). Such a design resonates with modern educational ideologies that stress learner-centered, inquiry-driven, and genuine learning encounters (Ertmer & Newby, 2013).



While research specifically on the integration of constructivism and PBL for Chinese literacy enhancement remains scarce, studies in related domains hint at its potential efficacy. Luo and Huang (2015) observed positive impacts of a constructivist learning atmosphere on Chinese reading comprehension, and Ma & Zhang (2018) showcased PBL's advantages in various facets of Mandarin literacy education. By melding these methodologies, the proposed instructional design aims to capitalize on constructivism and PBL's strengths, creating a comprehensive and efficient learning journey for bolstering Chinese reading and writing skills in primary school students.

Conceptual framework

The purposes of this research were 1) to study the current state and problems in teaching Chinese reading and writing abilities of primary school students in China, and 2) to draft the instructional model using constructivism theory and a problem-based learning approach to enhance the Chinese reading and writing abilities of primary school students in China. Replication across varied contexts and expanded longitudinal studies with larger samples are needed to assess transferability and long-term efficacy implications. Nonetheless, the findings provide an empirically-grounded foundation for continued pedagogical innovation. In order to provide a clear and coherent overview of the research, the conceptual framework was designed as illustrated in Figure 1.

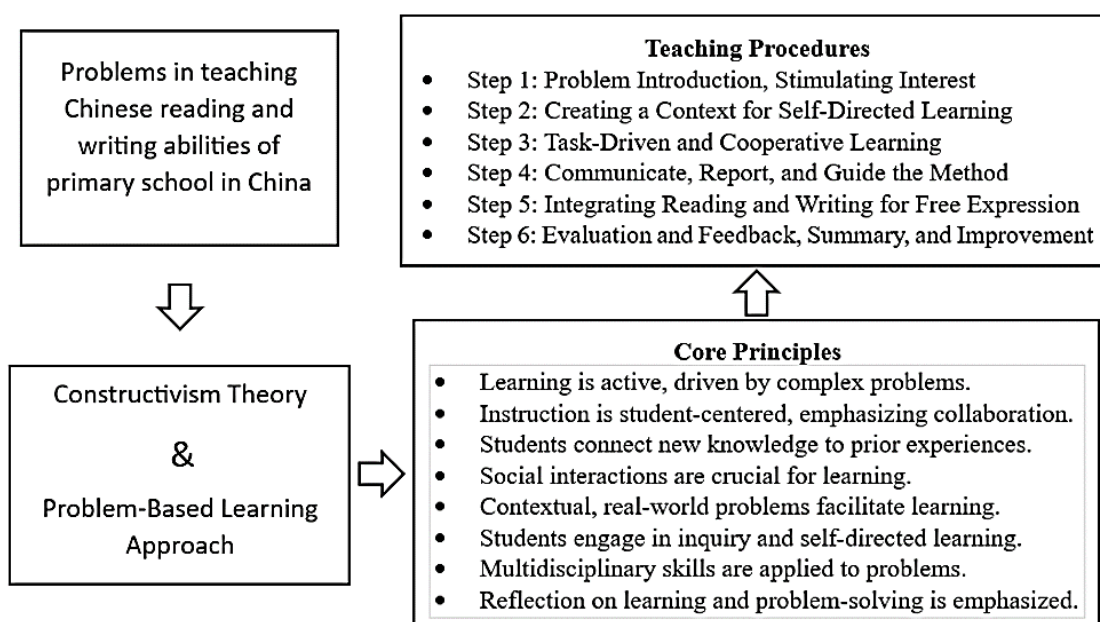


Figure 1 Conceptual framework



Research methodology

Phase 1: Study the current state and problems in teaching Chinese reading and writing abilities of primary school students in China.

Informants: The documents utilized in the study included a range of 12 books, 26 journals published between 2019-2023, and online resources. And the informants included 5 experts in curriculum and instructional design from Chinese universities, 10 senior teachers with a master's degree or higher and a minimum of ten years of teaching experience in Chinese, and 9 primary school students, were obtained through purposive sampling.

Instruments: The research instruments utilized were a documentary analysis form exhibited an IOC score from 0.80-1.00. And for the semi-structured interview protocol, the IOC scores demonstrated a high degree of congruence across all evaluator groups. Specifically, the experts assigned a perfect IOC score of 1.00, indicating complete alignment between the interview items and the research objectives. The teachers and students, representing key stakeholder groups, rated the IOC between 0.80 and 1.00, which were within the acceptable range.

Data Collection:

1. Gathers Information from Diverse Sources (November 1-15, 2023)
2. Interviews with Chinese Language Teachers (December 20-23, 2023)
3. Interviews with Experts (December 24-26, 2023)
4. Interviews with Primary School Students (December 27-30, 2023)

Data Analysis: Analyzing data from documents and interviews to gain an understanding of the current challenges faced in teaching Chinese reading and writing to primary school students. This analysis was conducted through content analysis.

Phase 2: Draft the instructional model using constructivism theory and a problem-based learning approach to enhance the Chinese reading and writing abilities of primary school students in China.

Informants: The informants were obtained through purposive sampling, included 5 experts in curriculum and instructional design from Chinese universities, 10 senior teachers with a master's degree or higher and a minimum of ten years of teaching experience in Chinese, and 1 research assistant.



Instruments: The appropriateness form for the instructional model expressed the overall mean score across all topics was 4.99, as evaluated by 5 experts.

Data Collection:

1. Draft instructional model based on Phase 1 findings (January 3-11, 2024)
2. Experts assess using IOC method (January 22-31, 2024)
3. Evaluation of appropriateness by teachers and assistant (February 13-22, 2024)
4. Refine the instructional model (February 25-29, 2024)

Data Analysis: Data from 5 experts were analyzed to assess the content validity of the instrument, involving the calculation of the index of item-objective congruence (IOC). Furthermore, data from 10 teachers and 1 research assistant were examined to evaluate the instrument's appropriateness, including the calculation of mean and standard deviation.

Results

Phase 1: Studying the Current State and Problems in Teaching Chinese Reading and Writing Abilities of Primary School Students in China

Results from the document analysis form

Based on a study of documents published from 2019 to 2023 on the current state and problems in teaching Chinese reading and writing abilities of primary school students in China, underscores the urgent need for a comprehensive of the instructional model. This includes principles based on constructivism theory and problem-based learning approach to enhance student interest and motivation, adoption of innovative and diverse teaching methods, incorporation of real-life and enriched learning materials, catering to diverse learning styles, implementation of formative and varied assessment methods, and provision of targeted and individualized instruction to improve students' reading and writing abilities in the primary school setting.

Results from experts' interviews

Semi-structured interviews with five experts found that the key problems identified revolve around the traditional, teacher-centered, and exam-focused nature of current instructional approaches, which fail to align with the new curriculum standards, incorporate relevant constructivism theory and problem-based learning approach that engage students through active, problem-based, and task-driven learning experiences,



ultimately hindering the development of students' reading and writing abilities. The experts have given recommendations for improving reading and writing instruction, emphasizing student-centered, task-based, and integrated approaches grounded in relevant learning theories and aligned with the new curriculum standards.

Results from teachers' interviews

Semi-structured interviews with ten teachers emphasize the necessity of adopting a student-centered, engaging, and process-oriented approach to teaching reading and writing. This approach entails fostering student interest and motivation, promoting extensive reading, integrating diverse materials, effectively combining reading and writing instruction, encouraging self-reflection, prioritizing meaningful learning over test scores, implementing formative and process-based assessments, and developing comprehensive strategies for monitoring and providing feedback on student progress.

Results from students' interviews

Based on semi-structured interviews with nine students, the complex interplay of factors influencing the teaching and learning of Chinese reading and writing skills is underscored. These interviews highlight the necessity for tailored and innovative teaching methodologies that prioritize student engagement, create inclusive learning environments, provide targeted support for specific skill areas, and employ varied assessment approaches catering to individual learning needs.

Phase 1 findings revealed critical issues in teaching Chinese reading and writing to primary school students in China, necessitating a comprehensive instructional model based on constructivism theory and problem-based learning approach. The Identified problems include a lack of student interest, reliance on traditional methods, failure to align with new standards, limited materials integration, neglect of diverse learning styles, assessment imbalance, and limited active learning. Recommendations include adopting engaging methods, integrating diverse approaches, aligning with standards, enhancing materials, catering to diverse styles, varied assessments, promoting active learning, prioritizing meaningful learning, fostering inclusivity, and monitoring progress comprehensively. Addressing these can improve literacy instruction, aligning with modern practices for holistic development.



Phase 2: Drafting an Instructional Model Using Constructivism Theory and Problem-Based Learning Approach to Enhance the Chinese Reading and Writing Abilities of Primary School Students in China

Drafting an instructional model

To draft the instructional model using constructivism theory and a problem-based learning approach to enhance the Chinese reading and writing abilities of primary school students in China, the researcher incorporated suggestions from informants in Phase 1 to draft a teaching model consisting of 10 components as follows: 1) Introduction to the Instructional Model, 2) Theory and Approach of the Instructional Model, 3) Principles Guiding the Instructional Model, 4) Objectives of the Instructional Model, 5) Syntax within the Instructional Model, 6) Assessment for the Instructional Model, 7) Classroom Environment within the Instructional Model, 8) Teacher's Roles in the Instructional Model, 9) Students' Roles in the Instructional Model, and 10) Instructional and Nurturant Effects of the Instructional Model.

Additionally, the teaching procedures consist of 6 steps as follows: Step 1: Problem Introduction, Stimulating Interest, Step 2: Creating a Context for Self-Directed Learning, Step 3: Task-Driven and Cooperative Learning, Step 4: Communication, Reporting, and Method Guidance, Step 5: Integrating Reading and Writing for Free Expression, and Step 6: Evaluation and Feedback, Summary, and Improvement.

Evaluation of drafted instructional model

After assessing the index of item-objective congruence (IOC) of the instructional model with input from five experts, discovered that the instructional model received a perfect score of 1.00 across all 10 components. Additionally, an evaluation of the instructional model's appropriateness by 10 Chinese language teachers and 1 research assistant indicated that the instructional model exhibited the highest level, with appropriateness values of 4.98 and 5.00, respectively. Notably, the teachers provided recommendations for enhancing the teaching process, emphasizing the importance of allocating adequate instructional time to facilitate the effective implementation of the activities and developing engaging learning activities to captivate students' attention and foster active participation. And for assessing reading and writing abilities, consider incorporating assessment derived from tasks that reflect the learning outcomes, ideally drawn from real-life situations that learners may encounter.



Refinement of the instructional model

The researcher has incorporated recommendations to refine the teaching procedures, which comprise 6 steps as follows: Step 1: Problem Introduction, Stimulating Interest, Step 2: Creating a Context for Self-Directed Learning, Step 3: Task-Driven and Cooperative Learning, Step 4: Communication, Reporting, and Method Guidance, Step 5: Integrating Reading and Writing for Free Expression, Step 6: Evaluation and Feedback, Summary, and Improvement. However, a modification has been introduced to Step 3, wherein the allocated instructional time has been extended from 30 minutes to 40 minutes, facilitated by a corresponding reduction of 5 minutes each in the duration of Steps 1 and 2. Furthermore, the researcher has incorporated question-answer competition activities into Step 1 as a strategic intervention to enhance student engagement and motivation, thereby fostering an environment conducive to active learning and participation.

Discussion

Phase 1: Study the current state and problems in teaching Chinese reading and writing abilities of primary school students in China.

The Phase 1 findings underscore significant challenges in teaching Chinese reading and writing to primary school students in China, necessitating a comprehensive instructional overhaul. These challenges align closely with principles of constructivism theory and problem-based learning (PBL).

Firstly, the identified problems such as a lack of student interest, reliance on traditional methods, and limited active learning opportunities are consistent with constructivism theory principles that emphasize active participation and knowledge construction by learners, highlighting the importance of engaging methods and student-centered approaches. Research by Ma & Zhang (2018) supports these findings, indicating that traditional instructional methods often fail to engage students and hinder their motivation and deep understanding of the subject matter. These issues underscore the need for adopting more engaging and student-centered instructional strategies consistent with constructivism principles.

Similarly, the emphasis on adopting engaging methods, promoting active learning, and prioritizing meaningful learning outcomes in the recommendations aligns with the



core principles of PBL, which emphasize active learning, problem-solving, and application of knowledge in real-world contexts. This is consistent with Wei (2021), who highlight the importance of problem-solving skills and application of knowledge in bridging the gap between reading and writing instruction, which are central to PBL approaches.

Additionally, the recommendations to enhance materials, cater to diverse learning styles, implement varied assessments, and foster inclusivity are in line with the holistic and student-centered approach of constructivism and PBL, as noted by Ertmer & Newby (2013), who stated that these approaches prioritize individualized instruction, contextual understanding, and diverse assessment methods, all of which contribute to holistic development and improved literacy instruction.

In conclusion, the research findings regarding the critical issues in teaching Chinese reading and writing to primary school students in China are consistent with constructivism theory and PBL principles. Addressing these issues through the recommended strategies can lead to improved literacy instruction and holistic development among primary school students.

Phase 2: Draft the instructional model using constructivism theory and a problem-based learning approach to enhance the Chinese reading and writing abilities of primary school students in China.

Phase 2 findings indicate that the six-step instructional model proposed in the study integrates fundamental aspects of constructivism and PBL. Step 1: Problem Introduction, Stimulating Interest, and Step 2: Creating a Context for Self-Directed Learning align with constructivist principles by activating prior knowledge and establishing genuine learning environments that engage learners, as supported by Loyens & Gijbels (2008). Step 3: Task-Driven and Cooperative Learning corresponds to collaborative and active learning emphasized in both constructivism and PBL, as demonstrated by Hmelo-Silver (2004). Step 4: Communication, Reporting, and Method Guidance fosters social interaction and scaffolding, essential in constructivism and PBL, according to Savery (2015). Step 5: Integrating Reading and Writing for Free Expression encourages applying knowledge and skills in real contexts, supporting meaningful learning, as found by Loyens & Gijbels (2008). Finally, Step 6: Evaluation and Feedback, Summary, and Improvement facilitate iterative learning and reflection, crucial for



knowledge construction and skill development, per Loyens & Gijbels (2008) and Savery (2015) guidelines.

The high scores in expert evaluations and positive assessments from educators and research assistants suggest the effectiveness of the instructional model in integrating constructivism and PBL principles. This echoes research indicating the benefits of these approaches in enhancing student learning, engagement, and problem-solving skills. For example, Seh (2022) demonstrated improved reading comprehension and motivation with a constructivist approach, while Savery's (2015) meta-analysis highlighted the positive impact of PBL on various learning outcomes.

In summary, the research findings and the proposed instructional model align closely with the principles of constructivism theory and problem-based learning, supported by empirical evidence across educational contexts.

Body of knowledge

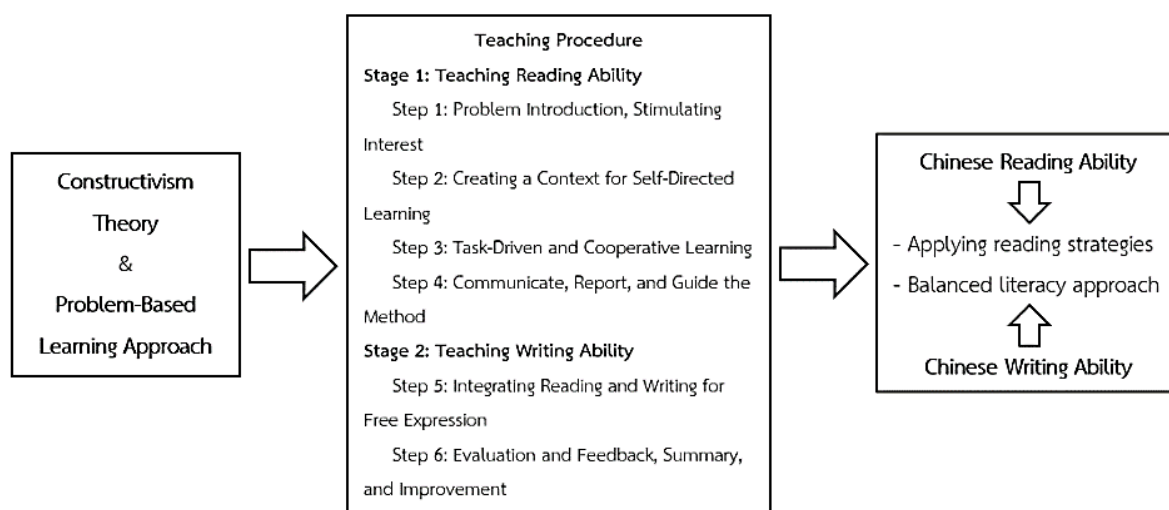


Figure 2 The concept for developing the instructional model

This pioneering instructional framework innovatively synthesizes constructivism and problem-based learning principles to transform Chinese literacy education. Immersing primary students in authentic problem scenarios, it cultivates reading abilities through strategic comprehension approaches while developing writing skills via expressive communication and feedback loops. Crucially, a balanced emphasis targets the distinct cognitive demands underlying decoding logographic text versus generating



coherent written output. Beyond literacy, it nurtures vital 21st century competencies like critical thinking, problem-solving, and collaboration - assets invaluable for academic achievement. Providing an adaptable, data-driven model for educators, it holds potential to significantly enhance Chinese literacy attainment while equipping the nation's youth with robust communication abilities, analytical prowess, and self-directed dispositions to drive economic progress. Ultimately, implementation could revolutionize China's human capital development, shaping globally-minded citizens and future leaders prepared to elevate the country's prosperity and influence worldwide.

Conclusion

Study the current state and problems in teaching Chinese reading and writing abilities of primary school students in China found that identified problems include a lack of student interest, reliance on traditional methods, failure to align with new standards, limited materials integration, neglect of diverse learning styles, assessment imbalance, and limited active learning. Recommendations include adopting engaging methods, integrating diverse approaches, aligning with standards, enhancing materials, catering to diverse styles, varied assessments, promoting active learning, prioritizing meaningful learning, fostering inclusivity, and monitoring progress comprehensively.

Therefore, the researcher has used these recommendations to draft the instructional model using constructivism theory and a problem-based learning approach to enhance the Chinese reading and writing abilities of primary school students in China, which consists of 6 teaching steps. The steps are as follows: Step 1: Problem Introduction, Stimulating Interest, Step 2: Creating a Context for Self-Directed Learning, Step 3: Task-Driven and Cooperative Learning, Step 4: Communication, Reporting, and Method Guidance, Step 5: Integrating Reading and Writing for Free Expression, Step 6: Evaluation and Feedback, Summary, and Improvement.

Suggestion

From the research results the researcher has suggestions as follows:

Suggestion for application

The research results revealed critical issues in teaching Chinese reading and writing to primary school students in China, necessitating a comprehensive instructional



overhaul include a lack of student interest, reliance on traditional methods, failure to align with new standards, limited materials integration, neglect of diverse learning styles, assessment imbalance, and limited active learning opportunities. Therefore, to develop an instructional model based on constructivism theory and problem-based learning approach, it is imperative to explore strategies for addressing these challenges.

Suggestion for future research

1. The researcher should employ the drafted instructional model and teaching procedures using constructivism theory and problem-based learning to enhance Chinese reading and writing abilities to try out with primary school students, in order to evaluate the effectiveness of the instructional model and teaching procedures, contributed to further development and improvement of the instructional model's quality.

2. Studying the problems and needs of developing the instructional model using constructivism theory and problem-based learning to enhance Chinese reading and writing abilities in primary school students is crucial foundational research. Researchers should prioritize specifying appropriate tools for comprehensive data collection.

References

- Brooks, J. G., & Brooks, M. G. (1999). *In search of understanding: The case for constructivist classrooms*. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Ertmer, P. A., & Newby, T. J. (2013). Behaviorism, cognitivism, constructivism: Comparing critical features from an instructional design perspective. *Performance Improvement Quarterly*, 26(2), 43-71.
- Hmelo-Silver, C. E. (2004). Problem-based learning: What and how do students learn?. *Educational Psychology Review*, 16(3), 235-266.
- Kaufman, D. (2004). Constructivist issues in language learning and teaching. *Annual Review of Applied Linguistics*, 24(1), 303-319.
- Li, N. (2023). Research on the Design of Primary School Chinese Language Teaching Based on Case Analysis. *Frontier of Modern Education*, 4(4), 28-30.
- Loyens, S. M., & Gijbels, D. (2008). Understanding the effects of constructivist learning environments: Introducing a multi-directional approach. *Instructional Science*, 36(5-6), 351-357. <https://doi.org/10.1007/s11251-008-9059-4>.



- Luo, J., & Huang, T. (2015). Exploring the effects of constructivist learning environment on students' reading comprehension of Chinese language. *International Journal of Emerging Technologies in Learning*, 10(4), 38-44.
- Ma, D., & Zhang, Z. (2018). A Study on the Problems and Countermeasures of Chinese Literacy Teaching in Primary Schools. *Western China Quality Education*, 4(13), 216-217.
- Piaget, J. (1973). *To understand is to invent: The future of education*. New York: Grossman.
- Savery, J. R. (2015). Overview of problem-based learning: Definitions and distinctions. In A. Walker, H. Leary, C. E. Hmelo-Silver, & P. A. Ertmer (Eds.), *Essential readings in problem-based learning: Exploring and extending the legacy of Howard S. Barrows* (pp. 5-15). Indiana: Purdue University Press.
- Snow, C. E., Burns, M. S., & Griffin, P. (1998). *Preventing reading difficulties in young children*. Washington, DC: National Academy Press.
- Seh, M. (2022). The Impact of the Constructivist Teaching Model in Enhancing Reading Skills. *PUPIL: International Journal of Teaching, Education and Learning*, 6(1), 342-358.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Wei, Z. (2021). Research on the Application of the Reading and Writing Integration Model in Primary School Chinese Reading Teaching. *Innovation and Practice of Teaching Methods*, 4(1), 99.
- Williams, M., & Burden, R. L. (1997). *Psychology for language teachers: A social constructivist approach*. Cambridge, England: Cambridge University Press.
- Zhang, Y. (2010). An investigation of constructivist instructional approach on improving Chinese writing in a Singapore primary school. *The NIE Researcher*, 2(1), 32-40.



ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ : แนวคิด หลักเกณฑ์ และขั้นตอนการปฏิบัติ

TORT LIABILITY OF OFFICIALS : CONCEPTS, PRINCIPLES, AND PROCEDURES

มนตรี สังข์ทอง

Montri Sangthong

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

Faculty of Science and Technology, Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi

E-mail: Montri.so@rmutsb.ac.th

Received July 9, 2024; Revised August 20, 2024; Accepted August 25, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวคิด หลักเกณฑ์ และขั้นตอนการปฏิบัติเมื่อเจ้าหน้าที่กระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐหรือบุคคลภายนอก เนื่องจากการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 และกฎหมายอื่นหลายฉบับ พบว่า กรณีเป็นการกระทำละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่นั้นเจ้าหน้าที่จะต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเมื่อกระทำด้วยความจงใจและประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงเท่านั้น แบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ กรณีเจ้าหน้าที่กระทำการละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐนั้น หน่วยงานของรัฐต้องใช้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนภายในอายุความสองปีนับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวเจ้าหน้าที่ผู้จะต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน และกรณีที่หน่วยงานของรัฐเห็นว่าเจ้าหน้าที่ผู้นั้นไม่ต้องรับผิดชอบแต่กระทรวงการคลังตรวจสอบแล้วเห็นว่าต้องรับผิดชอบ สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนนั้นมีอายุความหนึ่งปีนับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐมีคำสั่งตามความเห็นของกระทรวงการคลัง ทั้งนี้ต้องไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่กระทำละเมิด กรณีเจ้าหน้าที่กระทำการละเมิดต่อบุคคลภายนอกหน่วยงานของรัฐมีสิทธิเรียกให้เจ้าหน้าที่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนภายในอายุความหนึ่งปีนับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐได้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนนั้นแก่ผู้เสียหาย นอกจากนี้เมื่อเจ้าหน้าที่ของรัฐถึงแก่ความตาย กองมรดก ตลอดทั้งสิทธิหน้าที่และความรับผิดต่าง ๆ อันไม่ได้เป็นการเฉพาะตัวของผู้ตายโดยแท้ย่อมตกแก่ทายาท ดังนั้นสิทธิการเรียกร้องต้องบังคับตามอายุความมรดก โดยหน่วยงานของรัฐต้องใช้สิทธิเรียกร้องภายในกำหนดหนึ่งปีนับแต่หน่วยงานของรัฐได้รู้หรือควรได้รู้ถึงความตายของเจ้าหน้าที่แต่ไม่เกินสิบปีนับแต่เจ้าหน้าที่ถึงแก่ความตาย ทั้งนี้ต้องไม่เกินสิบปีนับแต่วันทำละเมิดด้วยเช่นกัน สำหรับการใช้สิทธิเรียกร้องจากการละเมิดอันเป็นความผิดตามกฎหมายลักษณะอาญานั้นย่อมบังคับตามอายุความอาญาที่ยาวกว่า

คำสำคัญ: ละเมิด, ละเมิดต่อบุคคลภายนอก, ละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐ, ความรับผิดของเจ้าหน้าที่



Abstract

This article aims to present concepts, criteria and procedures when officials commit violations against government agencies or external individuals due to the officials' misconduct. Since officials' torts are subject to related laws, including the Officials' Tort Liability Act B.E. 2539 and several other laws, it was found that in cases of torts in the performance of duties, officials must pay compensation only when they act intentionally and with gross negligence. This can be divided into two cases. Firstly, in cases where officials commit torts against government agencies, the government agency must exercise its right to claim compensation within a two-year statute of limitations from the date the government agency becomes aware of the tort and the official who is liable to pay compensation. Secondly, in cases where the government agency decides that the official is not liable but the Ministry of Finance has investigated and arbitrates that he/she is liable, the right to claim compensation has a one-year statute of limitations from the date the government agency issues an order in accordance with the verdict of the Ministry of Finance but it must not exceed ten years from the date the tort was committed. In cases where officials commit torts against external individuals, the government agency has the right to demand that the official pay compensation within a one-year statute of limitations from the date the government agency pays compensation to the injured party. In addition, when a government official dies, the estate, as well as all rights, duties and liabilities, the right to claim for a tort that is not truly personal to the deceased is subject to the heirs. Therefore, the right to claim must be enforced according to the statute of limitations for inheritance. The government agency must exercise the right to claim within one year from the time the government agency knows or should have known about the death of the official, but not exceeding ten years from the death of the official. However, for the exercise of the right to claim for a violation that is an offence under the criminal law, the longer statute of limitations will be applied.

Keywords: Violation, Violation of Third Parties, Violation of Government Agencies, Liability of Officials



บทนำ

การบริหารงานของภาครัฐเป็นการดำเนินการจัดทำบริการสาธารณะเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน กลไกหนึ่งที่จะช่วยให้การบริหารงานภาครัฐสามารถขับเคลื่อนไปได้ คือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ต้องมีการใช้อำนาจทางปกครองหรือการดำเนินกิจการทางปกครอง ดังเช่น การออกกฎ คำสั่ง และการจัดทำบริการสาธารณะ ย่อมมีโอกาสเกิดความผิดพลาดและความเสียหายต่อหน่วยงานของรัฐและประชาชนได้ เหตุการณ์ต่าง ๆ ได้เกิดขึ้นมาเป็นระยะจนทำให้เจ้าหน้าที่ไม่กล้าตัดสินใจในการดำเนินการเรื่องใดเนื่องจากอาจต้องรับผิดชอบต่อผลกระทบดังกล่าว เป็นการเฉพาะตัว ต่อมาจึงตราพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ขึ้น โดยมีเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ การที่เจ้าหน้าที่ดำเนินการต่าง ๆ ของหน่วยงานของรัฐนั้น หาได้เป็นไปเพื่อประโยชน์อันเป็นการเฉพาะตัวไม่ การปล่อยให้ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ในกรณีที่ปฏิบัติงานในหน้าที่และเกิดความเสียหายแก่เอกชนเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ทำให้เจ้าหน้าที่ต้องรับผิดเป็นการส่วนตัว รวมถึงมีการนำหลักเรื่องลูกหนี้ร่วมมาใช้บังคับ เมื่อหน่วยงานของรัฐชดใช้ต่อผู้เสียหายแล้วก็มาไล่เบี้ยกับเจ้าหน้าที่เต็มจำนวนทั้งที่เจ้าหน้าที่อาจกระทำโดยไม่จงใจหรือประมาทเลินเล่อธรรมดา จึงไม่เป็นธรรมแก่เจ้าหน้าที่และเป็นการบั่นทอนขวัญกำลังใจในการทำงาน ดังนั้นจึงสมควรกำหนดให้เจ้าหน้าที่ต้องรับผิดทางละเมิดในการปฏิบัติงานในหน้าที่เฉพาะเมื่อเป็นการจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงเท่านั้น และให้แบ่งแยกความรับผิดของแต่ละคนมิให้นำหลักลูกหนี้ร่วมมาใช้บังคับ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของรัฐ เนื่องจากกฎหมายดังกล่าวมีความซับซ้อนและเกี่ยวข้องกับกฎหมายหลายฉบับ บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ รวมถึงแนวคิด หลักเกณฑ์ และขั้นตอนการปฏิบัติเมื่อเจ้าหน้าที่กระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐหรือบุคคลภายนอก เพื่อประโยชน์เชิงวิชาการและนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานต่อไป

จาก พ.ร.บ.ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ในมาตรา 4 มิได้ให้ นิยามคำว่า “ละเมิด” ไว้ ดังนั้นจึงต้องอาศัยบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 ประกอบมาตรา 3 ของ พ.ร.บ.ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น” ดังนั้นการจะเป็นละเมิดนั้นต้องมีองค์ประกอบ 4 ส่วน ดังนี้

1. เป็นการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของเจ้าหน้าที่ ซึ่งต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับนิยามของคำว่า จงใจ และประมาทเลินเล่อ มีรายละเอียด ดังนี้

กระทำโดยจงใจ คือ การกระทำโดยประสงค์ต่อผลคือความเสียหาย ถ้าไม่ประสงค์ต่อผลคือความเสียหายแล้ว แม้จะเล็งเห็นผลก็ไม่ใช่จงใจกระทำ อาจเป็นเพียงประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงอีก



ส่วนหนึ่ง (วรพจน์ วิสสุตพิชญ์, 2541) ดังนั้น การกระทำโดยจงใจจึงมีความหมายกว้างกว่าการกระทำโดยเจตนา กล่าวคือ หากกระทำโดยรู้ว่าจะเกิดผลเสียหายแก่บุคคลอื่นก็เพียงพอที่จะเป็นการกระทำโดยจงใจไม่จำเป็นต้องถึงขนาดประสงค์ถึงผลที่จะเกิดว่าตรงตามความประสงค์ของผู้กระทำหรือไม่ และไม่จำเป็นต้องพิจารณาว่าผู้กระทำเล็งเห็นผลของการกระทำของตนหรือไม่ (สำนักงานศาลปกครอง, 2553)

กระทำโดยประมาทเลินเล่อ คือ กระทำความผิดมิใช่โดยเจตนา แต่กระทำโดยปราศจากความระมัดระวัง ซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้น จักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นว่านั้นได้แต่หาได้ใช้ให้เพียงพอไม่

2. เป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย คือ การมีกฎหมายบัญญัติไว้อย่างชัดเจนให้ต้องกระทำ แต่ไม่กระทำหรือห้ามการกระทำแต่ไปกระทำ หรือเป็นการละเลยต่อหน้าที่ที่มีกฎหมายบัญญัติให้ต้องปฏิบัติแต่ไม่ปฏิบัติหรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควรหรือกระทำโดยไม่มีอำนาจหรือนอกเหนืออำนาจ

3. ต้องก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด

4. ความเสียหายเป็นผลโดยตรงจากการกระทำความผิดดังกล่าว

ดังนั้น ถ้าการกระทำความผิดดังกล่าวไม่ครบองค์ประกอบทั้ง 4 ส่วน จึงไม่อาจกล่าวได้ว่าเป็นการกระทำละเมิด ทั้งนี้การที่เจ้าหน้าที่จะได้รับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัติดังกล่าว ต้องเป็นการกระทำละเมิดที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ ถ้ามีการปฏิบัติหน้าที่ย่อมรับผิดชอบเป็นการส่วนตัว

1. หลักเกณฑ์และขั้นตอนการปฏิบัติเมื่อเจ้าหน้าที่กระทำละเมิด

เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นแก่หน่วยงานของรัฐหรือบุคคลภายนอกอันมีสาเหตุจากเจ้าหน้าที่มีการกำหนดหลักเกณฑ์ ขั้นตอนไว้ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 มีรายละเอียดดังนี้

1.1 กรณีเจ้าหน้าที่กระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐ มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1.1.1 เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นแก่หน่วยงานของรัฐนั้น ให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องแจ้งต่อผู้บังคับบัญชาโดยไม่ชักช้า และให้รายงานตามลำดับชั้นถึงหัวหน้าหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น (ข้อ 7)

1.1.2 เมื่อหัวหน้าหน่วยงานของรัฐนั้นได้พิจารณาแล้ว พบว่า มีความเสียหายเกิดขึ้น และเชื่อว่าเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้นให้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดโดยไม่ชักช้าเพื่อเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้ที่ต้องรับผิดชอบและจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่ผู้นั้นต้องชดใช้ โดยคณะกรรมการมีจำนวนไม่เกิน 5 คน (ข้อ 8) สำหรับกรณีเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งหนึ่งทำให้เกิดความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐอีกแห่งหนึ่งหรือมากกว่าหนึ่งแห่ง ให้เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐที่ทำให้เกิดความเสียหายรายงานต่อผู้บังคับบัญชา



ตามลำดับชั้นจนถึงหัวหน้าหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น และร่วมกันแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริง ความรับผิดชอบทางละเมิด (ข้อ 9-11) โดยอาจให้หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเป็นผู้ออกคำสั่งโดยหัวหน้า หน่วยงานของรัฐดังกล่าวลงนามร่วมกัน ทั้งนี้แม้ความเสียหายเกิดขึ้นแก่หน่วยงานของรัฐแห่งนั้น แต่ไม่ได้เกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ ซึ่งอาจเกิดจากเหตุสุดวิสัย เช่น ไฟฟ้าลัดวงจรทั้งที่มี การบำรุงรักษาอย่างสม่ำเสมอ เป็นต้น หัวหน้าหน่วยงานของรัฐแห่งนั้นก็ไม่จำเป็นต้องตั้งคณะกรรมการ สอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด ทั้งนี้อาจมีการตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้น เพื่อยืนยันว่าความเสียหายดังกล่าวมิได้เกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ก็ได้

1.1.3 การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดนั้น ในการประชุมคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็น องค์ประชุม กรณีที่ประธานไม่อยู่ในที่ประชุมหรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการที่มาประชุม เลือกกรรมการคนใดคนหนึ่งขึ้นทำหน้าที่แทน (ข้อ 13) ในการปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการมีอำนาจ หน้าที่พิจารณาข้อเท็จจริง สามารถตรวจสอบข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ทั้งพยานบุคคล พยานผู้เชี่ยวชาญ รวมถึงการตรวจสอบเอกสาร วัตถุ หรือสถานที่ (ข้อ 14) และต้องเป็นไปตามหลักรับฟังความทุกฝ่าย ซึ่งเป็นหลักกฎหมายปกครองทั่วไป กล่าวคือ คณะกรรมการ ต้องให้โอกาสเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องหรือผู้เสียหายได้ชี้แจงข้อเท็จจริงและโต้แย้งแสดงพยานหลักฐาน ของตนอย่างเพียงพอและเป็นธรรม (ข้อ 15) เนื่องจากการดำเนินการของคณะกรรมการ เป็นการพิจารณาทางปกครอง ตามมาตรา 5 แห่ง พ.ร.บ.วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งอาจนำไปสู่การออกคำสั่งทางปกครองให้เจ้าหน้าที่ชดใช้ค่าสินไหม ทดแทน ดังนั้น การพิจารณาทางปกครองดังกล่าวจึงต้องเป็นไปตาม พ.ร.บ. ดังกล่าว โดยเฉพาะ หลักความมีส่วนร่วมได้เสียหรือหลักความเป็นกลางตามมาตรา 13 และมาตรา 16 หรือการออกคำสั่งให้ ชดใช้เงินต้องเป็นผู้มีอำนาจตามมาตรา 12 รวมถึงหลักการรับฟังความทุกฝ่ายตามมาตรา 30 เพื่อให้ เจ้าหน้าที่ได้ชี้แจงแสดงพยานหลักฐานของตนอย่างเพียงพอ

สำหรับการสอบสวนของคณะกรรมการ กรณีเจ้าหน้าที่ทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐ นอกจากที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ต้องมาพิจารณาตามมาตรา 10 แห่ง พ.ร.บ.ความรับผิดชอบทางละเมิด ของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 แบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ

1.1.3.1 เจ้าหน้าที่กระทำละเมิดต่อหน่วยงานรัฐในการปฏิบัติหน้าที่นั้น มาตรา 10 ให้นำมาตรา 8 มาใช้บังคับโดยอนุโลม ดังนั้น เมื่อพิจารณาจากมาตรา 8 วรรคหนึ่ง กล่าวคือ เจ้าหน้าที่ กระทำละเมิดจะชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเฉพาะกรณีที่ได้กระทำการนั้นไปด้วยความจงใจหรือประมาท เลินเล่ออย่างร้ายแรงเท่านั้น เพราะฉะนั้นถ้าไม่จงใจหรือประมาทเลินเล่อธรรมดาความเสียหายนั้น เป็นอันพับต่อหน่วยงานของรัฐ นั่นเอง สำหรับคำว่า “ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง” คือ การกระทำ โดยมิได้เจตนาแต่เป็นการกระทำซึ่งบุคคลพึงคาดหมายได้ว่าอาจก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น และหากใช้ ความระมัดระวังแม้เพียงเล็กน้อยก็อาจป้องกันมิให้เกิดความเสียหายได้แต่กลับมิได้ใช้ความระมัดระวัง



เช่นว่านั้นเลย (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.10/2552) มาตรา 8 วรรคสอง กล่าวว่า เจ้าหน้าที่ไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบใช้เต็มจำนวนของความเสียหายก็ได้ โดยให้คำนึงถึงระดับความร้ายแรงแห่งการกระทำและความเป็นธรรมในแต่ละกรณีเป็นเกณฑ์ และมาตรา 8 วรรคสาม ให้มีการหักส่วนความรับผิดชอบถ้าการละเมิดเกิดจากความผิดหรือความบกพร่องของหน่วยงานรัฐหรือระบบการดำเนินงานส่วนร่วมด้วย นอกจากนี้มาตรา 8 วรรคสี่ ไม่ให้นำหลักลูกหนี้ร่วมมาใช้ ถ้าการละเมิดนั้นเกิดจากเจ้าหน้าที่หลายคนโดยให้เจ้าหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเฉพาะส่วนของตนเท่านั้น ทั้งนี้การพิจารณาของคณะกรรมการฯ เพื่อให้เจ้าหน้าที่รับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนนั้น อาจหักส่วนแห่งความรับผิดชอบตามมาตรา 8 วรรคสองหรือหักส่วนแห่งความรับผิดชอบตามมาตรา 8 วรรคสามก่อนก็ได้ ตามความเหมาะสมของแต่ละกรณี

1.1.3.2 เจ้าหน้าที่ทำละเมิดต่อหน่วยงานรัฐมิใช่การกระทำในการปฏิบัติหน้าที่นั้นตามมาตรา 10 วรรคหนึ่ง ให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนั้น เจ้าหน้าที่จึงไม่ได้รับความคุ้มครองตาม พ.ร.บ. ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 รวมถึงหน่วยงานของรัฐไม่มีอำนาจออกคำสั่งเรียกให้เจ้าหน้าที่ชำระค่าสินไหมทดแทนตามมาตรา 12 ทั้งนี้อาจมีหนังสือแจ้งให้ทราบถึงหนี้ที่เกิดจากการละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐดังกล่าวเพื่อให้ดำเนินการชำระภายในระยะเวลาที่กำหนดซึ่งไม่ถือว่าเป็นคำสั่งทางปกครอง ถ้าไม่มีการชำระต้องดำเนินการใช้สิทธิทางศาลที่มีเขตอำนาจต่อไป

การรายงานผลการสอบของคณะกรรมการไปยังผู้แต่งตั้งนั้น กรมบัญชีกลางได้กำหนดแบบรายงานการสอบสวน (สล.2) โดยรายงานความเห็นของคณะกรรมการต้องมีทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย รวมถึงต้องมีพยานหลักฐานที่สนับสนุนในการใช้ดุลพินิจด้วย ทั้งนี้ความเห็นของคณะกรรมการไม่ผูกมัดผู้แต่งตั้งหรือหน่วยงานของรัฐที่จะมีความเห็นเป็นอย่างอื่น (ข้อ 16)

1.1.4 การดำเนินการของผู้แต่งตั้ง เมื่อได้รับรายงานผลการสอบของคณะกรรมการสอบแล้ว ให้วินิจฉัยสั่งการว่ามีผู้รับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือไม่ และเป็นจำนวนเท่าใด โดยไม่ต้องแจ้งการสั่งการให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ และให้ส่งสำนวนภายในเจ็ดวันนับแต่วินิจฉัยสั่งการให้กระทรวงการคลังเพื่อตรวจสอบ (เว้นแต่เป็นไปตามประกาศกระทรวงการคลังกรณีที่ไม่ต้องส่งให้ตรวจสอบ) โดยระหว่างการพิจารณาของกระทรวงการคลังให้ผู้แต่งตั้งเตรียมการเพื่อออกคำสั่งให้ชำระค่าสินไหมทดแทนหรือดำเนินการฟ้องคดีเพื่อไม่ให้ขาดอายุความสองปี สำหรับกรณีที่เป็นกระทรวงทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม และราชการส่วนภูมิภาค เมื่อระยะเวลาล่วงไปหนึ่งปีหกเดือนนับจากวันที่ผู้แต่งตั้งวินิจฉัยสั่งการและยังไม่ได้รับการแจ้งผลการพิจารณาจากกระทรวงการคลังให้ผู้แต่งตั้งมีคำสั่งตามที่เห็นสมควร และแจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ สำหรับกรณีราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกาหรือหน่วยงานอื่นของรัฐตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ เมื่อระยะเวลาล่วงไป



หนึ่งปีนับจากวันที่ผู้แต่งตั้งวินิจฉัยสั่งการและยังไม่ได้รับการแจ้งผลการพิจารณาจากกระทรวงการคลังให้ผู้แต่งตั้งมีคำสั่งตามที่เห็นสมควร และแจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ (ข้อ 17)

เมื่อกระทรวงการคลังพิจารณาเสร็จแล้วให้ผู้แต่งตั้งมีคำสั่งตามความเห็นของกระทรวงการคลังเมื่อมีคำสั่งแล้วให้ดำเนินการออกคำสั่งให้ผู้ต้องรับผิดชอบค่าสินไหมทดแทนหรือฟ้องคดีต่อศาลอย่าให้ขาดอายุความ ในกรณีที่กระทรวงการคลังเห็นว่าผู้ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเพิ่มขึ้นหรือต่างไปจากสำนวนที่ผู้แต่งตั้งส่งให้ตรวจสอบ ถ้ายังไม่มี การสอบเจ้าหน้าที่นั้นในฐานะผู้ต้องรับผิดชอบมาก่อนให้ผู้แต่งตั้งส่งเรื่องให้คณะกรรมการทำการสอบข้อเท็จจริง ความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่นั้นเพื่อประกอบการวินิจฉัยสั่งการ ถ้าผลของการวินิจฉัยของผู้แต่งตั้งตรงกับความเห็นของกระทรวงการคลังให้ผู้แต่งตั้งสั่งการให้ผู้นั้นรับผิดชอบแล้วรายงานกระทรวงการคลังเพื่อทราบ ถ้าผลของคำวินิจฉัยของผู้แต่งตั้งต่างไปจากความเห็นของกระทรวงการคลังให้ผู้แต่งตั้งรายงานให้กระทรวงการคลังพิจารณาให้ความเห็นอีกครั้ง (ข้อ 18) สำหรับในกรณีความเสียหายเกิดขึ้นจากเจ้าหน้าที่สองหน่วยงานหรือหลายหน่วยงานให้ผู้แต่งตั้งร่วมกันในการวินิจฉัยสั่งการและลงลายมือชื่อร่วมกันก่อนส่งให้กระทรวงการคลังพิจารณาแต่การออกคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดชดเชยค่าสินไหมทดแทนเป็นอำนาจของหัวหน้าหน่วยงานของรัฐ ที่ได้รับความเสียหายตามมาตรา 12 แห่ง พ.ร.บ. ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539

1.1.5 สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากเจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดนั้น แบ่งออกเป็น 3 กรณี ดังนี้

1.1.5.1 เจ้าหน้าที่กระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐอันไม่เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ แม้ว่ากระทำโดยไม่จงใจหรือประมาทเลินเล่อธรรมดา ย่อมรับผิดชอบเป็นการส่วนตัว ถ้ามีการกระทำของเจ้าหน้าที่หลายคนร่วมกันย่อมรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วมเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยหน่วยงานของรัฐต้องใช้สิทธิฟ้องคดีต่อศาลที่มีเขตอำนาจภายใน 2 ปี ตามมาตรา 10 วรรคสอง แห่ง พ.ร.บ. ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ประกอบ มาตรา 448 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ทั้งนี้หน่วยงานของรัฐไม่มีอำนาจออกคำสั่งให้ชดเชยค่าสินไหมทดแทนตามมาตรา 12 แห่ง พ.ร.บ. ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539

1.1.5.2 เจ้าหน้าที่กระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐอันเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความไม่จงใจหรือประมาทเลินเล่อธรรมดา ความรับผิดชอบเป็นอันปัดต่อหน่วยงานของรัฐ ซึ่งเป็นการคุ้มครองการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตาม พ.ร.บ. ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539

1.1.5.3 เจ้าหน้าที่กระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐอันเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ซึ่งมาตรา 10 วรรคหนึ่ง แห่ง พ.ร.บ. ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ให้นำบทบัญญัติมาตรา 8 มาใช้บังคับโดยอนุโลม ดังนั้น สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนมีกำหนดอายุความสองปีนับแต่วันที่หน่วยงานรัฐรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวเจ้าหน้าที่ที่ต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทน ทั้งนี้กฎหมายดังกล่าวเป็นกฎหมายเฉพาะจึงยกเว้นมาตรา 448 วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติไว้ว่า “สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดแต่มูลละเมิดนั้น



ท่านว่าขาดอายุความเมื่อพ้นปีหนึ่งนับแต่วันที่ผู้ต้องเสียหยารู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน” สำหรับคำว่า “วันที่หน่วยงานรัฐรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวเจ้าหน้าที่ที่ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน” คือ วันที่ผู้แต่งตั้งมีการวินิจฉัยสั่งการโดยอาศัยข้อเท็จจริงจากรายงานผลของคณะกรรมการ (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.351/2559) เว้นแต่เป็นกรณีที่ปรากฏอย่างชัดแจ้งว่ามีการกระทำละเมิดและรู้ตัวเจ้าหน้าที่ผู้ต้องรับผิดชอบการนับอายุความเริ่มนับตั้งแต่ปรากฏข้อเท็จจริงดังกล่าว (ชนิสรา เกษโกวิท, 2564) ทั้งนี้ ถ้าความเสียหายดังกล่าวไม่จำเป็นต้องรายงานต่อกระทรวงการคลังตามประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง ความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ที่ไม่ต้องรายงานให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ ลงวันที่ 20 ธันวาคม 2562 (หนังสือ กค 0415.1/ว 16 ลว. 15 มกราคม 2563) หัวหน้าหน่วยงานของรัฐสามารถใช้สิทธิเรียกร้อง คือ ถ้าเป็นการกระทำละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่สามารถออกคำสั่งให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้ตามมาตรา 12 แห่ง พ.ร.บ. ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 โดยต้องแจ้งสิทธิอุทธรณ์ตามมาตรา 40 แห่ง พ.ร.บ. ระเบียบปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 หรือหัวหน้าหน่วยงานของรัฐอาจใช้สิทธิเรียกร้องโดยการฟ้องคดีต่อศาลที่มีเขตอำนาจ ทั้งนี้ต้องใช้สิทธิดังกล่าวภายในอายุความสองปีนับแต่วันที่ผู้แต่งตั้งได้วินิจฉัยสั่งการหรือกรณีที่หน่วยงานของรัฐเห็นว่าเจ้าหน้าที่ผู้นั้นไม่ต้องรับผิดชอบแต่กระทรวงการคลังตรวจสอบแล้วเห็นว่าต้องรับผิดชอบให้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนนั้นมิกำหนดอายุความหนึ่งปีนับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐมีคำสั่งตามความเห็นของกระทรวงการคลัง กรณีที่ต้องรายงานความเสียหายให้กระทรวงการคลังทราบและไต่ถามระยะเวลาตามข้อ 17 วรรคห้า ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐออกคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนก่อนครบกำหนดอายุความสองปีตามมาตรา 10 วรรคสอง แห่ง พ.ร.บ. ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 เมื่อกระทรวงการคลังพิจารณาแล้วเสร็จให้ผู้แต่งตั้งสั่งการตามความเห็นของกระทรวงการคลัง ทั้งนี้อาจมีการแก้ไขจำนวนค่าสินไหมทดแทนความเสียหายถือว่าเป็นการแก้ไขคำสั่งทางปกครองเล็กน้อยไม่ต้องเพิกถอนหรือยกเลิกคำสั่งให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนคำสั่งเดิม ซึ่งคำสั่งดังกล่าวนี้แม้เกินระยะเวลาสองปีตามมาตรา 10 วรรคสอง ก็ไม่มีผลต่อความชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากเมื่อมีการออกคำสั่งให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนภายในอายุความสองปีซึ่งเป็นลักษณะเช่นเดียวกับการฟ้องคดีต่อศาลย่อมทำให้อายุความการใช้สิทธิเรียกร้องสะดุดหยุดลงตามมาตรา 193/14 (5) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ นับแต่เวลาที่คำสั่งนั้นมีผลใช้ยันต่อเจ้าหน้าที่ผู้ต้องรับผิดชอบ ดังนั้นเมื่ออายุความสะดุดหยุดลงแล้ว ระยะเวลาที่ล่วงไปก่อนหน้านี้ไม่นับเข้าในอายุความตามมาตรา 193/15 (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ 844/2557)

อย่างไรก็ตามสิทธิเรียกร้องดังกล่าวข้างต้นต้องอยู่ภายใต้อายุความอย่างยาว คือ สิบปีนับแต่วันทำละเมิดตามมาตรา 448 วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ทั้งนี้ถ้าเป็นการใช้สิทธิเรียกร้องจากมูลละเมิดอันเป็นความผิดตามกฎหมายลักษณะอาญาย่อมบังคับตามมาตรา 448 วรรคสอง เช่น เจ้าหน้าที่เปียดบังทรัพย์สินของหน่วยงานของรัฐตามมาตรา 147 หรือการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบตามมาตรา 157 แห่งประมวลกฎหมายอาญาย่อมให้อายุความอาญา



ที่ยาวกว่าตามมาตรา 95 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ประกอบกับมาตรา 51 วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ทั้งนี้ ตามมติของที่ประชุมใหญ่ตุลาการศาลปกครองสูงสุด ครั้งที่ 2/2565 วางหลักไว้ว่า การออกคำสั่งให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือการฟ้องคดีต่อศาลต้องมีการบรรยายถึงการกระทำของเจ้าหน้าที่ที่เป็นความผิดตามกฎหมายลักษณะอาญาอย่างชัดเจน ไม่ว่าจะได้มีการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยการร้องทุกข์กล่าวโทษ หรือฟ้องคดีหรือไม่ก็ตาม

1.1.6 สิทธิเรียกร้องกรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้ต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้เสียชีวิตลง แบ่งออกเป็น 2 กรณี ดังนี้

1.1.6.1 กรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้ต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้เสียชีวิตไปก่อนหน่วยงานของรัฐรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวเจ้าหน้าที่ที่ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ต้องบังคับตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เนื่องจากหนี้ไม่ระงับไปด้วยความตายของลูกหนี้ เมื่อเจ้าหน้าที่ถึงแก่ความตาย กองมรดกของผู้ตาย ตลอดทั้งสิทธิหน้าที่ และความรับผิดชอบต่าง ๆ อันไม่ได้รับการเฉพาะตัวของผู้ตายโดยแท้ จึงตกแก่ทายาทตามมาตรา 1599 และมาตรา 1600 ดังนั้น ต้องบังคับตามอายุความมรดกตามมาตรา 1754 วรรคสาม และวรรคสี่ โดยหน่วยงานของรัฐจะต้องใช้สิทธิเรียกร้องโดยการฟ้องคดีต่อศาลที่มีเขตอำนาจภายในกำหนดหนึ่งปีนับแต่หน่วยงานของรัฐได้รู้หรือควรได้รู้ถึงความตายของเจ้าหน้าที่ และไม่เกินสิบปีนับแต่เมื่อเจ้าหน้าที่ตาย ถ้าหน่วยงานของรัฐยังไม่ทราบว่าตนมีสิทธิเรียกร้องต่อเจ้าหน้าที่ที่ถึงแก่ความตายย่อมไม่อาจกล่าวได้ว่าหน่วยงานของรัฐได้รู้หรือควรได้รู้ถึงความตายของเจ้ามรดก (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ คผ.103/2563) ทั้งนี้ การใช้สิทธิเรียกร้องดังกล่าวมิให้ฟ้องร้องเมื่อพ้นกำหนดสิบปีนับแต่เมื่อเจ้าหน้าที่กระทำความผิดตามมาตรา 448 วรรคหนึ่ง (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 39/2562 มติที่ประชุมใหญ่) ซึ่งทายาทย่อมรับผิดชอบไม่เกินทรัพย์สินมรดกที่ตกทอดแก่ตนตามมาตรา 1601

1.1.6.2 กรณีที่หน่วยงานของรัฐได้ออกคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำละเมิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายตามมาตรา 12 แห่ง พ.ร.บ.ความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ภายในอายุความตามมาตรา 10 วรรคสอง และเจ้าหน้าที่ได้ถึงแก่ความตายก่อนที่จะชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้ครบถ้วน หน่วยงานของรัฐสามารถดำเนินการใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยอาศัยอำนาจตาม พ.ร.บ.วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ตามมาตรา 63/4 โดยดำเนินยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้นั้นภายในสิบปีนับแต่วันที่คำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินเป็นที่สุด ตามมาตรา 63/8 หรือถ้ามีเหตุขัดข้องไม่อาจบังคับการให้เป็นไปตามคำสั่งได้สามารถนำคดีมาฟ้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจ

เมื่อหน่วยงานของรัฐที่เสียหายใช้สิทธิโดยการฟ้องคดีต่อศาลที่มีเขตอำนาจและศาลรับฟ้องแล้ว ห้ามมิให้ใช้มาตรการบังคับตามปกครองตามมาตรา 63/6 แห่ง พ.ร.บ. วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ทั้งนี้ ไม่กระทบต่อการดำเนินการตามมาตรการบังคับทางปกครองที่



เจ้าหน้าที่ได้ดำเนินการไปก่อนที่ศาลได้รับฟ้องคดี และให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการตามมาตรการบังคับทางปกครองในส่วนนั้นต่อไปจนแล้วเสร็จ

1.2 กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำละเมิดต่อบุคคลภายนอก

เมื่อเจ้าหน้าที่กระทำละเมิดต่อบุคคลภายนอกในการปฏิบัติหน้าที่นั้น การดำเนินการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดให้เป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ในกรณีที่เป็นกระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม และราชการส่วนภูมิภาค ทั้งนี้ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา หรือหน่วยงานอื่นของรัฐที่กำหนดตามพระราชกฤษฎีกาที่ออกตาม พรบ. ดังกล่าวนี สามารถดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 12 พฤศจิกายน 2539 (หนังสือ นร 0214/ว235 ลงวันที่ 28 พฤศจิกายน 2539) สำหรับขั้นตอนการดำเนินการให้นำข้อ 8 ถึงข้อ 20 ของระเบียบดังกล่าวมาใช้บังคับโดยอนุโลม (ข้อ 31) ดังนี้

1.2.1 เมื่อเจ้าหน้าที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลภายนอกอันเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่ ให้เจ้าหน้าที่ผู้นั้นแจ้งต่อผู้บังคับบัญชาโดยไม่ชักช้า และให้รายงานตามลำดับชั้นถึงหัวหน้าหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น (ข้อ 31)

1.2.2 หัวหน้าหน่วยงานของรัฐเชื่อว่าเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ให้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด โดยให้นำข้อ 8 ถึงข้อ 12 มาบังคับใช้โดยอนุโลม

1.2.3 การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดนั้นให้นำข้อ 13 ถึงข้อ 15 มาบังคับใช้โดยอนุโลม ทั้งนี้เจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเมื่อกระทำด้วยความจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงเท่านั้น โดยเจ้าหน้าที่ไม่จำเป็นต้องชดเชยเต็มจำนวนก็ได้โดยให้คำนึงถึงระดับความร้ายแรงแห่งการกระทำและความเป็นธรรมในแต่ละกรณีเป็นเกณฑ์ และให้มีการหักส่วนจากความผิดหรือความบกพร่องของหน่วยงานของรัฐหรือระบบการดำเนินงานร่วมถึงกรณีเจ้าหน้าที่หลายคนร่วมกันกระทำละเมิดมิให้นำหลักเรื่องลูกหนี้ร่วมมาใช้บังคับเป็นไปตามมาตรา 8 แห่ง พ.ร.บ. ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539

1.2.4 การดำเนินการของหัวหน้าหน่วยงานของรัฐ เมื่อได้รับรายงานผลการสอบของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดนั้นให้นำข้อ 16 ถึงข้อ 20 มาบังคับใช้โดยอนุโลม

ในกรณีที่ผู้เสียหายยื่นคำขอต่อหน่วยงานของรัฐเพื่อให้ชดเชยค่าสินไหมทดแทนตามมาตรา 11 แห่ง พ.ร.บ. ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการตามข้อ 32-34 ของระเบียบดังกล่าวนี้ หรือถ้ามีการฟ้องคดีต่อศาลแต่ยังไม่มีแต่งตั้งคณะกรรมการให้รับดำเนินการแต่งตั้งโดยไม่ชักช้าและให้ประสานกับสำนักงานอัยการสูงสุดเพื่อเตรียมการต่อสู้คดี (ข้อ 35) ทั้งนี้ถ้าผู้แต่งตั้งเห็นว่าความเสียหายเกิดจากเจ้าหน้าที่มิได้กระทำในการปฏิบัติหน้าที่หรือได้รับฟังความคิดเห็นของคณะกรรมการหรือได้รับทราบผลการพิจารณาของกระทรวงการคลังเห็นว่า



ความเสียหายเกิดจากเจ้าหน้าที่มิได้กระทำการปฏิบัติหน้าที่ให้เรียกเจ้าหน้าที่มาเป็นคู่ความในคดี (ข้อ 36) ทั้งนี้ถ้าผลการพิจารณาของผู้แต่งตั้งเป็นที่สุดว่าเจ้าหน้าที่กระทำการในการปฏิบัติหน้าที่จะต้องไม่เรียกเจ้าหน้าที่มาเป็นคู่ความในคดีหรือถ้าผู้เสียหายได้ฟ้องเจ้าหน้าที่ต่อศาลก่อนแล้ว หรือได้เรียกเจ้าหน้าที่มาเป็นคู่ความในคดีก่อนแล้วให้ผู้แต่งตั้งแจ้งพนักงานอัยการเพื่อแถลงต่อศาล เพื่อให้เจ้าหน้าที่หลุดพ้นจากการเป็นคู่ความในคดี (ข้อ 37) ซึ่งเป็นไปตามมาตรา 5 วรรคหนึ่ง แห่ง พ.ร.บ. ดังกล่าวนี

1.2.5 สิทธิไล่เบี้ยหรือการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากเจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิด เมื่อหน่วยงานของรัฐได้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายแล้ว แบ่งออกเป็น 2 กรณี ดังนี้

1.2.5.1 เจ้าหน้าที่กระทำละเมิดต่อบุคคลภายนอกอันเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความไม่จงใจหรือประมาทเลินเล่อธรรมดา เมื่อหน่วยงานของรัฐได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหาย สิทธิที่จะเรียกให้เจ้าหน้าที่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นอันพับต่อหน่วยงานของรัฐ

1.2.5.2 เจ้าหน้าที่กระทำละเมิดต่อบุคคลภายนอกอันเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ตามมาตรา 8 วรรคหนึ่ง แห่ง พ.ร.บ. ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 เมื่อหน่วยงานของรัฐได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหาย สิทธิที่จะเรียกให้เจ้าหน้าที่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ตนให้มีกำหนดอายุความหนึ่งปีนับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนนั้นแก่ผู้เสียหายตามมาตรา 9 โดยหน่วยงานของรัฐสามารถออกคำสั่งให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้ตามมาตรา 12 แห่ง พ.ร.บ. เดียวกัน หรือการฟ้องคดีต่อศาลที่มีเขตอำนาจ ทั้งนี้ถ้าหน่วยงานของรัฐออกคำสั่งตามมาตรา 12 แต่เจ้าหน้าที่ไม่มีการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือชดใช้ค่าสินไหมทดแทนไม่ครบถ้วนภายในระยะเวลาที่กำหนด หน่วยงานของรัฐสามารถใช้มาตรการบังคับทางปกครองได้

1.2.6 สิทธิไล่เบี้ยหรือการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากเจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิด เมื่อหน่วยงานของรัฐได้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายแล้ว กรณีที่เจ้าหน้าที่ถึงแก่ความตาย แบ่งออกเป็น 2 กรณี ดังนี้

1.2.6.1 กรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้ต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้เสียชีวิตไปก่อน หน่วยงานของรัฐออกคำสั่งไล่เบี้ย ต้องบังคับตามอายุความมรดกตามมาตรา 1754 วรรคสาม และวรรคสี่ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยหน่วยงานของรัฐจะต้องใช้สิทธิเรียกร้องโดยการฟ้องคดีต่อศาลที่มีเขตอำนาจภายในกำหนดหนึ่งปีนับแต่หน่วยงานของรัฐได้รู้หรือควรได้รู้ถึงความตายของเจ้าหน้าที่ดังกล่าว ทั้งนี้การใช้สิทธิเรียกร้องดังกล่าวมิให้ฟ้องร้องเมื่อพ้นกำหนดสิบปีนับแต่เมื่อเจ้าหน้าที่ตาย (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 277/2563)

1.2.6.2 กรณีที่หน่วยงานของรัฐได้ออกคำสั่งไล่เบี้ยให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำละเมิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายตามมาตรา 12 แห่ง พ.ร.บ. ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ภายในอายุความตามมาตรา 9 และเจ้าหน้าที่ได้ถึงแก่ความตายก่อนที่จะชดใช้ค่าสินไหม



ทดแทนได้ครบถ้วน หน่วยงานของรัฐสามารถใช้มาตรการบังคับทางปกครองกับทายาทผู้รับมรดกหรือผู้จัดการมรดกตามมาตรา 63/4 แห่ง พ.ร.บ. วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้นั้นภายในสิบปีนับแต่วันที่คำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินเป็นที่สุดตามมาตรา 63/8 แห่ง พ.ร.บ. ดังกล่าว หรือถ้ามีเหตุขัดข้องไม่อาจบังคับการให้เป็นไปตามคำสั่งได้สามารถนำคดีมาฟ้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจ เมื่อหน่วยงานของรัฐที่เสียหายใช้สิทธิโดยการฟ้องคดีต่อศาลที่มีเขตอำนาจและศาลรับฟ้องแล้ว ห้ามมิให้ใช้มาตรการบังคับตามปกครองตามมาตรา 63/6 แห่ง พ.ร.บ. เดียวกัน ทั้งนี้ ไม่กระทบต่อการดำเนินการตามมาตรการบังคับทางปกครองที่เจ้าหน้าที่ได้ดำเนินการไปก่อนที่ศาลได้รับฟ้องคดี และให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการตามมาตรการบังคับทางปกครองในส่วนนั้นต่อไปจนแล้วเสร็จ

2. การอุทธรณ์คำสั่งให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน

เมื่อเจ้าหน้าที่กระทำความผิดในการปฏิบัติหน้าที่ไม่ว่ากระทำความผิดต่อหน่วยงานของรัฐหรือกระทำความผิดต่อบุคคลภายนอก เมื่อคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบแล้วเสนอความเห็นต่อผู้แต่งตั้ง ซึ่งหน่วยงานของรัฐที่เสียหายสามารถออกคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้ตามมาตรา 12 แห่ง พ.ร.บ. ความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ซึ่งเป็นคำสั่งทางปกครอง ดังนั้นถ้าเจ้าหน้าที่ไม่เห็นด้วยต้องแก้ไขหรือเยียวยาความเดือดร้อนหรือเสียหายซึ่งกรณีนี้ไม่มีกฎหมายเฉพาะกำหนดจึงต้องเป็นไปตามมาตรา 44 และมาตรา 45 แห่ง พ.ร.บ. วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ทั้งนี้เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจวินิจฉัยอุทธรณ์ยังต้องผูกพันตามความเห็นของกระทรวงการคลังซึ่งเป็นไปตามข้อ 18 วรรคหนึ่ง แห่งระเบียบฯ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 กำหนดว่า เมื่อกระทรวงการคลังพิจารณาเสร็จแล้วให้ผู้แต่งตั้งมีคำสั่งตามความเห็นของกระทรวงการคลังและแจ้งคำสั่งนั้นให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ ดังนั้นหน่วยงานจึงต้องออกคำสั่งให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้เป็นไปตามความเห็นของกระทรวงการคลัง และเมื่อมีการอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ย่อมต้องผูกพันตามความเห็นของกระทรวงการคลังด้วย ซึ่งหากคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของหน่วยงานของรัฐแตกต่างจากความเห็นของกระทรวงการคลังแล้ว หน่วยงานต้องเพิกถอนคำสั่งเดิมทั้งหมดหรือบางส่วน แล้วแต่กรณี (คณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ 1350/2561) ดังนั้นเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์จึงอาจรอการตรวจสอบจากกระทรวงการคลังก่อน เว้นแต่มีความจำเป็นถ้าไม่ดำเนินการวินิจฉัยอุทธรณ์ภายในกำหนดระยะเวลาที่กำหนดจะเกิดความเสียหายแก่ราชการ

ซึ่งการกำหนดให้ผู้วินิจฉัยอุทธรณ์ต้องผูกพันตามความเห็นของกระทรวงการคลัง ดังที่กล่าวมาข้างต้นอาจขัดหรือแย้งต่อมาตรา 46 แห่ง พ.ร.บ. วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งให้อำนาจเจ้าหน้าที่สามารถพิจารณาทบทวนคำสั่งทางปกครองได้ไม่ว่าจะเป็น



ปัญหาข้อเท็จจริง ข้อกฎหมายหรือความเหมาะสมของการทำคำสั่งทางปกครอง นอกจากนี้การที่ผู้วินิจฉัยอุทธรณ์ต้องผูกพันตามความเห็นของกระทรวงการคลังดังกล่าวทำให้เป็นการอุทธรณ์ที่เจ้าหน้าที่ไม่สามารถใช้ขั้นตอนภายในฝ่ายปกครองเพื่อปกป้องสิทธิของตนเองเป็นเพียงขั้นตอนเพื่อให้ใช้สิทธิในการฟ้องคดีต่อศาลปกครอง ดังนั้น ควรมีการแก้ไขกฎหมายให้สิทธิในการฟ้องคดีโดยตรงต่อศาลปกครองหรือให้มีลักษณะเป็นอุทธรณ์เพื่อเลือกตั้งเช่นมาตรา 101 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561

สรุป

การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่เมื่อกระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐหรือบุคคลภายนอกย่อมได้รับความคุ้มครองตาม พ.ร.บ. ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ถ้าเป็นการกระทำโดยไม่จงใจหรือประมาทเลินเล่อธรรมดาอย่ามองตกเป็นอันพับต่อหน่วยงานของรัฐ เว้นแต่จะเป็นการกระทำด้วยความจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงเท่านั้น หน่วยงานของรัฐจึงมีสิทธิเรียกร้องให้เจ้าหน้าที่ชดเชยค่าสินไหมทดแทนอันเกิดจากการละเมิดนั้นได้โดยไม่จำเป็นต้องชดเชยเต็มจำนวนสามารถหักส่วนแห่งความรับผิดได้ รวมถึงไม่นำหลักลูกหนี้ร่วมมาใช้บังคับ ซึ่งสามารถผ่อนชำระเงินที่จะต้องรับผิดนั้นได้ เมื่อเจ้าหน้าที่กระทำละเมิดต่อบุคคลภายนอกในการปฏิบัติหน้าที่ย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย ผู้เสียหายไม่อาจฟ้องเจ้าหน้าที่รัฐได้โดยต้องฟ้องหน่วยงานของรัฐ ในกรณีเจ้าหน้าที่ไม่สามารถชำระหนี้ได้ให้หน่วยงานของรัฐพิจารณาผ่อนผันตามความเหมาะสมและต้องไม่ดำเนินคดีล้มละลายแก่เจ้าหน้าที่เว้นแต่เกิดจากการประพฤตชั่วอย่างร้ายแรงเพื่อไม่ให้หน่วยงานของรัฐได้รับการชำระหนี้

สรุปองค์ความรู้

จากที่กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ได้ดังแผนภาพที่ 1



แผนภาพที่ 1 แสดงความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่

จากแผนภาพที่ 1 จะเห็นได้ว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐจะได้รับความคุ้มครองตาม พ.ร.บ. ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ก็ต่อเมื่อเป็นการกระทำละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่ ทั้งนี้ต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดเพื่อเป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสรีจที่ 1350/2561. การออกคำสั่งให้พนักงานชดใช้ค่าสินไหมทดแทน กรณีที่ผู้ออกคำสั่งเคยเป็นประธานกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดมาก่อน. สืบค้น 30 พฤษภาคม 2567. จาก https://comment.ocs.go.th/main/download/dlf/pdf/1350_2561.
- คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.10/2552. สืบค้น 25 พฤษภาคม 2567. จาก <https://www.admincourt.go.th/admincourt/Casefile/admcase/document/signed/pdf/2548/01012-480131-1f-520205-0000061775.pdf>.
- คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ 844/2557. สืบค้น 25 พฤษภาคม 2567. จาก <https://www.admincourt.go.th/admincourt/Casefile/admcase/document/signed/pdf/2556/01013-560182-2f-571224-0000541907.pdf>.
- คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.351/2559. สืบค้น 25 พฤษภาคม 2567. จาก <https://www.admincourt.go.th/admincourt/Casefile/admcase/document/signed/pdf/2554/01012-541300-1f-590511-0000573551.pdf>.



- คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 39/2562 (มติที่ประชุมใหญ่). สืบค้น 25 พฤษภาคม 2567. จาก <https://www.admincourt.go.th/admincourt/Casefile/admcase/document/signed/pdf/2558/01013-580025-2f-620321-0000637383.pdf>.
- คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 434/2556. สืบค้น 25 พฤษภาคม 2567. จาก <https://www.admincourt.go.th/admincourt/Casefile/admcase/document/signed/pdf/2553/01013-530589-2f-560702-000120166.pdf>.
- คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 277/2563. สืบค้น 25 พฤษภาคม 2567. จาก <https://www.admincourt.go.th/admincourt/Casefile/admcase/document/signed/pdf/2560/01013-600103-2f-630824-0000663747.pdf>.
- ชนิสรา เกษโกวิท. (2564). เมื่อเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐในการปฏิบัติหน้าที่ต้องรับผิดชอบอย่างไร?. สรรพการสาส์น, 68(7), 43-54.
- ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ที่ไม่ต้องรายงานให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ. ประกาศราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศและงานทั่วไป เล่มที่ 37 ตอนพิเศษ 10 ง วันที่ 13 มกราคม 2563.
- พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.
- พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 และที่แก้ไขเพิ่มเติม. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.
- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 และที่แก้ไขเพิ่มเติม. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.
- วรพจน์ วิศรุตพิชญ์. (2541). กฎหมายว่าด้วยความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่. วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 28(2), 375.
- สำนักงานศาลปกครอง. (2553). แนวคำวินิจฉัยคดีปกครองเกี่ยวกับการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่ : กรณีการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ. กรุงเทพมหานคร: พี.เพรส.
- หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร 0214/ว 23 ลงวันที่ 28 พฤศจิกายน 2539. เรื่องการกำหนดหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่. สืบค้น 25 พฤษภาคม 2567. จาก <https://legal.ops.moc.go.th/th/content/category/detail/id/110/iid/3853>.



คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารศิลปศาสตร์ราชชมงคลสุวรรณภูมิ

วารสารศิลปศาสตร์ราชชมงคลสุวรรณภูมิ เป็นวารสารวิชาการที่ได้รับการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการที่อยู่ในฐานข้อมูล TCI รอบที่ 4 ครั้งที่ 3 ให้เป็นวารสารที่มีคุณภาพกลุ่มที่ 1 (TCI ฐาน 1) และอยู่ในฐานข้อมูล TCI จนถึง 31 ธันวาคม 2567 มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าและเพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ นักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ทางด้านสังคมศาสตร์ ในมิติสังคมศาสตร์ทั่วไป ภาษาและภาษาศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาศาสตร์กายภาพ (ภูมิศาสตร์ ภูมิสังคม สังคมสิ่งแวดล้อม ภูมิประวัติศาสตร์) จิตวิทยา การศึกษา ธุรกิจ การจัดการและการบัญชี การจัดการการท่องเที่ยว สันทนาการ และการบริการ ทุกบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 3 ท่านจากหลายหลายสถาบัน เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย กำหนดออกวารสารปีละ 3 ฉบับ (ราย 4 เดือน) ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยเสนอหรือกำลังเสนอตีพิมพ์ ในวารสารวิชาการใดมาก่อน

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารศิลปศาสตร์ราชชมงคลสุวรรณภูมิ

1) บทความพิเศษ (Special Articles) บทความพิเศษทางวิชาการที่นำเสนอองค์ความรู้ทางวิชาการอย่างเข้มข้น และผ่านการอ่านและพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ มีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักวิชาการในวงการวิชาการหรือวิชาชีพ

2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความที่เขียนขึ้นในลักษณะวิเคราะห์วิจารณ์ หรือเสนอแนวคิดใหม่ จากพื้นฐานทางวิชาการที่ได้เรียบเรียงจากผลงานทางวิชาการของตนเอง หรือของผู้อื่น หรือเป็นบทความทางวิชาการที่เขียนขึ้นเพื่อเป็นความรู้ที่มีประโยชน์แก่คนทั่วไป

3) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่มีการค้นคว้าอย่างมีระบบ และมีความมุ่งหมายชัดเจน เพื่อให้ได้ข้อมูลหรือหลักการบางอย่างที่จะนำไปสู่ความก้าวหน้า หรือการนำวิชาการมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ บทความวิจัยมีรูปแบบของการวิจัยตามหลักวิชาการ เช่น มีการตั้งสมมติฐานหรือมีการกำหนดปัญหาที่ชัดเจน สมเหตุสมผล โดยจะต้องระบุวัตถุประสงค์ที่เด่นชัด มีการรวบรวมข้อมูล พิจารณาวิเคราะห์ ตีความ และสรุปผลการวิจัยที่สามารถให้คำตอบหรือบรรลุวัตถุประสงค์

4) บทความปริทัศน์ (Review Article) เป็นบทความที่รวบรวมความรู้จากตำรา หนังสือ และวารสารใหม่ หรือจากประสบการณ์ของผู้มีพหุวิชาเรียบเรียงขึ้น



5) ปกิณกะ (Miscellany) ได้แก่ บทความทบทวนความรู้ เรื่องแปลย่อความจากวารสารต่างประเทศ การแสดงความคิดเห็น วิจัย และนำเสนอเครื่องมือใหม่ ตำราหรือหนังสือใหม่ที่น่าสนใจ หรือข่าวการประชุมทั้งระดับชาติและนานาชาติ

3. รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 8-15 หน้ากระดาษ A 4 (รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ TH SarabunPSK เท่านั้น ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบนขอบซ้าย 1.38 นิ้ว (3.51 cm.) และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว (2.54 cm.) กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัด เท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอตารางต้องนำเสนอตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับตารางไว้ด้านบน ส่วนการนำเสนอรูปภาพหรือแผนภาพระบุหมายเลขกำกับไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนา เช่น ตารางที่ 1 หรือ Table 1 รูปที่ 1 หรือ Figure 1 และแผนภาพที่ 1 รูปภาพหรือแผนภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องจำเป็นต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

2) ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษพิมพ์ไว้หน้าแรกตรงกลางหน้ากระดาษ

3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จัดรูปแบบตามแบบของวารสาร พร้อมระบุหน่วยงานต้นสังกัดของผู้เขียน และ E-mail ที่สามารถติดต่อได้

4) มีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ควรอยู่ระหว่าง 250-300 คำ ต่อบทคัดย่อ

5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จำนวน 3-5 คำ

6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นหัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร พิมพ์ตัวที่ 6 และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกันต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ควรเว้นระยะพิมพ์เพิ่มอีก 0.5 ช่วงบรรทัด

7) การใช้ตัวเลขคำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษควรใช้ดังนี้ (Student Centred Learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระนี้ ดังนี้

1) บทคัดย่อ (Abstract) เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัย และผลการวิจัยโดยสรุปมีความกะทัดรัด สั้น กระชับ และครอบคลุม

2) บทนำ (Introduction) ระบุความสำคัญของปัญหาการวิจัย

3) วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives) ระบุวัตถุประสงค์การวิจัย

4) การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review) อธิบายถึงผลการสืบค้นเอกสารบทความ การวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อแสดงให้เห็นถึง “ช่องว่างของความรู้” (knowledge gap) ที่ยังไม่ถูกพิจารณา ซึ่งการวิจัยครั้งนี้สามารถเติมเต็มช่องว่างของความรู้นี้ได้ การทบทวนวรรณกรรมต้องมี



การอ้างอิงอย่างครบถ้วน รวมทั้งควรมีการวิเคราะห์และจัดระบบความสัมพันธ์ของวรรณกรรมเหล่านั้นด้วย

5) **กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)** แสดงถึงแนวคิดสำคัญ หลักการสำคัญ ที่กำหนดขึ้นจากการประมวลมาจากทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำเสนอเป็นแผนภาพที่แสดงถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ศึกษา

6) **วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)** ระบุแบบแผนการวิจัย การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง และการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

7) **ผลการวิจัย (Results)** เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ

8) **อภิปรายผล (Discussion)** เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิดและงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด

9) **องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย (Body of Knowledge)** ระบุข้อค้นพบที่เป็นองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดจากผลการวิจัย

10) **สรุป (Conclusions)** สรุปในภาพรวมของบทความ โดยนำเสนอประเด็นสำคัญ ผลการวิจัย และแสดงผลลัพธ์ว่าผลการวิจัยความสำคัญอย่างไร สามารถนำไปใช้อะไรได้บ้าง หรือจะทำให้เกิดอะไรต่อไป

11) **ข้อเสนอแนะ (Suggestion)** ระบุข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

12) **เอกสารอ้างอิง (References)** ต้องเป็นรายการที่มีการอ้างอิงไว้ในเนื้อหาของบทความเท่านั้น (ใช้ระบบ APA 6th)

บทความพิเศษ บทความวิชาการ บทความปริทรรศน์ ปกิณกะ บทความวิจารณ์หนังสือ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

1) **บทคัดย่อ (Abstract)** สรุปประเด็นเนื้อหาที่เป็นสาระสำคัญ เน้นประเด็นสำคัญของงานที่ต้องการนำเสนอ โดยเขียนให้สั้น กระชับ มีความยาวไม่เกิน 250-300 คำ โดยบทคัดย่ออาจจะประกอบด้วยเนื้อหาสามส่วน คือ เกริ่นนำถึงวัตถุประสงค์ สิ่งที่ทำ (วิธีในการศึกษา) สรุปผลสำคัญที่ได้ ซึ่งอ่านแล้วต้องเห็นภาพรวมทั้งหมดของงาน

2) **บทนำ (Introduction)** เป็นการกล่าวนำโดยอาศัยการปริทรรศน์ (review) และต้องมีการอ้างอิงที่มาของข้อมูลตามรูปแบบที่วารสารกำหนด

3) **เนื้อเรื่อง (Content)** แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ



4) **สรุป (Conclusion)** สรุปโดยเลือกประเด็นสำคัญของบทความมาเขียนรวมกันไว้อย่างสั้น ๆ ซึ่งอาจใช้วิธีการบอกผลลัพธ์ว่าสิ่งที่กล่าวมามีความสำคัญอย่างไร สามารถนำไปใช้อะไรได้บ้าง หรือจะทำให้เกิดอะไรต่อไป หรืออาจใช้วิธีการตั้งคำถามหรือให้ประเด็นทิ้งท้ายกระตุ้นให้ผู้อ่านไปสืบเสาะแสวงหาความรู้ หรือคิดค้นพัฒนาเรื่องนั้นต่อไป

5) **องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับ (Body of Knowledge)** ระบุงค์ความรู้อันเป็นผลมาจากการประเด็นที่ศึกษา การสังเคราะห์ออกมาในลักษณะ แผนภาพ แผนภูมิ หรือผังมโนทัศน์ พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

6) **เอกสารอ้างอิง (Reference)** ต้องเป็นรายการที่มีการอ้างอิงไว้ในเนื้อหาของบทความเท่านั้น (ใช้ระบบ APA 6th)

ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาอ้างอิงควรได้มาจากแหล่งที่มีการตีพิมพ์ชัดเจน อาจเป็นวารสาร หนังสือ หรือข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้ผู้เขียนบทความต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารอ้างอิงทั้งหมด ก่อนส่งต้นฉบับผู้เขียนบทความควรตรวจสอบถึงความถูกต้องของการอ้างอิงเอกสารเพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้องจะไม่สามารถส่งต่อเพื่อพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จนกว่าการอ้างอิงเอกสารได้รับการแก้ไขให้ถูกต้อง

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม-ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA 6th Edition) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บเปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุล ของผู้เขียนและเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง กำกับท้ายเนื้อความที่ใช้อ้างอิง เอกสารที่อ้างอิงในบทความจะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิง บทความทุกรายการและเจ้าของบทความต้องรับผิดชอบถึงความถูกต้องของเอกสารที่นำมาอ้างอิงทั้งหมด โดยรูปแบบของการอ้างอิงเอกสาร มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถา ให้อ้างอิงชื่อคัมภีร์ เล่มที่ ข้อ เครื่องหมายทวิภาค (:) และหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง เช่น (พระไตรปิฎกภาษาไทย/1516281-282), (พระไตรปิฎก พร้อมอรรถกถาแปล/15/255-319)

2) ผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างชื่อผู้แต่งเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ธนู ทดแทนคุณ, 2562)



3) ผู้แต่งสองรายให้อำงชื่อของผู้แต่งสองรายเครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (จิตาภา เร่งมีศรีสุข และชนิตาภา กระแจะจันทร์, 2561) หากมีเอกสารที่นำมาอ้างอิงมากกว่า 1 รายการ ให้ใช้เครื่องหมายอัฒภาค (;) คั่นระหว่างรายการอ้างอิง เช่น (สัมพันธ์ สุกใส, 2560; สมพงษ์ เกษานุช, 2561)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 ราย ให้อำงชื่อของผู้แต่งรายแรกเว้นวรรคหนึ่งครั้งเพิ่มคำว่า และ คณะ เช่น (จิตาภา เร่งมีศรีสุข และคณะ, 2558)

5) ให้เรียงลำดับการอ้างอิงตามลำดับพยัญชนะตัวแรกของชื่อผู้แต่งเช่นเดียวกับลำดับการอ้างอิงในส่วนเอกสารอ้างอิง

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งราย ให้ขึ้นต้นด้วยชื่อสกุล ตามด้วยตัวอักษรย่อชื่อต้น โดย เว้น 1 ระยะ และ อักษรย่อชื่อกลาง (ถ้ามี) ทั้งนี้การกลับชื่อสกุลให้ใช้ตามความนิยมของคนในชาตินั้น โดยใช้เครื่องหมายจุลภาค คั่นระหว่างชื่อสกุลและอักษรย่อชื่อต้น อักษรย่อชื่อกลาง หากกรณีที่ผู้แต่งมีคำต่อท้าย เช่น Jr. หรือคำอื่น ๆ ให้ใส่คำดังกล่าวต่อท้ายอักษรย่อชื่อต้นหรืออักษรย่อชื่อต้น (ถ้ามี) โดยคั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (Hanegraaff, W., 2003)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองราย ให้อำงให้ขึ้นต้นด้วยชื่อสกุล ตามด้วยตัวอักษรย่อชื่อต้น และใช้เครื่องหมาย "&" ระหว่างคนที่ 1 และคนที่ 2 โดยเว้น 1 ระยะ ก่อนและหลัง ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค และปีที่พิมพ์ เช่น (Cadigan, J. & Shupp, R., 2000) และให้ใช้เครื่องหมาย อัฒภาค (;) คั่นกลางระหว่างเอกสารที่นำมาอ้างอิงมากกว่า 1 เอกสาร เช่น (Cadigan, J., 2013; Hanegraaff, W., 2003)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 ราย ให้ขึ้นต้นด้วยชื่อสกุล ตามด้วยตัวอักษรย่อชื่อต้น ของผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al, และปีที่พิมพ์ (Hanegraaff, W. et al., 2008)

4) ให้เรียงลำดับการอ้างอิงชื่อผู้แต่งตามลำดับพยัญชนะภาษาอังกฤษ (A-Z)

หลักเกณฑ์ทั่วไปในการพิมพ์รายการสำนักพิมพ์/โรงพิมพ์

กรณีเป็นสำนักพิมพ์หรือบริษัทให้คงไว้เฉพาะชื่อ ดังตัวอย่าง

- 1) บริษัท เอ็ม อี เค จำกัด ใช้ เอ็ม อี เค
- 2) สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ใช้ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- 3) กรณีที่เป็นโรงพิมพ์ให้ใช้รูปแบบเต็ม เช่น โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย



เอกสารอ้างอิง

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ:

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อพระไตรปิฎก อรรถกถา./ สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง:

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อหนังสือ./ (ครั้งที่พิมพ์)./ สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์ หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

จิตาภา เร่งมีศรีสุข. (2561). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร:
เอ็น เค การพิมพ์.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อบทความ./ ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ)./ ชื่อหนังสือ./ (เลขหน้าอ้างอิง)./
สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง:

สัมพันธ์ สุกใส. (2561). การพัฒนาทรัพยากรบุคคล. ใน จิตาภา เร่งมีศรีสุข (บรรณาธิการ). การบริหาร
องค์กรสู่ความเป็นเลิศ. (หน้า 112-115). กรุงเทพมหานคร: เอ็น เจ ที ปรีนติ้ง.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อบทความ./ ชื่อวารสาร./ ปีที่/(ฉบับที่)./ เลขหน้าแรกที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่
ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง:

สมพงษ์ เกษานุช. (2560). กระบวนการพัฒนาชุมชนสู่ความยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.
วารสาร มจร. สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 3 (1), 25-31.



(5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อบทความ./ ใน/ ชื่อสารานุกรม./ (เล่มที่อ้าง./ หน้า/ เลขหน้าที่อ้าง)./ สถานที่พิมพ์./ สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง:

สนธิ อาจพันธ์. (2537). หม้อคอควย. ใน สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีต เขตหัวเมืองฝ่ายเหนือ , (เล่ม 2, หน้า 274-275). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

Sturgeon, T. (1995). Sciencefiction. In *The encyclopaedia America*, (Vol. 24, pp. 390-392). Danbury, CT: GrolierPress.

(6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์)./ ชื่อบทความ./ ชื่อหนังสือพิมพ์./ ,ปีที่ (ฉบับที่)./ เลขหน้า.

ตัวอย่าง:

ธนู ทดแทนคุณ. (12 กันยายน 2561). มาตรฐานการเขียนหนังสือราชการ. *มติชน*, น. 15.

(7) รายงานการวิจัย

รูปแบบ :

ชื่อผู้เขียน./ (ปีพิมพ์)./ ชื่อเรื่อง./ ใน รายงานการวิจัย./ สถานที่พิมพ์./ สำนักพิมพ์หรือหน่วยงาน.

ตัวอย่าง:

สมพงษ์ เกษานุช. (2561). การพัฒนาชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน. ใน รายงานการวิจัย. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

(8) วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์

รูปแบบ :

ชื่อผู้เขียน. (ปี ที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทหรือปริญญาตรีบัณฑิตหรือปริญญาโทหรือปริญญาตรี)./ สถานที่พิมพ์./ ชื่อสถาบัน.

ตัวอย่าง:

สมพงษ์ เกษานุช. (2561). กลยุทธ์การบริหารจัดการชุมชนเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.



(9) สัมภาษณ์

รูปแบบ :

ชื่อ นามสกุลผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์./ (วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์)./ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์./ (ชื่อ/นามสกุล/ผู้สัมภาษณ์).

ตัวอย่าง :

วาสนา มะลินิน. (12 กันยายน 2562). ระบบการพัฒนานักศึกษาคณะศิลปศาสตร์ ใน มทร.สุวรรณภูมิ ศูนย์นนทบุรี. (สมพงษ์ เกษานุช ผู้สัมภาษณ์).

(10) สื่อออนไลน์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่เผยแพร่)./ชื่อบทความ./ สืบค้น/วันที่/เดือน/ปี./จาก/แหล่งที่มาของข้อมูล (URL).

ตัวอย่าง :

วิทยา พัฒนเมธาดา. (2560). การจัดการเชิงกลยุทธ์ (*Strategic Management*). สืบค้น 12 กันยายน 2561. จาก <http://www.kansuksa.com/31/>.

Downes. (2012). Connectivism and Connective Knowledge: essays on meaning and learning networks. Retrieved October 12, 2022. from http://www.downes.ca/files/books/Connective_Knowledge-19May2012.pdf.

หมายเหตุ: / = เว้นวรรค 1 ครั้ง

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

กริช แรงสูงเนิน. (2554). การวิเคราะห์ปัจจัยด้วย SPSS และ AMOS เพื่อการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: ซีไอเดียเคชั่น.

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2551). การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Windows. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ครูเชียงราย. (2560). สื่อการสอน. สืบค้น 1 มกราคม 2560. จาก <http://www.kru.chiangrai.net/tagสื่อการสอน/>.

จรัญ แสงบุญ. (2552). การจัดการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

จิราภา เต็งไธรัตน์. (2554). จิตวิทยาทั่วไป. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: ธรรมศาสตร์.

จันทร์ธานี สงวนนาม. (2551). ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: บุคพอยท์.



- จามจุรี จำเมือง. (2553). ผู้บริหารกับการบริหารสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.
- ทัศนีย์ ศุภเมธี. (2542). พฤติกรรมการสอนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สถาบันราชภัฏธนบุรี.
- ทิภาวรรณ เลขวัฒน์ และสุนทรี จันทร์สำราญ. (2557). การประเมินผลในชั้นเรียนเพื่อวินิจฉัยข้อบกพร่องผู้เรียน (Classroom Assessment for Student Diagnostic). วารสารชุมชนนักวัดและประเมินผลการศึกษาขั้นพื้นฐานแห่งประเทศไทย, 1(1), 12-25.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2557). การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS. (พิมพ์ครั้งที่ 15). นนทบุรี: เอสอาร์.พรินติ้ง แมสโปรดักส์.
- นิธิตา บุณจันทร. (2550). ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลองค์กรของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Downes. (2012). Connectivism and Connective Knowledge: essays on meaning and learning networks. Retrieved October 12, 2022. from http://www.downes.ca/files/books/Connective_Knowledge-19May2012.pdf.
- Glickman, C.D. (2004). *Supervision and Instructional Leadership : A Developmental Approach*. Boston: Allyn and Bacon.
- Lunenburg, F. C. & Ornstein, A. C. (1996). *Educational administration*. (2nd ed.). Belmont, CA: Wadsworth.
- McEwan, E. K. (2003). *Ten traits of highly effective principals : From good to great performance*. Thousand Oaks, CA: Sage.

4. หลักเกณฑ์การส่งต้นฉบับบทความเพื่อได้รับการตีพิมพ์

4.1 ส่งผ่านระบบออนไลน์ของวารสารศิลปศาสตรราชชมงคลสุวรรณภูมิ (THAIJO) โดยสมัครสมาชิก และส่งบทความผ่านระบบได้ที่ <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/art/index>

4.2 ส่งด้วยตนเองหรือทางไปรษณีย์ เอกสารประกอบด้วย

1) ต้นฉบับ จำนวน 3 ชุด จำแนกเป็น

- ต้นฉบับที่ไม่ระบุชื่อผู้แต่ง จำนวน 2 ชุด

- ต้นฉบับที่ระบุชื่อผู้แต่ง จำนวน 1 ชุด เอกสารต้องระบุรายละเอียด ผู้เขียนบทความ

Author (s) ได้แก่ ชื่อ ตำแหน่ง และสังกัด หรือวุฒิการศึกษาสูงสุด อย่างใดอย่างหนึ่งโดยให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เฉพาะผู้รับผิดชอบบทความ (Corresponding Author) ให้ระบุที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ E-mail ที่สามารถติดต่อได้ ในกรณีที่ต้นฉบับดังกล่าวมาจากหรือเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์หรือหลักสูตร การศึกษาโปรดระบุชื่อหลักสูตร สาขา และสถาบันการศึกษาให้ชัดเจน

2) แผ่นซีดีบรรจุข้อมูลต้นฉบับ จำนวน 1 แผ่น (ระบุชื่อบทความและชื่อผู้เขียน)



3) แบบเสนอผลงานเพื่อตีพิมพ์ในวารสารศิลปศาสตรราชชมงคลสุวรรณภูมิ

- แบบฟอร์มเสนอผลงานเพื่อได้รับการตีพิมพ์ในวารสารศิลปศาสตรราชชมงคลสุวรรณภูมิ
- แบบฟอร์มสมัครสมาชิกวารสารศิลปศาสตรราชชมงคลสุวรรณภูมิ

4) ส่งต้นฉบับบทความเพื่อเสนอตีพิมพ์ในวารสารศิลปศาสตรราชชมงคลสุวรรณภูมิ มายัง

กองบรรณาธิการวารสารศิลปศาสตรราชชมงคลสุวรรณภูมิ
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
เลขที่ 60 หมู่ 3 ถนนสายเอเชีย (กรุงเทพฯ-นครสวรรค์) ตำบลหันตรา
อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13000
โทร. 035-709208, โทรสาร. 035-709208

4.3 ส่งทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ แนบไฟล์ต้นฉบับ (File attachment) ในรูปแบบ MS Word และ PDF ส่งมายัง E-mail: journalartmutsb2560@gmail.com เมื่อได้รับการยืนยันจากกองบรรณาธิการ พิจารณาให้ตีพิมพ์ลงในวารสารแล้ว ผู้เขียนจะต้องส่งแผนชีตบรรจุข้อมูลต้นฉบับจำนวน 1 แผ่น มายังกองบรรณาธิการเพื่อเข้าสู่กระบวนการตีพิมพ์ต่อไป

5. ขั้นตอนการนำบทความลงตีพิมพ์ในวารสารศิลปศาสตรราชชมงคลสุวรรณภูมิ

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version 2010 หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร รูปแบบไฟล์ภาพในสกุล *.PDF*.JPG*.GIF หรือ *.bmp. ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 15 หน้า (รวมบทคัดย่อ ภาพ ตาราง และเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไขถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่าน หรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

6. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืน เพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการ หรือบทความวิจัย ไม่ตรงกับแนวทางของวารสารศิลปศาสตรราชชมงคลสุวรรณภูมิ หรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ เมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับวารสารบทความลงตีพิมพ์ผลงาน จำนวน 1 ฉบับ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสารศิลปศาสตรราชชมงคลสุวรรณภูมิ



ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

บทความวิจัย

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (ตัวพิมพ์ใหญ่: 18 pt)

ชื่อ-นามสกุล ผู้เขียนบทความ (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุล ผู้เขียนบทความ (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt), เบอร์โทรศัพท์ (มือถือ), ID Line

Received เดือน วัน, ปี; Revised เดือน วัน, ปี; Accepted เดือน วัน, ปี

บทคัดย่อ (250-300 คำ)

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1)..... 2).....
และ 3) การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัย.....
เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่
ผลการวิจัยพบว่า

1).....

2).....

3)

คำสำคัญ:,, (3-5 คำ)

Abstract (250-300 words)

This Article aimed to study 1) 2)
and 3) the sample was..... They was selected by
the instrument for collecting data was Analysis data by Descriptive
statistics and Content Analysis. The research results were found as follows;

1).....

2).....



3)

Keywords: (3-5 words)

บทนำ

ย่อหน้าแรก เขียนอธิบายประเด็นวิจัย ปรากฏการณ์ ความน่าสนใจ ความสำคัญ โดยนำข้อมูลงานวิจัยที่ตีพิมพ์เพื่อที่จะบ่งชี้สถานการณ์ปัจจุบันขององค์ความรู้ (knowledge) หรือการทำงานของนักปฏิบัติ (practice) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ผ่านมาพอสังเขปเพื่อชี้ให้เห็นว่าที่ผ่านมามีการค้นพบอะไรบ้างและค้นพบโดยใครบ้างเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการนำเสนอให้เห็นว่ายังมีช่องว่าง (gap) ของงานวิจัย (อ้างอิงข้อมูลตัวเลขจากหน่วยงานราชการ/บทความวิจัยที่ตีพิมพ์ 1-2 ปี/เจ้าของทฤษฎี)

ย่อหน้าที่สอง พื้นที่วิจัย ปัญหา ความต้องการ หรือลักษณะกลุ่มที่เป็นเป้าหมายของการวิจัยเป็นอย่างไร นักวิจัยได้มีประสบการณ์หรือมีส่วนร่วมในพื้นที่นั้นอย่างไรบ้าง มีงานวิจัยเกี่ยวกับพื้นที่กลุ่มเป้าหมายอย่างไร

ย่อหน้าที่สาม เขียนแนะนำวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของงานวิจัยซึ่งจะเป็นเหมือนเข็มทิศบอกแนวทางการทำวิจัย [how?, where?, when?] นักวิจัยชี้ให้เห็นระเบียบวิธีวิจัยที่จะใช้เพื่อทำให้บรรลุวัตถุประสงค์การวิจัยที่วางไว้พอสังเขป

บทความวิจัยนี้นำเสนอ (โครงสร้าง และเนื้อหาของบทความที่จะนำเสนอ โดยปกติจะเขียนตามวัตถุประสงค์ หรือประเด็นตามหัวข้อบทความ และประโยชน์ที่จะเกิดแก่วงวิชาการหรือสังคม)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษา.....
2. เพื่อศึกษา
3. เพื่อศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

เขียนควรอธิบายถึงผลการสืบค้นเอกสาร บทความ การวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อแสดงให้เห็นถึง “ช่องว่างของความรู้” (knowledge gap) ที่ยังไม่ถูกพิจารณา ซึ่งการวิจัยครั้งนี้สามารถเติมเต็มช่องว่างของรู้นั้นได้ การทบทวนวรรณกรรมต้องมีการอ้างอิงอย่างครบถ้วน รวมทั้งควรมีการวิเคราะห์และจัดระบบความสัมพันธ์ของวรรณกรรมเหล่านั้นด้วย

1.



2.

3.

(สรุปผลการทบทวนวรรณกรรม เพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้เขียนนำเอาทฤษฎี /แนวคิดที่ทบทวนมาใช้ในการวิจัยอย่างไร ในประเด็นไหน)

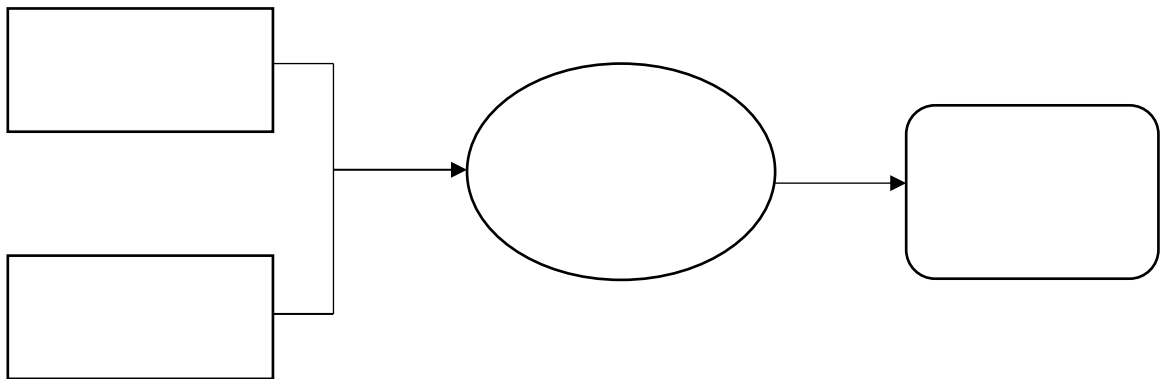
กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิง ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิด/ทฤษฎีของ ประกอบด้วย โดยมีรายละเอียดดังนี้

เขียนตัวแปรอิสระ

กระบวนการ/เครื่องมือ/พื้นที่/กลุ่มเป้าหมาย

ตัวแปรตาม



แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการเขียนแบบที่ 1

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัย (เชิงปริมาณ/เชิงคุณภาพ/ผสมวิธี) พื้นที่วิจัย คือประชากร คือ จำนวน คน (อ้างอิง) กลุ่มตัวอย่าง คือ จำนวน คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบ.....(อธิบายการคัดเลือกอย่างละเอียด) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี ชนิด ได้แก่ 1) แบบสอบถาม (อธิบายลักษณะ องค์ประกอบ และสร้างตามแนวคิดของใคร ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัย) ใช้ศึกษา..... 2) แบบสัมภาษณ์ (อธิบายลักษณะ องค์ประกอบ และสร้างตามแนวคิดของใคร ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัย) ใช้ศึกษา 3) แนวทางการสนทนากลุ่ม (ประเด็นการสนทนา องค์ประกอบ และสร้างตามแนวคิดของใคร) รวบรวมข้อมูลโดย ระหว่างเดือน ถึง เดือน พ.ศ. นำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ด้วยสถิติ.....(สถิติพื้นฐาน/สถิติ



อ้างอิง สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ) ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิจัยเอกสาร วิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

วิธีการเขียนแบบที่ 2

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัย (เชิงปริมาณ/เชิงคุณภาพ/ผสมวิธี) พื้นที่วิจัย คือ โดยมีการแบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการณ์การประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการรุ่นใหม่

(กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือ ลักษณะของเครื่องมือ คุณภาพของเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้)

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาศักยภาพและโอกาสทางธุรกิจผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพของผู้ประกอบการรุ่นใหม่ในจังหวัดเชียงใหม่

(กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือ ลักษณะของเครื่องมือ คุณภาพของเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้)

ขั้นตอนที่ 3 การเพิ่มศักยภาพและโอกาสทางธุรกิจผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพของผู้ประกอบการรุ่นใหม่ในจังหวัดเชียงใหม่

(กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือ ลักษณะของเครื่องมือ คุณภาพของเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้)

วิธีการเขียนแบบที่ 3

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัย..... โดยใช้วิธีการ..... ดังนี้

1) การศึกษาในเชิง..... หนังสือ รายงานการวิจัย รายงานการประชุม ภาพถ่าย เอกสารแสดงความสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นถึง.....ดังนี้

(1)

(2)

(3)

ฯลฯ

2) การศึกษาในภาคสนาม (Field Study) เพื่อทราบถึงแนวคิด หลักการ ความเป็นมา รูปแบบ ความสัมพันธ์ กระบวนการสร้าง ทั้งในระดับนโยบาย ประชาชน ชุมชน องค์กร/สถาบันการศึกษา ในพื้นที่ที่เป็นกรณีศึกษา โดยมีขั้นตอนการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

(1) ทำการศึกษาและคัดเลือกองค์กร ชุมชน องค์กรนโยบายในประเทศ โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามความสำคัญของเรื่อง คือเกี่ยวกับกระบวนการ.....



(2) ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับ

.....
.....

(3) ดำเนินการศึกษาวិเคราะห์แนวคิด รูปแบบ การจัดการ และแนวทางการพัฒนา
ความสัมพันธ์ การประยุกต์ใช้องค์ความรู้ และกระบวนการบริหารจัดการเกี่ยวกับ.....
ในลักษณะของการวิเคราะห์เชิงลึก โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการ
ศึกษาวิจัย

(4) สรุปและนำเสนอผลการศึกษาที่ได้ทั้งจากการศึกษาในเชิงเอกสารและภาคสนาม
โดยนำมาวิเคราะห์ตามประเด็นที่สำคัญ คือแนวคิด หลักการ ความเป็นมา รูปแบบ ความสัมพันธ์
กระบวนการ.....ทั้งนี้ เน้นการนำผลการศึกษาวิจัยมาเผยแพร่ให้
.....และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องของในระดับประเทศได้รับทราบ

(5) วิเคราะห์รูปแบบและแนวทางการ.....

.....

(6) สรุปผลการศึกษาวิจัย และข้อเสนอแนะ

3) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) มีคุณสมบัติดังนี้

1) เป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับ.....

2) มีประสบการณ์ในการทำงานด้าน.....อย่างน้อย 5 ปี

3) มีการศึกษาและทำงานวิจัยด้าน.....อย่างต่อเนื่อง

4) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา..... มีอะไรบ้าง มีกระบวนการอย่างไร

5) การเก็บรวบรวมข้อมูล

6) การวิเคราะห์ข้อมูล

7) การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....



ตารางที่ 1 แสดง.....

หัวข้อที่ 1	หัวข้อที่ 2	หัวข้อที่ 3
.....		
.....		
.....		
โดยรวม		

จากตารางที่ 1

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า.....



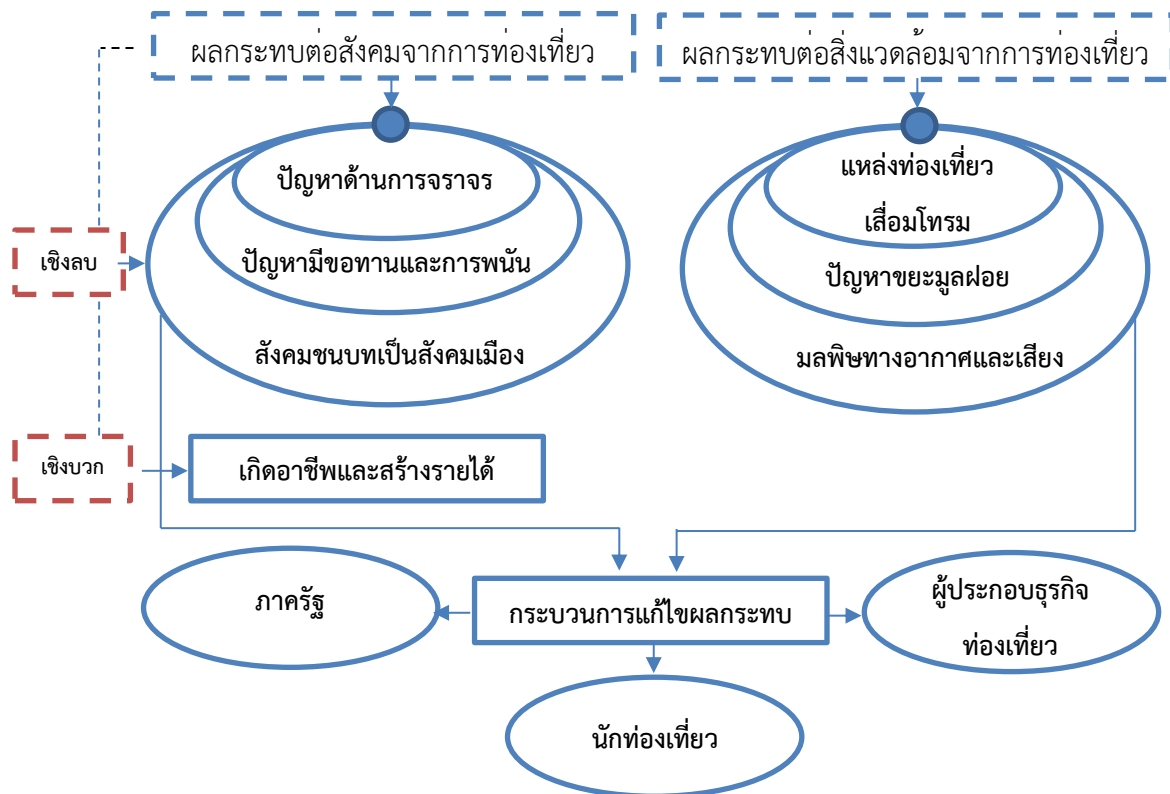
ภาพที่ 1 แสดง.....

จากภาพที่ 1

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า.....

ตัวอย่าง: การเขียนองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการศึกษาผลกระทบทางสังคมของประชาชนจากการจัดการท่องเที่ยวสมัยใหม่ กรณีศึกษา อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบองค์ความรู้ที่สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้



แผนภาพที่ 2 แสดงผลกระทบทางสังคมของประชาชนจากการจัดการท่องเที่ยวสมัยใหม่

จากแผนภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่าการท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อทั้งสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยผลกระทบทางสังคมที่สำคัญ ได้แก่ ปัญหาการจราจร ปัญหามีขอรานและการพนัน และสังคมชนบทเป็นสังคมเมือง ส่วนผลกระทบต่องานสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม ปัญหาขยะมูลฝอย และปัญหามลพิษทางอากาศและเสียง แต่อย่างไรก็ตามการท่องเที่ยวยังส่งผลกระทบเชิงบวกต่อสังคมในภาพรวมโดยเฉพาะการก่อให้เกิดอาชีพและสร้างรายได้ให้กับคนในพื้นที่ ดังนั้นการกำหนดมาตรการหรือแนวทางการแก้ไขผลกระทบให้เหมาะสมกับการท่องเที่ยวสมัยใหม่ จึงเป็นหน้าที่ของทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยว ที่ต้องกำหนดมาตรการเพื่อนำสู่การปฏิบัติร่วมกัน เพื่อสร้างความตระหนักและรักษาไว้ซึ่งมรดกอันล้ำค่าของโลก สู่การพึ่งพาอาศัยกันระหว่างมรดกทรัพยากรและการดำรงอยู่ของคนในสังคมอย่างสมดุลและยั่งยืน



สรุป

สรุปในภาพรวมของบทความ

.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า
ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้.....

1.2 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า
ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้.....

1.3 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า
ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้.....

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบ (องค์ความรู้) ที่สำคัญ คือ สามารถนำไป
ประยุกต์ใช้กับ โดยควรให้ความสำคัญกับ สำหรับประเด็นในการ
วิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

เอกสารอ้างอิง (ตัวอย่าง)

กริช แรงสูงเนิน. (2554). *การวิเคราะห์ปัจจัยด้วย SPSS และ AMOS เพื่อการวิจัย*. กรุงเทพมหานคร:
ซีไอเอ็มเคชั่น.

กัลยา วาณิชย์บัญชา. (2551). *การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Windows*. กรุงเทพมหานคร:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ครูเชียงราย. (2560). *สื่อการสอน*. สืบค้น 1 มกราคม 2560. จาก <http://www.kruchiangrai.net/tagสื่อการสอน/>.

จรัญ แสงบุญ. (2552). *การจัดการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในอำเภอแม่แจ่ม
จังหวัดเชียงใหม่* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

จิราภา เต็งไตรรัตน์. (2554). *จิตวิทยาทั่วไป*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: ธรรมศาสตร์.



- จันทรานี สงวนนาม. (2551). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: บุ๊คพอยท์.
- จามจุรี จำเมือง. (2553). *ผู้บริหารกับการบริหารสถานศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.
- ทัศนีย์ ศุภเมธี. (2542). *พฤติกรรมกรรมการสอนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สถาบันราชภัฏธนบุรี.
- ทิภาวรรณ เลขวัฒน์ และสุนทรี จันทรสำราญ. (2557). การประเมินผลในชั้นเรียนเพื่อวินิจฉัยข้อบกพร่องผู้เรียน (Classroom Assessment for Student Diagnostic). *วารสารชุมชนนักวัดและประเมินผลการศึกษาขั้นพื้นฐานแห่งประเทศไทย*, 1(1), 12-25.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2557). *การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS*. (พิมพ์ครั้งที่ 15). นนทบุรี: เอส.อาร์.พรินติ้ง แมสโปรดักส์.
- นิธิตา บุณจันทร. (2550). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลองค์การของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน* (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Glickman, C.D. (2004). *Supervision and Instructional Leadership: A Developmental Approach*. Boston: Allyn and Bacon.
- Lunenburg, F. C. & Ornstein, A. C. (1996). *Educational administration*. (2nd ed.). Belmont, CA: Wadsworth.
- McEwan, E. K. (2003). *Ten traits of highly effective principals: From good to great performance*. Thousand Oaks, CA: Sage.



ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)
ชื่อบทความ (อังกฤษ) (ตัวพิมพ์ใหญ่: 18 pt)

บทความวิชาการ

บทความพิเศษ บทความปริทรรศน์
ปกิณกะ บทความวิจารณ์หนังสือ

ชื่อ-นามสกุล ผู้เขียนบทความ (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุล ผู้เขียนบทความ (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt), เบอร์โทรศัพท์ (มือถือ), ID Line

Received เดือน วัน, ปี; Revised เดือน วัน, ปี; Accepted เดือน วัน, ปี

บทคัดย่อ (250-300 คำ)

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ วิธีที่ใช้ในการศึกษา (ถ้ามี).....
มีข้อค้นพบหรือข้อสรุปสำคัญที่เกิดจากการศึกษา.....

ซึ่งจะเป็นประโยชน์/สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อ.....

(บทคัดย่อในบทความวิชาการ เป็นการสรุปประเด็นเนื้อหาที่เป็นสาระสำคัญ เน้นประเด็นสำคัญของงาน
ที่ต้องการนำเสนอจริง ๆ ควรเขียนให้สั้น กระชับ มีความยาวไม่เกิน 250-300 คำ โดยบทคัดย่ออาจจะ
ประกอบด้วยเนื้อหาสามส่วน คือ เกริ่นนำถึงวัตถุประสงค์ สิ่งที่ทำ (วิธีในการศึกษา) สรุปผลสำคัญที่ได้
ซึ่งอ่านแล้วต้องเห็นภาพรวมทั้งหมดของงาน)

คำสำคัญ:,, (3-5 คำ)

Abstract (250-300 words)

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Keywords:,, (3-5 words)



บทนำ

ย่อหน้าแรก เขียนเชิงหลักการและเหตุผล (rationale) หรือความเป็นมาหรือภูมิหลัง (Background) หรือความสำคัญของเรื่องที่เขียน (justification) หัวข้อนี้จะทำให้ผู้อ่านได้ทราบเป็นพื้นฐานไว้ก่อนว่าเรื่องที่เลือกมาเขียนมีความสำคัญหรือมีความเป็นมาอย่างไรเหตุผลใดผู้เขียนจึงเลือกเรื่องดังกล่าวขึ้นมาเขียน ในการเขียนบทนำในย่อหน้าแรกซึ่งถือว่าการเปิดตัวบทความทางวิชาการ และเป็นย่อหน้าที่ดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน.....

ย่อหน้าที่ 2, 3, อธิบายวัตถุประสงค์ ขอบเขตของเรื่องที่จะนำเสนอ หรือกำหนดคำจำกัดความหรือนิยามต่าง ๆ ที่ผู้เขียนเห็นว่าควรระบุไว้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน ตลอดจนทั้งประโยชน์ที่เกิดจากบทความนี้.....

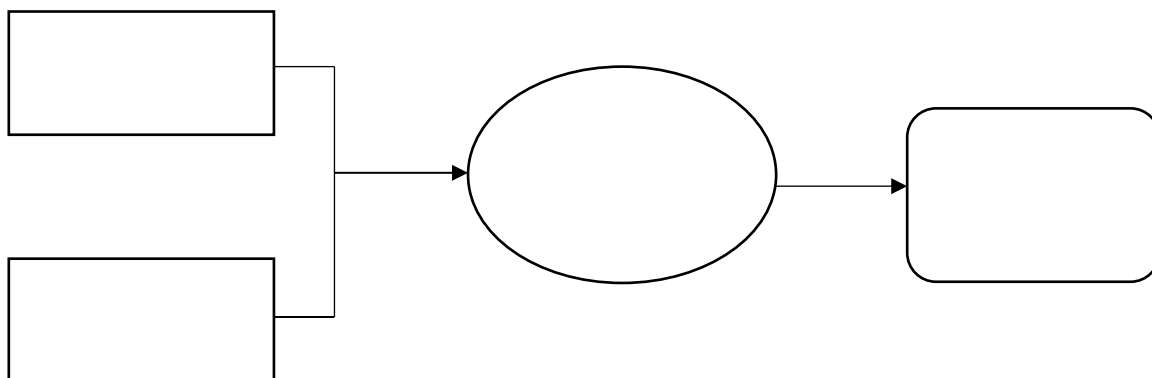
(เป็นการกล่าวนำโดยอาศัยการปริทรรศน์ (review) ไม่เกิน 2 หน้ากระดาษ และต้องมีการอ้างอิงที่มาของข้อมูลตามรูปแบบที่วารสารกำหนด)

เนื้อหา

1. เนื้อหาหัวข้อที่ 1 (18 pt)

1.1 หัวข้อย่อยที่ 1 (16 pt)

.....(อ้างอิงที่มาของข้อมูล: ชื่อผู้แต่ง, xxxx (ระบุปี พ.ศ./ค.ศ.))



แผนภาพที่ 1 แสดง.....

(ที่มา: ชื่อผู้แต่ง, xxxx (ระบุปี พ.ศ./ค.ศ.))



1.2 หัวข้อย่อยที่ 2 (16 pt)

.....
.....(อ้างอิงที่มาของข้อมูล: ชื่อผู้แต่ง, xxxx (ระบุปี พ.ศ./ค.ศ.))

ตารางที่ 1 แสดง.....

(ที่มา: ชื่อผู้แต่ง, xxxx (ระบุปี พ.ศ./ค.ศ.))

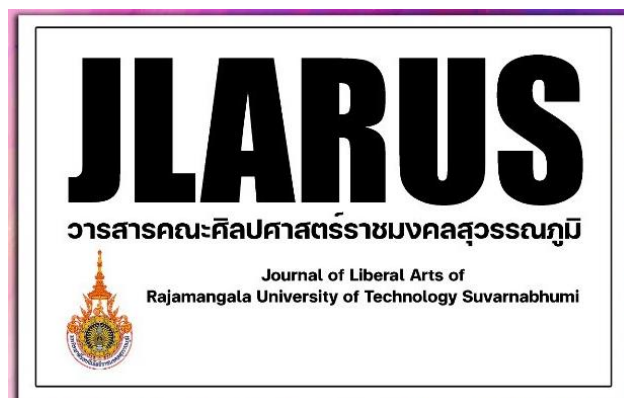
หัวข้อที่ 1	หัวข้อที่ 2	หัวข้อที่ 3
.....		
.....		
โดยรวม		

จากตารางที่ 1

2. เนื้อหาหัวข้อที่ 2 (18 pt)

2.1 หัวข้อย่อยที่ 1 (16 pt)

.....
.....
.....
.....(อ้างอิงที่มาของข้อมูล: ชื่อผู้แต่ง, xxxx (ระบุปี พ.ศ./ค.ศ.))



ภาพที่ 1 แสดง.....

(ที่มา: ชื่อผู้แต่ง, xxxx (ระบุปี พ.ศ./ค.ศ.))



.....
.....
.....
.....
.....(อ้างอิงที่มาของข้อมูล: ชื่อผู้แต่ง, xxxx (ระบุปี พ.ศ./ค.ศ.))

2.2 หัวข้อย่อยที่ 2 (16 pt)

.....
.....
.....
.....
.....(อ้างอิงที่มาของข้อมูล: ชื่อผู้แต่ง, xxxx (ระบุปี พ.ศ./ค.ศ.))

สรุป

.....
.....
.....
.....
.....สรุปในลักษณะที่เป็นการย่อ ประมาณ 4-5 บรรทัด โดยเลือกประเด็นสำคัญของบทความมาเขียน
รวมกันไว้อย่างสั้น ๆ ซึ่งอาจใช้วิธีการบอกผลลัพธ์ว่าสิ่งที่กล่าวมามีความสำคัญอย่างไร สามารถนำไปใช้
อะไรได้บ้าง หรือจะทำให้เกิดอะไรต่อไป หรืออาจใช้วิธีการตั้งคำถามหรือให้ประเด็นทั้งท้ายกระตุ้นให้
ผู้อ่านไปสืบเสาะแสวงหาความรู้ หรือคิดค้นพัฒนาเรื่องนั้นต่อไป.....

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับ

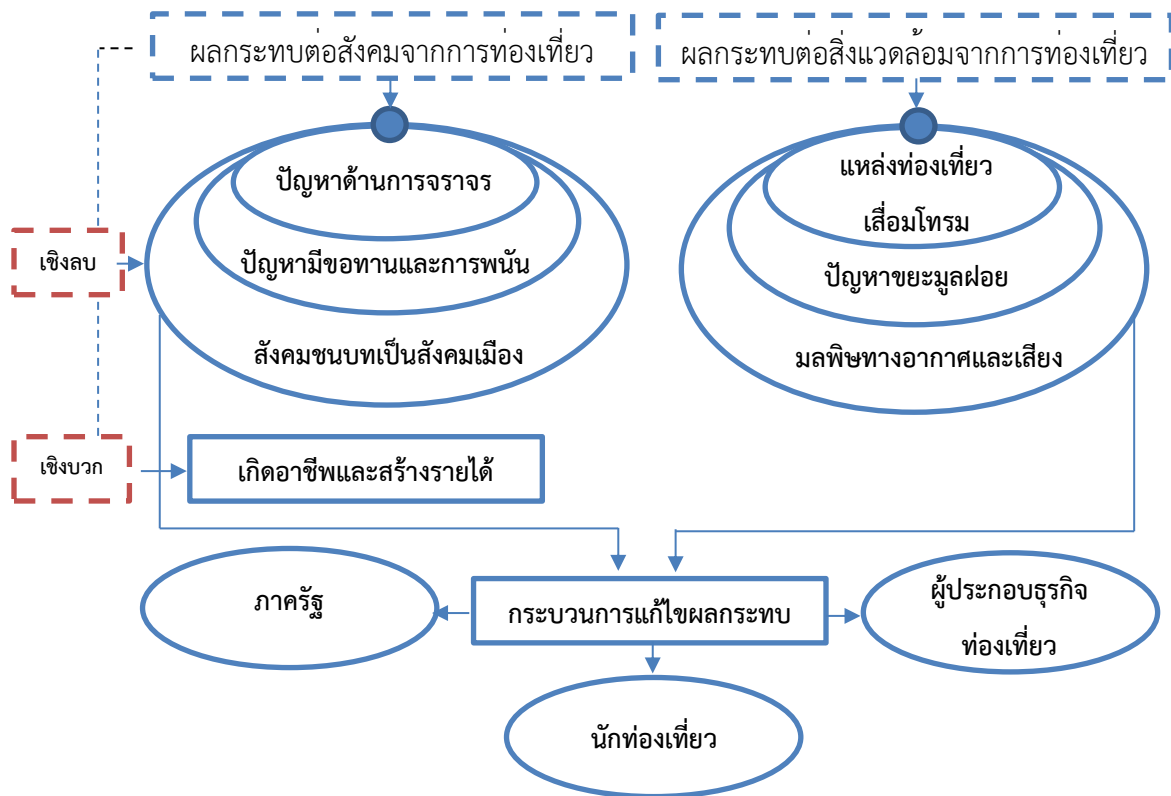
ระบอบองค์ความรู้อันเป็นผลมาจากประเด็นที่ศึกษา การสังเคราะห์ออกมาในลักษณะ แผนภาพ
แผนภูมิ หรือผังมโนทัศน์ พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างอย่างกระชับ เข้าใจง่าย.....

.....
.....
.....
.....



ตัวอย่าง: การเขียนองค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับ

จากการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดเรื่องผลกระทบทางสังคมของประชาชนจากการจัดการท่องเที่ยวสมัยใหม่ในอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบองค์ความรู้ที่สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้



แผนภาพที่ 2 แสดงผลกระทบทางสังคมของประชาชนจากการจัดการท่องเที่ยวสมัยใหม่

จากแผนภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่าการท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อทั้งสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยผลกระทบทางสังคมที่สำคัญ ได้แก่ ปัญหาด้านการจราจร ปัญหามีขอรานและการพนัน และสังคมชนบทเป็นสังคมเมือง ส่วนผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม ปัญหาขยะมูลฝอย และปัญหามลพิษทางอากาศและเสียง แต่อย่างไรก็ตามการท่องเที่ยวยังส่งผลกระทบเชิงบวกต่อสังคมในภาพรวมโดยเฉพาะการก่อให้เกิดอาชีพและสร้างรายได้ให้กับคนในพื้นที่ ดังนั้นการกำหนดมาตรการหรือแนวทางการแก้ไขผลกระทบให้เหมาะสมกับการท่องเที่ยวสมัยใหม่ จึงเป็นหน้าที่ของทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยว ที่ต้องกำหนดมาตรการเพื่อนำสู่การปฏิบัติร่วมกัน เพื่อสร้างความตระหนักและรักษาไว้ซึ่งมรดกอันล้ำค่าของโลก สู่การพึงพาอาศัยกันระหว่างมรดกทรัพยากรและการดำรงอยู่ของคนในสังคมอย่างสมดุลและยั่งยืน

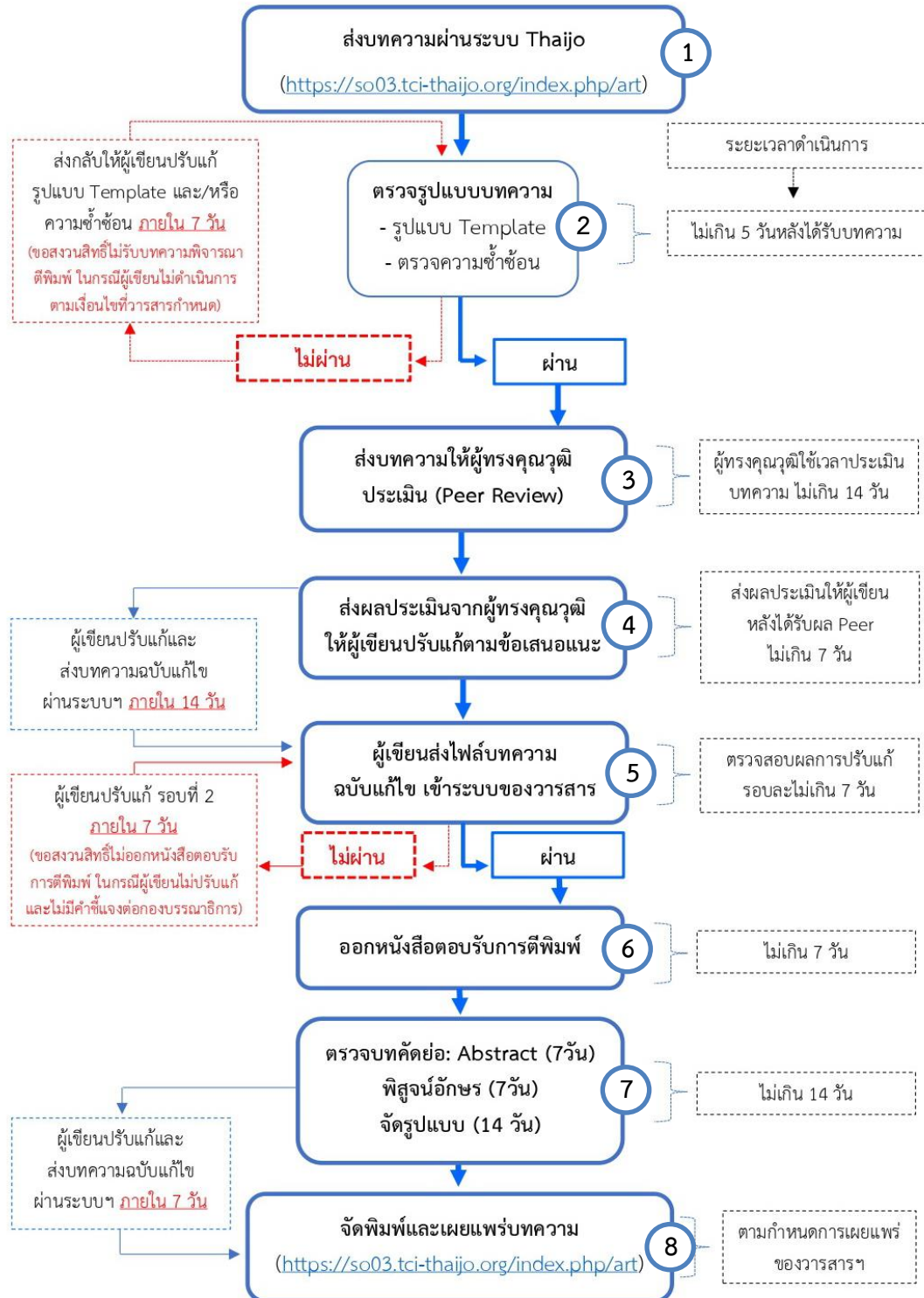


เอกสารอ้างอิง (ตัวอย่าง)

- กริช แรงสูงเนิน. (2554). *การวิเคราะห์ปัจจัยด้วย SPSS และ AMOS เพื่อการวิจัย*. กรุงเทพมหานคร: ซีไอเดียเคชั่น.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2551). *การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Windows*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ครูเชียงราย. (2560). *สื่อการสอน*. สืบค้น 1 มกราคม 2560. จาก <http://www.kruchiangrai.net/tagสื่อการสอน/>.
- จรัญ แสงบุญ. (2552). *การจัดการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จิราภา เต็งไธรัตน์. (2554). *จิตวิทยาทั่วไป*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: ธรรมศาสตร์.
- จันทร์ธานี สงวนนาม. (2551). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: บุคพอยท์.
- จามจุรี จำเือง. (2553). *ผู้บริหารกับการบริหารสถานศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.
- ทัศนีย์ ศุภเมธี. (2542). *พฤติกรรมการสอนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สถาบันราชภัฏธนบุรี.
- ทิภาวรรณ เลขวัฒน์ และสุนทรี จันทร์สำราญ. (2557). การประเมินผลในชั้นเรียนเพื่อวินิจฉัยข้อบกพร่องผู้เรียน (Classroom Assessment for Student Diagnostic). *วารสารชุมชนนักวัดและประเมินผลการศึกษาขั้นพื้นฐานแห่งประเทศไทย*, 1(1), 12-25.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2557). *การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS*. (พิมพ์ครั้งที่ 15). นนทบุรี: เอส.อาร์.พรินต์ติ้ง แมสโปรดักส์.
- นิธิดา บุณจันท์. (2550). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลองค์กรของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Glickman, C.D. (2004). *Supervision and Instructional Leadership: A Developmental Approach*. Boston: Allyn and Bacon.
- Lunenburg, F. C. & Ornstein, A. C. (1996). *Educational administration*. (2nd ed.). Belmont, CA: Wadsworth.
- McEwan, E. K. (2003). *Ten traits of highly effective principals: From good to great performance*. Thousand Oaks, CA: Sage.



กระบวนการพิจารณาบทความ
วารสารศิลปศาสตราราชมงคลสุวรรณภูมิ



หมายเหตุ: ระยะเวลาของกระบวนการพิจารณาบทความตั้งแต่ผู้พิมพ์ส่งบทความเข้าสู่ระบบขั้นตอนที่ 1-6 ใช้ระยะเวลาประมาณ 2 เดือน ในการออกหนังสือตอบรับการตีพิมพ์ (ผู้พิมพ์ต้องปรับแก้บทความตามเวลาที่กำหนด)